ISSN : 2822 0994 (ONLINE)

วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์

JOURNAL OF SETTHAWIT REVIEW

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม, 2567)
VOL. 4 NO. 3 (SEPTEMBER-DECEMBER, 2004

วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์
57 หมู่ 1 บ้านเขวาชี ต.แสนชาติ
อ.จังหาร จ.ร้อยเอ็ด 45000
โทร. 092 746 7383
EMAIL : SETTHAWIT138@GMAIL.COM

ISSN: 2822 0994 (Online)

วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์

Journal of Setthawit Review

JSR

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม, 2567)
Vol. 4 No. 3 (September-December, 2024)

วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2567)

ISSN : 2822 0994 (Online)

กองบรรณาธิการ

• บรรณาธิการ (Editor)

ดร.สนั่น ประเสริฐ

• ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระมหาพิสิฐ วิสิฏฺฐปญฺโญ (สืบนิสัย), ดร.

• กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ	: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.พิสิทธิ์ กอบบุญ	: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์.ดร.เกรียงศักดิ์ โชควรกุล	: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง พันธ์จันทร์	: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ธวัชชัย ดุลยสุจริตกุล	: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิรดา แพงไทย	: วิทยาลัยพิชยบัณฑิต
ดร.สุธีกิติ์ ฝอดสูงเนิน	: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

• ผู้จัดการวารสาร

พระพลากร สุมงฺคโล, ดร.

เกี่ยวกับวารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์ : วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์ กำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

กระบวนการพิจารณาบทความ : บทความที่เผยแพร่จะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบข้อมูลของผู้ส่งบทความ

ประเภทของบทความ :

1. บทความวิจัย
2. บทความวิชาการ
3. บทวิจารณ์หนังสือ

ภาษาที่รับตีพิมพ์ : ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร :

วารสารกำหนดวงรอบการเผยแพร่ 3 ฉบับต่อปี ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

การติดต่อประสานงานและส่งบทความเผยแพร่ :

1. สอบถามรายละเอียดเบื้องต้น เช่น รอบการเผยแพร่ หนังสือตอบรับการตีพิมพ์ เป็นต้น โทร. 081 037 6733
2. คำแนะนำสำหรับผู้เขียน
3. เทมเพลตบทความวิจัย
4. เทมเพลตบทความวิชาการ
5. เทมเพลตบทวิจารณ์หนังสือ
6. ลงทะเบียนวารสาร และส่งบทตวามในวารสาร
7. แบบขอส่งบทความตีพิมพ์
8. ลงทะเบียนส่งบทความ
9. สแกนไลน์ กลุ่มวารสารฯ เพื่อการติดต่อประสานงานเผยแพร่บทความ

บทบรรณาธิการ

วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์ เป็นวารสารด้านสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความวิชาการ บทความวิจัย รวมทั้งบทวิจารณ์หนังสือ เปิดรับตีพิมพ์เผยแพร่บทความด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์ กำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ โดยบทความที่ส่งมาตีพิมพ์เผยแพร่กับวารสารจะได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน วารสารฉบับนี้เป็นวารสารปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2567) เป็นฉบับส่งท้ายปีเก่า 2567 ตีพิมพ์บทความทั้งสิ้นจำนวน 51 บทความ จำแนกเป็นบทความวิชาการ 1 เรื่อง และบทความวิจัย 50 เรื่อง

วารสารขออนุโมทนาและขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความมาตีพิมพ์เผยแพร่กับทางวารสาร ตลอดถึงเครือข่ายด้านวิชาการ โดยเฉพาะสายการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้อนุเคราะห์ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนบทความและวารสารด้วยดีเสมอมา วารสารรู้สึกเป็นเกียรติและมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการได้พัฒนาศักยภาพด้านวิชาการของผู้เผยแพร่บทความ และมีความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างยิ่งที่จะปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพบทความให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป ขออนุโมทนาและขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ดร.สนั่น ประเสริฐ
บรรณาธิการวารสาร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทความวิชาการ	
การนิเทศรูปแบบออนไลน์ผสมผสานกระบวนการคิดเชิงออกแบบ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 *นิษฐ์ฐา พีระชัยภาวงศ์, ชินกฤต ศรีสุข, พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล, วราภรณ์ ไทยมา*	1
บทความวิจัย	
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา *วณัฐดา ฟูแสง, สุนทร คล้ายอ่ำ*	12
สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 *พัชรินทร์ พุ่มจันทร์, สุนทร คล้ายอ่ำ*	29
ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน *พิมพ์พิกา เขื่อนวัง, สุนทร คล้ายอ่ำ*	43
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 *เบญจวรรณ ชำนาญยา, สุนทร คล้ายอ่ำ*	56
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารของสถานศึกษากับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 *ปัทมพร แก้ววิเศษ, สุนทร คล้ายอ่ำ*	67
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ *หทัยชนก วงศ์วิเศษ, สุนทร คล้ายอ่ำ*	80
การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช *หทัยรัตน์ ศรีจันทร์, พระครูสุเมธปริยัติคุณ, กษมา ศรีสุวรรณ*	95

การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช 111

สรญา อินทร์แก้ว, พระครูสุเมธปริยัติคุณ, กษมา ศรีสุวรรณ

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 125

ธนเดช ศรีจันทร์, บุญเลิศ วีรพรกานต์, พระครูเขมธรรมโฆษิต

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล 139

จิราพร โชติพานิช, จรัส อติวิทยาภรณ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 152

ภาคภูมิ เจริญศรี, จรัส อติวิทยาภรณ์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น 162

ธีรภัทร โคตรบรรเทา

การจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 9 172

สุณิสา ทองประดับ, บุญเลิศ วีระพรกานต์, สามิตร อ่อนคง

ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทานต่อความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย 187

อัญธิกา สอนไชยา, ละดา ดอนหงษา

รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม 198

สยาม ภูหนองโอง, สุรินทร์ ภูสิงห์

สภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 210

กนกพล นุระธนะ, สันติ บูรณะชาติ

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 223

พัชรา ภาพแสนหาญ, สันติ บูรณะชาติ

การบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 237

รัตนา เพชรฤทธิ์, พระครูพิจิตรศุภการ, มะลิวัลย์ โยธารักษ์

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 251

ชุติกาญจน์ พลแก้ว, พระครูสุเมธปริยัติคุณ, กษมา ศรีสุวรรณ

แรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 264

ธนาวัฒน์ วัฒทันต์, ไพรัช พื้นชมภู

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 274

เรืองอุไร เทพชุม, พระครูสุเมธปริยัติคุณ, กษมา ศรีสุวรรณ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 288

ทักษพร อรัญญา, มหาวิทยาลัยพะเยา, น้ำฝน กันมา

การพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 298

พระปลัดวีรพล วีรพโล (หยูแก้ว), พระครูประโชติกิจจาภรณ์, ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา 313

พระปลัดสุรชัย จตฺตมโล, ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่, พระครูประโชติกิจจาภรณ์

การการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 326

สุภัทสร แก้วอ่อน, พระครูสุเมธปริยัติคุณ, กษมา ศรีสุวรรณ

การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 341

มนฤดี ชูเขียน, พระครูสุเมธปริยัติคุณ, กษมา ศรีสุวรรณ

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน 352

พราวรวี ปัญญาดี, วัชระ จตุพร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี 362

บุญเพ็ง สิทธิวงษา, พระณัฐวุฒิ พันทะลี, พระธนาวุฒิ สานากุลชัย, ทรงพล โชติกเวชกุล ศุภกิจ ภักดีแสน, ชัยยันต์ คุณรักษ์

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 372

สุธิดา จันทะดวง, กอบสุข คงมนัส

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 388

วารุณี ศรีเจริญ, พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ย ยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 399

พงษ์พัฒน์ เหมราช, ไพรัช พื้นชมภู

คติความเชื่อเกี่ยวกับ “กองบุญ” ทางพระพุทธศาสนาที่ เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว 410

พระเอ็บ อสฺสาโร (ศรีสุวงศ์), พระครูวาปีจันทคุณ, พระอธิการนัฐวุฒิ สิริจนฺโท (ศรีจันทร์)

รูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน 421

พระสิริโชติ สิริปญฺโญ (บุญปก), พระครูวาปีจันทคุณ, ไพฑูรย์ สวนมะไฟ

แนวทางการจัดการสุขภาวะชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด 430

พระครูไพโรจน์ญาณโสภณ ญาณกาโร (โรจวีรกร), พระครูวาปีจันทคุณ

พระอธิการนัฐวุฒิ สิริจนฺโท (ศรีจันทร์)

การประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 441

กรกนก ภูมิชาติ, ธณัฐชา รัตนพันธ์, นพรัตน์ ชัยเรือง

การประเมินโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 457

จันทิมา ทองอ่อน, อรรครา ธรรมาธิกุล, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์

การประเมินโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 470

รัตนพล ล่องโลก, รัฐพร กลิ่นมาลี, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์

การประเมินโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 483

ชนิกานต์ ชูเชิด, อรรครา ธรรมาธิกุล, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์

การประเมินโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วีถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 498

ฤดีวรรณ พิบูลย์สวัสดิ์, อรรครา ธรรมาธิกุล, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์

การประเมินโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช 514

ภูษิตา คำแหง, อรรครา ธรรมาธิกุล, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์

การประเมินโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 529

สุชาวดี สุดเอียด, รัฐพร กลิ่นมาลี, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์

การปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด 542

ราเชนทร์ ชมศรีวรรณ

การวิเคราะห์วิธีการอธิบายธรรมตามแนวสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) 555

พระโพธิ์ จนฺทสาโร (ภาระบาล), สงวน หล้าโพนทัน, พระมหาสากล สุภรเมธี

การวิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ 567

พระสมพงษ์ รติโก (เภสัชชา), สงวน หล้าโพนทัน, พระมหาสากล สุภรเมธี

การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม 577

ชุมพล รอดแจ่ม, ปัญญดา จันทกิจ, เอกโอฬาร โชติอนุสรณ์, วุฒิพงษ์ จันทร์เมืองไทย

จักรวาล สุขไมตรี

ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 589

ทองคำ เกษจันทร์, พระฟูตระกูล หลินภู, พระณานิพิทย์ สุระศักดิ์, ดนัย ลามคำ

การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ 601

ธนาวัฒน์

คุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด 611

บัวทอง ติดชม

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก พหุกรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี 621

ณัฐริกา สุรัตนะ, พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์, พิมพ์พร จารุจิตร์

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 634

ณัฐฐา สว่างเมือง

การนิเทศรูปแบบออนไลน์ผสมผสานกระบวนการคิดเชิงออกแบบ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

Combined Online Supervision Design Thinking Processes For Development Of Organized English Teaching For Teachers Under The Online Supervision Of The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

นิษฐ์ฐา พีระชัยภาวงศ์
Nittha Peerachaipawong
ชินกฤต ศรีสุข
Chinakrit Srisuk
พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล
Polpipat Wattanasettanukul
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
Supervisor, The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2
วราภรณ์ ไทยมา
Waraporn Thaima
อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Lecturer of Faculty of Doctor of Philosophy, Program in Educational Administration
Sripatum University
E-mail: nitthapee@gmail.com

Received: 3 May 2024; Revised: 23 May 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการนิเทศแบบออนไลน์ผสมผสานกระบวนการคิดเชิงออกแบบ 2) พัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูในยุควิถีใหม่ ช่วยให้ครูเข้าถึงการนิเทศได้สะดวก และสามารถเรียนรู้เนื้อหาการนิเทศย้อนหลัง ประหยัดเวลาช่วยให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวคิด และปัญหา ร่วมกับผู้นิเทศเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ 6 ขั้นตอนคือ 1) การเข้าใจความต้องการของครู 2) ระบุขอบข่ายของปัญหาที่ต้องการพัฒนา 3) การคิดแก้ปัญหา 4) การสร้างต้นแบบและการทดลอง 5) การนำไปใช้และการประเมิน และ 6) ทำซ้ำและปรับปรุง เพื่อช่วยให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของนักเรียน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ทักษะ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยยึดหลักของความปลอดภัยด้านผู้เรียน ครูบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ “เรียนดี มีความสุข”

คำสำคัญ: การนิเทศรูปแบบออนไลน์**,** กระบวนการเชิงออกแบบ**,** การสอนภาษาอังกฤษ

Abstract

This academic article aims 1) study an online supervision model combining design thinking processes 2) develop English teaching and learning for teachers in the new normal era, helping teachers access convenient supervision, and learn the content of supervision retrospectively. The model saves time and allows teachers to exchange experiences, ideas, and problems with supervisors to develop English learning management skills by using the 6-step design thinking process which are: 1) Empathy Phase: Understanding the Needs of Teachers, 2) Define Phase: Identifying Areas for Improvement), 3) Ideation Phase: Generating Solutions, 4) Prototyping Phase: Developing and Testing Solutions, 5) Testing Phase: Implementing and Evaluating Solutions, and 6) Iterate and Improve. The process helps teachers design learning that meets the needs of students and improve their academic achievement in English analytical thinking skills, problem solving and creativity. This includes creating a learning society by adhering to the principles of safety for students, teachers, educational personnel, and parents according to the policy of the Ministry of Education, "Study well, be happy".

Keywords: Online supervision model, Design thinking, English teaching

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดเป้าหมายด้านนักเรียน (Learner Aspirations) มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนด้านทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นอย่างมาก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 ที่มีจุดเน้นให้มีการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางด้านภาษาให้แก่นักเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2567) นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดแนวปฏิบัติในการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรปมาใช้ (The Common European Framework of Reference for Languages : CEFR) เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีทิศทางในการดำเนินการที่เป็นเอกภาพ มีเป้าหมายและการพัฒนาที่เทียบเคียงได้กับมาตรฐานสากล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ม.ป.ป.)

เมื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษทั้งประเทศ เมื่อเปรียบเทียบเป้าหมายและการพัฒนาที่เทียบเคียงได้กับมาตรฐานสากลที่วางไว้กับพบว่าการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีปัญหามากมาย เช่น ด้านหลักสูตรภาษาอังกฤษที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและขาดความเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ให้เชื่อมโยงกับกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรปได้ อีกทั้งครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดย

ยึดแบบเรียนเป็นหลัก ครูผู้สอนมุ่งเน้นการสอนหลักเกณฑ์ทางภาษา (Grammar) มากกว่าทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนยังขาดเทคนิคการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนยังไม่น่าสนใจและท้าทายเท่าที่ควร สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่ไม่ใช่สื่อที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ป้ายประกาศ โฆษณา รูปภาพ แผนที่ แผ่นพับ หรือหนังสือพิมพ์ อีกทั้งด้านการวัดและประเมินผลส่วนใหญ่ครูผู้สอนยังใช้แบบทดสอบปรนัย เน้นความจำ ประกอบกับภาระงานของครูผู้สอนที่ต้องรับผิดชอบทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนมีมาก ทำให้ตัวครูผู้สอนเองขาดการพัฒนาตนเองด้านทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่มั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดทักษะ และเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด ครูผู้สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ยังคงจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในรูปแบบเดิม ๆ คือ ครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ป้อนความรู้หรือผู้สอน ขณะที่นักเรียนมีหน้าที่เป็นผู้รับ ความรู้เพียงอย่างเดียว นักเรียนไม่ได้รับการกระตุ้นหรือไม่ได้รับโอกาสในการเรียนรู้ค้นคว้าและหาคำตอบต่าง ๆ ด้วยตนเองนักเรียนจึงเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และไม่มั่นใจที่จะใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารไปด้วย (นิลวรรณ เทียนทองชัย, 2564 และ วนิดา สิมพล, 2563) เมื่อนักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาษาอังกฤษ จึงส่งทำให้คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนทั้งประเทศในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561, 2562 และ 2563 วิชาภาษาอังกฤษ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 29.81, 33.75 และ 33.67 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ เพราะยังต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สามารถสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ใช้ในการประกอบอาชีพ และเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยครูผู้สอนต้องเชื่อมโยงองค์ความรู้ให้แก่นักเรียน ปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง มีทักษะและสมรรถนะที่สำคัญ

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในทุกมิติ หลังจากเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) สถานการณ์นี้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อภาคการศึกษา และมาตรการหนึ่งที่ป้องกันการแพร่ระบาดดังกล่าวนี้ คือ การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ก่อให้เกิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ขึ้น และการนิเทศรูปแบบออนไลน์ยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เพราะสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวเชื่อมที่ดีที่สุดระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ซึ่งข้อดีของการนิเทศรูปแบบออนไลน์มีอยู่หลายประการ เช่น ผู้นิเทศสามารถช่วยเหลือครูผู้สอนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น เพียงแค่นัดเวลาที่สะดวกตรงกันแล้วติดต่อสื่อสารกันผ่านระบบออนไลน์ ครูผู้สอนยังคงสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการดูแลจากผู้นิเทศอย่างใกล้ชิด อีกทั้งผู้นิเทศยังคงสามารถสังเกตการจัดการเรียนการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับได้รวดเร็วทันที ร่วมอภิปรายหรือปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนได้อย่างสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น การนิเทศรูปแบบออนไลน์ยังส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การพัฒนาทางวิชาชีพ (Professional Development) การฝึกอบรมซึ่งใช้งบประมาณน้อย หรือไม่ใช้งบประมาณเลย (นาฏนารี ชื่นจิตร, 2564; จันทิมา ร่มศรี, 2564)

จากที่กล่าวมากล่าวข้างต้น ผู้เขียนในฐานะศึกษานิเทศก์ สนใจที่จะนำเสนอข้อมูลการนิเทศรูปแบบออนไลน์ผสมผสานกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู เพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานการศึกษา เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน หรือผู้ที่สนใจได้นำไปใช้ในการพัฒนาครูให้สามารถพัฒนากระบวนการจักการเรียนการสอนที่จะส่งผลให้นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงสร้าง

สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยยึดหลักของความปลอดภัยด้านผู้เรียน ครูบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ “เรียนดี มีความสุข”

การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching - CLT)

การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching - CLT) คือ การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning ทางด้านภาษา ที่ได้รับการยืนยันว่ามีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เป็นการปรับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นไวยากรณ์ มาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นในด้านการสื่อสาร ที่เริ่มจากการฟัง ตามด้วยการพูด การอ่าน และการเขียนตามลำดับ โดยคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ภาษา กระบวนการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับการเรียนรู้ภาษาแรก คือ ภาษาไทย ที่เริ่มการเรียนรู้จากการฟัง และเชื่อมโยงเสียงกับภาพเพื่อสร้างความเข้าใจ แล้วจึงนำไปสู่การเลียนเสียง คือ การพูด และนำไปสู่การอ่านและเขียนในที่สุด การจัดการเรียนรู้จึงควรเป็นการสอนเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching : CLT) คือ แนวคิดในการจัดการเรียนรู้ทางด้านภาษาที่มุ่งเน้นความสำคัญของตัวนักเรียน ให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้จริง มีการจัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของนักเรียนซึ่งเชื่อมระหว่างความรู้ ทักษะทางภาษา และความสามารถในการสื่อสาร เพื่อให้นักเรียนสามารนำความรู้ด้านภาษาไปใช้ในการสื่อสาร ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงการให้นักเรียนได้สื่อสารในชีวิตจริงตามระดับความสามารถทางภาษาที่เป็นสากล (CEFR) กิจกรรมและภาระงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารจริง สื่อที่ใช้ก็เป็นสื่อจริง และยังให้ความสำคัญกับความรู้ด้านไวยากรณ์ เมื่อเกิดความผิดพลาดทางด้านไวยากรณ์เพียงเล็กน้อยแต่ยังสามารถสื่อสารได้ และไม่ควรขัดจังหวะโดยการแก้ไขให้ถูกต้องทันที ควรแก้ไขเมื่อความผิดพลาดนั้นทำให้เกิดความไม่เข้าใจหรือ สื่อสารไม่ประสบความสำเร็จเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Davies& Pearse, 2000; Brown, 2001; Richard, 2006, อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ม.ป.ป.,) การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารมีหลักสำคัญดังนี้

1. นักเรียนได้รับการฝึกฝน รูปแบบภาษาที่เรียนจะใช้ได้ในสถานการณ์ที่มีความหมาย ครูผู้สอนต้องบอกให้นักเรียนทราบถึงจุดมุ่งหมายของการเรียน การฝึกการใช้ภาษาเพื่อให้การเรียนภาษาเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อนักเรียน ให้นักเรียนรู้สึกว่า เมื่อเรียนแล้วสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้เพิ่มขึ้น สามารถสื่อสารได้ตามที่ตนต้องการ

2. จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหรือทักษะสัมพันธ์ (Integrated Skills) คือใช้ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ประกอบด้วยกริยาท่าทาง ที่ควรจะได้ทำพฤติกรรมเช่นเดียวกับในชีวิตจริง

3. ฝึกสมรรถภาพด้านการสื่อสาร (Communicative Competence) คือ นักเรียนทำกิจกรรมใช้ภาษามีลักษณะเหมือนในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด เพื่อให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริง กิจกรรมการหาข้อมูลที่ขาดหายไป (Information Gap) นักเรียนทำกิจกรรมนี้จะไม่ทราบข้อมูลของอีกฝ่ายหนึ่ง จำเป็นต้องสื่อสารกันจึงจะทราบข้อมูล สามารถเลือกใช้ข้อความที่เหมาะสมกับบทบาท สถานการณ์ สำนวนภาษาในรูปแบบต่าง ๆ (function)

4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้รับ สามารถแสดงความคิดเห็น หรือระดมสมอง (Brainstorming Activity) ฝึกการทำงานกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) เกมจำลองสถานการณ์ (Simulation) การแก้ปัญหา (Problem Solving) ฯลฯ

5. ฝึกนักเรียนให้ใช้ภาษาในกรอบของความรู้ทางด้านหลักภาษา (Grammatical Competence) ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษา สื่อสารได้คล่อง (Fluency) เน้นการใช้ภาษาตามสถานการณ์ (Function)

6. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามศักยภาพของนักเรียน

7. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นตัวของตัวเอง มีความรับผิดชอบ และสนับสนุนให้ศึกษาหาความรู้นอกชั้นเรียน

8. ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองความสนใจของนักเรียน

9. ให้โอกาสนักเรียนพูดแสดงความคิดเห็นตามที่ต้องการ

10. ต้องช่วยชี้แนะ นำทางนักเรียน ให้คำแนะนำ ในระหว่างการดำเนินกิจกรรม พร้อมกับตรวจความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching - CLT) คือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์ทางภาษาจากประสบการณ์จริงเน้นการสื่อสารจากสิ่งใกล้ตัวในชีวิตประจำวันโดยเริ่มจากทักษะการฟัง และพูด

การนิเทศรูปแบบออนไลน์

กิจกรรมนิเทศรูปแบบออนไลน์ คือ กิจกรรมที่ดำเนินไปอย่างเป็นระบบและรองรับด้วยข้อมูลสารสนเทศ เป็นกิจกรรมที่อยู่ในบรรยากาศของความร่วมมือร่วมใจเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ การนิเทศทางไกลเป็นหนึ่งรูปแบบของการนิเทศในอดีตใช้วิธีการส่งจดหมาย ส่งข่าว ผู้รับการนิเทศเป็นเพียงผู้รับสารฝ่ายเดียวเท่านั้น ไม่มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้นิเทศ แต่ปัจจุบันในยุคเทคโนโลยีข่าวสาร การใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) มาเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศได้เป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพ สามารถตอบข้อสงสัยสอบถามได้ พูดคุยได้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ ระยะทางไม่เป็นอุปสรรคปัญหาและเข้าถึงได้ทุกแห่ง ดังนั้น รูปแบบการนิเทศทางไกลจึงเปลี่ยนรูปแบบไปเป็น “นิเทศออนไลน์” สุทธิแดน พลวัติจรัสวัฒน์ (2564) ได้กล่าวถึงการนิเทศรูปแบบออนไลน์ว่าเป็นกระบวนการนิเทศและพัฒนานวัตกรรมการการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยใช้แนวคิดของการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครูผู้สอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เช่น Line Application สำหรับการให้คำปรึกษา หรือ ติดต่อศึกษานิเทศก์ส่วนตัว ซึ่งจันทิมา ร่มศรี (2564) ได้กล่าวถึงการนิเทศรูปแบบออนไลน์ว่ากระบวนการนิเทศและพัฒนาครูผู้สอนที่ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสื่อกลางระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ สื่อสารกันผ่านตัวกลาง คือ สื่อการนิเทศทางไกล ซึ่งอาจจะเป็น จดหมายข่าวอิเล็กทรอนิกส์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ แผ่นพับอิเล็กทรอนิกส์ คู่มือในการดำเนินงานอิเล็กทรอนิกส์ สื่อประสม ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์(Social Media) เช่น Google Form, Line Group, Line ส่วนตัว, Facebook เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้มีส่วนร่วมในการนิเทศ และนาฏนารี ชื่นจิตร (2564) ได้กล่าวถึงการนิเทศรูปแบบออนไลน์ว่าเป็นกระบวนการนิเทศที่เน้นการใช้ ICT ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้ Line Application สำหรับแจ้งข่าวสาร หรือ ติดต่อศึกษานิเทศก์ส่วนตัว การ Conference ผ่านโปรแกรม Zoom สำหรับประชุมชี้แจงหรือจัดอบรม การใช้ YouTube Facebook เพื่อประชุมชี้แจง ถ่ายทอดองค์ความรู้ หรือเป็นช่องทางในการสอบถามข้อสงสัย การใช้ Padlet เพื่อส่งงานให้ศึกษานิเทศก์ตรวจสอบ เป็นต้น เพื่อปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นอกจากนี้รุจิรา เทพอาจ (2563) กล่าวว่า การนิเทศรูปแบบออนไลน์เป็นกระบวนการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนะนำแนวทางการ

แก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยผ่านการประชุมทางไกลแบบออนไลน์ ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ ได้แก่ Google Meet, Zoom Meeting, Group Line เป็นต้น

สรุปได้ว่าการนิเทศรูปแบบออนไลน์ คือ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ผ่านการใช้ ICT ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้ Line Application สำหรับแจ้งข่าวสาร หรือ ติดต่อศึกษานิเทศก์ส่วนตัว การ Conference ผ่านโปรแกรม Zoom สำหรับประชุมชี้แจงหรือจัดอบรม การใช้ You tube Facebook เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ หรือเป็นช่องทางในการสอบถามข้อสงสัย การใช้ Padlet หรือ Google Classroom เพื่อส่งงานให้ศึกษานิเทศก์ตรวจสอบเป็นต้น

กระบวนการนิเทศรูปแบบออนไลน์

การนิเทศออนไลน์มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ช่วยให้การนิเทศสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย มีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการสอนและการเรียนรู้ กระบวนการนิเทศรูปแบบออนไลน์จะมีประสิทธิภาพหากมีการวางแผน ดำเนินการ และติดตามผลอย่างเหมาะสม จันทิมา ร่มศรี (2564) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศรูปแบบออนไลน์มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการนิเทศเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการนิเทศ เก็บข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการนิเทศของครูผู้สอน โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Google Form, Line Group, Line ส่วนตัว, Facebook แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดกระทำเป็นสารสนเทศเพื่อใช้ต่อไป ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการนิเทศ ส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และฝึกทักษะครูในการใช้สื่อประเภทออนไลน์ แอปพลิเคชันฝึกทักษะภาษา และโพสต์ผ่านสื่อสังคม ขั้นตอนที่ 3 การติดตามและประเมินผลการนิเทศสำรวจความคิดเห็นและเก็บข้อมูลการดำเนินงานพัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้สื่อนิเทศ สำรวจและเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนา เช่น Google Form, Line Group, Line ส่วนตัว, Facebook แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปวิเคราะห์ผลต่อไปขั้นตอนที่ 4 การสรุปและรายงานการดำเนินการนิเทศ สรุปวิเคราะห์ความคิดเห็นและผลการดำเนินงานพัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย และรายงานผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย โดย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมต่าง ๆ และกระดานถาม-ตอบ (Web Board) รวมทั้งเผยแพร่ต่อสาธารณะเป็นการเสริมสร้างกำลังใจ เช่น Website หรือ Social Network โดยที่นาฏนารี ชื่นจิตร (2564) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศรูปแบบออนไลน์มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศกำหนดแนวทางวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย มีการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) และการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูผู้สอนและการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ขั้นตอนที่ 3 การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ เช่น วิธีการนิเทศ ทักษะการนิเทศ เทคนิคการนิเทศ โดยเป็นสื่อที่สอดคล้องในยุคศตวรรษที่ 21 เน้นการใช้ ICT ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้ Line Application การใช้ Clip Video การ Conference การใช้ Video Line YouTube Facebook Live เป็นต้นขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ ประกอบด้วย 1) การประชุมเตรียมการก่อนการนิเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจของผู้นิเทศ 2)นิเทศตามขั้นตอน ระยะเวลา 3)สะท้อนผลการนิเทศ และ4)ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและรายงานผลประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ เพื่อนำผลไปปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน และรุจิรา เทพอาจ (2563) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศ

รูปแบบออนไลน์ มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นตอนที่ 1 การประชุมวางแผนการนิเทศ (Plan) เพื่อจัดทำแนวทางการนิเทศ คู่มือนิเทศ และเครื่องมือนิเทศขั้นตอนที่ 2 ตรวจทานให้ข้อมูลใช้ชัด (Information)เก็บรวบรวมข้อมูลในด้านการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลต่อผู้บริหาร ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศแบบกัลยาณมิตร (Do) การนิเทศแบบรายบุคคลหรือแบบทีม เพื่อประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบข้อมูล แนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยการใช้สื่อออนไลน์ ได้แก่ Google Meet Zoom Meeting Group Line เป็นต้น ขั้นตอนที่ 4 ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (Check) เป็นการรายงานผลการนิเทศ และประเมินผล เรื่องที่นิเทศในภาพรวม ขั้นตอนที่ 5 ค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี (Analyze)การวิเคราะห์ ประเมิน ผลการติดตามรูปแบบและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเผยแพร่ให้เกิดการ PLC แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูผู้สอน และบุคลากรในเครือข่าย หรือในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และขั้นตอนที่ 6 พัฒนา วิธีปรับปรุงงาน (Develop) วิเคราะห์ ทบทวน ให้ข้อเสนอแนะ รูปแบบเทคนิคการจัดการเรียนรู้เสนอจุดเด่น และจุดด้อย ในการจัดการเรียนรู้ของครูและให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนารูปแบบ วิธีการการจัดการเรียนรู้ในภาพรวม

กระบวนการนิเทศออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาทักษะการสอน เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการนิเทศออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพนั้นควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน วางแผนอย่างรัดกุม เลือกรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสม ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และติดตามผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการคิดเชิงออกแบบ

การคิดเชิงออกแบบเป็นแนวทางที่คำนึงถึงความต้องการของมนุษย์เป็นศูนย์กลางในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งผสมผสานความต้องการของผู้คน ความเป็นไปได้ของเทคโนโลยี และข้อกำหนดสำหรับความสำเร็จ การคิดเชิงออกแบบไม่ได้เป็นเพียงวิธีการ แต่เป็นกรอบความคิดที่โดดเด่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ ความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาซ้ำๆ ทิม บราวน์ Brown (2009) ซีอีโอของ IDEO ได้ให้นิยามแนวคิดการออกแบบว่าเป็น "แนวทางที่คำนึงถึงมนุษย์เป็นศูนย์กลางในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งดึงมาจากชุดเครื่องมือของนักออกแบบ เพื่อผสมผสานความต้องการของผู้คน ความเป็นไปได้ของเทคโนโลยี และข้อกำหนดสำหรับความสำเร็จทางธุรกิจ" แนวคิดของกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) มี 5 กระบวนการหลักคือ 1) การเข้าใจปัญหา (Empathize) เป็นการสร้างความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอาจได้มาจากการสัมภาษณ์ การสังเกตเพื่อทำความเข้าใจ เพื่อช่วยแก้ปัญหาให้กลุ่มเป้าหมาย ที่ตรงประเด็นความต้องการ 2) การกำหนดปัญหาให้ชัดเจน(Define) โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองปัญหาที่แท้จริง การจัดลำดับความสำคัญโดยเลือกมุมมองที่สามารถตอบสนองคุณค่าความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมร่วมกันได้ 3) การระดมความคิด (Ideate) มุ่งเน้นการสร้างความคิดอันแตกต่างหลากหลายอย่างรอบคอบ เพื่อหาคำตอบหรือทางเลือกใหม่ที่มีคุณภาพและสมบูรณ์ 4) การสร้างต้นแบบที่เลือก (Prototype) เป็นการลงมือปฏิบัติจริงตามแนวทางที่ได้เลือกแล้ว โดยการสร้างต้นแบบที่ต้องการจะนำไปใช้จริงเพื่อถ่ายทอดความคิดให้เป็นรูปร่างอย่างดีที่สุดโดยมีการทดสอบซ้ำจนกว่าจะได้สินค้าหรือบริการที่ตอบสนองความต้องการผู้ใช้อย่างแท้จริง และ 5) ทดสอบ (Test) เป็นการทดลองต้นแบบหรือข้อสรุปที่จะนำไปใช้จริงมาปฏิบัติก่อนเพื่อทดสอบประสิทธิภาพ ตลอดจนการประเมินผลเพื่อการพัฒนาและปรับแก้แนวคิดให้ดีขึ้นเป็นโอกาสที่จะช่วยให้พัฒนาสินค้าหรือบริการให้ตอบโจทย์ผู้ใช้ทั้งด้านคุณค่า และความชอบในการใช้งาน (Kolko, 2014)

การคิดเชิงออกแบบเป็นกรอบการทำงานที่ทรงพลังในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และการแก้ปัญหา ด้วยการจัดลำดับความสำคัญของความเห็นอกเห็นใจ การทดลอง และการทำงานร่วมกัน การคิดเชิงออกแบบช่วยให้บุคคลและองค์กรสามารถจัดการกับความท้าทายที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ใช้งานครอบคลุมในหลากหลายโดเมน ตั้งแต่การออกแบบผลิตภัณฑ์และการดูแลสุขภาพ ไปจนถึงการศึกษาและนวัตกรรมทางสังคม ในขณะที่ธุรกิจและสังคมยังคงต่อสู้กับปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น การคิดเชิงออกแบบจะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนแปลง

การนิเทศรูปแบบออนไลน์ผสมผสานกระบวนการคิดเชิงออกแบบ

การนิเทศรูปแบบออนไลน์ผสมผสานกระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นนวัตกรรมที่สามารถช่วยให้ครูพัฒนาทักษะการสอนภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์สำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีออนไลน์ในการนิเทศทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ที่สูงขึ้นสำหรับครูและนักเรียน ซึ่งสามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และสามารถเข้าถึงเนื้อหาการเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์ที่มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ง่ายขึ้น และระบบการนิเทศออนไลน์สามารถทำให้ผู้นิเทศให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่ครูอย่างทันทีสามารถปรับปรุงความเข้าใจและทักษะการสอนของครูในขณะเดียวกันสามารถติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงแผน. การสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัยและน่าสนใจ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น การนิเทศรูปแบบออนไลน์ผสมผสานกระบวนการคิดเชิงออกมีขั้นตอน 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเข้าใจความต้องการของครู (Empathy Phase: Understanding the Needs of Teacher) เป็นกระบวนการเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจความต้องการเฉพาะและความท้าทายที่ครูต้องเผชิญในเส้นทางการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการสำรวจ การสัมภาษณ์ และการสังเกตเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ ปัญหา และแรงบันดาลใจของครู

ขั้นตอนที่ 2 ระบุขอบข่ายของปัญหาที่ต้องการพัฒนา (Define Phase: Identifying Areas for Improvement) เมื่อได้ข้อมูลเชิงลึกที่รวบรวมได้จากขั้นตอนที่ 1 แล้ว ให้กำหนดประเด็นเฉพาะที่ครูต้องการการสนับสนุนและปรับปรุงแนวทางการสอนภาษาอังกฤษระยะนี้เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมเพื่อระบุประเด็นปัญหา ประเด็นหลักและความท้าทาย

ขั้นตอนที่ 3 การคิดแก้ปัญหา (Ideation Phase: Generating Solutions) มีการระดมความคิดเพื่อหาไอเดียที่สร้างสรรค์เพื่อตอบสนองความต้องการและความท้าทายที่ระบุซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการสำรวจวิธีการสอนที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ผสมผสานเทคโนโลยี หรือการออกแบบสื่อการสอนและทรัพยากรใหม่ๆ

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างต้นแบบ: การพัฒนาและการทดลองนวัตกรรม (Prototyping Phase: Developing and Testing Solutions) การหาต้นแบบของนวัตกรรมที่นำเสนอได้รับการพัฒนา ซึ่งอาจรวมถึงตัวอย่างแผนการสอน สื่อการสอน หรือแหล่งข้อมูลออนไลน์ จากนั้นนำต้นแบบนวัตกรรมมาทดลองใช้และปรับปรุงผ่านการนำร่องกับกลุ่มครูที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อรวบรวมความคิดเห็นและปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 5 การสร้างต้นแบบและการทดลอง (Testing Phase: Implementing and Evaluating Solutions) นวัตกรรมที่ได้รับการปรับปรุงจะถูกนำมาใช้เผยแพร่ในกลุ่มครูที่กว้างขึ้น โดยมีการสนับสนุนและ

คำแนะนำแก่ครูอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการ มีการวางกลไกการประเมินเพื่อประเมินประสิทธิผลและรวบรวมข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการทดลองซ้ำ

ขั้นตอนที่ 6 ทำซ้ำและปรับปรุง (Iterate and Improve) เมื่อได้ผลตอบรับการนิเทศที่ได้รับจากครูและผลลัพธ์ของการนิเทศ รูปแบบการนิเทศหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจะได้รับการปรับปรุงและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง กระบวนการทำซ้ำนี้จะทำให้มั่นใจได้ว่าการนิเทศที่ผู้นิเทศได้สนับสนุนครูมีความเกี่ยวข้องและมีประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของครูในการจัดการเรียนการสอน

สรุป

การนิเทศรูปแบบออนไลน์ผสมผสานกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู แนวทางนี้เกี่ยวข้องกับการศึกษาความต้องการของครู การกำหนดปัญหา

ที่ต้องการพัฒนา การคิดวิธีแก้ปัญหา การสร้างต้นแบบนวัตกรรมและการทดสอบนวัตกรรม การนำและประเมินวิธีแก้ปัญหา และการทำซ้ำและปรับปรุงตามผลตอบรับ ด้วยกระบวนการนิเทศที่มีการทบทวนและทำซ้ำในแต่ละขั้นตอนนี้ ครูผู้สอนจะได้รับการสนับสนุนที่ปรับให้เหมาะสม ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแนวทางการสอนและผลลัพธ์ที่ดีขึ้นสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษ ผ่านระบบออนไลน์ เช่นการสังเกตการสอนออนไลน์ ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Zoom, Google Meet, Microsoft Teams การวิเคราะห์บทเรียนออนไลน์ ทั้งด้านการวิเคราะห์เนื้อหา รูปแบบกิจกรรม และการวัดผลการให้คำปรึกษาออนไลน์ผ่านระบบแชท วิดีโอคอล หรือเว็บบอร์ด การจัดฝึกอบรมออนไลน์ พัฒนาทักษะการสอน เทคนิค กลยุทธ์ และเครื่องมือการสอน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเว็บบอร์ด กลุ่ม Facebook ชุมชนออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ เวียงชัย แสงทองและคณะ (2566) พบว่า การนิเทศที่ผสมผสานด้วยวิธีการนิเทศแบบพบหน้า (Face to Face) และแบบออนไลน์ (Online Supervision) มีขั้นตอนคือ การวางแผนการนิเทศ (Planning) การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Informing) การดำเนินการนิเทศ (Doing) และการประเมินผลการนิเทศ (Assessing) และสอดคล้องกับวิจัยของ สถิตย์ กุลสอนและคณะ (2564) พบว่า รูปแบบการนิเทศผสมผสานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการนิเทศ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการเตรียมความพร้อม 2) ขั้นวางแผน การนิเทศ 3) ขั้นปฏิบัติการนิเทศ และ 4) ขั้นประเมินผลการนิเทศ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

จันทิมา ร่มศรี. (2564). แนวทางการนิเทศการศึกษาโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม. Journal of Research and Development Institute Rajabhat Maha Sarakham University. 8(2), 89-100.

นาฏนารี ชื่นจิตร และศันสนีย์ จะสุวรรณ์. (2564). กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาฐานวิถีชีวิตใหม่. ใน Proceeding National & International Conference. 2(14), 1070.

นิลวรรณ ทองเทียนชัย. (2564). การนิเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นทักษะกระบวนการคิดของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

รุจิรา เทพอาจ. (2563). คู่มือการนิเทศออนไลน์การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019(COVID-19) ของโรงเรียนในสังกัด สพป.อุตรดิตถ์เขต 1. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤษภาคม 2566 จาก http://utdone.net/nited/?p=270.

วนิดา สิมพล. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและเสริมพลังอำนาจเพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (CEP Supervisory Model) ที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในยุคดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤษภาคม 2566 จาก https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2021/.

เวียงชัย แสงทอง และคณะ. (2566). รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา. วารสานสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 11(3), 1194-1205.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568. (2566, 23 พฤศจิกายน). หน้า 1-2.

สถิตย์ กุลสอน และคณะ. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศผสมผสานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 15(3), 96-110.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป). คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) ระดับชั้นมัธยมศึกษา. กรุงเทพ,sko8i: สถาบันภาษาอังกฤษ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุทธิแดน พลวัติจรัสวัฒน์. (2564). การนิเทศการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ โควิด-19: กรณีศึกษาการใช้กระบวนการนิเทศแบบSM^{3}. วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์. 8(1), 31-42.

Brown, T. (2009). Change by design: How design thinking transforms organizations and inspires innovation. Harper Business.

Kolko, J. (2014). *Well-Designed: How to use Empathy to Create Products People Love*. N. P. : Harvard Business Review Press.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษา กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

The relationship between the transformational leadership of educational personnel and being a learning organization in educational institutions, under the local administrative organizations of Phayao Province

วณัฐดา ฟูแสง
Wanatda Foosang
สุนทร คล้ายอ่ำ
Sunthon Khlaium
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
E-mail: 65204647@up.ac.th

Received: 3 April 2024; Revised: 14 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา 2) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดองคกรปกครองสวนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา จำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ตามลำดับ 2) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านเรียนรู้เป็นทีม ด้านบุคลากรชั้นเลิศ และด้านมีแบบแผนความคิดร่วม ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้, บุคลากรทางการศึกษา

Abstract

This research article aimed to study (1) to study the transformational leadership of educational personnel under the local administrative organization of Phayao Province. 2) to study the being a learning organization in educational institutions under the local administrative organization of Phayao Province. 3) analyze the relationship between transformational leadership of educational personnel and being a learning organization in educational institutions under the local administrative organization of Phayao Province. The sample was selected from 165 school administrators, assistant school administrators, and teachers under the local administrative organization of Phayao Province. The research instrument used is a questionnaire, with an IOC value ranging from 0.67 to 1.00, and an overall reliability of 0.98. The statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation.

The result of the study found that: 1) The transformational leadership of educational personnel under the local administrative organization of Phayao Province revealed that the overall aspects and each aspect were at the “high” level and which can be put in the order from high to low as Charisma Leadership, Individualized Consideration, Inspiration Motivation, and Intellectual Stimulation. 2) The being a learning organization in educational institutions under the local administrative organization of Phayao Province revealed that the overall aspects and each aspect were at the “high” level and which can be put in the order from high to low as Technology Application, Shared Vision, System Thinking, Team Learning and Personal Mastery. 3) The relationship between transformational leadership of educational personnel and being a learning organization in educational institutions under the local administrative organization of Phayao Province the overall aspects and each aspect were medium positive correlation and statistically significant at 0.01 level.

Keywords: relationship, transformational leadership, being a learning organization, educational personnel

บทนำ

ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง เทคโนโลยี และเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อสังคมไทย โดยในปี 2565 จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) พบว่าประเทศไทย มีจุดอ่อนในด้านประสิทธิภาพการผลิต ด้านโครงสร้างพื้นฐานทั่วไป ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านการศึกษา ทำให้อันดับทางการศึกษาของประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 56 ใน

การเปรียบเทียบจาก 64 ประเทศทั่วโลก และอยู่อันดับ 8 ในอาเซียน (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2565) นอกจากนี้พบว่าปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย ในปี 2565 มีแนวโน้มผลกระทบที่เป็นจุดเสี่ยงทำให้เด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา อีกทั้งเด็ก เยาวชน และประชาชน ที่ขาดโอกาสเข้าถึงการศึกษามากถึง 1.4 ล้านคน โดยองค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหัสวรรษ 2030 (Sustainable Development Goals: SDGs) ข้อที่ 4 ว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาที่เท่าเทียม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน (กานต์ธีรา ภูริวิกรัย, 2564) จึงส่งผลให้ประเทศไทย โดยกระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา ช่วยเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษา และโครงการเพื่อส่งเสริม พัฒนา และช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มเด็กปฐมวัย กลุ่มเยาวชน ในระดับการศึกษา สูงกว่าภาคบังคับ กลุ่มเยาวชน นอกระบบการศึกษา และประชากร วัยแรงงาน และกลุ่มครู โรงเรียน และหน่วยจัดการเรียนรู้ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าการศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ การเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึงจะช่วยยกระดับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างโอกาส ปิดช่องว่างทางสังคม สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 250 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่มุ่งบริหารจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life-Long Learning) (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2566) แต่ด้วยปัญหาการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงด้านนโยบายของหน่วยงานภาครัฐบ่อยครั้ง อีกทั้งโครงสร้างระบบการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัฒนธรรมการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ยังคงยึดติดกับรูปแบบวัฒนธรรมเดิม ๆ ทำให้ส่งผลต่อการกระจายอำนาจการบริหารการจัดการศึกษา รวมถึงข้อระเบียบกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐตระหนักถึงความสำคัญโดยได้จัดทำแผนขับเคลื่อนกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) นั่นคือ การปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ตอบโจทย์การพัฒนาของโลกอนาคต โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาเด็กเล็ก การสร้างโอกาสทางการศึกษา การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาครู ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

บุคลากรทางการศึกษาถือเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อองค์กร ที่จะสามารถรับมือต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของโลก และสามารถขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ โดยบุคลากรทางการศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาและบริหารเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์ และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ 1) การเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ 2) การเป็นผู้กระตุ้นทางปัญญา 3) การเป็นผู้ที่คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ 4) การเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างมี ซึ่งผู้นำในลักษณะนี้มีความสำคัญและเป็นที่ต้องการอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสถานศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงปัจจุบัน สถานศึกษาที่ถือเป็นองค์กรหนึ่งที่อยู่ในระบบการศึกษา มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถต่าง ๆ นั่นทำให้สถานศึกษาต้องมีคุณภาพ และสิ่งที่เป็น

หลักประกันที่จะทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ นั่นคือ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นที่ต้องมี ได้แก่ 1) บุคลากรชั้นเลิศ ที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองในสถานศึกษา และการกำหนดวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลเพื่อกระตุ้นเพื่อนร่วมงานให้พัฒนาศักยภาพไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการแสดงความคิดเห็น วางแผน และการลงมือปฏิบัติ ในการสร้างภาพในอนาคตของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เชื่อมโยงและบูรณาการร่วมกับสิ่งต่าง ๆ 3) การมีแบบแผนความคิดร่วม มีการพัฒนาความคิดและทักษะในการตัดสินใจของครูและบุคลากรในสถานศึกษา โดยเน้นการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และการพัฒนาความสามารถในการรับรู้และจำแนกสิ่งต่าง ๆ 4) การเรียนรู้เป็นทีม บุคลากรต้องพัฒนาทักษะและศักยภาพผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ วิธีการคิด การสนทนาและอภิปรายร่วมกัน เพื่อช่วยให้เกิดความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 5) การคิดอย่างเป็นระบบ บุคลากรจำเป็นต้องมีความคิดที่เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ คิดวิเคราะห์ปัญหา แก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ และ 6) การใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้องค์กรแห่งการเรียนรู้ต้องให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีการหมั่นสืบค้น ตรวจสอบ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยผ่านวิสัยทัศน์ คุณค่า และปรัชญาขององค์กร (Dixon, 1994 : p 136) จึงเป็นหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา ที่จะต้องร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาให้ดีและก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ร่วมสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ขึ้นในสถานศึกษา ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาศักยภาพ เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคุ้นชิน ใกล้ชิดกับชุมชน เกิดการมองเห็นสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนแต่ละพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม อีกทั้งยังสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสำหรับเด็ก ให้เด็กได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน และนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษา และนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

2) เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ทั้งหมด 9 โรงเรียน จำนวน 279 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ทั้งหมด 9 โรงเรียน จำนวน 279 คน ซึ่งได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรสำเร็จของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 165 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, วุฒิการศึกษา, ตำแหน่ง, ประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าระดับคะแนน (ศิริพงษ์ เศาภายน, 2557, หน้า 74) ซึ่งมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด
4 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาก
3 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงปานกลาง
2 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงน้อย
1 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าระดับคะแนน (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553, หน้า 138) ซึ่งมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากที่สุด
4 หมายถึง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มาก
3 หมายถึง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ปานกลาง
2 หมายถึง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้น้อย
1 หมายถึง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้น้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) นำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายข้อ และนำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตรประมาณค่า (Rating Scales) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ แล้วนำไปวิเคราะห์การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553, หน้า 69) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตรประมาณค่า (Rating Scales) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ แล้วนำไปวิเคราะห์การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 ถึง 5.00 หมายถึง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.50 หมายถึง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 ถึง 3.50 หมายถึง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 ถึง 2.50 หมายถึง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.50 หมายถึง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. ระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) แล้วนำค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553) แปลความหมาย ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71 ถึง 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.31 ถึง 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 ถึง 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

5. กรอบแนวคิด การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ซึ่งมีการสรุปกรอบแนวคิดไว้ ดังนี้

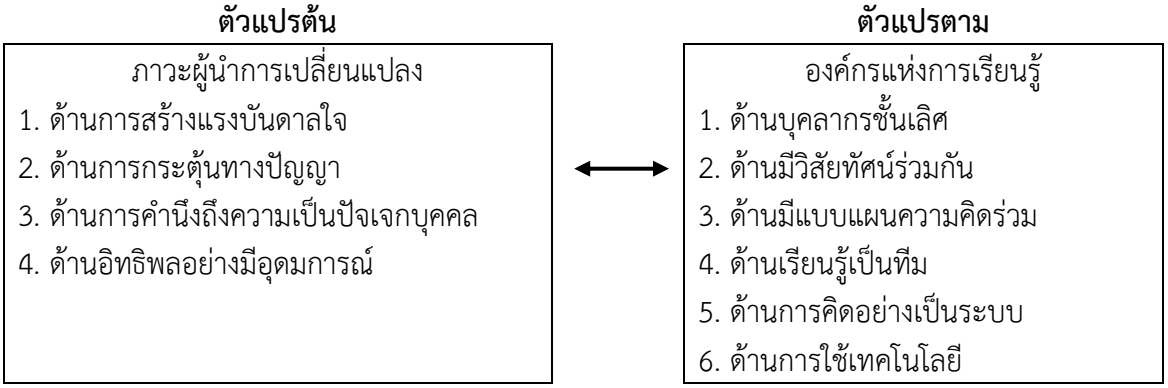

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษา		ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.17	0.51	มาก	1
2	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	3.99	0.50	มาก	3
3	ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	3.95	0.58	มาก	4
4	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.16	0.46	มาก	2
รวมเฉลี่ย		**4.07**	**0.45**	**มาก**	**-**

ตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x}$ = 4.07) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{x}$ = 4.17) รองลงมา คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{x}$ = 4.16) รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{x}$ = 3.99) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{x}$ = 3.95)

2. ผลการวิเคราะห์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา โดยรวมและรายด้าน

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา		ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านบุคลากรชั้นเลิศ	4.03	0.55	มาก	5
2	ด้านมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.07	0.61	มาก	2
3	ด้านมีแบบแผนความคิดร่วม	4.03	0.50	มาก	6
4	ด้านเรียนรู้เป็นทีม	4.04	0.53	มาก	4
5	ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	4.06	0.57	มาก	3
6	ด้านการใช้เทคโนโลยี	4.07	0.54	มาก	1
รวมเฉลี่ย		**4.05**	**0.49**	**มาก**	-

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x}$= 4.05) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยี ($\bar{x}$= 4.07) ด้านมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{x}$= 4.07) รองลงมา คือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ($\bar{x}$=

4.06) ถัดมา คือ ด้านเรียนรู้เป็นทีม ($\bar{x}$= 4.04) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านบุคลากรชั้นเลิศ ($\bar{x}$= 4.03) ด้านมีแบบแผนความคิดร่วม ($\bar{x}$= 4.03)

3. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X)	**การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา (Y)**						
	ด้านบุคลากรชั้นเลิศ (Y_1)	ด้านมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Y_2)	ด้านมีแบบแผนความคิดร่วม (Y_3)	ด้านเรียนรู้เป็นทีม (Y_4)	ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (Y_5)	ด้านการใช้เทคโนโลยี (Y_6)	การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวม (Y_{tot})
ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1)	.52**	.55**	.66**	.61**	.52**	.62**	.65**
ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_2)	.55**	.56**	.66**	.58**	.51**	.60**	.64**
ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X_3)	.42**	.45**	.59**	.49**	.51**	.55**	.56**
ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_4)	.49**	.49**	.60**	.54**	.48**	.54**	.58**
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวม (X_{tot})	.56**	.58**	.70**	.63**	.57**	.65**	.69**

ตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r= 0.69**) เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ภาพรวม (r= 065**) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา รายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง

ด้านการสร้างแรงบันดาลใจภาพรวม (r= 064**) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา รายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง

ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (r= 056**) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา รายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (r= 058**) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา รายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านมีแบบแผนความคิดร่วม (r= 070**) ด้านการใช้เทคโนโลยี (r= 065**) ด้านเรียนรู้เป็นทีม (r= 063**) ด้านมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (r= 058**) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (r= 057**) และด้านบุคลากรชั้นเลิศ (r= 056**)

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นพฤติกรรมที่บุคลากรทางการศึกษา จำเป็นต้องมีเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน เพื่อให้องค์กรทันต่อการเปลี่ยนแปลงควรมีผู้นำที่มีลักษณะที่มีอุดมการณ์ มุ่งมั่นทุ่มเท เป็นแบบอย่างที่ดี มีความเป็นมิตรไมตรี เข้าถึงได้ง่าย พร้อมรับฟังอย่างจริงใจต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากบุคลากรทางการศึกษาท่านอื่น ๆ โดยเต็มใจฟังและพิจารณาเหตุผลที่มาพร้อม ๆ กับความคิดเห็นนั้น ๆ นอกเหนือจากนี้ควรเป็นผู้ที่คอยคำนึงถึงและเคารพในความแตกต่างของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้พัฒนาความสามารถตนเอง เพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มากไปกว่านั้นจำเป็นที่จะต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษามีพื้นที่ในการสื่อสารที่เป็นกันเอง ที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะกันได้อย่างอิสระ ซึ่งจะสามารถทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการทำงานขององค์กรให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเมธาวี คัมภิรานนท์ (2562) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการริเริ่มโครงสร้างการทำงานใหม่ ๆ หรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับพนักงาน นอกจากนี้ผู้นำหรือผู้จัดการควรสามารถปรับกระบวนการทำงานที่ช่วยส่งเสริมให้พนักงานบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยตนเอง และเป็นบุคคลที่ทำให้องค์การเจริญก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จ โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และสอดคล้องกับแนวคิดของนลินพร จินตเวชศาสตร (2565) กล่าวไว้ว่า ภาวะผูนำการเปลี่ยนแปลง เปนพฤติกรรมของผูนำที่สามารถผลักดันใหสมาชิกในองคกรเกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำสิ่งใหม ๆ หรือทำสิ่งที่มีอยูใหดีขึ้น เพื่อพัฒนาขีดจำกัดความสามารถของสมาชิกในองคกรใหมีศักยภาพระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนการกระตุนจูงใจใหสมาชิกในองคกรปฏิบัติตามดวยความยินยอม เพื่อนำพาองคกรไปสูเปาหมายใหสำเร็จ โดยคำนึงถึงประโยชนตอองคกรมากกวาประโยชนสวนตน มากกว่านั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน นามโส (2558) ไดศึกษาความสัมพันธระหวางภาวะผูนำการเปลี่ยนแปลงของ

ผู้บริหารกับการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยมูฮัมหมัดรออี มะลี (2553) ได้ศึกษางานวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาถือเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่บุคลากร นอกจากยังเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในองค์กร เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพชาพ โดยเฉพาะในโลกที่มีการปรับปรุงพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการส่งเสริมปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบ การเรียนการสอน การจัดการระบบงานสารสนเทศต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ และมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากนี้ การตระหนักถึงวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และบริบทของสถานศึกษา โดยให้บุคลากรแลกเปลี่ยนรับฟังปัญหาต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ทำให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งจะสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาและเทคโนโลยีเป็นไปตามยุคปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพและยืดหยุ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Peter Senge (1990) กล่าวว่าไว้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความสำคัญที่สามารถพัฒนาและขยายความสามารถเพื่อสร้างอนาคตได้อย่างต่อเนื่อง ปรับรูปแบบการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดขององค์กร และเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ให้ดียิ่งขึ้นจะนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของสุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ (2559) ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ว่า หมายถึง องค์กรที่มีทรัพยากรบุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะขยายและพัฒนาขีดความสามารถของตนผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์กร โดยองค์กรจะสนับสนุนส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มากกว่านั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา รักอก (2565) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมรานินีนาถราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมรานินีนาถราชวิทยาลัย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การจัดการความรู้ พลวัตการเรียนรู้ การเอื้ออำนาจให้บุคคล และการเปลี่ยนแปลงองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทญา อร่ามรัตน์ (2562) ได้ศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่าความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา จากการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาจะเกิดขึ้นมาได้นั้นจะต้องอาศัยการมีบุคลากรทางการศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยผลักดันและส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ใน

สถานศึกษา จึงสอดคล้องและสนับสนุนกับแนวคิด เซงเก้ (Senge, 1990) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยส่งเสริมและผลักดันให้เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยผู้นำจะต้องปรับและพัฒนาบทบาทตนเองใน 3 ลักษณะ ได้แก่ บทบาทการเป็นนักออกแบบ ที่ต้องออกแบบแนวคิดของจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์และค่านิยมหลักในการอยู่ร่วมกันของคนในองค์กร การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างวิธีคิดที่ทำให้เกิดความเข้าใจ ที่เรียกว่า มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน บทบาทในลักษณะที่สองคือ บทบาทของครูหรือผู้สอน ผู้นำจะต้องเป็นผู้สอน ผู้ฝึก ผู้ชี้แนะและผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ทั่วทั้งองค์กร บทบาทในลักษณะที่สามคือ บทบาทของผู้สนับสนุนช่วยเหลือ เป็นบทบาทของผู้นำที่จะช่วยเหลือสนับสนุนทุกวิถีทาง ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรผู้เชี่ยวชาญในการทำให้พนักงานในทีมเรียนรู้หรือผู้เชื่อมต่อความรู้จากคนนอกองค์กร แม้กระทั่งสนับสนุนให้เกิดเครื่องมือหรือการเรียนรู้ของบุคคล ทีมงานและองค์การเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายหรือภารกิจขององค์การด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาคุณภาพสถานศึกษาและการศึกษาให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงายวิจัยของวิโรจน์ นามโส (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตราภรณ์ สำเภาอินทร์ (2553) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 2 ในทางบวกอยู่ในระดับ ปานกลาง แสดงให้เห็นว่า หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับมากองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีแนวโน้มอยู่ในระดับปานกลางถึงสูงด้วย

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษา จำเป็นต้องมีองค์ประกอบด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เพื่อช่วยในการช่วยผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ที่จำเป็นต้องมีองค์ประกอบด้านบุคลากรชั้นเลิศ ด้านมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านมีแบบแผนความคิดร่วม ด้านเรียนรู้เป็นทีม ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านการใช้เทคโนโลยี

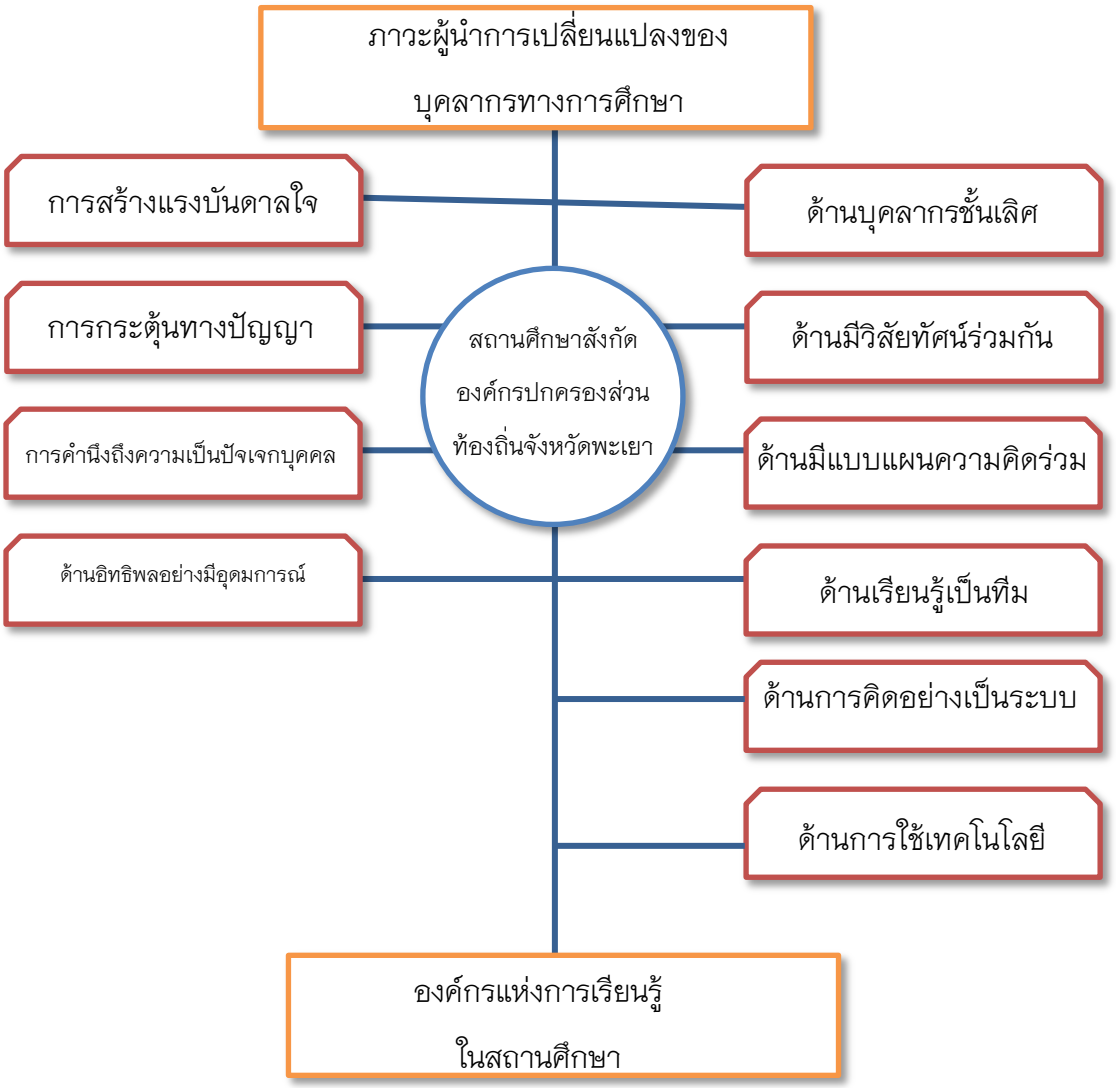

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x}$= 4.07) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{x}$= 4.17) รองลงมา คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{x}$= 4.16) รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{x}$= 3.99) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{x}$= 3.95)

2) ศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x}$= 4.05) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยี ($\bar{x}$= 4.07) ด้านมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{x}$= 4.07) รองลงมา คือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ($\bar{x}$= 4.06) ถัดมา คือ ด้านเรียนรู้เป็นทีม ($\bar{x}$= 4.04) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านบุคลากรชั้นเลิศ ($\bar{x}$= 4.03) ด้านมีแบบแผนความคิดร่วม ($\bar{x}$= 4.03)

3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r= 0.69**) เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ : การดำเนินงานได้ตรงตามแผนและเป้าหมายที่วางไว้ตามเวลาที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น

1) ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายที่เป็นระยะยาวและระยะสั้น โดยกำหนดให้เป้าหมายระยะยาวควรเป็นเป้าหมายที่มีความสำคัญและที่ต้องใช้เวลาในการบรรลุ และใช้เป้าหมายระยะสั้นเป็นแผนเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานเป็นประจำ

2) ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงแผนงานและการดำเนินงานต่อไป

ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ : การสร้างกำลังใจบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาในการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น

1) ผู้บริหารควรสนับสนุนการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นการจัดสร้างกลุ่มทำงาน กิจกรรมอบรม หรือพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2) ผู้บริหารควรสร้างระบบการแสดงความยินดีและขอบคุณต่อความพยายามและการทำงานของบุคลากร เช่น การมอบรางวัล การติดตามและส่งเสริมผ่านทางช่องทางต่างๆ

3) ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในกรณีที่บุคลากรมีความยากลำบากในการทำงานหรือมีปัญหาส่วนตัวที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

ด้านการกระตุ้นทางปัญญา : การกระตุ้นบุคลากรทางการศึกษานำวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนางาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น

1) ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและสนับสนุนให้บุคลากรสามารถแบ่งปันไอเดียและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ โดยการจัดสร้างพื้นที่เช่น การประชุมทีม กลุ่มการเรียนรู้ หรือการสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์

2) ผู้บริหารควรสนับสนุนโปรแกรมการพัฒนาทักษะที่เน้นการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้แนวทางหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางาน โดยให้บุคลากรมีโอกาสเข้าร่วมอบรมหรือฝึกฝนในสิ่งที่ท้าทายและนำเสนอไอเดียใหม่ ๆ

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล : ส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาศักยภาพตนเองให้สูงขึ้นตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น

1) ผู้บริหารควรจัดโครงการการพัฒนาที่ให้กับบุคลากรทางการศึกษา เช่น การอบรม การฝึกอบรม หรือการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพตนเอง

2) ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ผ่านการอ่านหนังสือ การเข้าร่วมคอร์สออนไลน์ หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการทำงาน

3) ผู้บริหารควรสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาได้รับการศึกษาต่อ เช่น การได้รับทุนการศึกษา การสนับสนุนให้ทำการวิจัยหรือการศึกษาโทหรือเอก

4) ผู้บริหารควรสนับสนุนการเป็นโค้ชและการให้คำแนะนำจากอาจารย์หรือผู้บังคับบัญชา ซึ่งสามารถช่วยให้บุคลากรสามารถพัฒนาศักยภาพตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

1.2 จากการวิจัยพบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

ด้านบุคลากรชั้นเลิศ : บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากระตือรือร้นในการพัฒนาความสามารถของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญเพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น

1) ผู้บริหารควรสนับสนุนการเข้ารับการอบรมและสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาหรืองานที่ได้รับมอบหมาย

2) ผู้บริหารควรสร้างเครือข่ายกับผู้ที่มีความชำนาญในสาขาวิชาเดียวกันหรือใกล้เคียง เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้

3) ผู้บริหารควรสร้างแพลตฟอร์มหรือช่องทางการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ระหว่างบุคลากร ที่สามารถเป็นที่ศูนย์กลางสำหรับการเรียนรู้เพิ่มเติมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ด้านมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน : บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเห็นเป้าหมายการขับเคลื่อนสถานศึกษาชัดเจนและร่วมกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น

1) ผู้บริหารควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์การศึกษาของสถานศึกษา ให้มีความชัดเจนที่ทำให้ทั้งผู้บริหารและบุคลากร เห็นภาพรวมของเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน

2) ผู้บริหารควรมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคลากร โดยระบุรายละเอียดที่ชัดเจนและชี้ให้เห็นว่าหน้าที่ของแต่ละบุคคลมีผลต่อการบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

3) ผู้บริหารควรสนับสนุนการทำงานร่วมกันและความร่วมมือภายในทีมบุคลากร โดยสร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์

4) ผู้บริหารควรสร้างระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ชัดเจนและมีระบบการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการทำงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านมีแบบแผนความคิดร่วม : บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์จำแนกสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น

1) ผู้บริหารควรสร้างโอกาสให้บุคลากรมีโอกาสฝึกปฏิบัติการวิเคราะห์ข้อมูลในสถานการณ์จริง โดยการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข้อมูลหรือการเปรียบเทียบข้อมูล

2) ผู้บริหารควรส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และความคิดวิเคราะห์โดยการสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นและไอเดียใหม่ ๆ

3) ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสารในการอภิปรายและอภิปรายข้อมูล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการวิเคราะห์และสื่อสารข้อมูลให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน

ด้านเรียนรู้เป็นทีม : สถานศึกษาจัดกระบวนการที่เหมาะกับในการพัฒนาทักษะความรู้และความสามารถของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น

1) ผู้บริหารควรสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการทักษะและความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา โดยพิจารณาจากกลุ่มงานหรือภารกิจที่ต้องปฏิบัติ

2) ผู้บริหารควรจัดโครงการการฝึกอบรมที่เน้นการสร้างทักษะและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานให้เน้นทักษะที่สำคัญและมีประสิทธิภาพ

3) ผู้บริหารควรนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการสร้างและจัดการกับข้อมูลการฝึกอบรม เช่น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันการเรียนรู้

ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ : สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษามีความสามารถในการคิดเชื่อมโยง มีกระบวนการหรือแผนงานที่ชัดเจน สามารถนำความคิดมาแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานได้อย่างถูกต้องเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น

1) ผู้บริหารควรสนับสนุนในการพัฒนากระบวนการหรือแผนงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ

2) ผู้บริหารควรจัดโครงการการฝึกอบรมและกิจกรรมที่เน้นการฝึกทักษะในการคิดเชื่อมโยง

3) ผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนางาน โดยให้พื้นที่ในการเสนอแนวคิดใหม่ ๆ และการทำการทดลองหรือการประยุกต์ใช้เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

ด้านการใช้เทคโนโลยี : สถานศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการรวบรวม จัดเก็บข้อมูล อย่างมีประสิทธิภาพ และนำมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว สะดวกสบาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น

1) ผู้บริหารควรนำแอปพลิเคชันมาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลและการจัดการงานของสถานศึกษา เพื่อช่วยให้สถานศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลและดำเนินการได้อย่างสะดวกสบาย ทุกที่ทุกเวลา

2) ผู้บริหารควรนำแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์มาช่วยให้สถานศึกษาสามารถรวบรวมและแชร์ข้อมูลการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น Google Classroom, Microsoft Teams, Moodle เป็นต้น

3) ผู้บริหารควรนำบริการคลาวด์เข้ามาช่วยให้สถานศึกษาสามารถเก็บข้อมูลอย่างปลอดภัยและมีความสะดวกสบาย เช่น Google Drive, Dropbox, Microsoft OneDrive เป็นต้น

4) จากการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรทางการศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ควรส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาแนวคิดโดยการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดและทักษะที่หลากหลาย เพื่อสร้างสิ่งใหม่ ๆ และพัฒนาไอเดียอย่างเต็มศักยภาพ ควรส่งเสริมการทำงานร่วมกัน โดยการสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจร่วมกันในทีม ให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ระหว่างบุคคลภายในองค์กรและนอกองค์กรอยู่เสมอ เพื่อที่จะสามารถ

ช่วยสร้างแนวความคิดที่เต็มไปด้วยความสร้างสรรค์ รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคคลแต่ละคนในสถานศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดมีความสนใจและความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้เห็นและเข้าใจแนวคิดและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะและบทบาทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในยุค BANI ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570). เรียกใช้เมื่อ 13 มิถุนายน 2566 จาก https://www.dla.go.th/upload/ebook/ column/2023/2/2354_6270.pdf.

กานต์ธีรา ภูริวิกรัย. (2564). การศึกษาโลกในศตวรรษที่ 21 : ระบบยังเหลื่อมล้ำ การเรียนรู้ยังวิกฤต. เรียกใช้เมื่อ 13 มิถุนายน 2566 จาก https://www.eef.or.th/global-education/.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: ไทยเนรมิตกิจอินเตอร์โปรเกรสซิฟ.

นลินพร จินตเวชศาสตร์. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.

มูฮัมหมัดรออี มะลี. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เมธาวี คัมภิรานนท์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตชลบุรี 2. วิทยานิพนธ์รศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุรีวิทยาสาส์น.

วิโรจน์ นามโส (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ศิริพงษ์ เศาภายน. (2557). การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์และสติวดิโอ.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2565). ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันประจำปี 2565 โดย IMD (2022 IMD World Competitiveness Ranking). เรียกใช้เมื่อ 13

มิถุนายน 2566, จาก https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/imd-competitiveness-ranking-2022/.

สุจิตราภรณ์ สำเภาอินทร์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

สุชาดา รักอก. (2565). แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุทญา อร่ามรัตน์. (2562). ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารศึกษาศาสตร์. 10(4), 192-208.

Dixon. (1994). The Organization Learning Cycle : How We Learn Collectively. London : McGraw-Hill.

Peter Senge. (1990). The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization. Doubleday.

สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

The situation for moving the quality policy of educational institutions under the office of Lampang primary educational service area 3

พัชรินทร์ พุ่มจันทร์
Patcharin Poomjun
สุนทร คล้ายอ่ำ
Sunthon Khlaium
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
E-mail: 65204603@up.ac.th

Received: 3 April 2024; Revised: 15 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 และเพื่อเปรียบเทียบสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพ รองลงมาคือด้านโรงเรียนคุณภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านสำนักงานเขตคุณภาพ 2) เปรียบเทียบสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 พบว่า 1) จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพมีความแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพมีความแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพมีความแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การขับเคลื่อน, นโยบาย, คุณภาพ

Abstract

The purposes of this research article were to study the situation for moving the quality policy of educational institutions under the Office of Lampang Primary Education Service Area 3 and to compare the situation for moving the quality policy of educational institutions under The Office of Lampang Primary Education Service Area 3 classified by educational level, work experience and school size.

The results of research found that 1) The situation for moving the quality policy of educational institutions under the Office of Lampang Primary Education Service Area 3. Overall of 4 topis, were at a high level in every topics. The highest topic were the quality of teachers and quality of students. Next was quality of schools and the lowest topic was the quality of area office. 2) Comparing the situation for moving the quality policy of educational institutions under the Office of Lampang Primary Education Service Area 3 that classified by educational level, work experience and school size as follows: 1) Classified by educational level. Overall, it was found that significantly different at the .05 level; when considering each topic it was found different education levels of school administrators and teachers resulting to different opinions of area office, quality of schools, quality of teachers and quality of students had a significantly different at the .05 level 2) Classified by work experience. Overall, it was found that significantly different at the .05 level; when considering each topic it was found different work experience of school administrators and teachers resulting to different opinions of area office, quality of schools, quality of teachers and quality of students had a significantly different at the .05 level and 3) Classified by school size. Overall, it was found that significantly different at the .05 level; when considering each topic it was found different school size of school administrators and teachers resulting to different opinions of area office, quality of schools, quality of teachers and quality of students had a significantly different at the .05 level.

Keywords: moving, policy, quality

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งดำเนินการภารกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนทุกแผนย่อยในประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ และแผนย่อยที่ 3 ในประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) และนโยบายรัฐบาลทั้งในส่วนนโยบายหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย และนโยบายเร่งด่วน เรื่อง การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 และพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย นอกจากนี้ ยังสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่าง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) โดยเฉพาะหมุดหมายที่

12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 รวมทั้งนโยบายและแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านโอกาส ความเท่าเทียม ความเสมอภาค ความปลอดภัย และมีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ดังนั้น ในการเร่งรัดการทำงานภาพรวมกระทรวงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจให้กับสังคมและผลักดันให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดหลักการสำคัญในการประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ไว้ดังนี้ 1) สร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจให้กับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนและประชาชน โดยให้ทุกหน่วยงานนำรูปแบบการทำงานโดยบูรณาการทำงานร่วมกัน และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 2) สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนดำเนินการตามภารกิจด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กร ประชาชนและประเทศชาติ โดยให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผ่านกลไกการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา 3) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ประกาศและแถลงนโยบายไว้แล้วเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ.2564 เพื่อมุ่งเน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3, 2566)

การบริหารมีความสำคัญต่อองค์การ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน เป็นการดำเนินงานที่มีรูปแบบขั้นตอนวิธีการ กระบวนการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของบุคคลและหน่วยงาน ทั้งนี้สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพจึงมีความสำคัญในด้านการพัฒนาคุณภาพ 4 Qs (QUALITIES) ได้แก่ ด้านที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่สวยงาม ปลอดภัย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน นำสื่อนวัตกรรม ข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการศึกษา มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากการทดสอบระดับชาติมีพัฒนาการสูงขึ้น ผู้รับบริการโดยผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการศึกษา ด้านที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่สวยงาม ปลอดภัย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน นำสื่อนวัตกรรม ข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการศึกษา มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากการทดสอบระดับชาติมีพัฒนาการสูงขึ้น ผู้รับบริการโดยผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการศึกษา ด้านที่ 3 ครูผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนในในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีทักษะด้านวิชาการ การจัดการเรียนรู้ ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ มีการพัฒนาให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นแบบอย่าง (Good Practice & Best Practice) และด้านที่ 4 ประชากรวัยเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีความปลอดภัยและได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น และใช้ภาษาอังกฤษได้เหมาะสมกับระดับการศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในระดับชั้นเรียนและการทดสอบระดับชาติมีพัฒนาการเพิ่งสูงขึ้น มีทักษะด้านสิลปะ ดนตรี กีฬา และทักษะอื่น จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพ 4Qs (QUALITIES) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในการประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3, 2566)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 มีการบริหารจัดการเป็นไปตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่ ดำเนินงานตามระเบียบกฎหมายที่กำหนด กำหนดบทบาท คุณลักษณะ ความรับผิดชอบ มอบหมายงานชัดเจน การดำเนินงานโครงการตามนโยบายสอดคล้องกับกลยุทธ์ของหน่วยงานต้นสังกัด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยกำหนดคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ รองรับการกระจายอำนาจ มีระบบการบริการที่ดี อำนวยความสะดวกให้ผู้รับบริการอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โรงเรียนและกลุ่มเครือข่ายมีโครงสร้างระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมและบูรณาการ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาตามสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ อีกทั้งยังมีศักยภาพมาตรฐานวิชาชีพ มีค่านิยมในการทำงานตามหลักธรรมาภิบาล อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้มีส่วนได้เสียให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาและมีภาคีเครือข่ายที่ดี กฎหมายและนโยบายภาครัฐเอื้อต่อการพัฒนาและการจัดการศึกษา ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม สถาบันศาสนา และเทคโนโลยีส่งเสริมการจัดการศึกษา ชุมชนเข้มแข็ง ให้ความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 และสถานศึกษา ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ในการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 อย่างต่อเนื่อง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด, บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด และโรงไฟฟ้าแม่เมาะ เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3, 2566) โดยดำเนินงานภายใต้นโยบายคุณภาพ 4Qs (QUALITIES) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคุณภาพ ด้านที่ 2 โรงเรียนคุณภาพ ด้านที่ 3 ครูคุณภาพ และด้านที่ 4 นักเรียนคุณภาพ ปัจจุบันพบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2565 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ลดลงเมื่อเปรียบเทียบระดับเขตพื้นที่ และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2565 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษลดลงเมื่อเปรียบเทียบระดับเขตพื้นที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการทดสอบระดับชาติบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่มีพัฒนาการเพิ่มสูงขึ้นตามนโยบายด้านที่ 4 นักเรียนคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3, 2566)

ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เพื่อนำเอาข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพ 4Qs (QUALITIES) ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำนวน 93 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 93 คน ครูจำนวน 631 คน รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 724 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษาทั้ง 93 แห่ง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (สุวิมล ติรกานนท์, 2554) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 318 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) มาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 3 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวมจำนวน 33 ข้อ คือขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพ 4Qs (QUALITIES) 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคุณภาพ ด้านที่ 2 โรงเรียนคุณภาพ ด้านที่ 3 ครูคุณภาพ และด้านที่ 4 นักเรียนคุณภาพ ตามวิธีของ Likert (Likert, 1967 อ้างอิงใน รุ่งนภา มหาเกตุ, 2554) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาพะเยา ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 เพื่อขออนุญาตใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากร

3.2 นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้วยการแนบลิงก์ และ QR Code แบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ Google Forms โดยกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 15 วัน ได้รับคำตอบของแบบสอบถามกลับมาจำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 99.06

3.3 นำข้อมูลของแบบสอบถามที่ได้รับจากการเก็บข้อมูล มาตรวจนับและหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์ โดยดำเนินการ ดังนี้

4.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา

4.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับของสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของ บุญชุม ศรีสะอาด (2545) ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50-4.49 หมายถึง สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
2.50-3.49 หมายถึง สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
1.50-2.49 หมายถึง สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
1.00-1.49 หมายถึง สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีต่อสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การทดสอบที (t-test) การทดสอบเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างใช้วิธีทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพ รองลงมาคือด้านโรงเรียนคุณภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านสำนักงานเขตคุณภาพ แปลผลได้ดังนี้

1.1 ด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการติดตามผลการประเมินของส่วนราชการในภารกิจที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ผู้บริหารร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงาน, ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินของส่วนราชการในภารกิจที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาพัฒนาการจัดการศึกษา และผู้บริหารร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาการศึกษาให้มีผลการประเมินของส่วนราชการในภารกิจที่เกี่ยวข้องเป็นที่ยอมรับ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมการใช้ข้อมูลสารสารเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล

ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการให้บริการ ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการพัฒนาบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมให้สวยงาม ปลอดภัย น่าอยู่ น่าทำงาน ตามลำดับ

1.2 ด้านโรงเรียนคุณภาพ สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการกำหนดแผนและนโยบายในการสร้างโรงเรียนให้มีบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม ปลอดภัย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกำหนดให้มีการประชุมครูเพื่อการวางแผนพัฒนาผลการประเมินคุณภาพภายนอกและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากการทดสอบระดับชาติ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการนำสื่อ นวัตกรรม ข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายในการให้บริการผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนอย่างชัดเจน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการติดตามผลการประเมินคุณภาพภายนอกและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากการทดสอบระดับชาติ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกำหนดแผนและนโยบายในการนำสื่อ นวัตกรรม ข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าทดสอบระดับชาติ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกำหนดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังการปฏิบัติ เกี่ยวกับการนำสื่อ นวัตกรรม ข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการศึกษา และผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การวางแผนในพัฒนาผลการประเมินคุณภาพภายนอกและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากการทดสอบระดับชาติให้มีพัฒนาการที่สูงขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียนให้มีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่สวยงาม ปลอดภัย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน ตามลำดับ

1.3 ด้านครูคุณภาพ สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาทักษะวิชาการ การจัดการเรียนรู้ ใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการสนับสนุนส่งครูเข้ารับอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมาย ผลการปฏิบัติงานที่เป็นแบบอย่างของครูอย่างชัดเจน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาครูเพียงพอต่อความต้องการ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานด้านการพัฒนาครูอย่างชัดเจน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกำหนดแผนและนโยบายในการพัฒนาครู รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนาและการศึกษาดูงานการพัฒนาวิชาชีพ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูกำหนดแนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ

1.4 ด้านนักเรียนคุณภาพ สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการวางแผนและกำหนดนโยบายในการรับบริการให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ทุกกลุ่ม มีความปลอดภัยและได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในระดับชั้นเรียนและการทดสอบระดับชาติอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกำหนดให้ครูสรุปและรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในระดับชั้นเรียนและการ

ทดสอบระดับชาติเพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาผู้เรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในระดับชั้นเรียนและการทดสอบระดับชาติ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกำหนดให้มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และทักษะอื่น รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูกำหนดแนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และใช้ภาษาอังกฤษได้เหมาะสมกับระดับการศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารมีการกำหนดให้มีการประชุมครูเพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในระดับชั้นเรียนและการทดสอบระดับชาติมีพัฒนาการเพิ่มสูงขึ้น ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ดังนี้

2.1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพมีความแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพมีความแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพมีความแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพ รองลงมาคือด้านโรงเรียนคุณภาพ และด้านที่ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านสำนักงานเขตคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษาหลักการตามนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 นโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 และขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติของ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 โดย ตรีนุช เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และยังพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติชูชัย ชำนาญ กุลชลี จงเจริญ และชูชาติ พ่วงสมจิตร (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความ เท่าเทียมทางการศึกษาไปปฏิบัติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนำนโยบาย การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาไปปฏิบัติของสถานศึกษา

สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่า ด้านการการกำหนดแผนงานโครงการ และกิจกรรมตามนโยบายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงานตาม นโยบาย ด้านการกำกับ ตรวจสอบ และประเมินผลนโยบาย ด้านการกำหนดและจัดสรรทรัพยากรตาม นโยบาย และด้านการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามนโยบาย ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เก็จกนก เอื้อวงศ์ และศศิธร กาญจนสุวรรณ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการในการขับเคลื่อนนโยบาย พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่วิเคราะห์เป้าหมายของนโยบาย แต่บางแห่งไม่ได้วิเคราะห์เนื่องจากเห็นว่าเป็นนโยบายที่ถูกกำหนดให้ปฏิบัติอยู่แล้ว มีการสร้างความเข้าใจและการยอมรับนโยบาย ส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดโครงสร้างการทำงาน ไม่มีการประเมินนโยบายและไม่สร้างความต่อเนื่องในการดำเนินการ

1.1 สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามผลการประเมินของส่วนราชการในภารกิจที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง ร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินของส่วนราชการในภารกิจที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาพัฒนาการจัดการศึกษา และร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาการศึกษาให้มีผลการประเมินของส่วนราชการในภารกิจที่เกี่ยวข้องเป็นที่ยอมรับ ซึ่งเป็นไปตาม ภารดี อนันต์นาวี (2551, อ้างอิงใน สายสมร ลายพิกุน, 2555) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีบทบาทในฐานะนักพัฒนาสถานศึกษา เป็นผู้พัฒนา และยังสอดคล้องกับหลักการตามนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 นโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ที่กำหนดหลักการสำคัญในการประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ไว้ว่าสร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจให้กับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนและประชาชน โดยให้ทุกหน่วยงานนำรูปแบบการทำงานโดยบูรณาการทำงานร่วมกัน และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนดำเนินการตามภารกิจด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กร ประชาชนและประเทศชาติ โดยให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผ่านกลไกการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา

1.2 สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านโรงเรียนคุณภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแผนและนโยบายในการสร้างโรงเรียนให้มีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่สวยงาม ปลอดภัย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน กำหนดให้มีการประชุมครูเพื่อการวางแผนพัฒนาผลการประเมินคุณภาพภายนอกและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากการทดสอบระดับชาติ และมีการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการนำสื่อ นวัตกรรม ข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยลพรรษย์ ศิริรัตน์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา คือ คุณภาพสถานศึกษา และผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม พบว่า มีความสอดคล้องและถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่น โรงเรียนควรกำหนดนโยบายพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศ ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำ

นโยบายการศึกษาระดับสถานศึกษา ครูควรมีวิธีจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ นักเรียน ควรแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

1.3 สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านครูคุณภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาทักษะวิชาการ การจัดการเรียนรู้ ใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนส่งครูเข้ารับอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และมีการกำหนดเป้าหมาย ผลการปฏิบัติงานที่เป็นแบบอย่างของครูอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยลพรรษย์ ศิริรัตน์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา คือ คุณภาพครู และผลการยืนยันตัวบ่งชี้คุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม พบว่า มีความสอดคล้องและถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่น โรงเรียนควรกำหนดนโยบายพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศ ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษาระดับสถานศึกษา ครูควรมีวิธีจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ นักเรียน ควรแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น เป็นต้น และยังสอดคล้องกับวัชราภรณ์ คงเกิด (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 สภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านนักเรียนคุณภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการวางแผนและกำหนดนโยบายในการรับบริการให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ทุกกลุ่ม มีความปลอดภัยและได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีการติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในระดับชั้นเรียนและการทดสอบระดับชาติอย่างต่อเนื่อง และมีการกำหนดให้ครูสรุปและรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในระดับชั้นเรียนและการทดสอบระดับชาติเพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นไปตามวาสนา เต่าพาลี (2557) ที่กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในด้านการกำหนดนโยบาย วางแผนการจัดการศึกษา การควบคุม การบริหารงาน การระดมทรัพยากรอย่างเป็นระบบ และยังเป็นไปตาม ภารดี อนันต์นาวี (2551, อ้างอิงใน สายสมร ลายพิกุน, 2555) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้ริเริ่มและเปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ รวมทั้งบุคคลในโรงเรียนได้ร่วมกำหนดนโยบายหรือเป้าหมายหลักของสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและนักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงปรารถนา อีกทั้งยังต้องมีบทบาทในการพัฒนา และให้ความปลอดภัยแก่เด็กนักเรียนในสถานศึกษา

2. การเปรียบเทียบสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษาของผู้บริหารและครู มีรายละเอียดดังนี้

2.1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ระดับการศึกษาปริญญาโทมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของประกาศ

กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ทิศทางการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 และการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ระดับการศึกษาปริญญาตรี ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำนโยบายคุณภาพไปปฏิบัติแตกต่างกัน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทมีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพในระดับที่แตกต่างกัน และอาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อครูแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ครูมีการดำเนินงาน และมีความคิดเห็นต่อสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตาม เกษม วัฒนชัย (2550) ที่กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาไว้ว่า ทฤษฎีระบบสังคม เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมในองค์การต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยมีด้านบุคลามิติ ที่ประกอบด้วย 1) บุคลากรแต่ละคนที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันนั้นๆ เป็นบุคคลในระดับต่างๆ เช่น ในโรงเรียนมีผู้บริหารโรงเรียน ครู คนงาน ภารโรง ซึ่งทำให้มีวัฒนธรรมย่อยที่ครอบคลุมต่างไปจากวัฒนธรรมโดยส่วนรวม 2) บุคลิกภาพ ที่หมายถึง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ เจตคติ อารมณ์ และแนวคิด ซึ่งบุคคลที่เข้ามาทำงานในสถาบันนั้นจะมีความแตกต่างปะปนกันอยู่และมีธรรมเนียมของแต่ละบุคคลเป็นอิทธิพลครอบงำ

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 16 ปีขึ้นไป ได้แก่ ด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพ จากกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี กับกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 16 ปีขึ้นไป ได้แก่ ด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพ และจากกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี กับกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 16 ปีขึ้นไป ได้แก่ ด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี, 5-10 ปี, 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูทำให้เข้าใจลักษณะของงาน การดำเนินงานตามนโยบายของประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ทิศทางการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 และการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตาม เกษม วัฒนชัย (2550) ที่กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาไว้ว่า ทฤษฎีระบบสังคม เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมในองค์การต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยมีด้านบุคลามิติ ที่ประกอบด้วย บุคลิกภาพ ที่หมายถึง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ เจตคติ อารมณ์ และแนวคิด ซึ่งบุคคลที่เข้ามาทำงานในสถาบันนั้นจะมีความแตกต่างปะปนกันอยู่และมีธรรมเนียมของแต่ละบุคคลเป็นอิทธิพลครอบงำ

2.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากกลุ่มผู้บริหารและครูที่อยู่สถานศึกษาขนาดเล็ก กับสถานศึกษาขนาดกลาง ได้แก่ ด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพ และจากกลุ่มผู้บริหารและครูที่อยู่สถานศึกษา

ขนาดเล็ก กับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ได้แก่ ด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นว่าการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ขึ้นอยู่กับการรับมอบนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันนำนโยบายไปปฏิบัติแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตาม Pulzl & Treib (2007) ที่กล่าวถึง ทฤษฎีการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ 3 กลุ่ม โดยมีลักษณะที่สำคัญแตกต่างกัน คือ 1) ทฤษฎีบนลงล่าง ผู้ตัดสินใจมีความสามารถกำหนดวัตถุประสงค์นโยบายให้ชัดเจน และควบคุมการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ การนำนโยบายไปปฏิบัติเริ่มจากการตัดสินใจของรัฐบาลกลาง นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีระบบ ถือว่านโยบายเป็นผลตรงที่ทำให้เกิดผลลัพธ์และมักไม่สนใจผลกระทบที่มาจากตัวผู้ปฏิบัติ ทฤษฎีนี้จึงกำหนดให้นโยบายเป็นปัจจัยนำเข้า ส่วนการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นผลผลิต 2) ทฤษฎีล่างขึ้นบน มีแนวคิดแตกต่างกับทฤษฎีบนลงล่าง ผู้ปฏิบัติในท้องถิ่นเป็นผู้ให้บริการตามนโยบาย กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการต่อรองที่เกิดในเครือข่ายของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ทฤษฎีนี้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น เนื่องจากมองว่านโยบายเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และนำผลการสะท้อนกลับจากผู้มีส่วนได้เสียในนโยบายมาปรับเปลี่ยน แก้ไข นโยบาย ให้สอดคล้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ การศึกษาในกลุ่มนี้เริ่มจากระดับล่าง ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และปฏิเสธความคิดว่านโยบายเริ่มจากส่วนบนที่ตนข้างล่างต้องยึดถือปฏิบัติตาม เพราะกลุ่มนี้เห็นว่าคนข้างล่างหรือผู้ปฏิบัติใช้ดุลยพินิจและใกล้ชิดกับปัญหามากกว่าส่วนบนหรือผู้กำหนดนโยบาย และ 3) ทฤษฎีผสม เป็นทฤษฎีที่พยายามบูรณาการโดยรวมส่วนสำคัญของทฤษฎีทั้งสองและทฤษฎีอื่นๆ เข้าด้วยกัน โดยให้ความสำคัญกับการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบาย ความชัดเจนสมเหตุสมผลของนโยบาย และด้านพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้นโยบาย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร และการปรับตัวของหน่วยงานปฏิบัติ หัวใจของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ กระบวนการเรียนรู้เพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ และปรับเปลี่ยน แก้ไข นโยบาย

สรุป

ผลการวิจัยพบว่าสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพ รองลงมาคือด้านโรงเรียนคุณภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านสำนักงานเขตคุณภาพ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพมีความแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพมีความแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่อยู่ใน

สถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ ด้านโรงเรียนคุณภาพ ด้านครูคุณภาพ และด้านนักเรียนคุณภาพมีความแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านสำนักงานเขตพื้นที่คุณภาพ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการพัฒนาบรรยากาศสิ่งแวดล้อมให้มีความสวยงาม ปลอดภัย น่าอยู่ น่าทำงาน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการให้บริการ ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้ข้อมูลสารสารเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ด้านโรงเรียนคุณภาพ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียนให้มีบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม ปลอดภัย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรการกำหนดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังการปฏิบัติ เกี่ยวกับการนำสื่อนวัตกรรม ข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการศึกษา

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การวางแผนในการพัฒนาผลการประเมินคุณภาพภายนอกและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากการทดสอบระดับชาติให้มีพัฒนาการที่สูงขึ้น

ด้านครูคุณภาพ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูกำหนดแนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนาและการศึกษาดูงานการพัฒนาวิชาชีพ

ด้านนักเรียนคุณภาพ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดให้มีการประชุมครูเพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในระดับชั้นเรียนและการทดสอบระดับชาติมีพัฒนาการเพิ่มสูงขึ้น

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูกำหนดแนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น และใช้ภาษาอังกฤษได้เหมาะสมกับระดับการศึกษา

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดให้มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และทักษะอื่น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพปัญหาการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพการขับเคลื่อนนโยบายคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

เอกสารอ้างอิง

เกษม วัฒนชัย. (2550). ธรรมาภิบาลกับบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา.

เก็จกนก เอื้อวงศ์ และศศิธร กาญจนสุวรรณ. (2563). สมรรถนะการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์. สำนักบัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

บุญชุม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพ,sko8i: สุวีริยาสาสน์.

ภารดี อนันต์นาวี. (2551). หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มนตรี.

ยลพรรษย์ ศิริรัตน์. (2561). ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา. ภาควิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รุ่งนภา มหาเกตุ. (2554). สมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการบริหารตามกระบวนทัศน์ด้านการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วัชราภรณ์ คงเกิด. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วาสนา เต่าพาลี. (2557). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยจูงใจในการทำผลงานทางวิชาการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สันติชูชัย ชำนาญ และคณะ. (2564). ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการสร้างโอกาสความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาไปปฏิบัติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุราษฎธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. สำนักบัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

สายสมร ลายพิกุน. (2555). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพระนครศรีอยุธยา.

สุวิมล ติรกานนท์. (2554). การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2566 จาก https://online.pubhtml5.com/fhgf/mamt/index.html#p=1.

Pulzl, H. & Treib, O. (2007). Implementing public policy. in Fischer, Frank,Miller,Gerald.,& Sidney, Mara S., eds. Handbook of public policy analysis: Theory,politics,and methods. New York : CRC Press.

ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน

Executives skill in the 21st Century in Education Network to promote the efficiency of education management in special education centers Educational areas in 8 provinces in the upper northern region

พิมพ์พิกา เขื่อนวัง
Pimpika Khunwang
สุนทร คล้ายอ่ำ
Sunthon Khlaium
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao)
E-mail: Phimphika4022@gmail.com

Received: 5 April 2024; Revised: 14 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน 2) เพื่อเปรียบเทียบ ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 248 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น แล้วนำมากำหนดสัดส่วน ตามขนาดของประชากรในแต่ละศูนย์ฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์หาค่า (t-test), (F-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ เปรียบเทียบโดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's method)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สูงที่สุด คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมา คือ ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการสื่อสาร และด้านวิสัยทัศน์ตามลำดับ ส่วนที่น้อยที่สุด คือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2) แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสาร ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านการคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: ทักษะ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษ 21

Abstract

The objectives of this research article are: 1) to study the skills of administrators in the 21st century in educational institutions, network groups promoting the efficiency of educational management centers, special education districts in the upper northern region of 8 provinces; 2) to compare the skills of administrators in the 21st century in educational institutions, network groups promoting the efficiency of educational management centers, special education districts in the upper northern region of 8 provinces, categorized by educational level and work experience. The sample group consists 248 persons. The research instrument used is a questionnaire with a Likert scale. The statistical analysis includes frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and One-way ANOVA. Scheffe's method is used for post-hoc analysis when significant differences are found. The research findings are as follows:

1. The skills of administrators in the 21st century in educational institutions, network groups promoting the efficiency of educational management centers, special education districts in district 8 of the upper northern region of 8 provinces, are generally at a high level in all aspects. When considering each aspect Interpersonal skills are the highest. Followed by creativity, communication, vision, and technology skills were the lowest.

2. Comparing opinions on the skills of administrators in the 21st century in educational institutions, network groups promoting the efficiency of educational management centers, special education districts in district 8 of the upper northern region of 8 provinces, categorized by educational level and work experience, overall and in each aspect, there were no statistically significant differences at the .05 level. However, when considering technology skills, there were statistically significant differences at the .05 level.

Keywords: Skills, School administrators, 21st century

บทนำ

ปัจจุบันโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าทางด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบันและกลายเป็นสิ่งสำคัญในหลาย ๆ เรื่อง ทั้งนี้เนื่องจากทุกฝ่ายมองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากอดีตและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการที่ดี การจัดการศึกษาเป็นอีกประเด็นสำคัญ นอกจากจะต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วแล้วยังจะต้องเป็นกลไกสำคัญ เพื่อการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่น ๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงด้วย มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561) จากการเปลี่ยนแปลงในยุคสตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็วทำให้สถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนให้อยู่รอดและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในฐานะผู้นำองค์การในการดำเนินการขับเคลื่อนของสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ วางแผน อำนวยการ และมอบหมายงาน ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จึงจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปตนเอง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองคิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริงาน และเปลี่ยนแปลงองค์การให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและความสมดุล เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหารจะต้องอาศัยภาวะผู้นำเข้ามาช่วยเสริมสร้างให้เกิดแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเกิดความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิผล ดังนั้น ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรอย่างยิ่ง ทั้งทางการสร้างพฤติกรรมและการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ส่งผลกับความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลเหนือการทำงานภายใต้สถานการณ์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานใช้ความพยายามและความสามารถในการทำงานให้สำเร็จตามจุดมุงหมายของสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำย่อมนำพาความสำเร็จสู่สถานศึกษาตามเป้าหมายที่วางไว้ จากสถานการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของโลกทุกภูมิภาคเข้าด้วยกัน พลังการขับเคลื่อนเทคโนโลยียุคดิจิตอลส่งผลทำให้การศึกษาของไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัว และเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้มีทักษะการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการจัดการเรียนรู้ที่พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง สำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และเป็นเรื่องท้าทายของผู้บริหาร

ปัจจุบันเราอยู่ในศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001 - 2100) สถานการณ์ของโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมที่เรียกว่า “สังคมแห่งการเรียนรู้” ซึ่งส่งผลกระทบต่อองศ์การ และพลเมืองโลกหลายด้าน อาทิ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเป็นสังคมสูงวัย การเติบโตของนวัตกรรมเทคโนโลยีแหล่งความรู้ เครื่องจักและหุ่นยนต์ถูกนำเข้ามาใช้งาน การปรวนแปรของสภาพภูมิอากาศ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีแนวโน้มที่จะเกิดความรุนแรงมากขึ้น และผลกระทบอื่น ๆ อีกมากมาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570 กล่าวถึงหมุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต มุ่งพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่มุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม ทั้งนี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต ยังเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการพัฒนาคนในสังคมทุกช่วงชีวิตที่มีหลากหลายมากขึ้น ซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะให้ได้ตลอดเวลา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ, 2566) ส่งผลให้องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนต่างได้รับผลกระทบ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้อยู่รอดกับสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ในยุคของการบริหารจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันท่ามกลางกระแสแห่งความเป็นโลกาวิวัตน์ (Globalization) ซึ่งอยู่ภายใต้การแข่งขัน เพื่อสร้างข้อได้เปรียบและความมุ่งมั่นของสังคม ต่างก็ส่งผลกระทบต่อวงการวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านการศึกษา กระทบต่อระบบการเรียนรู้ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะให้ได้ตลอดเวลา รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงและเทียบโอนสมรรถนะอย่างมีคุณภาพและไร้รอยต่อ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนบริบท และโครงสร้างการบริหารการจัดการศึกษา ภายใต้สาระแห่งบทบัญญัติของกฎหมายการศึกษา เป็นการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาโดยยึดหลักของการมีเอกภาพเชิงนโยบายหลากหลายในการปฏิบัติ เน้นระบบการกระจายอำนาจและยึดหลักการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์จิตใจ สังคม คุณธรรม และจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสังคม การดำเนินการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

การบริหารในศตวรรษที่ 21 เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึง ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญของผู้บริหารในบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ การคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ และอีกทั้งสามารถใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้อย่างเหมาะสมเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้การดำเนินการบริหารประสบผลสำเร็จ การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดผลสำเร็จและจูงใจผู้ปฏิบัติงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาให้แสดงออกถึงความสามารถในการบริหารงานด้านวิชาการ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญแสดงให้เห็นถึงทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิผล คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการกำหนดทิศทาง เป้าหมายและภาพในอนาคตของสถานศึกษาอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์สภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ 2) ด้านการสื่อสาร เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะความสามารถในการใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็น ประสบการณ์ ในการสร้างความชัดเจน เข้าใจง่าย น่าเชื่อถือในการปฏิบัติงานกับผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นความสามารถของผู้บริหารในการเป็นผู้นำทางด้านเทคโนโลยี มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ และนำมาปรับใช้ในการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ตให้ครอบคลุมภายในสถานศึกษา 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรภายในสถานศึกษาของตนเอง รู้จักการยืดหยุ่นเห็นคุณค่าให้เกียรติผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้อื่นใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มศักยภาพ 5) ด้านการคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถของผู้บริหารในการวิเคราะห์นโยบาย จุดมุ่งหมาย ขอบข่ายงาน ระบบงานของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์ หาสาเหตุของปัญหา ตีความ และแปลความหมายของข้อมูล และนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่จะต้องมีลักษณะมองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ

การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานให้มีคุณภาพสิ่งสำคัญที่สุดคือตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ พัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี (สัตตบุษย์ โพธิรุท, 2564) จากการศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษที่ผ่านมา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งสำคัญของผู้บริหารที่ควรจะมี ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการวางแผนกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา มีความทันสมัยในเรื่องเทคโนโลยี มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการทำงานอย่างสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ มีการพัฒนาทักษะของตนเอง เพื่อนำมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส เพื่อเสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาค ด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส จัดระบบสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสซึ่งสถานศึกษาที่อยู่ในความดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมีจำนวน 178 แห่ง จำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ 1) โรงเรียนเฉพาะความพิการ 2) โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 3) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ทั้งนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษได้จำแนกออกเป็นกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษแบ่งออกเป็น 12 กลุ่ม ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งประกอบด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด จำนวน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ดังนี้ 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา 2) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเชียงราย 3) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ จังหวัดลำพูน 4) ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ 5) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน 6) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง 7) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน 8) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดแพร่ (สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2565) และบทบาทหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานมาตรฐานตำแหน่ง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน

2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การในการปฏิบัติงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ ครูผู้สอนในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวน 676 คน จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี่ และมอร์แกน (Kreicie & Morgan, 1970 อ้างใน รัตนา เหลืองาม, 2562) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 248 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการค้นคว้าข้อมูลวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและสร้างขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านด้านการสื่อสาร ด้านด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านการคิดสร้างสรรค์

ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยทำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปยังผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยทำหนังสือจากกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด จำนวน 8 สถานศึกษาภาคเหนือตอนบน เพื่อตอบแบบสอบถาม

3) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามไปศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวน 248 ชุด ตามจำนวนผู้บริหารและคณะครู กระทำโดย 2 วิธี ดังนี้

3.1) แจกแบบสอบถามทางไปรษณีย์

3.2) แจกแบบสอบถามทางช่องเมล์ของแต่ละศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด เพื่อให้ธุรการกระจายข่าวในการทำการตอบแบบสอบถาม

4) ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืนจากผู้บริหารและคณะครูตามช่วงเวลาที่กำหนดและได้รับกลับคืนมา 248 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

5) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความครบถ้วน และความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (เจนจิรา ตัวลือ. 2564) ที่กำหนดไว้ 5 ระดับ เกณฑ์การให้คะแนนค่าเฉลี่ยและแปลความหมายได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51–5.00 ผู้บริหารมีทักษะในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51–4.50 ผู้บริหารมีทักษะในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51–3.50 ผู้บริหารมีทักษะในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51–2.50 ผู้บริหารมีทักษะในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00–1.50 ผู้บริหารมีทักษะในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Sheffe's Method) (ธนิต รัตนศักดิ์ดา, 2565)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จากกรอบทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษา 5 ด้าน โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยรวมและรายด้าน

ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21	n=248	แปลผล	อับดับ

	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านวิสัยทัศน์	4.44	0.48	มาก	4
2. ด้านการสื่อสาร	4.45	0.49	มาก	3
3. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.30	0.53	มาก	5
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.49	0.51	มาก	1
5. ด้านการคิดสร้างสรรค์	4.47	0.47	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.43	0.43	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมาด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการสื่อสาร และด้านวิสัยทัศน์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษาประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน สรุปผลดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหาร ในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสาร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านการคิดสร้างสรรค์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 ความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหาร ในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงได้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดย วิธีของ **scheffe** พบว่า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 แตกต่างกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 10 ปีขึ้นไป และผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี มีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 แตกต่างกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน

เพื่อให้ทุกคนทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีการนำหลักการการบริหารงานเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการวางแผนการทำงานของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ มีวิธีการชักนำ หรือโน้มน้าวใจให้ผู้ร่วมงานมีแรงบันดานใจ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรศร เจียมทอง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง กรุงชาลี (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสัตตบุษย์ โพธิรุท (2564) ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ด้านทักษะการสื่อสาร และด้านทักษะการสร้างความสัมพันธ์

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน สรุปผลได้ดังนี้

2.1 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารกำหนดทิศทาง เป้าหมายและภาพในอนาคตของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ รวมถึงนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนใช้นวัตกรรม พัฒนาองค์การให้มีความทันสมัยและมี และสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ จึงทำให้ความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรศร เจียมทอง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความติดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑทิพย์ นามนุ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความติดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายคู่ โดยรวม พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า

5 ปี มีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 แตกต่างกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป และผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี มีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 แตกต่างกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรศร เจียมทอง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความติดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัตตบุษย์ โพธิรุท (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายคู่ โดยรวม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นน้อยกว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 10 – 20 ปี และผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน เน้นความสามารถ ความชำนาญของผู้บริหารในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบระเบียบแบบแผน ผู้บริหารต้องฝึกความสามารถของตนเองให้มีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ ให้ถูกต้องรวดเร็ว และทันต่อยุคเทคโนโลยี เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีทักษะทั้ง 5 ด้าน คือ

1. ด้านวิสัยทัศน์

1.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารกระตุ้นให้บุคลากรให้มีความคิดสร้างสรรค์และมีความผูกพันต่อวิสัยทัศน์

1.2 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์สภาพทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติตามอย่างมีระบบ

1.3 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลสภาพการณ์ของสถานศึกษาได้

2. ด้านการสื่อสาร

2.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถบริหารความขัดแย้ง เจรจาต่อรอง โน้มน้าวจูงใจ เพื่อให้

เกิดผลดีในการปฏิบัติงานได้

2.2 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความชัดเจนในคำสั่งที่มอบหมายงานและให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา

2.3 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีกระบวนการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้ระหว่างกัน

3. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์

3.2 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ

3.3 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ

4. ด้านมนุษยสัมพันธ์

4.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความเข้าใจธรรมชาติพฤติกรรมของมนุษย์และความแตกต่างของแต่ละบุคคล

4.2 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชา

4.3 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถให้การปรึกษา แนะนำ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี

5. ด้านการคิดสร้างสรรค์

5.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีกระบวนการคิดวิเคราะห์และแปลความหมายของข้อมูลได้อย่างน่าเชื่อถือ

5.2 ควรส่งเสริมผู้บริหารสามารถคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์

5.3 ควรส่งเสริมผู้บริหารเปิดใจรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้อื่น

สรุป

ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษา เป็นความสามารถ ความชำนาญ ของผู้บริหารในการใช้กลยุทธ์และกระบวนการในการบริหารจัดการ รวมถึงการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษา มี 5 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการสื่อสาร ด้านวิสัยทัศน์ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ทักษะของผู้บริหาร ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา ดังนั้น ควรมีนโยบายส่งเสริมหรือพัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการสื่อสาร ด้านวิสัยทัศน์ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ด้านเทคโนโลยี

สารสนเทศมีค่าเฉลี่น้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองและสถานศึกษาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน

2. ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ 21 ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน

เอกสารอ้างอิง

ไกรศร เจียมทอง. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสารคาม.

เจนจิรา ตัวลือ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

ณฐกร วรรณวัตน์ และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2564). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน เครือข่ายที่ 71 กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธนิต รัตนศักดิ์ดา. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกริก.

นฤมล คูหาแก้ว. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นิภาพร รอดไพบูลย์. (2565). ทักษะการบริหารในศตรวรรษที่21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

บุญส่ง กรุงชาลี. (2561). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ปัทมพร พงษ์เพชร. (2561). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

พรทิพย์ มงคลเสถียร. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

พรพิมล แก้วอุทัศน์. (2563). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตามทัศนะครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื่นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตรอุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลัญบุรี.

รัตนา เหลืองาม. (2562). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

วัลลิภา พูลศิริ. (2562). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สัตตบุษย์ โพธิรุท. (2564). ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 254 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2565). ระบบสารสนเทศการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กรกฎาคม 2566 จาก http://special.obec.go.th.

สุกรรยา อังคุระษี. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์และศิลปะศาสตร์: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุพัตรา ผลประสาท. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1

Desirable Characteristics of School Administrators in the 21st Century, Phayao Primary Education Service Area Office 1

เบญจวรรณ ชำนาญยา
Benjawan Chumnanya
สุนทร คล้ายอ่ำ
Sunthon Khlaium
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
E-mail: 65204524@up.ac.th

Received: 5 April 2024; Revised: 15 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 66 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test การทดสอบ F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเมื่อพบความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่

ผลการวิจัยพบว่า

1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านวิสัยทัศน์ ตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม และรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี ด้านวิสัยทัศน์ และด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research article are: 1) to study the desirable characteristics of school administrators in the 21st century affiliated with the Office of the Basic Education Commission, Phayao Education Area Office 1. 2) to compare the desirable characteristics of school administrators in the 21st century affiliated with the Office of the Basic Education Commission, Phayao Education Area Office 1, categorized by educational attainment, work experience, and school size. The sample group totaling 66 individuals. The research instrument used is a questionnaire with a 5-level Likert scale. Statistical analysis includes frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, One-way ANOVA, and Scheffe's method for pairwise comparison when significant differences are found.

The research findings are as follows:

1. The desirable characteristics of school administrators in the 21st century affiliated with the Office of the Basic Education Commission, Phayao Education Area Office 1, are generally at a high level overall and in each aspect. The aspects ranked from highest to lowest are creativity, communication, innovation and technology, motivation, academic leadership, ethics, and vision.

2. When comparing the desirable characteristics of school administrators in the 21st century affiliated with the Office of the Basic Education Commission, Phayao Education Area Office 1, categorized by educational attainment, overall and in each aspect, there were statistically significant differences at the .01 level. Categorized by work experience, there were statistically significant differences at the .01 level overall and in each aspect. Categorized by school size, there were statistically significant differences at the .01 level overall. When considering each aspect, differences were statistically significant at the .01 level for communication, innovation and technology, vision, and academic leadership, while there were no statistically significant differences at the .01 level for creativity, motivation, and ethics.

Keywords: Desired characteristics of educational institution administrators, educational institution administrators, 21st century

บทนำ

สังคมโลกในยุคปัจจุบัน เป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด เทคโนโลยีที่ทันสมัยต่าง ๆ มีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของมนุษย์มากขึ้น สถานการณ์โลกในช่วงศตวรรษที่ 21 มีการปรับเปลี่ยนที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร และพลเมืองโลกหลากหลายด้าน ได้แก่ ความผกผันทางเศรษฐกิจ การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงทางนวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว การแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ หรือแม้แต่การที่ทรัพยการธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรมลง และเป็นสาเหตุทำให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติต่าง ๆ มากขึ้น (อิ่มทิพย์ อาจปักษา, 2564) ดังนั้น จึงควรพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัฒน์ สิ่งหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญ คือการพัฒนาทางด้านการศึกษา เพราะสถานบันการศึกษา เป็นสถาบันที่ใช้ในการสร้างคน คนสร้างชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับประชากรให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความสามารถเท่าเทียมกับมาตรฐานสากล สิ่งแรกที่ควรรีบเร่งพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง คือการเร่งพัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่ ให้มีศักยภาพที่เป็นสากล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 ดำเนินการเพื่อตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 83 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 63 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 19 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 1 โรงเรียน โดยมีวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นองค์กรชั้นนำต้นแบบ มีความพร้อมให้บริการผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากลในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานความเป็นไทย และมีใจความสำคัญของพันธกิจ คือ มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐาน พัฒนาระบบเทคโนโลยี ระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการ ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ พัฒนาหลักสูตรและระบบประกันคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลรวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิตคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 รวมไปถึงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติของผู้เรียน ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและระบบบริหารจัดการ พัฒนาระบบบริหารจัดการและบริการให้เป็นที่ยอมรับ พร้อมกับการส่งเสริมภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1, 2565)

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาทางสังคมที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และเป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ทักษะอาชีพ และเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีในสังคม เพื่อเป็นการสร้างทุนมนุษย์ หรือทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รวมไปถึงเป็นสถาบันแห่งการเสริมสร้างทักษะชีวิตอันจำเป็นในการดำรงชีวิตของผู้เรียน เสริมสร้างบุคลิกภาพทางสังคมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและปรับตนในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารจัดการและคอยกำกับติดตาม ดูแลการดำเนินการของสถานศึกษา และพยายามที่จะดำเนินการทุกอย่างที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อให้มีผลผลิต คือ ผู้เรียนที่ดี มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ การบริหารจัดการของสถานศึกษา จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงสุด และประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ซึ่งคือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร

สถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา เปรียบเหมือนศูนย์กลางขององค์กรทั้งหมดในสถานศึกษา ความสำเร็จของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหาร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งเชื่อว่าผลการศึกษาที่ได้จะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการการจัดการศึกษา ได้เล็งเห็นความสำคัญของคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้พัฒนา และเกิดคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 83 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 66 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่ และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan. 1970 อางใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น และการกำหนดโควต้า

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบในเรื่องของวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจแบบรายการ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 37 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และระดับน้อยที่สุด ดังรายการต่อไปนี้

5 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ และดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1. นำแบบสอบถามทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ ในการตอบแบบสอบถาม เพื่อเตรียมความพร้อมในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2. ดำนเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.3. นำผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม มาเทียบเกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์ของเบส (John W. Best, 1993) โดยแปลความหมาย ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับที่ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับที่ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับที่ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับที่ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับที่ น้อยที่สุด

4.4. เปรียบเทียบระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน โดยทำการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่า t-test F-test และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้บริหาสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1 โดยภาพรวม

ข้อ	รายการ	(n=66)		
		$(\bar{x})$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี	4.47	0.53	มาก
2.	ด้านวิสัยทัศน์	4.40	0.47	มาก
3.	ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.51	0.58	มาก
4.	ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ	4.45	0.47	มาก
5.	ด้านการสร้างแรงจูงใจ	4.47	0.53	มาก

6.	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.41	0.46	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.46	0.44	มาก

จากตาราง 1 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ระดับรองลงมาคือ ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี และด้านการสร้างแรงจูงใจ ระดับต่อมาคือ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และระดับน้อยที่สุดคือ ด้านวิสัยทัศน์ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา จากการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งได้แก่ ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งได้แก่ ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี ด้านวิสัยทัศน์ .ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี ด้านวิสัยทัศน์ และด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีความพร้อมในการบริหารสถานศึกษาในทุกด้าน เป็นผู้มีองค์ความรู้ จากการสั่งสมประสบการณ์ การอบรมความรู้ และมีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อีกทั้งมีความเข้าใจในบทบาท และอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งของตน จึงเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับตำแหน่ง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ยังทราบและตระหนักถึงพันธกิจที่สำคัญของเขตพื้นที่การศึกษา ที่ได้ให้ความสำคัญถึงการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิตคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารจึงต้องปรับเปลี่ยนตนเอง และกลยุทธ์ในการบริหาร

สถานศึกษาเพื่อให้มีคุณลักษณะที่เพียบพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คนึงนิตย์ กิจวิธี (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเจตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่วุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถาศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งได้แก่ ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคคลในสังคมให้ความสำคัญกับระดับการศึกษา เพราะเป็นเครื่องมือสะท้อนความรู้ความสามารถของบุคคลในสังคม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา หรือรักษากการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มีวุฒิการศึกษามากหรือน้อย ย่อมส่งผลต่อความหลากหลายของวิชาความรู้เหล่านั้น ทำให้มีระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลานนา รักงาม (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาผลการวิจัยพบว่า โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับหัทยา ชนะสิทธิ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยเมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2. จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถาศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งได้แก่ ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรม เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การทำงาน ไม่เกิน 5 ปีกับ 6-10 ปี ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานไม่เกิน 5 ปีกับมากกว่า 10 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี กับมากกว่า 10 ปี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การทำงาน ไม่เกิน 5 ปี กับ 6-10 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน ไม่เกิน 5 ปี กับมากกว่า 10 ปี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าระยะเวลาในการทำงาน เป็นการสั่งสมประสบการณ์ที่มากขึ้น ทำให้มีผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่ต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษา และรักษาการในตำแหน่งผู้บริหารที่ทำงานมานาน กับผู้ที่เพิ่งเข้ามารับตำแหน่งย่อม มีความต้องการหรือมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันออกไป ย่อมมองเห็นความสำคัญในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ชุมพร ภามนตรี (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของ

ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการเปรียบเทียบเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับพรทิพย์ สุขเอียด (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลการวิจัยโดยจำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการทำงานพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่าโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม เทคโนโลยี ด้านวิสัยทัศน์ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาแต่ละแห่ง ไม่ว่าเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ ล้วนมีภารกิจทางการจัดการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน มีวัตถุประสงค์เดียวกันคือมุ่งพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ สามารถผลิตผู้เรียนที่ดีมีศักยภาพลงสู่สังคม อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีการพบปะแลกเปลี่ยนกันอยู่เสมอ มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงได้รับมอบนโยบายทางการศึกษาจากผู้อำนวยการเขตพื้นที่และมีความเข้าใจในนโยบายทางการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน จึงมีความเป็นไปได้ที่จะมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หัทยา ชนะสิทธิ์ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับชุมพร ภามนตรี (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังของครูต อคุณลักษณะของผูบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาพบวา โดยรวมแตกตางกันอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณารายดานพบวาแตกตางกันอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล โดยต้องอาศัยความสามารถในการบริหารจัดการ ความสามารถทางสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะในการสื่อสาร และประสานงาน รวมไปถึงการมีบุคลิภาพของการเป็นผู้นำ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีขององค์กรอีกด้วย ทั้งนี้จะต้องอาศัยทั้งศาสตร์ และศิลป์ในการดำเนินงานเข้ามาผสมผสานกันอย่างกลมกลืน และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษาได้กำหนดค่าเป้าหมายในการดำเนินงานต่าง ๆ ไว้ ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยคุณลักษณะทั้งหมด 6 ด้าน คือ ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรม

ภาพที่ 1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

สรุป

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และระดับน้อยที่สุดคือ ด้านวิสัยทัศน์ตามลำดับ

การเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ทุกด้านมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อม บริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน หรือการสั่งสมประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ยาวนาน ย่อมมีวิธีการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคมได้มากกว่า ซึ่งส่งผลให้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาค้นคว้าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1. ด้านการสื่อสาร นวัตกรรม และเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับตัว ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉาะในด้านของเทคโนโลยี ควรนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น

1.2. ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายความต้องการของสถานศึกษา และควรแสดง กำหนดเป้าหมาย พันธกิจ และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน รวมถึงควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับการบริหารงานในยุคสมัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว

1.3. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้บริหารในยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงควรมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่สำคัญคือ การกล้าคิด กล้าทำ กล้าเสี่ยง และกล้าตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลง หรือทำเรื่องใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อที่จะสามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรม เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.4. ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารควรร่วมวิเคราะห์การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัยเป็นปัจจุบัน สามารถนำมาพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง เพราะงานวิชาการเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานควรดำเนินการอย่างจริงจังและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และชุมชน

1.5. ด้านการสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารที่ดีย่อมให้ความสำคัญต่อขวัญและกำลังใจของผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะสถานศึกษาไม่อาจขับเคลื่อนจากการทำงานของบุคคลเพียงคนเดียว แต่จะสามารถสำเร็จได้จากการทำงานของทีมที่มีคุณภาพ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรมีจิตวิทยาในการบริหารสั่งการ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยบรรยากาศแห่งความสุข ซึ่งย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพของสถานศึกษา

1.6. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักคุณธรรมที่ดี ทั้งในการตนครองคน และครองงาน เพราะคุณธรรม จริยธรรม ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนตามระเบียบแบบแผน ปฏิบัติตนตรมครรลองครองธรรมที่ดี ย่อมเป็นที่น่าเคารพ เลื่อมใส และควรค่าต่อการยึดถือเป็นแบบอย่างของคนในองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1

2.2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พะเยา เขต 1

เอกสารอ้างอิง

คนึงนิตย์ กิจวิธี. (2560). การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ชุมพร ภามนตรี. (2558). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้และความคาดหวังของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาที่ 27. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์ .พิมพ์ครั้งที่ 1. สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

พรทิพย์ สุขเอียด. (2562). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ลานนา รักงาม. (2563). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบันฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.

หัทยา ชนะสิทธิ์. (2560). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

อิ่มทิพย์ อาจปักษา และคณะ. (2564). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่21 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (4)1, 6 -15.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารของสถานศึกษากับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

Relationship between behavioral leadership of school administrators and motivation for performance of personnel in educational institutions under the office of Phayao primary educational service area 1

ปัทมพร แก้ววิเศษ
Patamapron Kaswwisate
สุนทร คล้ายอ่ำ
Sunthon Khlaium
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
E-mail: 65204535@up.ac.th

Received: 5 April 2024; Revised: 14 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 2) แรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ประชากร จำนวน 796 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง 260 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์โดยการหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย ใช้สูตรของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับมากที่สุด สูงสุด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิต อยู่ในระดับมาก

2) แรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่ในระดับมากที่สุด สูงสุด ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชา

อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านลักษณะของงานที่ได้มอบหมาย อยู่ในระดับมาก

3) จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับค่อนข้างสูงกับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม, แรงจูงใจการปฏิบัติงาน, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research article aims to study the behavioral leadership characteristics of school administrators, the motivating factors of work performance among personnel, and the relationship between the behavioral leadership characteristics of school administrators and the motivating factors of work performance among personnel in schools under the jurisdiction of the Phayao Primary Educational Service Area Office, District 1. The population is 796 people. The sample was randomly selected by opening the Krejcie and Morgan table and obtained a sample of 260 people using the stratified sampling method according to the size of the school. The instrument used was a 5-level rating scale questionnaire. The statistics used for analysis included percentage, mean, standard deviation and analysis by finding a simple correlation coefficient using Pearson's formula.

The research findings were as follows:

1) The behavioral leadership characteristics of administrators, on average, are at a high level. Specifically, democratic leadership behavior ranks the highest, followed by relationship-oriented leadership, and task-oriented leadership ranks the lowest.

2) The motivating factors of work performance among personnel, on average, are at a high level. Specifically, the relationship with supervisors ranks the highest, followed by relationships with colleagues, and job characteristics ranks the lowest.

3)Regarding the relationship between the behavioral leadership characteristics of school administrators and the motivating factors of work performance among personnel, there is a significant positive correlation in all aspects, indicating a relatively high level of statistical significance.

Keywords: Behavioral leadership, Work motivation, School administrators

บทนำ

การบริหารงานของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนา เพื่อใช้สำหรับการพัฒนาโรงเรียนในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยในแผนปฏิบัติการของได้มีการจัดทำโครงการเพื่อเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพตามกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังมิได้มุ่งให้ความสำคัญที่โรงเรียนโดยตรง หรือเป็นกลไกในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติการและสามารถเชื่อมโยงไปสู่การประเมินผลการพัฒนาด้านการศึกษาของโรงเรียน เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารได้แก่ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านภาวะผู้นำแบบทีม 2) ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย 3) ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิต 4) ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งเป็นแนวทางในการสร้างความเจริญให้กับสังคม เพราะนอกจากการศึกษาจะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์ได้เรียนรู้ ได้พัฒนาความคิด พัฒนาทักษะทางด้านการใช้ชีวิต รวมไปถึงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้แก่ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านลักษณะของงานที่ได้มอบหมาย 2) ด้านการที่ได้การยอมรับนับถือ 3) ด้านความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชา 4. ด้านความสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่ 598 หมู่ 11 ถนนสนามกีฬา ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2564 โดยมีความรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอภูกามยาว มีจำนวนทั้งหมด 81 โรงเรียน โดยดำเนินงานตามกรอบการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งแบ่งโครงสร้างในการบริหารงานออกเป็น 8 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งการบริหารงานให้ดีและมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องใช้ความสามารถ เทคนิควิธีการและขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ในการบริหารงานและดึงศักยภาพของบุคลากรออกมาเพื่อปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จพร้อมที่จะทุ่มเทแรงกายแรงใจในการพัฒนาให้โรงเรียนประสบความเจริญก้าวหน้า

ภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะช่วยให้การบริหารจัดการต่าง ๆ ให้องค์การสำเร็จลุล่วงไปได้และเกิดประสิทธิผลต่อการบริหารงาน ซึ่งเป็นความสามารถของผู้บริหารที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่สำคัญสูงสุดของการบริหารแบบมุ่งสัมฤทธิ์ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยและไม่มีความรู้เรื่องการบริหาร มักจะใช้สามัญสำนึกในการกระทำหรือการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ ทำให้ประโยชน์ที่ได้รับนั้นมีอย่างจำกัด แม้ว่าเชาว์ปัญญาแต่เดิมและประสบการณ์การที่มีจะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการบริหารก็ตาม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การมากที่สุดอีกอย่าง คือ ผู้นำ จะเป็นบุคคลที่ผูกพันกลุ่มเข้าด้วยกัน และกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานแสดงความสามารถสูงเพื่อสร้างผลงานอย่างเต็มที่ ผู้นำจะรับผิดชอบการทำงานต่าง ๆ จนกว่าจะประสบความสำเร็จด้วยดี ซึ่งปัจจุบันจำเป็นที่จะต้องใช้คนที่มีความรู้ ความสามารถ สติปัญญาดีและมีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้วพอสมควรที่จะบริหารงานขององค์การสู่ความสำเร็จ ผู้นำที่ดีจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความ

ราบรื่น เรียบร้อย ถูกต้อง ครบถ้วน ถือได้ว่าผู้นำนั้นเป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จขององค์การอีกประการหนึ่ง จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้บริหารองค์การให้เป็นมืออาชีพ เพื่อจะได้เพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพให้แก่ตนเองสูงสุด เพราะจะเป็นการสร้างความแกร่งให้แก่องค์การ นำองค์การสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ในทางตรงข้าม หากองค์การใด ก็ตาม มีผู้บริหารที่ด้อยคุณภาพ ย่อมทำลายขวัญกำลังใจของผู้ใต้บังคับบัญชาอันจะนำไปสู่ผลผลิตที่ต่ำและดำเนินผลงานที่ล้มเหลว (อรพรรณ เทียนคันฉัตร, 2560) บุคคลที่สำคัญต่อการดำเนินการศึกษาเพื่อพัฒนาคน คือ บุคลากร ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการผลักดันให้นักเรียนและโรงเรียนมีประสิทธิภาพเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม บรรลุถึงพันธกิจ วิสัยทัศน์ ซึ่งการที่บุคลากรจะปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้อย่างขยันขันแข็ง ทุ่มเทในทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ และสามารถดึงศักยภาพออกมาใช้ในการปฏิบัติงาน ย่อมขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ ซึ่งแรงจูงใจในการปฏิบัติงานนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่ง ที่สามารถทำให้บุคคลนั้นทำงานไปด้วยดีหรือไม่เพียงใด จากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันนั้นพบปัญหาเกี่ยวกับครูและบุคลากร เช่น ครูและบุคลากรมีภาระงานมากและหลากหลายปัญหาหนี้สิน การผลิตครูและการบรรจุครูไม่สัมพันธ์กัน มีความพึงพอใจในการทำงานต่ำ กล่าวคือ บัณฑิตใหม่ระดับปริญญาตรีมากกว่าความต้องการในภาพรวมแต่ไม่เพียงพอในสาขาที่ขาดแคลน การคืนอัตรากำลังทดแทนเกษียณอายุ ครูเข้าร่วมโครงการเปลี่ยนแปลงเส้นทางชีวิตเกษียณก่อนกำหนด ซึ่งครูส่วนหนึ่งต้องการนำเงินไปชำระหนี้สิน ครูและบุคลากรมีภาระค่าใช้จ่ายมากจึงต้องหารายได้พิเศษ ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรจากการสำรวจปรากฏว่า ครูและบุคลากรจำนวนมากเป็นหนี้ และภาวะหนี้สินนี้ส่งผลให้ครูและบุคลากรขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและมีผลกระทบต่อการเรียนการสอน ทำให้ครูและบุคลากรไม่ทุ่มเทในการปฏิบัติงานครูประจำการในโรงเรียนที่ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย และขาดงบประมาณผลิตสื่อ ต้องสละเงินเดือนบางส่วนเพื่อช่วยเหลือนักเรียน และซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน ครูและบุคลากรขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (ยุทธการ ศิรดากุล, 2550) หากครูและบุคลากรขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขาดความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร ขาดการยอมรับนับถือและการได้รับผลตอบแทนที่ไม่เหมาะสมแล้ว ก็จะส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ย่อมส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารของสถานศึกษากับการสร้างแรงจูงใจในการในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เพื่อ วางแผน สร้างความสัมพันธ์ภายในองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนา ส่งเสริม พฤติกรรมของผู้บริการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริงให้บุคลากรทางการศึกษาเกิดแรงขับจากแรงจูงใจ และส่งผลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นทั้งต่อผู้เรียนและสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 83 คน บุคลากรในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 713 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 796 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและรองผู้บริหาร จำนวน 94 คน บุคลากรในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 112 คน ซึ่งเป็นการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) ตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่า IOC เท่ากับ 0.6 -1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบไปด้วย 4 ด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านภาวะผู้นำแบบทีมงาน
2. ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย
3. ด้านภาวะผู้นำแบบมุ้งเน้นผลผลิต
4. ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์

ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับ มาก
ระดับ 3 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับ น้อย
ระดับ 1 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาประกอบไปด้วย 4 ด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านลักษณะของงานที่ได้มอบหมาย
2. ด้านการที่ได้การยอมรับนับถือ
3. ด้านความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชา
4. ด้านความสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน

ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่ในระดับ มาก
ระดับ 3 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากที่รอยู่ในระดับ น้อย
ระดับ 1 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามนำไปแจกแจงความถี่ และร้อยละ

2) การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3) การวิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ในระดับ น้อยที่สุด

4) วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย ซึ่งใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตาราง 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
เพศ		
ชาย	125	48.1
หญิง	135	51.9
รวม	**260**	**100.00**

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	144	55.4

ปริญญาโท	116	44.6
รวม	**260**	**100.00**
ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	76	29.2
รองผู้บริหารสถานศึกษา	18	6.9
ข้าราชการครู	160	61.5
ครูอัตราจ้าง	6	2.3
รวม	**260**	**100.00**
ประสบการณ์การทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	6	2.3
5-10 ปี	66	25.4
11–15 ปี	62	23.8
16 ปีขึ้นไป	126	48.5
รวม	**260**	**100.00**

จากตาราง 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 260 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง มีจำนวนทั้งสิ้น 135 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย มีจำนวนทั้งสิ้น 125 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 ตามลำดับ จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 44.6 ตามลำดับ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตำแหน่งข้าราชการครูมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้าราชการครู จำนวนทั้งสิ้น 106 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 76 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นรองผู้บริหารสถานศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 18 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 และเป็นครูอัตราจ้าง จำนวนทั้งสิ้น 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 ตามลำดับ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการทำงาน16 ปีขึ้นไป จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 รองลงมา มีประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 15 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 และมีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ตาราง 2 แสดงภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวม

ที่	ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม	(n = 260)			
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1	ภาวะผู้นำแบบทีม	4.18	0.38	มาก	3
2	ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย	4.61	0.37	มากที่สุด	1

3	ภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิต	3.95	0.33	มาก	4
4	ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์	4.35	0.10	มาก	2
	รวมเฉลี่ย	**4.27**	**0.30**	**มาก**	

จากตาราง 2 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับมากที่สุด สูงสุด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61) รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35) รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18) และน้อยที่สุด ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.95) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ตาราง 3 แสดงแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวม

ที่	**แรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร**	**(n = 260)**			
		$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**	**ลำดับที่**
1	ลักษณะของงานที่ได้มอบหมาย	4.08	0.29	มาก	4
2	การที่ได้การยอม รับนับถือ	4.11	0.34	มาก	3
3	ความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชา	4.54	0.35	มากที่สุด	1
4	ความสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน	4.30	0.37	มาก	2
	รวมเฉลี่ย	**4.25**	**0.26**	**มาก**	

จากตาราง 3 พบว่า แรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่ในระดับมากที่สุด สูงสุด ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54) รองลงมา ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30) รองลงมา ได้แก่ ด้านการที่ได้การยอม รับนับถือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11) และน้อยที่สุด ด้านลักษณะของงานที่ได้มอบหมาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ตาราง 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของ	**แรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร**

ผู้บริหารสถานศึกษา	ด้านลักษณะของงานที่ได้มอบหมาย	ด้านการที่ได้การยอมรับนับถือ	ด้านความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชา	ด้านความสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน	แรงจูงใจการปฏิบัติงานโดยภาพรวม
ด้านภาวะผู้นำแบบทีม	.43**	.44**	.51**	.48**	.59**
ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย	.50**	.58**	.55**	.76**	.77**
ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิต	.61**	.39**	.38**	.69**	.65**
ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	**แรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร**				
	ด้านลักษณะของงานที่ได้มอบหมาย	ด้านการที่ได้การยอมรับนับถือ	ด้านความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชา	ด้านความสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน	แรงจูงใจการปฏิบัติงานโดยภาพรวม
ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์	.30**	.37**	.42**	.36**	.54**
ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม โดยภาพรวม	.57**	.55**	.58**	.78**	.79**

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางตาราง 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ความสัมพันธ์ทางบวก ระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (r = 0.79) สำหรับคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม โดยภาพรวม กับ ด้านความสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน โดยภาพรวม (r = 0.78) รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย กับ แรงจูงใจการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม (r = 0.77) และด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย กับ ด้านความสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน (r = 0.76) ตามลำดับ ส่วนที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์กับด้านลักษณะของงานที่ได้มอบหมาย (r = 0.30)

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้มีประเด็นที่นาสนใจควรแกการนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่อยู่ในระดับมากที่สุด สูงสุด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย รองลงมา ได้แก่ ด้าน

ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำแบบทีม และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิต

1.1 ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร ยึดการตัดสินใจของกลุ่ม หรือเน้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นส่วนรวม ทำงานเป็นทีม ทำให้เพิ่มประสิทธิภาพและความพึงพอใจในการทำงาน การบริหารงานแบบอิงกลุ่ม และมักทำให้ใช้เวลานานในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พีรพัฒนพนธ์ พิมพ์พัฒน์ (2554) ได้ศึกษาหัวข้อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมประชาธิปไตย 5 ด้าน ได้แก่ 1 การกระจายอำนาจ 2) การทำงานเป็นทีม 3) การมีให้ผู้ร่วมงาน 4) การรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม 5) การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามาส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงานสายการสอน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารใช้มนุษย์สัมพันธ์ ความพึงพอใจของผู้ทำงาน โดยไม่คำนึงถึงผลผลิตขององค์ แต่เน้นการส่งเสริมให้ทุกคนมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การมีความสุขและนำไปสู่สภาพการณ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้บริหารมีความเชื่อว่าบุคลากรจะมีความสุขในการทำงาน และมีการนิเทศในการทำงานควรมีเพียงเล็กน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันยา เทพกัน (2553) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตบางนากรุงเทพมหานคร พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำแบบมุ่งสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านภาวะผู้นำแบบทีม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงาน นั้นสามารถมีส่วนร่วม ในการทำงาน เพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทุกออกความคิดเห็น ให้ความสำคัญกับความคิดเห็น หรือแนวคิดของผู้ร่วมงานทุกคน ที่จะหลอมรวมและนำเความคิดเห็นของทุกคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการประชุมปรึกษาหารือหรือวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันทุกคนทุกครั้ง ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมต่อการแสดงความชื่นชม ยินดีซึ่งกันและกัน เพื่อมุ่งให้งานประสบผลสำเร็จ

1.4 ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิต อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายที่นำมาสู่การสร้างมาตรฐานด้านความเป็นเลิศสูง แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา แสวงหาวิธีการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงตั้งความหวังต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการแสดงความเชื่อมั่น การแสดงความมั่นใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณปภัช อำพวลิน (2557) ศึกศึกษาหัวข้อความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 พบว่า แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เมื่อพิจารณาตามรูปแบบภาวะผู้นำแต่ละแบบ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะแบบมุ่งผลสำเร็จ อยู่ในระดับมาก

2. แรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชา รองลงมา ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน รองลงมา ได้แก่ ด้านการที่ได้การยอม รับนับถือ และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านลักษณะของงานที่ได้มอบหมาย

2.1 ด้านความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การติดต่อซึ่งกันระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชา ทั้งแบบเป็นกิริยา แบบวาจา ที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารภ

ปฏิบัติงานในองค์การที่มีความต้องการที่กำหนดความรับผิดชอบ มีความคาดหวังว่าจะได้รับสิ่งตอบแทนในการปฏิบัติงานผู้บังคับบัญชาจึงให้อำนาจและมอบหมายความรับผิดชอบให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสมและชัดเจน เพื่อเป็นเครื่องมือในการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานนั้นได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร ว่องสุนทร (2556) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชาสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านความสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การติดต่อซึ่งกันระหว่าง บุคคลกับเพื่อนร่วมงาน ทั้งแบบเป็นกิริยา แบบวาจา ที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดีเป็นความต้องการที่จะให้และได้รับไมตรีจิตจากบุคคลที่แวดล้อม เป็นความต้องการที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมน้อยลง เช่น ความต้องการความผูกพันการยอมรับ (ความต้องการทางสังคม) ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลภายนอกด้วย เช่น การจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกมล บัวพรหม (2553) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุด คือ ด้านงานที่ทำในปัจจุบัน ด้านเพื่อนร่วมงาน ด้านผู้บังคับบัญชาชั้นต้น

2.3 ด้านการที่ได้การยอมรับนับถือ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรโรงเรียนได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน รวมไปถึงผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการชมเชยเมื่อปฏิบัติหน้าที่บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ธรรมนิตย์ ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนอาชีวะดอนบอสโกบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ

2.4 ด้านลักษณะของงานที่ได้มอบหมาย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรได้ปฏิบัติงานที่ตรงความรู้ ความสามารถ เป็นสิ่งที่สนใจและถนัด งานที่ปฏิบัติต้องพัฒนาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ ทำให้เกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน และทำให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การเรียนการสอน สามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักสูตรประกอบด้วยงานต่าง ๆ เช่น การวางแผนเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการหรือการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิสริยา รัฐกิจวิจารณ์ ณ นคร (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (จันทบุรี-ตราด) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคู่ที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมโดยภาพรวมกับด้านความสัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน โดยภาพรวม ($r = 0.78$) ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ความสามารถของผู้บังคับบัญชาที่สามารถจูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติงานและอำนวยการ ให้งานสามารถดำเนินการได้จนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำแบบทีม 2) ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย 3) ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิต 4) ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ซึ่งมีแรงกระตุ้นหรือแรงที่ผลักดันภายในทำให้เกิด

ความต้องการหรือความปรารถาในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอันเป็นผลมาจากการได้รับปัจจัยต่าง ๆ เป็นการตอบแทนเพื่อตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติ ทั้งเป็นความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ กับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านลักษณะของงานที่ได้มอบหมาย 2) ด้านการที่ได้การยอมรับนับถือ 3) ด้านความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชา 4) ด้านความสัมพันธ์ ต่อเพื่อนร่วมงาน ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันของครูที่มีต่อสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันของครูที่มีต่อสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 2 สัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการและสถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งได้เป็นที่ยอมรับให้เป็นผู้นำในกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มเชื่อว่ามีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ได้ โดยอาศัยหน้าที่การกระทำหรือการชักจูง ให้ปฏิบัติงานนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่วนแรงจูงใจนั้นมีส่วนความสำคัญต่อการบริหารงานของผู้บริหาร เนื่องจากความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การนั้นเกิดจากการทำงานของทุก ๆ คนในองค์การและแต่ละคนยังมีศักยภาพ มีความสามารถในการปฏิบัติงาน แต่บุคคลนั้นจะแสดงความสามารถออกมามากน้อยเพียงไรก็ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ หรือสิ่งที่ล่อใจในการปฏิบัติงาน เพื่อแสดงให้เห็นว่างานที่ได้ปฏิบัตินั้นสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาภาวะผู้นำความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1) ด้านภาวะผู้นำแบบทีม : ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารให้บุคลากรร่วมกันตัดสินใจและแก้ปัญหากันเป็นทีม เมื่อเกิดปัญหาระหว่างการปฏิบัติงาน

2) ด้านภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย : ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารบริหารงานโดยคำนึงสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3) ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งเน้นผลผลิต : ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสร้างมาตรฐานด้านวิชาการแก่บุคลากร

4) ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ : ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารให้คำแนะนำ แก้ไขปัญหาทันทีเมื่อบุคลากรต้องการ

5) ด้านลักษณะของงานที่ได้มอบหมาย : ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรรู้สึกยินดีมาก หากผู้บริหารจะมอบหมายงานพิเศษ นอกเหนือจากงานประจำให้ปฏิบัติเพิ่มเติมให้

6) ด้านการที่ได้การยอมรับนับถือ : ผู้บริหารควรส่งเสริมให้การยกย่อง คำชมอยู่เสมอๆ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

7) ด้านความสัมพันธ์ต่อผู้บังคับบัญชา : ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการประเมินความสามารถในส่วนรวม และโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งก่อนเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ

8) ด้านความสัมพันธ์ตอเพื่อนร่วมงาน : ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้ากับเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กันยา เทพกัน. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

โกมล บัวพรหม. (2553). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ณ ปภัช อำพวลิน. (2557). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ดวงพร ว่องสุนทร. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ยุทธการ ศิรดากุล. (2550). สภาวะคุณภาพชีวิตในการทำงานและองค์ประกอบคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพล ต่อแรงจูงใจในการทำงานกรณีศึกษาครูโรงเรียนวัดมหาบุศย์(พิทักษ์ถาวรคุณ). สารนิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อรพรรณ เทียนคันฉัตร. (2560). ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อิสริยา รัฐกิจวิจารณ์ ณ นคร. (2557). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (จันทบุรี-ตราด). วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Ethical Leadership of School Administrator in the Network Group to Promote the Efficiency of Educational Management Regional Special Education Center 8 Special Education Bureau

หทัยชนก วงศ์วิเศษ
Hathaichanok Wongwisate
สุนทร คล้ายอ่ำ
Sunthon Khlaium
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
E-mail: hathaichanokwongwisate@gmail.com

Received: 5 April 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน กลุ่มตัวอย่าง 248 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test independent) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างใช้วิธีทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe’) จาก

ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความน่าเคารพ รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านความไว้วางใจ รองลงมาคือ ด้านความซื่อสัตย์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความยุติธรรม ตามลำดับ

2) จากผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนก

ตามวุฒิการศึกษา ด้านความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ ความรับผิดชอบ และความน่าเคารพ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนการเปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

Abstract

The purpose of this research article were 1) to study ethical leadership of school administrator in the network group to promote the efficiency of educational management regional special education center 8 special education bureau. 2) Compare the ethical leadership of school administrator in the network group to promote the efficiency of educational management regional special education center 8 special education bureau by classifying educational background and work experience. The sample in this research consisted of 248 people. There is an IOC value between 0.67-1.00, the entire confidence value is 0.99. The statistics is used to analyze data and to find the difference were percentage, mean, standard deviation, T-test independent and one-way analysis of variance (ANOVA) and using the Scheffe' method of analyzing pairs of means to see if there is a difference. The results of this study were as follows

1) The ethical leadership of school administrator in the network group to promote the efficiency of educational management regional special education center 8 special education bureau was at a high level. The five aspects with the highest and lowest mean were respectability, responsibility, trust, integrity and justice.

2) To compare the result of ethical leadership of school administrator in the network group to promote the efficiency of educational management regional special education center 8 special education bureau by classifying educational background, justice, integrity, trust, responsibility, and respectability. The result were found that both overview and all aspects. There was no significant difference. Including overview and all aspects which is inconsistent with the hypothesis. The comparisons that was classified the work experience were found that both overview and all aspects. There was no significant difference. Including overview and all aspects which is inconsistent with the hypothesis.

Keywords: Ethical leadership, School administrator, The network group to promote the efficiency of educational management.

บทนำ

มาตรฐานการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แนวทางที่ 6 ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทุกภาคส่วนร่วมต่อต้านการทุจริต ภาครัฐมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของบุคลากรภาครัฐให้เกิดขึ้น รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัวและละอายต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน ประชาชนและภาคีต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการสอดส่องเฝ้าระวัง ให้ข้อมูลแจ้งเบาะแสการทุจริตและตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical leadership) เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกด้วยความเหมาะสมในด้านความประพฤติและการสื่อสารอันจะนำไปสู่การยอมรับและเกิดความศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้มีผลต่อการปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความสำคัญต่อทุกองค์กรและทุกแง่มุมของสังคม เพราะว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร โดยเฉพาะหากผู้นำองค์กรมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมย่อมส่งผลบวกต่อสมาชิกขององค์กร ผลโดยทั่วไปคือเพิ่มความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรที่มากขึ้นและอาจช่วยปรับปรุงการรับรู้ทางจริยธรรมโดยรวมของครู ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องตามหลักธรรมนองคลองธรรมจะถูกเชิดชูเกียรติและเป็นผู้ทรงคุณค่าในสังคม (สุเทพ ปาลสาร, 2555 อ้างใน รณชัย ปินใจ, 2564) ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของผู้บริหารที่จะพัฒนาความเจริญก้าวหน้าให้กับองค์กร ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร และเป็นปัจจัยสำคัญของผู้นำที่จะนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ปัจจุบันมีเสียงสะท้อนว่าผู้บริหารสถานศึกษาข้าราชการยังขาดการรักษาวินัยและคุณธรรม ไม่รักษาความถูกต้องให้สังคม ไม่ทำหน้าที่บริการแก่สังคม ไม่ทำหน้าที่บริการแก่สังคม ยังมุ่งในประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ยอมรับใช้การเมืองหรียอมพ่ายแพ้ต่ออิทธิพลภายนอกมากกว่าจะรักษาระเบียบวินัย (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2542 อ้างอิงในชลนิภา สะเอียบคง, 2565) อีกทั้งหากผู้นำไม่มีจริยธรรมแล้วจะเกิดอิทธิพลทางลบและผลกระทบที่ตามมาซึ่งอิทธิพลที่สำคัญของภาวะผู้นำนี้ส่งผลกระทบต่อผู้ตาม ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงการนำหรือจูงใจหรือการพัฒนาศักยภาพผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2556 อ้างอิงในชลนิภา สะเอียบคง, 2565) ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในฐานะที่เป็นผู้นำต้องเป็นบุคคลที่น่าเคารพ เป็นแบบอย่างที่ดี บริหารงานด้วยความยุติธรรม มีความรับผิดชอบและยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก (วิภาวดี อินด้วง, 2561) ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจากนักวิชาการและผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านความยุติธรรม ด้านความ

ซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบและด้านความน่าเคารพ จากการศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร และเป็นปัจจัยสำคัญของผู้นำที่จะนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสในสถานศึกษา 3 ประเภท คือ 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ 2) โรงเรียนเฉพาะความพิการ 3) โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ และได้จัดตั้งเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขึ้นเพื่อให้การบริหารจัดการสำหรับสถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายบริการเดียวกันมีโอกาสร่วมมือและช่วยเหลือกันในด้านบริหารวิชาการและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสม แบ่งเป็น 1) เครือข่ายโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ 4 เครือข่าย 2) เครือข่ายโรงเรียนเฉพาะความพิการ 4 เครือข่าย และ 3) เครือข่ายศูนย์การศึกษาพิเศษ 12 เครือข่าย โดยหนึ่งในนั้นคือกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 อันประกอบด้วย 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน 3) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย 4) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน 5) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง 6) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา 7) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดแพร่ 8) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2563)

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม การบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และเพื่อนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อการพัฒนาในเรื่องของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการนำมาใช้เพื่อบริหารจัดการสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จากการสังเคราะห์ข้อมูลมาเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความยุติธรรม 2) ด้านความซื่อสัตย์ 3) ด้านความไว้วางใจ 4) ด้านความรับผิดชอบ 5) ด้านความน่าเคารพ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 676 คน (รายงานจำนวนตามประเภทบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ข้อมูล ณ วันที่ 5 ตุลาคม 2565 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ) จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 248 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านความยุติธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความน่าเคารพ เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert (1961อ้างอิงในรณชัย ปินใจ, 2564) ไว้ 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ ใช้สถิติบรรยาย คือ ร้อยละ (Percentage) และข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สถิติที่ใช้ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามวุฒิการศึกษา สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (Independent sample t-test) และวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LS.D. (Least Significant Difference)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความน่าเคารพ รองลงมา คือ ด้านความความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความยุติธรรม

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 248		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.	
1. ด้านความยุติธรรม	4.39	0.59	มาก
2. ด้านความซื่อสัตย์	4.46	0.58	มาก
3. ด้านความไว้วางใจ	4.45	0.57	มาก
4. ด้านความรับผิดชอบ	4.46	0.56	มาก
5. ด้านความน่าเคารพ	4.48	0.58	มาก
รวมเฉลี่ย	**4.45**	**0.54**	**มาก**

โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านความยุติธรรม ระดับตามภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความยุติธรรม ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีความกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารปฏิบัติตนตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ แบบแผน ประเพณี ตลอดจนปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองด้วยความเต็มใจ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารตัดสินใจตามสถานการณ์มีเหตุผลโดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมทุกครั้ง อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านความซื่อสัตย์ ระดับตามภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความซื่อสัตย์ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารแสดงออกถึงการบริหารสถานศึกษาตามระเบียบ กฎเกณฑ์ของราชการ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารอธิบายและชี้แจงเกี่ยวกับข้อสงสัยในประเด็นต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความไว้วางใจ ระดับตามภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความไว้วางใจ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีความจริงใจ มั่นคง สม่ำเสมอในคำพูดและการกระทำของความเป็นธรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารมีความโปร่งใสต่อการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีพฤติกรรมการปกป้องและเป็นที่พึ่งพาอาศัยของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านความรับผิดชอบ ระดับตามภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความรับผิดชอบ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีความละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา

ได้แก่ ผู้บริหารมีความรับผิดชอบ ยอมรับผลการปฏิบัติงานของตนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสามารถพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านความน่าเคารพ ระดับตามภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความน่าเคารพ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารมีสัมมาคารวะและให้เกียรติผู้อื่น ผู้บริหารปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเคารพนับถือ และผู้บริหารมีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยไม่มีความลำเอียงอยู่ในระดับมาก

2. เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ด้านความยุติธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความน่าเคารพ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในทุกด้าน

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ปริญญาตรี n = 179		ปริญญาโท n = 69		t	Sig. (2-tailed)
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. ด้านความยุติธรรม	4.37	0.59	4.46	0.58	-1.12	0.27
2. ด้านความซื่อสัตย์	4.47	0.58	4.44	0.59	0.29	0.77
3. ด้านความไว้วางใจ	4.46	0.57	4.44	0.58	0.22	0.83
4. ด้านความรับผิดชอบ	4.48	0.55	4.42	0.59	0.73	0.47
5. ด้านความน่าเคารพ	4.50	0.56	4.43	0.65	0.78	0.44
เฉลี่ยรวม	**4.45**	**0.54**	**4.44**	**0.57**	**0.18**	**0.86**

หมายเหตุ: * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม พบว่า ด้านความยุติธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความน่าเคารพ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในทุกด้าน

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ภาวะผู้นำ	น้อยกว่า 5 ปี	5-10 ปี	มากกว่า 10 ปี	F	Sig.

เชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 81		n = 94		n = 73			
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. ด้านความยุติธรรม	4.37	0.62	4.37	0.58	4.45	0.58	0.40	0.67
2. ด้านความซื่อสัตย์	4.48	0.54	4.43	0.58	4.48	0.62	0.20	0.82
3. ด้านความไว้วางใจ	4.44	0.54	4.45	0.58	4.47	0.61	0.09	0.92
4. ด้านความรับผิดชอบ	4.48	0.57	4.45	0.56	4.46	0.56	0.06	0.94
5. ด้านความน่าเคารพ	4.45	0.57	4.49	0.60	4.50	0.58	0.16	0.85
เฉลี่ยรวม	**4.44**	**0.54**	**4.44**	**0.55**	**4.47**	**0.56**	**0.09**	**0.92**

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ด้านความยุติธรรม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารแสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมกัน ใช้กระบวนการความถูกต้องและความเป็นธรรมในการตัดสินใจ มีเหตุผลโดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรม ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน ประเพณี ตลอดจนปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองด้วยความเต็มใจ กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่เอารัดเอาเปรียบและช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ แก้ไขปัญหาทันทีเมื่อพบปัญหาหรือข้อผิดพลาด โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงสามารถแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานอย่างสมเหตุสมผลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและประพฤติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาคำมั่นสัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ด้านความยุติธรรม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของขนิษฐ์ณิชา ทองสุข (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความยุติธรรม สภาพปัจจุบันโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.2 จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารแสดงออกถึงการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับที่กำหนด เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา เป็นแบบอย่างของความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ต่อการปฏิบัติงานและต่อผู้ใต้บังคับบัญชา อธิบายและชี้แจงเกี่ยวกับข้อสงสัยในประเด็นต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ให้ความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษากฎระเบียบของสถานศึกษา รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหาร ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้และมีการเปิดเผยข้อเท็จจริงในการบริหารงานฝ่ายงบประมาณอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุม

นาวิน (2538, อ้างใน ชลนิภา สะเอียบคง, 2565) พฤติกรรมของคนดี ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่ พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเองและพฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น งานวิจัยของคำพร กองเตย (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศิริ สมเรือน (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของหงษา วงค์จำปา (2560) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ด้านความไว้วางใจ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารทุ่มเทเอาใจใส่ภารกิจของสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ สามารถเป็นที่พึ่งพาอาศัยของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีความโปร่งใสต่อการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงค่านิยม ความเชื่อและจริยธรรม อันเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมถึงผู้บริหารมีการประเมินตนเองอยู่เสมอ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น มีการติดต่อสื่อสารที่ดีต่อผู้อื่น ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจและเป็นที่รักของผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดีและมีความสามารถในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ด้านความไว้วางใจโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศิริ สมเรือน (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านความไว้วางใจ อยู่ในระดับมาก ผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางตน การควบคุมอารมณ์ ตลอดจนแสดงออกถึงความจริงใจและคำนึงถึงการประสานความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชา

1.4 จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ พร้อมรับการตรวจสอบ สามารถพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ สามารถควบคุมตนเองได้และไม่คิดทำร้ายผู้อื่นทั้งร่างกาย วาจาและจิตใจ มีความพากเพียรในการปฏิบัติงาน มีความละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความรับผิดชอบ ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาหรืออุปสรรคเมื่อประสบกับปัญหาในระหว่างการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบ ยอมรับผลการปฏิบัติงานของตนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย มีความซื่อตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่และเห็นแก่ประโยชน์ของสถานศึกษามากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538, อ้างใน ชลนิภา สะเอียบคง, 2565) พฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่ พฤติกรรมรับผิดชอบและพฤติกรรมพัฒนา งานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ผลวิจัยพบว่า พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ

ในงานที่ตนทำสิ่งสำคัญ เป็นแบบอย่างในเรื่องที่รับผิดชอบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะคำนึงถึงทีมงานหรือสถานศึกษา ปฏิบัติงานด้วยความขยัน ระมัดระวังและมีความพร้อมในการทำงาน ไม่โยนความผิดให้คนหรือกลุ่มงานอื่น ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ยอมรับผิดเมื่อได้ทำให้เกิดความผิดพลาดขึ้นและเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ พัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศและมีการควบคุมตนเอง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของขนิษฐ์ณิชา ทองสุข (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบ สภาพปัจจุบันโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.5 จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ด้านความน่าเคารพ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ มีสัมมาคารวะและให้เกียรติผู้อื่น มีความสุภาพอ่อนน้อมทั้งกาย วาจา ใจ มีความอ่อนโยนใจดีต่อผู้อื่น ปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเคารพนับถือ รวมถึงมีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยไม่มีความลำเอียงและยอมรับในความรู้และความสามารถของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ด้านความน่าเคารพโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของขนิษฐ์ณิชา ทองสุข (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความน่าเคารพ เชื่อถือ สภาพปัจจุบันโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

2.1 จากผลการเปรียบเทียบวุฒิการศึกษา พบว่า ด้านความยุติธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารแสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ใช้กระบวนการความถูกต้องและความเป็นธรรมในการตัดสินใจตามสถานการณ์ มีเหตุผลโดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมทุกครั้ง และประพฤติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาคำมั่นสัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านความยุติธรรม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 จากผลการเปรียบเทียบวุฒิการศึกษา พบว่า ด้านความซื่อสัตย์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารแสดงออกถึงการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับที่กำหนด เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา เป็นแบบอย่างของความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ต่อการปฏิบัติงานและต่อผู้ใต้บังคับบัญชา อธิบายและชี้แจงเกี่ยวกับข้อสงสัยในประเด็นต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ให้ความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษากฎระเบียบของสถานศึกษา รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหาร ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส

ตรวจสอบได้และมีการเปิดเผยข้อเท็จจริงในการบริหารงานฝ่ายงบประมาณอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศิริ สมเรือน (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านความซื่อสัตย์ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.3 จากผลการเปรียบเทียบวุฒิการศึกษา พบว่า ด้านความไว้วางใจ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารทุ่มเทเอาใจใส่ภารกิจของสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ มีความโปร่งใสต่อการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงค่านิยม ความเชื่อและจริยธรรมอันเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมถึงมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น มีการติดต่อสื่อสารที่ดีต่อผู้อื่นและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจและเป็นที่รักของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านความไว้วางใจ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.4 จากผลการเปรียบเทียบวุฒิการศึกษา พบว่า ด้านความรับผิดชอบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสามารถควบคุมตนเองได้และไม่คิดทำร้ายผู้อื่นทั้งร่างกาย วาจา และจิตใจ มีความพากเพียรในการปฏิบัติงาน มีความละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติงาน เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความรับผิดชอบและมีความรับผิดชอบ ยอมรับผลการปฏิบัติงานของตนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านความรับผิดชอบ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.5 จากผลการเปรียบเทียบวุฒิการศึกษา พบว่า ด้านความน่าเคารพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ อ่อนน้อมทั้งกาย วาจา ใจ และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยไม่มีความลำเอียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านความน่าเคารพ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.6 จากผลการเปรียบเทียบประสบการณ์การทำงาน พบว่า ด้านความยุติธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารปฏิบัติตนตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน ประเพณี ตลอดจนปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองด้วยความเต็มใจ รวมถึงแก้ไขปัญหาโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ไม่เอารัดเอาเปรียบและช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านความยุติธรรม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.7 จากผลการเปรียบเทียบประสบการณ์การทำงาน พบว่า ด้านความซื่อสัตย์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษากฎ ระเบียบของสถานศึกษา เป็นแบบอย่างของความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ต่อการปฏิบัติงาน และต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และให้ความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศิริ สมเรือน (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านความซื่อสัตย์ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.8 จากผลการเปรียบเทียบประสบการณ์การทำงาน พบว่า ด้านความไว้วางใจ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารทุ่มเทเอาใจใส่ภารกิจของสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นและปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงค่านิยม ความเชื่อและจริยธรรมอันเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านความไว้วางใจ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.9 จากผลการเปรียบเทียบประสบการณ์การทำงาน พบว่า ด้านความรับผิดชอบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความซื่อตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่เห็นแก่ประโยชน์ของสถานศึกษามากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีความพากเพียรในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านความรับผิดชอบ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.10 จากผลการเปรียบเทียบประสบการณ์การทำงาน พบว่า ด้านความน่าเคารพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่นและมีสัมมาคารวะและให้เกียรติผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านความน่าเคารพ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 5 ด้าน โดยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสูงสุด ได้แก่ ด้านความน่าเคารพ รองลงมา

เป็นด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ และด้านความยุติธรรม ตามลำดับ ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ดังแผนภาพ

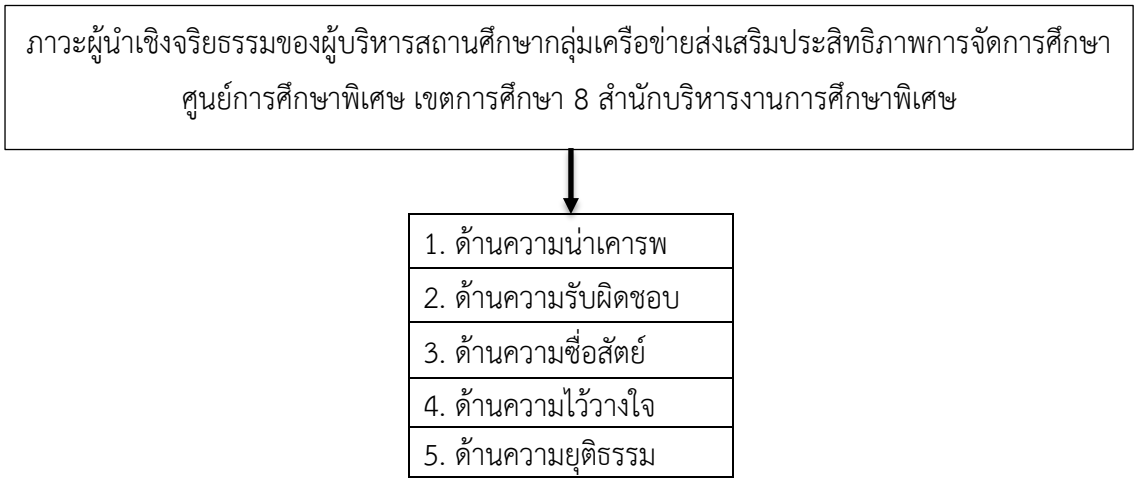

ภาพที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สรุป

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความน่าเคารพ รองลงมา คือ ด้านความความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความยุติธรรม

2. เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ด้านความยุติธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความน่าเคารพ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในทุกด้าน

3. เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม พบว่า ด้านความยุติธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความน่าเคารพ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านความยุติธรรม ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินใจตามสถานการณ์มีเหตุผลโดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมทุกครั้ง ประพฤติตนในการหาข้อมูลที่มีความเป็นกลาง เปิดเผย ไม่ลำเอียง และควรปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมกัน

2. ด้านความซื่อสัตย์ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาอธิบายและชี้แจงเกี่ยวกับข้อสงสัยในประเด็นต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาคำมั่นสัญญา และมีการเปิดเผยข้อเท็จจริงในการบริหารงบประมาณอย่างตรงไปตรงมา

3. ด้านความไว้วางใจ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมการปกป้องและเป็นที่พึ่งพาอาศัยของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อผู้อื่น และเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ

4. ด้านความรับผิดชอบ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ควบคุมการกระทำของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบพร้อมรับการตรวจสอบ

5. ด้านความน่าเคารพ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยไม่มีความลำเอียง มีความอ่อนโยน ใจดีต่อผู้อื่น และมีความเกรงใจ เห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. เรียกใช้เมื่อ 11 กรกฎาคม 2566, จาก https://www.moe.go.th/.

ขนิษฐ์ณิชา ทองสุข. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การบริหารการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

คำพร กองเตย. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชลนิภา สะเอียบคง. (2565). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการกลุ่ม 6 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.

เพ็ญศิริ สมเรือน. (2560). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

รณชัย ปินใจ. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.

วิภาวดี อินทร์ด้วง. (2561). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2563). บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. เรียกใช้เมื่อ 11 กรกฎาคม 2566, จาก http://special.obec.go.th/HV3/article3.php

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2563). รายงานจำนวนตามประเภทบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ข้อมูล ณ 5 ตุลาคม 2565. เรียกใช้เมื่อ 11 กรกฎาคม 2566, จาก http://www.specialset.bopp.go.th/set_index/index.php?page=person-center.php

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2563). คู่มือสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เรียกใช้เมื่อ 11 กรกฎาคม 2566 จาก http://special.obec.go.th/HV3/page.php

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2563). เล่มแผนปฏิบัติการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปี 2566. เรียกใช้เมื่อ 11 กรกฎาคม 2566 จาก http://special. obec.go.th/HV3/page.php

หงษา วงค์จำปา. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

Academic Administration For Excellence Based On Iddhibada 4 Of Kangplawittayakom School Under The Secondary Educationnal Service Area Office Nakorn Si Thammarat

หทัยรัตน์ ศรีจันทร์
Hatairat Srijan
พระครูสุเมธปริยัติคุณ
Phrakrusumethpariyatikul
กษมา ศรีสุวรรณ
Kasama Srisuwan
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus
E-mail: bimhatairat@gmail.com

Received: 5 April 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 3) นำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน สนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยและแบบประเมินการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า :

1) สภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นหลักทำให้ไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนไป ครูส่วนใหญ่สอนแบบบรรยาย สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษามีไม่เพียงพอเนื่องจากมีงบประมาณที่จำกัด มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาและงบประมาณ ขาดการติดตามผลและเผยแพร่ข่าวสารของสถานศึกษาครอบครัวและชุมชนทราบข้อมูลไม่ทั่วถึง 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 มีการดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และ 4) การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน มีการดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 ตั้งแต่การประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกัน (ฉันทะ) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) เอาใจใส่งานด้วยความรอบคอบ

(จิตตะ) และทบทวนปรับปรุงแก้ไข (วิมังสา) ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ 3) ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นประโยชน์ ทำให้การดำเนินงานการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ความเป็นเลิศ, หลักอิทธิบาท 4, โรงเรียนก้างปลาวิทยาคม

Abstract

This objectives of Research article are to 1) study the conditions of academic administration towards excellence at Kangpla Witthayakhom School 2) study guidelines for academic administration toward excellence according to the 4 Iddhipatha principles 3) present guidelines for academic administration towards excellence according to 4 principles of influence of Kangpla Witthayakhom School Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office Qualitative research methods were used to collect data by in-depth interviews with 15 people involved, 5 people who provided insights, and group discussions with 7 experts. Data were analyzed using inductive methods and group discussion evaluations.

The following findings :

1) Conditions of academic administration towards excellence at Kangpla Witthayakhom School Adhering to the core curriculum makes it inconsistent with the changing context of today's society. Most teachers teach lectures. Educational media and technology are insufficient due to limited budget. There are limitations on time and budget. There is a lack of follow-up and dissemination of news from educational institutions. Families and communities do not know the information thoroughly. 2)Guidelines for academic administration towards excellence according to the principle of Itthipatha 4. There are 4 areas of operations, namely: 1. Development of the curriculum of educational institutions 2.Teaching and learning management, 3.Supervision within educational institutions, and 4. Family and community participation. Operations are carried out according to the 4 principles of Iddhipada, starting from meeting to creating a common agreement (chantha), operating with determination (viriya), paying attention to work with care (chitta), and reviewing and improving (vimansa), making operations more efficient. Even more efficiency and the operation is systematic. 3) The results of the presentation of academic administration guidelines for excellence according to the 4 principles of Iddhipada of Kangpla Witthayakhom School. Evaluation results by experts saw that there was a possibility that it was appropriate and useful Make the academic administration operations towards excellence at Kangpla Witthayakhom School. more efficient and provide maximum benefit to students.

Keywords: Academic administration, excellence, Iddhibada 4, Kangplawittayakom School

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ อันเนื่องมาจากความเจริญ ก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นในสภาวการณ์ปัจจุบัน มีส่วนสำคัญที่ทำให้คนในสังคมต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสร้างกำลังคนในประเทศให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพตามความมุ่งหวัง เพราะฉะนั้นกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ (สุนีย์ ภู่พันธ์, 2547)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาดำเนินการให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษา ดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการ เรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การบริหารงานของโรงเรียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้และเข้าใจขั้นตอนและกระบวนการบริหารงานวิชาการ นอกเหนือไปจากการบริหารงานอื่นๆ และงานอื่นๆที่ได้รับมอบหมาย หลักการบริหารงานวิชาการต้องคำนึงถึงการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทำให้ดีที่สุดนำไปสู่คุณภาพที่คาดหวังคำนึงถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา โดยให้บุคลากรทุกฝ่าย ได้รับผิดชอบร่วมกันทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ คำนึงถึงประสิทธิภาพประสิทธิผล การดำเนินงานทางวิชาการโดยอาศัยหลักการดังกล่าวย่อมจะสามารถบรรลุความสำเร็จคือความเป็นเลิศทางวิชาการแนวคิดเพื่อปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการจำเป็นต้องมีหลักการพัฒนาคุณภาพ การบริหารงานเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ขอบข่ายองค์ประกอบเป็นตัวชี้วัด คือ ผลผลิตและกระบวนการเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้บุคลากรและผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ พัฒนาศักยภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับสากลมากขึ้น (โรงเรียนกัลยาณวัตร, 2558)

การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้มีความสุข ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธจึงมีความจำเป็นที่ต้องนำหลักธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการปฏิบัติงานให้ไปสู่ความสำเร็จในชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า ถ้าใครปฏิบัติก็จะประสบความสำเร็จหลักธรรมนั้นก็คือ “หลักอิทธิบาท 4” หรือ “หลักอิทธิบาทธรรม” ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อผลสำเร็จในหน้าที่การงาน อันประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 4 ขั้นตอนที่ต่อเนื่องหนุนเสริมกันจะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ด้วยความที่เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้ง 4 ข้อ จึงจะทำให้เราประสบผลสำเร็จในชีวิตและการงานได้ตามความมุ่งหวังได้แก่ 1) ฉันทะ คือ ความรักความพอใจงานในตำแหน่งที่ทำ พอใจสร้างข้อตกลงร่วมกัน 2) วิริยะ คือ ความพากเพียรในงานที่ทำ มุ่งมั่นในการทำงาน 3) จิตตะ คือ ความจดจ่อในงานที่ทำ ความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้นไปจากความรู้สึกของตัว ทำงานด้วยความรอบคอบ 4) วิมังสา คือ ความสอดส่องในงานที่ทำ เพื่อนำมาทบทวนปรับปรุงแก้ไข คำนี้รวมความหมายของคำว่า ปัญญา ไว้อย่างเต็มที่ (มลธิดา อุบลรัตน์, 2565)

โรงเรียนก้างปลาวิทยาคมให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ตลอดกระบวนการดำเนินการ เพื่อมุ่งสร้างคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา จากสภาพปัญหาของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม การบริหารงานวิชาการยังไม่เป็นเลิศทางวิชาการ สังเกตได้จาก ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) 3 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2563 - 2565 ที่ผลค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา เช่น ปีการศึกษา 2565 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนทุกรายวิชาได้ค่าเฉลี่ย 31.69 ระดับประเทศทุกรายวิชาได้ค่าเฉลี่ย 35.67 ซึ่งผลต่างโรงเรียนต่ำกว่าระดับประเทศค่าเฉลี่ย -3.98 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนทุกรายวิชาได้ค่าเฉลี่ย 26.68 ระดับประเทศทุกรายวิชาได้ค่าเฉลี่ย 30.04 ซึ่งผลต่างโรงเรียนต่ำกว่าระดับประเทศค่าเฉลี่ย -3.35 และการเข้าร่วมการแข่งขันวิชาการงานวันมัธยมในระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชแต่ผลการแข่งขันไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด(โรงเรียนก้างปลาวิทยาคม, 2565) ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนเห็นว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้างคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การจัดการเรียนการสอนซึ่งการบริหารงานวิชาการจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นหลัก โดยหลักการแล้วหากผู้บริหารโรงเรียนได้บริหารวิชาการไปตามแนวทางและบทบาทที่ควรจะเป็นแล้ว ครูผู้สอนทำหน้าที่อย่างเต็มที่ และได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ย่อมจะทำให้การบริหารงานวิชาการเกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศได้

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา เรื่องการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผู้วิจัยได้สังกัด และผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษารวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน

ก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

3) ขั้นตอนนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) นำเสนอแนวทางการสนทนากลุ่ม (2) ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม (3) แบบสนทนากลุ่ม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นได้สำหรับแนวคิดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น Information-rich case คือ มีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มากและสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุดซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาเพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุดโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน โดยมีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน ผู้แทนครูฝ่ายงานวิชาการจำนวน 3 คน ผู้แทนครูงานวัดและประเมินผลจำนวน 2 คน และผู้แทนครูจำนวน 9 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คนโดยมีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์จำนวน 1 คนหัวหน้าฝ่ายงานวิชาการจำนวน 1 คนและผู้แทนครูจำนวน 2 คน

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนา คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายงานวิชาการจำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายงานวิชาการ จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์จำนวน 1 คน หัวหน้างานวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน พระภิกษุจำนวน 1 รูปและนักวิชาการด้านการศึกษาจำนวน 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือดังนี้1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ 2) กำหนดประเด็นการร่างแบบสัมภาษณ์สภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ 3) นำร่างแบบสัมภาษณ์การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม โดยที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ4)ปรับปรุงร่าง

แบบสัมภาษณ์การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.3 ขั้นตอนนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำร่างการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม มาจัดทำเป็นแบบประเมินความเป็นไปได้ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมินความเป็นไปได้ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยความครอบคลุมขององค์ความรู้ทั้งแบบการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่มใช้ร่างการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอนตั้งแต่ (1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) ทำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (3) ขั้นแนะนำตัวและกำหนดบทสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมโดยติดต่อทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาต สัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม 2) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยใน

การเดินทาง 3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลา สัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบ เปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ทั้งนี้ผู้วิจัย ได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4.3 ขั้นตอนนำเสนอแนวทาง ในการจัดประชุมกลุ่มสนทนาประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ มีกระบวนการดังนี้คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อประเมินขอความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ตามวันเวลาและสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในผลการศึกษาสภาพ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้1)ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อและการสัมภาษณ์ จัดทำร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม มีรายละเอียดการดำเนินการโดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ฉบับสมบูรณ์สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจัดทำแนวทางวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า

1) สภาพการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายึดหลักสูตรแกนกลางเป็นหลัก ดำเนินการภายใต้บริบทของสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของ

ผู้เรียนและท้องถิ่น มีการเพิ่มแผนการเรียนศิลป์–ภาษาแต่ขาดบุคลากรสอนตรงตามวิชาเอก ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการประชุมมอบหมายให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้วรวบรวมเป็นหลักสูตรสถานศึกษา มีการวางแผนการ ดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ติดตามและประเมินผลพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแต่ขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง

2) การจัดการเรียนการสอน มอบหมายครูผู้สอนจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแต่ครูส่วนใหญ่สอนแบบบรรยาย เปิดโอกาสให้เลือกเรียนวิชาสาระเพิ่มเติมตามความถนัดและสนใจของผู้เรียน และสอดคล้องเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล สามารถเชื่อมโยงนำไปใช้ในชีวิตจริงได้รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริม สนับสนุนครูผู้สอนทำวิจัยแต่ขาดการติดตามผลพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพแต่มีงบประมาณที่จำกัด

3) การนิเทศการศึกษาโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม มีการดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนการสอนภาคเรียนละ 1 ครั้งโดยให้ครูในกลุ่มสาระ หรือหัวหน้าหมวดเป็นผู้นิเทศ และบางครั้งมีฝ่ายบริหารวิชาการเข้าร่วมการนิเทศด้วยแต่มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาและงบประมาณ มีการประชุมวางแผนงานกำหนดปฏิทินโดยกลุ่มงานบริหารงานวิชาการ การลงนิเทศจะเป็นไปในรูปแบบกัลยาณมิตร

4) สภาพการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม คือ เปิดโอกาสให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน เช่น การประชุมผู้ปกครองภาคเรียนละครั้งมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารของสถานศึกษาทางเพจโรงเรียนช่องทางเดียวและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนมีการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้และขอความช่วยเหลือชุมชนในการสนับสนุนงบประมาณในด้านต่างๆ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ดำเนินการตามหลักอิทธิบาท 4 มีกิจกรรมดังนี้ 1) การประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมฉันทะคือ ผู้บริหารมีการประชุมวางแผน สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานในการดำเนินงาน โดยมีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา จัดทำเนื้อหาหลักสูตรสถานศึกษาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่นซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิริยะ คือ ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ โดยจัดหาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิสัยทัศน์ เป้าหมาย จุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะกับศักยภาพของผู้เรียน และบริบทของสถานศึกษา 3) เอาใจใส่งานด้วยความรอบคอบซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมจิตตะ คือ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เมื่อนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาจากการใช้หลักสูตรและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมระหว่างลงมือปฏิบัติเพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษา 4) ทบทวนปรับปรุงแก้ไขซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิมังสา คือ มีการนิเทศติดตาม นำข้อมูลที่ได้มาจากการประเมินหลักสูตรสถานศึกษามาปรับปรุงจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ถูกต้องเหมาะสมเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการตามหลักอิทธิบาท 4 มีกิจกรรมดังนี้ 1) การประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมฉันทะ คือ ผู้บริหารประชุมร่วมกับคณะครู กำหนดให้ครูผู้สอนศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อจัดทำกำหนดการสอนและจัดทำแผนการสอนที่มีองค์ประกอบครบถ้วน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้กระบวนการสอนที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อ

ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริง 2) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่นซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิริยะ คือ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำไว้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้กระบวนการสอนที่หลากหลาย ใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนโดยผู้บริหารให้การสนับสนุนทรัพยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเพียงพอ 3) เอาใจใส่งานด้วยความรอบคอบซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมจิตตะ คือ มีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนระหว่างการนิเทศเพื่อเก็บข้อมูลจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาจากการนิเทศการจัดการเรียนการสอน 4) ทบทวนปรับปรุงแก้ไขซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิมังสา คือ นำข้อมูลจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาจากการนิเทศมาร่วมกันวางแผนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ดำเนินการตามหลักอิทธิบาท 4 มีกิจกรรมดังนี้1) การประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมฉันทะ คือ ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันประชุมวางแผนการดำเนินงานการนิเทศ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศ กำหนดเป้าหมายและแนวทางการนิเทศ กำหนดระยะเวลา งบประมาณ รวมทั้งจัดทำเครื่องมือการนิเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาตามความต้องการจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่นซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิริยะ คือ ดำเนินการนิเทศตามแผนที่วางไว้ตามกรอบการนิเทศ 3) เอาใจใส่งานด้วยความรอบคอบซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมจิตตะ คือ มีการเก็บข้อมูลระหว่างการนิเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานตามผลการนิเทศ และการวางแผนการนิเทศต่อไป 4) ทบทวนปรับปรุงแก้ไขซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิมังสา คือ ปรับปรุงเครื่องมือนิเทศและการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบมากขึ้นเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู

4) ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ดำเนินการตามหลักอิทธิบาท 4 มีกิจกรรมดังนี้ 1) การประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมฉันทะ คือ การประชุมวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เช่น การประชุมผู้ปกครอง การประชุมกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น 2) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่นซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิริยะ คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการร่วมกันคิดพัฒนาสถานศึกษา ร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านต่างๆที่กระทบต่อการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น การสนับสนุนงบประมาณ ทุนการศึกษา การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น 3) เอาใจใส่งานด้วยความรอบคอบซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมจิตตะ คือ มีการกำกับติดตามผลการมีส่วนร่วมในการร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ 4) ทบทวนปรับปรุงแก้ไขซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิมังสา คือ นำผลการดำเนินงานมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

3. ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ต้องมีการประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกัน และควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการกำหนดหลักการจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา จัดทำเนื้อหาหลักสูตรสถานศึกษาตามกลุ่มสาระและแต่งตั้งคณะทำงานซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมฉันทะ จากนั้นดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ด้วยความมุ่งมั่น ควรมีการจัดหาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและบริบทของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิริยะ เมื่อนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติควรเก็บรวบรวมข้อมูลจุดเด่น จุดที่

ควรพัฒนาจากการใช้หลักสูตร เอาใจใส่งานติดตามผลการใช้หลักสูตรด้วยความรอบคอบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการนิเทศติดตามให้ตรงตามหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมจิตตะ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติ มาประเมินหลักสูตรสถานศึกษาว่ามีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาหรือไม่ มีการปรับปรุงจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิมังสา

2) ด้านการจัดการเรียนการสอนต้องมีการประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกัน วางแผน กำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน กำหนดให้ครูผู้สอนสอนตรงตามวิชาเอก ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อจัดทำกำหนดการสอนและจัดทำแผนการสอนที่มีองค์ประกอบครบถ้วนซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมฉันทะ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำไว้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้กระบวนการสอนที่หลากหลาย ใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนโดยผู้บริหารให้การสนับสนุนทรัพยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเพียงพอจัดทำแบบวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิริยะ และควรมีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนระหว่างการนิเทศเพื่อเก็บข้อมูลจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาจากการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ให้ข้อมูลในการนิเทศที่แท้จริงซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมจิตตะ เพื่อนำข้อมูลจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาจากการนิเทศมาร่วมกันวางแผนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิมังสา

3) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันประชุมวางแผนการดำเนินงานการนิเทศอย่างเป็นระบบโดยแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศ กำหนดเป้าหมายและแนวทางการนิเทศร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องมีการ กำหนดระยะเวลา งบประมาณ รวมทั้งจัดทำเครื่องมือการนิเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาตามความต้องการจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศภายในสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมฉันทะ จากนั้นดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ มีการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาที่เพียงพอซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิริยะ มีการเก็บข้อมูลระหว่างการนิเทศ ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชนต่อผู้รับการนิเทศ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานตามผลการนิเทศซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมจิตตะ และได้วางแผนการนิเทศต่อไปในการปรับปรุงเครื่องมือการนิเทศและการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบมากขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิมังสา

4) ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ควรมีการประชุมและกำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยสถานศึกษาต้องทำให้ครอบครัวและชุมชนเชื่อมั่นและศรัทธาในสถานศึกษา ให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆอย่างต่อเนื่องรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมฉันทะ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานในการร่วมกันคิดพัฒนาสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิริยะ มีการกำกับติดตามเอาใจใส่งานผลการมีส่วนร่วมการแก้ไขปัญหาพัฒนาสถานศึกษาด้านต่างๆที่กระทบต่อการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมจิตตะ เพื่อนำผลการดำเนินงานมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไปซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิมังสา

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายึดหลักสูตรแกนกลางเป็นหลัก มีการเพิ่มแผนการเรียนศิลป์–ภาษา

แต่ขาดบุคลากรสอนตรงตามวิชาเอก ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการประชุมมอบหมายให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้วรวบรวมเป็นหลักสูตรสถานศึกษา มีการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ติดตามและประเมินผลพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแต่ขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง 2) การจัดการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่สอนแบบบรรยาย สนับสนุนครูผู้สอนทำวิจัยแต่ขาดการติดตามผล มีงบประมาณที่จำกัด 3) การนิเทศภายในสถานศึกษา มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาและงบประมาณ 4) สภาพการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารของสถานศึกษาทางเพจโรงเรียนช่องทางเดียวและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนมีการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้และขอความช่วยเหลือชุมชนในการสนับสนุนงบประมาณในด้านต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศจำเป็นต้องมีการร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ดำเนินการบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยผู้บริหารต้องประชุมวางแผนกับครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมกันดำเนินงานแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง อบรมความรู้พัฒนาครู มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิยม รัชตะวัฒน์วินัย (2560) วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายด้านที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารงานหลักสูตรด้านการวัดและประเมินผล และด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ส่วนด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นมีปัญหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ และเกศรา ตุ่มคำ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านแม่ขะปูอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการ PDCA พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านแม่ขะปู อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ตามกระบวนการ PDCA มีระดับการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกระบวนการ พบว่า ขั้นที่มีระดับการปฏิบัติงานน้อย คือ ขั้นการปรับปรุงแก้ไข (Act) รองลงมาขั้นที่มีระดับการปฏิบัติงานปานกลางถือ ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Do) และขั้นการตรวจสอบ (Check)

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ผลการศึกษา พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ 4 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ต้องมีการ ประชุม วางแผน ให้การพัฒนาหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางเหมาะกับศักยภาพของผู้เรียน และบริบทของสถานศึกษา ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นระบบเมื่อนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาจากการใช้หลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ถูกต้องเหมาะสมเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น 2) การจัดการเรียนการสอน ต้องมีการประชุม วางแผน กำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ให้ข้อมูลที่แท้จริง นำจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาจากการนิเทศมาร่วมกันวางแผนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 3) การนิเทศภายในสถานศึกษา ต้องมีการ ประชุม วางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศ กำหนดเป้าหมายและแนวทางการนิเทศ จัดทำเครื่องมือการนิเทศจากนั้นดำเนินงานตามแผนที่วางไว้มีการเก็บข้อมูลระหว่างการนิเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานตามผลการนิเทศ และการวางแผนการนิเทศต่อไปเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และ 4) การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่ต้องมีการ ประชุมและ

กำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนโดยสถานศึกษาต้องทำให้ชุมชนเชื่อมั่นและศรัทธาในสถานศึกษาเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมีการกำกับติดตามผลเพื่อนำผลการดำเนินงานมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมในการปฏิบัติงานให้ไปสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายด้วยกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้ง 4 ข้อ ได้แก่ 1) ฉันทะ คือ ความรักความพอใจงานในตำแหน่งที่ทำ พอใจสร้างข้อตกลงร่วมกัน 2) วิริยะ คือ ความพากเพียรในงานที่ทำ มุ่งมั่นในการทำงาน 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น จดจ่อในงานที่ทำ ทำงานด้วยความรอบคอบ4) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น เพื่อนำมาทบทวนปรับปรุงแก้ไข มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อทำให้งานนั้นมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิทวัฒน์ วิวฑฒนเมธี (จันทร์เต็ม) (2561) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรักและความเอาใจใส่การปฏิบัติหน้าที่ 2) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ควรมีความเพียรพยายามในการจัดสรรหางบประมาณเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการภาระ 3) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ควรเอาใจใส่ในการกำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา ควรมีการคิดวิเคราะห์กำหนดนโยบายและแผนงานในการบริหารจัดการภาระงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และนายนฤดล มะโนศรี (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภูทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ พึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ รู้จักการวิเคราะห์ จัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ มุ่งมั่นที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความเพียรพยายามด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริง ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้เทคโนโลยีและมีการวัดผลประเมินผลนักเรียนอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ มีใจจดจ่อและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ส่งเสริมครูให้ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบ มุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ 4) ด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสาไตร่ตรองการปฏิบัติงานในด้านของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและระบบการจัดกระบวนการเรียนรู้การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการประชุมวางแผนทบทวนด้านการนิเทศและการวัดผลประเมินผลให้เป็นระบบ

3. นำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม ผลการนำเสนอ พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศทั้ง 4ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และ 4) การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน เป็นแนวทางการดำเนินงานโดยมีผู้บริหาร ครูผู้สอนและการสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนเพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ โดยดำเนินการตามหลักอิทธิบาท 4 มีการดำเนินงานดังนี้ 1) การประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมฉันทะ 2) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่น ซึ่ง

สอดคล้องกับหลักธรรมวิริยะ 3) ตรวจสอบติดตามด้วยความรอบคอบซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมจิตตะ และ 4) ทบทวนปรับปรุงแก้ไขซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิมังสา โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้เหมาะสม และเป็นประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การนำหลักอิทธิบาท 4 มาเป็นใช้ในการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ตั้งแต่การประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมฉันทะ ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่นซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิริยะ เอาใจใส่งานด้วยความรอบคอบซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมจิตตะ และทบทวนปรับปรุงแก้ไขซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมวิมังสา ทำให้การดำเนินงานการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศ แก้วสีนวล (2558) ได้วิจัยเรื่อง "รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมาก และผลการสร้างคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบ ประกอบด้วย 7 ตอน ได้แก่ 1) บทนำ 2) วิธีดำเนินการตามรูปแบบ 3) รูปแบบ 4) การดำเนินการตามรูปแบบ 5) บทบาทหน้าที่ของบุคลากร 6) เกณฑ์การประเมินผลการใช้รูปแบบ และ 7) แบบประเมินผลการใช้รูปแบบส่วนผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบอยู่ในระดับมาก และ รวี จันทะนาม (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม 4 องค์ประกอบหลักได้แก่ (1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ (2) การจัดการเรียนการสอน (3) การบริหารการเรียนการสอน และ (4) การวัดและประเมินผล มี 21 องค์ประกอบย่อยและผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (U=4.49,4.46) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

องค์ความรู้ใหม่

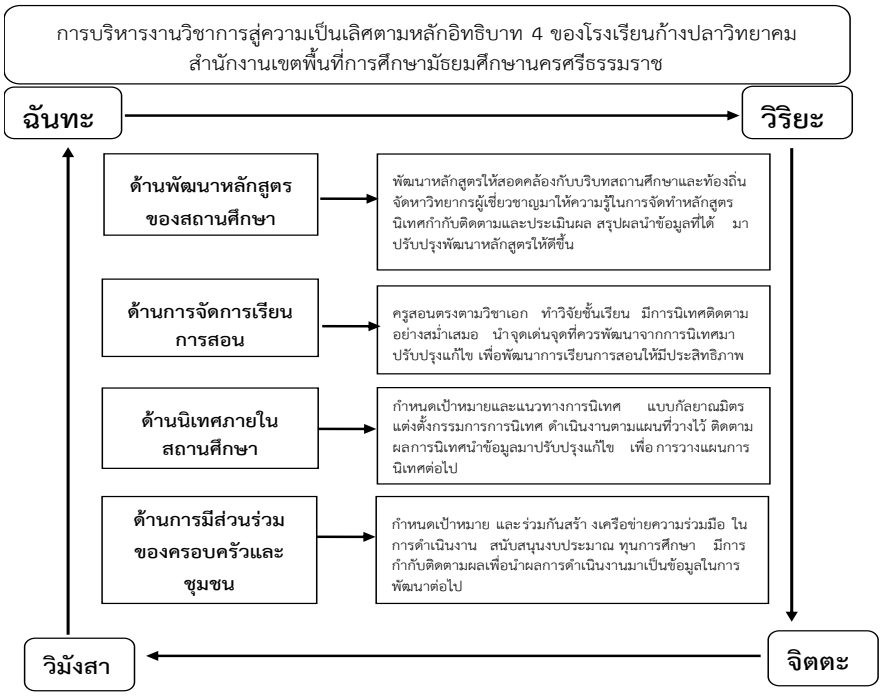

ภาพที่ 1 การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

สรุป

การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ทำให้มีแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วยการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และ 4) การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินงานโดยมีผู้บริหาร ครูผู้สอนและการสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนเพื่อให้แนวทางการดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ โดยได้มีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ตั้งแต่การประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับฉันทะ การดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่นซึ่งสอดคล้องกับวิริยะ การเอาใจใส่งานด้วยความรอบคอบซึ่งสอดคล้องกับจิตตะ และการทบทวนปรับปรุงแก้ไขซึ่งสอดคล้องกับวิมังสา ทำให้การดำเนินงานการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำงานอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจและนำมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชควรมีแนวทางในการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนที่ชัดเจน

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ควรมีการประชุมร่วมกันกับสถานศึกษาเพื่อวางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา เพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบนำไปเป็นแบบแผนและปรับใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทและความจำเป็นของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) สถานศึกษาควรดำเนินการประชุมบุคลากรให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อการนำไปใช้ในสถานศึกษา

2) ควรมีกระบวนการในการวางแผน ลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติ การกำหนดปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน

3) ควรมีการกำหนดเครื่องมือในการติดตามและประเมินผลการนำแนวทางไปใช้ และนำไปใช้

นิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการตามแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสู่ความสำเร็จเพื่อให้โรงเรียนมีการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชุมชน สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เกศรา ตุ่มคำ. (2562). การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านแม่ขะปู อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการ PDCA. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

นริศ แก้วสีนวล. (2558). รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำการจัดการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

นายนฤดล มะโนศรี. (2565). การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นิยม รัชตะวัฒน์วินัย. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาวิทวัฒน์ วิวฑฺฒนเมธี (จันทร์เต็ม). (2561). การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มลธิดา อุบลรัตน์. (2565). หลักอิทธิบาท 4: เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้มีความสุข. บทความวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 5(2), 152–153.

รวี จันทะนาม. (2557). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง. ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

โรงเรียนกัลยาณวัตร. (2558). รายงานวิธีการและผลการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพแห่ง. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน OBECQA. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.

โรงเรียนก้างปลาวิทยาคม. (2564) รายงานแผนปฏิบัติการประจำปี. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนก้างปลาวิทยาคม.

สุนีย์ ภู่พันธ์. (2547). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: เดอะนอร์เลดจ์เซ็นเตอร์.

การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

The Administration of Student Affair Saccording to Buddhist Principles in Thang Poonwittayakhan School Under The Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat

สรญา อินทร์แก้ว
Soraya Inkeaw
พระครูสุเมธปริยัติคุณ
Phrakrusumethpariyatikul
กษมา ศรีสุวรรณ
Kasama Srisuwan
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus
Email: soraya.inkeaw@gmail.com

Received: 6 April 2024; Revised: 7 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร เก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก 20 คน สนทนากลุ่ม 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประเมินการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยและแบบประเมินการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า:

1) สภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร ประชุมวางแผน กำหนดงานแต่ขาดกระบวนการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานที่ชัดเจน มีบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่น้อย ครูขาดทักษะและความเข้าใจในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา กระบวนการวางแผนงานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนยังไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ส่งผลให้กิจกรรมบางอย่างขาดประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์กับนักเรียนน้อย 2) แนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรม มีการดำเนินงาน 4 งาน เช่น งานสำนักงานกิจการนักเรียน งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น มีการดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 ตั้งแต่การประชุมสร้าง

ข้อตกลงร่วมกัน (ฉันทะ) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) เอาใจใส่งานด้วยความรอบคอบ (จิตตะ) และทบทวนปรับปรุงแก้ไข (วิมังสา) 3) ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร โดยมีแนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียน เช่น งานสำนักงานกิจการนักเรียน งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น มีการดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 ทั้งหมด 4 แนวทาง ดังนี้ การประชุมกำหนดแผนงานและสร้างข้อตกลงร่วมกัน (ฉันทะ) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) เอาใจใส่งานด้วยความรอบคอบ (จิตตะ) และทบทวนปรับปรุงแก้ไข (วิมังสา) ทำให้การดำเนินงานการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคารมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

คำสำคัญ: การบริหาร, งานกิจการนักเรียน, หลักพุทธธรรม

Abstract

This research article has objectives are 1) to study the state of student affairs administration at Thangpoon Wittayakarn School. Under the jurisdiction of the Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office 2) to study guidelines for student affairs administration according to Buddhist principles of Thang Phun Wittayakarn School 3) to present guidelines for student affairs administration according to Buddhist principles of Thang Phun Witthayakhan School Data were collected from 20 people involved and those who provided insights, 7 people were in focus groups. The research tools were in-depth interviews. and group discussion assessments Data were analyzed using inductive methods and group discussion assessments.The following findings:

1) Conditions of student affairs operations at Thangpoon Wittayakarn School Operations have a meeting to plan the work, but there is a lack of a clear process for appointing people responsible for the work. There are few personnel to perform duties. Teachers lack the skills and understanding to refer students with problems. The planning process for promoting student activities is not consistent with the school context. As a result, some activities are inefficient and less beneficial to students. 2) Guidelines for operating student affairs according to Buddhist principles. There are 4 tasks: Student Affairs Office Student Support System etc. are carried out according to the 4 principles of Iddhipada, starting from meeting to create a common agreement (chantha), working with determination (viriya), paying careful attention to work (chitta), and reviewing and improving (vimangsa). 3) Presentation results. Guidelines for student affairs administration according to Buddhist principles of Thangpoon Wittayakarn School The operation guidelines are student Affairs Office work, Student support system work etc. Operating according to the 4 principles of Iddhipada, There are 4 approaches in total as follows: from meeting to creating a common agreement (chantha), operating with determination (viriya), paying careful attention to work

(chitta), and reviewing and improving (vimansa), making operations Administer student affairs according to the principles of Buddhism at Thang Poon Wittayakarn School to be more efficient and beneficial to students.

Keywords: Administration, student affairs, principles of Buddhism

บทนำ

งานกิจการนักเรียนซึ่งเป็นภารกิจหนึ่งของงานบริหารทั่วไป เป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจในการทำงานเป็นอย่างมาก โดยงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาจะต้องมีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ซึ่งโดยเฉพาะงานกิจการนักเรียนนี้ จะเป็นการดูแลส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกันและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้ งานกิจการนักเรียนเป็นกลุ่มงานที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปกติในสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมและได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม พลานามัย ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน และงานกิจการนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้บริหารและครูต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เป็นภารกิจหลักเพราะถือว่าเป็นนโยบายโดยตรงของรัฐบาลที่มอบให้โรงเรียนไปดำเนินการจัดเป็นแผนปฏิบัติงานโรงเรียนเพื่อที่จะมุ่งมั่นพัฒนานักเรียนให้สามารถดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข งานกิจการนักเรียนจะช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถทางวิชาการ ช่วยให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทำให้นักเรียนมีโอกาสทำงานตามที่ตนถนัดและสนใจพัฒนาความรู้ในสิ่งใหม่ ๆ สอนให้เป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีความริเริ่มสร้างสรรค์มีความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีโอกาสฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน และช่วยให้เกิดความสัมพันธ์กันอันดีระหว่างนักเรียนกับ ครูนักเรียนกับโรงเรียนตลอดจนโรงเรียนกับชุมชนอีกด้วย (อรรณพ จนีวัฒน์, 2552)

เห็นได้ว่า งานกิจการนักเรียนมีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก องค์ประกอบสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียนคือ คนและงานเป็นภารกิจที่จะต้องดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมและเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ซึ่งสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคารในช่วงเวลาที่ผ่านมามีภาพรวมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมากยังขาดการดำเนินงานที่มีคุณภาพทั้งด้านประสบการณ์ ตลอดจนทักษะความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ตามขอบข่ายงานกิจการนักเรียน และการบริหารจัดการและการดำเนินงานของบุคลากรที่รับผิดชอบ ทั้งนี้อาจจะเกิดสาเหตุจากครูผู้ปฏิบัติหน้าที่งานกิจการนักเรียนมีภาระหน้าที่หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (กลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร, 2565)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนจำเป็นต้องมีกระบวนการในการปฏิบัติงานของบุคลากรในกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียนให้ปฏิบัติงานด้วยความสำเร็จ โดยการนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารงานซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนคนและงานให้ปฏิบัติงานที่ดีมีคุณภาพ การปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือการปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จนั้น เรียกว่า “อิทธิบาท” (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี 4 ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554) พร้อมกันนี้การแก้ปัญหาหรือการพัฒนาภายในองค์กรโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมี

ผู้บริหารองค์กรที่เป็นผู้นำที่เป็นทั้งคนเก่งและคนดีจึงเป็นสิ่งสำคัญเช่นกันในการนำพาองค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานได้ในที่สุด (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549)

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรในโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร จึงเล็งเห็นว่า การมีแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การบริหารสถานศึกษามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงาน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.2 ขั้นตอนศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ และ

1.3 ขั้นตอนนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) นำเสนอแนวทางการสนทนากลุ่ม (2) ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม (3) แบบสนทนากลุ่ม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพในการวิจัยขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือก

แบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย รองผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ตัวแทนครู จำนวน 8 คน และครูในกลุ่มงานกิจการนักเรียน จำนวน 6 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา จำนวน 1 นักวิชาการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา จำนวน 1 คน และหัวหน้ากลุ่มงานกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน

2.3 ขั้นตอนนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนา จำนวน 7 รูป/คน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ตัวแทนครู จำนวน 1 คน ตัวแทนครูในกลุ่มงานกิจการนักเรียน จำนวน 2 คน นักวิชาการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา จำนวน 1 คน ครูที่ได้รับรางวัลในการบริหารงานกิจการนักเรียนดีเด่น 1 คน และพระสงฆ์ จำนวน 1 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ในขั้นตอนการศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

3.2 ในขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร

3.3 ในขั้นตอนนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอนตั้งแต่ (1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) ทำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (3) ขั้นแนะนำตัวและกำหนดบทสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาต สัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช 2) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัย

พิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา 3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบ เปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร ผู้วิจัย ได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4.3 ขั้นตอนนำเสนอแนวทางในการจัดประชุมกลุ่มสนทนาประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ มีกระบวนการดังนี้คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อประเมินขอความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร ตามวันเวลาและสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ดำเนินการนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพและจำแนกอย่างเป็นระบบ ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลรายละเอียดจากการศึกษาสภาพสถานศึกษา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาสภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาจัดทำร่างการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ดำเนินการโดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แก้ไข ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำเป็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ฉบับสมบูรณ์สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในรูปแบบฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า

1) สภาพการดำเนินงานกลุ่มงานสำนักงานกิจการนักเรียน มีการประชุมวางแผนกำหนดงานแต่ขาดกระบวนการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนที่ชัดเจน ประกอบกับงานสำนักงานกิจการนักเรียนมีขอบข่ายการปฏิบัติงานที่มาก บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่มีน้อย ส่งผลให้กลุ่มงานกิจการนักเรียนปฏิบัติงานล่าช้าและขาดการประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานต่าง ๆ ทราบถึงกฎข้อบังคับและแนวปฏิบัติ

2) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร มีการประชุมวางแผนร่วมกันในการทำงาน ด้วยสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยของโรงเรียนและชุมชน เมื่อนักเรียนมีปัญหาในการดำเนินชีวิต กลุ่มงานกิจการนักเรียนมีการติดตามนักเรียนร่วมกับครูที่ปรึกษา แต่ขาดกระบวนการส่งต่อนักเรียนมีปัญหา ครูส่วนใหญ่ไม่เคยฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงไม่สามารถวิเคราะห์และจัดกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อหาทางส่งเสริมช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาได้ดีเท่าที่ควร

3) งานส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียน มีการดำเนินการในหลายรูปแบบ เพื่อตอบสนองบริบทของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร มีการดำเนินกิจกรรมผ่านโครงการที่หลากหลาย แต่ยังขาดขั้นตอนสำคัญคือ การประเมินผลที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมระเบียบวินัยให้แก่นักเรียนต่อไปในอนาคต

4) สภาพการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร มีการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน มีการแต่งตั้งบุคลากรในการปฏิบัติงานไม่เหมาะสมกับงานและความถนัด และในกระบวนการวางแผนงานการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนนั้นยังไม่สอดคล้องกับกับบริบทของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร ส่งผลให้กิจกรรมบางอย่างขาดประสิทธิภาพและไม่เป็นประโยชน์กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า

1) งานสำนักงานกิจการนักเรียน ดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 มีแนวทางดังนี้ 1) ประชุมสร้างแนวปฏิบัติร่วมกัน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามแผนที่ชัดเจน ดำเนินงานตามขอบข่ายงานสำนักงานกิจการนักเรียน มีความเอาใจใส่ในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ (ฉันทะ) 2) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่นในการประสานงาน ติดตามเกี่ยวกับหนังสือที่มาถึงฝ่ายกิจการนักเรียน กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานกิจการนักเรียน จัดทำและปรับปรุงเอกสารเกี่ยวกับระเบียบกฎข้อบังคับเพื่อใช้ในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ (วิริยะ) 3) สร้างความตระหนัก มีความสนใจ พัฒนางานสำนักงานกิจการนักเรียนด้วยใจใฝ่รักให้เกิดความสำเร็จ มีความเต็มใจที่จะศึกษาขอบข่ายหน้าที่ในการปฏิบัติงานสำนักงานกิจการนักเรียน มีความเห็นพ้อง ในการเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ (จิตตะ) 4) มีการทบทวนตรวจสอบงานสำนักงานกิจการนักเรียน นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ผลประเมินผลมาปรับปรุงและพัฒนาระบบงานสำนักงานกิจการนักเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (วิมังสา)

2) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 มีแนวทางดังนี้ 1) สร้างความเข้าใจและตระหนักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยติดตามการมาโรงเรียนของนักเรียนทุกคนร่วมกับครู

ที่ปรึกษาและหัวหน้าระดับชั้นเรียน ส่งต่อและแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน ควบคุมให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบบังคับของห้องเรียนและโรงเรียนร่วมกับครูที่ปรึกษาและหัวหน้าระดับชั้นเรียน (ฉันทะ) 2) มีความอุตสาหะในการอบรมนักเรียนให้ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียน ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนเมื่อมีปัญหาด้านความประพฤติและด้านการปกครอง รวมถึงประสานงานกับครูที่ปรึกษาและหัวหน้าระดับเพื่อควบคุมดูแลนักเรียนตลอดระยะเวลาที่อยู่ในโรงเรียน (วิริยะ) 3) มีความเอาใจใส่การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหาและส่งเสริมพัฒนานักเรียนและการส่งต่อนักเรียนเพื่อให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ (จิตตะ) 4) มีการติดตามตรวจสอบและจัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลนำมาซึ่งการสรุปข้อมูลการคัดกรองนักเรียนตามกลุ่มต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม พัฒนาและแก้ไขนักเรียนในกระบวนการถัดไป (วิมังสา)

3) งานส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียน ดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 มีแนวทางดังนี้ 1) สร้างความตระหนัก ปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่นักเรียน ให้รับผิดชอบในหน้าที่ให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมการส่งเสริมระเบียบวินัย จัดค่ายคุณธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนทุกระดับชั้น (ฉันทะ) 2) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้สึกไม่ท้อถอย เน้นย้ำนักเรียนในเรื่องการรักษาระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอและมีความกล้าในการลงมือปฏิบัติงานในสิ่งที่ถูกต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แกนักเรียน (วิริยะ) 3) สร้างขวัญและกำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี และมีความสามารถในด้านวิชาการและกิจกรรม มอบรางวัล เกียรติบัตรยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำความดีด้านต่าง ๆ เห็นถึงความสำคัญการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย ส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (จิตตะ) 4) ติดตามจัดให้มีแผนงาน/โครงการพัฒนาส่งเสริมระเบียบวินัยความประพฤติและค่ายคุณธรรมและประเมินผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาส่งเสริมระเบียบวินัยต่อไป (วิมังสา)

4) งานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน ดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 มีแนวทางดังนี้ 1) มีความตระหนัก ในความสำคัญของงานกิจกรรมนักเรียน ให้ความสนใจและสนับสนุนความสามารถของนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่ารวมทั้งพัฒนาความเป็นผู้นำให้แก่นักเรียน (ฉันทะ) 2) มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน โดยสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน พิจารณาโครงการ กิจกรรม นำเสนองบประมาณในส่วนของกิจกรรมโรงเรียนและประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมนักเรียน (วิริยะ) 3) สนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงออกทางด้านความคิดความเป็นผู้นำโดยมีส่วนร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ และกำกับ ดูแล ส่งเสริมการจัดกิจกรรมของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมและร่วมกำหนดแนวทางการทำงานและแก้ไขปัญหาร่วมกัน (จิตตะ) 4) ตรวจสอบผลการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ดูแลให้ความคิดเห็น กำลังใจให้คำปรึกษาประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมต่อผู้บริหารเมื่อสิ้นภาคเรียนทุกภาคเรียน (วิมังสา)

3. ผลการนำเสนอแนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีกระบวนการดำเนินการสรุปได้ดังนี้

1) งานสำนักงานกิจการนักเรียน ต้องมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ชัดเจน สร้างความตระหนักให้ความสำคัญงานสำนักงานกิจการนักเรียน ดำเนินงานตามแผนและมีความเอาใจใส่ในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศของกลุ่มงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักฉันทะ บุคลากรในกลุ่ม

งานมีความอุตสาหะ อดทนลงมือปฏิบัติงานอย่างไม่ท้อถอย รวมถึงมีการประสานงานติดตามเกี่ยวกับหนังสือหรือเอกสารที่มาถึงฝ่ายกิจการนักเรียน จัดทำแผนงานโครงการที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน จัดทำเอกสารเกี่ยวกับข้อบังคับและแนวปฏิบัติในกลุ่มงาน ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิริยะ มีความสนใจในการพัฒนางานสำนักงานกิจการนักเรียนด้วยใจรักให้เกิดความสำเร็จ มีความเต็มใจที่จะศึกษาขอบข่ายหน้าที่ในการปฏิบัติงานสำนักงานกิจการนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักจิตตะ มีการทบทวนตรวจสอบงานสำนักงานกิจการนักเรียน นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ผลประเมินผลมาปรับปรุงและพัฒนาระบบงานสำนักงานกิจการนักเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิมังสา

2) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องมีกระบวนการสร้างความตระหนักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อนักเรียนมีปัญหาจะต้องส่งต่อนักเรียนแก่ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการพูดคุยและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพ ควบคุมให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบบังคับของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักฉันทะ อบรมนักเรียนให้ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียน ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนเมื่อมีปัญหาด้านความประพฤติและด้านการปกครอง รวมถึงประสานงานกับครูที่ปรึกษาและหัวหน้าระดับ ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิริยะ เอาใจใส่ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหาและส่งเสริมพัฒนานักเรียนและการส่งต่อนักเรียนเพื่อให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักจิตตะ ติดตามและจัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลนำมาซึ่งการสรุปข้อมูลการคัดกรองนักเรียนตามกลุ่มต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม พัฒนาและแก้ไขนักเรียนในกระบวนการถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิมังสา

3) งานส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่นักเรียน ให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมการส่งเสริมระเบียบวินัย ซึ่งสอดคล้องกับหลักฉันทะ เน้นย้ำนักเรียนในเรื่องการรักษาระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอและมีความกล้าในการลงมือปฏิบัติงานในสิ่งที่ถูกต้อง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน รวบรวมข้อมูลด้านคุณลักษณะของนักเรียนเป็นรายบุคคลตั้งแต่รับนักเรียนเข้ามา ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิริยะ เมื่อนักเรียนมีความประพฤติดี ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่นักเรียน โดยการมอบรางวัล เกียรติบัตรยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำความดีด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักจิตตะ ผู้บริหาร บุคลากรที่รับผิดชอบงานส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียน พัฒนารูปแบบการควบคุมกำกับดูแลนักเรียนด้านระเบียบวินัย ให้มีกลไกและขั้นตอนที่เสริมสร้างวินัยแก่นักเรียน ตามแผนที่ได้วางไว้ โดยมีการติดตามประเมินผลเพื่อสะท้อนจาก การฝึกระเบียบวินัยของนักเรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาส่งเสริมระเบียบวินัยต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิมังสา

4) งานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน มีการแต่งตั้งบุคลากรในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมและมีความถนัดในงานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน มีความสนใจและสนับสนุนความสามารถของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักฉันทะ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน โดยสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน พิจารณาโครงการกิจกรรมต่าง ๆ การนำเสนองบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิริยะ สนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงออกทางด้านความคิดความเป็นผู้นำโดยมีส่วนร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ และกำกับ ดูแล ส่งเสริมการจัดกิจกรรมของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมและร่วมกำหนดแนว

ทางการทำงานและแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักจิตตะ ขั้นตอนสุดท้ายของงานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน คือ ตรวจสอบผลการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ให้กำลังใจให้คำปรึกษา ประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมต่อผู้บริหารเมื่อสิ้นภาคเรียนทุกภาคเรียน และปรับปรุงพัฒนางานกิจกรรมนักเรียนให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิมังสา

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ในงานสำนักงานกิจการนักเรียนมีการประชุมวางแผนเพื่อกำหนดขอบข่ายงานแต่ยังขาดกระบวนการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนที่ชัดเจน งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยของโรงเรียนและชุมชน เมื่อนักเรียนมีปัญหาในการดำเนินชีวิต กลุ่มงานกิจการนักเรียนมีการติดตามนักเรียนร่วมกับครูที่ปรึกษา แต่ขาดกระบวนการส่งต่อนักเรียนมีปัญหา ครูส่วนใหญ่ไม่เคยฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงขาดทักษะและความเข้าใจในกระบวนการและการทำเอกสารจึงไม่สามารถวิเคราะห์และจัดกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อหาทางส่งเสริมช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาได้ดีเท่าที่ควร งานส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียน มีการดำเนินกิจกรรมผ่านโครงการที่หลากหลาย อบรมในเรื่องระเบียบวินัยจะต้องสอดแทรกในทุกกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ แต่ยังขาดขั้นตอนสำคัญคือ การประเมินผลที่เป็นระบบและต่อเนื่อง งานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน มีการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน มีการแต่งตั้งบุคลากรในการปฏิบัติงานไม่เหมาะสมกับงานและความถนัด เพราะการดำเนินงานตามแผนงานที่ชัดเจนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จของงาน ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพัชร เกตุรัตน์ (2561) ได้วิจัยเรื่อง“แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) ควรมีการรวบรวมข้อมูลและจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนให้ครบถ้วนตามขั้นตอน 2) ควรมีการดำเนินการในส่วนของการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบงานกิจการนักเรียนให้ชัดเจน 3) ควรมีการวิเคราะห์วางแผน จัดทำโครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมผสานกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นประจำและต่อเนื่อง 4) ควรมีการประเมินผลงานกิจการนักเรียนโดยมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้ อีกทั้งต้องมีการวิเคราะห์ผลการประเมินผลงานกิจการนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มานั้นไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาต่อไป

2. แนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า งานสำนักงานกิจการนักเรียนต้องประชุมสร้างแนวปฏิบัติร่วมกัน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามแผนที่ชัดเจน มีความเอาใจใส่ในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่นในการประสานงาน ติดตามเกี่ยวกับหนังสือที่มาถึงฝ่ายกิจการนักเรียน จัดทำและปรับปรุงเอกสารเกี่ยวกับระเบียบกฎข้อบังคับเพื่อใช้ในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความสนใจ พัฒนางานสำนักงานกิจการนักเรียนด้วยใจใฝ่รักให้เกิดความสำเร็จ มีความเต็มใจ

ที่จะศึกษาขอบข่ายหน้าที่ในการปฏิบัติงานสำนักงานกิจการนักเรียน และทบทวนตรวจสอบงานสำนักงานกิจการนักเรียน นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ผลประเมินผลมาปรับปรุงและพัฒนาระบบงานสำนักงานกิจการนักเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการสร้างความเข้าใจและตระหนักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยติดตามส่งต่อและแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน ควบคุมให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบบังคับของห้องเรียน มีความอุตสาหะในการอบรมนักเรียนให้ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียน มีความเอาใจใส่การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน และมีการติดตาม ตรวจสอบและจัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลนำมาซึ่งการสรุปข้อมูลการคัดกรองนักเรียนตามกลุ่มต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม พัฒนาและแก้ไขนักเรียนในกระบวนการถัดไป งานส่งเสริมระเบียบวินัย มีกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่นักเรียนให้รับผิดชอบในหน้าที่ ให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมการส่งเสริมระเบียบวินัย จัดค่ายคุณธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนทุกระดับชั้น เน้นย้ำนักเรียนในเรื่องการรักษาระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอและมีความกล้าในการลงมือปฏิบัติงานในสิ่งที่ถูกต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน สร้างขวัญและกำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี เห็นถึงความสำคัญการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัยส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม และติดตามจัดให้มีแผนงาน/โครงการพัฒนาส่งเสริมระเบียบวินัยความประพฤติและค่ายคุณธรรมและประเมินผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ งานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน สนับสนุนความสามารถของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่ารวมทั้งพัฒนาความเป็นผู้นำให้แก่นักเรียน มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน จัดให้มีการสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงออกทางด้านความคิดความเป็นผู้นำโดยมีส่วนร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมและร่วมกำหนดแนวทางการทำงานและแก้ไขปัญหาร่วมกัน และตรวจสอบผลการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมต่อผู้บริหารเมื่อสิ้นภาคเรียนทุกภาคเรียน ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิทวัฒน วิวฑฒน เมธี (จันทรเต็ม) (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนา เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแกบุคลากรในสถานศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ผูบริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรมีความเพียรพยายามในการจัดสรรหางบประมาณเพื่อให้เพียงพอตอการบริหารจัดการ ภาระงานด้านตาง ๆ ในสถานศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ผูบริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรเอาใจใสในการกำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา ผูบริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรมีการคิดวิเคราะหกำหนดนโยบายและแผนงานในการบริหารจัดการงานวิชาการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการเรียนการสอน

3. นำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมตามหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้ 1) การประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกัน (ฉันทะ) 2) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) 3) ตรวจสอบติดตามด้วยความรอบคอบ (จิตตะ) และ 4) ทบทวนปรับปรุงแก้ไข (วิมังสา) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำหลักอิทธิบาท 4 มาเป็นใช้ในการดำเนินงานการบริหารงานกิจการ

นักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคารมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผอบทอง สุจินพรัหม (2556) ได้วิจัยเรื่อง “การนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28” ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านฉันทะ ผู้บริหารควรมีความพอใจ รักใคร่ในการบริหารงานทุกด้านอย่างเท่าเทียมกันเพื่อพัฒนางานพร้อมกันในทุก ๆ ด้าน (2) ด้านวิริยะ ผู้บริหารควรแสดงภาวะผู้นำในทุกสถานการณ์ สามารถนิเทศแนะนำผู้ร่วมงานได้ (3) ด้านจิตตะ ผู้บริหาร ควรเอาใจใส่ติดตามการทำงานตามแผนงาน/โครงการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย (4) ด้านวิมังสา ผู้บริหารควรพิจารณาไตร่ตรองหาวิธีการแก้ไขปัญหาในการทำงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

องค์ความรู้ใหม่

การนำหลักพุทธธรรม (หลักอิทธิบาท 4) มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ทั้ง 4 งาน โดยเน้นไปในทางบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและรวมถึงการให้การสนับสนุนปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารที่เพียงพอ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และมีการติดตามประเมินผลในการนาไปใช้เป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

ภาพที่ 1 แนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

สรุป

การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนทางพูนวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีการบริหารงาน 4 งาน ได้แก่ 1) งานสำนักงานกิจการนักเรียน 2) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) งานส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียน และ 4) งานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน โดยดำเนินการตามหลักอิทธิบาท 4 มีการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกัน (ฉันทะ) 2) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) 3) ตรวจสอบติดตามด้วยความรอบคอบ (จิตตะ) และ 4) ทบทวนปรับปรุงแก้ไข (วิมังสา) เป็นแนวทางการดำเนินงานโดยมีผู้บริหาร ครูผู้สอนและการสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชควรมีแนวทางในการดำเนินงานการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนที่ชัดเจน

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ควรมีการส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ควรมีการประชุมร่วมกันกับสถานศึกษาเพื่อวางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา เพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบนำไปเป็นแบบแผนและปรับใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทและความจำเป็นของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการตามแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษา

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาสู่ความสำเร็จเพื่อให้โรงเรียนมีการดำเนินงานการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

ผอบทอง สุจินพรัหม. (2556). การนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2554). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาวิทวัฒน วิวฑฺฒนเมธี (จันทรเต็ม). (2561). การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ เขต 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุรพัชร เกตุรัตน์. (2561). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ราชบุรี วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อรรณพ จนีวัฒน์. (2552). การบริหารกิจการนักเรียน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียน ในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

The development of desirable characteristics of learners according to Wuddhidhamma 4 in rajaprajanugroh 35th school Phang Nga special education bureau

ธนเดช ศรีจันทร์
Thanadet Srijan
บุญเลิศ วีรพรกานต์
Boonlert Weeraponkan
พระครูเขมธรรมโฆษิต
Phrakhrukhemmathammakhosit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: thanadet250828@gmail.com
E-mail: hathaichanokwongwisate@gmail.com

Received: 8 April 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 3) นำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน สนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย

ผลการศึกษาพบว่า

1) สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียนบางส่วนยังมีไม่มีระเบียบวินัย ผ่านการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ เช่น การมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะและด้านอื่นๆ 2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 8 ประการ และหลักวุฑฒิธรรม 4 ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้น ดังนี้ 1) มอบหมายนโยบาย 2) ประชุมวางแผน 3) ดำเนินการ 4)

กำกับติดตามประเมินผล 3) การนำเสนอแนวทางและประเมินแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนประกอบด้วย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 5) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ หลักวุฑฒิธรรม 4 ประกอบด้วย 1) การคบหาสัตบุรุษ 2) การรับฟังข้อธรรม 3) การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา 4) การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงามของโดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ 1) ผู้บริหารมอบนโยบาย 2) ประชุมวางแผน 3) การดำเนินการ 4) กำกับติดตามประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางการพัฒนา เห็นว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การพัฒนา, คุณลักษณะอันพึงประสงค์ , วุฑฒิธรรม 4

Abstract

The objectives of this research article are: 1) to study the desired characteristics of students in Ratchaprachanukroh School 35, Phang Nga Province, under the Office of Special Education Administration; 2) to study the development of desirable characteristics according to the principles of Vuddhitham 4 of students in Ratchaprachanukroh School 35, Phang Nga Province, under the Office of Special Education Administration3) Present and evaluate the development of desirable characteristics according to the 4 principles of Vuddhitham of students in Ratchaprachanukroh School 35, Phang Nga Province, under the Office of Special Education Administration. Using qualitative research methods Data were collected by in-depth interviews with 15 people involved, 5 people who provided insights, and 7 group discussions with experts. Data were analyzed inductively.

The results of the study found that:

1) Desirable characteristics Some students still lack discipline. The evaluation was at a fair level, such as discipline, eagerness to learn, determination to work, public-mindedness, and other aspects, 2) The results of the study of the development guidelines for desirable characteristics according to the principles of the 4 virtues, 8 desirable characteristics of learners, and the principles of the 4 virtues, which have 4 development steps as follows: 1) Assigning policies 2) Planning meetings 3) Implementing 4) Supervising, monitoring, and evaluating 3) Presenting guidelines and evaluating the guidelines for developing desirable characteristics of learners, including: The 8 desirable characteristics consist of: 1) Love the nation, religion and king 2) Honesty 3) Discipline 5) Eager to learn 5) Live simply 6) Determined in work 7) Love being Thai 8) Public-mindedness, the 4 principles of morality consist of 1) Associating with good people 2) Listening to Dharma 3) Considering with deliberation 4) Behaving in accordance with good rules and regulations, with the following steps: 1) Executives issue a policy 2) Hold a planning meeting 3) Implementation 4) Supervising, monitoring and evaluating. Qualified persons

evaluate the development approach and find that it is appropriate, feasible and beneficial and can be applied.

Keywords: development , Desired characteristics , Wutthitham 4

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560กำหนดให้รัฐต้อง ดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจวินัย อารมณ์สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยและดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆรวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้ มาตรฐานสากลและดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วยโดยระบุว่า การศึกษาทั้ง ปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีวินัย ภูมิใจในความเป็นไทยสามารถแสดงออกถึงความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 ได้กล่าวไว้ใน มาตราที่ 23, 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่าต้องเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้และคุณธรรมการจัดระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ เช่น ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ทักษะทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนาศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบ อาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขโดยผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาและให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลัก คุณธรรมนำความรู้มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึงโดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ยังส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีประชาธิปไตย

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 ได้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยโดยยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคน ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบ ต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาอารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงเพื่อนำ ไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวคือ มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่

สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะและ ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืนซึ่งแนวทางดั่งกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ

สำหรับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช2551 นับเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการ ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความรู้ คู่คุณธรรมความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต ซึ่งในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานที่กำหนดซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ข้อนี้ได้แก่ 1)รักชาติศาสน์กษัตริย์2)ซื่อสัตย์สุจริต 3)มีวินัย 4)ใฝ่เรียนรู้ 5)อยู่อย่างพอเพียง 6)มุ่งมั่นในการทำงาน 7)รักความเป็นไทย และ8)มีจิตสาธารณะ สำนักวิชาการและมาตราฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ,2545 ซึ่งตรงกับ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ 2542 กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยคนไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข ตัวบ่งชี้คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต และการพัฒนาสังคม ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว ทักษะทางสังคม คุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่างๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวในข้างต้นการวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ของนักเรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา โดยเล็งเห็นถึงประโยชน์สูงสุดจึงได้ออกแบบการ วิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงลึกคุณภาพกับสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญในภาคส่วนต่างๆของประเทศไทยมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นครูที่มีประสบการณ์การทำงานด้านการวัดประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ มีข้อคิดเห็นอย่างไรบ้าง สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพกับนักเรียนระดับประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา ถึงการปฏิบัติจริงและสิ่งที่ควรปฏิบัติซึ่งเป็นการทำการประเมินความต้องการจำเป็น จะทำให้เห็นภาพสิ่งที่เกิดขึ้นและสิ่งที่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาต้องการจะให้เป็นไปเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการวัดและการสร้างเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการได้เป็นรูปธรรม ตรงตามความ

ต้องการและความเป็นจริงของทั้งตัวครูตัวนักเรียน และสังคม ท้ายสุด ผลจากการดำเนินการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการที่จะนำไปใช้ในการวัดและประเมินผู้เรียนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้เรียน ซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญที่ดีในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3) เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะอันพึ่งประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษาโดยการใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพ

ขั้นตอนการศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้กำหนดดังนี้ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก 3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง

ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้กำหนดดังนี้ 1) ร่างรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 3) จัดทำร่างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3) ขั้นตอนการนำเสนอ

ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้กำหนดดังนี้ 1) นำเสนอรูปแบบการสนทนากลุ่ม 2) ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม 3) แบบสนทนากลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพ

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) การการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้

(1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง

(2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง แนวทางในการดำเนินงานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประนุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงาสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

(3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวันเวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role)

(4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพดำเนินงานโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงาสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

2. ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง

(1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราชทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

(2) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง

(3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role)

(4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3. ขั้นตอนการนำเสนอและประเมิน

ในการจัดสนทนากลุ่ม เสนอการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะมีกระบวนการดังนี้คือ

1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ

2) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด

3) บันทึกผลการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

1. สรุปศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

สภาพปัจจุบัน สถานศึกษามีการดำเนินการด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยใช้เครื่องมือประเมินเป็นแบบสังเกตพฤติกรรม มีค่าระดับ 1,2,3 ซึ่งจะมีผลการประเมินเป็นตามเกณฑ์ของ สพฐ. คือ ดีเยี่ยม (3) ดี (2) ผ่าน (1) ไม่ผ่าน (0) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยใช้เครื่องมือประเมินเป็นแบบสังเกต

พฤติกรรม จะเห็นได้ว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในหลายๆด้าน ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และก็ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนนั้นเป็นการประเมินพฤติกรรมเด็กนักเรียนที่ต่างภูมิลำเนา ที่มาอาศัยอยู่ด้วยกันในกฎระเบียบเดียวกันนั้นต้องสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนและคุณครูที่ประเมินให้ไปในทางเดียวกันเพื่อลดปัญหาความเข้าใจคลาดเคลื่อนของคุณครูที่มาทำงานใหม่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนมีควรมีการสร้างความตระหนักและส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้กับบุคลากรทุกฝ่ายและจัดระบบสารสนเทศส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้เป็นระบบและมีการปลูกฝังอยู่อย่างสม่ำเสมอ

2. สรุปผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 เพื่อปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณลักษณะที่ดีสำหรับ การดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ต้องใช้ข้อมูลจากการสังเกต พฤติกรรมตามสภาพจริงตามบริบทของโรงเรียน ฉะนั้นครูผู้สอนจะต้องใช้เวลาในการสังเกตพฤติกรรม นักเรียนแต่ละคนเพื่อนำมาประเมินและตัดสินผล กลุ่มบริหารวิชาการ จึงได้จัดทำคู่มือการประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนได้ใช้เป็นแนวทางในการประเมินที่เป็นไปใน รูปแบบและแนวทางอันเดียวกัน และส่งผลให้การประเมินที่ได้ตรงตามมาตรฐาน ตามตัวชี้วัดตามที่ หลักสูตรฯ กำหนด ดังนั้นในคู่มือฉบับนี้คุณครูผู้สอนต้องดำเนินการ ดังนี้

1) ผู้บริหารกำหนดนโยบาย จากสภาพปัญหาที่ผ่านมาพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ผู้บริหารจึงประชุมทีมบริหารสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ในด้านนี้จะสัมพันธ์กับหลักวุฑฒิธรรม 4 ข้อ 2 สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม คือการรับฟังนโยบายจากผู้บริหาร ข้อ 3.โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา คือการคุณครูนำมาพิจารณาด้วยเหตุผลให้ครบถ้วน และข้อ 4.ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม คือการที่คุณครูปฏิบัติตามกฎหมายลงมือทำตามกฎระเบียบหรือทำตามมติในที่ประชุม เป็นรายบุคคลเนื่องจากครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ทราบปัญหา ทราบตัวเด็กว่านักเรียนคนใดมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นอย่างไร นำข้อมูลเหล่านั้นแจ้งฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อมอบนโยบายในกลุ่มผู้บริหารงานวิชาการมอบหมายประชุมครูทั้งโรงเรียนต่อไป

2) ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ครูบุคลากรทั้งโรงเรียน จากการวางแผนของทีมบริหาร นำไปสู่การประชุมทีมวิชาการ และประชุมครูทั้งระบบ เพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต่ำ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนต่ำ จึงหาวิธีการแก้ปัญหาในที่ประชุม โดยมอบหมายครูประจำวิชาและครูประจำชั้นนักเรียนเสริมสร้างปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนได้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีขึ้นโดยเชื่อมโยงกับหลักวุฑฒิธรรม 4 ข้อคือ 1.สัปปุริสสังเสวะ หมายถึง การคบหาสัตบุรุษ คือการที่คุณครูให้ความสำคัญในที่ประชุมกับคนที่พูดในสิ่งที่ดีงาม 2.สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม คือการรับฟังการประชุม 3.โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา คือการนำมาพิจารณาไตร่ตรองให้ครบ 4.ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม คือการปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัติตามมติในที่ประชุม เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนและบันทึกผลในลำดับต่อไป

3) การดำเนินงาน เมื่อลงมติเห็นชอบในที่ประชุมแล้ววิชาการทำคำสั่งมอบหมายครูประจำชั้น ครูประจำวิชาทุกท่าน ให้ครูอยู่ประจำชั้นเรียนกับนักเรียนตลอดเวลา และปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จัดสอนเสริมในคาบครูประจำชั้นพบนักเรียน โดยเชื่อมโยงกับหลักวุฑฒิธรรม 4 ข้อ 2.สัทธัมมัสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อ

ธรรม คือคุณครูรับนโยบายจากผู้บริหาร และข้อ 4.ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม คือการที่คุณครูปฏิบัติตามนโยบายและมติในที่ประชุมในการให้คำปรึกษาเพื่อใช้แก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนตรงตามปัญหาที่เกิดขึ้น

4) กำกับ ติดตาม ประเมินผล ในขณะที่ครูดำเนินการสอนนักเรียน ทีมวิชาการนำโดยรองผู้อำนวยการบริหารวิชาการนิเทศน์ติดตามครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด และติดตามผลสัมฤทธิ์ทางพฤติกรรมของนักเรียนจากงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน หากนักเรียนคนใดมีปัญหาในส่วนของพฤติกรรมให้แก้ปัญหาให้แล้วเสร็จก่อนนักเรียนกลับบ้าน พร้อมแจ้งผู้ปกครองทราบเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาต่อ ซึ่งตรงกับหลักวุฑฒิธรรม 4 คือ 1ริสสังเสวะ หมายถึง การคบหาสัตบุรุษ คือการที่คุณครูสังเกตุพฤติกรรมของนักเรียนว่าวันนี้ทำความดีหรือยัง 2.สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม คือการที่นักเรียนรับฟังคุณครูผู้สอนทุกท่าน 3.โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา คือการที่นักเรียนคิดพิจารณาก่อนลงมือปฏิบัติ 4.ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงามคือการติดตามผลและการวิจัย คือปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด

3. สรุปผลการนำเสนอการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

จากการนำเสนอร่างการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อเรื่อง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของกระบวนการ 4) ขั้นตอนการดำเนินของกระบวนการ 5)การติดตามและประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่มซึ่งทุกคนเห็นว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ผู้คุณวุฒิเสนอแนะ ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยมีกระบวนการในการดำเนินงานของคุณลักษณะอันพึงของผู้เรียน 8 ประการประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ ดำเนินการโดยหลักวุฑฒิธรรม 4 ประกอบด้วย 1) สัปปุริสสังเสวะ หมายถึง การคบหาสัตบุรุษ 2) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม 3) โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา 5) ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบงันดีงาม ก็จะได้ขั้นตอนการดำเนินงาน คือ 1) ผู้บริหารมอบนโยบาย 2) การประชุมวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การกำกับติดตามประเมินผล

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงานักเรียนขาดระเบียบวินัย และไม่ตั้งใจเรียนที่จะเรียนรู้และยังขาดจิตสาธารณะ ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจำเป็นในการใช้ชีวิตของนักเรียนเป็นอย่างมากเป็นกระบวนการที่จะสร้างคนดีสร้างคนเก่งได้อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นส่วนประกอบเก็บข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อให้ข้อมูลเป็นระบบระเบียบทั้งนี้เป็นเพราะสอดคล้องกับงานวรรณยศ โพธิ์เลี้ยง (2558) วิจัย

เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มบัวหลวง (หนองบัว 1) สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในกลุ่มโรงเรียนบัวหลวง (หนองบัว1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีสภาพสูงสุดคือด้านรักชาติศาสน์กษัตริย์รองลงมาคือด้านความมีจิตสาธารณะ ด้านรักความเป็นไทย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีวินัยด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านใฝ่เรียนรู้และด้านที่มีสภาพต่ำสุด คือด้านอยู่อย่างพอเพียงและ 2) แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในกลุ่มโรงเรียนบัวหลวง (หนองบัว 1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ประการที่ 1 สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมมือกับคณะครูทุกท่าน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันประชุมวางแผน และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประการที่ 2 สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วม คณะครูทุกท่าน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการการประเมินผลการจัดกิจกรรมการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยการประเมินผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นของนักเรียน ข้อเสนอแนะของผู้ปกครองและ ประการที่ 3 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วม คณะครูทุกท่าน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการ ดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยนำผลของกิจกรรมและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปใช้ในการปรับปรุงและดำเนินการจัดกิจกรรมในครั้ง ต่อไป

2. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 8 ประการคือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6)มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะมอบนโยบายการจัดการศึกษาให้กับบุคลากรทางการศึกษาได้ปฏิบัติตามนโยบาย เพื่อร่วมกันคิด แก้ปัญหา พัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพภายใต้ความร่วมมือของทุกคนในองค์กร โดยใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาให้แก่นักเรียน เพื่อให้สามารถบริหารสถานศึกษาและพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบครุมการดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ผู้บริหารกำหนดนโยบาย จากสภาพปัญหาที่ผ่านมาพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ผู้บริหารจึงประชุมคณะกรรมการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ในด้านนี้จะสัมพันธ์กับหลักวุฑฒิธรรม 4 ข้อ 2) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรมข้อ 3) โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณาและข้อ 4) ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม เป็นรายบุคคลเนื่องจากครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ทราบปัญหา ทราบตัวเด็กว่านักเรียนคนใดมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นอย่างไร นำข้อมูลเหล่านั้นแจ้งฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อมอบนโยบายในกลุ่มผู้บริหารงานวิชาการมอบหมายประชุมครูทั้งโรงเรียนต่อไป

2) ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ครูบุคลากรทั้งโรงเรียน จากการวางแผนของทีมบริหาร นำไปสู่การประชุมทีมวิชาการ และประชุมครูทั้งระบบ เพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต่ำ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนต่ำ จึงหาวิธีการแก้ปัญหาในที่ประชุม โดยมอบหมายครูประจำวิชาและครูประจำชั้นนักเรียนเสริมสร้างปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนได้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีขึ้นโดยเชื่อมโยงกับหลักวุฑฒิธรรม 4 ข้อคือ 1) สัปปุริสสังเสวะ หมายถึง การคบหาสัตบุรุษ 2) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม 3) โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา 4) ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนและบันทึกผลใน

ลำดับต่อไป

3) การดำเนินงาน เมื่อลงมติเห็นชอบในที่ประชุมแล้ววิชาการทำคำสั่งมอบหมายครูประจำชั้น ครูประจำวิชาทุกท่าน ให้ครูอยู่ประจำชั้นเรียนกับนักเรียนตลอดเวลา และปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จัดสอนเสริมในคาบครูประจำชั้นพบนักเรียน โดยเชื่อมโยงกับหลักวุฑฒิธรรม 4 ข้อ 2) สัทธัมมัสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม และข้อ 4) ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม ให้คำปรึกษาเพื่อใช้แก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนตรงตามปัญหาที่เกิดขึ้น

4) กำกับ ติดตาม ประเมินผล ในขณะที่ครูดำเนินการสอนนักเรียน ทีมวิชาการนำโดยรองผู้อำนวยการบริหารวิชาการนิเทศน์ติดตามครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด และติดตามผลสัมฤทธิ์ทางพฤติกรรมของนักเรียนจากงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน หากนักเรียนคนใดมีปัญหาในส่วนของพฤติกรรมให้แก้ปัญหาให้แล้วเสร็จก่อนนักเรียนกลับบ้าน พร้อมแจ้งผู้ปกครองทราบเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาต่อ ซึ่งตรงกับหลักวุฑฒิธรรม 4 คือ 1) สัปปุริสสังเสวะ หมายถึง การคบหาสัตบุรุษ 2) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม 3) โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา 4) ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงามคือการติดตามผลและการวิจัย สอดคล้องกับศักดิ์สกล จันแสน ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1.1) ขั้นเตรียมการ 1.2) ขั้นดำเนินการ แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ องค์ประกอบที่ 2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำโครงการพิเศษพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และองค์ประกอบที่ 4 การสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนผ่านกิจวัตรประจำวัน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 1.3) ขั้นประเมินผลและ 1.4) ขั้นปรับปรุงแก้ไข และ 2) แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือที่ =3.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3 นำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะและหลักวุฑฒิธรรม4 ประกอบด้วย 1) สัปปุริสสังเสวะ หมายถึงการคบหาสัตบุรุษ 2) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม 3) โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา 4) ธัมมานุธัมมปฏิปัติ หมายถึง การปฏิบัติตนตาม ข้อกฎระเบียบอันดีงาม ก็จะได้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดั่งนี้ 1. ผู้เรียนรู้จักการคบเพื่อนดี 2) ผู้เรียนรู้จักรับฟังในสิ่งที่ดี 3) ผู้เรียนรู้จักคิดพิจารณาในสิ่งที่ดีงาม 4. ผู้เรียนรู้จักปฏิบัติตนแต่ในสิ่งที่ดีงาม โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ 1) ผู้บริหารมอบนโยบาย 2) ประชุมวางแผน 3) การดำเนินการ 4) กำกับติดตามประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางการพัฒนา เห็นว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับ คุณาภรณ์ สีมาวงค์ (2560) วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการการเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนัก เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ด้านร่างกาย ด้านความรู้และด้านความประพฤติและอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจโดยรูปแบบการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ยโสธร ที่มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การดำเนินงาน 3) การตรวจสอบ และ ประเมินผลและ4)การพัฒนาและปรับปรุง

องค์ความรู้

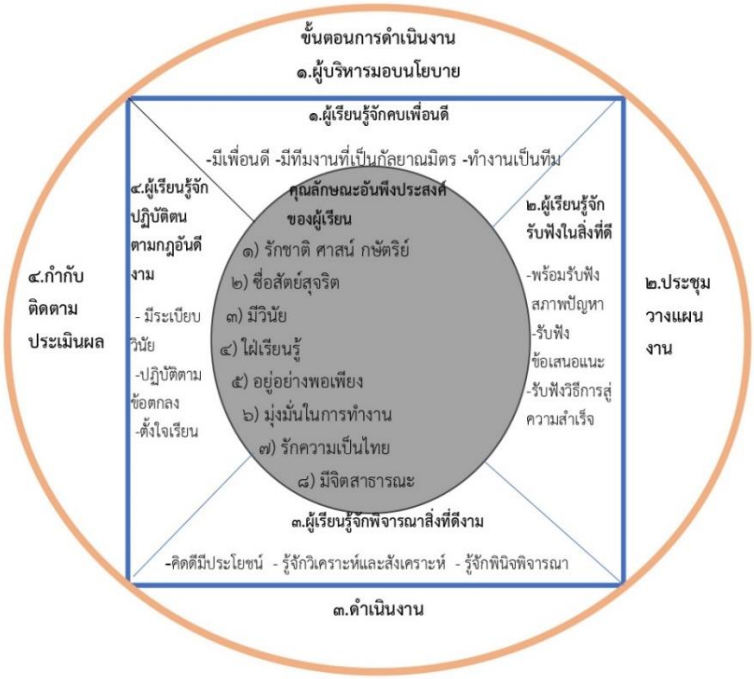

สรุป

1) สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นักเรียนบางส่วนยังมีไม่มีระเบียบวินัยเป็นเพราะนักเรียนมีความหลากหลายทางด้านสังคม และเป็นนักเรียนที่ด้อยโอกาสและเป็นโรงเรียนประจำทำให้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ เช่น การมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะและด้านอื่นๆ

2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 8 ประการ และหลักวุฑฒิธรรม 4 ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้น ดังนี้ 1) มอบหมายนโยบาย 2) ประชุมวางแผน 3) ดำเนินการ 4) กำกับติดตามประเมินผล

3) การนำเสนอแนวทางและประเมินแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ประกอบด้วย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 5) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ หลักวุฑฒิธรรม 4 ประกอบด้วย 1) การคบหาสัตบุรุษ 2) การรับฟังข้อธรรม 3) การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา 4) การ

ปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงามของโดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ 1) ผู้บริหารมอบนโยบาย 2) ประชุมวางแผน 3) การดำเนินการ 4) กำกับติดตามประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางการพัฒนา เห็นว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1) โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

2) ผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรให้คำแนะนำช่วยเหลือ และติดตามการดำเนินงาน การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียนนำมาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ไปปรับใช้ในกลยุทธการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนและการศึกษาของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษากระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียน

3) ควรมีการประเมินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักวุฑฒิธรรม 4 ของผู้เรียน ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: ห้องสมุดสมัชชาแห่งชาติไทย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

วรรณยศ โพธิ์เลี้ยง. (2558). แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มบัวหลวง (หนองบัว 1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

คณาภรณ์ สีมาวงค์. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการการเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร. วารสารการบริหารปกครอง. 1(6), 208-244.

ศักดิ์สกล จันแสน. (2558). แนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียน ท่าตะโก 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

Situational leadership of school administrators that affects the performance of teachers in island schools under the Satun Primary Educational Service Area Office

จิราพร โชติพานิช
Jiraporn Chotipanit
จรัส อติวิทยาภรณ์
Jarus Ativittayaporn
คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
Faculty of Education, Hatyai University
E-mail: jiraporn.cho077@hu.ac.th

Received: 9 April 2024; Revised: 23 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรพยากรณ์มีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.842 แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรเกณฑ์มีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.892 และแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.856 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 103 คนโดยสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามขนาดสถานศึกษาจากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับสลาก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานโดยภาพรวมของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) มีความสัมพันธ์ทางบวก มีค่า (R = .876) อยู่ในระดับสูง และมีค่า (R^2 = .767) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครู, โรงเรียนพื้นที่เกาะ

Abstract

The purposes of the research article were 1) to study the level of situational leadership of school administrators in island schools under the Satun Primary Educational Service Area Office, 2) to study the efficiency level of the work performance of teachers in island schools under the Satun Primary Educational Service Area Office, 3) to study the situational leadership of school administrators affecting the performance of teachers in island schools under the Satun Primary Educational Service Area Office and 4) to study the guidelines for developing situational leadership of school administrators affecting the efficiency of the work of teachers in island schools under the Satun Primary Educational Service Area Office. Questionnaires and interviews were used as data collection tools. The questionnaire regarding the predictive variables had a confidence value of 0.842. The questionnaire regarding criterion variables had a confidence value of 0.892 and the entire questionnaire had a reliability value of 0.856. The sample size was determined by comparing the ready-made table of Krejcie and Morgan (1970) and Stratified Random Sampling was used according to the size of the educational institution. Then, Simple Random Sampling was used by means of drawing lots. The numbers of samples were 103 people. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The research results found that Situational leadership of school administrators in island schools under the Satun Primary Educational Service Area Office according to teachers' opinions, the overall level was at a high level. Situational leadership of school administrators in island schools under the Satun Primary Educational Service Area Office according to teachers' opinions, the overall level was at a high level. Overall situational leadership of school administrators affecting the overall performance of teachers in island schools under the Satun Primary Educational Service Area Office using Multiple Regression Analysis, there was a positive relationship with a high value (R = .876) and a value R^2 = .767 that was statistically significant at level 0.001.

Keywords: Situational leadership, school administrators, affects the performance of teachers, island schools

บทนำ

ภาวะโลกปัจจุบันอยู่ในยุคที่มีการเปลี่ยนและแข่งขันสูง เช่นเดียวกับประเทศไทยที่กำลังเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว เพราะฉะนั้นการแข่งขันของโลกในอนาคตในยุคแห่งความเป็นสากลหรือยุคที่โลกหลอมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้นเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความรู้เป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการที่จะชิงความได้เปรียบในด้านการแข่งขัน ผลจากการกระจายอำนาจการบริหารงานและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทำให้ผู้เรียนและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาไปสู่เป้าหมายสูงสุดที่ตั้งไว้ จะเห็นว่าสถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนใหญ่เกิดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำที่ดี จึงสามารถนำพาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ (สมคะเน โตวัฒนา, 2557)

การที่จะเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้ไปในทิศทางที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้น ปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ หรือล้มเหลวในการพัฒนาองค์กรหรือสถานศึกษานั้นคือ ความสามารถของผู้บริหารในการริเริ่มโครงสร้างกระบวนทัศน์ใหม่หรือเป้าหมายนั้น ๆ ให้ประสบความสำเร็จ การเลือกใช้รูปแบบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาย่อมส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร ผู้นำที่ดีจะไม่ยึดติดกับภาวะผู้นำรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งแต่จะเลือกใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์ซึ่งภาวะผู้นำแบบนี้เรียกว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์โดยผู้นำจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำ หรือมีการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ซึ่งผู้นำมีความเชื่อว่าหากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกันย่อมต้องใช้รูปแบบของการนำที่แตกต่างกันออกไป ภาวะผู้นำตามแนวทฤษฎีทางสู่เป้าหมาย (Path - Goal Theory of Leadership) เป็นทฤษฎีทางสู่เข้าหมาย ได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยเฮาร์ (House, 1971) ทฤษฎีนี้มีแนวความคิดใกล้เคียงกับทฤษฎีความคาดหวัง (The Expectancy Theory) ถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ และสามารถถ่ายทอดไปยังครูได้ มีความสามารถในการวางแผนเชิงสถานการณ์มีการนำข้อมูลในการบริหารโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีหลักธรรมาภิบาล มีความสามารถในการกำกับดูแล ติดตามผลการทำงานของสถานศึกษา และสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถด้านการบริหารงานงบประมาณ บริหารงานบุคคล บริหารงานวิชาการ บริหารงานทั่วไป สนับสนุนครูในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ครูตามความเหมาะสม และจูงใจให้รักสถาบัน สร้างบรรยากาศ เพื่อส่งเสริมให้ครูมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบการปฏิบัติงานและมีจริยธรรมต่อไป

การจัดการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่เกาะ พบว่า เป็นการจัดการศึกษาที่มีการบริหารจัดการโรงเรียนมีความเข้มแข็ง มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารและครูมีจิตสำนึกที่ดี มีความมุ่งมั่นในการทำงาน อุทิศเวลา และสามารถดูแลนักเรียนในความรับผิดชอบได้ดี แต่ในด้านแผนยุทธศาสตร์ขาดการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารและครูขาดประสบการณ์ และอายุงานน้อย และย้ายบ่อย ผู้บริหาร ครูและบุคลากรขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีงานหลายหน้าที่ ครูไม่ครบชั้น และขาดแคลนวิชาเอกที่สำคัญ นักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ และมีผลการทดสอบระดับชาติต่ำกว่าเป้าหมายของสถานศึกษา การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต อุปกรณ์ด้าน ICT ไม่เพียงพอและไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ระบบการวัดผลประเมินผลที่กำหนดเกณฑ์และมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศไม่สอดคล้องกับบริบทของการจัดการศึกษาในพื้นที่เกาะ การกระจายงบประมาณไม่ทั่วถึง และไม่เพียงพอ นอกจากนั้นระบบสาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา การสื่อสาร ระบบสัญญาณอินเตอร์เน็ตยังไม่มีประสิทธิภาพ การคมนาคมมีความยุ่งยาก และมีความเสี่ยงในการเดินทางปฏิบัติราชการ และด้านผู้เรียน มีปัญหาเด็กวัยเรียนในพื้นที่ตกหล่นการออกกลางคันด้วยสภาพปัญหาต่าง ๆ การอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ การไม่ศึกษาต่อหลังจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเป้าหมายของสถานศึกษา ภาวะทุพโภชนาการ การดำรงชีวิตที่ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ และการขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ รวมถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูในพื้นที่เกาะ เป็นความสามารถของครูผู้สอนเพื่อให้ได้รับความสำเร็จหรือเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างดีและส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเกิดประโยชน์สูงสุดด้วยองค์ประกอบของประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีการพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่อง 2) การบริการที่ดี มีความตั้งใจในการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพเพื่อสนองความต้องการของผู้บริหาร 3) การพัฒนาตนเอง มีการศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ ติดตามองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในวงวิชาการและวิชาชีพเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน 4) การทำงานเป็นทีม การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุน เสริมแรง ให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นหรือแสดงบทบาทผู้นำผู้ตามได้อย่างเหมาะสม(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่เกาะดังกล่าว จะเห็นได้ว่าครูเป็นผู้ทำหน้าที่หลักด้านจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาและเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักการและนโยบายที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบให้ ดังนั้นผลของการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ร่วมกันจัดการศึกษา ดังนั้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ซึ่งผลจากการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้นำเชิงสถานการณ์ การคัดเลือกผู้นำ และปรับปรุงวิธีการจัดการทรัพยากรบุคคล รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้นำเชิงสถานการณ์และมุ่งเน้นพัฒนาครูซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น การปฏิบัติงานของครูในองค์กรจะดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดอันจะนำไปสู่พฤติกรรมการทำงานที่ดีของบุคลากรและความสำเร็จขององค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นเกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล มีจำนวน 11 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ปีการศึกษา

2566 จำนวน 103 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปรียบเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นข้าราชการครู สายผู้สอนจากโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำนวน 4 ข้อ ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ใช้กรอบแนวคิดตามทฤษฎีทางสู่เป้าหมายของ Path - Goal Theory (House, 1971) ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ดังนี้ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามแนวคิดทฤษฎีของปีเตอร์สัน และโพลวแมน (Peterson and Plowman, 1989) ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ดังนี้ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามเพื่อการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

1. ขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งนัดหมายเวลาและสถานที่ขอรับแบบสอบถามคืน

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามจำนวนแบบสอบถามที่จัดส่ง ไป จำนวน 103 ฉบับได้รับคืน จำนวน 103 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. เมื่อรับแบบสอบถามคืนตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

1. ขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยหาดใหญ่เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในการวิจัย

2. นำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยเสนอต่อกลุ่มตัวอย่างเพื่อความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งนัดหมายเวลาและสถานที่เข้ารับการสัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามรายละเอียดของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยด้วยตนเอง กำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คนได้สัมภาษณ์ จำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 100

4. ในระหว่างทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้วิธีการจดบันทึกในประเด็นที่สำคัญหรือน่าสนใจและบันทึกคลิปเสียงเมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้วผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลอื่น ๆ โดยทันทีเช่นท่าทางน้ำเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ตามความจริงที่สังเกตเห็น

5. ข้อมูลที่ได้นำมาถอดคลิปเสียงเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ชัดเจนหรือขาดหายเพื่อประโยชน์ในการนำไปศึกษาเพิ่มเติมในการทำการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไปพร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ(multiple regression analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอเป็นความเรียง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีระบบ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลวัตถุประสงค์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 103		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.	
1. ด้านผู้นำแบบชี้นำ	4.45	0.24	มาก
2. ด้านผู้นำแบบสนับสนุน	4.46	0.27	มาก
3. ด้านผู้นำแบบมีส่วนร่วม	4.46	0.27	มาก
4. ด้านผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จ	4.47	0.25	มาก
รวม	**4.46**	**0.22**	**มาก**

ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลวัตถุประสงค์ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.46 , S.D. = 0.22) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.67 , S.D. = 0.25) รองลงมาคือ ด้านผู้นำแบบมีส่วนร่วมและด้านผู้นำแบบสนับสนุน ($\overline{X}$ = 4.46 , S.D. = 0.27) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านผู้นำแบบชี้นำ ($\overline{X}$ = 4.45 , S.D. = 0.24) ดังตารางที่ 1

2. ระดับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครู	n = 103		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.	
1. ด้านคุณภาพของงาน	4.47	0.28	มาก
2. ด้านปริมาณงาน	4.45	0.28	มาก
3. ด้านเวลา	4.45	0.28	มาก
4. ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ	4.46	0.27	มาก
5. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน	4.47	0.28	มาก
รวม	**4.46**	**0.27**	**มาก**

ผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล พบว่า ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.46 , S.D. = 0.27) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านคุณภาพของงานและด้านกระบวนการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.67 , S.D. = 0.28) รองลงมาคือ ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ($\overline{X}$ = 4.46 , S.D. = 0.27) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านปริมาณงานและด้านเวลา ($\overline{X}$ = 4.45 , S.D. = 0.28) ดังตารางที่ 2

3. ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

ตารางที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม (X) ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานโดยภาพรวม (Y) ของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	B	β	t	Sig.	Collinearity Statistics	
					Tolerance	VIF
ค่าคงที่	-.326		-1.239	.218		
ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม (X)	1.074	.876	18.221	.000***	.574	1.928
F = 332.002* R = .876 R^2 = .767 Adj. R^2 = .764 Std. Err. = .132**						

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์

ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานโดยภาพรวมของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) มีความสัมพันธ์ทางบวก มีค่า (R = .876) อยู่ในระดับสูง และมีค่า (R^2 = .767) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานโดยภาพรวมของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ดังตารางที่ 3

4. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ดังนี้

4.1 แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านผู้นำแบบชี้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้กับสถานการณ์ที่สมาชิกขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ครูได้คิดสร้างสรรค์และแสดงศักยภาพออกมาอย่างเต็มที่ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องบอกหรือสั่งให้ครูทำในสิ่งที่ต้องการ ควบคุมการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด ดูแลให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบและวิธีการทำงาน จัดตารางการทำงานและและประสานงานชี้แนะให้คำปรึกษา บอกข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน รวมถึงสิ่งที่ควรทำโดยทำรายละเอียดของงานที่จะมอบหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้จนสำเร็จ

4.2 แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านผู้นำแบบสนับสนุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงออกอย่างเป็นมิตร เป็นที่พึ่งทั้งทางกายและทางใจ ให้ความสนใจต่อความต้องการและความเป็นอยู่ของครู ให้ความเป็นกันเองและเป็นเพื่อนในการปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นที่ความเป็นอยู่ที่ดีของครู แสดงความเป็นมิตรต่อครู คำนึงถึงผู้อื่นเป็นหลักและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน จุดประกายให้คุณครูได้คิดต่อยอดในการพัฒนางานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่สมาชิกขาดความคิดสร้างสรรค์ แนะแนวทาง สร้างความกระจ่างในการทำงานเพื่อให้ครูดำเนินงานอย่างมีเป้าหมายสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

4.3 แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านผู้นำแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสวงหาความคิดและข้อเสนอแนะต่าง ๆจากครูในทุกด้าน และนำมาพิจารณาในการปฏิบัติงานและการตัดสินใจเปิดโอกาสร่วมคิดร่วมสร้าง ทำงานร่วมกับคณะครูในทุกบทบาท ส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเต็มที่ และรับฟังความคิดเห็นคนอื่น และร่วมกันตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ และกระตุ้นการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความสามารถในการทำงานสูงแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรอบด้านตามสถานการณ์และสภาพปัญหา

4.4 แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงออกถึงกระบวนการในการทำงานโดยต้องกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อมุ่งสู่ผลงานที่สำเร็จ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพขององค์การให้เจริญก้าวหน้า ขณะเดียวกันก็สร้างความเชื่อมั่นว่าครูจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างบรรลุผล โดยผู้บริหารสถานต้องศึกษาการมอบหมายงานที่ส่งเสริมให้ครูสามารถตัดสินใจโดยไม่นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ เหมาะสมกับ

สถานการณ์ที่ครูมีความรู้ความชำนาญ พร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนางานที่มอบหมาย และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความถนัดของบุคคล มุ่งความสำเร็จของงานเป็นสำคัญ โดยจะตั้งเป้าหมายงานที่ท้าทาย พยายามปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีที่สุดเน้นผลงานที่สูงกว่ามาตราฐานและให้ความมั่นใจว่าครูต้องปฏิบัติงานได้สูงกว่ามาตรฐาน เพื่อผลประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นสำคัญ

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่บริหารจัดการสถานศึกษาตามที่ระเบียบกำหนดให้ต้องทำแล้ว ยังมีปัญหาหลากหลายที่ต้องบริหารจัดการที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาให้ยุติลงได้โดยการผสานความคิดและเรียบเรียงเพื่อให้เกิดความเหมาะสมสามารถระงับเหตุที่เผชิญได้ และไม่ยึดติดกับรูปแบบของการบริหารในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง และผู้บริหารมีความสามารถวิเคราะห์บทบาทและการเลือกใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กวิสรา ชูทอง, 2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธนากร แก่นเกษ, 2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (บัญชา บุญบำรุง, 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตบาง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน

2. ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากครูให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างรวดเร็วตามเวลาที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ แม้เป็นงานเร่งด่วนหรืองานอื่นนอกเหนือจากงานในหน้าที่ก็ตาม เนื่องจากศาลเป็นหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎระเบียบที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้กำหนดไว้ รวมทั้งทุ่มเทกำลังกายกำลังใจ อุทิศเวลาเพื่อการทำงานให้สถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภัทรวรรณ รอดเจริญ, 2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมและเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่ามัชฌิมจากมากไปหาน้อย พบว่าปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน อยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ อยู่ในลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิษณุกร แตงแก้ว, 2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการธำรงรักษาบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ก้องภพ วิชญกูล, 2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพด้านการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพด้านการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานโดยภาพรวมของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) มีความสัมพันธ์ทางบวก มีค่า (R = .876) อยู่ในระดับสูง และมีค่า (R^2 = .767) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานโดยภาพรวมของครู โรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ทั้งนี้เนื่องจากนการบริหารงานผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์สอดคล้องเหมาะสมกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูได้เป็นอย่างดี ทำให้ครูมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เกาะมีความตื่นตัวในการที่จะพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพ สร้างความเข้มแข็งให้องค์กร ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทัศนคติและแสวงหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้อำนาจด้านต่างๆ ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงาน เพื่อเป็นแรงกระตุ้น โดยตั้งเป้าหมายให้ผู้ร่วมงานได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถ และคอยให้สนับสนุนการปฏิบัติงานอันจะก่อให้เกิดบรรยากาศและความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสโตว์ (Stowe, 2003) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครูที่มีระดับตำแหน่งหน้าที่การงานที่แตกต่างกัน และมีความพอใจในอาชีพที่ต่างกันที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์การ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมจะเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจเป็นตัวแปรที่บอกให้ทราบว่าครูจะมาเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ รวมทั้งระดับของการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจนอกจากนี้ยังพบว่า ครูไม่กระตือรือร้นที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมากเท่าที่ควรและครูมีความสนใจในเรื่องของโครงสร้างมากกว่าการจัดการหรือการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กวิสรา ชูทอง, 2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานพื้นที่ มัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สอดคล้องกับงานวิจัยของ (บัญชา บุญบำรุง, 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตบาง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิง สถานการณ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครู พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิษณุกร แตงแก้ว, 2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำแบบขายความคิด ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ตามลำดับ สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 ได้ร้อยละ 43 (R^2 = 0.43) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จโดยแสดงออกถึงกระบวนการในการทำงานโดยต้องกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อมุ่งสู่ผลงานที่สำเร็จ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพขององค์การให้เจริญก้าวหน้า ขณะเดียวกันก็สร้างความเชื่อมั่นว่าครูจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างบรรลุผล พร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนางานที่มอบหมาย และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความถนัดของบุคคล มุ่งความสำเร็จของงานเป็นสำคัญ โดยจะตั้งเป้าหมายงานที่ท้าทาย พยายามปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีที่สุดเน้นผลงานที่สูงกว่ามาตรฐานและให้ความมั่นใจว่าครูต้องปฏิบัติงานได้สูงกว่ามาตราฐาน เพื่อผลประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นสำคัญ

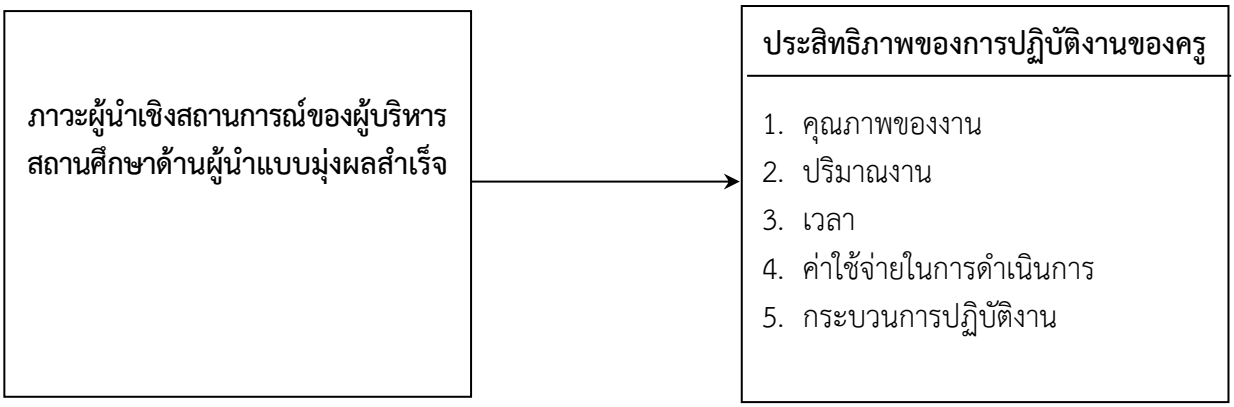

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล สามารถสรุปผลได้ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านผู้นำแบบมีส่วนร่วมและด้านผู้นำแบบสนับสนุน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านผู้นำแบบชี้นำ 2) ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านคุณภาพของงานและด้านกระบวนการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านปริมาณงานและด้านเวลา และ 3) ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานโดยภาพรวมของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression

Analysis) มีความสัมพันธ์ทางบวก มีค่า (R = .876) อยู่ในระดับสูง และมีค่า (R^2 = .767) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดมาตรฐานการทำงานและติดตามผลการปฏิบัติของครูอย่างใกล้ชิด มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบและใช้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ และเป็นผู้วางเป้าหมาย กำหนดระเบียบต่าง ๆ ในการทำงานด้วยตนเอง มีการกำหนดระยะเวลา และกำกับติดตามตรวจสอบกระบวนการอย่างต่อเนื่อง

1.2 สถานศึกษาควรมีการกำหนดปริมาณงานให้มีความเหมาะสมกับจำนวนครู โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบเฉพาะของแต่ละบุคคล เพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงมีการวางแผนและบริหารเวลา เพื่อให้งานเสร็จทันเวลาที่กำหนด เหมาะสม สอดคล้องกับระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยจัดลำดับความสำคัญของงาน เพื่อให้งานมีคุณภาพทันเวลา

1.3. ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานโดยภาพรวมของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล มีอิทธิพลเชิงบวก เพราะฉะนั้นเมื่อภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับสูง จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานโดยภาพรวมของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ให้มีระดับสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ามาปรึกษาในทุกเรื่อง รับรู้ปัญหาต่าง ๆ ของครู แสดงความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานหรือหน้าที่ของครู ให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา จะทำให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแบบเชิงลึกโดยเก็บข้อมูลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความแตกต่าง หลากหลาย สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาด้านการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ในด้านคุณภาพของงาน ด้านการปฏิบัติงาน ที่มุ่งสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กวิสรา ชูทอง. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ก้องภพ วิชญกูล. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพด้านการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ธนากร แก่นเกษ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

บัญชา บุญบำรุง. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ภัทรวรรณ รอดเจริญ. (2562). การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิษณุกร แตงแก้ว. (2563). ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สมคะเน โตวัฒนา. (2557). พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่เกาะ พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณการเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

House, R. J. (1971). A Path-goal theory of leader effectiveness. Administrative Science Quarterly,16, 321-328.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607-610.

Stowe, District F. (2003). The relationship of teachers's involvement in participation in the decision-making a different career stages and teacher career statisfaction. Dissertation Abstracts International.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

Factors Affecting the Academic Administration of Affiliated Schools Narathiwat Primary Educational Service Area Office 2

ภาคภูมิ เจริญศรี
Phakphum Charoensri
จรัส อติวิทยาภรณ์
Jarus Atiwittayaporn
คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University
E-mail: charoensri.289ss@gmail.com

Received: 9 April 2024; Revised: 23 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ในปีการศึกษา 2566 ประชากร จำนวน 2,171 คน กลุ่มตัวอย่าง 327 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และการสุ่มแบบอย่างง่าย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.933 และ 0.959 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 รวมอยู่ ในระดับมากที่สุด 3) ปัจจัยที่มีส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานริวาส เขต 2 โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .01 4) แนวทางการพัฒนาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า แนวทางการยกระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็น

สอดคล้องกัน 2 คนขึ้นไป มีจำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน

คำสำคัญ: ปัจจัย, ส่งผล, การบริหารงานวิชาการ

Abstract

This research article aimed to 1) study the level of factors affecting academic administration of schools under Narathiwat Primary Educational Service Area Office 2, 2) study the level of academic administration of schools under Narathiwat Primary Educational Service Area Office 2, 3) investigate factors affecting academic administration of schools under Narathiwat Primary Educational Service Area Office 2, and 4) explore guidelines consisted of 2,171 persons.. The sample size of 327 persons. Researcher selected through simple random sampling without replacement. Questionnaires with reliability of 0.933 and 0.959 were used for data collection. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings revealed that:

1) The level of factors affecting academic administration in quality schools at the sub-district level was high. Factors related to administrators, teachers, and parents and community were at the highest level. 2) The overall academic administration level of schools under Narathiwat Primary Educational Service Area Office 2 was also highest, when considering each aspect, it was found that the curriculum and curriculum administration, teaching and learning management, measurement and evaluation, internal school supervision, classroom research, educational media innovation and technology development, and internal quality assurance were the highest. 3) Factors affecting the academic management of schools under Narathiwat Primary Educational Service Area Office 2, analyzed through stepwise multiple regression, indicated significant positive effects from factors related to administrators, teachers, and parents and communities at a .01 level of significance. 4) The development guidelines affecting academic administration in primary schools under Narathiwat Primary Educational Service Area Office 2, from 2 or more key informants had consistent opinions, with a total of 3 factors: administrators, teachers, and parents and community.

Keyword: Factors, Affecting}, Academic Administration

บทนำ

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาที่สำคัญมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถมีคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์แก่สังคมซึ่งเป็นกระบวนการสร้างและพัฒนาพฤติกรรมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกด้านสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุขและสร้างสรรค์จรรโลงความเจริญก้าวหน้าของสังคมทุกด้านการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกายสติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรมโดยให้สังคมทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นการศึกษาเป็นปัจจัย

สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถมีคุณธรรมจริยธรรมและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในโลกปัจจุบัน สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร คมนาคม ที่สะดวกและรวดเร็ว ในการที่จะทำให้ประเทศชาติเกิดความเจริญก้าวหน้าได้จำเป็นต้องใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่สามรถสร้างและพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ความสามารถในทุกด้านได้อย่างต่อเนื่องซึ่งส่งผลให้ระบบการศึกษาที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน หลักการดังกล่าวจึงส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องเร่งดำเนินการพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ บริบทและความต้องการของสังคมเพื่อให้รัฐสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน และใช้งบประมาณในส่วนที่สามารถประหยัดได้ เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อตอบโจทย์การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการ และบริบทที่เปลี่ยนแปลงของสังคมและประเทศ (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

การบริหารสถานศึกษามีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน การบริหารศึกษาเป็นแหล่งพัฒนาประชากรของประเทศที่สำคัญยิ่ง เป็นหน่วยที่ใช้ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ จำนวนมากมายหากการจัดการบริหารงานในโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตของโรงเรียน คือ นักเรียนที่สำเร็จออกไปย่อมมีประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศย่อมล่าช้าตามไปด้วย ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา การบริหารโรงเรียนตามนโยบายของรัฐเป็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งกำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหาร และจัดการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป (ธีระ รุญเจริญ, 2546)

จากสภาพปัญหาข้างตนแสดงว่าการจัดการศึกษายังไม่ได้คุณภาพตามความต้องการและไม่ตอบโจทย์ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นการพัฒนาโรงเรียนใหม่ให้มีศักยภาพและมีความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นต้นแบบและเป็นแบบอย่างของโรงเรียนอื่นที่เป็นรูปธรรมและท้าทายความสามารถของผู้บริหาร ความสำเร็จของการมีโรงเรียนคุณภาพจึงส่งผลให้บรรลุ ตามมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพจึงเป็นความมุ่งมั่นของกระทรวงศึกษาธิการในอันที่จะให้

โรงเรียนคุณภาพดำเนินการได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ” นับเป็นมิติใหม่แห่งการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาที่เกิดขึ้นตั้งแต่รากหญ้าของการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการและมีความพร้อมในการพัฒนา นำคุณธรรม จริยธรรม งานอาชีพ และสุขภาพอนามัย สามารถให้บริการการศึกษา และแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม สำหรับนักเรียนในท้องถิ่นชนบท และส่งเสริมการมีส่วนรวมของ เอกชน บ้าน วัด รัฐ โรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานถือว่าโรงเรียนเป็นสถาบันแห่งหนึ่งในชุมชน จึงต้องมีการปรับตัวให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลง ต่างๆ และพัฒนาอยู่ตลอด เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมท่ามกลางกระแสพลวัต (Dynamic) จะเห็นได้ว่าความสำคัญของงานวิชาการมีผลทำให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีความก้าวหน้าและประสิทธิภาพมากขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งผู้บริหาร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิผล ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาสามารถนำผลที่ศึกษาไปเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของงานวิชาการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครูผู้สอนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ปีการศึกษา 2566 โดยมีโรงเรียน 117 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ผู้ให้ข้อมูลรวม 327 คน โดยวิธีการกำหนดตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553) และใช้วิธีการสุ่ม (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนประชากร จำแนกตามบุคคลสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามบุคคลโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 จำนวน 1 ฉบับ โดยโครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ประกอบ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอน 3) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน

ตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 26 ข้อ

เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) ด้านงานหลักสูตรและบริหารงานหลักสูตร 2) งานจัดการเรียนการสอน 3) งานวัดผลและประเมินผล 4) งานนิเทศการศึกษา 5) งานวิจัยในชั้นเรียน 6) งานพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา 7) งานประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 35 ข้อ

โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) โดยแบ่งระดับการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ

3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) เป็นรายข้อและรายด้านแล้วนำไปแปลความหมายตามตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ในการพยากรณ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน (Stepwise multiple regressionanalysis)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) กับข้อมูลที่ได้จาการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 แสดงผลดังตารางที่ 1

ปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการ	ความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1.ปัจจัยด้านผู้บริหาร	4.526	0.486	มากที่สุด
2.ปัจจัยด้านครูผู้สอน	4.600	0.361	มากที่สุด
3.ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน	4.582	0.380	มากที่สุด
รวม	**4.573**	**0.364**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$= 4.573 , S.D. = 0.364) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าปัจจัยด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$= 4.600 , S.D. = 0.361) รองลงมา คือด้านผู้ปกครองและชุมชนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$= 4.582 , S.D.=0.380) และด้านผู้บริหาร ($\bar{X}$= 4.526 , S.D. = 0.486)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 แสดงผลดังตารางที่ 2

การบริหารงานวิชาการ	ความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1.งานหลักสูตรและการบริหารงานหลักสูตร	4.580	0.390	มากที่สุด
2.งานจัดการเรียนการสอน	4.582	0.411	มากที่สุด
3.งานวัดผลและประเมินผล	4.612	0.363	มากที่สุด
4.งานนิเทศการศึกษา	4.573	0.410	มากที่สุด
5.งานวิจัยในชั้นเรียน	4.557	0.444	มากที่สุด

6.งานพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.576	0.391	มากที่สุด
7.งานประกันคุณภาพการศึกษา	4.600	0.391	มากที่สุด
รวม	**4.583**	**0.357**	**มากที่สุด**

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2.เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 แสดงผลดังตารางที่ 2

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$= 4.583,S.D. = 0.357) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า งานวัดผลและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$= 4.612,S.D. = 0.363) รองลงมาคือการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{x}$= 4.600,S.D. = 0.391) งานวิจัยในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}$= 4.557,S.D.= 0.444)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปที่ 1 ตารางแสดงการส่งผลระหว่างปัจจัยทางการบริหาร รวม 3 ด้านกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 รวม 7 ด้าน ในภาพรวมของการบริหารงานวิชาการ

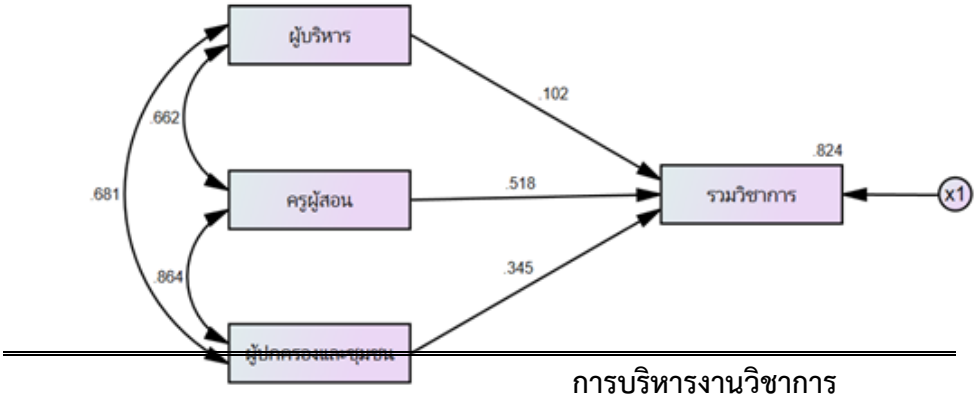

ปัจจัยทางการบริหาร (X)	การบริหารงานวิชาการ ภาพรวมงานวิชาการ (Y)	
	Beta	Sig
ผู้บริหาร (X1)	.102	.002*
ครูผู้สอน (X2)	.518	.000*
ผู้ปกครองและชุมชน (X3)	.345	.000*

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 และภาพที่ 1 พบว่า ปัจจัยทางการบริหาร ทั้ง 3 ด้าน ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในภาพรวม (Y) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยปัจจัยด้านครูผู้สอน (X2) ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยภาพรวมมากที่สุด (β) เท่ากับ

.518 รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน (X3) (β) เท่ากับ .345 ปัจจัยด้านผู้บริหาร (X1) (β) เท่ากับ .102 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

พบว่าแนวทางการยกระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการจากการที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 8 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน 2 คนขึ้นไป มีจำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน

1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการมีความรู้ความสามารถ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความมุ่งมั่นรับผิดชอบต่อหน้าที่ เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วม เป็นแบบอย่างที่ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ดี มอบหมายงานตรงตามความสามารถของบุคคล ทุ่มเทให้กับงานที่ทำอย่างเต็มที่

2. ปัจจัยด้านครูผู้สอน ครูผู้สอนในสถานศึกษาต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครูมีความรู้ความสามารถ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์ดี จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนำสื่อการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มุ่งพัฒนางานและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนของสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือและเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ชุมชมและผู้ปกครอง ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเสนอแนะและตัดสินใจเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา และมีการเข้าร่วมการประชุม การดูแลเอาใจใส่นักเรียน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ข่าวสารต่างๆอย่างทั่วถึง

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยรวมและรายด้านส่งผลอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านผู้ปกครอง และชุมชน และด้านผู้บริหาร อภิปรายดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านครูผู้สอนโดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจุบัน ครูมีการปรับตัวและพัฒนาคุณภาพมากยิ่งขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง ครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่และมีความใกล้ชิดกับนักเรียน และผู้ปกครองเป็นอย่างดีและผู้บริหารยังมีการสนับสนุนการทำงานของครู ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กัลชิญา ทองหัตถา (2565) ไม่ปรากฏในอ้างอิงท้ายบทความ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจ เป็น เพราะ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆทุกระดับ ได้มีการ

เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนได้มีแนวทางร่วมคิด ร่วมเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจและร่วมกัน ดำเนินการในการจัดการศึกษา ตลอดจนให้เข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

1.3 ปัจจัยด้านผู้บริหาร โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้บริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 มีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติผู้บริหารมีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งประโยชน์เพื่อส่วนรวมและองค์กร กล้าคิดกล้าทำ การที่ผู้บริหารมี ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ชนากานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมาก

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

การบริหารงานวิชาการทั้ง 7 ด้าน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอนที่อยู่ในสถานศึกษา มีความตื่นตัวในเรื่องของการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก ต้องการแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา จึงส่งผลให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยภาพรวมและ รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย คำหน่อ(2564)การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงด้านงานวิชาการใน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาน่านเขต 2 อยู่ในระดับมาก

3. ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

โดยใช้ปัจจัยทางการบริหารเป็นตัวแปรต้น พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน เป็นปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานสูง มีความรู้และความสามารถในการบริหารงานวิชาการเข้าใจในบริบทต่างๆของสถานศึกษาที่ความท้าทายในการจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่ทันสมัย และมีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งนี้ผู้บริหารมีการทำงานและมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ มีการกำกับติดตาม ให้ความสำคัญ และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 มีประสบการณ์การทำงานใน หน้าที่การสอนเป็นระยะเวลานาน ส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียน มีการเปิดโอกาส ให้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ และหาแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา

4. แนวทางการพัฒนาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

พบว่าแนวทางการยกระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการจากการที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 8 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน 2 คนขึ้นไป มีจำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน

1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการมีความรู้ความสามารถกล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความมุ่งมั่นรับผิดชอบต่อหน้าที่ เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วม เป็นแบบอย่างที่ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ดี มอบหมายงานตรงตามความสามารถของบุคคลทุ่มเทให้กับงานที่ทำอย่างเต็มที่

2. ปัจจัยด้านครูผู้สอน ครูผู้สอนในสถานศึกษาต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครูมีความรู้ความสามารถ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์ดี จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนำสื่อการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มุ่งพัฒนางานและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนของสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือและเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ชุมชมและผู้ปกครอง ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเสนอแนะและตัดสินใจเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา และมีการเข้าร่วมการประชุม การดูแลเอาใจใส่นักเรียน

ตลอดจนการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ข่าวสารต่างๆอย่างทั่วถึง

องค์ความรู้ใหม่

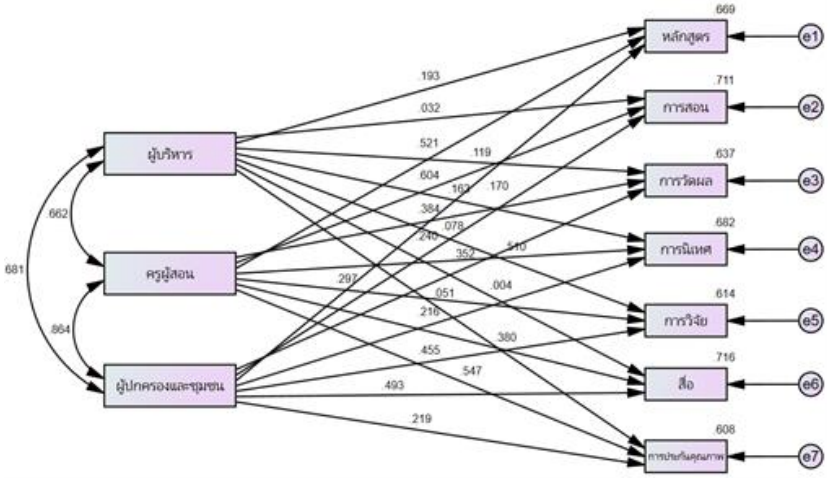

รูปที่ 2 โมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

จากภาพที่ 12 พบว่า ปัจจัยทางการบริหาร ทั้ง 3 ด้าน ส่งผลต่อการบริหารงาน วิชาการทั้ง 7 ด้าน ส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอนส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามากที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .518 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า งานการจัดการเรียนการสอนส่งผลมากที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .604 รองลงมางานประกันคุณภาพการศึกษา มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .547 งานหลักสูตรและบริหารงานหลักสูตร มีค่าน้ำหนัก เท่ากับ .527 งานนิเทศภายในสภานศึกษา มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .510 งานพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .493 งานวิจัยในชั้นเรียน มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .455 และงานวัดและประเมินผล มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดเท่ากับ .384 ตามลำดับ

สรุป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ส่งผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1.จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมนราธิวาส เขต 2 ปัจจัยด้านครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้การสนับสนุนครูผู้สอนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองบนความเปลี่ยนแปลงของสังคม

1.2. จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ปัจจัยด้านผู้บริหาร มีค่าน้ำหนักต่ำสุด ซึ่งหมายความว่า ผู้บริหารควรตระหนัก ในการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนได้มีการร่วมคิด ร่วมเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ และร่วมกันดำเนินการในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาทางด้านการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่เพื่อการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กัลชิญา ทองหัตถา. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด. (2564) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ธีระ รุญเจริญ. (2546). บริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553).การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น

วันชัย คำหน่อ.(2564). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงด้านงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research Ationa Educational and Psychological Measurement. New York: Harp and Row Publications.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น

Public Participation in the Formulation of Development Plan Policies School Education System in Khon Kaen Province

ธีรภัทร โคตรบรรเทา
Teerapat Khotbuntao
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Northeastern University
E-mail: teerapat.kho@neu.ac.th
Faculty of Education, Hatyai University
E-mail: jiraporn.cho077@hu.ac.th

Received: 11 April 2024; Revised: 19 April 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษา 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงปริมานและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์การสรุปความและการตีความนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง 2) ปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านร่วมปฏิบัติ ปัจจัยด้านร่วมประเมินผล และปัจจัยด้านร่วมพัฒนา ตามลำดับ และ 3) ควรมีการกำหนดการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาที่มีคุณภาพและส่งเสริมสนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาในพื้นที่รับผิดชอบ และกำหนดรูปแบบการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชนและการรับฟังที่นำไปปฏิบัติการจัดทำแผนโดยจะต้องมีความชัดเจนในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาในทุกด้าน ตลอดจนค้นพบสาเหตุของปัญหาข้อมูลตามตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อเกิดความสอดคล้องกับการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนอย่างมีประสิทธิผล

คำสำคัญ: แนวทางการปฏิบัติหน้าที่, คณะครู, การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนา

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study public participation in policy formulation, educational system development plans, 2) to study factors that contribute to public participation in policy formulation, educational system development plans, and 3) to Study guidelines for public participation in policy formulation and school education system development plans in Khon Kaen Province It is both quantitative and qualitative research. Tools used include: Questionnaires and interviews A sample group of 394 people and a group of interview informants of 10 people. Statistics used in the research include: Statistics on frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation Multiple regression analysis, summary and interpretation, data presented by descriptive analysis.

The results of the research found that 1) public participation in policy formulation and education system development plans Overall; it was at a moderate level. 2) Factors that forward public participation in policy formulation and educational system development plans. Statistically significant at the .05 level include the factors of joint practice. Factors involved in evaluation and co-development factors, respectively and 3) Quality policy and development plans should be established and promote and support the formulation of policies and development plans in the area of responsibility and determine the format for policy formulation and development plans through participation between government agencies. Community leadership and actionable listening the preparation of the plan must be clear in analyzing the problem situation in all aspects as well as discovering the causes of data problems based on indicators that indicate policy implementation to be consistent with the effective formulation of policies and plans for the development of the school education system.

Keywords: Guidelines for Performing Duties, Teachers, Setting Policies and Development Plans

บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยมีความก้าวหน้าอย่างมาก และตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 “การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เป็นแนวคิดสำคัญที่บัญญัติไว้ ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) ประชาชนในแต่ละท้องที่ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละท้องที่ ภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีในสังคม การสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและ

เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และยุทธศาสตร์ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมและการพัฒนาด้านการศึกษาให้มีความเท่าเทียมทางสังคม (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2560)

แผนปฏิรูปประเทศมีประเด็นเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการเรียนรู้การรับรู้และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกิจกรรมทางสังคมบนพื้นที่สร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นกัน สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปซึ่งมีเป้าหมายเร่งด่วนในการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ ประชาชน หน่วยงานท้องถิ่นและเอกชน เพื่อการจัดการศึกษาา (พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวรรณโณ (เรืองเดช), บุญเพ็ง สิทธิวงษา, และกนกอร บุญมี, 2567) โดยมีการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและในการศึกษาในการจัดทำข้อเสนอนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของทุกภาคส่วนและส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาเครือข่ายการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตและดำเนินการจัดการศึกษาของภาคส่วนต่าง ๆ และตระหนักถึงความสำคัญ ในการเตรียมความพร้อมขององค์กรทั้งบุคลากร โครงสร้างการบริหารจัดการองค์ความรู้ ซึ่งโครงสร้างและกลไกการดำเนินงานต่าง ๆ จะมีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

จากสภาพปัญหาที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าเป้าหมายของการปฏิรูประบบการศึกษาไทยและการกำหนดนโยบายและการพัฒนาสถานศึกษา คือ การพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อเติมเต็มศักยภาพให้นักเรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การพัฒนาระบบครูให้มีคุณภาพ การสร้างความรับผิดชอบในระบบการศึกษา และการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ ในระบบการศึกษา ประเด็นเหล่านี้ยังคงเป็นประเด็นที่ประเทศไทยต้องให้ความสนใจในการพัฒนาโดยต้องมองไปในอนาคต ซึ่งจำเป็นต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการดำเนินการและผลักดันนโยบายไปสู่สถานศึกษาเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นจริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนย่อมมีบทบาทในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษา แต่ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาอย่างเห็นได้อย่างชัดเจนที่ทุกวัน นั่นคือ ประชาชนส่วนใหญ่ยังต้องดิ้นรนแข่งขันกับเวลาในเรื่องของเศรษฐกิจที่เป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตประจำวัน และทำให้เกิดปัญหาของการมีส่วนร่วมในด้านการเอาใจใส่ต่อระบบการศึกษาอย่างมากและส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนอย่างชัดเจน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จังหวัดขอนแก่นมีโรงเรียนจำนวนมากทั้งอยู่ในการกำกับของรัฐและของภาคเอกชน ที่ยังพบว่าปัญหาในการการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนยังต้องอาศัยหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระบบ ระเบียบ การกำหนดนโยบายแผนพัฒนา ระบบการศึกษาให้มีความทันสมัยได้มาตรฐานหลักสากล ที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนที่ต้องการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียมประเทศต่าง ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น และในประเด็นที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่นอยู่ระดับใด เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่นมีอะไรบ้าง และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่นควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในระบบการศึกษา ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น

2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น

3) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (เชิงปริมาณ)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้ปกครองนักเรียนและพนักงานในเครือบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งหมด 753,269 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้ปกครองนักเรียนและพนักงานในเครือบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งหมด 753,269 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน ครอบคลุม และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้ปกครองนักเรียนและพนักงานในเครือบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งหมด 394 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560) ผู้วิจัยใช้การสุ่มที่อาศัยความน่าจะเป็นโดยใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน เพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของประชาชนผู้ปกครองนักเรียนและพนักงานในเครือบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดขอนแก่นให้มีความเหมาะสมตามจำนวนของสัดส่วนประชากรในการหาสัดส่วนที่เหมาะสม

2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย (เชิงคุณภาพ)

ประชากรกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบันและแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 คน โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามคุณสมบัติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (เชิงปริมาณ)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตามของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งต่อแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (เชิงคุณภาพ)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรตามของแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น แบ่งออก ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (เชิงปริมาณ)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้ปกครองนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดขอนแก่น หลังจากนั้นรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติสังคมศาสตร์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล (เชิงคุณภาพ)

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์การของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่ จำนวน 10 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริง ที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงปริมาณ)

หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติทางสังคมศาสตร์

7. การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงคุณภาพ)

หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณาธิกรณ์ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงปริมาณ)

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล 2. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล 3. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์

ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณาธิกรณ์ข้อมูล และวิเคราะห์แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

9. การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงคุณภาพ)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้ 1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณาธิกรณ์ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย 2. การวิเคราะห์เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น โดยการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาเป็นกรอบแนวคิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ การตีความและนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะครู	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผนพัฒนา	3.02	0.49	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมนำนโยบายและแผนพัฒนาไปปฏิบัติ	3.01	0.58	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินนโยบายและแผนพัฒนา	3.00	0.00	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.04**	**0.28**	**ปานกลาง**

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\overline{X}$ =3.04 S.D.=0.28) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\overline{X}$ =3.02 S.D.=0.49) ด้านการมีส่วนร่วมนำนโยบายและแผนพัฒนาไปปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\overline{X}$ =3.01 S.D.=0.58) และด้านการมีส่วนร่วมการประเมินนโยบายและแผนพัฒนาอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\overline{X}$ =3.00 S.D.=0.00) ตามลำดับ

2) ปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น Multiple Regression analysis

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.121	.076		14.667	.000	.971	1.271
ปัจจัยด้านร่วมพัฒนาX1	.111	.039	.096	2.850	.005*	.188	.035
ปัจจัยด้านร่วมปฏิบัติX2	1.084	.064	.830	17.053	.000*	1.209	.959

ปัจจัยด้านร่วมตัดสินใจX3	.025	.031	.024	.805	.421	-.036	.085
ปัจจัยด้านร่วมรับผิดชอบX4	1.264	.053	1.039	23.923	.143	1.160	1.367
ปัจจัยด้านร่วมประเมินผลX5	.310	.048	.179	6.392	.000*	.214	.405

SE_{est} = ±.12907 R = 969; R^2=. 939 ; Adj. R^2 = .938 ; F = 2022.263 ; p-value = 0.01

* statistically significant at the .05 level.

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านร่วมปฏิบัต (X2) ปัจจัยด้านร่วมประเมินผล (X5) และปัจจัยด้านร่วมพัฒนา (X1) ตามลำดับ ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 1.084, .310 และ .111 ตามลำดับ และทั้ง 3 ตัวแปรร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ได้ 93.9%

ปัจจัยที่ไม่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ปัจจัยด้านร่วมตัดสินใจ (X3) และปัจจัยด้านร่วมรับผิดชอบ (X4) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปรร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ได้ 93.8%

3) แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น พบว่า

ควรมีการกำหนดการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาที่มีคุณภาพ และส่งเสริมสนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาในพื้นที่รับผิดชอบ และกำหนดรูปแบบการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชนและการรับฟังที่นำไปปฏิบัติ การจัดทำแผนโดยจะต้องมีความชัดเจนในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาในทุกด้าน ตลอดจนค้นพบสาเหตุของปัญหาข้อมูลตามตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อเกิดความสอดคล้องกับการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนอย่างมีประสิทธิผล

อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมนำนโยบายและแผนพัฒนาไปปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมการประเมินนโยบายและแผนพัฒนา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญชู กันเกตุ, ชัยลักษณ์ รักษา, จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ (2564) ที่ได้ศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคเหนือ คือ โดยการให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการร่วมวางแผนการนำไปสู่การปฏิบัตและกำกับ นิเทศ ติดตาม เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการแบบมีส่วร่วม

ปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านร่วมปฏิบัต (X2) ปัจจัยด้านร่วมประเมินผล (X5) และปัจจัยด้านร่วมพัฒนา (X1) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารณทัตต์ แสนวิเศษ (2555) ที่ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจดัการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา : การสร้างทฤษฎีจากฐานราก ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยและเงื่อนไขที่ผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ปัจจัยและเงื่อนไขภายในโรงเรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหร ปัจจัยด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัจจัยด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจัยด้านโรงเรียน

ควรมีการกำหนดการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาที่มีคุณภาพ และส่งเสริมสนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาในพื้นที่รับผิดชอบ และกำหนดรูปแบบการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชนและการรับฟังที่นำไปปฏิบัติ การจัดทำแผนโดยจะต้องมีความชัดเจนในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาในทุกด้าน ตลอดจนค้นพบสาเหตุของปัญหาข้อมูลตามตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อเกิดความสอดคล้องกับการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนอย่างมีประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญญฤทธิ์ ระพันธ์ (2561) ที่ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามธัยมศึกษา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่าควรช่วยกันในการดูแลซ่อมแซมอาคารสถานศึกษา สถานที่ให้พร้อมต่อการจัดการศึกษาและมีส่วนร่วมในการสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์จากชุมชนเข้ามาจัดการศึกษา ด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา บทบาทในแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในการจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี และการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษา เพื่อนามาเป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นรูปธรรม

องคค์วามรู้ใหม่

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษา ถือได้ว่ายังไม่ดีมากเท่าที่ควรจะเป็นทั้งนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนเข้ามีส่วนร่วมอย่างมก และปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาที่มีความสำคัญ คือ ปัจจัยด้านร่วมปฏิบัติ ปัจจัยด้านร่วมประเมินผล และปัจจัยด้านร่วมพัฒนา ทั้งนี้ควรมีการกำหนดการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาที่มีคุณภาพ และส่งเสริมสนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาในพื้นที่รับผิดชอบ และกำหนดรูปแบบการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชนและการรับฟังที่นำไปปฏิบัติ การจัดทำแผนโดยจะต้องมีความชัดเจนในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาในทุกด้าน ตลอดจนค้นพบสาเหตุของปัญหาข้อมูลตามตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อเกิดความสอดคล้องกับการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนอย่างมีประสิทธิผล ต่อระบบการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

สรุป

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมนำนโยบายและแผนพัฒนาไปปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมการประเมินนโยบายและแผนพัฒนา ในส่วนของปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านร่วมปฏิบัต ปัจจัยด้านร่วมประเมินผลและปัจจัยด้านร่วมพัฒนา และควรมีการกำหนดการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาที่มีคุณภาพ และส่งเสริมสนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาในพื้นที่รับผิดชอบ และกำหนดรูปแบบการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชนและการรับฟังที่นำไปปฏิบัติ การจัดทำแผนโดยจะต้องมีความชัดเจนในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาในทุกด้าน ตลอดจนค้นพบสาเหตุของปัญหาข้อมูลตามตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงการ

นำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อเกิดความสอดคล้องกับการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนอย่างมีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) นโยบายและการบริหาร ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษามีการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์แนวทางปฏิบัติ ตลอดจนเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการบริหารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและเปิ ดโอกาสให้ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษามีการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษา เพื่อวางแผนจัดการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึงในเขตพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ด้านการบริหารงาน

2) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาระบบการศึกษาโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ด้านการบริหารงานวิชาการโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.

บุญชู กันเกตุ และคณะ. (2564) ที่ได้ศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคเหนือ, วารสารพัฒนวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. 3(2), 41 – 50.

บุญญฤทธิ์ ระพันธ์. (2561). การมีส่วนร่วมและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปารณทัตต์ แสนวิเศษ. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจดัการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา: การสร้างทฤษฎีจากฐานรา. วารสารบริหารการศึกษา มศว. 16(2), 69-82.

พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวรรณโณ (เรืองเดช) และคณะ. (2567). การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาในเขตจังหวัดมหาสารคาม. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่. 2(1), 1-14.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (2560). นโยบายสาธารณะ แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). แนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System): ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รายงานวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์

Yamane, Taro. (1973). Statistics : an Introductory Analysis. 3rd ed. New York : Harper and Row.

การจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 9

The organizing early childhood experiences by using active learning activities the 9th network, Phuttalila Bangkhan under the jurisdiction of the Nakhon si Thammarat primary educational service area office 2

สุณิสา ทองประดับ
Sunisa Thongpradab
บุญเลิศ วีระพรกานต์
Boonlert Weerapon
สามิตร อ่อนคง
Samit Onkong
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: Sunisaying1126@gmail.com

Received: 13 April 2024; Revised: 26 December 2024; Accepted: 26 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยของสถานศึกษา 2) ศึกษาแนวทางการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา และ 3) นำเสนอและประเมินการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน สนทนา กลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการศึกษาการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีองค์ประกอบของการการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย ดังนี้ 1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา 2. แนวทางการศึกษาการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับเด็กปฐมวัย 5 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 2) การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 4) การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน 5) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ

ทางวิทยาศาสตร์หรือวิธีวิจัย โดยทุกรูปแบบดำเนินการร่วมกันโดย ใช้หลักการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยในรูปแบบ เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ gxHo9ho 3. ผลการนำเสนอแนวทางและแนวทางประเมินการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย มีความเห็นตรงกันว่ามีความเหมาะสมมีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย, กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก, การจัดการศึกษาปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research article are 1) Study the conditions of early childhood experiences in educational institutions. 2) Study guidelines for organizing early childhood experiences. using active learning activities of educational institutions, 3) Present and evaluate early childhood experiences by using active learning activities of the educational institution, Network Center No. 9, Phutthaleela Bangkhan. Under the jurisdiction of the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office, Area 2, a qualitative research methodology was used. Data were collected by in-depth interviews with 15 people involved, 5 people who provided insights, and 7 group discussions with experts. Data were analyzed inductively. The research results found that

1. Educational conditions, early childhood experiences using the educational institution's active learning activities Network Center 9 Phutthaleela Bangkhan Under the jurisdiction of the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office, Area 2 At present, experiences for children are organized in a variety of activities, making it impossible to organize them in time. There are elements of organizing early childhood experiences as follows: 1) Movement and rhythm activities 2) Experienceenhancing activities 3) Creative activities 4) Free activities 5) Outdoor activities 6) Educational game activities 2. Guidelines for studying early childhood experiences using active learning activities of educational institutions, Network Center No. 9, Phutthaleela Bangkhan. Under the jurisdiction of the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office, Area 2, we organize active learning activities. For early childhood children, 5 formats include: 1) activity -based learning management 2) experiential learning management 3) Problem-based learning management 4) Project-based learning management 5) Organize learning through scientific processes or research methods. All forms operate together using the principles Organizing early childhood experiences in the following formats: 1) Activity-based learning management format, experiential learning management format etc. 3. Experts have inspected Guidelines and assessment Organizing early childhood experiences using the educational institution's active learning activities Network Center 9 Phutthaleela Bangkhan Under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office, Area 2, there is the same opinion that It is appropriate and possible. and is useful and can be used.

Keywords: Organizing early childhood experiences, Proactive activities, Early childhood education

บทนำ

ปจจุบันการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยของสถานศึกษาแตละแหง แบงออกเปน 2 ชวงอายุ คือ เด็กที่อายุต่ำกวา 3 ป การศึกษาเพื่อใหเด็กไดรับการพัฒนาทั้งดานรางกาย อารมณ-จิตใจ สังคม และสติปญญา ตามวัยและตามความสามารถแตลบุคคลซึ่งสอดคลองกับพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 มาตราที่ 8 กลาววา การจัดการเรียนรูของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ตองเปนไปเพื่อเตรียมความพรอมของเด็ก และตองไมเปนการจัดการเรียนรูที่มุงเนนการสอบแขงขันระหวางเด็กปฐมวัย นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแหงชาติ หมวดที่ 4 มาตราที่ 22 บัญญัติวาการจัดการศึกษาตองยึดหลักวาผูเรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรูและพัฒนาตนเองได และถือ วาผูเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาตองสงเสริมใหผูเรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพการจัดการเรียนรูตามแนวคิด Active Learning เปนกระบวนการจัดการเรียนรูที่ผูเรียนไดลงมือปฏิบัติและไดใชกระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ไดกระทำลงไปเปนการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ไดแก การคิด การแกปญหา การนำความรูไปประยุกตใชเปนการเรียนการสอนที่เปดโอกาสใหนักเรียนมีสวนรวมในการเรียนรู้สรางองคความรูและจัดระบบการเรียนรูดวยตนเอง นักเรียนมีสวนรวมในการออกแบบการเรียนการสอน มีการสรางองคความรู การมีปฏิสัมพันธรวมกัน และรวมมือกันมากกวาการแขงขัน ไดเรียนรูความรับผิดชอบ รวมกัน การมีวินัยในการทำงานและการแบงหนาที่ความรับผิดชอบเปนกระบวนการสรางสถานการณใหผูเรียนอาน พูด ฟง คิด เปนกิจกรรมการเรียนการสอนเนนทักษะการคิดขั้นสูง เปนกิจกรรมที่เปดโอกาสใหนักเรียนบูรณาการ ขอมูล ขาวสาร สารสนเทศ และหลักการสูการสรางความคิดรวบยอด

ผูสอนจะเปนผูอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู เปนที่ปรึกษาคอยชี้แนะ เพื่อใหผูเรียนไดเปนผูลงมือปฏิบัติดวยตนเอง ความรูเกิดจากประสบการณ การสรางองคความรูเปนการเรียนรูผานการปฏิบัติหรือการลงมือทำซึ่งความรูที่เกิดขึ้นก็เปนความรูที่ไดจากประสบการณกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรูที่ผูเรียนตองไดมีโอกาสลงมือกระทำมากกวาการฟงเพียงอยางเดียว ตองจัดกิจกรรมใหผูเรียนไดเรียนรูโดยการอาน การเขียน การโตตอบ และการวิเคราะหปญหา อีกทั้งใหผูเรียนไดใชกระบวนการคิดขั้นสูง ไดแก การวิเคราะหการสังเคราะหและการประเมินคา เปนการจัดกิจกรรมการเรียนรูภายใตสมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรูเปนความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย และ 2) แตละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรูที่แตกตางกัน โดยผูเรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผูรับความรู (receive) ไปสู่การมีสวนรวมในการสรางความรูการใหผูเรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรูและเรียนรูอยางมีปฏิสัมพันธจนเกิดความรูความเขาใจนำไปประยุกตใชสามารถวิเคราะห สังเคราะห ประเมินคาหรือสรางสรรคสิ่งตางๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถรวมถึงการจัดประสบการณการเรียนรูใหนักเรียนไดมีโอกาสรวมอภิปรายใหมีโอกาสฝกทักษะการสื่อสาร ทำใหผลการเรียนรู เพิ่มขึ้น 70 เปอรเซ็นตการนำเสนองานทางวิชาการ เรียนรูในสถานการณจำลองทั้งมีการฝกปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณตางๆ ซึ่งจะทำใหผลการเรียนรูเกิดขึ้น ถึง 90 เปอรเซ็นต สถานศึกษาศูนยเครือขายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ไดเห็นความสำคัญของการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย โดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุก ซึ่งเปนการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ไดแก การคิดการแกปญหาและการนำความรูไปประยุกตใชเปนการเรียนการสอนที่เปดโอกาสใหผูเรียนมีสวนรวมใน กระบวนการเรียนรูสูงสุด ผูเรียนสรางองคความรูและจัดระบบการเรียนรูดวยตนเอง ผูเรียนมีสวนรวมในการเรียนการสอนทั้งในดานการสรางองคความรูการสรางปฏิสัมพันธรวมกันรวมมือกันมากกวาการแขงขัน ผูเรียนเรียนรูความรับผิดชอบรวมกันการมีวินัยในการทำงานการแบงหนาที่ความรับผิดชอบเปนกระบวนการสรางสถานการณใหผูเรียน อานพูดฟงคิดอยาง ลุมลึกผู

เรียนจะเปนผูจัดระบบการเรียนรูดวยตนเอง เปนกิจกรรมการเรียนการสอนเน่นทักษะการคิดขั้นสูง เปน กิจกรรมที่เปดโอกาสใหผูเรียนบูรณาการขอมูลขาวสารหรือสารสนเทศและหลักการความคิดรวบยอดและความรูเกิดจากประสบการณการสรางองคความรูและการสรุปทบทวนของผูเรียน ซึ่งสอดคลองกับกระบวนการ เรียนรูในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาผูเรียนใหมีทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถบูรณาการเขากับ 6 กิจกรรม เสริมเปนโครงการบานนักวิทยาศาสตรขึ้นมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

3. เพื่อนำเสนอและประเมินการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย 3 ลักษณะ คือ ศึกษาคนควาทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณเชิงลึก (In-depth Interview) และสนทนากลุม (Focus Group)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนการศึกษาสภาพการจัดประสบการณ จากผูมีสวนเกี่ยวของ จำนวน 15 คน ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง มีผูเชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และขั้นตอนการนำเสนอและประเมินจากผูทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือการวิจัยในขั้นตอนการศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์ใชเครื่องมือในการวิจัย ไดแก แบบการสัมภาษณเชิงลึก (In-depth interview ขั้นตอนการศึกษาการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย คือ แบบสัมภาษณเชิงลึกเกี่ยวกับการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย โดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษา และขั้นตอนการนำเสนอ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุม (Focus Group)

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) สัมภาษณรายบุคคล เพื่อทำความเขาใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย โดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษา ใชวิธีการสัมภาษณเชิงลึก (In-dept Interview) ใชเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ดำเนินการสนทนากลุมและประเมินเพื่อขอความเห็นและขอเสนอแนะในการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย โดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษา ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด

ผลการวิจัย

1. สรุปผลศึกษาสภาพการจัดประสบการณเด็กปฐมวัยของสถานศึกษา ศูนย์เครือขายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า

การจัดประสบการณสำหรับเด็กปฐมวัยของโรงเรียนใชการจัดกิจกรรมรูปแบบ 6 กิจกรรม แตไมสามารถจัดกิจกรรมไดในทุกวัน และยังไมครบทุกกระบวนการ สวนใหญจะรวมกับการบูรณาการกิจกรรมการทดลองวิทยาศาสตร กิจกรรมการทำอาหาร และกิจกรรมตามประเพณีวันสำคัญ และมีการบูรณาการสงเสริมทักษะ การอาน - เขียน ซึ่งเนนผูเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมดวยตนเอง โดยใหเด็กไดเคลื่อนไหวสวนตาง ๆ ของรางกายโดยการเคลื่อนไหวก็จะมีรูปแบบตาง ๆ แตยังขาดเครื่องมือและอุปกรณดานดนตรี และของเลนเพื่อสงเสริมใหเด็กพัฒนาการ

เนื้อใหญและกลามเนื้อมัดเล็ก อารมณ จิตใจ สังคม และสติปญญา เกิดจินตนาการความคิดสรางสรรค์ตามนักเรียนรายบุคคล

การจัดประสบการณเด็กปฐมวัยดวยกิจกรรมเสริมประสบการณ ครูผูสอนบางคนไมใชครูปฐมวัยโดยตรงจึงไมสามารถจัดกิจกรรมไดอยางถูกตองและเต็มที่มุงเนนใหเด็กไดพัฒนาทักษะการเรียนรู ฝกการทำงานและอยูรวมกันเปนกลุมทั้งกลุมยอยและกลุมใหญ ซึ่งจัดกิจกรรมไดแคบางครั้ง ทำใหเด็กไดมีโอกาสฟง พูด สังเกต คิดแกปญหาใชเหตุผลและฝกปฏิบัติเพื่อใหเกิดความคิด รวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนไดนอย โดยมีวิธีจัดกิจกรรมดวยวิธีตาง ๆ เชน สนทนาอภิปราย สาธิต ทดลอง เลานิทาน เลนบทบาทสมมุติ รองเพลง ทองคำคลองจอง ศึกษานอกสถานที่ จึงตองแกปญหา โดยการเชิญวิทยากรมาใหความรู

การจัดประสบการณเด็กปฐมวัยการจัดกิจกรรมสรางสรรค เปนไปตามหนวยจัดประสบการณหรือเหตุการณวันสำคัญตางๆ ซึ่งเปนกิจกรรมที่มุงพัฒนากระบวนการคิด การรับรูเกี่ยวกับความงามและสงเสริมกระตุนให้เด็กแสดงออกทางอารมณ ความรูสึก ความคิดริเริ่มสรางสรรค และจินตนาการ ซึ่งมีเวลาไมเพียงพอตอการจัดกิจกรรมเพื่อใหเด็กไดใชเวลาในการสรางสรรคผลงานอยางละเอียดออนแตเด็กยังไมสามารถคิดเปนกระบวนการได เนื่องจากบุคลากรครูมีไมเพียงพอตอการจัดกิจกรรม

การจัดประสบการณเด็กปฐมวัยดวยกิจกรรมเสรี โดยการจัดมุมประสบการณใหเด็กไดเลนอยางอิสระและสรางสรรค โดยสรางขอตกลงรวมกันและเด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรม และเมื่อหมดเวลาครูใหสัญญาณเด็กเก็บของเลนเขาที่ซึ่งเปนกิจกรรมที่ตองใชเวลามาก โดยใหเด็กปฐมวัยเลนตามมุม แบงมุมออกเปนมุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร มุมดนตรี มุมหนังสือ เปนตน ตามทรัพยากรที่มีอยางจำกัด ของโรงเรียน ซึ่งเด็กมีโอกาสเลือกเลนไดอยางเสรีตามความสนใจและความตองการของเด็ก ทั้งเปนรายบุคคลหรือเปนกลุมยอย เด็กอาจเลือกทำกิจกรรมที่ครูจัดเสริมขึ้น เชน เกมการศึกษา เครื่องเลนสัมผัส ทำใหตองมีจำนวนครูที่ตองสอนตรงวิชาเอกเพื่อใหการจัดกิจกรรมไดอยางสมบูรณ

การจัดประสบการณเด็กปฐมวัยดวยกิจกรรมกลางแจง มีกิจกรรมเลนสนาม เลนน้ำ เลนทราย ออกกำลังกายและกายบริหาร เพื่อเคลื่อนไหวรางกายออกกำลัง และแสดงออกอยางอิสระโดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแตละคนเปนหลัก แตไมสามารถจัดกิจกรรมไดทุกวันดวย ขอจำกัดของสภาพอากาศ จำนวนอุปกรณการเลนพบปญหาคือยังสามารถบูรณาการเขากับกิจกรรมอนุรักษวัฒนธรรมไทย ฐานการละเลนไทย เชน งูกินหาง มากานกลวย อีมอญซอนผา เปนตน เกิดจากเด็กอาจจะไมคอยถนัด

การจัดประสบการณเด็กปฐมวัยดวยกิจกรรมเกมการศึกษา คือ จัดประสบการณและเปนแบบใบงานเสริมพัฒนาการดานสติปญญา เปนเกมที่ชวยพัฒนาสติปญญาชวยสงเสริมใหเด็กเกิดการเรียนรูเปนพื้นฐานการศึกษามีกฎเกณฑกติกางาย ๆ แตพบปญหาคือ เด็กบางคนไมสามารถเลนคนเดียวหรือเลนเปนกลุมได ทำใหครู ตองคอยอธิบายเพราะนักเรียนยังไมสามารถเขาใจดวยตัวเอง

2. สรุปผลการศึกษาแนวทางการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย โดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษาศูนยเครือขายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

1) แนวทางการจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ สรุปไดวา สถานศึกษาจัดให้เด็กไดเคลื่อนไหวสวนตาง ๆ ของรางกายอยางอิสระตามจังหวะ โดยใชเสียงเพลง คำคลองจอง เสียง ปรบมือหรือจังหวะจากเครื่องเลนดนตรีมาประกอบการเคลื่อนไหว ซึ่งครอบคลุมการดำเนินการดวยหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกใชกิจกรรมเปนฐาน สามารถใชกิจกรรมเชิงการแสดงออก ซึ่งเกี่ยวของกับการนำเสนอผลงานการอภิปรายในชั้นเรียนที่ใชไดจัดการเรียนรูที่สงเสริมใหผูเรียนเกิด การเรียนรูจากประสบการณที่เปนรูปธรรมเพื่อนำไปสูความรูความเขาใจเชิงนามธรรมเหมาะกับรายวิชาที่เนนปฏิบัติหรือเนนการฝกทักษะ สามารถใชจัดการเรียนรูไดทั้งเปนกลุมและเปนรายบุคคล เปนการเรียนรูที่ผานการปฏิบัติของผูเรียนใชปญหาที่สอดคลองกับสถาน

การณจริงเปนตัวกระตุนการแกปญหาและเปนจุดเริ่มต้นในการแสวงหาความรู เหมาะสมกับการนำมาจัดกิจกรรม ยึดหลักการจัดการเรียนรูที่เนนผูเรียนเปนสำคัญที่เปดโอกาสใหผูเรียนไดทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู โดยมีครูทำหนาที่เปนผูสนับสนุนอุปกรณและจัดประสบการณใหแกผูเรียน สนับสนุนการแกไขปญหาและสรางแรงจูงใจใหแกผูเรียนผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตรเพราะเปนการเรียนที่เนนการแสวงหาความรูดวยตนเองของผูเรียนโดยตรง เปนการพัฒนากระบวนการแสวงหาความรูและการทดสอบความสามารถทางการเรียนรูดวยตนเองของผูเรียน โดยใหผูเรียนศึกษางานวิจัย เพื่อเรียนรูองคความรูหลักการและทฤษฎีที่ใชในการวิจัยเรื่องนั้นๆ

2) แนวทางการจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมเสริมประสบการณ สรุปไดวา สถานศึกษามุงเนนใหเด็กพัฒนาทักษะการเรียนรู ฝกการทำงาน และอยูรวมกันเปนกลุมทั้งกลุมยอย และกลุมใหญ กิจกรรมที่จัดมุงฝกใหเด็กไดมีโอกาสฟง พูด สังเกต สำรวจ คิดแกปญหา ใชเหตุผล และฝกปฏิบัติ เพื่อใหเกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับสาระที่ควรเรียนรู โดยใชกิจกรรมเปนฐาน มุงเนนสงเสริมใหผูเรียนมีสวนรวมในการเรียนรู และบทบาทในการเรียนรูของผูเรียน "ใชกิจกรรมเปนฐาน" ฝกการทำงานและอยูรวมกันเปนกลุมทั้งกลุมยอย และกลุมใหญ จัดการเรียนรูเชิงประสบการณ ทำใหเกิดการเรียนรูใหม ๆ ที่ทาทายอยางตอเนื่องและเปนการเรียนรูที่เกิดจากบทบาท การมีสวนรวมของผูเรียนไดมีโอกาส ฟง พูด สังเกต สำรวจ คิดแกปญหา ใชเหตุผล และฝกปฏิบัติ ออกแบบวิธีการแกปญหา เปนการประยุกตใช้ขอมูลและแนวคิดที่เกี่ยวของเพื่อการออกแบบชิ้นงานหรือวิธีการในการแกปญหา โดยคำนึงถึงทรัพยากรขอจำกัดและเงื่อนไขตามสถานการณที่กำหนด ผูเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรูและเรียนโดยการกำกับตนเอง ความเหมาะสมของโจทยงานและคุณลักษณะที่ตองการพัฒนา วางแผน และกำหนดเกณฑ อยางกวาง ๆ แลวใหผูเรียนวางแผนดำเนินการศึกษาคนควาขอมูลดวยตนเอง โดยผูสอนมีบทบาทเปนผูใหคำปรึกษาผานกระบวนการทางวิทยาศาสตร

3) แนวทางการจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมสรางสรรค สรุปไดวา สถานศึกษาจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมสรางสรรค ชวยใหเด็กแสดงออกทางอารมณความรูสึก ความคิด ริเริ่มสรางสรรค และจินตนาการในการสรางสรรคผลงาน โดยใชศิลปะสรางสรรคและเหมาะสมกับพัฒนาการกระตุนใหเกิดการเรียนรูจากตัวผูเรียนมากกวาการฟง ผูสอนในหองเรียนและการทองจำ กิจกรรมเชิงสรางสรรค์ ซึ่งเกี่ยวของกับการรวบรวมสั่มสมประสบการณโดย ผานการปฏิบัติ เนนทักษะกระบวนการคิดเปนกระบวนการสอนที่ผูสอนใชเทคนิควิธีการกระตุนใหผูเรียนคิดเปนลำดับขั้นแลวขยายความคิดตอเนื่องจากความคิดเดิมพิจารณาแยกแยะอยางรอบดาน ดวยการใหเหตุผลและเชื่อมโยงกับความรูเดิมที่มีจนสามารถสรางสิ่งใหม ผูเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรูและเรียนโดยการกำกับตนเอง วางแผนและดำเนินการแกปญหาเปนการกำหนดลำดับขั้นตอน วิธีการเพื่อใชในการแกปญหา ยึดหลักการจัดการเรียนรูที่เนนผูเรียนเปนสำคัญ ที่เปดโอกาสใหผูเรียนไดทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู โดยครูทำหนาที่เปนผูสนับสนุนอุปกรณและจัดประสบการณใหแกผูเรียน สนับสนุนการแกไขปญหาและสรางแรงจูงใจใหแกผูเรียนมุงสงเสริมใหผูเรียนศึกษาคนควา นำความรูที่ไดจากการเรียนตามหลักสูตร โดยเฉพาะอยางยิ่งดานภาษาและสังคมมาตอยอดสรางผลงานดานศิลปะผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

4) แนวทางการจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมเสรี สรุปไดวา สถานศึกษาจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมเสรี เปดโอกาสใหเด็กเลนอิสระตามมุมเลน ที่จัดไวในหองเรียน เด็กตองมีโอกาสเลือกเลนมุมตาง ๆ ไดอยางเสรี ความตองการของเด็กทั้งเปนรายบุคคล และเปนกลุม นอกจากใหเด็กเลนตามมุมแลวครูอาจใหเด็กเลือกทำกิจกรรมที่ครูจัดเสริมขึ้น สงเสริมใหผูเรียนมีความตื่นตัว และกระตือรือรนดานการรู้คิด สามารถเรียนรูไดดวยตัวเองทำใหเกิดการเรียนรูอยางตอเนื่องนอกหองเรียนดวยกิจกรรมเชิงการแสดงออก กระตุนใหผูเรียนสะทอน ความคิด อภิปรายสิ่งที่ไดรับจากสถานการณและการนำความรูไปประยุกตใชในสถานการณจริง ใหผูเรียนลงมือปฏิบัติ และผูสอนประเมินผู เรียนโดยการสังเกตพรอมกับใหคำแนะนำในจุดที่บกพรองเปนรายบุคคลหรือรายกลุม เนนใหผูเรียนไดเกิดการเรียนรูดวยตนเอง และสามารถนำทักษะจากการเรียนมาชวยแกปญหาในชีวิต

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้และเรียนโดยการกำกับตนเอง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู่ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนอุปกรณ์และจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เชื่อมโยงกับชีวิตจริง สิ่งแวดล้อมจริงจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือวิธีวิจัยเป็นการเรียนที่เน้นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนโดยตรง เป็นการพัฒนากระบวนการแสวงหาความรู้และการทดสอบความสามารถทางการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

5) แนวทางการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยกิจกรรมกลางแจ้ง สรุปได้ว่า สถานศึกษาจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยกิจกรรมกลางแจ้ง จัดให้เด็กมีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกาย เคลื่อนไหวร่างกาย และแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจ ความสามารถของเด็กต่อคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ครูจัดให้เด็กเล่นกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากตัวผู้เรียนมากกว่าการฟังผู้สอนในห้องเรียนและการท่องจำ มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดและเสริมสร้างความมั่นใจใน ตนเองผ่านกิจกรรมการปฏิบัติที่น่าสนใจ เรียนรู้ที่ผ่านประสบ การณ์เชิงประจักษ์จากกิจกรรมหรือการปฏิบัติของผู้เรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่องและเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้รับการฝึก Decision Making และ Problem Solving Skills เพื่อจะได้เป็นกลไกสำคัญในการสรุปและเลือกใช้องค์ความรู้ที่ได้ใหม่นี้ในอนาคตเน้นบทบาท และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนอุปกรณ์และจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เชื่อมโยงกับชีวิตจริง สิ่งแวดล้อมจริง ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทำชิ้นงานและส่งความคืบหน้าตาม กำหนดการประเมินผลจะประเมินตามสภาพจริง กำหนดสถานการณ์ศึกษาสถานการณ์ เล่นเกม ดูรูปภาพ หรือผู้สอนใช้เทคนิคการตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้ พัฒนากระบวนการแสวงหาความรู้และการทดสอบความสามารถทางการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน กำหนดตารางเวลา สิ่งอำนวยความสะดวกผู้ช่วยเหลือ เลือกแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

6) แนวทางการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยกิจกรรมเกมการศึกษา สรุปได้ว่า สถานศึกษาจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยกิจกรรมเกมการศึกษา ชวยให้เด็กรู้จักสังเกต เปรียบเทียบ คิดหาเหตุผล และเกิดความคิด รวบยอดเกี่ยวกับสี รูปราง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ เกี่ยวกับพื้นที่ และชวยให้เด็กมีความเข้าใจเชิงนามธรรมในรูปแบบของการดเกมมากยิ่งขึ้น ที่สงเสริมผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการทุกด้านไมวาจะเป็นการเรียนรู้เนื้อหาสาระ การฝกปฏิบัติติจริง ฝกฝนทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต รู้จักสำรวจ เสาะหา ค้นคว่า ซึ่งเกี่ยวของกับการรวบรวม สั่งสมความรู ความคิดรวบยอด และทักษะที่ผานประสบการณเชิงประจักษจากกิจกรรมหรือการปฏิบัติของผู้เรียน ได้ฝกกระบวนการคิดวิเคราะห Analytical Conceptualization Skill โดยเฉพาะหากเป็นการเรียนรู้เชิงเทคนิคที่มีความซับซอน ทดสอบและประเมินผลการใชงานของชิ้นงานหรือวิธีการโดยผลที่ได้อาจนำมาใชในการปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพในการแกปญหาได้อยางเหมาะสมที่สุด สามารถวางแผนและดำเนินการแก้ปญหา เป็นการกำหนดลำดับขั้นตอน ของวิธีการเพื่อใชในการแกปญหา การกำหนดจุดประสงค การตั้งสมมติฐาน การออกแบบการทดลอง การดำเนินการทดลอง การรวบรวมขอมูล การตีความหมาย ขอมูล และการสรุป สามารถใช้เวลามากพอเพียงในการสร้างผลงาน พัฒนากระบวนการแสวงหาความรู้และการทดสอบความสามารถทางการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนเปลี่ยนแนวคิดจากเรียนรู้โดยการฟง ตอบให้ถูกเป็นการถามหาคำตอบเอง

3. สรุปผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ศูนย์เครือขายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีขอบขายการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย 5 กิจกรรมดังนี้

1) การจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ สถานศึกษาจัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวสวนตาง ๆ ของรางกาย อยางอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เสียงปรบมือ หรือจังหวะจากเครื่องเล่นดนตรีมาประกอบการเคลื่อนไหว ดำเนินการด้วยหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 1)

รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชกิจกรรมเปนฐาน สามารถใชกิจกรรมเชิงการแสดงออก (Expressional) เด็ก ๆ จะไดเคลื่อนไหวสวนตาง ๆ ของรางกายตามจังหวะอยางอิสระ และอุปกรณอื่น ๆ ประกอบการเคลื่อนไหว 2) รูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงประสบการณ เปนวิธีการจัดการเรียนรูที่สงเสริมใหผูเรียนเกิดการเรียนรูจากประสบการณที่เปนรูปธรรมเพื่อนำไปสูความรูความเขาใจเชิงนามธรรมเหมาะกับรายวิชาที่เนนปฏิบัติ หรือเนนการฝกทักษะ เพื่อสงเสริมใหเด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสรางสรรค รูจังหวะ และควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได 3) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชปญหาเปนฐานใชปญหาที่สอดคลองกับสถานการณจริงเป็นตัวกระตุนการแก้ปญหาและเปนจุดเริ่มตนในการแสวงหาความรู ปญหาที่เหมาะสมกับการนำมาจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวรางกายตามคำสั่ง บทเพลง นิทานคำกลอน หรือคำคลองจอง 4) รูปแบบการจัดการเรียนรูแบบโครงงาน ยึดหลักการจัดการเรียนรูที่เนนผูเรียนเปนสำคัญ โดยมีครูทำหนาที่เปนผูสนับสนนุอุปกรณและจัดประสบการณใหแกผูเรียนสนับสนุนการแกไขปญหาและสรางแรงจูงใจ 5) รูปแบบการจัดการเรียนรูผานกระบวนการทางวิทยาศาสตรหรือวิธีวิจัย เพราะเปนการเรียนที่เนนการแสวงหาความรูดวยตนเองของผูเรียนโดยตรง และกระตุนใหเด็กๆ ไดแสดงความสามารถของตัวเองออกมาตามอารมณ และเคลื่อนไหวทางรางกาย

2) การจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมเสริมประสบการณ สถานศึกษามุงเนนใหเด็กพัฒนาทักษะการเรียนรูฝกการทำงาน และอยูรวมกันเปนกลุมทั้งกลุมยอยและกลุมใหญ มุงฝกใหเด็กไดมีโอกาสฟง พูด สังเกต สำรวจ คิดแกปญหา ใชเหตุผล และฝกปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติผานโครงการบานนักวิทยาศาสตรนอยเพื่อใหเกิด ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสาระที่ควรเรียนรูดวยหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุก 1) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชกิจกรรมเปนฐาน มุงเนนสงเสริมใหผูเรียนมีสวนรวมในการเรียนรูและบทบาทในการเรียนรูของผูเรียน "ใชกิจกรรมเปนฐาน" ฝกการทำงานและอยูรวมกันเปนกลุมทั้งกลุมยอย และกลุมใหญ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงประสบการณ ทำใหเกิดการเรียนรูใหม ๆ ที่ทาทายอยางตอเนื่องและเปนการเรียนรูที่เกิดจากบทบาท การมีสวนรวมของผูเรียน ไดมีโอกาส ฟง พูด สังเกต สำรวจ คิดแกปญหา ใชเหตุผล และฝกปฏิบัติ 3) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชปญหาเปนฐาน ออกแบบวิธีการแกปญหาเปนการประยุกตใชขอมูลและแนวคิดที่เกี่ยวของ เพื่อการออกแบบชิ้นงานหรือวิธีการในการแกปญหา โดยคำนึงถึงทรัพยากรขอจำกัดและเงื่อนไขตามสถานการณที่กำหนด ผูเรียน มีบทบาทสำคัญในการเรียนรูและเรียนโดยการกำกับตนเอง 4) รูปแบบการจัดการเรียนรูแบบโครงงาน ทำกิจกรรมกลุมหรือกิจกรรมเดี่ยวก็ไดใหพิจารณาจากความยาก-งาย ความเหมาะสมของโจทยงานและคุณลักษณะที่ตองการพัฒนา วางแผนและกำหนดเกณฑอยางกวาง ๆ แลวใหผูเรียนวางแผนดำเนินการศึกษาคนควาขอมูลดวยตนเองโดยผูสอนมีบทบาทเปนผูให้คำปรึกษา 5) รูปแบบการจัดการเรียนรูผานกระบวนการทางวิทยาศาสตรหรือวิธีวิจัย เปลี่ยนเปาหมายจากการเรียนรูโดยการจำ/ทำ/ใช เปนการคิดคนแสวงหาพัฒนากระบวนการแสวงหาความรู และการทดสอบความสามารถทางการเรียนรูดวยตนเองของผูเรียน ซึ่งเปนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณสามารถทำไดหลายรูปแบบ

3) การจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมสรางสรรค สถานศึกษาใหเด็กแสดงออกทางอารมณความรูสึก ความคิดริเริ่มสรางสรรค และจินตนาการในการสรางสรรคผลงาน โดยใชศิลปะหรือใชวิธีการอื่น ที่เด็กไดคิดสรางสรรคและเหมาะสมกับพัฒนาการดวยหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุก 1) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชกิจกรรมเปนฐาน กระตุนใหเกิดการเรียนรูจากตัวผูเรียนมากกวาการฟง ผูสอนในหองเรียนและการทองจำกิจกรรมเชิงสรางสรรค ซึ่งเกี่ยวของกับการรวบรวมสั่งสมประสบการณโดยผานการปฏิบัติ หรือการทำงานที่ริเริ่มสรางสรรค 2) รูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงประสบการณ เนนทักษะ กระบวนการคิดเปนกระบวนการสอนที่ผูสอนใชเทคนิควิธีการกระตุนใหผูเรียนคิดเปนลำดับขั้นแลวขยายความคิดตอเนื่องจากความคิดเดิมพิจารณาแยกแยะอยางรอบดาน ดวยการใหเหตุผล และเชื่อมโยงกับความรูเดิมที่มีจนสามารถสรางสิ่งใหม 3) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชปญหาเป็นฐาน ผูเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรูและเรียนโดยการกำกับตนเอง วางแผน

และดำเนินการแกปญหา เปนการกำหนดลำดับขั้นตอนของการสรางชิ้นงานหรือวิธีการแลวลงมือสรางชิ้นงานหรือพัฒนาวิธีการเพื่อใชในการแกปญหา 4) รูปแบบการจัดการเรียนรูแบบโครงงานยึดหลักการจัดการเรียนรูที่เนนผูเรียนเปนสำคัญที่เปดโอกาสใหผูเรียนไดทำงานตามระดับ ทักษะที่ตนเองมีอยู โดยครูทำหนาที่เปนผูสนับสนุนอุปกรณและจัดประสบการณใหแกผูเรียน สนับสนุนการแกไขปญหาและสรางแรงจูงใจใหแกผูเรียน มุงสงเสริมใหผูเรียนศึกษา คนควา นำความรู ที่ไดจากการเรียนตามหลักสูตร โดยเฉพาะอยางยิ่งดานภาษาและสังคมมาตอยอดสรางผลงานดานศิลปะ 5) รูปแบบการจัดการเรียนรูผานกระบวนการทางวิทยาศาสตรหรือวิธีวิจัย เปลี่ยนบทบาทผูสอนจากการเปนผูปฏิบัติเอง เปนการจัดการใหผูเรียนปฏิบัติ

4) การจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมเสรี สถานศึกษาเปดโอกาสใหเด็กเลนอิสระตามมุมเลนที่จัดไวในหองเรียนให้เลือกเลนมุมต่าง ๆ ไดอยางเสรีตามความสนใจ และความตองการของเด็กทั้งเปนรายบุคคลและเปนกลุม นอกจากใหเด็กเลนตามมุมแลวครูอาจใหเด็กเลือกทำกิจกรรมที่ครูจัดเสริมขึ้น ซึ่งดำเนินการดวยหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุก 1) รปูแบบการจัดการเรียนรูโดยใชกิจกรรมเปนฐาน สงเสริมใหผูเรียนมีความตื่นตัว และกระตือรือรนดานการรูคิด สามารถเรียนรูไดดวยตัวเองทำใหเกิดการเรียนรูอยางตอเนื่องนอกหองเรียน ดวยกิจกรรมเชิงการแสดงออก 2) รูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงประสบการณ กระตุนใหผูเรียนสะทอนความคิด อภิปรายสิ่งที่ไดรับจากสถานการณและการนำความรูไปประยุกตใชในสถานการณจริง ใหผูเรียนลงมือปฏิบัติ และผูสอนประเมินผูเรียนโดยการสังเกตพรอมกับใหคำแนะนำในจุดที่บกพรองเปนรายบุคคลหรือเปนรายกลุม

3) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชปญหาเปนฐาน เนนใหผูเรียนไดเกิดการเรียนรูดวยตนเอง และสามารถนำทักษะจากการเรียนมาชวยแกปญหาในชีวิตการเรียนรูโดยใชปญหาเปนฐาน มีบทบาทสำคัญในการเรียนรูและเรียนโดยการกำกับตนเอง 4) รูปแบบการจัดการเรียนรูแบบโครงงาน เนนผูเรียนเปนสำคัญที่เปดโอกาสใหผูเรียนไดทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู โดยครูทำหนาที่เปนผูสนับสนุนอุปกรณและจัดประสบการณใหแกผูเรียน เชื่อมโยงกับชีวิตจริงสิ่งแวดลอมจริง 5) รูปแบบการจัดการเรียนรูผานกระบวนการทางวิทยาศาสตรหรือวิธีวิจัย เปนการเรียนที่เนนการแสวงหาความรูดวยตนเองของผูเรียนโดยตรง เปนการพัฒนากระบวนการแสวงหาความรูและการทดสอบความสามารถทางการเรียนรูดวยตนเองของผูเรียน

5) การจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมกลางแจง สถานศึกษาจัดใหเด็กมีโอกาสออกไปนอกหองเรียนเพื่อออกกำลังกายเคลื่อนไหวรางกาย และแสดงออกอยางอิสระ โดยยึดความสนใจ ความสามารถของเด็กแตละคนเปนหลักกิจกรรมกลางแจงที่ครูจัดใหเด็กเลน ด้วยหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุก 1) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชกิจกรรมเปนฐาน กระตุนใหเกิดการเรียนรูจากตัวผูเรียนมากกวาการฟงผูสอนในหองเรียนและการทองจำ มีการจัดสภาพแวดลอม และบรรยากาศที่เอื้อตอการพัฒนาความคิดและเสริมสรางความมั่นใจในตนเองผานกิจกรรมการปฏิบัติที่นาสนใจ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงประสบการณ เปนการเรียนรูที่ผานประสบการณเชิงประจักษจากกิจกรรมหรือการปฏิบัติของผูเรียน ทำใหเกิดการเรียนรูใหม ๆ ที่ทาทายอยางตอเนื่องและเปน การเรียนรูที่เกิดจากบทบาท การมีสวนรวมของผูเรียน ไดรับการฝก Decision Making และ Problem Solving Skills เพื่อจะไดเปนกลไกสำคัญในการสรุปและเลือกใชองคความรูที่ไดใหมนี้ในอนาคต 3) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชปญหาเปนฐาน เปนรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรูที่เนนบทบาทและการมีสวนรวมของผูเรียน ครูทำหนาที่เปนผูสนับสนุนอุปกรณและจัดประสบการณใหแกผูเรียนเชื่อมโยงกับชีวิตจริง สิ่งแวดลอมจริง 4) รูปแบบการจัดการเรียนรูแบบโครงงาน ผูเรียนลงมือปฏิบัติทำชิ้นงานและสงความคืบหนาตามกำหนดการประเมินผลจะประเมินตามสภาพจริง กำหนดสถานการณศึกษาสถานการณ เลนเกม ดูรูปภาพ หรือผูสอนใชเทคนิค การตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระการเรียนรูที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู 5) รูปแบบการจัดการเรียนรูผาน กระบวนการทางวิทยาศาสตรหรือวิธีวิจัยเปนการพัฒนากระบวนการแสวงหาความรูและการทดสอบ

ความสามารถทางการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน กำหนดตารางเวลา สิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ช่วยเหลือเลือกแหลงเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู

6) การจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมเกมการศึกษา สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสติปญญา มีกฎ กติกางาย ๆ เด็กสามารถเลนคนเดียวหรือเลนเปนกลุมได เกมการศึกษาชวยใหเด็กรูจักสังเกตเปรียบเทียบ คิดหา เหตุผล และเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปราง จำนวน ประเภท และความสัมพันธเกี่ยวกับพื้นที่ และชวยใหเด็กมีความเขาใจเชิงนามธรรมในรูปแบบของการดเกมมากยิ่งขึ้น ดวยหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุก 1) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชกิจกรรมเปนฐาน ที่สงเสริมผูเรียนใหเกิดพัฒนาการทุกดานไมวาจะเปนการเรียนรูเนื้อหาสาระ การฝกปฏิบัติจริง ฝกฝนทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต รูจักสำรวจ เสาะหา คนควา (Exploratory) ซึ่งเกี่ยวของกับการรวบรวม สั่งสมความรู ความคิดรวบยอด และทักษะ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงประสบการณ เปนการเรียนรูที่ผานประสบการณเชิงประจักษจากกิจกรรมหรือการปฏิบัติของผูเรียน ได ฝก กระบวนการคิดวิเคราะห Analytical Conceptualization Skill โดยเฉพาะหากเปนการเรียนรูเชิงเทคนิคที่มีความซับซอน 3) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชปญหาเปนฐาน เปนการทดสอบและประเมินผลการใชงานของชิ้นงานหรือวิธีการ โดยผลที่ได้อาจนำมาใชในการปรับปรุงและพัฒนาใหมีประสิทธิภาพในการแกปญหาได้อยางเหมาะสมที่สุด สามารถวางแผนและดำเนินการแกปญหา (Planning and Development) เปนการกำหนดลำดับขั้นตอนของการสรางชิ้นงานหรือวิธีการแลวลงมือสรางชิ้นงาน หรือพัฒนาวิธีการเพื่อใชในการแกปญหา 4) รูปแบบการจัดการเรียนรูแบบโครงงาน ดำเนินงานของโครงงานประเภทนี้จะประกอบดวยการกำหนดปญหา การกำหนดจุดประสงค การตั้งสมมติฐานการออกแบบการทดลองการดำเนินการดลอง การรวบรวมขอมูล การตีความหมายขอมูล และการ

สรุป สามารถใชเวลามากพอเพียงในการสรางผลงาน 5) รูปแบบการจัดการเรียนรูผานกระบวนการทางวิทยาศาสตรหรือวิธีวิจัย เปนการพัฒนากระบวนการแสวงหาความรูและการทดสอบความสามารถทางการเรียนรูดวยตนเองของผูเรียน เปลี่ยนแนวคิดจากเรียนรูโดยการฟง ตอบใหถูกเปนการถามหาคำตอบเอง

อภิปรายผล

1. สภาพการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย โดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษา ศูนยเครือขายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ใช กิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษา ยังไมสามารถจัดกิจกรรมได้ในทุกวัน และยังไมครบทุกกระบวนการ เพราะยังขาดครูในการจัดกิจกรรม ประกอบดวย 5 กิจกรรม 1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ 3) กิจกรรมสรางสรรค 4) กิจกรรมเสรี 5) กิจกรรมกลางแจง และ 6) กิจกรรมเกมการศึกษา ซึ่งในแตละกิจกรรมจะครอบคลุมการดำเนินการดวยหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุก ได้แก 1) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชกิจกรรม เปนฐาน 2) รูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงประสบการณ 3) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชปญหาเปนฐาน 4) รูปแบบการจัดการเรียนรูแบบโครงงาน และ 5) รูปแบบการจัดการเรียนรูผานกระบวนการทางวิทยาศาสตรหรือวิธีวิจัยซึ่งสอดคลองกับงานวิจัยของ อนงคนาถ ยิ้มชาง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดประสบการณการเรียนรูสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อเขาสูประชาคมอาเซียน ผลการวิจัยพบวา 1) แนวทางการจัดประสบการณการเรียนรูสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเขาสูประชาคมอาเซียนมีหลักการในการจัดประสบการณเนนใหเด็กปฐมวัยได้เรียนรู สิ่งที่เปนรูปธรรมและเปนไปตามพัฒนาการโดยสอดแทรกในกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ประกอบดวย กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสรางสรรค กิจกรรมเสริมประสบการณ/ กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมกลางแจง กิจกรรมเสรี/ การเลนตามมุม และเกม การศึกษา จัดการสอนแผนละ 40 นาที จำนวน 32 แผน 2) แนวทางการจัดประสบการณการเรียนรูสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเขาสูประชาคมอาเซียน มีความเปนไปได้ในการนำไปใชทุกรายขอในระดับมาก ถึงมากที่สุด

2. แนวทางการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย โดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษา ศูนยเครือขาย ที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ดำเนินงาน 6 กิจกรรม คือ

1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ สรุปวา สถานศึกษาจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใหเด็กไดเคลื่อนไหวสวนตาง ๆ ของรางกายอยางอิสระตามจังหวะ โดยใชเสียงเพลง คำคลองจอง เสียงปรบมือ ซึ่งครอบคลุมการดำเนินการดวยหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุก ใช้กิจกรรมเปนฐานจัดการเรียนรูที่สงเสริมใหผูเรียนเกิดการเรียนรูจากประสบการณที่เปนรูปธรรมเพื่อนำไปสูความรูความเขาใจเชิงนามธรรมเหมาะกับรายวิชาที่เนนปฏิบัติ สามารถใชจัดการเรียนรูไดทั้งเปนกลุมและเปนรายบุคคล เปนการเรียนรูที่ผานประสบการณเชิงประจักษจากการปฏิบัติของผูเรียนใชปญหาที่สอดคลองกับสถานการณจริงเปนตัว กระตุนการแกปญหาและเปนจุดเริ่มตนในการแสวงหาความรูปญหาที่เหมาะสมกับการนำมาจัดกิจกรรมยึดหลักการจัดการเรียนรูที่เนนผูเรียนเปนสำคัญที่เปดโอกาสใหผูเรียนไดทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยูโดยมีครูทำหนาที่เปนผูสนับสนุนอุปกรณและจัดประสบการณใหแกผูเรียน สนับสนุนการแกไขปญหาและสรางแรงจูงใจใหแกผูเรียนผานกระบวนการทางวิทยาศาสตร

2) กิจกรรมเสริมประสบการณ สรุปวา สถานศึกษาจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมเสริมประสบการณ มุงเนนใหเด็กพัฒนาทักษะการเรียนรู ฝกการทำงานและอยูรวมกันเปนกลุมทั้งกลุมยอย และกลุมใหญ กิจกรรมที่จัดมุงฝกใหเด็กไดมีโอกาสฟง พูด สังเกต สำรวจ คิด แกปญหา ใชเหตุผล และฝกปฏิบัติ เพื่อใหเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสาระที่ควรเรียนรู โดยใชกิจกรรมเปนฐาน มุงเนนสงเสริมใหผูเรียนมีสวนรวมในการเรียนรูและบทบาทในการเรียนรูของผูเรียน "ใชกิจกรรมเปนฐาน" จัดการเรียนรูเชิงประสบการณทำใหเกิดการเรียนรูใหม ๆ ที่ทาทายอยางตอเนื่องและเปนการเรียนรูที่เกิดจากบทบาท การมีสวนรวมของผูเรียน ไดมีโอกาส ฟง พูด สังเกต สำรวจ คิดแกปญหา ใชเหตุผล และฝกปฏิบัติ ออกแบบวิธีการแกปญหา เปนการประยุกตใชขอมูลและแนวคิดที่เกี่ยวของเพื่อการออกแบบชิ้นงานหรือวิธีการในการแกปญหา โดยคำนึงถึงทรัพยากรขอจำกัดและเงื่อนไขตามสถานการณที่กำหนด ผูเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรูและเรียนโดยการกำกับตนเอง เรียนรูแบบโครงงานทำกิจกรรมกลุมหรือกิจกรรมเดี่ยวก็ไดใหพิจารณาจากความยาก-งายความเหมาะสมของโจทยงานและคุณลักษณะที่ตองการพัฒนา วางแผนและกำหนดเกณฑอยางกวางๆ แลวใหผูเรียนวางแผนดำเนินการศึกษาคนควาขอมูลดวยตนเองโดย ผูสอนมีบทบาทเปนผูใหคำปรึกษาผานกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3) กิจกรรมสรางสรรค สรุปวา สถานศึกษาจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมสรางสรรค ชวยให เด็กแสดงออกทางอารมณความรูสึกความคิดริเริ่มสรางสรรค และจินตนาการในการสรางสรรคผลงาน โดยใช ศิลปะ หรือใชวิธีการอื่น ที่เด็กไดคิดสรางสรรคและเหมาะสมกับพัฒนาการ กระตุนใหเกิดการเรียนรูจากผูเรียนมากกวาการฟง ผูสอนในหองเรียนและการทองจำกิจกรรมเชิงสรางสรรค์ ซึ่งเกี่ยวของกับการรวบรวมสั่งสมประสบการณโดยผานการปฏิบัติ เนนทักษะกระบวนการคิดเปนกระบวนการสอนที่ผูสอนใชเทคนิควิธีการกระตุนใหผูเรียนคิดเปนลำดับขั้นแลวขยายความคิดตอเนื่องจากความคิดเดิมพิจารณาแยกแยะอยางรอบดาน ดวยการใหเหตุผลและเชื่อมโยงกับความรูเดิมที่มีจนสามารถสรางสิ่งให้ผูเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรูและเรียนโดยการกำกับตนเอง วางแผนและดำเนินการแกปญหา เปนการกำหนดลำดับขั้นตอนของการสรางชิ้นงานหรือวิธีการแลวลงมือสรางชิ้นงานหรือพัฒนาวิธีการเพื่อใชในการแกปญหา ยึดหลักการจัดการเรียนรูที่เนนผูเรียนเปนสำคัญที่เปดโอกาสใหผูเรียนไดทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู โดยครูทำหนาที่เปนผูสนับสนุนอุปกรณและจัดประสบการณใหแกผูเรียน

4) กิจกรรมเสรี สรุปวา สถานศึกษาจัดประสบการณเด็กปฐมวัยกิจกรรมเสรีโดยเปดโอกาสใหเด็กเลนอิสระตามมุมเลนที่จัดไวในหองเรียน เด็กตองมีโอกาสเลือกเลนมุมตางๆ ไดอยางเสรี ตามความสนใจ และความตองการของเด็กทั้งเปนรายบุคคล และเปนกลุม นอกจากใหเด็กเลนตามมุมแลวครูอาจใหเด็กเลือกทำกิจกรรมที่ครูสงเสริมใหผู

เรียน มีความตื่นตัวและกระตือรือรนด้านการรู้คิด สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกห้องเรียนด้วยกิจกรรมเชิงการแสดงออก กระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากสถานการณ์ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในสถานการณ์จริง ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ และผู้สอนประเมินผู้เรียนโดยการสังเกต พร้อมกับให้คำแนะนำในจุดที่บกพร่องเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่ม เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำทักษะจากการเรียนมาช่วยแก้ปัญหาในชีวิตการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ และเรียนโดยการกำกับตนเอง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู่ โดยครูทำหน้าที่ เป็นผู้สนับสนุนอุปกรณ์และจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เชื่อมโยงกับชีวิตจริง สิ่งแวดล้อมจริง จัดการเรียนรู้ผ่าน กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

5) กิจกรรมกลางแจ้ง สรุปว่า สถานศึกษาจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยกิจกรรมกลางแจ้ง ให้เด็กมีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกาย เคลื่อนไหวร่างกาย และแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจ ความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลักกิจกรรมกลางแจ้ง ที่ครูจัดให้เด็กเล่นกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากตัวผู้เรียนมากกว่าการฟัง ผู้สอนในห้องเรียนและการท่องจำ มีการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิด และเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองผ่านกิจกรรมการปฏิบัติที่น่าสนใจ เรียนรู้ที่ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์จากกิจกรรมหรือการปฏิบัติของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อจะได้เป็นกลไกสำคัญในการสรุปและเลือกใช้องค์ความรู้ที่ได้ใหม่นี้ในอนาคต เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนอุปกรณ์และจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเชื่อมโยงกับ ชีวิตจริงสิ่งแวดล้อมจริง ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทำชิ้นงานและส่งความคืบหน้าตามกำหนดการประเมินผลจะประเมินตามสภาพจริง กำหนดสถานการณ์ ศึกษาสถานการณ์เล่นเกม ดูรูปภาพ หรือผู้สอนใช้เทคนิคการตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้ พัฒนากระบวนการแสวงหาความรู้และการทดสอบความสามารถทางการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน กำหนดตารางเวลา สิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ช่วยเหลือเลือกแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

6) กิจกรรมเกมการศึกษา สรุปว่า สถานศึกษาจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยกิจกรรมเกมการศึกษา ช่วยให้เด็ก รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ คิดหาเหตุผล และเกิดความคิด รวบยอดเกี่ยวกับ สี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์ เกี่ยวกับพื้นที่และช่วยให้เด็กมีความเข้าใจเชิงนามธรรม ในรูปแบบของการเล่นเกมมากยิ่งขึ้น ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการทุกด้านไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เนื้อหาสาระ การฝึกปฏิบัติติจริง ฝึกฝนทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต รู้จักสำรวจ เสาะหา ค้นคว้า ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรวบรวม สั่งสมความรู้ ความคิดรวบยอด และทักษะที่ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์จากกิจกรรมหรือการปฏิบัติของผู้เรียน ได้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะหากเป็นการเรียนรู้เชิงเทคนิคที่มีความซับซ้อน ทดสอบและประเมินผลการใช้งานของชิ้นงานหรือวิธีการ โดยผลที่ได้อาจนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมที่สุด สามารถวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาเป็นการกำหนดลำดับขั้นตอนของการสร้างชิ้นงาน สามารถใช้เวลามากพอเพียงในการสร้างผลงาน พัฒนา กระบวนการแสวงหาความรู้และการทดสอบความสามารถทางการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เปลี่ยนแนวคิดจากเรียนรู้โดยการฟังตอบให้ถูกเป็นการถามหาคำตอบเอง สอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราลี โกศัย (2540) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนที่มีต่อพฤติกรรมชอบ สังคมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการของ กิจกรรมสร้างสรรค์ที่จะทำให้เด็กปฐมวัยมีโอกาสได้พัฒนาเอ็กเซ็กคิวทีฟฟังก์ชันส์นั้นต้องเปิดโอกาส ให้เด็ก ปฐมวัยได้คิดอิสระ ได้ตัดสินใจ ได้ฝึกคาดการณ์ ผ่านการลงมือกระทำตามความ สนใจ และเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกวางแผนงาน ได้ฝึกจัดระบบ ได้ฝึกจัดการเวลาและได้ฝึกจัดลำดับความสำคัญ และฝึกให้เด็กได้มีความกล้าริเริ่ม ได้ลองผิดลองถูก และฝึก แก้ปัญหารวมถึง ให้เด็กได้รู้จักที่จะทบทวนประสบการณ์และได้สรุปบทเรียนอย่างสร้างสรรค์

3. การนำเสนอและประเมินแนวทางการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของ

สถานศึกษา ศูนยเครือขายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีทั้งหมด 6 กิจกรรม ประกอบดวย กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ กิจกรรมสรางสรรค กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจง กิจกรรมเกมการศึกษา ผูทรงคุณวุฒิมีความเห็นวา การดำเนินงานทั้ง 6 กิจกรรมประความสำเร็จโดยการนำหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกมาประยุกตใชทุกกิจกรรมอยางเปนขั้นมีขั้นตอนที่ตอเนื่องและสนับสนุน ซึ่งกันและกัน คือ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชกิจกรรมเปนฐาน 2) รูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงประสบการณ 3) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชปญหาเปนฐาน 4) รูปแบบการจัดการเรียนรูแบบโครงงาน 5) รูปแบบการจัดการเรียนรูผานกระบวนการทางวิทยาศาสตรหรือวิธีวิจัย เพราะวาจะไดจัดกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกไดอยางถูกตอง ซึ่งมีความสอดคลองกับงานวิจัยของ สุภัทรา ภูษิต (2560) ไดศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงรุกสำหรับคณาจารยวิทยาลัย เทคโนโลยีภาคใต ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงรุกเรียกวา POARE Model มีขั้นตอนที่สำคัญ คือ ขั้นที่ 1 ครูเตรียมความพรอมเปนขั้นที่ครูเตรียมความพรอมกอนจัดการเรียนรูทั้งการวิเคราะหเนื้อหา ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู เขียนแผนการจัดการเรียนรูและฝกทักษะที่จำเปนในการจัดการเรียนรูเชิงรุก เชน ทักษะการตั้งคำถาม การแกปญหาเมื่อนักเรียนไมใหความรวมมือ ขั้นที่ 2 นักเรียนทราบทิศทางในการเรียน เปนขั้นครูสรางบรรยากาศในการเรียนใหแกนักเรียน โดยแจงวัตถุประสงคและขอตกลงในการเรียนใหนักเรียนทราบ สำรวจเจตคติของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนมีความรู ความสนใจ และประสบการณที่แตกตางกัน ขั้นที่ 3 นักเรียนเรียนรูโดยการปฏิบัติ เปนขั้นที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรูในคาบ เนนใหนักเรียนได ฟง พูด อาน เขียน สะทอนคิด ผานการลงมือปฏิบัติ ครูคอยกระตุนทางออม ขั้นที่ 4 ครูสงเสริมพฤติกรรมการเรียนรูเชิงรุกเปนขั้นที่ครูคอยใหการสนับสนุนใหกำลังใจ และใหขอมูล ยอนกลับในผลงานของนักเรียน เพื่อใหนักเรียนมีเจตคติทางบวกจากการลงมือทำกิจกรรม ขั้นที่ 5 ประเมินการ เรียนรู รอบดาน (Evaluation: E) เปนขั้นที่ครูและนักเรียนรวมกันสรุปองคความรูใหนักเรียนประเมินตนเอง วามีสวนรวมในการเรียนมากนอยเพียงใด โดยเขียนลงในสมุดบันทึก และครูประเมินนักเรียนตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ครอบคลุมทั้งดานพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย เชน ประเมินความรูความคิดจากการตอบคำถามการอภิปรายในชั้นเรียน การอานสมุดบันทึกของนักเรียนตรวจงาน ปฏิสัมพันธกับเพื่อนการมีสวนรวมในชั้นเรียน ผลงานในชั้นเรียนหรืองานที่มอบหมายเพิ่มเติมเปนการศึกษาคนควานอกหองเรียนดวยตนเองและสอด คลองกับงานวิจัยของ เดมา และเชอรริง (Dema & Tshering) (2020) ไดศึกษาเรื่อง ผลการใชรูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงรุกในการจัดการเรียนรูวิทยาศาสตร กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในปูตาน ผลการวิจัยพบวา รูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงรุกชวยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 5 นักเรียน มุมมองเชิงบวกตอการจัดการเรียนรูเชิงรุก

องค์ความรู้ใหม่

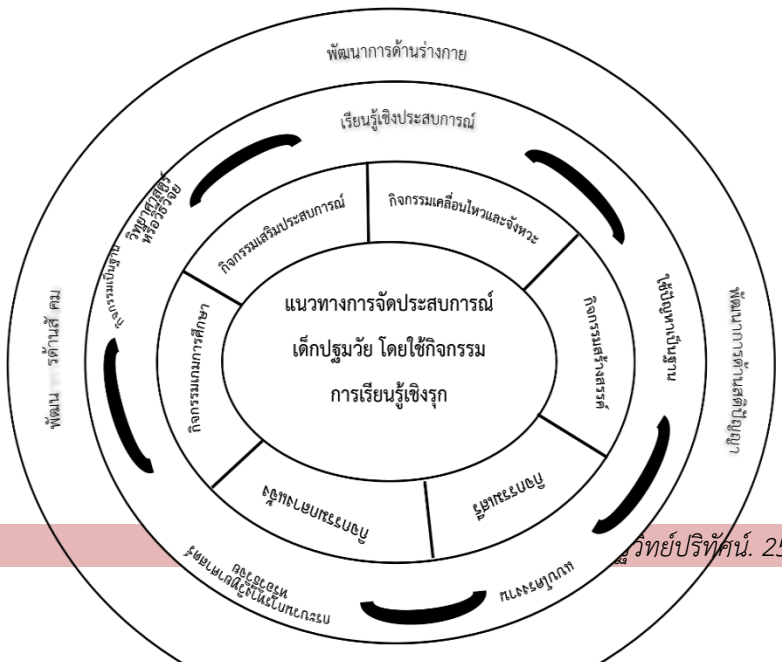

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค เพื่อศึกษาสภาพการจัดประสบการณ เด็กปฐมวัยของสถานศึกษา ศึกษาแนวทางการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย โดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษา และนำเสนอและประเมินการจัดประสบการณเด็กปฐมวัยโดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษา ใชระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บขอมูล โดยสัมภาษณเชิงลึกผูมีสวนเกี่ยวของ จำนวน 15 คน ผูใหขอมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน สนทนากลุม โดยผูทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะหขอมูลแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบวา

1) สภาพการศึกษาการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย โดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษา ปจจุบันมีการจัดการประสบการณใหเด็กในหลากหลายกิจกรรมทำใหจัดไดไมทันตอเวลา มีองคประกอบของการการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย ดังนี้ 1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ 3) กิจกรรมสรางสรรค 4) กิจกรรมเสรี 5) กิจกรรมกลางแจง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา

2) แนวทางการศึกษาการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย โดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษา ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกสำหรับเด็กปฐมวัย 5 รูปแบบประกอบดวย 1) การจัดการเรียนรูโดยใชกิจกรรมเปนฐาน 2) การจัดการเรียนรูเชิงประสบการณ 3) การจัดการเรียนรูโดยใชปญหาเปนฐาน 4) การจัดการเรียนรูแบบโครงงาน 5) จัดการเรียนรูผานกระบวนการทางวิทยาศาสตรหรือวิธีวิจัย โดยทุกรูปแบบดำเนินการรวมกันโดย ใชหลักการจัดประสบการณเด็กปฐมวัยในรูปแบบ ดังนี้ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชกิจกรรมเปนฐาน 2) รูปแบบการจัดการเรียนรูเชิงประสบการณ 3) รูปแบบการจัดการเรียนรูโดยใชปญหาเปนฐาน 4) รูปแบบการจัดการเรียนรูแบบโครงงาน 5) รูปแบบการจัดการเรียนรูผานกระบวนการทางวิทยาศาสตรหรือวิธีวิจัย

3) การนำเสนอและประเมินแนวทางการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย โดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษา มีผูทรงทรงคุณวุฒิทุกคนเห็นวามีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้สอนปฐมวัย

2) สถานศึกษาควรส่งเสริมพัฒนาการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยการจัดตารางกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงเวลา

3) การนำเสนอและประเมินแนวทางการจัดประสบการณเด็กปฐมวัย โดยใชกิจกรรมการเรียนรูเชิงรุกของสถานศึกษา ศูนยเครือขายที่ 9 พุทธลีลาบางขัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนเห็นว่ามีความเหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์

เอกสารอ้างอิง

คณะศึกษาศาสตร์. (2560). โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดการเรียนรู้แบบ Phenomenon-based Teaching and learning. กรุงเทพมหานคร: ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วราลี โกศัย. (2540). ผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนที่มีต่อพฤติกรรมชอบ สังคมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร).

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัย เทคโนโลยีภาคใต้. ปริญญา นิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อนงค์นาถ ยิ้มช่าง. (2557). การพัฒนาแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. **9**(**25**), 23-34**.**

Dema, K., & Tshering. **(**2020**).** The effects of active learning approach in teaching and learning science: A case of one of the primary schools in Bhutan. International Research Journal for Quality in Education.

ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทานต่อความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

The effects of learning activities by storytelling to creativity and emotional intelligence of early childhoods

อัญธิกา สอนไชยา
Anthika Sonchaiya
ละดา ดอนหงษา
Lada Donhongsa
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
Faculty of Education, Pitchayabundit College
E-mail: anthi.kaka8899@gmail.com

Received: 15 April 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน 2) เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลัง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเชียงดีกุดเซือม ตำบลโนนทอง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 22 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน จำนวน 20 แผน 2) นิทาน จำนวน 20 เรื่อง 3) แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ (TCT – DP) ของ Jellen และ Urban 4) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี (ฉบับย่อ) ของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นแบบประเมินที่มีลักษณะเป็น 4 ตัวเลือก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ ค่าทีแบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 หลังการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทาน โดยรวมและจำแนกแต่ละด้าน สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 หลังการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทาน โดยรวมและจำแนกแต่ละด้าน สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน, ความคิดสร้างสรรค์, ความฉลาดทางอารมณ์

Abstract

The objectives of this research article were to 1) compare the creativity of early childhood in kindergarten 3 before and after learning activities by Storytelling 2) compare the emotional Intelligence of early childhood in kindergarten 3 before and after Learning activities by Storytelling. The sample was 22 children from Kindergarten 3, Ban Chiang Di Kut Suem School, Non Thong Subdistrict, Na Yung District, Udon Thani Province, in the first semester of the academic Year 2023. The research instruments were: 1) 20 experience plans by Storytelling 2) 20 Storytelling 3) the creativity tests (TCT – DP) of Jellen and Urban 3) the emotional Intelligence tests for children aged 3 – 5 years (short version) of the Department of Mental Health It has 4 options. The statistics for data analysis comprised; percentage, mean, standard deviation, and t-test for dependent samples.

The results of this research found that: 1) The creativity of early childhood in kindergarten 3 after learning activities by Storytelling all aspects and classified was significantly higher than before at the .05 levels. 2) The emotional Intelligence of early childhood in kindergarten 3 after learning activities by Storytelling all aspects and classified was significantly higher than before at the .05 levels.

Keywords: Effects of learning activities by storytelling, creativity, emotional intelligence

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้าน ทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และด้านสติปัญญา โดยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสื่อต่างๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาการใช้ภาษา จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การคิดเชิงเหตุผล การคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และมีความฉลาดทางอารมณ์ ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) ในช่วงการศึกษาปฐมวัยเด็กจำเป็นต้องพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากเด็กแรกเกิด - 6 ปี จะมีช่วงของความสนใจ ข้อสงสัย ตื่นเต้นกับประสบการณ์ใหม่ ๆ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองควรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จากการให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์ตรง เพราะเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา ดังนั้น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครูผู้สอนควรที่จะจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้มีความคิดยืดหยุ่น ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดละเอียดลออ และความคิดริเริ่มเพื่อสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ (เยาวพา เดชะคุปต์, 2559)

นอกจากนี้ ความฉลาดทางอารมณ์ หรือ EQ (Emotional Quotient) เป็นพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจของเด็กปฐมวัยที่ไม่ควรมองข้ามในขณะที่การจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมอง และระดับสติปัญญามากกว่าพัฒนาการทางด้านพฤติกรรมและสังคมนิสัย ทั้งนี้เป็นเพราะการ

เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดการศึกษาจำเป็นต้องให้เด็กเป็นคนเก่ง ฉลาด และรอบรู้ เพื่อให้สามารถเอาตัวรอดได้ในสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูง ส่งผลให้มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ คือ ไม่มีน้ำใจ ไม่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ดังนั้นการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ถูกต้องควรส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้สมดุล เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

จากการศึกษาผลการประเมินระดับสถานศึกษาหรือ Self-Assessment Report : SAR สรุปผลจากการประเมินพัฒนาการเด็กระดับปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่มีคุณภาพระดับ 3 ขึ้นไป คือ ระดับดีเยี่ยม ปรากฏว่า เด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 2 มีพัฒนาการด้านร่างกาย และด้านสังคม อยู่ในระดับ 3 ร้อยละ 100 ด้านอารมณ์-จิตใจ อยู่ในระดับ 3 ร้อยละ 85 ส่วนด้านสติปัญญา อยู่ในระดับ 3 ร้อยละ 75 เด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 มีพัฒนาการด้านร่างกาย และด้านสังคม อยู่ในระดับ 3 ร้อยละ 100 ด้านอารมณ์-จิตใจ อยู่ในระดับ 3 ร้อยละ 80 ส่วนด้านสติปัญญาอยู่ในระดับ 3 ร้อยละ 70 (โรงเรียนบ้านเชียงดีกุดเชือม, 2565) จะเห็นว่าผลการประเมินด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์-จิตใจ มีแนวโน้มลดลงกว่าด้านอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัดเจนทั้ง 2 ระดับชั้น ซึ่งด้านสติปัญญานั้นในระดับปฐมวัยเป็นการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ที่ออกมาในรูปความคิดคล่องแคล่ว คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ คิดริเริ่มนั่นเอง จึงจำเป็นที่ครูผู้สอนต้องคิดหาแนวทางแก้ไขเพื่อเป็นการปูพื้นฐานด้านสติปัญญาตั้งแต่ระยะแรกของการศึกษาเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการเรียนระดับสูงต่อไป ส่วนด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นการแสดงออกทางด้านการรับรู้อารมณ์ตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง ถ้าไม่รีบดำเนินการแก้ไขอาจส่งผลต่อพัฒนาการด้านสังคมของเด็กในอนาคตได้

จากข้อมูลดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านอารมณ์ จิตใจ และด้านสติปัญญา โดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ให้ดีขึ้นเทียบเท่ากับด้านอื่นๆ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาแนวทางต่าง ๆ เห็นว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทานมาบูรณาการในการจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์น่าจะเป็นการเหมาะเพราะนิทานเป็นตำราของเด็กปฐมวัย เป็นสื่อที่ใช้สนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็กสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม ช่วยให้สามารถรับรู้ เข้าใจทำให้เด็กซึมซับและรับความรู้ได้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547) นิทานเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กให้สูงขึ้น นอกจากนี้นิทานยังจะช่วยพัฒนาทักษะทางด้านการฟัง การพูด ให้ความรู้ให้ความสนุกสนานและเกิดการจินตนาการสำหรับเด็ก ทั้งยังช่วยฝึกสมาธิ ทำให้เด็กรู้จักสำรวมใจจดจ่ออยู่กับเรื่องที่ฟัง ซึ่งเป็นรากฐานของการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านหนังสือ (ณหทัย ทิวไผ่งาม, 2557) นิทานสำหรับเด็กเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่เข้าถึงตั้งแต่เด็กก่อนวัยเรียน โดยส่วนใหญ่ครูจะเป็นผู้อ่านให้เด็กฟังและให้เด็กดูภาพประกอบ จึงมีความน่าสนใจเป็นพิเศษ ในแง่ของการส่งผ่านความคิด และมุมมองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก

จากหลักการ แนวคิดและสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและจัดกิจกรรมการเล่านิทานว่าจะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้สนใจเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยได้นำผลการศึกษาครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน

2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยการทดลองเบื้องต้น (Pre- Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (One Group Pre-test Post-test Design) กลุ่มตัวอย่างเป็น เด็กปฐมวัย ชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเชียงดีกุดเซือม ตำบลโนนทอง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 22 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 20 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง มีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.51 2) นิทาน 5 ประเภท ได้แก่ นิทานปรัมปรา นิทานท้องถิ่น นิทานเทพปกรณัม นิทานสัตว์ และนิทานตลกขบขัน ประกอบด้วย นิทานจำนวน 20 เรื่อง 3) แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ The Test for Creative Thinking Drawing Production (TCT-DP) สร้างขึ้นโดย Jellen และ Urban (1989) ปรับปรุงโดย ขจรพงษ์ ร่วมแก้ว (2560) เป็นแบบอัตนัย วาดต่อเติมภาพ 6 แห่ง มีช่องให้คะแนนอยู่ 11 ช่อง แต่ละช่องจะมีรหัสให้คะแนน คะแนนรวมของแบบทดสอบ TCT- DP คือ 72 คะแนน 4) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี (ฉบับย่อ) สร้างขึ้นโดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ดี เก่ง สุข เป็นแบบประเมินที่มีลักษณะเป็น 4 ตัวเลือก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามเกณฑ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทานไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเองตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นดำเนินกิจกรรม 3) ขั้นสรุป ผู้วิจัยได้จัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยใช้นิทานในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จัดกิจกรรมทุกวันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ เป็นระยะเวลา 7 สัปดาห์ ยกเว้นสัปดาห์ที่ 7 จัดกิจกรรม 2 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง โดยก่อนจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน เด็กทำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 72 ข้อ และผู้วิจัยประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็ก จำนวน 15 ข้อ เมื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครบทั้ง 20 แผน เด็กทำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ ฉบับเดิม จำนวน 72 ข้อ และผู้วิจัยประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็ก ฉบับเดิม จำนวน 15 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรมแกรมสำเร็จรูป คือเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน และเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

5.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน นำเสนอตามตารางที่ 1-5

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า t การเปรียบเทียบความสร้างสรรค์โดยรวม ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	22	72	33.50	8.54		
					41.59*	0.00
หลังเรียน	22	72	57.00	6.59		

*p ≤ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดสร้างสรรค์โดยรวมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 33.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 8.54 และหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 57.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 6.59 และค่า t เท่ากับ 41.59 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1) ด้านความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 5.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.95 และหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 9.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.18 และค่า t เท่ากับ 12.70 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ด้านความคิดคล่องแคล่วของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 3.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.63 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 5.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.39 และค่า t เท่ากับ 23.42 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ด้านความคิดยืดหยุ่นของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 11.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.88 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 19.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.47 และค่า t เท่ากับ 28.73 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ด้านความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 13.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.51 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 22.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.03 และค่า t เท่ากับ 44.65 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 25.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.97 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 55.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.01 และค่า t เท่ากับ 66.96 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1) ด้านดีของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 8.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.69 และหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 17.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.53 และค่า t เท่ากับ 48.07 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ด้านเก่งของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 8.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.59 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 18.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.80 และค่า t เท่ากับ 50.81 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ด้านสุขของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 8.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.23 และหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 19.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.23 และค่า t เท่ากับ 65.18 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 หลังการจัดประสบการณ์ โดยใช้นิทานสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝน และการปฏิบัติที่ถูกวิธีและถ้าส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัยได้เท่าใด ก็ยิ่งจะเป็นผลดีมากเท่านั้น เพราะช่วงวัยเด็ก 6 ขวบแรกของชีวิต เป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของ อิริคสัน (Erikson) ที่กล่าวว่าเด็กปฐมวัยเป็นระยะที่มีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าหากให้มีส่วนร่วมในการคิดและทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเสรีจะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (อารี รังสินันท์, 2556) ดังนั้นหากช่วงวัยนี้ได้รับประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม บรรยากาศที่ถูกต้องเหมาะสม ยั่วยุท้าทาย และเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ และถึงขีดสุดของศักยภาพ จะเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่อมา ความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เป็นไปตามธรรมชาติได้ โดยครูควรจะส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วย การกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ แบบเสรีโดยใช้การเล่นและกิจกรรม เฟรอเบล (Froe bel) การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การเล่านิทาน เพราะนิทานเป็นเรื่องราวที่ทุกคนชอบฟัง ไม่ว่าเด็ก หรือผู้ใหญ่ เพราะให้ความสนุกสนาน และเนื้อหาสาระของนิทานยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา ความคิด จินตนาการ สอดคล้องกับแนวคิดของ พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2558) กล่าวไว้ว่า ครูสามารถใช้นิทานเพื่อสร้างแรงจูงใจให้

เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ผ่านการเล่นของเด็กวัย 5 ปี ด้วยการเล่านิทานง่ายๆ จากจินตนาการของครู ให้เด็กสามารถซึมซับสิ่งต่าง ๆ ในนิทานนั้นได้ จำเป็นต้องเล่าซ้ำ ๆ เพื่อที่จะให้เด็กสามารถเรียนรู้ จดจำ และคิดจินตนาการต่อเนื่องได้ดี เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งความเพ้อฝัน สามารถจินตนาการมากมาย ฉะนั้นเด็กวัยนี้จึงเป็นวัยที่เหมาะสมที่จะเสริมสร้างหรือเพิ่มพูนประสบการณ์ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์

สอดคล้องกับแนวคิดของเพียงจิต ด่านประดิษฐ์ (2556) กล่าวไว้ว่า นิทานเป็นสิ่งกระตุ้นและพัฒนาให้เด็กได้คิดแบบจินตนาการอันนำไปสู่การคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรมณฑ์ ศุภสุข (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย โดยการเล่านิทานประกอบคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้างควบคู่การเสริมแรงทางสังคมของนักเรียนระดับอนุบาล 1 โดยใช้นิทาน 3 รูปแบบ พบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่แตกต่างกันมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) เด็กปฐมวัยเพศหญิงและเพศชายมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมที่ระดับ .05 3) ไม่พบปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเล่านิทานกับเพศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพพัต สกุลดี (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 1 โดยผ่านการเล่านิทาน พบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ คือ คิดริเริ่ม จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 67.86 ความคิดคล่องแคล่ว จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 78.57 ความคิดยืดหยุ่น จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 64.29 และความคิดละเอียดจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 92.86 มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออเป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม และความคิดยืดหยุ่น ตามลำดับ

2. ความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 หลังการจัดประสบการณ์ โดยใช้นิทานสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ การจัดประสบการณ์โดยการเล่านิทาน เด็กได้รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ โดยผูกเป็นเรื่อง เด็กได้ฟังและรับรู้ความเกี่ยวเนื่องของตัวละคร ฉากต่าง ๆ ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ จดจำและจิตนาการ เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการด้านอารมณ์ แบบอย่างของตัวละครในนิทานที่ดี เป็นแบบ ที่เด็กชื่นชอบ เอาเป็นแบบอย่าง ทั้งในด้านความดีความเก่ง และมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งผลต่ออารมณ์ของเด็ก ซึ่งเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เหมาะสมต่อการวางรากฐานการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เป็นวัยที่สำคัญสำหรับการพัฒนาทางสมอง ด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ เลียนแบบ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็ก อันจะเป็นรูปแบบพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี ให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมตั้งแต่ยังเด็กจนกระทั่งเติบใหญ่ สอดคล้องกับแนวคิดของวีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2558) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นั้นต้องส่งเสริมตั้งแต่เด็กยังเล็กและทำอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับแนวคิดของ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2557) ที่กล่าวไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้โดยผู้ที่เกี่ยวข้องต้องฝึกให้เด็กรู้จักตนเอง สามารถควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อกับผู้อื่น การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีวิธีการส่งเสริมได้หลายวิธีในเด็กเล็ก ๆ ควรใช้วิธีการที่ตอบสนองต่อธรรมชาติตามวัยของเด็ก คือความอยากรู้ อยากเห็น เพราะเด็กในวัยนี้กำลังเรียนรู้ความเป็นตัวของตัวเอง และยังสอดคล้องกับ บรูนเนอร์ (Bruner, 1966) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้จะช่วยให้เกิดการค้นพบ เนื่องจากผู้เรียนมีความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันที่ทำให้สำรวจสิ่งแวดล้อม และทำให้เกิดการเรียนรู้โดยการค้นพบ นอกจากนี้ รี

เบคกา (Rebecca 1998) ได้กล่าวถึงการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ด้วยการใช้กิจกรรมที่เด็กได้แสดงออกทางการรับรู้อารมณ์ของตนเอง เช่น การเต้นรำ การใช้เพลง ดนตรี การฟังนิทาน และการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การใช้กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวช่วยให้เด็กได้แสดงความรู้สึกตามจินตนาการของตนเองอย่างอิสระเสรี ทำให้มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส และเกิดความสนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับ เยาวพา เดชะคุปต์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้กิจกรรมเล่านิทานที่ทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินเห็นตัวแบบจากตัวละครในนิทาน ทำให้เด็กสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้มาสู่การปฏิบัติตน สอดคล้องกับ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2558) ได้กล่าวไว้ว่า ที่ใช้นิทานพัฒนาคุณธรรมให้เด็กมีความอดทน รู้จักรอคอยและพยายามปฏิบัติกิจกรรมให้สำเร็จด้วยตนเองของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กเกิดกระบวนการพัฒนาความรู้สึกนึกคิด หาเหตุผลอธิบายสิ่งที่เป็นคำตอบ โดยใช้หลักการเรียนรู้อย่างมีความสุข หลักการสังเกตตัวแบบ หลักการปรับมโนทัศน์ หลักการปฏิสัมพันธ์ และหลักการประเมินค่า เกิดองค์ความรู้จากการจัดกิจกรรมและสื่อที่ครูออกแบบมา สามารถพัฒนาตนอย่างมีคุณภาพ ลักษณะการจัดการเรียนรู้ คือ เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้แสดงออกอย่างอิสระผ่อนคลาย พัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่นผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ คือ 1) ได้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน คือ (1) ขั้นนำ (2) ขั้นดำเนินกิจกรรม (3) ขั้นสรุป เมื่อนำมาเขียนเป็นแผน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะได้เอกสารทางวิชาการที่มีประโยชน์ในการใช้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย 2) ได้นิทานที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และความฉลาดทางอารมณ์ ร่วมทั้งสื่อประกอบการเล่านิทานที่น่าสนใจ 3) ได้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ (TCT-DP) สร้างขึ้นโดย Jellen และ Urban (1989) ปรับปรุงโดย ขจรพงษ์ ร่วมแก้ว (2560) เป็นแบบทดสอบใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ และความคิดคล่องแคล่ว แบบทดสอบนี้สามารถใช้ได้กับเด็กถึงผู้ใหญ่ ไม่มีข้อจำกัดด้านเพศและวัฒนธรรม มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน สามารถนำไปใช้วัดความคิดสร้างสรรค์กับเด็กในระดับชั้นอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. ได้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน (เด็ก 3-5 ปี) (ฉบับย่อ) สำหรับครู/ผู้ดูแล ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออก ลักษณะต่าง ๆ มีทั้งหมด 15 ข้อ ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้าน คือ ด้านดี (ข้อ 1-5) ด้านเก่ง (ข้อ 6-10) ด้านสุข (ข้อ 11-15) แสเงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

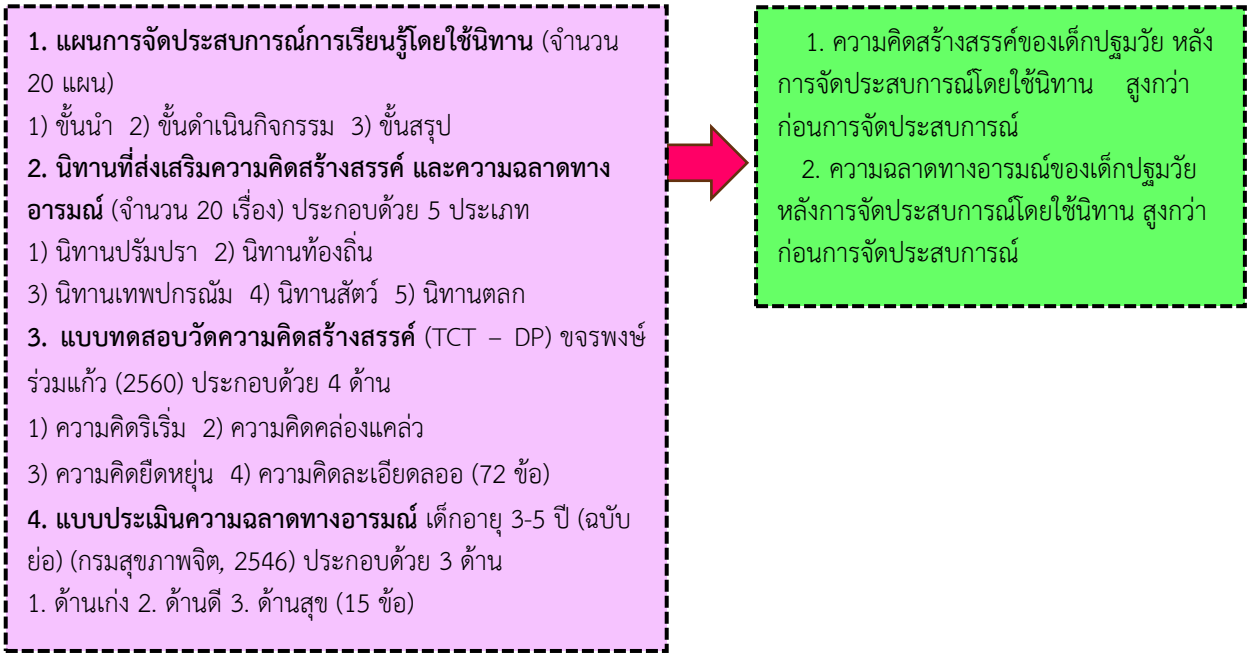

ภาพที่ 1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนระดับปฐมวัยใช้วิธีการสอนด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน เพื่อนำไปใช้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพสามารถนำรูปแบบการสอนไปประยุกต์ใช้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่น ๆ

2) สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนระดับปฐมวัยได้เข้าร่วมรับการอบรมสัมมนาการจัดทำสื่อการเรียนการสอน เทคนิคการเล่านิทาน และการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัยด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

1) ผลการวิจัย พบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน ส่งผลให้เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีพัฒนาการด้านสติปัญญาเกี่ยวความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ดังนั้นครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องควรนำเทคนิคนี้ไปใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย โดยพิจารณาขั้นตอนวิธีดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และเนื้อหาที่เหมาะสม

2) ผลการวิจัย พบว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทาน ส่งผลให้เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะด้านสุข คือ มีความพอใจ อบอุ่นใจ และสนุกสนานร่าเริง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1) ควรมีการศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น เด็กที่อยู่ในวัยประถมศึกษา เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแก่เด็กในระดับนั้นๆ ต่อไป และการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากกว่านี้ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่มีต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็กก่อนวัยเรียน และเด็กวัยอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่มีต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กในแต่ละช่วงวัย

3) ควรมีการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในสภาพบริบทที่ต่างกัน เพื่อให้เกิดความหลากหลายในด้านข้อมูล และการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

5) ควรมีการศึกษาความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้วิธีอื่นนอกเหนือจากการใช้กิจกรรมนิทาน เช่น การใช้กิจกรรมศิลปะ การใช้นวัตกรรมมัลติมิเดีย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (อายุ 3-6 ปี). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560) ความคิดสร้างสรรค์: หลักการ ทฤษฎี การเรียนรู้ การสอน การวัดผลประเมินผล. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). การเล่านิทาน. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 2(2), 10-19.

คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2557). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทยภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ณหทัย ทิวไผ่งาม. (2557). นิทานเครื่องมือหลักเพื่อพัฒนาไอคิว อีคิว. เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2566 จาก http://www.dmh.go.th/sty_lib/news/view.asp?id=6147.

พรทิพย์ วินโกมินทร์. (2558). นิทานละครและหุ่นสำหรับเด็ก. ปทุมธานี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.

พัชรมณฑ์ ศุภสุข. (2561). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานประกอบคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้างควบคู่การเสริมแรงทางสังคม. ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ. บัณฑิตวิทยาลัน: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เพียงจิต ด่านประดิษฐ์ (2556). ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โปรแกรมการศึกษาปฐมวัย. นครปฐม: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม.

โรงเรียนบ้านเชียงดีกุดเซือม. (2565). ระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนโรงเรียนบ้านเชียงดีกุดเซือม พ.ศ. 2565. อุดรธานี: โรงเรียนบ้านเชียงดีกุดเซือม.

วรเกียรติ ทองไทย. (2562). ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2558) เชาว์อารมณ์ (E.Q.) ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมพัฒนาทางอารมณ์และสังคมของเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. 16(1), 76-94.

สุพพัต สกุลดี. (2561). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาล 1 โดยผ่านการเล่านิทาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). คู่มือหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับ เด็ก (อายุ 3-6 ปี). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อารี รังสินันท์. (2556). ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: เจริญรัตน์การพิมพ์.

Bruner, Jerome S. (1966). Studies in Cognitive Growth : A Collaboration at the Center for Cognitive Studies. New York : John Wiley & Sons.

Rebecca , N. (1998). The Comfort Corner : Fostering Resiliency and Emotional Intelligence . In Childhood Education. 74(4), 200-204.

รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

Management style Child Development Center effective of local government organizations Maha Sarakham Province

สยาม ภูหนองโอง
Siam Bhu Nong Ong
สุรินทร์ ภูสิงห์
Surin Phusing
มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น
Sripatum University Khonkaen Campus
Email: siammunic13@gmail.com
Faculty of Education, Hatyai University
E-mail: jiraporn.cho077@hu.ac.th

Received: 15 April 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม 2) ศึกษารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม 3) ประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม โดยศึกษาและสังเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ จำนวน 3 แห่ง และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประกอบด้วย (1) หลักการและแนวคิด (2) วัตถุประสงค์ (3) วิธีการดำเนินการ ประกอบด้วย 5 ด้าน (4) แนวทางการประเมินรูปแบบ และ (5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) การประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กและครูผู้ดูแลเด็ก พบว่ามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, ประสิทธิผล, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research article to 1) study the current condition. Desired condition and essential needs of an effective child development center management model Under the local government organization of Maha Sarakham Province 2) study the effective management model of the child development center. Under the local government organization of Maha Sarakham Province 3) evaluate the feasibility and usefulness. Effective management model for child development centers Under the local government organization of Maha Sarakham Province. Studying and synthesizing the current and desired conditions and from interviews. In-depth model child development center total 3 center and evaluate the guidelines by 7 experts. The tools used in the research included questionnaires, interviews, and statistical evaluation forms. Used in data analysis are percentage, mean and standard deviation.

The research results found that

1) Current conditions of child development center operations of local government organizations Maha Sarakham Province is overall at a moderate level. Desired conditions for operating a child development center of local government organizations in Maha Sarakham Province , overall at the highest level. 2) Creating an effective management model for child development centers under local administrative organizations . Maha Sarakham Province was found to consist of (1) Principles and concepts (2) objective (3) Method of operation consists of 5 side Including (4) Model evaluation guidelines and (5) success conditions Results of verification and evaluation of image appropriateness Effective management model for child development centers under local administrative organizations Maha Sarakham Province was. Found that it was appropriate at a high level. 3**)** Evaluating the feasibility and benefits of Effective management model for child development centers under local administrative organizations Maha Sarakham Province By the Director of the Child Development Center and child care teachers, found that the possibility was at the highest level and the usefulness was at the highest level

Keywords: Management style, Child Development Center, effective, local government organizations

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 49 บัญญัติไว้ว่า บุคคลยอมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้การรับการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพ และได้มาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และในมาตรา 289 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ วัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษา อบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของภาครัฐโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐาน และระบบการศึกษาของชาติ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550) การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นภารกิจสำคัญ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะต้องจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กในท้องถิ่นให้มีความพร้อม และมีศักยภาพตามวัย ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอกได้แก่การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคม อันเนื่องมาจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน ขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goal : SDGs 2030) ที่ประเทศไทย ได้ให้สัตยาบันรวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแรงกดดัน จากภายในประเทศจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทัศนคติ ความเชื่อค่านิยมวัฒนธรรมพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยที่มีการปฏิรูปการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ การบริหารการศึกษาของสถานศึกษาดำเนินการโดยสำนักการศึกษาหรือกองการศึกษาในฐานะหน่วยปฏิบัติงานสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดตั้งงบประมาณ และดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กให้สอดคล้องกับรูปแบบปฏิรูปการศึกษา จุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ มีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย อนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การบริหารจัดการหลักสูตร ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และสถานศึกษา มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนั้น หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการพัฒนาสนับสนุนส่งเสริม การใช้และพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียน การสอน ของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุดอันจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในระดับชาติสถานศึกษามีหน้าที่สำคัญ

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มคุณภาพ การใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การจัดทำระเบียบ การวัดและประเมินผลในกาลพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้อง กับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงาน ต้นสังกัดอื่นๆ ในระดับท้องถิ่น ได้จัดทำเพิ่มเติมรวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติม ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) มาตรา 8 ได้กล่าวไว้ว่า “การปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน” (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548)

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีอิสระในการที่จะบริหารงานด้านการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งมีข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ในปี 2556 พบว่าในปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการสนับสนุน จำนวนทั้งสิ้น 7,350 แห่ง ครูและผู้ดูแลเด็ก จำนวน 49,490 คน (ข้อมูล กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 22 กรกฎาคม 2566) ปัจจุบันนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมีภารกิจสำคัญในงาน ด้านการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละแห่งมีความหลากหลายในด้านศักยภาพและทรัพยากรที่แตกต่างกันส่วนใหญ่ยังไม่เคยหรือมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษามาก่อนทำให้การดำเนินงาน ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล โดยภาพรวมเท่าที่ผ่านมายังไม่มี ประสิทธิภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม ใน 13 อำเภอ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด ทั้งหมด จำนวน 317 แห่ง มีครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 1,396 คน มีเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 14,744 คน พบว่า ปัญหาของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมยังขาดงานอีกหลายด้าน 1) ด้านงานวิชาการขาดแผนการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน 2) ครูผู้ดูแลเด็กไม่ได้รับการศึกษาต่อถึงระดับปริญญาตรีสาขาการศึกษาปฐมวัย 3) ด้านสภาพแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชนครูผู้ดูแลเด็กบางคนยังบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ไม่สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองจึงขาดความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีการพัฒนารูปแบบเพื่อรองรับมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพัฒนา) 23 มาตรฐาน 93 ตัวชี้วัด (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, 2562)

จากปัญหาที่พบในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสนใจศึกษา รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าสู่มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสามารถนำเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นรูปแบบสำหรับการวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพส่งผลดีต่อผู้เรียนและการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยขอนำเสนอขอบเขตเนื้อหา ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม

ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม โดยการสังเคราะห์เอกสาร องค์ประกอบเนื้อหาประกอบด้วย

1.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล 1.ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน องค์ประกอบของเกี่ยวกับรูปแบบ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินการ 4) แนวทางการประเมินรูปแบบ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

1.1.2 แหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น

1.2.1 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

1.2.2 แหล่งข้อมูล

1) ประชากร ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 317 คน ครูและผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 1,028 คน รวม 1,345 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยวิธี การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เลือกตัวแทนอำเภอในเขตจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 460 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ขั้นตอนที่ 1.3 ศึกษารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice)

ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม

สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น และจากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ยกร่างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน องค์ประกอบของเกี่ยวกับรูปแบบ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินการ 4) แนวทางการประเมินรูปแบบ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมรูปแบบรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปีการศึกษา 2566 จำนวน 17 คน โดยเลือกเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ครูและผู้ดูแลเด็ก ปีการศึกษา 2566 จำนวน 285 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็น โดยรวม

การบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่	สภาพปัจจุบันสภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น (PNI)			ลำดับ
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	D	I	(I – D) / D	
1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3.61	0.27	มาก	4.61	0.43	มากที่สุด	3.61	4.61	0.28	5
2. ด้านบุคลากร	2.32	0.25	น้อย	4.62	0.42	มากที่สุด	2.32	4.62	0.99	1
3. ด้าน	3.49	0.38	ปานกลาง	4.53	0.47	มากที่สุด	3.49	4.53	0.30	4

อาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย										
4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	3.49	0.28	ปานกลาง	4.63	0.47	มากที่สุด	3.49	4.63	0.33	3
5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน	3.18	0.41	ปานกลาง	4.70	0.36	มากที่สุด	3.18	4.70	0.48	2
โดยรวม	**3.22**	**0.15**	**ปานกลาง**	**4.62**	**0.35**	**มากที่สุด**				

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.22, S.D.=0.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\overline{X}$ =3.61, S.D.=0.27) รองลงมาได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\overline{X}$ =3.49, S.D.=0.38) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\overline{X}$ =3.49, S.D.=0.28) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน($\overline{X}$ =3.18, S.D.=0.41) ด้านบุคลากร ($\overline{\boldsymbol{X}}$=2.32, S.D.=0.25) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.62, S.D.=0.35) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน ($\overline{X}$ =4.70, S.D.=0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\overline{X}$ =4.63, S.D.=0.47)รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลากร ($\overline{X}$ =4.62, S.D.=0.42) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก($\overline{X}$ =4.61, S.D.=0.43) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\overline{X}$ =4.53, S.D.=0.47) ตามลำดับ

ส่วนลำดับความต้องการจำเป็น โดยรวมเท่ากับ 0.47 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านบุคลากร ($PNI_{modified=}$0.99) ลำดับที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน($PNI_{modified=}$0.48) ลำดับที่ 3 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($PNI_{modified=}$0.33) ลำดับที่ 4 ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยหลักสูตร ($PNI_{modified=}$0.347)และลำดับที่ 5 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก($PNI_{modified=}$0.28)

2. รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการดำเนินการประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านที่ 2 บุคลากร ด้านที่ 3 อาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านที่ 4 วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 4) แนวทางการประเมินรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

3. การประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็ก และครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 17 คน พบว่ามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัย รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม อภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของรูปแบบการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบเกี่ยวกับบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กและครูผู้ดูแลเด็ก ไม่ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษา เป็นเพราะยังขาดความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์แบบ มีความรับผิดชอบ มีศักยภาพในการจัดการศึกษา ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนอย่างถูกต้องเหมาะสม จำนวนบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่เหมาะสมกับปริมาณงาน และสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนและมีคุณภาพ และการกำหนดค่าตอบแทน สิทธิ สวัสดิการอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน ดังที่ ศิรินนภา นามมณี (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการและปัญหาส่วนใหญ่ คือเรื่องงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาคนกลไกสำคัญที่ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็ก ด้านบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการ ครูผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมกรรมบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและกลุ่มองค์กรและหน่วยงานอื่นๆ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาโดยส่งผลให้นักเรียนพัฒนาในด้าน ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา และส่งเสริมพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการที่สมวัย ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานและส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และด้านส่งเสริมเครือข่าย การพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการส่งเสริมให้เข้าร่วมเครือข่ายการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่าอยู่ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างต่อเนื่อง พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพปัจจุบันมีสื่อเทคโนโลยี และระบบสื่อสารการเข้าถึงข้อมูลต่างๆได้ง่ายและสะดวก ส่งผลให้ความสนใจในการปรับเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลมากขึ้น จึงได้เข้ามามีบทบาทต่อการบริหารงานอย่างมากและผลจากการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กและครูผู้ดูแลเด็ก ต้องเรียนรู้และนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นได้ทั้งโอกาสและอุปสรรค เพื่อใช้เสริมสร้างประสบการณ์และก่อให้เกิดทักษะทางการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2558) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงหกปี ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าว จะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการ วางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาสมอง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มีชื่อเรียกต่างกันไปหลายชื่อ ซึ่งแต่ละโปรแกรมก็มีวิธีการและลักษณะในการจัดกิจกรรมซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยพัฒนา เด็กในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาศินี อินทร์งาม (2557) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัด

อุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มีทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ลำดับความต้องการจำเป็นของรูปแบบการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านบุคลากร ลำดับที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน ลำดับที่ 3 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ลำดับที่ 4 ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ลำดับที่ 5 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการเรียนรู้ปัจจุบันต้องเริ่มจาก บุคลากรทางการศึกษาทั้งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูผู้ดูแลเด็ก เป็นกลไกสำคัญต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะที่จะจัดการเรียนการสอนเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา ดังที่ ศิรินนภา นามมณี (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการและปัญหาส่วนใหญ่ คือ พัฒนาคนกลไกสำคัญที่ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการ ครูผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมกรรมบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและกลุ่มองค์กรและหน่วยงานอื่นๆ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาโดยส่งผลให้นักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการพัฒนาในด้าน ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญาและส่งเสริมพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการที่สมวัย ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานและส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และด้านส่งเสริมเครือข่าย การพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการส่งเสริมให้เข้าร่วมเครือข่ายการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่าอยู่ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างต่อเนื่อง

4. ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม สรุปได้เป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 วิธีดำเนินการการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านที่ 2 บุคลากร ด้านที่ 3 อาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านที่ 4 วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ผลประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้นำร่างแนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข และให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันตรวจสอบยืนยัน ประเมินความเหมาะสม จึงได้ข้อมูลทั้งประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ กำหนดเป็นวิธีดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม และนำกระบวนการบริหารของวงจรเดมมิ่ง (PDCA) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญ ยอดอุโมงค์ และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน พบว่าความคิดเห็นด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

5. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม ประเมินโดยผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 17 คน มีเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ดังที่ Eisner (1976) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีวิธีการแตกต่างจาก

การดำเนินการเชิงวิทยาศาสตร์ หรือเชิงปริมาณ เนื่องจากการศึกษาในบางเรื่องต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าตัวเลขที่นำมาพิจารณาสรุป ดังนั้น จึงได้เสนอแนวทางการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้ดังนี้ 1) การประเมินโดยแนวทางนี้จะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา 2) รูปแบบการประเมินที่เป็นความเฉพาะทาง ในเรื่องที่จะประเมินโดยที่พัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะ 3) รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล 4) รูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญฤทัย ดวงทิพย์ (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนยุคใหม่ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินการ 4) แนวทางการประเมินรูปแบบ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ส่วนองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านที่ 2 บุคลากร ด้านที่ 3 อาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านที่ 4 วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

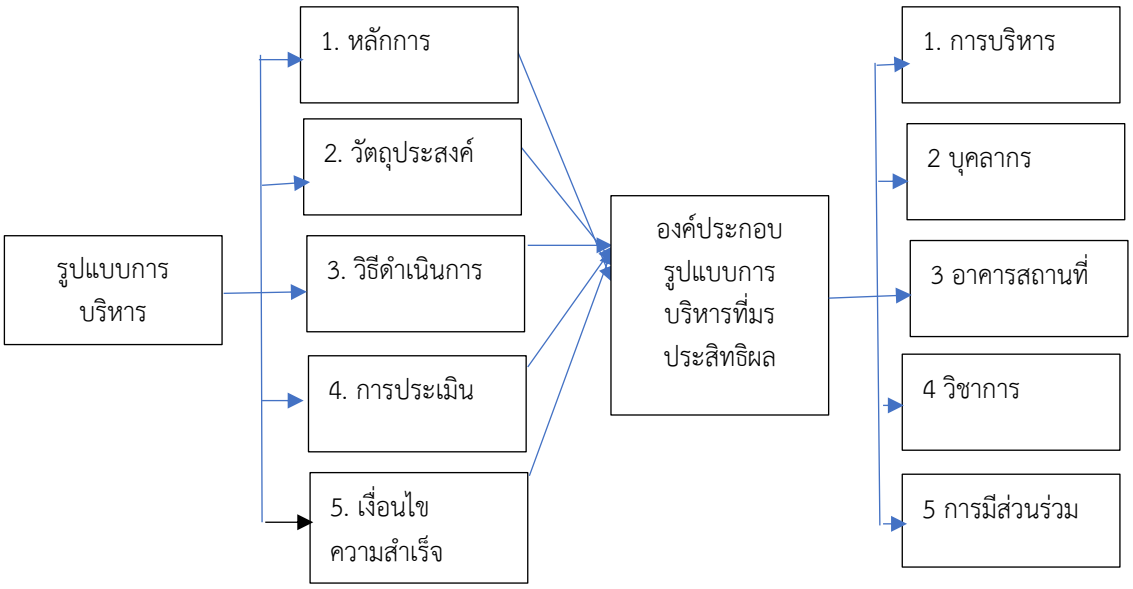

สรุป

รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการดำเนินการ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านที่ 2 บุคลากร ด้านที่ 3 อาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านที่ 4 วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 4) แนวทางการประเมินรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ พบว่ามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การย้าย/รวม และการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงาน

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะในการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการวางแผน กำหนดนโยบายการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม

1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดประชุม อบรมสัมมนาด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยของผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการจัดตั้งงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหาร รวทั้งจัดหาบุคลากรด้านอื่นๆ เช่น ธุรการเพื่อทำงานด้านเอกสารให้ครูและผู้ดูแลเด็กทำหน้าที่การสอนตามศักยภาพและอย่างมีคุณภาพ

2.2 ด้านบุคลากร ควรให้ครูและผู้ดูแลเด็กได้อบรมเทคนิคใหม่และฝึกทักษะการสอนด้านต่างๆให้มีความพร้อมอยู่เสมอ

2.3 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ควรมีเครื่องเล่นสนามอย่างเพียงพอเพื่อกระตุ้นให้เด็กเล่นเกิดทักษะพัฒนาระบบกล้ามเนื้อต่างๆ มีมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

2.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ควรเพิ่มสื่อตามมุมต่างๆช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กให้มากขึ้น ควรจัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็ก

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมพิจารณาแผนงาน / โครงการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพต่อการศึกษาของเด็กที่เรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 ควรวิจัยและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างเครือข่าย เพื่อสนับสนุน การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดการพัฒนามีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). หลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กร. ปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

ขวัญฤทัย ดวงทิพย์. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนยุคใหม่ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น.

จรูญ ยอดอุโมงค์ และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ. 12(1), 10-18.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

วาศินี อินทร์งาม. (2557). สภาพการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี. วาศินี อินทร์งาม.(2557).สภาพการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ศิรินนภา นามมณี และคณะ. (2557). รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 9(2), 114-128.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

Eisner, E. (1976). Education Connoisseiship and Criticism: Their Form and Function in Education Evaluation. Journal of Aesthetic Education.

สภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

The condition of strategic management of opportunity expansion school under Lampang primary education service area office 2

กนกพล นุระธนะ
Kanokpon Nuratana
สันติ บูรณะชาติ
Santi Buranachat
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
E-mail: Kanokponnuratana@gmail.com

Received: 18 April 2024; Revised: 9 June 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำนวน 127 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ และด้านการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกันและจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สภาพการบริหาร, การบริหารเชิงกลยุทธ์, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to study the conditions of strategic management of opportunity expansion school under the office of lampang primary education service area office 2. The comparison of the condition of strategic management of opportunity expansion school under lampang primary education service area 2 classified by school size, educational level, and work experience. The population of this research was educational institution administrators and department heads in schools that expanded educational opportunities, totaling 127 people. The instruments used were a rating scale questionnaire. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and one-way ANOVA.

This research aimed at 1) The condition of strategic management of opportunity expansion school under lampang primary education service area office 2, was overall at a high level. The biggest topic was strategy implementation. Next was strategic planning, environmental analysis, and strategic evaluation and control. 2) The comparison of the condition of strategic management of opportunity expansion school under lampang primary education service area office 2, classified by school size and educational level. Overall, there are no significant differences. The comparison of the condition of strategic management of opportunity expansion school under lampang primary education service area office 2, classified by work experience, had different statistical significance at level 0.05.

Keywords: condition of management, strategic management, opportunity expansion school

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาของประเทศไทยเกิดปัญหาหลายๆ ด้าน และโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่องตลอดเวลา และเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติทั้งทางกายภาพ ทางสังคมและทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนามนุษย์ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเช่นกันโดยเฉพาะการศึกษาไทยในโลกยุคเปลี่ยนผ่านการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปจนมาถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันทันด่วนคาดการณ์ได้ยากเป็นความท้าทายของการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพที่กระทรวงศึกษาธิการมีการขับเคลื่อนการศึกษาไทยอย่างสอดรับกับที่รัฐบาลไทยได้พยายามอย่างมากในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา รวมทั้งเพิ่มการสนับสนุนให้กับโรงเรียนและดำเนินการปฏิรูปการศึกษามาโดยตลอด การขับเคลื่อนทิศทางการศึกษาของประเทศเพื่อการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพกระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนด วิสัยทัศน์ของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพในระดับมหภาคมาอย่างต่อเนื่องโดยตลอด โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมความเสมอภาค ความหลากหลายโดยแผนงานทางการศึกษา โครงการและกิจกรรมทางการศึกษาล้วนส่งผลต่อปฏิรูปการศึกษาให้เกิดการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนและสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก ทำให้เห็นภาพของการจัดการศึกษาไทยในโลกยุคเปลี่ยนผ่านได้อย่างชัดเจน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566) แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาไทยเกิดปัญหาคุณภาพการศึกษา คุณภาพชีวิต ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มีการขยายตัวของชุมชน และมีการเปิดกว้างทางด้าน

การศึกษา ทุกคนมีสิทธิ์และสามารถเรียนตามความต้องการของตนเอง และได้การเปิดกว้างทางด้านการศึกษา ทำให้เกิดปัญหานักเรียนลดลง และอัตราการเกิดของประเทศที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้สถานศึกษาหลายๆ แห่งประสบปัญหาเรื่องผู้เรียนที่ลดลงโดยสภาวะการศึกษาประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาที่ในระดับมาก หากเทียบกับระดับมัธยมแล้วยังอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่าเป้าหมายและทำให้อัตราเด็กนอกระบบการศึกษาสูง และมีเด็กออกกลางคันการจัดการศึกษาไทยในโลกยุคเปลี่ยนผ่านเพื่อการพัฒนาผู้เรียนนั้นจำเป็นต้องวิเคราะห์ปัจจุบันและคาดการณ์อนาคตโดยมีการกำหนดทิศทางและการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ต้องมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการใช้ชีวิตการประกอบอาชีพในอนาคต และการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ต้องเผชิญกับความท้าท้ายในยุคของการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้อยู่รอดได้อย่างยั่งยืนการก้าวเข้าสู่โลกยุคเปลี่ยนผ่านไม่ได้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาเท่านั้นแต่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของความก้าวหน้าทางวิทยาการเทคโนโลยีและนวัตกรรม (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2561)

ทั้งนี้การจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีกลยุทธ์โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอกและความต้องการของชุมชนและสังคม การวางแผนกลยุทธ์ทางการศึกษาจึงเน้นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาวการณ์ต่างๆ ทั้งที่เป็นจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภาวะคุกคามด้านต่างๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนและจัดทำวิสัยทัศน์ กำหนดทิศทางการพัฒนางานสถานศึกษาการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาไทยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องการระดมทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า การกระจายอำนาจหรือความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาไปให้หน่วยงานระดับจังหวัดและท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 (ฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ.2545) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (ฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ.2553) การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศ ที่เกิดขึ้นในต่างจังหวัด และมีสถานศึกษาหลายๆแห่งในต่างจังหวัดประสบปัญหา และกระทรวงศึกษาธิการได้มีการบริหารจัดการได้ออกนโยบายต่าง ๆ การขับเคลื่อนกฎหมายการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างและสนับสนุนให้เกิดการยกระดับในทุกด้านของการศึกษาและมอบหมายภารกิจสำคัญกระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้กับสถานศึกษาได้บริหารจัดการหน่วย โดยนำนโยบายมาปฏิบัติและบูรณาการเข้ากับการบริหารของแต่ละพื้นที่ โดยโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ได้ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดสอนในระดับการศึกษาภาคบังคับ มีสถานศึกษาในสังกัด 28 โรงเรียน บริหารงานนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษาแผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาส่งเสริมการศึกษากับการศาสนาและการวัฒนธรรม โดยพบปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาที่เกิดขึ้น 1) ปัญหาของระบบการศึกษาของไทยมีความซับซ้อนสูงและมีองค์ประกอบในการจัดการหลายด้าน ทั้งในด้านการเชื่อมโยงกันระหว่างภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน 2) คุณภาพของการศึกษาต่ำ จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนทั่วประเทศพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำมาก 3) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง พบว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ ม.3 ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับที่สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมากในทุกรายวิชา และ 4) การใช้ทรัพยากรทางการศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพ 5) ผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาและออกกลางคันให้กลับมาสู่ระบบการศึกษาและได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2, 2565)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 เพื่อได้ข้อมูลสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำผลการวิจัยไปใช้แก้ไขปัญหาในสถานศึกษา และนำไปกำหนดแนวทางและกำหนดทิศทางกลยุทธ์ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทสังคม เพื่อเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตแต่ละด้านไว้ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 127 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ประกอบการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ขนาดของโรงเรียน วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งกำหนดค่าดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมาก
ระดับ 3 หมายถึง การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนน้อย
ระดับ 1 หมายถึง การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) ติดต่อวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 เพื่อนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยผ่านระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ (E-Office) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบแบบสอบถามผ่าน Google form

2) นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความเรียบร้อย และความสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กำหนดตัวแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วบันทึกข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยลำดับความคิดเห็น โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย โดยเกณฑ์การให้คะแนนจากแบบสอบถาม และใช้ค่าเฉลี่ย (S.D.) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\overline{X}$) นำมาประเมิน แปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยได้กำหนดขอบเขตของ ค่าเฉลี่ย และการแปลความหมาย

2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยการใช้ Independent Sample t–test

3) เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยการใช้ Independent Sample t–test

4) เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยการใช้ One-way ANOVA เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ่ (Scheffe')

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำนวน 127 คน ได้รับกลับมา 127 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงความถี่ และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน) n=127	ร้อยละ
1. ขนาดของโรงเรียน		
โรงเรียนขนาดเล็ก	48	37.8
โรงเรียนขนาดกลาง	79	62.2
2. วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	79	62.2
สูงกว่าปริญญาตรี	48	37.8
3. ประสบการณ์การในการทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	3	2.4
5 – 10 ปี	8	6.3
11 – 15 ปี	21	16.5
16 ปีขึ้นไป	95	74.8

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 62.2 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 62.2 และพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 16 ปีขึ้นไป จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 74.8

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ในภาพรวม

การบริหารเชิงกลยุทธ์	n = 127		การแปลผล	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ	4.29	0.43	มาก	3
2. ด้านการวางแผนกลยุทธ์	4.37	0.44	มาก	2
3. ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.42	0.46	มาก	1
4. ด้านการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์	4.18	0.50	มาก	4

รวม	**4.32**	**0.39**	**มาก**

จากตาราง 2 พบว่า ระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.32, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ($\overline{X}$ = 4.42, S.D. = 0.46) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ($\overline{X}$ = 4.37, S.D. = 0..44) ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ ($\overline{X}$ = 4.29, S.D. = 0.43) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ ($\overline{X}$ = 4.18, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

การบริหารเชิงกลยุทธ์	**ขนาดของโรงเรียน**				t	*P*
	ขนาดเล็ก		**ขนาดกลาง**			
	$\overline{X}$	**S.D.**	$\overline{X}$	**S.D.**		
1. ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ	4.09	0.38	4.42	0.40	-4.573	.396
2. ด้านการวางแผนกลยุทธ์	4.14	0.45	4.51	0.36	-5.006	.802
3. ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.19	0.43	4.56	0.42	-4.769	.573
4. ด้านการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์	3.99	0.51	4.30	0.46	-3.503	.085
รวม	**4.10**	**0.39**	**4.45**	**0.33**	**-5.293**	**.465**

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการบริการเชิงกลยุทธ์ต่างกัน

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การบริหารเชิงกลยุทธ์	**วุฒิการศึกษา**				t	*P*
	ปริญญาตรี		**สูงกว่าปริญญาตรี**			
	$\overline{X}$	**S.D.**	$\overline{X}$	**S.D.**		
1. ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ	4.22	0.41	4.40	0.42	-2.465	.537
2. ด้านการวางแผนกลยุทธ์	4.27	0.43	4.51	0.40	-3.094	.796
3. ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.40	0.47	4.44	0.43	-0.435	.196

4. ด้านการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์	4.12	0.46	4.28	0.54	-1.757	.326
รวม	**4.25**	**0.39**	**4.41**	**0.36**	**-2.214**	**.303**

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการบริการเชิงกลยุทธ์ต่างกัน

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การบริหารเชิงกลยุทธ์	**ประสบการณ์การทำงาน**								F
	น้อยกว่า 5 ปี		**5 – 10 ปี**		**11 - 15 ปี**		**16 ปีขึ้นไป**		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ	3.50	0.16	3.93	0.26	4.06	0.27	4.39	0.40	11.671**
2. ด้านการวางแผนกลยุทธ์	3.16	0.68	4.01	0.12	4.08	0.26	4.50	0.37	23.048**
3. ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	3.29	0.38	4.40	0.33	4.15	0.34	4.51	0.42	12.271**
4. ด้านการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์	2.89	0.16	4.09	0.40	3.95	0.39	4.28	0.46	11.865**
รวม	3.21	0.21	4.11	0.23	4.06	0.25	4.42	0.34	**20.392****

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการควบและประเมินผลกลยุทธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านที่มีความแตกต่างกันผู้วิจัยทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's test) สรุปได้ว่าบุคลากรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี, 5 – 10 ปี, 11 - 15 ปี, และ 16 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ลำปาง เขต 2 แตกต่างกันใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ และด้านการควบและประเมินผลกลยุทธ์

อภิปรายผล

จากสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ รองลงมาคือด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีการบริหารงานที่มุ่งพัฒนาการศึกษาจึงทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ดำเนินการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการวางแผนการติดสินใจในการปฏิบัติการแนวทางในการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทพื้นที่เพื่อปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ของสถานศึกษาเพื่อช่วยให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่วางแผนไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนภัสภรณ์ มูลสิน (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า 1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพร ละม้ายแข และทัศนะ ศรีปัตตา (2565) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษากระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร พบว่า การศึกษากระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ โดยรวมมีสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 อยู่ในระดับมาก เพราะบุคลากรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานำกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ดำเนินการตามรายละเอียด และเวลาที่กำหนดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ แปลงเป็นกลยุทธ์ไปสู่นโยบายการปฏิบัติงาน แผนการดำเนินงาน กำหนดรายละเอียดด้านต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายนำไปสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา ดังแนวคิดของณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ (2556) กล่าวว่า การดำเนินการกลยุทธ์การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ดำเนินงานต่อจากการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นเป็นความจริงและประสบความสำเร็จตามต้องการ ถ้าได้รับการวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างดีจากนักปฏิบัติ

ด้านการวางแผนกลยุทธ์ โดยรวมมีสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 อยู่ในระดับมาก เพราะบุคลากรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาวางแผนกลยุทธ์เป็นกระบวนการวางแผน การกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่จะได้มาซึ่ง วิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญา เป้าหมาย และกลยุทธ์ ตามความชัดเจนในภารกิจ บทบาท ของสถานศึกษา เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคตโดยครอบคลุมทิศทางและแนวทางสำหรับ แผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ดังแนวคิดของ นันทรัตน์ เจริญกุล (2565) กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดวิถีทาง แนวทาง หรือกลไกในการ ดำเนินงานต่าง ๆ

โดยเน้นการมองไปสู่อนาคต ภายใต้การพิจารณาถึงความเป็นไปได้ สภาพแวดล้อม และ ความสามารถขององค์การและการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้เกี่ยวข้องในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ สูงสุดท่ามกลางสภาพแวดล้อมในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ เพื่อนำองค์การไปสู่จุดมุ่งหมาย/ภารกิจที่วางไว้

ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ โดยรวมมีสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 อยู่ในระดับมาก เพราะบุคลากรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาศึกษาข้อมูลสภาพแวดล้อม วิเคราะห์ภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในนำมากำหนดเป็นองค์ประกอบ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค เพื่อประเมินสถานการณ์ สำหรับแนวทางในการวางแผนกำหนดกลยุทธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิรญา ขัตติยะ (2561) ได้ศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนวัดวังน้ำขาว พบว่าการตรวจสอบสภาพแวดล้อม ทั้งภาพรวมและรายข้อค้าถามอยู่ในระดับมาก

ด้านการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ โดยรวมมีสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 อยู่ในระดับมาก เพราะการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการทำงานตลอดจนตรวจสอบความก้าวหน้าของงานตามระยะเวลาที่กำหนดตามตัวชี้วัดสำคัญที่กำหนดมาตรฐานของผลงาน การวิเคราะห์ปัญหาหรืออุปสรรค และเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงกับเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขกลยุทธ์ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิรญา ขัตติยะ (2561) ได้ศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนวัดวังน้ำขาว พบว่า การประเมินผลการควบคุม ทั้งภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยการจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการบริการเชิงกลยุทธ์ต่างกัน เพราะสถานศึกษาได้ดำเนินการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามนโยบายของพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และได้บูรณาการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามบริบทพื้นที่ของสถานศึกษา ซึ่งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มีบริบทพื้นที่ใกล้เคียงกันจึงทำให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยการจำแนกตามขนาดของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหมาย นาคสิงห์ (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ที่มีขนาดต่างกันมีสภาพการบริหารเชิงกลยุทธโดยภาพรวมไม่แตกตางกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบวาทุกด้านไม่แตกตางกัน

ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ว่าบุคลากรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริการเชิงกลยุทธ์ต่างกัน เพราะการดำเนินงานเน้นที่ความสามารถในการปฏิบัติงานสำคัญต่าง ๆ ของบุคลากรที่มีรูปแบบและลักษณะเดียวกันตามการทำงานในสถานศึกษาหรือระบบราชการโดยไม่จำกัดวุฒิการศึกษาแต่มุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พิชชา มานัด (2560)

ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนสตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 บุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารโรงเรียนสตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ สังกดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดย จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวมแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า บุคลากรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริการเชิงกลยุทธ์ต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะการดำเนินงานของบุคลากรจำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการทำงานเฉพาะด้าน จะต้องเรียนรู้สะสมประสบการณ์เพื่อการทำงานให้สำเร็จ และงานในสถานศึกษามีความหลากหลายจึงทำให้ประสบการณ์ในการทำงานนั้นมีความสำคัญกับบุคลากรเป็นอย่างมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าบุคลากรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 แตกต่างกัน ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการควบและประเมินผลกลยุทธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรศักดิ์ อุ่นใจ (2556) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดศรีสะเกษที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดศรีสะเกษโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ดังภาพ 1

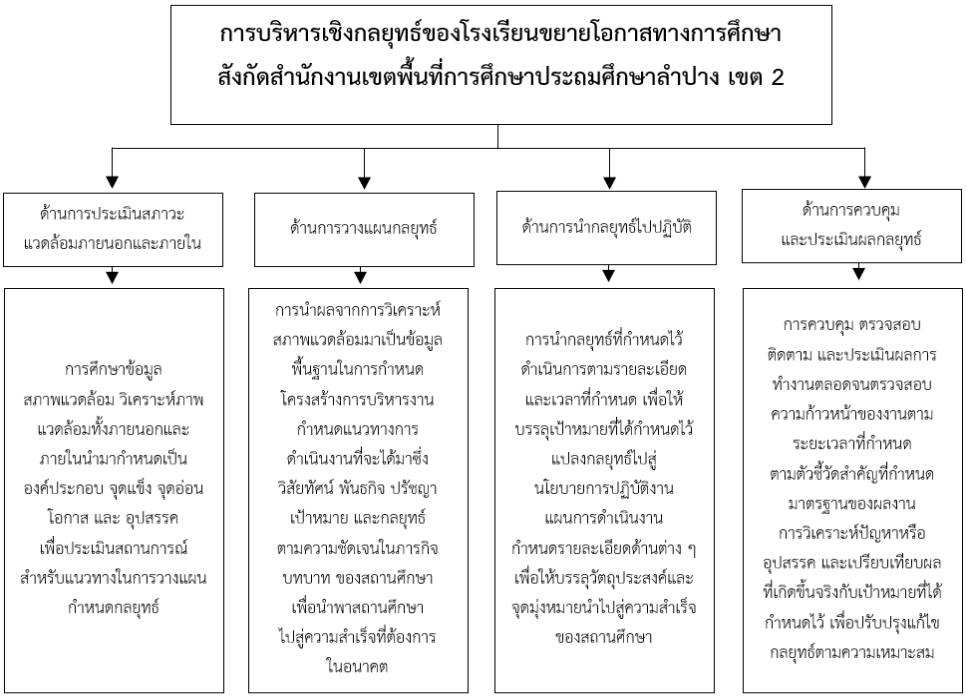

ภาพ 1 องค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์

สรุป

การบริหารเชิงกลยุทธ์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการควบและประเมินผลกลยุทธ์ เพื่อการพัฒนาการศึกษา ต้องกำหนดแนวทาง กำหนดทิศทางกลยุทธ์ และวางแผนการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เข้าใจการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับบริบทสังคม เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาและนักเรียนให้เกิดคุณภาพอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลเป็นกรอบการพัฒนาการศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้สอดสอดคล้องกับเชิงกลยุทธ์สถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการนำกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และควรปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการตามแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

1.2 ด้านการวางแผนกลยุทธ์

สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการนำผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา และสถานศึกษาควรปรับปรุงการกำหนดภารกิจและบทบาทในการทำงานของบุคลากรทุกคนอย่างชัดเจน

1.3 ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายในองค์การ

สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาข้อมูลสภาพแวดล้อมเพื่อแนวทางในการวางแผนและสถานศึกษาควรปรับปรุงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและนำมาใช้ในการประเมินสถานการณ์ของสถานศึกษา

1.4 ด้านการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์

สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลกลยุทธ์ของโรงเรียนและสถานศึกษาควรปรับปรุงพัฒนาการกำหนดมาตรฐานของผลงานเป็นเกณฑ์ที่ใช้วัดผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์เฉพาะงานใดงานหนึ่ง เช่น งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไปของสถานศึกษาทุกสังกัด

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2561). แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. (2556). การจัดการเชิงกลยุทธ์ (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ณัฐพร ละม้ายแข และทัศนะ ศรีปัตตา. (2565). การศึกษากระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร. Journal of Roi Kaensarn Academi. 7(6), 66- 76.

นภัสภรณ์ มูลสิน. (2561). การบริหารเชิงกลยุทธ์กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกรศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นันทรัตน์ เจริญกุล. (2565). การบริหารนโยบายและกลยุทธ์การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรศักดิ์ อุ่นใจ. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหานอร์ทกรุงเทพ.

พิมพ์พิชชา มานัด. (2560). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนสตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชสการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภิรญา ขัตติยะ. (2561). การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนวัดวังน้ำขาว. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมหมาย นาคสิงห์. (2563). การบริหารเชิงกลยุทธของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอรทกรุงเทพ. 9(2), 124-130.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2. (2565).แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570. เรียกใช้เมื่อ 8 มิถุนายน 2566, จาก https://drive. google.com/file/ d/19CRG3pL1VuSkf3LjomP_KsjUO9HNHUo_/view.

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). การศึกษาไทยในโลกยุคเปลี่ยนผ่าน Thai Education in the Era of Transformation. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลชชิง จำกัด.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563). การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เอ็น.เอ.รัตนะเทรดดิ้ง.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

Innovation Leadership Of Administrators Affecting Academic Administration Effectiveness Of Schools Under The Office Of Lampang Primary Educational Service Area 1

พัชรา ภาพแสนหาญ
Patchara Phapsaenharn
สันติ บูรณะชาติ
Santi Buranachat
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
E-mail: 65204591@up.ac.th

Received: 18 April 2024; Revised: 23 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 (2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 (4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 332 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น กำหนดสัดส่วนตามขนาดของกลุ่มประชากร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ตัวแปร เช่น ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม เป็นต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถพยากรณ์ความสำเร็จได้ร้อยละ 62.08 ดัง

สมการพยากรณ์ต่อไปนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y}$ = .939 + .309X3 + .265X2 + .150X5 + .074X1 และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}$ = .396X3 + .333X2 + .204X5 + .103X1.

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ประสิทธิผลการบริหารวิชาการ, เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

Abstract

This academic article aims to study 1) to study Innovative leadership of school administrator in the schools, under the office of Lampang Primary Educational Service Area 1, 2) to study theacademic administration effectiveness of schools, under the office of Lampang Primary Educational Service Area 1 ,3) to study the relationship between innovative leadership of school administrators and the academic administration effectiveness of schools under the office of Lampang Primary Educational Service Area 1 and 4) to create the prediction equation of innovative leadership of school administrators affecting the academic administration effectiveness of under the office of Lampang Primary Educational Service Area 1. The samples of this research were 332 samples in total. Determine the sample group from Calculation formula Taro Yamane to find the Stratified Random Sampling and proportion of sample from each educational institute and then do the specific sampling. The tools used in this research are 5 level of questionnaire, the statistic of data analysis consists of frequency distribution, percentage, average (mean), standard deviation, Pearson's coefficient analysis and the analysis step by step of multiple regression to design the predicted equation.

The results of this research were as follow : 1)The innovative leadership of school administrators of schools in Lampang Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level 2) The effectiveness of academic administration of schools under the office of Lampang Primary Educational Service Area 1 on overall was at the highest level. 3) The relationship between innovative leadership of school administrators was positive relationship with the statistical significance at .01. 4) The creating an innovative organization etc, at 62.08 percent. The predictive equations could be written as follows: The predict equations are as follow: The Unstandardized Score form (equation) is $\hat{Y}$ = .939 + .309X3 + .265X2 + .150X5 + .074X1 and the Standard Score form (equation) is $\hat{Z}$ = .396X3 + .333X2 + .204X5 + .103X.

Keywords: Innovation Leadership, Academic Administration, Lampang Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาของชาติเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคนอันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกระบบโดยมีกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่พยายามปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกระดับทั้งการยกระดับมาตรฐานการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและการพัฒนานวัตกรรมการเรียน รวมถึงการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมที่เป็นแบบอย่างด้านการศึกษา การพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสูงเพื่อต้องการพลิกโฉมประเทศไปสู่การขับเคลื่อนที่ใช้นวัตกรรมเป็นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และด้วยท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงและพลิกผันไปอย่างรวดเร็วของสังคมนั้น ในปัจจุบันนวัตกรรมถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวงการศึกษาในสภาวการณ์ที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีแนวโน้มการพัฒนาที่ก้าวกระโดด สถาบันทางการศึกษาอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงควรส่งเสริมและสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว รวมไปถึงการสร้างนิสัยนวัตกรรมให้เกิดขึ้นกับผู้คนในองค์กรทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาจนเกิดความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และมีทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อนำมาสร้างรูปแบบการทำงาน การสร้างสื่อและนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนการวัดและประเมินผล ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนตามศักยภาพและมีสมรรถนะพร้อมในการศึกษาต่อ (องค์อร ประจันเขตต์, 2557)

การบริหารงานวิชาการถือเป็นข้อมูลความสำเร็จของสถานศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิผล ทั้งนี้ประสิทธิผลของสถานศึกษาสามารถพิจารณาได้จากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก และมีความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน การบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิผลนับว่ามีความสำคัญยิ่งในศาสตร์ทางการบริหารเพราะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโรงเรียน ด้วยเหตุนี้โรงเรียนต้องมีการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือด้วยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รับผิดชอบในการปรับปรุงพัฒนางานตามขอบข่ายงานวิชาการ รวมถึงการกำหนดนโยบายและการเรียนรู้ให้มีทิศทางเดียวกันที่จะช่วยส่งผลให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษา ตลอดจนผู้บริหาร ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจและมีเป้าหมายร่วมกัน (ชาตรี มาประจง, 2557)

ส่วนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพเป็นการบริหารจัดการที่เสริมสร้างให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เปลี่ยนจากสังคมถ่ายทอดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาบุคคลในองค์กรอันได้แก่ครูและนักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดของการบริหารงานวิชาการควรปรับเปลี่ยนการปฏิรูปการเรียนรู้จากการเน้นวิชาเป็นตัวตั้งมาเป็นการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือที่เรียกกันว่า เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำกล่าวที่ว่า “เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” นี้มิได้หมายถึงการลดบทบาทหรือลดความสำคัญของครูให้น้อยลง แต่ตรงกันข้ามนั้นครูควรมีบทบาทและความสำคัญมากขึ้น เพื่อให้การจัดการศึกษาดูทรงคุณค่า มีพลังและคงศักดิ์ศรีในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และแก้ปัญหาของสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญจึงเป็นการเรียนรู้ในสถานการณ์จริงที่สามารถนำมาประยุกต์ในชีวิตได้ โดยครูจำเป็นที่จะต้องจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรมหรือการลงมือปฏิบัติอันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างครบทุกด้าน ทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (ประเวศ วะสี, 2537) ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาลำปางเขต 1 ได้รายงานสรุปผลการนิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ประจำปีการศึกษา 2565 พบว่าสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 77 แห่งมีผลการประเมินเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับดีคิดเป็นร้อยละ 92.77 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1, 2566)

ด้วยความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ขับเคลื่อนให้บุคลากรมีความสามารถในการคิดค้นวิธีการหรือแนวทางการดำเนินการใหม่ ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนางานในสถานศึกษา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจทำวิจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยคาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของยุคที่ต้องการแนวคิดในการพัฒนาทางวิชาชีพผู้บริหารให้มีเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการเพื่อเป็นแนวทางสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ในโรงเรียนที่ส่งผลการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งสิ้น 937 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 68 คน ข้าราชการครู 869 คน จากสถานศึกษา 84 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1, 2566)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 84 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 332 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรคำนวณของ Taro Yamane (Yamane.T,1973) โดยศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 58 คน ครูจำนวน 274 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) มาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสอบถามเกี่ยวกับเพศ ตำแหน่ง ที่ตั้งของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert's Scale ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

5 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการบริหารวิชาการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของ Likert's Scale ซึ่ง แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

5 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาพะเยา ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เพื่อขออนุญาตใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากร

2) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ด้วยการแนบลิงก์ และ QR Code แบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ Google Forms ได้รับกลับคืนมา จำนวน 332 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3) นำข้อมูลของแบบสอบถามที่ได้รับจากการเก็บข้อมูล มาตรวจนับและหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาใช้ค่าสถิติ มีขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ โดยเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2) วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชุม ศรีสะอาด. 2556)

2.1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) แปรผลโดยใช้เกณฑ์ (บุญชุม ศรีสะอาด. 2556:) ดังต่อไปนี้

≥0.81	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
0.61–0.80	หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
0.41–0.60	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.21–0.40	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
≤0.20	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

การอธิบายทิศทางความสัมพันธ์ดังนี้ ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นบวก แสดงว่าตัว แปรสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นลบ แสดงว่าตัวแปรสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม และถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับศูนย์ แสดงว่าตัวแปรสองตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน

4) การวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพแบบสอบถาม

1.1) ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ

1.2) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามของแบบสอบถามตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและตอนที่ 3 ประสิทธิผลการบริหารวิชาการโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

2.1) ร้อยละ (Percentage)

2.2) ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

3.2) การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร	n = 332		ระดับภาวะผู้นำ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.24	0.37	มาก
2. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.24	0.41	มาก
3. ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม	4.40	0.38	มาก
4. ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	4.57	0.24	มากที่สุด
5. ด้านการบริหารความเสี่ยง	4.46	0.39	มาก
รวมเฉลี่ย	4.38	0.25	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงตามลำดับ

2. ผลวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 โดยภาพรวม

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	n = 332		ระดับประสิทธิผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.35	0.39	มาก
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.63	0.33	มากที่สุด
3. ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน	4.56	0.43	มากที่สุด
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.29	0.46	มาก
5. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.27	0.44	มาก
6. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.35	0.36	มาก
รวมเฉลี่ย	4.41	0.29	มาก

จากตาราง 2 พบว่าประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ได้แก่ ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์การ ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการบริหารความเสี่ยง และ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตรงตามสมมติฐาน ซึ่งสามารถเขียนในรูปแบบของสมการพยากรณ์ในสมการรูปคะแนนดิบและสมการรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .939 + .309^{**}X_3 + .265^{**}X_2 + .150^{**}X_5 + .074^{**}\ X_1$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .396X_3 + .333X_2 + .204X_5 + .103X_1$$

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผู้วิจัยนำประเด็นข้อค้นพบสำคัญและนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมากโดยแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยวิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายที่ชัดเจน มองเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านและเตรียมการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นการสร้างวิสัยทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การสร้างนวัตกรรม และมีส่วนร่วมในการช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ชนะเคน (2559) ได้ศึกษา การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่าการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการคิดริเริ่ม คิดสิ่งใหม่ ๆ ไม่ยึดติดกับวิธีการรูปแบบเดิม ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากร คิดสร้างสรรค์นำสิ่งใหม่ ๆ หรือสร้างนวัตกรรมใหม่ มาใช้ในการส่งเสริมการศึกษาของผู้เรียน มีความตื่นตัวกับข้อมูลหรือสิ่งใหม่ ๆอยู่ตลอดเวลาและสร้างนวัตกรรมทางเลือกใหม่ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา และขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา กันถิน (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดการองค์กรอย่างสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้บุคลากร สนับสนุนให้บุคลากรแสวงหาความรู้และทักษะใหม่ๆ เพื่อต่อยอดแนวคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ จัดกิจกรรมต่าง ๆเพื่อกระตุ้นให้เกิดการสร้างนวัตกรรมจนพัฒนานำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิน คำแพง (2563) ได้ศึกษาโมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผลการวิคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ในด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครูภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีมและสร้างความไว้วางใจระหว่างกันในการปฏิบัติงานสร้างสัมพันธภาพที่ดี เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมให้ครูสะท้อนความคิดเห็น โดยใช้กระบวนการทำงานมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้มีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้การทำงานในองค์กรมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี สุวรรณศรี (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนโดยรวม อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการบริหารความเสี่ยง พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถตัดสินใจ วิเคราะห์และควบคุมการดำเนินงานที่จะทำให้เกิดความเสียหายในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนกำกับติดตามประเมินผลการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ สามารถบริหารปัจจัยและกระบวนการดำเนินงานของฝ่ายงานต่าง ๆ วางแผน วิเคราะห์ ระบุความเสี่ยงกำหนดแนวทางหรือมาตรการควบคุมกิจกรรม เพื่อป้องกันหรือลดโอกาสที่จะเกิดความเสียหายได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญนภา แสงแก้ว (2565) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเถิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการวิเคราะห์ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของสถานศึกษาเพื่อนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีระบบการนิเทศ ติดตาม และการประเมินผลการการใช้หลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุความคาดหวังของหลักสูตรและเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรให้การศึกษามีคุณภาพที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ ชัยอาวุธ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่าโดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนเกิดทักษะขั้นสูง เน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเนื้อหาสาระ มีการแก้ไขปรับปรุงและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อให้การเรียนสอนมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแคทรียา บุตรศรีผา (2565) ได้ศึกษา ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม พบว่าประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ใดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนพบว่าโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษากำหนดระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษาให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา โดยมีการประเมินที่หลากหลายเน้นการประเมินตามสภาพจริง ครูมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณค่าในการจัดการเรียนการสอนหรือผลการเรียนรู้ มีการจัดเก็บข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลนิชา ศิลาพงษ์ (2564) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอนด้านการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.4 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจกระบวนการนิเทศ ดำเนินการติดตาม ให้ความช่วยเหลือหรือชี้แนะในปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู มีการวางแผนการนิเทศร่วมกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการจัดการกระบวนเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของโรงเรียนที่กำหนดไว้เพื่อปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้การนิเทศที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมรรถนะชัย เรืองตังญาน (2562) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ด้านการนิเทศศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรองรับการประเมินภายนอกและการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีและสรุปรายงานประจำปี สถานศึกษาจะต้องมีระบบโครงสร้างองค์กร มีเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรองรับมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา แผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ผลการดำเนินการพัฒนาตามแผนและติดตามตรวจสอบผลการประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย นพรัตน์ แย้มโกสุม (2565) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.6 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษานำสิ่งใหม่ๆ มาใช้ในบริบทของการศึกษาเพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพศึกษาและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นกว่าเดิม ตอบสนองต่อเป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยสถานศึกษามีการสำรวจวิเคราะห์สภาพปัญหาการผลิต การจัดหา การเลือกการใช้การประเมินคุณภาพสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ประสานความร่วมมือพัฒนากับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศสิกรณ์ ศรีเขาล้าน (2562) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร พบว่า ประสิทธิผลการบริหารวิชาการของโรงเรียน ด้านวัสดุประกอบ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต พบว่าโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ซึ่งกล่าวได้ว่าถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนก็จะมากตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี สุวรรณศรี (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก

4. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่าตัวแปรทั้ง 4 ด้านนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ได้ร้อยละ 69.40 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายสถานศึกษาในอนาคตที่เหมาะสม ผู้บริหารต้องสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ที่มุ่งยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเสนอความคิดแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดเดิมหรือต่อยอดความคิดเดิมเพื่อมุ่งพัฒนานวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาและสังคม ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลนิชา ศิลาพงษ์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า มีจำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน ได้ร้อยละ 55.90

สรุป

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงดังนั้น จึงต้องส่งเสริมหรือพัฒนาด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาให้ดีขึ้น

ส่วนประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีดำเนินการพัฒนาตามแผน ติดตามตรวจสอบผลการประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันระดับสูง ในทางบวก 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม มีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงและมีความความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งการจัดการบริหารความเสี่ยงได้อย่างเป็นระบบ จะส่งผลทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย ศึกษาวิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา สร้างนวัตกรรมใหม่มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

2) สถานศึกษาควรจัดกระบวนการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้สูงยิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานอื่นๆของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

คณิน คำแพง. (2563). โมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น: โมเดลแข่งขันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและภาวะผู้นำแบบดิจิทัล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

แคทรียา บุตรศรีผา. (2565). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จุฑาทิพย์ ชนะเคน. (2559). การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชลนิชา ศิลาพงษ์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชาตรี มาประจง. (2557). การพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

นพรัตน์ แย้มโกสุม. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง. งานนิพนธ์การบรีหารการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.

ประเวศ วะสี. (2537). การพัฒนาการศึกษาในอนาคต ในแนวทางการพัฒนาการศึกษาในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ปวีณา กันถิน และคณะ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประชารัฐ เขตพื้นที่การศึกประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 5. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากรบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เพ็ญนภา แสงแก้ว. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเถิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.

ศสิกรณ์ ศรีเขาล้าน. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คฯศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศุภลักษณ์ ชัยอาวุธ. (2564). การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร งานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

สมรรถนะชัย เรืองตังญาณ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2566 จาก https://www.moe.go.th/vision/.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. เรียกใช้เมื่อเมื่อ 10 มิถุนายน 2566 จาก https://drive.google.com/file/d/1PHlaBL4Qw-azixefkGJUcqPtkYywIZh1/view.

องค์อร ประจันเขตต์. (2557). โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นของพฤติกรรมการทำงานที่มุ่งนวัตกรรมของอาจารย์พยาบาลในสถาบันสมทบคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารพยาบาลทหารบก. 15(1), 45-51.

อรุณี สุวรรณศรี. (2564). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory Statistics (2nd ed.). New York: Harper & Row.

การบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

Supplies Administration in Accordance with Iddhibhada 4 of Schools in the 7th Education Network Center Chawangphutapi under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2

รัตนา เพชรฤทธิ์
Rattana Phetrit
พระครูพิจิตรศุภการ
Phrakhru Pichitsuphakan
มะลิวัลย์ โยธารักษ์
Maliwan Yotharak
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus
E-mail: ratta0107@gmail.com

Received: 24 April 2024; Revised: 18 May 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี 2) เพื่อศึกษากระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 3) เพื่อนำเสนอกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน และสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยและแบบประเมินการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า:

1) สภาพการบริหารงานพัสดุ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี (1) การจัดหาพัสดุ ใช้วิธีการจัดซื้อจัดจ้าง เพียงวิธีเดียว การดำเนินการจัดทำเอกสารไม่มีโปรแกรมสำเร็จรูป ผู้ปฏิบัติงานไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่พัสดุโดยตรง (2) การควบคุมพัสดุ มีการควบคุมพัสดุตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ โดยมีการบันทึกข้อมูลการรับพัสดุ การจัดทำทะเบียนประวัติครุภัณฑ์ (3) การเบิกจ่ายพัสดุ ใช้การบันทึกข้อมูลลงในเอกสาร (4) การบำรุงรักษาพัสดุ เป็นการบำรุงรักษาที่ดำเนินการหลังจากที่พัสดุเกิดความเสียหายแล้ว โดยมุ่งเน้นที่การซ่อมแซมพัสดุให้กลับมาอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี (5) การจำหน่ายพัสดุ ผู้รับผิดชอบขาดความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามขั้นตอน 2) กระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 มีกระบวนการบริหารงานพัสดุทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) การจัดหาพัสดุ (2) การควบคุมพัสดุ (3) การเบิกจ่ายพัสดุ (4) การบำรุงรักษาพัสดุ และ (5) การจำหน่ายพัสดุ โดยใช้วิธีดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 คือ (1) ฉันทะ (2) วิริยะ (3) จิตตะ และ (4) วิมังสา 3) ผลการนำเสนอกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท

4 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นตรงกันว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การบริหารงานพัสดุ, หลักอิทธิบาท 4, การบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4, โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the condition of supplies management; of schools in the Educational Network Center No. 7, Chawangphutapi 2) to study the process of supply administration according to the principles of Iddhibhada 4 3) to present the process of supply management according to the principles of Iddhibhada 4 of schools in the Education Network Center No. 7 Chawangphutapi, under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office, Area 2, used qualitative research methods. Data were collected through in-depth interviews with 15 people involved, 5 people who provided insights, and group discussions with 7 experts. Data were analyzed using inductive methods and group discussion evaluations.

The following findings :

1) Conditions of parcel management of schools in the Educational Network Center No. 7 Chawang Phu Tapi (1) Procurement of supplies Use procurement methods just one way There is no ready-made program for document preparation. The worker is not a direct parcel officer. (2) Package control is carried out in accordance with established procedures, which include recording package receipt information and maintaining equipment history records. (3) Disbursement of supplies. Use data recording in documents (4) Maintenance of parcels It is maintenance that is performed after the parcel has been damaged. (5) Selling the parcel. The responsible person lacks knowledge and understanding. Work performance is not according to procedures. 2) Supplies management process according to the principles of Iddhibhada 4. There are 5 aspects of the supplies management process, consisting of (1) procurement of supplies, (2) control of supplies, (3) disbursement of supplies, (4) maintenance of supplies, and (5) distribution of parcels Using the method of operating according to the Iddhipada 4 principles, which are (1) Chantha, (2) Viriya, (3) Citta, and (4) Vimansa. 3) The results of the presentation of the material management process according to the 4 Iddhipada principles, results of evaluation by experts, there is a consensus that is appropriate There is a possibility and is useful Can be used.

Keywords: Supplies management, Iddhipada 4, supplies management according to the 4 principles of Iddhipada, schools in the 7th education network center chawangphutapi

บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยโบราณเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยความเชื่อที่ว่าการศึกษาจะช่วยกำหนดทิศทางของชาติ เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสามารถ และอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข การดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องยึดเงื่อนไขและหลักการสำคัญ คือ ยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบตรวจสอบได้ การกระจายอำนาจ โดยการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานตามกฎหมายที่มีหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยมีผู้บริหาร สถานศึกษารับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาและบริหารครูให้ทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ในการปกครอง ดูแลบำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาที่เป็นราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริหารสถานศึกษาและเก็บค่าธรรมเนียมสถานศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์และภารกิจของสถานศึกษา ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยึดถือกฎหมายระเบียบปฏิบัติของทางราชการอย่างเคร่งครัด เพื่อความถูกต้องและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมาในภายหลัง

การบริหารงานพัสดุ มีส่วนสำคัญต่อการบริหารงานด้านปัจจัยสู่ความสำเร็จ ซึ่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 4 กำหนดหลักการสำคัญเกี่ยวกับการบริหารพัสดุว่า เป็นการจัดการงานพัสดุทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การวางแผนจัดหา การจัดซื้อจัดจ้าง การเก็บ การบันทึกการเบิกจ่าย การยืม การตรวจสอบ การบำรุงรักษา จนถึงการจำหน่ายพัสดุ การบริหารงานพัสดุในสถานศึกษาถือเป็นงานที่สนับสนุนและให้บริการแก่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อการจัดการเรียนการสอน ตามแผนงานโครงการต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้ การบริหารงานพัสดุให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องจัดระบบปฏิบัติงานให้ชัดเจนรวมทั้งบุคคลที่ปฏิบัติงานจะต้องคุณภาพ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน จะต้องถือปฏิบัติและจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับ การกำหนดนโยบาย การวางแผน การกำหนดโครงการ การขอตั้งงบประมาณ และรวมไปถึงกระบวนการของการจัดหา การควบคุม และการจำหน่าย

การบริหารจัดการงานที่ดีเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับองค์กร เนื่องจากเป็นสิ่งที่ช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จได้ ในการบริหารจัดการงานเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กร คำสอนของพระพุทธศาสนาได้แสดงหลักแห่งการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ดังคำสอนของพระพุทธศาสนาได้แสดงหลักแห่งการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และช่วยให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทุกประการที่ปรากฏใน สุตตุนตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค ที่เรียกว่า อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความรัก พอใจในสิ่งที่ทำ 2) วิริยะ ความเพียร 3) จิตตะ ความเป็นผู้มีใจจดจ่ออยู่กับการงาน 4) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น หากนำคำสอนของหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตลอดจนชีวิตการทำงานก็ย่อมส่งผลให้การ

ดำเนินงานมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

ศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี เป็นกลุ่มสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 มีการสร้างเครือข่ายการศึกษาขึ้นโดยมุ่งเน้นให้สถานศึกษามีความใกล้ชิดและมีความสะดวก ในการติดต่อสื่อสาร ประสานงานความร่วมมือกันจัดบริการ และพัฒนาการศึกษา สำหรับการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 นั้น ยังพบปัญหาอยู่หลายประการ โดยโรงเรียนมีจำนวนบุคลากรน้อยทำให้ไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบงานพัสดุโดยเฉพาะ ซึ่งจะแต่งตั้งครูผู้สอนมาปฏิบัติงานด้านพัสดุ ส่วนใหญ่บุคคลเหล่านี้ยังขาดองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน อาจส่งผลทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงานพัสดุได้ อีกทั้งปัญหาด้านงบประมาณที่จำกัด และขาดระบบการจัดการงานพัสดุที่มีประสิทธิภาพ หากได้มีการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุต์ใช้ในการบริหารงานพัสดุ จะสามารถเป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น พร้อมทั้งเป็นแนวทางการทำงานของบุคลากรภายในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการทำงานคือหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและส่งผลให้บรรลุเป้าหมาย

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษาและนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

2) เพื่อศึกษากระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

3) เพื่อนำเสนอกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1.รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2) ขั้นตอนการศึกษากระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์

เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

3) ขั้นตอนการนำเสนอกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) นำเสนอแนวทางการสนทนากลุ่ม (2) ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม (3) แบบสนทนากลุ่ม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นได้สำหรับแนวคิดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น "Information-rich case" โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน โดยมีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุโรงเรียน จำนวน 4 คน เจ้าหน้าที่พัสดุโรงเรียน จำนวน 4 คน ครูเจ้าหน้าที่การเงินโรงเรียน จำนวน 3 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษากระบวนการบริหารงานพัสดุ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คนโดยมีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุโรงเรียนจำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่พัสดุโรงเรียน จำนวน 1 คน และนักวิชาการพัสดุของสำนักงานเขตพื้นที่ จำนวน 1 คน

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอกระบวนการบริหารงานพัสดุ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนา คือ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีดังนี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายงานวิชาการผู้อำนวยการกลุ่มการเงินและสินทรัพย์ของสำนักงานเขตพื้นที่ จำนวน 2 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน จำนวน 1 คน เจ้าพนักงานพัสดุของสำนักงานเขตพื้นที่ จำนวน 1 คน หัวหน้างานพัสดุของโรงเรียน จำนวน 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานพัสดุ 2) กำหนดประเด็นการร่างแบบสัมภาษณ์กระบวนการบริหารงานพัสดุ เป็นแนวทางในการร่างแบบ 3) นำร่างแบบสัมภาษณ์การบริหารงานพัสดุ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข โดยใช้ค่า IOC ซึ่งข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้ 4) ปรับร่างแบบสัมภาษณ์กระบวนการบริหารงานพัสดุ เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษากระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการศึกษา

แนวทาง คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.3 ขั้นตอนนำเสนอกระบวนการ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำนำร่างกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในขั้นตอนที่ 2 มาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้ ทั้งแบบการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่มใช้ร่างกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารงานพัสดุ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอนตั้งแต่ (1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) ทำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (3) ขั้นแนะนำตัวและกำหนดบทสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานพัสดุ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมโดยติดต่อทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาต สัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 2) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอกระบวนการ มีดังนี้ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะกระบวนการ

บริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มารวบรวม เรียบเรียง แยกประเภท แล้วจัดทำรายงานผลการศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอรายงานการศึกษาสภาพ

5.2 ขั้นตอนการศึกษากระบวนการ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการร่างกระบวนการและนำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมาพัฒนาขั้นตอนการศึกษากระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สร้างเป็นกระบวนการตามผลการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม

5.3 ขั้นตอนการนำเสนอกระบวนการ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขพร้อมปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า 1) การจัดหาพัสดุ โรงเรียนใช้วิธีการจัดซื้อจัดจ้าง เพียงวิธีเดียว การดำเนินการจัดทำเอกสารเป็นการจัดทำโดยไม่มีโปรแกรมสำเร็จรูปเป็นตัวช่วยในการอำนวยความสะดวก อีกทั้งผู้ปฏิบัติงานไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่พัสดุโดยตรง 2) การควบคุมพัสดุ โรงเรียนมีการควบคุมพัสดุตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ โดยมีการบันทึกข้อมูลการรับพัสดุ การจัดทำทะเบียนประวัติครุภัณฑ์ และมีการจัดทำการตรวจสอบพัสดุประจำปี โดยพัสดุของโรงเรียนจะถูกจัดเก็บไว้ภายในห้องเรียนที่มีพื้นที่ว่าง หรือ ห้องพักครู อาคารโรงอาหาร อาคารอเนกประสงค์ เป็นต้น 3) การเบิกจ่ายพัสดุ มีการเบิกจ่ายพัสดุโดยไม่ผ่านกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนดไว้ มีการเบิกจ่ายพัสดุโดยไม่ได้เขียนใบเบิกของล่วงหน้า 4) การบำรุงรักษาพัสดุ เป็นการบำรุงรักษาที่ดำเนินการหลังจากที่พัสดุเกิดความเสียหายแล้ว โดยมุ่งเน้นที่การซ่อมแซมพัสดุให้กลับมาอยู่ในสภาพใช้งานได้ดีโดยเจ้าหน้าที่พัสดุจะเป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผนและดำเนินการบำรุงรักษาพัสดุ เพื่อให้พัสดุอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้โดยเร็ว 5) การจำหน่ายพัสดุ มีการจำหน่ายพัสดุที่เสื่อมสภาพ โดยคณะกรรมการจำหน่ายพัสดุที่แต่งตั้งโดยผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งคณะกรรมการพัสดุจะดำเนินการตรวจสอบพัสดุที่เสื่อมสภาพและจัดทำบัญชีรายการพัสดุ จากนั้นจะดำเนินการจำหน่ายพัสดุโดยวิธีขายทอดตลาด หรือวิธีเฉพาะเจาะจง ขึ้นอยู่กับราคาพัสดุ

2. ผลการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า 1) การจัดหาพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 มีกิจกรรมดังนี้ (1) ประชุมวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดหาพัสดุเพื่อให้การจัดหามีประสิทธิภาพสูงสุด ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานในทุก ๆ ฝ่าย ด้วยความเอาใจใส่ใฝ่รักในสิ่งที่ทำตามหลักฉันทะ วิเคราะห์ความต้องการของหน่วยงาน กำหนดรายละเอียดพัสดุที่จะจัดหา กำหนด

วิธีการจัดหา ตามหลักวิริยะ (2) ดำเนินการประกาศประกวดราคาหรือคัดเลือกผู้เสนอราคาด้วยความโปร่งใส พิจารณาและตัดสินผู้เสนอราคาอย่างเหมาะสม ทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบและข้อกำหนด ตามหลักวิริยะ (3) มีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคาด้วยความรอบคอบตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเอกสาร และดำเนินการตรวจรับพัสดุอย่างถูกต้องตามขั้นตอนการตรวจรับพัสดุ ตามหลักจิตตะ (4) มีติดตามผลการจัดหาพัสดุอย่างต่อเนื่อง วิเคราะห์ประเมินผลการจัดหาพัสดุ และกำหนดแนวทางการปรับปรุงที่ชัดเจน ตามหลักวิมังสา 2) การควบคุมพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 มีกิจกรรมดังนี้ (1) กำหนดเป้าหมายเพื่อควบคุมการเบิกจ่ายพัสดุให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ตอบสนองความต้องการของหน่วยงาน ตามหลักวิริยะ (2) เจ้าหน้าที่พัสดุรับผิดชอบหน้าที่ในการควบคุมพัสดุ และศึกษาข้อมูล ระเบียบ ขั้นตอนการควบคุมพัสดุอย่างละเอียดด้วยความรัก ความพอใจในงานที่ทำ ตามหลักฉันทะ มีการจำแนกประเภทของพัสดุและเก็บพัสดุแต่ละประเภทในสถานที่ที่มีความเหมาะสมและปลอดภัย เพื่อป้องกันความเสียหายต่อพัสดุ ตามหลักจิตตะ (3) มีการตรวจสอบบัญชีกับวัสดุคงเหลือจริง เพื่อความถูกต้องของข้อมูลในบัญชีวัสดุ ตามหลักจิตตะ (4) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมพัสดุวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของระบบควบคุมในปัจจุบัน แล้วรวบรวมข้อมูลและหลักฐานเพื่อพัฒนาและปรับปรุงระบบการทำงานอย่างต่อเนื่อง ตามหลักวิมังสา 3) การเบิกจ่ายพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 มีกิจกรรมดังนี้ (1) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเบิกจ่ายพัสดุ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งาน ตามหลักวิริยะ (2) เจ้าหน้าที่พัสดุศึกษาข้อมูล ระเบียบ ขั้นตอนการเบิกจ่ายพัสดุอย่างละเอียด จัดเตรียมเอกสารการเบิกจ่ายโดยคำนึงถึงความถูกต้องครบถ้วนของเอกสาร การพิจารณาอนุมัติการเบิกจ่ายพัสดุด้วยความรอบคอบและโปร่งใส ตามหลักวิริยะ (3) เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารประกอบการเบิกจ่ายอย่างละเอียดรอบคอบว่าครบถ้วน ถูกต้อง ตรงตามระเบียบของหน่วยงาน และตรวจสอบรายการพัสดุ ว่าตรงตามความต้องการจริงหรือไม่ ตรวจสอบจำนวนพัสดุให้ตรงตามจำนวนที่เบิกจ่าย ตามหลักจิตตะ (4) มีการติดตามความคืบหน้าของการเบิกจ่ายพัสดุอย่างใกล้ชิดและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การเบิกจ่ายพัสดุเป็นไปอย่างราบรื่น ตามหลักวิมังสา 4) การบำรุงรักษาพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 มีกิจกรรมดังนี้ (1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนการบำรุงรักษาพัสดุ โดยมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานซ่อมแซมบำรุงรักษาพัสดุซึ่งคัดเลือกจากผู้ที่มีใจรักในการปฏิบัติงานและมีความรู้ความเข้าใจด้านการบำรุงรักษาพัสดุ ตามหลักฉันทะ (2) จัดทำแผนการบำรุงรักษา มีบันทึกข้อมูลการบำรุงรักษา เพื่อให้สามารถติดตามสภาพ ประสิทธิภาพ ตามหลักวิริยะ (3) มีการติดตามประเมินผลการบำรุงรักษาพัสดุอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพของการบำรุงรักษา ตามหลักจิตตะ (4) หาจุดอ่อนและจุดแข็งของการบำรุงรักษาพัสดุ เพื่อกำหนดแนวทางการปรับปรุง ให้การบำรุงรักษาพัสดุมีประสิทธิภาพและเพิ่มความปลอดภัยในการใช้งาน ตามหลักวิมังสา 5) การจำหน่ายพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 มีกิจกรรมดังนี้ (1) โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการจำหน่ายพัสดุเพื่อร่วมกันวางแผนการจำหน่ายพัสดุ โดยคัดเลือกคุณสมบัติของคณะกรรมการที่มีความเหมาะสม มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจำหน่ายพัสดุ เป็นบุคคลที่ทำงานด้วยความเต็มใจ มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ตามหลักฉันทะ (2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการศึกษาข้อมูล ระเบียบขั้นตอนการจำหน่ายพัสดุอย่างละเอียด ดำเนินการจำหน่ายพัสดุอย่างถูกต้องตามระเบียบการจำหน่ายพัสดุตามหลักวิริยะ (3) มีการตรวจสอบการจำหน่ายพัสดุที่ชำรุด พัสดุที่ไม่ใช้แล้วหรือพัสดุที่เกินความต้องการ ตามหลักจิตตะ (4) วิเคราะห์ข้อมูลการบำรุงรักษาที่ผ่านมา เพื่อหาจุดอ่อนและจุดแข็งของระบบบำรุงรักษา และกำหนดแนวทางการปรับปรุงกระบวนการจำหน่ายพัสดุให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตามหลักวิมังสา

3. ผลการนำเสนอกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า

ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน ได้ประเมินผลกระบวนการและเห็นว่ากระบวนการ มีความเป็นไปได้ ที่มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ ซึ่งเป็นกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ คือ 1) การจัดหาพัสดุ 2) การควบคุมพัสดุ 3) การเบิกจ่ายพัสดุ 4) การบำรุงรักษาพัสดุ และ 5) การจำหน่ายพัสดุ โดยใช้วิธีดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ และ 4) วิมังสา โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ คือ 1) การจัดหาพัสดุ สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ต้องศึกษาระเบียบหลักการ เกี่ยวกับงานพัสดุเพื่อความถูกต้อง โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 อย่างเคร่งครัด จะช่วยให้เกิดการจัดหาพัสดุมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ยุติธรรม เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน 2) การควบคุมพัสดุ สรุปได้ว่า เมื่อได้รับมอบพัสดุให้ลงบัญชีหรือจัดทำทะเบียนควบอย่างรอบคอบ บันทึกรายการเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโอนย้ายพัสดุในทะเบียนให้ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน เจ้าหน้าที่ต้องเก็บรักษาพัสดุให้อยู่ในสภาพดี ป้องกันความสูญหาย หรือชำรุด 3) การเบิกจ่ายพัสดุ สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ต้องเบิกจ่ายพัสดุตามระบบและขั้นตอนที่กำหนด ต้องตรวจสอบความถูกต้องของใบเบิก และเอกสารประกอบให้ถูกต้อง ครบถ้วน มีการลงบัญชีหรือทะเบียนทุกครั้งที่มีการจ่ายและเก็บใบเบิกจ่ายไว้เป็นหลักฐาน เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ 4) การบำรุงรักษาพัสดุ สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานพัสดุต้องศึกษาระเบียบ ข้อบังคับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ให้เข้าใจ มีการจัดทำแผนในการซ่อมบำรุง และดูแลตรวจสอบพัสดุอย่างต่อเนื่องให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อยู่เสมอ 5) การจำหน่ายพัสดุ สรุปได้ว่า ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานพัสดุ ต้องศึกษาระเบียบ ข้อบังคับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ในด้านการจำหน่ายพัสดุ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจำหน่ายพัสดุ พ.ศ. 2560 อย่างละเอียดและปฏิบัติตามขั้นตอนการจำหน่ายพัสดุอย่างเคร่งครัด ดำเนินการด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม ตรวจสอบได้เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริต

อภิปรายผล

1 การศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จากผลการศึกษา พบว่า 1) การจัดหาพัสดุดำเนินการด้วยวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง การดำเนินการจัดทำเอกสารเป็นการจัดทำโดยไม่มีโปรแกรมสำเร็จรูปเป็นตัวช่วยในการอำนวยความสะดวก อีกทั้งผู้ปฏิบัติงานไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่พัสดุโดยตรง 2) การควบคุมพัสดุ มีการควบคุมพัสดุตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ โดยมีการบันทึกข้อมูลการรับพัสดุ การจัดทำทะเบียนประวัติครุภัณฑ์ 3) การเบิกจ่ายพัสดุ มีการเบิกจ่ายพัสดุโดยไม่เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ 4) การบำรุงรักษาพัสดุ เป็นการบำรุงรักษาที่ดำเนินการหลังจากที่พัสดุเกิดความเสียหายแล้ว โดยมุ่งเน้นที่การซ่อมแซมพัสดุให้กลับมาอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี 5) การจำหน่ายพัสดุ มีการจำหน่ายพัสดุที่เสื่อมสภาพ โดยคณะกรรมการจำหน่ายพัสดุที่แต่งตั้งโดยผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งคณะกรรมการพัสดุจะดำเนินการตรวจสอบพัสดุที่เสื่อมสภาพและจัดทำบัญชีรายการพัสดุ จากนั้นจะดำเนินการจำหน่ายพัสดุ ขึ้นอยู่กับราคาพัสดุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่พัสดุในสถานศึกษาส่วนใหญ่พึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่พัสดุจึงขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบของงานพัสดุ ขาดการวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ทำให้การทำงานเกิดความล่าช้าและเกิดข้อผิดพลาดได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรี เชิดชู (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานพัสดุด้วย

ระบบสารสนเทศของวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สภาพการบริหารงานพัสดุของวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) ด้านการจัดหาพัสดุ มีการจัดหาพัสดุตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ 2) ด้านการแจกจ่ายพัสดุ มีหลักฐานการเบิกจ่ายพัสดุ 3) ด้านการควบคุมพัสดุ มีแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปีและดำเนินการได้อย่างถูกต้อง มีการจัดทำบัญชีพัสดุที่เป็นปัจจุบัน 4) ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ มีกำหนดการเก็บรักษาพัสดุอย่างมีระบบ เหมาะสมและปลอดภัย 5) การจำหน่ายพัสดุ มีแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและจำหน่ายพัสดุเพื่อตรวจสอบและจำหน่ายพัสดุได้ตรงตามบัญชีจำหน่าย เดชา สมคะเณย์ และสุรางคนา มัณยานนท์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานพัสดุโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ด้านการเก็บ การบันทึก และการเบิกจ่าย แต่ละครั้งมีการปฏิบัติตามระเบียบพัสดุไม่เคร่งครัด และการลงบัญชีหรือทะเบียนเพื่อควบคุมพัสดุไม่เป็นปัจจุบัน 2) ด้านการยืม การติดตามทวงพัสดุที่ให้ยืมไปคืนไม่ครบตามกำหนด และเมื่อเกิดสูญหายไปผู้ยืมไม่ยอมเสียค่าใช้จ่ายชดใช้เป็นพัสดุ 3) ด้านการบำรุงรักษา ไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษา พัสดุครุภัณฑ์กับบุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปียังปฏิบัติหน้าที่ไม่เคร่งครัดและถูกต้อง และขาดการดูแลพัสดุให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา 4) ด้านจำหน่ายพัสดุ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการสนับสนุน ส่งเสริมผู้ปฏิบัติงานพัสดุได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถเพื่อให้ทราบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจำหน่ายพัสดุ และการสำรวจพัสดุที่ชำรุดเสื่อมสภาพและหมดความจำเป็นต้องใช้หรือสูญหายยังไม่ถูกต้อง

2. การศึกษากระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า มีกระบวนการดำเนินงานพัสดุ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การจัดหาพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ต้องมีการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ต้องดำเนินการซื้อหรือจ้างด้วยความโปร่งใส ทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบและข้อกำหนด มีตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเอกสาร และดำเนินการตรวจรับพัสดุอย่างถูกต้องตามขั้นตอนการตรวจรับพัสดุ และติดตามและวิเคราะห์ประเมินผลการจัดหาพัสดุอย่างต่อเนื่อง 2) การควบคุมพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ต้องมีการกำหนดเป้าหมายเพื่อควบคุมการเบิกจ่ายพัสดุให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เจ้าหน้าที่พัสดุรับผิดชอบหน้าที่ในการควบคุมพัสดุ และศึกษาข้อมูล ระเบียบ ขั้นตอนการควบคุมพัสดุอย่างละเอียด มีการลงบัญชีหรือทะเบียนเพื่อควบคุมพัสดุให้ครบถ้วนถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เก็บรักษาพัสดุให้เป็นระเบียบเรียบร้อยในสถานที่ที่มีความเหมาะสมและปลอดภัย มีการตรวจสอบบัญชีกับวัสดุคงเหลือจริง เพื่อความถูกต้องของข้อมูลในบัญชีวัสดุ และติดตามปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมพัสดุ แล้วรวบรวมข้อมูลและหลักฐานเพื่อพัฒนาและปรับปรุงระบบการทำงานอย่างต่อเนื่อง 3) การเบิกจ่ายพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ต้องมีกำหนดวิธีการเบิกจ่ายและระยะเวลาในการเบิกจ่ายพัสดุ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการพัสดุ เจ้าหน้าที่พัสดุศึกษาข้อมูล ระเบียบ ขั้นตอนการเบิกจ่ายพัสดุอย่างละเอียด มีการจัดเตรียมเอกสารการเบิกจ่ายโดยคำนึงถึงความถูกต้องครบถ้วนของเอกสาร การพิจารณาอนุมัติการเบิกจ่ายพัสดุด้วยความรอบคอบและโปร่งใส ผู้จ่ายพัสดุตรวจสอบความถูกต้องของใบเบิกและเอกสารประกอบ แล้วลงบัญชีหรือทะเบียนทุกครั้งที่มีการจ่ายและเก็บใบเบิกจ่ายไว้เป็นหลักฐาน และตรวจสอบจำนวนพัสดุให้ตรงตามจำนวนที่เบิกจ่าย มีการติดตามความคืบหน้าของการเบิกจ่ายพัสดุอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การเบิกจ่ายพัสดุเป็นไปอย่างราบรื่น 4) การบำรุงรักษาพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนการบำรุงรักษาพัสดุโดยมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน มีการจัดทำแผนการซ่อมบำรุงที่เหมาะสมและกำหนด

ระยะเวลาในการซ่อมบำรุง มีตรวจสอบสภาพการใช้ของพัสดุอย่างสม่ำเสมอ มีการติดตามประเมินผลการบำรุงรักษาพัสดุอย่างต่อเนื่อง วิเคราะห์และประเมินผลการบำรุงรักษาพัสดุ เพื่อกำหนดแนวทางการปรับปรุงให้การบำรุงรักษาพัสดุมีประสิทธิภาพ 5) การจำหน่ายพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 มีการดำเนินการโดยหลังจากที่มีการตรวจสอบพัสดุประจำปีแล้วพบว่ามีพัสดุที่ต้องจำหน่ายโรงเรียนจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจำหน่ายพัสดุเพื่อร่วมกันวางแผนการจำหน่ายพัสดุ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีการศึกษาข้อมูล ระเบียบ ขั้นตอนการจำหน่ายพัสดุอย่างละเอียด ดำเนินการจำหน่ายพัสดุอย่างถูกต้องตามระเบียบการจำหน่ายพัสดุ มีการตรวจสอบการจำหน่ายพัสดุที่ชำรุด พัสดุที่ไม่ใช้แล้วหรือพัสดุที่เกินความต้องการ และประเมินผลการจำหน่ายพัสดุ เพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการจำหน่ายพัสดุให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมสำหรับการทำงานหรือทำสิ่งใดๆ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้และบรรลุเป้าหมายด้วยกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้ง 4 ข้อ ได้แก่ 1) ฉันทะ คือ ความมีใจรักในงานที่ทำ พอใจสร้างข้อตกลงร่วมกัน 2) วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม ความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงาน 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น จดจ่อในงานที่ทำ ทำงานด้วยความรอบคอบ 4) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น เพื่อนำมาทบทวนปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน ซึ่งการบริหารพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ประหยัดต้นทุน เกิดความโปร่งใส และป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิกานต์ กาลจักร (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 พบว่า ด้านการเบิกจ่าย 1) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานพัสดุต้องศึกษาระเบียบ ข้อบังคับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ให้เข้าใจ 2) จะต้องมีการลงบัญชีหรือทะเบียนเพื่อควบคุมพัสดุให้เป็นปัจจุบัน และมีการเก็บรักษาพัสดุให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย ครบถ้วนถูกต้องตรงตามบัญชี 3) การเบิกจ่ายพัสดุต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องขอบใบเบิกและลงทะเบียนทุกครั้งที่มีการเบิกจ่ายพัสดุ ด้านการบำรุงรักษา 1) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานพัสดุต้องศึกษาระเบียบ ข้อบังคับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ให้เข้าใจ 2) มีการจัดทำแผนในการซ่อมบำรุง 3) มีการตรวจสอบพัสดุทุกครั้งเมื่อใช้งานเสร็จแล้ว 4) ทุกสิ้นปีงบประมาณจะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุรายงานพัสดุที่เหลืออยู่ หรือที่เสื่อมสภาพ และลงบันทึกให้เป็นปัจจุบัน ด้านการจำหน่ายพัสดุ 1) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานพัสดุต้องศึกษาระเบียบ ข้อบังคับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ให้เข้าใจ 2) ภายหลังจากการตรวจสอบพัสดุเสร็จแล้วจะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการจำหน่ายพัสดุที่ชัดเจน ณัฐฐาพร สูนขุนทด (2565) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการจัดหาพัสดุ สถานศึกษาควรจัดทำแผนการจัดหาวัสดุที่เหมาะสมและถูกต้อง และควรจัดซื้อจัดจ้างพัสดุตรงตามคุณลักษณะที่กำหนด 2) ด้านการเบิกจ่ายพัสดุ ควรติดตามและประเมินผลการใช้พัสดุ และการเบิกจ่ายพัสดุให้ตรงตามบัญชีหรือทะเบียนพัสดุ 3) ด้านการควบคุมพัสดุ ควรพัฒนาหรือปรับปรุงสถานที่เก็บพัสดุให้เพียงพอเหมาะสมและปลอดภัย 4) ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ ควรวางแผนบำรุงรักษาพัสดุ ครุภัณฑ์ และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการบำรุง เก็บรักษาพัสดุ ครุภัณฑ์ และ 5) ด้านการจำหน่ายพัสดุ ควรจำหน่ายพัสดุครุภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพออกจากทะเบียนควบคุมเป็นปัจจุบันโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาและตรวจสอบพัสดุจำหน่ายพัสดุที่ชำรุด และ พระมหาวิทวัฒน วิวฑฺฒนเมธี (จันทร์เต็ม) (2561) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบวา แนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจ

แก่บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรักและความเอาใจใส่ การปฏิบัติหน้าที่ 2) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ควรมีความเพียรพยายามในการจัดสรรหางบประมาณ เพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการภาระ 3) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ควรเอาใจใส่ในการกำหนดนโยบายและแผนงาน 4) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา ควรมีการคิดวิเคราะห์กำหนดนโยบายและแผนงานในการบริหารจัดการภาระงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. การนำเสนอกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จากผลการนำเสนอ พบว่า กระบวนการบริหารงานพัสดุทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การจัดหาพัสดุ 2) การควบคุมพัสดุ 3) การเบิกจ่ายพัสดุ 4) การบำรุงรักษาพัสดุ และ5) การจำหน่ายพัสดุ โดยใช้วิธีดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ และ 4) วิมังสา มาเป็นแนวทางในการบริหารงานพัสดุ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ เหมาะสม และเป็นประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานพัสดุ จะสามารถเป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตพร้อมทั้งเป็นแนวทางการทำงานของบุคลากรภายในหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจน์สมิดา โสภัณนา (2565) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า แนวทางการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 38 ตัวบ่งชี้และ 55 แนวทาง ผลการประเมินแนวทางการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ในสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแต่ละองค์ประกอบของแนวทางมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ปุณยนุช วงค์ศรี (2566) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการประเมินแนวทาง พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ แนวทางในการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน คือ ด้านการจัดหาพัสดุ สถานศึกษาควรมอบหมายให้ครูที่มีความจำนงใช้พัสดุร่วมกันจัดหาพัสดุให้ตามความต้องการควรมีแผนจัดสรรและอนุมัติงบประมาณอย่างชัดเจนฃ และควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดหาพัสดุอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ด้านการควบคุมพัสดุ ควรลงบัญชีพัสดุและลงทะเบียนทรัพย์สินให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และโรงเรียนควรแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ซ่อมบำรุงพัสดุอย่างชัดเจน และด้านการจำหน่ายพัสดุ ควรแต่งตั้งกรรมการเพื่อดำเนินการจำหน่ายพัสดุที่ชำรุด ควรสำรวจสภาพพัสดุที่ชำรุด หรือเสื่อมสภาพไม่สามารถใช้งานได้แล้ว อย่างจริงจังและสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจำหน่ายพัสดุอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีการศึกษาเรื่องกระบวนการบริหารงานพัสดุ ประกอบด้วย 1) การจัดหาพัสดุ 2) การควบคุมดูแลพัสดุ 3) การเบิกจ่ายพัสดุ 4) การบำรุงรักษาพัสดุ และ 5) การจำหน่ายพัสดุ และหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ และ 4) วิมังสา โดยมีองค์ความรู้ประกอบด้วย 1) ประชุมวางแผนการปฏิบัติงาน 2) สำรวจความต้องการของบุคลากร ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ตามระเบียบข้อบังคับ และดูแลรักษา ซ่อมแซมพัสดุให้พร้อมใช้งาน 3) ติดตามตรวจสอบประเมินผลการทำงาน 4) นำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนางาน เพื่อการบริหารงานพัสดุเกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

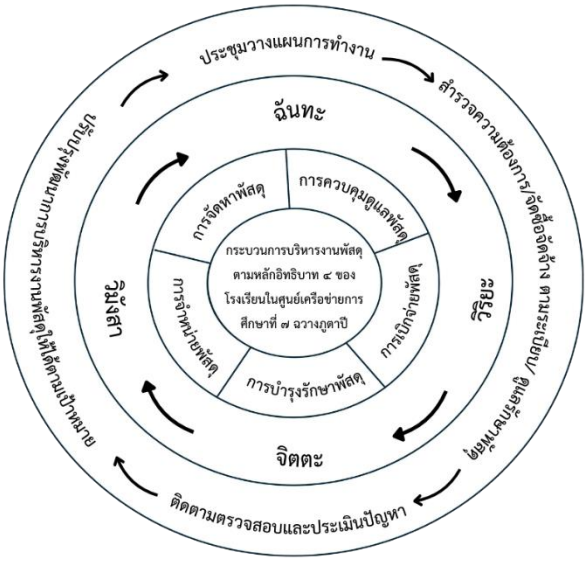

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย การบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

สรุป

จากการวิจัย สรุปได้ว่า 1.สภาพการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย 1) การจัดหาพัสดุ การดำเนินการจัดทำเอกสารไม่มีโปรแกรมสำเร็จรูปเป็นตัวช่วยในการอำนวยความสะดวก ผู้ปฏิบัติงานไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่พัสดุโดยตรง 2) การควบคุมพัสดุ โรงเรียนมีการควบคุมพัสดุตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ 3) การเบิกจ่ายพัสดุ ใช้การบันทึกข้อมูลลงในเอกสาร 4) การบำรุงรักษาพัสดุ เป็นการบำรุงรักษาที่ดำเนินการหลังจากที่พัสดุเกิดความเสียหายแล้ว 5) การจำหน่ายพัสดุ ผู้รับผิดชอบขาดความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามขั้นตอน 2.กระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 มีกระบวนการบริหารงานพัสดุทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การจัดหาพัสดุ 2) การควบคุมพัสดุ 3) การเบิกจ่ายพัสดุ 4) การบำรุงรักษาพัสดุ และ 5) การจำหน่ายพัสดุ โดยใช้วิธีดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ และ 4) วิมังสา 3.ผลการนำเสนอกระบวนการบริหารงานพัสดุตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 7 ฉวางภูตาปี ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นตรงกันว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่พัสดุ เพื่อให้การบริหารงานพัสดุโรงเรียนมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ควรมีแนวทางในการบริหารงานพัสดุที่ชุดเจน เพื่อให้การบริหารงานพัสดุมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการขององค์กร

3) สถานศึกษาควรพัฒนาการบริหารงานพัสดุโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๒

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา

3) ควรมีศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการบริหารงานพัสดุ ของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กาญจน์สมิดา โสภัณนา. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จักรี เชิดชู. (2565). แนวทางการบริหารงานพัสดุด้วยระบบสารสนเทศของวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิชาการพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์. 7(3), 8-9.

ณัฐฐาพร สูนขุนทด. (2565). แนวทางการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 14(2), 124-125.

เดชา สมคะเณย์ และสุรางคนา มัณยานนท์. (2565). แนวทางพัฒนาการบริหารงานพัสดุโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2(1), 88.

นิธิกานต์ กาลจักร. (2564). แนวทางการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปุณยนุช วงค์ศรี. (2566). แนวทางการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสารสิรินธรปริทรรศน์. 24(1), 282.

พระมหาวิทวัฒน์ วิวฑฺฒนเมธี (จันทร์เต็ม). (2561). การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

The Implementation of The Student Support System According to The Participation of Bovon in the Network of Chauat 3 Schools under the Office of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 3

ชุติกาญจน์ พลแก้ว
Chutikan Polkaew
พระครูสุเมธปริยัติคุณ
Phrakrusumetpariyattikun
กษมา ศรีสุวรรณ
Kasama Srisuwan
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus
E-mail: stud0991@pyk.ac.th

Received: 24 April 2024; Revised: 12 May 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 3) เพื่อประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน สนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อ

2) แนวทางการศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1) บ คือ สถาบันครอบครัว (บ้าน) ประกอบด้วย คนในครอบครัว ชาวบ้าน กลุ่มคนต่างๆในชุมชน 2) ว คือ สถาบันศาสนา (วัด) สถาบันศาสนา วัด องค์กรศาสนาต่างๆ ในชุมชน 3) ร คือ สถาบันการศึกษา /หน่วยงานราชการ

องค์กรทางการศึกษาต่างๆ หน่วยงานภาครัฐในชุมชน รวมทั้งกลไกการบริหารราชการที่มาจากภาครัฐ ในรูปแบบอื่นๆ

3) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การดำเนินงาน, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, การมีส่วนร่วมของบวร, เครือข่ายสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research are: 1) To study the operating conditions of the student care and assistance system in the Cha-uat 3 educational institution network under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3; 2) To study guidelines for operating the student care and assistance system By the participation of Bowon in the network of Cha-uat 3 educational institutions under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, and 3) To evaluate the operating guidelines for the student care and assistance system. By the participation of Bowon in the network of Cha-uat 3 educational institutions under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office, Area 3, using qualitative research methods. Data were collected by in-depth interviews with 15 people involved, 5 people who provided insights, and 7 group discussions with experts. Data were analyzed inductively.

The research results found that :

1) Educational conditions: Operation of the student care and assistance system with the participation of Bowon. There are elements of the process of implementing the student care and support system as follows: 1) Knowing students individually 2) Screening students 3) Student development and promotion 4) Preventing and solving student problems and 5) Forwarding.

2) Guidelines for studying the operation of the student care and assistance system 1) B is family institution (House) consists of family members, villagers, various groups of people in the community; 2) W is a religious institution (temple), religious institution, temple, various religious organizations. in the community; 3) R is an educational institution/Government agencies Various educational organizations Government agencies in the community Including the mechanisms of public administration that come from the government sector. in other formats.

3) The Implementation of The Student Support System It was found to be appropriate, there is a possibility and is useful and can be used.

Keyword: The Implementation, The Student Support System, The Participation of Bovon, the Network of Educational Service Area 3

บทนำ

จากสภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน ความเจริญทางเทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสาร สภาพสังคมที่ซับซ้อน มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และก่อให้เกิดสภาวะวิกฤติที่เป็นปัญหามากมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540) ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด และโรคเอดส์ ปัญหาอาชญากรรม ก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของคนทั่วไปรวมทั้งเยาวชน ซึ่งเป็นนักเรียนต้องรับผลกระทบดังกล่าวด้วย ผลกระทบเหล่านี้ส่งผลถึงตัวนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องและตอบสนองเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ที่ว่าความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในหมวดที่ 1 มาตรา 6 และในหมวดที่ 4 มาตรา 22 แนวทางการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพและการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งคือที่กำหนดให้ดำเนินการคือ ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีเจตนาให้รัฐมีหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือเด็กและครอบครัวให้อยู่ในสภาพที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่ดีได้รับการดูแลให้มีพัฒนาการตามวัย และเด็กทุกคนต้องมีหลักประกันความปลอดภัยได้รับความคุ้มครองจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งเด็กที่ประสบปัญหาและไม่ประสบปัญหาตามที่ระบุไว้ในหมวด 2 มาตรา 22 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548) ซึ่งระบบการช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะพัฒนานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และเป็นคนไทยยุคใหม่ที่สมบูรณ์แบบทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา ตลอดจนมีจิตสาธารณะเพื่อสังคม นอกจากนี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในสถานศึกษายังเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จะดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอน วิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงกำหนดนโยบายสำคัญในการให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจังอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งนักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการดูแล ช่วยเหลือ พิทักษ์ปกป้อง คุ้มครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสม ทันการณ์ และได้รับการพัฒนาในทุกมิติเพื่อให้เป็นคนดีมีความสุข และปลอดภัย (กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สพป.ชัยภูมิ เขต 3, 2561)

เครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 มีโรงเรียนทั้งสิ้น 13 โรงเรียน และมีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 5 โรงเรียน ได้เห็นความสำคัญของการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

ซึ่งทางโรงเรียนได้คัดกรองนักเรียน ซึ่งมีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มสูงที่จะไม่จบการศึกษา ซึ่งมีความเสี่ยงด้านครอบครัว ด้านยาเสพติด ด้านอารมณ์ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยบุคลากรในโรงเรียนทั้งผู้บริหาร ครูทุกคน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมมือร่วมใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพตามแนวคิดการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนให้มีความเท่าเทียมอย่างมีคุณภาพภายใต้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อได้ศึกษาบริบทของพื้นที่แล้วในเครือข่ายมีความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน กล่าวคือ มีการช่วยเหลือกันอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของวรินทร บุญยิ่ง (2553) ได้กล่าวถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมและความร่วมมือไว้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การที่บุคคลกลุ่มหนึ่งช่วยกันทำกิจกรรมอย่าง ใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ตลอดทุกขั้นตอน คือ ขั้นร่วมคิด ขั้นร่วมวางแผน ขั้นร่วมดำเนินการ ขั้นร่วมแก้ปัญหา และขั้นร่วมรับผลงาน **แ**ละหลักการที่ใช้บ้าน วัด โรงเรียนในการขับเคลื่อนสังคม เรียกร่วมว่า “หลัก บวร” ที่มีอริยา พรหมสุภา (2558) ได้กล่าวไว้ว่า “หลักการบริหารแบบบวร เป็นการลงทุนเพียงน้อยนิดแต่ให้ประโยชน และมากด้วยคุณค่า ไมเพียงแต่ชุมชนและสังคม เช่น สังคมอุดมความรู (Knowledge Based Society) ชุมชนเข้มแข็ง (Strengthening Community) ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy and Sustainable Community) ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being Community) เท่านั้น แต่ยังส่งผลดีต่อประชาชน โดยเฉพาะช่วยยิ่งเด็กและเยาวชนของชาติที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติต่อไปในอนาคตให้เป็นคนดี มีความรูและมีคุณค่า”

ดังนั้น การจัดการศึกษาภายในโรงเรียนทั้งหมดนั้นมักจะเป็นไปตามผู้บริหาร โรงเรียนนั้น ๆ กำหนด ทั้งนี้หากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชน บ้าน วัด คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานและผู้ปกครอง รวมทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัด การศึกษาของโรงเรียนได้ก็จะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนั้นดำเนินไปอย่างมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากเหตุผลและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นต้นแบบและเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการ บริหารงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

3) เพื่อประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3” ผู้วิจัยได้มีรูปแบบวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง และขั้นตอนการนำเสนอ

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 15 รูป/คน

2.2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เป็นการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร จำนวน 5 รูป/คน

2.3) ขั้นตอนการนำเสนอ เพื่อประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวร ผ่านการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 7 รูป/คน

3) เครื่องมือการวิจัย

3.1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับขั้นตอนการศึกษาสภาพ และขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างร่างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำร่างแบบสัมภาษณ์ที่เสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงและแก้ไข หลังจากนั้นก็นำร่างฯ ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เมื่อผ่านการตรวจสอบก็ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ จากนั้นแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 ขั้นตอน

3.2) แบบประเมินการสนทนากลุ่ม (Group discussion assessment) สำหรับขั้นตอนการนำเสนอ ผู้วิจัยจัดทำร่างแบบประเมินที่สามารถตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ผ่านการให้คำแนะนำและตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ได้ฉบับจริง หลังจากนั้นไปเก็บข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4) การเก็บรวมรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีลำดับการเก็บข้อมูล ดังนี้

4.1) ขั้นตอนแรกการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติสำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์สภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากนั้นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลังจากนั้นเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และวิเคราะห์ผลให้เสร็จเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

4.2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ซึ่งมีกระบวนการคล้ายกับการศึกษาสภาพ โดยเพิ่มการสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ซึ่งนำประเด็นนี้มากำหนดเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4.3) ขั้นตอนการนำเสนอ เพื่อให้ทราบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร 3 ต่อไป ซึ่งทุกขั้นตอนสามารถบันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

5) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะเครื่องมือดังนี้

5.1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) รวบรวมข้อมูลที่ได้โดยสังเคราะห์แยกประเด็นตามองค์ประกอบตามเนื้อหา โดยเรียบเรียงข้อมูลให้การใช้ภาษาเรียบร้อย สละสลวย อ่านเข้าใจง่าย และมีความเป็นวิชาการ

5.2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) รวมรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสังเคราะห์แยกประเด็นตามองค์ประกอบตามเนื้อหาเพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร โดยเรียบเรียงข้อมูลเพื่อให้ทราบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ ซึ่งต้องใช้ภาษาที่เรียบร้อย สละสลวย อ่านเข้าใจง่าย และมีความเป็นวิชาการ

ผลการวิจัย

1) สภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า 1.1) สภาพปัจจุบันการจัดด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของสถานศึกษาสามารถจัดประเภทนักเรียนด้วยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและให้ความดูแลช่วยเหลือตามความต้องการและจำเป็น โดยมีข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ประวัติส่วนตัว ข้อมูลด้านสุขภาพ ผ่านการเยี่ยมบ้านกรอกข้อมูลส่วนตัวเพื่อนำข้อมูลใส่ในระบบ เพื่อให้รู้สภาพตัวผู้เรียนและนำมาประกอบการดูแล เอาใจใส่นักเรียน 1.2) สภาพปัจจุบันการคัดกรองนักเรียน คือ ในบางโรงเรียนนักเรียนได้รับการคัดกรองครบทุกคนใช้ข้อมูลจากการเยี่ยมบ้านและการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนควบคู่กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่บางโรงเรียนไม่ได้คัดกรองตามระบบแต่ครูศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนเองทำให้รู้จักนักเรียนได้ยังไม่ครบทุกด้าน และไม่สามารถแก้ปัญหานักเรียนได้ในบางปัญหา 1.3) สภาพปัจจุบันการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน คือ สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นพิเศษและสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและตามความสนใจ มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดตามความถนัดและศักยภาพของนักเรียน 1.4) สภาพปัจจุบันการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน คือ สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานการณ์ปัจจุบัน มีการพูดคุยกับผู้ปกครองหาข้อตกลงร่วมกัน/ตั้งกฎกติกา/บทลงโทษที่เด็ดขาดเพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาป้องกันและปราบปรามเพื่อไม่ให้นักเรียนประพฤติไม่เหมาะสม และ 1.5) สภาพปัจจุบันการส่งต่อของสถานศึกษา คือ สถานศึกษามีระบบการส่งต่อที่ชัดเจน การส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือในด้านการศึกษาไปยังสถานศึกษาพิเศษ

2) แนวทางศึกษาการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีขอบข่ายกระบวนการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ดังนี้ 2.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกทาง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวร

เพื่อให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนและสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม 2.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา ซึ่ง บวร คือ บ้าน จะร่วมประสานงานกับครูประจำชั้นในการคัดกรองผู้เรียน วัด จะช่วยการจัดกลุ่มนักเรียน เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรอง ซึ่งเป็นการจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มตามพฤติกรรม 2.3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวร คือบ้านเป็นส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข สนับสนุนผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยได้ให้ความสำคัญและได้ให้ความร่วมมือกับผู้เรียนในการทำกิจกรรมที่โรงเรียน จัดขึ้นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัด วัด ช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป ส่วนโรงเรียน สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลได้เรียนรู้และพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถปรับตัวเผชิญกับปัญหาและดำรงตนให้เหมาะสมตามวัย โดยใช้รูปแบบที่หลากหลายตามสภาพและความเหมาะสม ได้แก่ การจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองนักเรียน กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน โครงการพิเศษต่าง ๆ 2.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของ บวร คือ บ้าน สามารถประสานงานกับโรงเรียนและครูประจำชั้นติดตามผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านการเรียนและพฤติกรรมทั้งครู ผู้ปกครอง มีการติดตามอย่างใกล้ชิด วัด ช่วยให้การช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนรวมทั้งผู้ปกครองด้วย และโรงเรียน ดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือนักเรียน ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหาจำต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียน จนกลายเป็นปัญหาของสังคม โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน และ 2.5) ด้านการส่งต่อนักเรียนดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวร คือ บ้านผู้ปกครองยอมรับในการคัดกรองและการส่งต่อของครู เมื่อแก้ด้วยตนเองไม่ได้ ก็จะส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ไข เช่นครูฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ควบคุมความประพฤติ จะไม่ปล่อยให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหาคนเดียว เพราะอาจจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่อสังคมได้ วัด แก้ไขปัญหาและการให้ความช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา และโรงเรียน ช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหา ยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นหรือกรณีเด็กมีความสามารถพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กด้อยโอกาสควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างเหมาะสมต่อไป

3) ผลการนำเสนอร่างแนวทางศึกษาการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้ มีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะประกอบด้วย 5 กระบวนการ ดังนี้ 3.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3.3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 3.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ครู และ 3.5) ด้านการส่งตอนักเรียน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1) สภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการศึกษาพบว่าการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาประกอบไปด้วย 5 กระบวนการ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนและ 5) การส่งต่อ ซึ่งในแต่ละกระบวนการจะครอบคลุมการดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวรได้แก่ 1) สถาบันครอบครัว (บ้าน) 2) สถาบันศาสนา (วัด) และ 3) สถาบันการศึกษา (โรงเรียน) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างชัดเจน และทางโรงเรียนมีการประชุมเพื่อหาแนวทางและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นแตกต่างกันในแต่ละยะจากผลการศึกษาในแต่ละด้านจึงเป็นปัญหาที่สามารถแก้ได้ และมีการตรวจสอบอยู่อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งทางโรงเรียนได้สร้างเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ผ่านการทำโครงการและแผนงานตามกรอบเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎิ์ณิชา พุทจิระ (2564) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง การพัฒนารูปแบบโดยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบด้านกระบวนการหรือวิธีการได้ 6 องค์ประกอบได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3)การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไข 5) การส่งต่อ และ 6) การนิเทศติดตามและประเมินผลผลการใช้รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้นในด้านประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผล ด้านคุณค่า และด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ข้อเสนอแนะ การนำผลการวิจัยครั้งนี้เพื่อใช้ประโยชน์ควรจัดทำคู่มือครูประจำชั้นโดยใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในโรงเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดวีระ อคฺคจิตโต (มงคล) (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชน แบบมีส่วนร่วม โดยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย สภาพพึงประสงค์โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นจากเรียงลำดับค่า $PNI_{modified}$

2) แนวทางศึกษาการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีขอบข่ายกระบวนการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ดังนี้ 2.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกทาง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด 2.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนในการจัดกลุ่มนักเรียน เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา 2.3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวร คือบ้าน เป็นส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข สนับสนุนผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ในส่วนวัด ช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป ส่วนโรงเรียน สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลได้เรียนรู้และพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถปรับตัวเผชิญกับปัญหาและดำรงตนให้เหมาะสมตามวัย 2.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยที่สามารถประสานงานกับโรงเรียนและครูประจำชั้นติดตามผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง วัดให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนรวมทั้งผู้ปกครองด้วย และโรงเรียน ดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือนักเรียน ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหาจำต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียน จนกลายเป็นปัญหาของสังคม และ 2.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวร คือ บ้านผู้ปกครองยอมรับในการคัดกรองและการส่งต่อของครู เมื่อแก้ด้วยตนเองไม่ได้ ก็จะส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ไข วัด แก้ไขปัญหาและการให้ความช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา และโรงเรียน ช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหา ยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น โดยส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างเหมาะสมต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินงานได้กำหนดให้งานแต่ละประเด็นมีขั้นตอนที่สร้างความพันธ์ในการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร โดยอาศัยการร่วมมือกันระหว่างบ้านที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูสั่งสอนในสิ่งที่ดี ทั้งในการปฏิบัติตนต่อตนเอง ผู้อื่น และการดูแลในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาเฉพาะบุคคลและจัดอยู่ในพฤติกรรมเสี่ยง วัดหรือสถานที่ทางศาสนาเป็นการดำเนินงานในการอบรมสั่งสอนในเยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นที่พึ่งในการแก้ไขปัญหาในพฤติกรรมเสี่ยงหรือมีปัญหาด้านพฤติกรรมทางการเรียน และโรงเรียนหรือสถานศึกษาทำหน้าที่สั่งสอนความรู้ทั้งทางวิชาการ และศีลธรรม จริยธรรม เก็บข้อมูลเฉพาะบุคคลในการศึกษาผู้เรียนรายกรณี โดยใช้หลักกระบวนการในการช่วยนักเรียน และส่งต่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในแต่ละบุคคลนอกสถานศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา พงษ์สวัสดิ์ และสายสุดา เตียเจริญ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนืองบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี มีแนวทาง อาทิเช่น (1) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรมีการพัฒนาจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการพัฒนาปรับปรุงตนเอง (2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มมีปัญหา (3) ด้านการส่งต่อ โรงเรียนควรชี้แจงให้กับนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงเหตุผลที่แท้จริงของการส่งต่อนักเรียน

3) ผลการนำเสนอร่างแนวทางการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ บวร ในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้ โดยการมีส่วนร่วมของบวรในเครือข่ายสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 5 กระบวนการ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนและการส่งต่อ ซึ่ง

ในแต่ละกระบวนการจะครอบคลุมการดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของ บวรได้แก่ 1) สถาบันครอบครัว (บ้าน) 2) สถาบันศาสนา (วัด) และ 3) สถาบันการศึกษา (โรงเรียน) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าแต่ละวิธีการสามารถดำเนินการตามขั้นตอนที่เป็นรูปธรรมมีความชัดเจน และสามารถไปประกอบกับการออกแบบแผนงานหรือโครงการในแต่ละปีอย่างเหมาะสมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของของนุชา สระสม และคณะ (2561) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัด สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน”ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร คือ โรงเรียนจัดการศึกษาได้มาตรฐานผ่านเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านการจัดการศึกษาและการพัฒนาบุคลากร 3) ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และ 4) ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของลู แจ็คสัน (Lou Jackson, 2024) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานมีส่วนช่วยปรับปรุงการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการใกล้ชิดกับบทบาทของผู้นำและครูมากขึ้นในการพัฒนาวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ในข้อแรกครูใหญ่และครูผู้สอนสามารถรับรู้อย่างชัดเจนว่าการพัฒนาวิชาชีพครูในการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีประสิทธิผลสูงสุดที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน ในข้อสองพบว่า ภาวะผู้นำที่ร่วมมือกันทำให้เกิดภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล และในทางกลับกันก็มีอิทธิพลต่อการดำเนินการเรียนรู้แบบผสมผสาน นัยสำคัญที่สุดของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ก็คือการเรียนรู้แบบผสมผสานมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยครูรายงานการมีส่วนร่วมมากขึ้น และการมีส่วนร่วมของนักเรียนมากขึ้นด้วยระบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน อาจารย์ใหญ่ให้ความเห็นว่านักเรียนมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมนี้ช่วยแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมได้

องค์ความรู้ใหม่

แนวการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวรในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวรในเครือข่ายสถานศึกษา คือ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบวร ได้แก่ 1) สถาบันครอบครัว (บ้าน) 2) สถาบันศาสนา (วัด) และ 3) สถาบันการศึกษา (โรงเรียน) ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวรในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงสภาพการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ในภาพรวมสะท้อนผลให้เห็นว่า ระบบการดำเนินงานสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยมีบทบาทร่วมกับในหลายเครือข่ายซึ่งตลอดมาคณะครูอาจารย์ยังช่วยกันในการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงเป็นระบบตามแนวทางการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อ ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวร เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมเริ่มจากการบ้านในการร่วมกันดำเนินการพัฒนาตัวผู้เรียนรายบุคคล เพราะบ้านเป็นสิ่งที่สำคัญของสถาบันทางสังคม ถ้าที่บ้านเอาใจใส่และร่วมมือกันในการขับเคลื่อนตัวผู้เรียนกับสถาบันอื่นๆ ก็ทำให้ผู้เรียนเก่ง ดี และมีความสุขในการดำเนินชีวิต ในขณะเดียวกันวัดหรือแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจทางศาสนา ก็มีส่วนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการอบรมสั่งสอนในผู้เรียนเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพไม่หลงผิดไปกับสิ่งยั่วยุหรือสิ่งไม่ดี ตลอดจนการแก้ไขปัญหาทางสังคมอย่างมีเหตุมีผล ในสำคัญที่สุดคือ โรงเรียนหรือสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคล เลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการรับมือกับตัวผู้เรียนที่มีความถนัดและสนใจในสิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกัน ทำให้ลดการที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ และมีความเข็มแข็งในการเลือกปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควร และลดปัญหาทางด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของ บวร ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้คำแนะนำช่วยเหลือ และติดตามการดำเนินงานเป็นระยะ ส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินการให้ถูกต้องเหมาะสมและเกิดขวัญกำลังใจ

1.3) สถานศึกษา ควรร่วมกันวางแผนและพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของ บวร ของสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1) สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ที่นำแนวทางไปใช้ภายในสถานศึกษาควรทำความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนนำไปใช้และดำเนินการให้ถูกต้อง

2.2) สถานศึกษาที่นำแนวทางแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวรในเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรติดตามและประเมินผลการนำแนวทางไปใช้

2.3) สถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาควรจัดทำแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมี ส่วนร่วมของ บวรในเครือข่ายสถานศึกษาตนเองโดยเฉพาะ ตามบริบทการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนำไปปรับใช้

3) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1) ควรศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบวรที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3.2) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของ บวร ของสถานศึกษา

3.3) ควรศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมโดยใช้หลักธรรมอื่น ๆ เพื่อพัฒนาให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). แนวปฏิบัติงานแนะแนวตามแผนพัฒนาการแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 2. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2548). พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

กฤษฎิ์ณิชา พุทจิระ. (2564). การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) เน้นสมรรถนะประจำสายงานของครูประจำชั้น. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะสหวิทยาการ: มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สพป.ชัยภูมิ เขต 3. (2561). คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. ชัยภูมิ: กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3.

นุชา สระสม และคณะ. (2561). การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัด สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารบริหารการศึกษา มศว. 15(28), 62-75.

พระครูปลัดวีระ อคฺคจิตโต (มงคล). (2565). รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน). ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วรินทร บุญยิ่ง. (2553). การสังเคราะห์รูปแบบ กระบวนการ และเทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของประเทศเกาหลีใต้. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ และสายสุดา เตียเจริญ. (2562). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนืองบุรี. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(2), 304-314.

อริยา พรหมสุภา. (2558). บวร บ้าน วัด โรงเรียน องค์กรแห่งการเรียนรู้ในชุมชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี.

Lou Jackson. (2024). Do Blended Learning Systems Improve Student Engagement? A Closer Look at the Role of On-Site Leadership and Teacher Professional Development. A dissertation of doctor of education. Graduate School: Arkansas State University.

แรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

The people's motovation to elect local politicians , dong lan sub-district administrative organization,mueang roi et district roi et province

ธนาวัฒน์ วัฒทันต์
Thanawat Wattan
ไพรัช พื้นชมภู
Phairat Phuenchomphoo
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus
Email: wattanachai18082534@gmail.com

Received: 25 April 2024; Revised: 19 May 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าทีเทส และ เอฟ-เทส

ผลการวิจัยพบว่า

1) แรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจริยธรรม และคุณธรรมของผู้สมัคร ด้านคุณสมบัติที่ดีของผู้สมัคร ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร และด้านอุดมการณ์ของผู้สมัคร ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน มีแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ 3) ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำสามอันดับแรก ได้แก่ ควรมีใจมุ่งมั่นพัฒนา ต้องการเข้าไปแก้ปัญหา ความต้องการ ประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความเจริญก้าวหน้า มากกว่าที่เป็นอยู่ ควรตั้งใจเข้าไปขวนขวาย ช่วยเหลือ เพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก เพื่อให้เป็นที่พึ่ง ความหวังของประชาชนในท้องถิ่นให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และควรปฏิบัติหน้าที่เสียสละเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: แรงจูงใจ, ประชาชน, การเลือกตั้ง, นักการเมืองท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study people's motivation in electing local politicians; Dong Lan Subdistrict Administrative Organization Mueang Roi Et District Roi Et Province 2) To compare people's motivation in electing local politicians. Dong Lan Subdistrict Administrative Organization Mueang Roi Et District Roi Et Province 3) To study people's suggestions on ways to develop incentives for the election of local politicians. Dong Lan Subdistrict Administrative Organization Mueang Roi Et District Roi Et Province The sample group 379 people. The research instrument was a questionnaire. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation. The statistics used to test the hypothesis are the T-Test and F-Test.

The results showed that:

1) People's motivations for electing local politicians Dong Lan Subdistrict Administrative Organization Mueang Roi Et District Roi Et Province as a whole is at a moderate level. When considering each aspect, it was found that At a moderate level in all 4 areas, arranged from the most average to the least, namely the ethics and morality of the applicant. Good qualities of the applicant Applicant's characteristics and the ideology of the applicants, respectively.

2) The results of the comparison of motivation found that people of different genders, ages, and educational levels and have different careers and have incentives to elect local politicians Dong Lan Subdistrict Administrative Organization Mueang Roi Et District Roi Et Province, overall and in each aspect, is no different. This was not in line with the research assumptions.

3) Citizens gave suggestions on ways to develop incentives for electing local politicians. Dong Lan Subdistrict Administrative Organization in order of frequency from highest to lowest, the top three are: should have a heart and determination to develop Want to solve problems and needs of local people to achieve progress. more than it is You should intend to go out and help your fellow human beings who are in distress. To be a refuge and hope for the local people more than it is and should perform duties and sacrifice for the true benefit and happiness of the people.

Keywords: Motivation, Population, Election, Loncal Politician

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 249 ภายใต้บังคับมาตรา 1 ให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบประกอบกัน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

การปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นการปกครองระดับรากหญ้าที่สำคัญอย่างยิ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง (Political participation) ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ปกครอง และบริหารงานในท้องถิ่นของตนเอง โดยให้มีการเลือกตัวแทนที่ตนเองไว้วางใจไปทำหน้าที่ในการบริหารและนิติบัญญัติซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาล และเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนได้เรียนรู้การปกครองตนเองการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการมอบหมายอำนาจหน้าที่จากผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ภายในองค์กร เพื่อให้องค์การในระดับต่าง ๆ ได้มีอำนาจในการตัดสินใจเพราะเป็นองค์การที่สามารถรับรู้ถึง ความต้องการ และปัญหาได้ละเอียดและรวดเร็วทำให้สามารถที่จะแก้ไขปัญหาและความต้องการได้รวดเร็วและตรงเป้าหมาย (สุพรรณยา อ่ำสุข และทัศนีย์ ทองจันดี, 2557) การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยมีตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในองค์กร ที่เรียกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะทำภารกิจเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ตรงตามเป้าหมาย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมาก ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นที่ลงรับสมัครเลือกตั้ง จากหลายกลุ่ม และมีการแข่งขันทางการเมืองที่เข้มข้นระหว่างกลุ่มต่างๆ แต่ในที่สุดผู้ที่ได้รับเลือกจะเป็นผู้ที่กลุ่มองค์กรชุมชนส่วนใหญ่ให้การยอมรับมากที่สุดเมื่อเสร็จสิ้นการเลือกตั้งแล้วการแข่งขันทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงการเลือกตั้งก็ค่อยๆคลี่คลายและหมดไปนักการเมืองท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากกลุ่ม/องค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไป และสนับสนุนให้มาทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น เป็นคนในท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองภายนอกเป็นนักประสานงานมากกว่าเป็นผู้นำที่เข้มแข็งเด็ดขาดส่วนใหญ่มีแบบแผนบริหารแบบเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่ม/องค์กรชุมชน รับฟังความคิดเห็นผ่านเวทีชุมชน และการปรึกษาหารือระหว่างกลุ่ม/องค์กรชุมชนที่สุด (โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง, 2556)

การเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น ถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่ง ปัจจุบันประชาชนให้ความสนใจทางการเมืองมากขึ้น เพราะต้องการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปไปพัฒนา แก้ไขปัญหา และความต้องการ นักการเมืองท้องถิ่นจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล มีจริยธรรมและศีลธรรม สามารถอุทิศชีวิตต่อสู้กับความถูกต้อง มากกว่าความถูกใจ และต้องผดุงซึ่งหลักนิติธรรม

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศและเป็นแนวทางในการพัฒนาแรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการเลือกนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวิธีในการดำเนินการวิจัยตามองค์ประกอบดังนี้

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 14 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น จำนวน 7,326 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 14 หมู่บ้าน จำนวน 7,326 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คน (กัลยา นิชย์บัญชา, 2561)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะคำถามแบบ (Check list) มีคำตอบให้เลือกตอบ จำแนกออกเป็นเพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 ระดับแรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open ended)

3. สถิติในการวิจัย โดยการหาคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องในการใช้ภาษาและด้านอื่น ๆ โดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที t-test และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับแรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับแรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน มีผลดังตารางต่อไปนี้

แรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลานในสี่ด้าน	ระดับแรงจูงใจ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ด้านนโยบาย และอุดมการณ์ของผู้สมัคร	3.45	0.70	4	ปานกลาง
2. ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร	3.48	0.71	3	ปานกลาง
3. ด้านคุณสมบัติที่ดีของผู้สมัคร	3.52	0.62	2	มาก
4. ด้านจริยธรรม และคุณธรรมของผู้สมัคร	3.54	0.67	1	มาก
รวม	3.50	0.68	-	ปานกลาง

จากตารางพบว่า แรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.50,S.D=0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านจริยธรรม และคุณธรรมของผู้สมัคร ($\bar{X}$=3.54,S.D=0.67) ด้านคุณสมบัติที่ดีของผู้สมัคร ($\bar{X}$=3.52,S.D=0.62) ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ($\bar{X}$=3.48,S.D=0.71) และด้านนโยบายและอุดมการณ์ของผู้สมัคร ($\bar{X}$=3.45,S.D=0.70) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาแรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เรียงลำดับจากความถี่สูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) ควรมีใจมุ่งมั่นพัฒนาเข้าไปแก้ปัญหา ความต้องการ ประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามากกว่าที่เป็นอยู่ 2) ควรตั้งใจเข้าไปขวนขวาย ช่วยเหลือ เพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก เพื่อให้เป็นที่พึ่งและความหวังของประชาชนในท้องถิ่น มากกว่าที่เป็นอยู่ และ 3) ควรปฏิบัติหน้าที่เสียสละเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับแรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล ดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า นักการเมืองท้องถิ่น สร้างแรงจูงใจให้ประชาชน อยู่พอสมควร ซึ่งในด้านจริยธรรม และคุณธรรมของผู้สมัคร จะเห็นได้ว่าประชาชนให้ความสำคัญมากกว่าทุกด้าน เพราะอาจเห็นว่าเป็นด้านที่นักการเมืองท้องถิ่นปฏิบัติตนตั้งอยู่ในคุณธรรม เสียสละช่วยเหลือ และในด้านคุณสมบัติที่ดีของผู้สมัคร ก็เช่นกัน ส่วนในด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร และด้านนโยบาย และอุดมการณ์ของผู้สมัคร ประชาชนอาจเห็น นักการเมืองท้องถิ่น ยังไม่ทำให้เกิดความคาดหวัง และยังไม่มีความน่าประทับใจเท่าที่ควร อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชน มีแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหาร

ส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดของขวัญหทัย แจ่มแจ้ง (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของกณิศ พรมนิกร (2555) ได้การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด : ศึกษาในห้วงเวลา ปีพุทธศักราช 2555 ” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านจริยธรรมและคุณธรรมของผู้สมัคร รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติที่ดีของผู้สมัคร ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านโยบายและอุดมการณ์ของผู้สมัคร

ด้านจริยธรรม และคุณธรรมของผู้สมัคร พบว่า แรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ประชาชนอาจเห็นว่า ด้านจริยธรรมและคุณธรรมของผู้สมัคร ประกอบด้วยการบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ อุทิศตนแก่งานอยู่มากพอควร อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีแรงจูงใจในรายด้านนี้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของไพบูล เติมสมเกตุ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะและบทบาทของนายกเทศมนตรี ที่พึงประสงค์ : ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า ด้านคุณธรรมและจริยธรรม อยู่ในระดับมาก

ด้านคุณสมบัติที่ดีของผู้สมัคร พบว่า แรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ประชาชนอาจเห็นว่า ด้านคุณสมบัติที่ดีของผู้สมัคร ประกอบด้วยจริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม ความรู้ความสามารถ วิสัยทัศน์ กว้างไกล อยู่มากพอควร ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นส่วนมากจะประกอบด้วยคุณวุฒิปัญญาวุฒิที่สูง อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีแรงจูงใจในด้านนี้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของธมลวรรณ วรรณปลูก (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ศึกษากรณี เทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของขวัญหทัย แจ่มแจ้ง (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษา พบว่า ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของ ปิยะรัตน์ สนแจ้ง (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562 ผลการศึกษาพบว่า ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร พบว่า แรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ประชาชนอาจเห็นว่า ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร มีคุณธรรม จริยธรรม มีความยุติธรรม และขยันขันแข็ง กล้าหาญ กล้าติดสินใจ กล้ารับผิดชอบ ส่วนการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ ความสามารถอาจยังทำได้ไม่เต็มที่ และอาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีแรงจูงใจในรายด้านนี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับการวิจัยของแสงตะวัน มโยทาร (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง

“คุณลักษณะและบทบาทของนายกเทศมนตรี:สำรวจจากความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านนโยบาย และอุดมการณ์ของผู้สมัคร พบว่า แรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านนโยบาย และอุดมการณ์ของผู้สมัคร โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ประชาชนอาจเห็นว่า ด้านอุดมการณ์นักการเมืองท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติตามหลักการ รูปแบบ ระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และมีนโยบาย ที่เจริญก้าวหน้า ทันสมัย เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างสูงสุด ส่วนการมีใจมุ่งมั่นพัฒนา เข้าไปแก้ปัญหา ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และตั้งใจเข้าไปขวนขวายช่วยเหลือ เพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก เพื่อให้เป็นที่พึ่ง ความหวัง ของประชาชนในท้องถิ่น อาจยังไม่ทำให้มีแรงจูงใจมากนัก อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีแรงจูงใจ ในด้านนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยในประเด็นนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของธมลวรรณ วรรณปลูก (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ศึกษากรณี เทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ด้านนโยบาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมและรายด้านไม่ต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่าง ๆ จะมีแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพใดๆ แต่ขึ้นอยู่กับแรงกระตุ้นจากนักการเมืองท้องถิ่นที่ทำให้เกิดความเต็มใจในแต่ละเพศช่วงอายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ที่ต่างกัน ดังนั้น ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญหทัย แจ่มแจ้ง (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของการุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาแรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรมีใจมุ่งมั่นพัฒนาเข้าไปแก้ปัญหา ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามากกว่าที่เป็นอยู่ ควรตั้งใจเข้าไปขวนขวาย ช่วยเหลือ เพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก เพื่อให้เป็นที่พึ่ง ความหวัง ของประชาชนในท้องถิ่น มากกว่าที่เป็นอยู่ และควรปฏิบัติหน้าที่เสียสละเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

องค์ความรู้ใหม่

นักการเมืองท้องถิ่น มีความพยายามสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนอยู่พอสมควร ซึ่งในด้านจริยธรรม และคุณธรรมของผู้สมัคร จะเห็นได้ว่าประชาชนให้ความสำคัญมากกว่าทุกด้าน เพราะอาจเห็นว่าเป็นด้านที่นักการเมืองท้องถิ่นปฏิบัติตนตั้งอยู่ในคุณธรรมจริยธรรม เสียสละช่วยเหลือประชาชนด้วยความจริงใจ รวมถึงด้านคุณสมบัติที่ดีของผู้สมัครก็เช่นกัน ส่วนในด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ด้านนโยบายและอุดมการณ์ของผู้สมัคร ประชาชนอาจเห็นนักการเมืองท้องถิ่น ยังไม่ทำให้เกิดความคาดหวัง และยังไม่มีความน่าประทับใจเท่าที่ควร อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชน มีแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

สรุป

แรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจริยธรรมและคุณธรรมของผู้สมัคร ด้านคุณสมบัติที่ดีของผู้สมัคร ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร และด้านนโยบายและอุดมการณ์ของผู้สมัคร

ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจของประชาชนในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน มีแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาแรงจูงใจในการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ 1) ควรมีใจมุ่งมั่นพัฒนา ต้องการเข้าไปแก้ปัญหา ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามากกว่าที่เป็นอยู่ 2) ควรตั้งใจเข้าไปขวนขวาย ช่วยเหลือ เพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก เพื่อให้เป็นที่พึ่ง ความหวังของประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าที่เป็นอยู่ และ 3) ควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ข้อเสนอแนะ

1.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1.1.1 ด้านนโยบายและอุดมการณ์ของผู้สมัคร นักการเมืองท้องถิ่นควรแก้ไขปรับปรุง ยกระดับการพัฒนาด้านนโยบายและอุดมการณ์ ตั้งใจเข้าไปขวนขวายช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก รวมถึงปฏิบัติตามหลักการรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

1.1.2 ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร นักการเมืองท้องถิ่นควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมีความรู้ความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนรวมถึงพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญรุ่งเรืองมากยิ่งขึ้น

1.1.3 ด้านคุณสมบัติที่ดีของผู้สมัคร นักการเมืองท้องถิ่นไม่ควรซื้อเสียง ไม่ยึดความถูกใจมากกว่าความถูกต้อง ควรแก้ไขปรับปรุงและยกระดับการไม่ซื้อเสียงปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับในการลงสมัครรับเลือกตั้ง

1.1.4 ด้านจริยธรรมและคุณธรรมของผู้สมัคร นักการเมืองท้องถิ่นควรแก้ไขปรับปรุง และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีแรงจูงใจในด้านจริยธรรมและคุณธรรมของผู้สมัครให้มากยิ่งขึ้น ไม่หลงละเลิงในอำนาจ ไม่บีบคั้น กดขี่ ไม่หาเหตุเบียดเบียนประชาชน

1.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.2.1 ควรศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่มีผลต่อการพัฒนาวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลของนักการเมืองท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2.2 ควรศึกษาปัจจัยด้านอุดมการณ์ของผู้สมัครในการเลือกตั้งของนักการเมืองท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

กณิศ พรมนิกร. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด : ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. 2555 สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยสื่อสารการเมือง บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก.

กัลยา นิชย์บัญชา. (2561). สถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: หจก.สามลดา.

การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน. (2563). การตัดสินใจเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี

โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง. (2556). มิติใหม่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: ผู้บริหาร ท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.

ขวัญหทัย แจ่มแจ้ง. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การ บริหารส่วนตำบลวัดสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม). คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธมลวรรณ วรรณปลูก. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี: ศึกษากรณี เทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.

ปิยะรัตน์ สนแจ้ง. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง: มหาวิทยาลัยเกริก.

ไพบูล เติมสมเกตุ และคณะ. (2558). คุณลักษณะและบทบาทของนายกเทศมนตรีที่พึงประสงค์ : ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.(2560). ราชกิจจานุเบกษา.หมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.

สุพรรณษา อ่ำสุข และทัศนีย์ ทองจันดี. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด :ศึกษากรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ.2557. เรียกใช้เมื่อ 7 มกราคม 2567 จาก: http://www.mis.krirk.ac.th.

องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน. (2559). แผนพัฒนาท้องถิ่นสาม.ร้อยเอ็ด: องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน. (อัดสำเนา).

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

The Personnel management of school Administrators according to the principles of Sangahavatthu 4 in Chian yai Educational network group 2 Nakhon Si Thammarat primary Educational service area office 3

เรืองอุไร เทพชุม
Ruangurai Tepchum
พระครูสุเมธปริยัติคุณ
Phrakrusumethpariyatikul
กษมา ศรีสุวรรณ
Kasama Srisuwan
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus
E-mail: mew22335@gmail.com

Received: 26 April 2024; Revised: 3 May 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 3) นำเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดย วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยและแบบประเมินการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า:

1) สภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีกระบวนการบริหารงานบุคคลที่ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษา เนื่องจากมีจำนวนนักเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด เกิดปัญหาครูไม่ครบชั้น ไม่ครบวิชา และสถานศึกษาไม่มีอำนาจในการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ระเบียบวินัยมีการปรับเปลี่ยนเกณฑ์การประเมินอยู่เสมอ ขาดการวางแผนประชุมชี้แจง จึงเกิดความสับสนและไม่เข้าใจหลักเกณฑ์ ส่งผลให้ทำผิดระเบียบโดยไม่ตั้งใจ 2) แนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1. ด้านการวางแผน

อัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย 5. ด้านการออกจากราชการ ซึ่งแต่ละด้านจะมีการบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ 3) ผลการนำเสนอการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 พบว่า ในการร่วมสนทนากลุ่มซึ่งทุกคนเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล, ผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2, หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

This objectives of research article are to 1) Study the personnel management conditions of educational institution administrators in the Chian Yai Educational Network Group 2, 2) Study the personnel management guidelines of educational institution administrators according to the principles of Sangahavatthu 4 in the Chian Yai Educational Institution Network Group 2, 3) Presenting guidelines for personnel management of educational institution administrators according to the principles of Sangahavatthu 4 in the Chian Yai Educational Institution Network Group 2, Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, Data were analyzed using inductive methods and group discussion evaluations.

The following findings :

1) Conditions of personnel management of educational institution administrators in the Chian Yai Educational Network Group 2, has a personnel management process that is not yet responsive to the needs of educational institutions. This is because the number of students is lower than the criteria set by the Office of the Teachers and Educational Personnel Commission. There was a problem of not having enough teachers for all grades, not all subjects, and educational institutions not having the authority to recruit and appoint them. The discipline is constantly changing its evaluation criteria. Lack of planning for clarification meeting Therefore there is confusion and misunderstanding of the rules. Resulting in unintentionally breaking the rules. 2) Personnel management guidelines for education institution administrators consist of 5 aspects: 1. Personnel planning and positioning. 2. Recruitment and appointment. 3. In terms of enhancing efficiency in government service. 4. Discipline and maintaining discipline. 5. Regarding leaving government service. Each aspect will be integrated according to the Sangahavatthu 4 principles make operations more efficient and operations are systematic. 3)The results of the presentation of personnel management of educational institution administrators according to Sangahavatthu 4, Found that In participating in group discussions, everyone saw that is appropriate There is a possibility and is useful and can be used.

Keywords: Personnel Administration, Educational institution administrators, Sangahavatthu 4

บทนำ

การพัฒนาประเทศที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยคนที่มีคุณภาพที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคน สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า แก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเองในด้านต่างๆ ปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว คือ คุณภาพของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพและพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนได้อย่างเต็มที่ (จอมพงศ์ มงคลวานิช, 2561)

การพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2564 ที่กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการกระจายอำนาจบริหารงานบุคคลให้แก่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลมากขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานจัดการศึกษาให้มากที่สุด การบริหารงานบุคคลจึงถือเป็นเรื่องสำคัญและยุ่งยากที่สุดในการจัดการเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวโยงกับจิตใจของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร แม้ว่าองค์กรจะมีงบประมาณ มีการจัดองค์กร มีการบริหารงานที่ดีเพียงใดก็ตาม แต่หากขาดการบริหารบุคคลที่ดีก็ยากที่จะทำให้องค์กรนั้นบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ ในทางกลับกันหากมีการบริหารบุคคลที่ดีจัดวางตัวบุคคล ที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงาน ส่งเสริมสนับสนุนและลดความขัดแย้งภายในองค์กรได้ก็จะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรนั้น ๆซึ่งปัจจุบันการบริหารงานบุคคลในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 มีสภาพอัตรากำลังที่ค่อนข้างน้อยภาระงานสอนบวกกับงานอื่นๆค่อนข้างมาก เนื่องจากจำนวนนักเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ.กำหนด ทำให้มีบุคลากรในการทำงานไม่เพียงพอ และมีการเปลี่ยนแปลงไปทุกปี จึงประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ (เสนาะ ติเยาว์, 2563)

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจัดเป็นบุคคลสำคัญที่สุดของสถานศึกษา เพราะมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการเป็นผู้นำให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำในทางดำรงชีวิตภายใต้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรโดยเฉพาะความมีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ผู้บริหารควรมีในการบริหารงานบุคคล คือ หลักสังคหวัตถุ 4 หมายถึงธรรมที่ใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคลให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข พระพุทธองค์ทรงอุปมาสังคหวัตถุไว้ในสังคหสูตรว่า เปรียบเหมือนกับพาหนะที่จะนำคนไปสู่ความเจริญในโลก โดยหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน คือ การรู้จักให้ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือด้วยการแบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้อื่นที่ควรให้ ตลอดจนให้ปัญญา และศิลปวิทยา รวมไปถึงการให้อภัยแก่ผู้อื่น 2) ปิยวาจา คือ การพูดจาน่ารัก ปราศรัยด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน ไพเราะพูดด้วยถ้อยคำที่น่าฟัง ชี้แจ้งในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ให้กำลังใจ ก่อให้เกิดมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 3) อัตถจริยา คือ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้อื่น เป็นการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน 4) สมานัตตตา คือ ความเป็นผู้วางตนสม่ำเสมอ หรือเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การรักษาระเบียบวินัยอันใดที่ทุกคนพึงปฏิบัติตามหน้าที่ ที่บัญญัติเอาไว้เป็นระเบียบของสถานที่หรือหน่วยงาน (พระพรหมคุณภรณ์, 2561)

จากเหตุผลและความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ ๒ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3

3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1.รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

3) ขั้นตอนนำเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) นำเสนอแนวทางการสนทนากลุ่ม (2) ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม (3) แบบสนทนากลุ่ม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกเฉพาะผู้ที่มีประสบการณ์การบริหารงานบุคคลมากกว่า 5 ปี สำหรับแนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-rich Case” คือมีข้อมูลให้ศึกษา

ในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน หัวหน้างานบริหารงานบุคคล 7 คน ครู จำนวน 5 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน โดยมีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน นักวิชาการ จำนวน 1 คน ครู จำนวน 1 คน และพระภิกษุ จำนวน 1 รูป

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญร่วมประชุมกลุ่มสนทนา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารกลุ่มบริหารงานบุคคล จำนวน 1 คน นิติกรสำนักงานเขตพื้นที่ จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารงานบุคคล จำนวน 1 คน พระภิกษุจำนวน 1 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล 2) กำหนดประเด็นการร่างแบบสัมภาษณ์สภาพการบริหารงานบุคคล 3) นำร่างแบบสัมภาษณ์การบริหารงานบุคคลปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับร่างแบบสัมภาษณ์การดำเนินงานการบริหารงานบุคคล เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.3 ขั้นตอนนำเสนอแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำร่างแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้ ทั้งแบบแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตาม

ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่มใช้ร่างการศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอนตั้งแต่ (1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) ทำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (3) ขั้นแนะนำตัวและกำหนดบทสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมโดยติดต่อทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาต สัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 2) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ทั้งนี้ผู้วิจัย ได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4.3 ขั้นตอนนำเสนอแนวทาง ในการจัดประชุมกลุ่มสนทนาประเมินแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ มีกระบวนการดังนี้คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อประเมินขอความเห็นและข้อเสนอแนะ ตามวันเวลาและสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงาน

บุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในผลการศึกษาสภาพ

5.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้ 1)ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อและการสัมภาษณ์ จัดทำร่างแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม

5.3 ขั้นตอนนำเสนอแนวทาง การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีรายละเอียดการดำเนินการโดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ฉบับสมบูรณ์สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจัดทำแนวทางวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า

1) ด้านการวางแผนกำลังคนและการกำหนดตำแหน่ง การวางแผนยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษา เนื่องจากมีจำนวนนักเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด เกิดปัญหาครูไม่ครบชั้น ไม่ครบวิชา

2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง สถานศึกษาไม่มีอำนาจหน้าที่ในการสรรหาบุคคลเพื่อบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาโดยตรง ต้องรอการจัดสรรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งส่งผลให้มีความล่าช้า ทำให้โรงเรียนขาดแคลนครู

3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ มีการปรับเปลี่ยนเกณฑ์อยู่เสมอ ขาดการวางแผนประชุมชี้แจงถึงแนวทางการปฏิบัติทำให้ครูเกิดความสับสนไม่เข้าใจหลักเกณฑ์

4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย ข้าราชการครู ไม่ได้ติดตาม และศึกษาการเปลี่ยนแปลงของกฎระเบียบข้อบังคับ จึงทำให้ข้าราชการครูทำผิดกฎระเบียบโดยไม่ตั้งใจ

5) ด้านการออกจากราชการ เนื่องจากข้าราชการครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยและแนวปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการ และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด จึงไม่เกิดปัญหาและอุปสรรคด้านการออกจากราชการ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่ม

เครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 พบว่า

1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังคนและการกำหนดตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมประชุม รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (หลักอัตถจริยาและหลักปิยวาจา) จากนั้นฝ่ายบริหารงานบุคคลจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนงานต่างๆ เสนอข้อคิดเห็นและรับฟังอย่างเสมอภาค (หลักอัตถจริยาและหลักสมานัตตตา) และนำเสนอแผนอัตรากำลังไปยังต้นสังกัด (หลักอัตถจริยา)

2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง สถานศึกษาสำรวจอัตราว่างข้าราชการครู และบุคลากรในสถานศึกษา ตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ.กำหนด (หลักอัตถจริยา) เพื่อรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการสอบคัดเลือก ด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้ (หลักสมานัตตตา) จากนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอนุมัติสั่งบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาให้กับสถานศึกษาที่ขาดแคลนอัตรากำลังครู (หลักอัตถจริยา)

3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการปฐมนิเทศ แก่ผู้ที่ได้รับการสรรหา และบรรจุแต่งตั้ง จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (หลักอัตถจริยา) สร้างโอกาสใหม่ๆ ให้บุคลากรในสถานศึกษาได้อบรมพัฒนาและส่งเสริมทักษะวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ (หลักทาน) สนับสนุนให้บุคลากรทำผลงานด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง (หลักอัตถจริยา) เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน ยกย่องชมเชยบุคลากรที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (หลักปิยวาจาและหลักสมานัตตตา)

4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย ผู้บริหารดำเนินการวางแผน อบรมชี้แจงถึงระเบียบวินัยและการรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติร่วมกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เข้าใจตรงกัน และนำไปปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด (หลักสมานัตตตา) ส่งเสริมและพัฒนาให้ข้าราชการครูและบุคลากรมีวินัย ป้องกันไม่ให้กระทำผิดวินัย โดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างขวัญและกำลังใจที่ดีให้แก่บุคลากร (หลักอัตถจริยา)

5) ด้านการออกจากราชการ มีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด โดยผู้บริหารสถานศึกษาอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยและแนวปฏิบัติงานของข้าราชการป้องกันการเกิดปัญหาและอุปสรรคด้านการออกจากราชการ (หลักสมานัตตตา)

3. ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า

1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังคนและการกำหนดตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมประชุม รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (หลักอัตถจริยาและหลักปิยวาจา) จากนั้นร่วมจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนงานต่างๆ (หลักอัตถจริยาและหลักสมานัตตตา) และนำเสนอแผนอัตรากำลังไปยังต้นสังกัด (หลักอัตถจริยา) จากนั้นนำแผนอัตรากำลังของสถานศึกษาที่ได้จัดทำขึ้นสู่การปฏิบัติ (หลักอัตถจริยา)

2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง สถานศึกษาสำรวจอัตราว่างข้าราชการครู และบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อจัดทำแผนอัตรากำลัง (หลักอัตถจริยา) เพื่อรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการสอบคัดเลือกให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด ด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้ (หลักสมานัตตตา) จากนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอนุมัติสั่งบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาให้กับสถานศึกษาที่ขาดแคลนอัตรากำลังครู (หลักอัตถจริยา) จากนั้นผู้บริหารจัดบุคคล

เข้าปฏิบัติงานตามวุฒิการศึกษาและความถนัด เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน (หลักทานและหลักอัตถจริยา)

3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการปฐมนิเทศ แก่ผู้ที่ได้รับการสรรหา และบรรจุแต่งตั้ง จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (หลักอัตถจริยา) สร้างโอกาสใหม่ๆ ให้บุคลากรในสถานศึกษาได้อบรมพัฒนาและส่งเสริมทักษะวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ (หลักทาน) สนับสนุนให้บุคลากรทำผลงานด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง (หลักอัตถจริยา) เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน ยกย่องชมเชยบุคลากรที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ให้รางวัลและของขวัญในโอกาสต่างๆ (หลักปิยวาจา/หลักสมานัตตตา)

4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย ผู้บริหารดำเนินการวางแผน อบรมชี้แจงถึงระเบียบวินัยและการรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติร่วมกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เข้าใจตรงกัน และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด (หลักสมานัตตตา) ส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรมีวินัย ป้องกันไม่ให้กระทำผิดวินัย โดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร (หลักอัตถจริยา)

5) ด้านการออกจากราชการ มีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด โดยผู้บริหารสถานศึกษาอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยและแนวปฏิบัติงานของข้าราชการป้องกันการเกิดปัญหาและอุปสรรคด้านการออกจากราชการ (หลักสมานัตตตา)

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า 1) การวางแผนกำลังคนและการกำหนดตำแหน่ง สถานศึกษามีการรวบรวมและรายงานข้อมูลสารสนเทศ เพื่อวิเคราะห์ความต้องการอัตรากำลัง และจัดทำแผนอัตรากำลังของสถานศึกษา 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีการดำเนินการสรรหาบุคลากรอย่างเหมาะสมและโปร่งใส แต่ปัจจุบันสถานศึกษาไม่มีอำนาจหน้าที่ในการสรรหาบุคคลเพื่อบรรจุแต่งตั้งโดยตรง ต้องรอการจัดสรรจากสำนักงานเขตพื้นที่ 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผู้บริหารมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สนับสนุนการจัดทำผลงานวิชาการเพื่อให้มีการเลื่อนวิทยฐานะ ให้ค่ายกย่องชมเชย เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร 4) วินัยและการรักษาวินัย ผู้บริหารส่งเสริมและดูแลระมัดระวังให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนปฏิบัติตามวินัยอย่างเคร่งครัด 5) การออกจากราชการ ปัจจุบันผู้บริหารมีการศึกษาเรื่องวินัย และจรรยาบรรณให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ กำกับ ติดตามผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมสุก ติสฺสว โส (มโนธรรม) (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การบริหารบุคลากรทางการศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยพบว่า การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านการใช้หลักทาน 2) ด้านการใช้หลักปิยวาจา 3) ด้านการใช้หลักอัตถจริยา 4.ด้านการใช้หลักสมานัตตตา ปัญหาและแนวทาง การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ปัญหาด้านทานผู้บริหารสนับสนุนการจัดกิจกรรมเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงานน้อย ด้านปิยวาจา ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการวางแผนนโยบาย และขาดการให้คำแนะนำที่ ดี ด้านอัตถจริยา ผู้บริหารมีอคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และวางตนไม่เหมาะสมในหน้าที่การงาน

และด้านสมานัตตตา ผู้บริหารขาดระเบียบวินัย ขาดความเป็นภาวะผู้นำ และขาดความยุติธรรมในการบริหารบุคลากร ด้านทาน ควรให้มีการติดตามการทำงานและสนับสนุนกิจกรรม จัดสรรงบประมาณ สวัสดิการให้เพียงพอ ด้านปิยวาจา ควรให้ผู้บริหารแสดงนโยบายให้ชัดเจนเปิดโอกาส ให้บุคลากรแสดงความสามารถ ในการประชุมและทำงานด้านอัตถจริยา ควรผู้บริหารควรให้ขวัญและกำลังใจต่อบุคลากร วางตนเป็นแบบอย่างที่ดีสงเคราะห์ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยมิตรไมตรีที่ดี และด้านสมานัตตตา ผู้บริหารควรมีการประสานงานกับบุคลากรด้วยมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี และสร้างความเป็นภาวะผู้นำต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

2. แนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่ามีการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังคนและการกำหนดตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมประชุม รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (หลักอัตถจริยาและหลักปิยวาจา) จากนั้นร่วมจัดทำแผนอัตรากำลัง เพื่อกำหนดความจำเป็น กำหนดจำนวน และคุณสมบัติความสามารถของแต่ละบุคคล (หลักอัตถจริยาและหลักสมานัตตตา) และนำเสนอแผนอัตรากำลังไปยังต้นสังกัด (หลักอัตถจริยา) 2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง สถานศึกษาสำรวจอัตราว่างข้าราชการครู และบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อจัดทำแผนอัตรากำลัง (หลักอัตถจริยา) เพื่อรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการสอบคัดเลือกให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้ (หลักสมานัตตตา) จากนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอนุมัติสั่งบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครู ให้กับสถานศึกษาที่ขาดแคลนอัตรากำลัง (หลักอัตถจริยา) 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ฝึกฝนพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ (หลักอัตถจริยา) สร้างโอกาสใหม่ๆ ให้บุคลากรในสถานศึกษาได้อบรมพัฒนาและส่งเสริมทักษะวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ (หลักทาน) 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย ผู้บริหารดำเนินการวางแผน อบรมชี้แจงถึงระเบียบวินัยและการรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติร่วมกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เข้าใจตรงกัน (หลักสมานัตตตา) 5) ด้านการออกจากราชการ ผู้บริหารสถานศึกษาอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยและแนวปฏิบัติงานของข้าราชการ ป้องกันการเกิดปัญหาและอุปสรรคด้านการออกจากราชการ (หลักสมานัตตตา) ดังนั้นการดำเนินการตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารงานบุคคล ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์สัมฤทธิ์ ติสสานุตฺตโร (ดิสสา) (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี" ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน แนวการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาด้านทาน ผู้บริหารขาดการสร้างขวัญและกำลังใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นควรจัดสรรงบประมาณและสวัสดิการอย่างเพียงพอ และให้การสนับสนุนงานกิจกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคน ด้านปิยวาจา ผู้บริหารแสดงวิสัยทัศน์ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาน้อยและพูดจาในที่ประชุมไม่สุภาพ ดังนั้นผู้บริหารควรปรับวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ด้านอัตถจริยา การสงเคราะห์ผู้ใต้บังคับบัญชาและญาติช้า และไม่ยุติธรรม ผู้บริหารต้องประพฤติตนเป็นกลางมีการสงเคราะห์ผู้ใต้บังคับบัญชาและญาติอย่างจริงใจด้านสมานัตตตา ผู้บริหารมีภาวะผู้นำน้อยและยังวางตนไม่เป็นกลางพอและมีการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบวินัยยังไม่เคร่งคัดพอ ผู้บริหารต้องบริหารงานบุคคลทุกระดับอย่างสม่ำเสมอเท่าเทียมกันและผู้บริหารต้องสร้างภาวะผู้นำอย่างเสมอต้นเสมอปลายต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

3. นำเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่ามีการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังคนและการกำหนดตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมประชุม รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (หลักอัตถจริยา และหลักปิยวาจา) จากนั้นร่วมจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา เสนอข้อคิดเห็นและรับฟังอย่างเสมอภาค (หลักอัตถจริยาและหลักสมานัตตตา) และนำเสนอแผนอัตรากำลังไปยังต้นสังกัด (หลักอัตถจริยา) 2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง สถานศึกษาสำรวจอัตราว่างข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อจัดทำแผนอัตรากำลัง (หลักอัตถจริยา) เพื่อรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการสอบคัดเลือกให้เป็นไป ด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ (หลักสมานัตตตา) จากนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอนุมัติสั่งบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาให้กับสถานศึกษาที่ขาดแคลนอัตรากำลังครู (หลักอัตถจริยา) 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการปฐมนิเทศ แก่ผู้ที่ได้รับการสรรหา และบรรจุแต่งตั้ง จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (หลักอัตถจริยา) สร้างโอกาสใหม่ๆ ให้บุคลากรในสถานศึกษาได้อบรมพัฒนาและส่งเสริมทักษะวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ (หลักทาน) ประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน (หลักปิยวาจา/สมานัตตตา) 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย ผู้บริหารดำเนินการวางแผน อบรมชี้แจงถึงระเบียบวินัยและการรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติ และนำไปปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด (หลักสมานัตตตา) 5) ด้านการออกจากราชการ มีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด โดยผู้บริหารสถานศึกษาอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยและแนวปฏิบัติงานของข้าราชการป้องกันการเกิดปัญหาและอุปสรรคด้านการออกจากราชการ (หลักสมานัตตตา) ดังนั้นการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาดำเนินงานทำให้งานประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายนั้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเดชา กิตฺติโก (โชติธราธรรม) (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนธรรมภิรักษ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนธรรมภิรักษ์ เขตบางพลัดกรุงเทพมหานคร เมื่อศึกษารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไป หาน้อย ได้แก่ ด้านปิยวาจา รองลงมา คือ ด้านอัตถจริยา ด้านสมานัตตตา และด้านทาน ตามลำดับ ผู้บริหารควรมีการให้การส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรได้พัฒนาการเรียนการสอนโดยการสร้างเครื่องมือและสื่อการสอน, ด้านปิยวาจา คือ ผู้บริหารควรมีการกล่าวคำติเตียนผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง และเป็นประโยชน์, ด้านอัตถจริยา คือผู้บริหารควรมีการอนุเคราะห์แก่ ผู้ร่วมงานและผู้อื่นอย่างเสมอภาคไม่ควรเลือกปฏิบัติ และด้านสมานัตตตา คือ ผู้บริหารควรมีการควบคุมติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

องค์ความรู้ใหม่

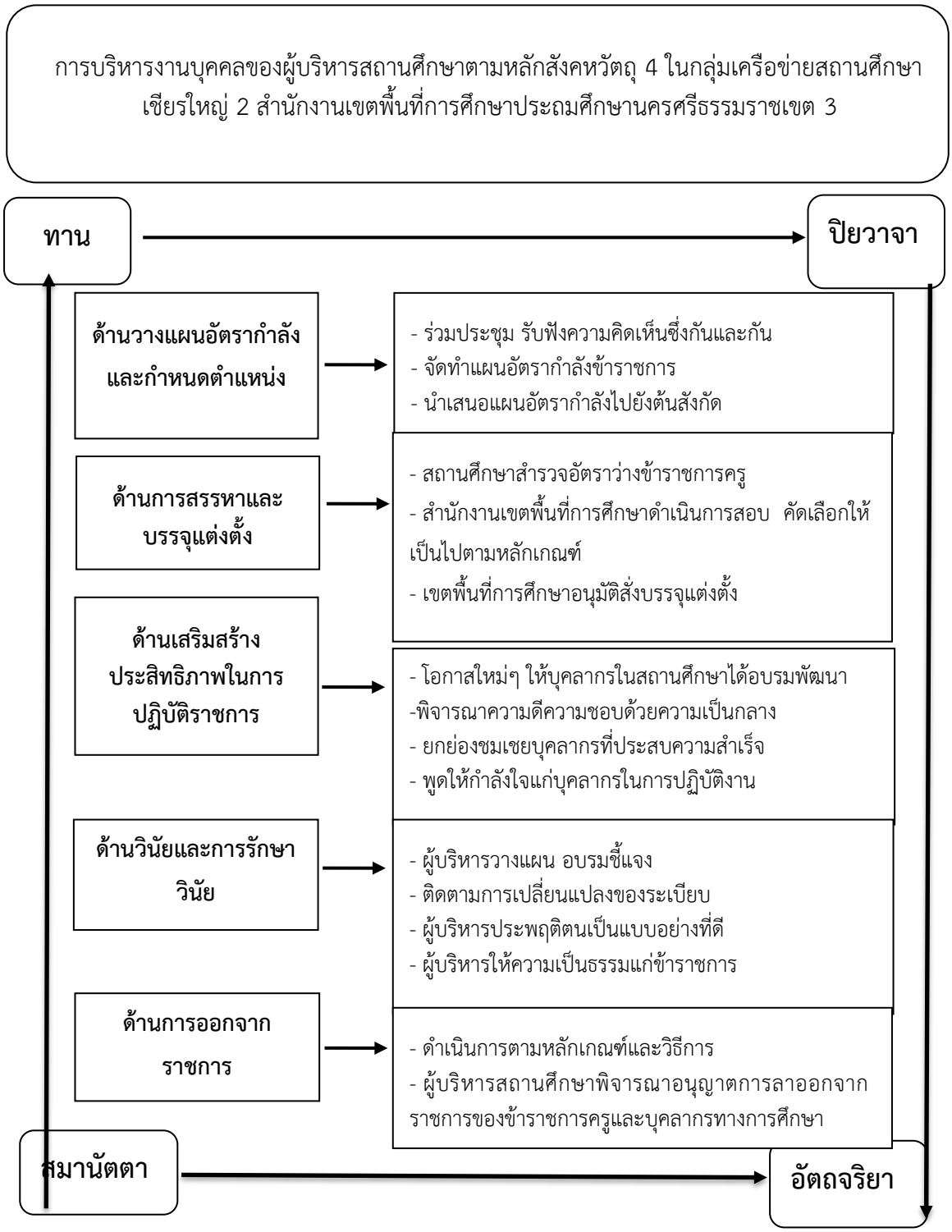

ภาพที่ 1 การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3

สรุป

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 ประกอบด้วยการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย 5) ด้านการออกจากราชการ เป็นแนวทางการดำเนินงานโดยมีผู้บริหาร ครูและการสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งแต่ละด้านจะต้องมีการบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการส่งเสริมการบริหารงานบุคคลให้สำเร็จตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ทาน คือ การรู้จักให้ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2) ปิยวาจา คือ การพูดจาน่ารัก ปราศรัยด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน ไพเราะ 3) อัตถจริยา คือ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้อื่น 4) สมานัตตตา คือ ความเป็นผู้วางตนสม่ำเสมอ หรือเสมอต้นเสมอปลาย นำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง “การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชียรใหญ่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3” ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจและนำมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรมีแนวทางในการดำเนินงานบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาที่ชัดเจน

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนางานบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรร่วมกันวางแผนและพัฒนางานบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา เพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบนำไปเป็นแบบแผนและปรับใช้ในการดำเนินงานบุคคลให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการตามแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อให้โรงเรียนมีการดำเนินงานการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชุมชน สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เกศรา ตุ่มคำ. (2562). การศึกษาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนบ้านแม่ขะปู อำเภอสะเมิง จังหวัด

เชียงใหม่ ตามกระบวนการ PDCA. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

จอมพงศ์ มงคลวานิช. (2561). รูปแบบการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. ภาวะผู้นำการจัดการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

พระสมสุก ติสฺสว โส (มโนธรรม). (2565). การบริหารบุคลากรทางการศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสนาะ ติเยาว์. (2563). แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเดชา กิตฺติโก (โชติธราธรรม). (2561). การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนธรรมภิรักษ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณภรณ์. (2561). หลักสังคหวัตถุ 4: เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้มีความสุข. บทความวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ 5(2), 152–153.

พระสมุห์สัมฤทธิ์ ติสสานุตฺตโร (ดิสสา). (2557).การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

อาภัสสรี ไชยคุณนา. (2558). การจัดการทรัพยากรมนุษย์. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA)". ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.

โรงเรียนบ้านดอนโรงมิตรภาพที่ 196. (2566) โครงสร้างการบริหารงานบุคคล. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนบ้านดอนโรงมิตรภาพที่ 196.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3

Factors Affecting the Academic Administration Effectiveness of School in Chiang Dao District Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3

ทักษพร อรัญญา
Taksaporn Arunya
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
น้ำฝน กันมา
Numpon Gunma
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
E-mail: maytaksapon@gmail.com

Received: 26 April 2024; Revised: 13 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 และ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.22,S.D.= 0.41) 2) ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.26,S.D.= 0.35) และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านอาคาร สถานที่ (X_e) ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_f) และปัจจัยด้านครูผู้สอน (X_b) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$\hat{Y}$ = 1.106 + .311 (X_e) + .284 (X_f) + .151 (X_b)

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$\hat{Z}$ = .385 (X_e) + .366 (X_f) + .170 (X_b)

คำสำคัญ: ปัจจัย, การบริหารงานวิชาการ, ประสิทธิผล

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the level of academic administration factors of educational institutions in Chiang Dao district under the Chiang Mai Primary Education Area Office District 3, 2) study the level of academic administration effectiveness of educational institutions in Chiang Dao district under the Chiang Mai Primary Education Area Office District 3, and 3) study the factors affecting the effectiveness of academic administration of educational institutions in Chiang Dao district under the Chiang Dao Primary Education Area Office District 3.

The results showed that 1) the level of academic management factors of educational institutions in Chiang Dao district under the Chiang Mai Primary Education Area Office District 3 was very high ($\bar{X}$ = 4.22,S.D.=0.41) 2) The level of factors affecting the effectiveness of academic administration of educational institutions in Chiang Dao District under Chiang Dao Primary Education Area Office District 3 is very high ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.35) and 3) Factors affecting the effectiveness of academic administration of educational institutions in Chiang Dao District under Chiang Dao Primary Education Area Office District 3 are 3 factors, namely building, location (X_e), media, materials and technology for education (X_f), and teacher factors (X_b).

Forecast equation in raw score form

$\hat{Y} = 1.106 + .311 (X_e) + .284 (X_f) + .151 (X_b)$

Forecast equation in standard score form

$\hat{Z} = .385 (X_e) + .366 (X_f) + .170 (X_b)$

Keywords: Factors, Academic Administration, Effectiveness

บทนำ

การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นถือเป็นการศึกษาระดับสำคัญ โดยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้มีพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคม ซึ่งจัดเป็นกระบวนการเสริมสร้างและกระบวนการพัฒนา ให้มีพฤติกรรมความเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ให้ครบทุกด้าน โดยจะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 มาตรา 6 โดยได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษานั้นต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยหลัก โดยให้ประสิทธิภาพคนขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการศึกษา

ภารกิจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารงานของสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใช้ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์เป็นจำนวนมาก หากมีการบริหารงานของสถานศึกษาบกพร่องขาดประสิทธิภาพ อาจนำมาซึ่งผลผลิตของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นบกพร่องมีประสิทธิภาพต่ำ อาจส่งผลต่อการพัฒนาประเทศเกิดความล่าช้า ในการบริหารสถานศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลนั้นเป็นการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจของการบริหารและจัดการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการด้านการบริหารงานวิชาการอันเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กมล ภู่ประเสริฐ, 2545)

ภารกิจการบริหารงานวิชาการนั้นถือได้ว่าเป็นงานที่สำคัญที่สุด หัวใจของการจัดการศึกษา โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจทางวิชาการอย่างถ่องแท้ เพราะภารกิจหลักของสถานศึกษาคือ การให้ความรู้ทางวิชาการแก่ผู้เรียน สำหรับการบริหารงานวิชาการมีขอบข่ายตามกฎกระทรวงที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจสำหรับการบริหารและการจัดการศึกษา ได้แก่ 1) การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดทำสาระท้องถิ่น 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผลและงานทะเบียน เทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การพัฒนางานห้องสมุด 8) การนิเทศการศึกษา 9) การแนะแนว 10) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 11) งานพัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ 12) งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่งผู้บริหารการศึกษานั้นต้องมีความตระหนักรู้ ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติการประเมินผล ปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง และเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการทุกขอบข่าย

จากรายงานสมรรถนะการแข่งขันของไทยในเวทีสากล ปี 2565 (IMD 2022) พบว่า ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยภาพรวมอยู่ที่อันดับที่ 53 จากทั้งหมด 63 ประเทศทั่วโลก ด้านคุณภาพการศึกษา พบว่า ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่มีอายุ 15 ปี (ผลการสอบ PISA ปี 2018) อันดับที่ 66 จากทั้งหมด 79 ประเทศ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL 2018) อันดับที่ 66 จากทั้งหมด 88 ประเทศ จากรายงานผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 การทดสอบความสามารถพื้นฐานระดับชาติ (National Test : NT) รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตกต่ำทั้งของระดับประเทศที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 60 และผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 จากปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นชัดแล้วว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลในการจัดการศึกษาเพื่อให้การศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

3. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

บุคคลที่เป็นตัวแทนของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำนวน 39 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครู รวมทั้งสิ้น 260 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามจำนวน 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) ปัจจัยที่ส่งผลประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลโดยการจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ (Google From) จำนวน 260 ฉบับ จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการ	n=260		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านผู้บริหาร (X_a)	4.28	0.56	มาก
2. ด้านครูผู้สอน (X_b)	4.38	0.40	มาก
3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (X_c)	4.18	0.54	มาก
4. ด้านงบประมาณ (X_d)	4.08	0.62	มาก
5. ด้านอาคาร สถานที่ (X_e)	4.20	0.44	มาก
6. ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_f)	4.18	0.46	มาก
เฉลี่ยภาพรวม	**4.22**	**0.41**	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22, S.D.= 0.41) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านครูผู้สอน (X_b) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38, S.D.= 0.40) รองลงมา คือ ด้านผู้บริหาร (X_a) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D.= 0.56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงบประมาณ (X_d) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08, S.D.= 0.62)

ตาราง 2 ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ	n=260		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Y_g)	4.27	0.40	มาก
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (Y_h)	4.27	0.40	มาก
3. การวัดผล ประเมินผล (Y_i)	4.27	0.39	มาก

ตาราง 2 (ต่อ) ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ	n=260		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
4. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (Y_j)	4.23	0.41	มาก
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Y_k)	4.23	0.42	มาก
6. การนิเทศการศึกษา (Y_l)	4.26	0.41	มาก
7. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (Y_m)	4.28	0.41	มาก
เฉลี่ยภาพรวม	**4.26**	**0.35**	**มาก**

จากตาราง 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.26, S.D.= 0.35) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (Y_m) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.28, S.D.= 0.41) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Y_g) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (Y_h) และด้านการวัดผล ประเมินผล (Y_i) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.27, S.D.= 0.39) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (Y_j) และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Y_k) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.23, S.D.= 0.42)

ตาราง 3 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

Model	R	R^2	Adj.R^2	Std. E	F	Sig.
(X_e)	0.769	0.591	0.589	0.049	372.372**	.000
(X_e) (X_f)	0.808	0.653	0.651	0.045	242.178**	.000
(X_e) (X_f) (X_e)	0.820	0.672	0.669	0.039	175.153**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า เมื่อนำตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยวิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยมีปัจจัย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านอาคาร สถานที่ (X_e) ปัจจัยด้านด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_f) และปัจจัยด้านครูผู้สอน (X_b) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) = .820 สหสัมพันธ์ของการพยากรณ์ (R^2) = .672 หรือมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 67.20 และมีสัมประสิทธิ์การถดถอย Adj. R^2 = .669 หรือร้อยละ 66.90

ตาราง 4 สัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ตัวพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน		Sig.
	b	Std.Error	β	t	
ค่าคงที่ (a)	1.106	0.150		7.108	0.000
1. ด้านอาคาร สถานที่ (X_e)	0.311	0.385	0.385	6.399	0.000
2. ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_f)	0.284	0.366	0.366	6.265	0.000
3. ด้านครูผู้สอน (X_b)	0.151	0.170	0.170	3.860	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.106 + .311\ (X_e) + .284\ (X_f) + .151\ (X_b)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .385\ (X_e) + .366\ (X_f) + .170\ (X_b)$$

อภิปรายผล

1. ระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากปัจจัยทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านงบประมาณ ด้านอาคาร สถานที่ และด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิชาการของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล จะขาดด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ โดยที่ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถจูงใจให้ครูร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการทางด้านการสอน การจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการที่ดี โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณให้งานวิชาการเหมาะสมคุ้มค่า มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกสถานศึกษาอย่างหลากหลายและมีการใช้สื่อและนวัตรกรรมทางการศึกษาอย่างหลากหลายและเหมาะสมต่อตัวผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา ทองหัตถา (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติกาญจน์ หลวงแสน (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการแบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ ว่าด้วยการพัฒนาผู้เรียน ประกอบกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันทำให้สถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา โดยคำนึงถึงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของโรงเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา สถานศึกษามีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาด้านกระบวนการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของ

ผู้เรียน มีการวัดผลประเมินผลด้วยวิธีที่ถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาสื่อแลกเปลี่ยนประสบการ PLC เพื่อวิจัยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา มีการนิเทศการศึกษาเพื่อให้คำแนะนำ ปรึกษา ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้ กำลังใจ เพื่อสร้างความตระหนักในหน้าที่ครูผู้สอน และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน ด้วยการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยม จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยม จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐธิดา งามตา (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของศาลศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมเขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า มีปัจจัย 3 ปัจจัย ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ (X_e) ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_f) และด้านครูผู้สอน (X_b) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถเขียนเป็นสมการณ์พยากรณ์ได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ $\hat{Y} = 1.106 + 0.311X_e + 0.284X_f + 0.151X_b$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = 0.385X_e + 0.366X_f + 0.170X_b$ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการมุ่งเน้นพัฒนาผู้บริหาร ครูและนักเรียนให้มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยใช้พื้นที่เป็นฐานในพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามบริบทพื้นที่ของโรงเรียน มีนวัตกรรมและผสมผสานมีการใช้เทคโนโลยีเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนฤมล มณีแดง และสมใจ สืบเสาะ (2565) วิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านอาคาร สถานที่ เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ต้องอาศัยความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ โดยจัดให้มีสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งภายในและนอกห้องเรียน และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่าด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาจัดหา ผลิตและพัฒนาเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่จำเป็นต่อการบริหารงานวิชาการ เลือกใช้สื่อได้ตามความเหมาะสม ใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เพียงพอ และเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น มีห้องสมุดที่จัดหนังสือเป็นหมวดหมู่ มีแหล่ง สืบค้นความรู้บนเครือข่ายอินเตอร์เน็ตสำหรับผู้เรียน มีการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาหรือมีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และสอดคล้องกับการศึกษาของ ไทพนา ป้อมหิน และคณะ (2562) วิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ด้านครูผู้สอน เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการ

บริหารงานวิชาการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนเป็นบุคคลที่แสวงหาความรู้และแนวคิดใหม่ๆ มาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ความช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างและความต้องการของผู้เรียน สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามพันธกิจเป้าหมายของสถานศึกษา เป็นแบบอย่างที่ดี มนุษยสัมพันธ์ดี และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ประสิทธิภาพ

สรุป

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านงบประมาณ ด้านอาคาร สถานที่ และด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก แต่น้อยกว่าทุกด้าน ดังนั้น ปัจจัยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณโดยให้ครูผู้สอน บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ และผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ทรัพยากรและงบประมาณโดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นผลผลิตและผลลัพธ์ ทั้งนี้สถานศึกษาควรได้รับการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มากขึ้น

2. ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ซึ่งมี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อการเรียนรู้ และผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีการวางแผนการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้สถานศึกษาควรมีระบบการคัดเลือกสื่อการเรียนที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอนทำ PLC เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ภายในสถานศึกษา และสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองในเรื่องการวิจัยเพื่อการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ทั้งนี้สถานศึกษาควรมีการเผยแพร่ผลงานการวิจัยในชั้นเรียนให้กับสถานศึกษาอื่นๆ

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านอาคาร สถานที่ (X_e) ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_f) และปัจจัยด้านครูผู้สอน (X_b) ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น สถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ควรให้ความสำคัญเรื่องอาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและครูผู้สอน มากที่สุด เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

2. ควรศึกษาปัจจัยทางตรงและปัจจัยทางอ้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอเชียงดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3

เอกสารอ้างอิง

กมล ภู่ประเสริฐ. (2547). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: เมทีทิปส์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งเชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กัลยา ทองหัตถา. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ชุติกาญจน์ หลวงแสน. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยม จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ณัฐธิดา งามตา. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง. การศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ไทพนา ป้อมหิน, รชฏ สุวรรณกูฏ, ทัสนา ประสานตรี. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 1(1), 1-12.

นฤมล มณีแดง, สมใจ สืบเสาะ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 7(1), 1-16.

การพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Improving the Quality of Learning Experiences in Charitable Schools of Buddhist Temples Based on Brahmavihārā 4 of Wat Sema Muang Kindergarten, Nakhon Si Thammarat Province

พระปลัดวีรพล วีรพโล (หยูแก้ว)
Phrapalad Weerapon Weerapalo (Yookaew)
พระครูประโชติกิจจาภรณ์
Phrakruprachotkichchaporn
ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่
Teeraphong Somkhaoyai
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus
E-mail: khoom.2544@gmail.com

Received: 26 April 2024; Revised: 12 May 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) นำเสนอการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 6 กิจกรรม คือ (1) กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ (2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (3) กิจกรรมสร้างสรรค์ (4) กิจกรรมเสรี/เล่นตามมุม (5) กิจกรรมกลางแจ้ง (6) กิจกรรมเกมการศึกษา โดยดำเนินการต่อเนื่องแต่ยังไม่เกิดคุณภาพ 2) การพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมี 6 กิจกรรม โดยนำหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ (1) เมตตา (2) กรุณา (3) มุทิตา (4) อุเบกขา มาใช้ และ 3)

นำเสนอการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์ คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้ง 6 กิจกรรมมาใช้ ส่งผลให้การบริหารจัดการบุคลากร งบประมาณ และสถานที่เพียงพอและมีคุณภาพสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพ, การจัดประสบการณ์การเรียนรู้, หลักพรหมวิหาร 4, โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

Abstract

This research article aims to 1) to study the condition of learning experiences in Charitable Schools of Buddhist Temples based on Brahmavihārā Principles of Wat Sema Muang Kindergarten Nakhon Si Thammarat Province, 2) to investigate the quality of learning experiences In Charitable Schools of Buddhist Temples based on Brahmavihārā Principles of Wat Sema Muang Kindergarten Nakhon Si Thammarat Province, and 3) to propose quality learning experiences In Charitable Schools of Buddhist Temples based on Brahmavihārā Principles of Wat Sema Muang Kindergarten Nakhon Si Thammarat Province. This is qualitative research with data collection gathered from in-depth interviews with fifteen key informants, five experts, and seven specialists in focus groups. Content analysis was employed to analyze data.

The findings were as follows: 1) The condition of learning experiences in Charitable Schools of Buddhist Temples based on Brahmavihārā Principles of Wat Sema Muang Kindergarten Nakhon Si Thammarat Province consisted of six activities: (1) movement and rhythm, (2) activities to support experience, (3) activity creation, (4) free play corner activities, (5) outdoor activities, and (6) educational activities, 2) Development of quality of learning experiences in Charitable Schools of Buddhist Temples based on Brahmavihārā Principles of Wat Sema Muang Kindergarten Nakhon Si Thammarat Province consisted of six activities with the application of four Brahmavihārā Principles: (1) Mettā, (2) karuṇā, (3) Muditā and (4) Upekkhā. and 3) The proposal of quality of learning experiences in Charitable Schools of Buddhist Temples based on Brahmavihārā Principles of Wat Sema Muang Kindergarten Nakhon Si Thammarat Province was possible, appropriate, and useful with learning experience management employing six activities of four Brahmavihārā Principles: (1) Mettā, (2) karuṇā, (3) Muditā and (4) Upekkhā.

Keywords: quality development, learning experience, 4 brahmavihāra principles, Buddhist temple nutrition schools

บทนำ

คณะสงฆ์ไทยเป็นองค์กรสำคัญต่อการศึกษาในประเทศไทย มีบทบาทหน้าที่และความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะเจ้าอาวาสที่มีส่วนในการบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในภารกิจของคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ (ธีรวุฒิ ทองโอษฐ์, 2546) ซึ่งการศึกษาสงเคราะห์เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาในการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด การมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษา (กรมการศาสนา, 2535) ดังนั้นถือว่าคณะสงฆ์มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนตลอดถึงประชาชนในชาติให้ได้รับโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้และความเข้าใจศีลธรรมอันดีงาม ตลอดถึงมีความสามารถในการนำวิทยาการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิต ปัจจุบันคณะสงฆ์ไทยมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการศึกษาที่ครอบคลุมไปจนถึงการศึกษาในระดับโรงเรียนที่ขยายโอกาสให้กับชุมชนโดยรอบที่เรียกว่า บวร คือ บ้าน วัด และโรงเรียน มีบทบาทปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่ชาวบ้านทั้งมหาวิทยาลัยและระดับมัธยมศึกษา ตลอดจนเด็กเล็ก การเป็นครูผู้สอนตามสถาบันการศึกษาต่างๆ (พระครูอุทัยพัฒนโกศล (ฉลอง กุสโล), 2559)

ในยุคปัจจุบันการที่จะพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใดนั้น ปัจจัยสำคัญอยู่ที่ทรัพยากรมนุษย์ (human resources) ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นี้เองจะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมืองอีกทอดหนึ่ง และการที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้นั้นจำเป็นจะต้องเริ่มต้นในช่วงปฐมวัย ดังนั้น พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 เน้นให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่ดีรอบด้านทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหลักการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลและความต้องการจำเป็นพิเศษ (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562, ราชกิจจานุเบกษา) แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันพบปัญหาในกลุ่มเด็กปฐมวัย 0-5 ปี ยังมีปัญหาพัฒนาการไม่สมวัย และพัฒนาการล่าช้ากว่าร้อยละ 27.5 โดยพัฒนาการที่ล่าช้าสุด คือ พัฒนาการด้านภาษา สาเหตุส่วนใหญ่มาจากครอบครัวไม่มีความรู้และเวลาในการเลี้ยงดู โดยที่ช่วงวัย 0-3 ปี สมองจะมีพัฒนาการสูงสุดและส่งผลต่อระดับสติปัญญา บุคลิกภาพ และความฉลาดทางอารมณ์ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560) การจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กจึงเป็นคำตอบที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพราะเด็กในช่วง 5 ปี แรกของชีวิตจะมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เป็นวัยแห่งการเรียนรู้และต้องการการส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้อง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยจะต้องจัดประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเจริญเติบโต มีพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ และความสามารถของแต่ละบุคคล การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการนำไปใช้แต่ละโรงเรียนและชุมชน ที่สำคัญต้องครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และการที่ครูจะทำงานได้สะดวก มีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องอาศัยการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีการสนับสนุนจากผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือ ผู้แทนศาสนาอื่นในพื้นที่ (ทิศนา แขมมณี, 2549) การบริหารงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดนั้น ผู้บริหารแต่ละคนต่างมีเส้นทางในการบริหารของตนแตกต่างกันไปตามความถนัดและความสามารถที่ตนมีอยู่เพื่อให้โรงเรียนดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

พุทธธรรมเป็นหลักพื้นฐานของชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยเป็นหลักเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขของคนในสังคม นั่นก็คือ หลักพรหมวิหาร 4 จึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้แก่เด็กทุกคน ผู้บริหารและครูควรยึดหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการครองใจคน คือธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้ที่มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม 4 ได้แก่ เมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี อุเบกขา ความมีใจเป็นกลางบำเพ็ญการสงเคราะห์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2551) และในการอยู่ร่วมกันของครูและเด็กจำเป็นต้องมีธรรมะเพื่อเป็นเครื่องอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะครูผู้เป็นแม่พิมพ์ของเด็ก จำเป็นต้องเสริมสร้างคุณธรรมคือหลักพรหมวิหาร 4 ให้เกิดขึ้นในจิตใจควบคู่ไปกับหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครูหรือกฎแห่งความประพฤติสำหรับสมาชิกวิชาชีพครู ซึ่งองค์กรวิชาชีพครูเป็นผู้กำหนด เมื่อปฏิบัติหลักพรหมวิหาร 4 ควบคู่ไปกับหลักจรรยาบรรณแล้ว ทำให้ครูและเด็กอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเอื้ออาทรต่อกันและกัน บรรยากาศในการเรียนรู้ก็จะเป็นกันเองลดช่องว่างระหว่างกัน

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ซึ่งวัดได้เปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชนให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมแบบไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนและเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ จึงได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาได้นำงบประมาณมาส่งเสริมในทุกๆ ด้าน และเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองที่ได้นำบุตรหลานเข้ามาเล่าเรียน โรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมืองเป็นโรงเรียนเพื่อการกุศลของวัดที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศด้านวิชาการควบคู่ไปกับคุณธรรม โรงเรียนได้นำแนวคิดทางการบริหารและการจัดการศึกษาที่มุ่งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ (Efficiency & Effectiveness School) ภายใต้กรอบของกฎหมายที่กำหนด โดยมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจที่จะพัฒนานโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษาและร่วมมือดำเนินการทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป โดยบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียมกัน มุ่งเน้นผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนตามพระราชบัญญัติและในปัจจุบันเพื่อให้ตอบสนองต่อนโยบายมุ่งความเป็นเลิศด้านวิชาการควบคู่กับคุณธรรมทางโรงเรียนได้เล็งเห็นถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง ที่ยังมีส่วนควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ การละเลยการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสอนเด็ก ซึ่งเด็กในระดับปฐมวัยถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ จึงส่งผลให้เด็กขาดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนการทำงานให้สำเร็จเพียงเพราะกลัวคุณครู เด็กพัฒนาได้ไม่เต็มศักยภาพ การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับพัฒนาการ คือ การเร่งอ่านเขียนทั้งที่เด็กยังไม่มีความพร้อมการทำกิจกรรม และการจัดประสบการณ์ 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี/เล่นตามมุม 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา ยังมีค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับเนื้อหาที่ครูสอนให้กับนักเรียน

ด้วยปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมืองจังหวัด

นครศรีธรรมราช เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผู้เรียนได้อย่างรอบด้านเด็กมีความรู้ควบคู่คุณธรรม ตลอดจนส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2) เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3) เพื่อนำเสนอการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้มีรูปแบบวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง และขั้นตอนการนำเสนอ

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามขั้นตอนต่อไปนี้ 2.1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพเพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จำนวน 15 รูป/คน 2.2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยการมีส่วนร่วมของบวร จำนวน 5 รูป/คน และ 2.3) ขั้นตอนการนำเสนอ เพื่อนำเสนอการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ผ่านการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 7 รูป/คน

3) เครื่องมือการวิจัย มีอยู่ 2 เครื่องมือ ได้แก่ 3.1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับขั้นตอนการศึกษาสภาพ และขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างร่างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำร่างแบบสัมภาษณ์ที่เสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงและแก้ไข หลังจากนั้นก็นำร่างฯ ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เมื่อผ่านการตรวจสอบก็ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ จากนั้นแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 ขั้นตอน และ 3.2) แบบประเมินการสนทนากลุ่ม (Group discussion assessment) สำหรับขั้นตอนการนำเสนอ ผู้วิจัยจัดทำร่างแบบประเมินที่สามารถตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และ

ความเป็นประโยชน์ที่ผ่านการให้คำแนะนำและตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ได้ฉบับจริง หลังจากนั้นไปเก็บข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4) การเก็บรวมรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีลำดับการเก็บข้อมูล ดังนี้ 4.1) ขั้นตอนแรกการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติสำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ประเด็นสภาพการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จากนั้นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลังจากนั้นเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และวิเคราะห์ผลให้เสร็จเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป 4.2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ซึ่งมีกระบวนการคล้ายกับการศึกษาสภาพ โดยเพิ่มการสัมภาษณ์ประเด็นการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งนำประเด็นนี้มากำหนดเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และ 4.3) ขั้นตอนการนำเสนอ เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะที่สามารถประเมินเพื่อนำไปเป็นนำเสนอการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งทุกขั้นตอนสามารถบันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

5) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะเครื่องมือดังนี้ 5.1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) รวบรวมข้อมูลที่ได้โดยสังเคราะห์แยกประเด็นตามองค์ประกอบตามเนื้อหา โดยเรียบเรียงข้อมูลให้การใช้ภาษาเรียบร้อย สละสลวย อ่านเข้าใจง่าย และมีความเป็นวิชาการ และ 5.2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) รวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สังเคราะห์แยกประเด็นตามองค์ประกอบตามเนื้อหาเพื่อนำเสนอการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยเรียบเรียงข้อมูลเพื่อให้ทราบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ผ่านการประเมินให้คำแนะนำ ซึ่งต้องใช้ภาษาที่เรียบร้อย สละสลวย อ่านเข้าใจง่าย และมีความเป็นวิชาการ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1) สภาพการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มี 6 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี/เล่นตามมุม 5) กิจกรรมกลางแจ้ง และ 6) กิจกรรมเกมการศึกษา ดังนี้ 1.1) ปัจจุบันสถานศึกษาได้จัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ในช่วงเช้าก่อนเริ่มกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ใช้เวลาประมาณ 15 - 20 นาที โดยครูจะใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่นๆ ประกอบการเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวตามคำสั่ง ตามคำบรรยาย เต้นออกกำลังกายและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยจัดให้นักเรียนตามภาพหรือ คลิปวิดีโอ ที่ทางโรงเรียนส่งให้ 1.2) สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำงานทั้งกลุ่มย่อยกลุ่มใหญ่ เน้นประสบการณ์หลากหลายสอดคล้องหน่วยการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และ

จิตใจ เปิดโอกาสให้เด็กได้ ฟัง พูด สังเกต และคิดแก้ปัญหา 1.3) สถานศึกษาได้จัดกิจกรรมสร้างสรรค์โดยให้นักเรียนได้แสดงออกตามจินตนาการให้กล้ามเนื้อมัดเล็กมัดใหญ่ได้สัมพันธ์กับมือและตานักเรียนมีความรับผิดชอบในกิจกรรม นักเรียนสามารถเลือกกิจกรรมที่สนใจได้อย่างอิสระผ่านบรรยากาศที่สนุกสนาน 1.4) สถานศึกษาได้มีการกิจกรรมเสรี/เล่นตามมุมโดยการจัดมุมให้นักเรียนได้เล่นตามอิสระ ตามความสนใจทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ จัดมุมตามหน่วยการเรียนรู้ มีการบูรณาการเกม การละเล่น ให้กับนักเรียนและมีครูกำกับดูแลให้คำแนะนำการเล่นอย่างใกล้ชิด 1.5) สถานศึกษาจัดกิจกรรมกลางแจ้งที่โรงเรียนจัดให้จะเน้นกิจกรรมนอกห้องเรียนโดยจัดตามหน่วยการเรียนรู้ จัดกิจกรรมเดือนละ 1 ครั้ง ควบคู่กับการสอนวิชาพลศึกษา และจะตั้งกติกาก่อนการสอนก่อนและจะไม่เน้นการแข่งขันเพื่อแพ้ชนะ และ 1.6) สถานศึกษาจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่เน้นพัฒนาการด้านการคิด การสังเกต ทั้งเล่นคนเดียวและเล่นเป็นกลุ่มจัดตามหน่วยการเรียนรู้

2) การพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศล ของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินการ การติดตามและประเมินผล มี 6 กิจกรรม คือ 2.1) กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ มีการจัดประชุม ชี้แจง สร้างความเข้าใจในแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันตามที่หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษากำหนด การออกแบบกิจกรรมโดยใช้หลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้ปกครองและเด็ก 2.2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ สนับสนุนให้ครูเชิญวิทยากรจากภายนอก เพื่อสร้างบรรยากาศใหม่ๆ ช่วยให้เด็กสนใจและสนุกกับการเรียนรู้ยิ่งขึ้นและการนำเด็กออกไปศึกษาแหล่งเรียนรู้จากภายนอกภาคเรียนละครั้ง เพื่อให้เด็กได้ประสบการณ์ตรง โดยเน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และมีโอกาสค้นพบด้วยตนเองให้มากที่สุด 2.3) กิจกรรมสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์แบบกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ สร้างบรรยากาศในการเรียนให้มีความสุข สนุกสนานแต่ยังคงความมีระเบียบวินัยส่งเสริมให้ครูหาแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อเป็นการเปิดโลกทางความคิดสร้างประสบการณ์แปลกใหม่แก่เด็ก 2.4) กิจกรรมเสรี/ เล่นตามมุมให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ทั้งด้านการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสอน การดูแลเอาใจใส่เด็กด้านการเล่นอุปกรณ์ต่างๆ อย่างใกล้ชิดตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่างๆ ให้เป็นไปตามพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา 2.5) กิจกรรมกลางแจ้ง ให้คำปรึกษาครูด้านการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง พร้อมทั้งสนับสนุนเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ได้ตรงตามความต้องการของครูและผู้เรียน และ 2.6) กิจกรรมเกมการศึกษา สนับสนุนครูให้จัดทำเกมการศึกษาที่มีความหลากหลายตามระดับความยากและง่ายตามความสามารถของเด็ก เพื่อให้เด็กได้เล่นอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา ซึ่งสำหรับการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาได้นำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการดำเนินการตามลักษณะกิจกรรมดังนี้ ด้านเมตตา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยในการจัดกิจกรรมในด้านนี้สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้มีสุขภาพที่แข็งแรง โดยกิจกรรมอย่างน้อย 10 นาทีในทุกวัน ซึ่งเป็นผลจากการปรารถนาดีต่อการดำเนินกิจกรรมที่ทำให้การดำเนินชีวิตภาพในสถานศึกษามีความสุข ด้านกรุณา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมเกมการศึกษา เพราะด้วยการดำเนินกิจกรรมเป็นลักษณะของการส่งเสริมการเรียนให้เรียนรู้อย่างเหมาะสมตามลักษณะคุณธรรมข้อนี้ ซึ่งเป็นผลให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่คุณธรรม และทำกิจกรรมอย่างสามัคคี ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองเป็นหลักแต่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่นักเรียนควรได้รับ ด้านมุทิตา ได้มีความ

สอดคล้องกับกิจกรรมสร้างสรรค์ ลักษณะกิจกรรมเป็นการให้นักเรียนฝึกคิดอย่างอิสระ โดยไม่ตีกนอบในการทำสิ่งต่างๆ เมื่อผู้เรียนทำผลงานสำเร็จครูสอนควรชื่นชมนักเรียน และกล่าวสิ่งที่เป็นบวก เสนอแนะข้อควรพัฒนาตนเองให้นักเรียนได้ปรับเปลี่ยนจุดในสิ่งที่ตนเองให้ดีขึ้นไปมากกว่าเดิม และการให้นักเรียนรู้จักในการกล่าวชื่นชม และไม่ควรอิจฉาเพื่อนร่วมชั้นที่ทำผลงานได้ดีกว่า เป็นต้น ด้านอุเบกขา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมเสรี/ เล่นตามมุม และกิจกรรมกลางแจ้ง เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอิสระตามความชอบและความสนใจของตนเอง โดยมีคุณครูกำกับดูแลนักเรียนให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้ รวมทั้งกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมเวลาว่าง ครูผู้สอนควรอยู่ในบริเวณนั้นเพื่อให้ความสะดวกและช่วยเหลือกรณีนักเรียนไม่มีความพร้อมหรือไม่สบายให้สามารถรับมืออย่างทันท่วงที

3) ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าได้ข้อสรุปที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกรอบแนวปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ 1) เมตตา 2) กรุณา 3) มุทิตา 4) อุเบกขา โดยการมีการจัดประสบการณ์ 6 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี/เล่นตามมุม 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา โดยที่ด้านเมตตา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะในด้านกรุณา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมเกมการศึกษา ด้านมุทิตา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมสร้างสรรค์ ด้านอุเบกขา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมเสรี/ เล่นตามมุม และกิจกรรมกลางแจ้ง ซึ่งมีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษานำผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดอื่นๆ นำการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการของโรงเรียนในสังกัดโรงเรียนการกุศลของวัดอื่นๆ และให้มีการติดตามและประเมินผลการตลอดจนนำแนวการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ ด้านเมตตา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ด้านกรุณา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมเกมการศึกษา ด้านมุทิตา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมสร้างสรรค์ ด้านอุเบกขา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมเสรี/ เล่นตามมุม และกิจกรรมกลางแจ้ง

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1) สภาพการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผลสรุปว่า 1.1) สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ในช่วงเช้าก่อนเริ่มกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ใช้เวลาประมาณ 15 - 20 นาที โดยครูจะใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่นๆ ประกอบการเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวตามคำสั่ง ตามคำบรรยาย เต้นออกกำลังกายและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยจัดให้นักเรียนตามภาพ หรือ คลิปวิดีโอ ที่ทางโรงเรียนส่งให้ 1.2) สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตาม

แผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำงานทั้งกลุ่มย่อยกลุ่มใหญ่ เน้นประสบการณ์หลากหลายสอดคล้องหน่วยการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ เปิดโอกาสให้เด็กได้ ฟัง พูด สังเกต และคิดแก้ปัญหา 1.3) สถานศึกษาได้มีการกิจกรรมสร้างสรรค์โดยให้นักเรียนได้แสดงออกตามจินตนาการ ให้กล้ามเนื้อมัดเล็กมัดใหญ่ได้สัมพันธ์กับมือและตานักเรียนมีความรับผิดชอบในกิจกรรม นักเรียนสามารถเลือกกิจกรรมที่สนใจได้อย่างอิสระผ่านบรรยากาศที่สนุกสนาน และ 1.4) สถานศึกษาได้มีการกิจกรรมเสรี/เล่นตามมุม โดยการจัดมุมให้นักเรียนได้เล่นตามอิสระ ตามความสนใจทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ จัดมุมตามหน่วยการเรียนรู้ มีการบูรณาการเกมการละเล่นให้กับนักเรียนและมีครูกำกับดูแลให้คำแนะนำการเล่นอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินกิจกรรมทางสถานศึกษาได้มีการกำหนดตารางการดำเนินกิจวัตรประจำวันในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน อีกทั้งตลอดกิจกรรมได้มุ่งเน้นการลงมือทำด้วยตนเอง เป็นพัฒนาการสร้างเสริมประสบการณ์ในการดำรงชีวิต และด้วยกิจกรรมต่างๆ ได้ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ เปิดโอกาสให้เด็กได้ ฟัง พูด สังเกต และคิดแก้ปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของรูดี ฮาเรียวาน และคณะ (Rudi Hariawan and other, 2019) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และการเลี้ยงดูเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริการของศูนย์การศึกษาปฐมวัยใน 3 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า 1) การสนับสนุนเชิงบวกต่อการจัดการการศึกษาและการเลี้ยงดูบุตรในศูนย์การศึกษา 3 แห่ง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1.1) แผนความร่วมมือในการออกแบบโปรแกรมการศึกษาการเลี้ยงดูบุตร 2.2) การทำงานร่วมกันในโครงการการศึกษาการเลี้ยงดูบุตรที่โรงเรียนและปิดการใช้งานในสภาพแวดล้อมของครอบครัวและชุมชน และ 1.3) ตรวจสอบการควบคุมและประเมินผลความสำเร็จของโปรแกรม และ 1.4) จัดทำแผนติดตามผลสำหรับโครงการ และ 2) การนำไปปฏิบัติสภาพแวดล้อมทางครอบครัวสามารถนำไปปฏิบัติได้ดังนี้ 2.1) ต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็กที่เกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเองที่เพิ่มมากขึ้นของผู้ปกครองในการให้ความรู้และการดูแลลูก ๆ ของพวกเขา สภาพแวดล้อมของโรงเรียนอนุบาล 2.2) จัดกิจกรรมการศึกษาการเลี้ยงดูบุตร การจัดงานวันให้คำปรึกษาด้านการพัฒนาเด็ก การสร้างความสัมพันธ์ การสนับสนุน และความไว้วางใจในโรงเรียน และสภาพแวดล้อมชุมชน และ 2.3) เป็นการนำคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นของสมาชิกในชุมชนมาประยุกต์ใช้ และจากผลการวิจัยเรื่องนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยุพารัตน์ กงจีน และทัศนะ ศรีปัตตา (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการดำเนินงานของครูที่ให้การดูแลการจัดประสบการณ์เรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพและการดำเนินงานของครูที่ให้การดูแลการจัดประสบการณ์เรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาษา และการสื่อสาร และด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการดูแลและพัฒนาอย่างรอบด้าน

2) การพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 6 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี/เล่นตามมุม 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา และสอดคล้องกับหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ดังนี้

ด้านเมตตา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยในการจัดกิจกรรมในด้านนี้สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้มีสุขภาพที่แข็งแรง โดยกิจกรรมอย่างน้อย 10 นาทีในทุกวัน ซึ่งเป็นผลจากการปรารถนาดีต่อการดำเนินกิจกรรมที่ทำให้การดำเนินชีวิตภาพในสถานศึกษามีความสุข ด้านกรุณา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมเกมการศึกษา เพราะด้วยการดำเนินกิจกรรมเป็นลักษณะของการส่งเสริมการเรียนให้เรียนรู้อย่างเหมาะสมตามลักษณะคุณธรรมข้อนี้ ซึ่งเป็นผลให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่คุณธรรม และทำกิจกรรมอย่างสามัคคี ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองเป็นหลักแต่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่นักเรียนควรได้รับ ด้านมุทิตา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมสร้างสรรค์ ลักษณะกิจกรรมเป็นการให้นักเรียนฝึกคิดอย่างอิสระ โดยไม่ตีกนอบในการทำสิ่งต่างๆ เมื่อผู้เรียนทำผลงานสำเร็จครูสอนควรชื่นชมนักเรียน และกล่าวสิ่งที่เป็นบวก เสนอแนะข้อควรพัฒนาตนเองให้นักเรียนได้ปรับเปลี่ยนจุดในสิ่งที่ตนเองให้ดีขึ้นไปมากกว่าเดิม และการให้นักเรียนรู้จักในการกล่าวชื่นชม และไม่ควรอิจฉาเพื่อนร่วมชั้นที่ทำผลงานได้ดีกว่า เป็นต้น ด้านอุเบกขา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมเสรี/ เล่นตามมุม และกิจกรรมกลางแจ้ง เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอิสระตามความชอบและความสนใจของตนเอง โดยมีคุณครูกำกับดูแลนักเรียนให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้ รวมทั้งกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมเวลาว่าง ครูผู้สอนควรอยู่ในบริเวณนั้นเพื่อให้ความสะดวกและช่วยเหลือกรณีนักเรียนไม่มีความพร้อมหรือไม่สบายให้สามารถรับมืออย่างทันท่วงที ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยกระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาต้องการมุ่งเน้นถึงการสร้างเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ที่ทำให้ทุกฝ่ายสถานศึกษาสามารถร่วมมือกันในการวางแผนรับมือเป็นอย่างเป็นระบบ หากกระบวนการในการดำเนินงานไม่ชัดเจนการดำเนินกิจกรรมให้กับผู้เรียนอาจส่งเสริมพัฒนาการได้อย่างครอบคลุมตามเป้าประสงค์ของสถานศึกษาและนโยบายที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเอลิซาเบธ (Elizabeth, 2018) ที่ได้วิจัยในเรื่อง การมีส่วนร่วมของนักเรียนในด้านคุณภาพกระบวนการรับรองในระดับอุดมศึกษาในวิทยาลัยการศึกษาต่อเพิ่มเติม การรับรู้ของนักศึกษา ครู/อาจารย์ และผู้จัดการ ผลการวิจัยพบว่า ข้อค้นพบของการศึกษาได้ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับความซับซ้อนของการที่นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา และแสดงให้เห็นว่าบริบทของในในวิทยาลัยการศึกษาต่อเพิ่มเติมมีอิทธิพลต่อธรรมชาติที่ก่อเกิดสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ข้อเสนอแนะจึงมีให้ไว้ว่า ควรมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาแนวทางที่สอดคล้องกันมากขึ้นในการประกันคุณภาพในในวิทยาลัยการศึกษาต่อเพิ่มเติม ซึ่งรวมถึงการที่นักศึกษาสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพกระบวนการรับรองในระดับอุดมศึกษาและจากการที่ได้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวีณา คำคุ้ม (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 ในจังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจบริหารจัดการภายในโรงเรียนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีความมีความเสมอภาค มีความยุติธรรม มีใจเป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติด้วยความอคติสามัคคี ปฏิบัติต่อบุคลากรด้วยหลักการและเหตุผลมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลและมีน้ำใจต่อบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น

3) การนำเสนอการพัฒนาคุณภาพและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนโรงเรียนการกุศล

ของวัดในพระพุทธศาสนา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกรอบแนวปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ 1) เมตตา 2) กรุณา 3) มุทิตา 4) อุเบกขา โดยการมีการจัดประสบการณ์ 6 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี/เล่นตามมุม 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อสรุปที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ และมีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษานำผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดอื่นๆ นำการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการของโรงเรียนในสังกัดโรงเรียนการกุศลของวัดอื่นๆ และติดตามและประเมินผลการตลอดจนนำแนวการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ ซึ่งหากสถานศึกษามีการเก็บผลการวิจัย นำผลวิจัยไปเปรียบเทียบและได้ค้นพบแนวทางวิจัยหรือเทคนิควิธีใหม่จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียนซึ่งนอกจากจะประสบผลสำเร็จในสถานศึกษาของตนเองแล้ว ยังสามารถนำไปเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาอื่นๆ ได้อีกด้วย ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยแบบผสมผสาน อาจารย์ใหญ่ให้ความเห็นว่านักเรียนมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมนี้ช่วยแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย กาวิจาและอุเทน ลาพิงค์ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครู โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนโดยมีอัธยาศัยที่ดีมีน้ำใจต่อผู้เรียน ไม่ใช่อำนาจกับผู้เรียนเกินขอบเขต ใช้วิธีการสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องชมเชยมีความตรงต่อเวลาในการสอน มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถ และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้แก่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ 2) ครูไม่สามารถแสดงความเมตตากับนักเรียนทุกคนได้เท่าที่ควร เพราะนักเรียนแต่ละคน มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน นักเรียนไม่ค่อยสนใจเรียนรู้และนักเรียนไม่กลัวครูลงโทษ ทำให้ไม่เชื่อฟังครูเท่าที่ควร และ 3) ประโยชน์จากการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนทำให้นักเรียนเกิดความรัก และเชื่อฟังในการอบรมสั่งสอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครู เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองที่ได้รับคำชื่นชม ครูมีความเป็นกลางในการตัดสินปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ฉะนั้นในการนำเสนอผลผู้เชี่ยวจึงเห็นสมควรว่าวิธีการนี้ที่ได้นำหลักพรหมวิหาร 4 คือ 1) เมตตา 2) กรุณา 3) มุทิตา และ 4) อุเบกขา มาใช้จึงสามารถกำหนดแผนงานหรือโครงการเพื่อรองรับนักเรียนในการพัฒนาให้มีสมรถนะตามเป้าหมาย พันธกิจ และนโยบายของกระทรวงศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของนาเฮล อาโอ อับดุลลอฮ์ และคณะ (Nahel A O Abdallah and other, 2019) ที่ได้ศึกษาในเรื่อง บทบาทของปัจจัยด้านคุณภาพต่อระบบการจัดการเรียนรู้การยอมรับจากมุมมองของผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพข้อมูล คุณภาพระบบ คุณภาพการบริการ และคุณภาพของผู้สอนสามารถมีความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การนำระบบการจัดการอีเลิร์นนิงมาใช้โดยคำนึงถึงความเชื่อของผู้สอน ซึ่งยังมีส่วนสนับสนุนเชิงบวกต่อวรรณกรรมที่มีการจำกัดในการประเมินตัวทำนายคุณภาพของการเรียนรู้การนำระบบการจัดการมาใช้

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี/เล่นตามมุม 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา ดังนี้

1) เป้าประสงค์ คือ เป้าหมายที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยชื่อว่า “การพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”

2) ขอบข่ายการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีด้วยกัน ด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี/เล่นตามมุม 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา

3) หลักพรหมวิหาร 4 มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) เมตตา 2) กรุณา 3) มุทิตา 4) อุเบกขา เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้ง 6 กิจกรรม บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

โดยสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้ตามขั้นตอนที่ปรากฏอยู่ในภาพที่ 1

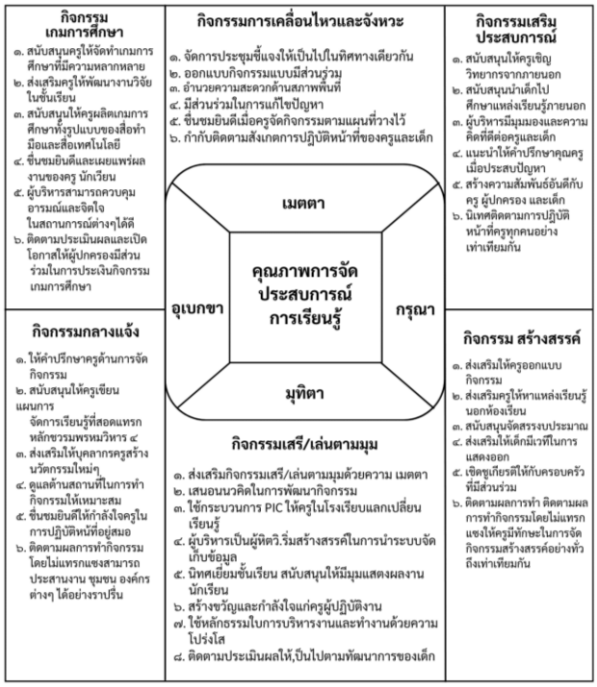

ภาพที่ ๑ องค์ความรู้ใหม่

สรุป

จากการศึกษาในประเด็นนี้ทำให้ทราบสภาพสภาพการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาของโรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชทำให้ได้ทราบว่า ทางโรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมก่อนเข้าชั้นเรียนที่สร้างความพร้อมทั้งทางกาย วาจา และใจ ทั้งการจัดกิจกรรมเข้าจังหวะ การส่งเสริมความรู้และจินตนาการตามช่วงวัย การละเล่นที่ได้ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีการจัดประสบการณ์ภายในโรงเรียน 6 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี/เล่นตามมุม 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา ในขณะเดียวกันได้นำหลักพรหมวิหาร 4 มาขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผลที่เกิดขึ้นทำให้ได้

แนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนของผู้เรียน โดยที่ได้นำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ดังนี้ ด้านกรุณา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมเกมการศึกษา เพราะด้วยการดำเนินกิจกรรมเป็นลักษณะของการส่งเสริมการเรียนให้เรียนรู้อย่างเหมาะสมตามลักษณะคุณธรรมข้อนี้ ซึ่งเป็นผลให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่คุณธรรม และทำกิจกรรมอย่างสามัคคี ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองเป็นหลักแต่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่นักเรียนควรได้รับ ด้านมุทิตา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมสร้างสรรค์ ลักษณะกิจกรรมเป็นการให้นักเรียนฝึกคิดอย่างอิสระ โดยไม่ตีกนอบในการทำสิ่งต่างๆ เมื่อผู้เรียนทำผลงานสำเร็จครูสอนควรชื่นชมนักเรียน และกล่าวสิ่งที่เป็นบวก เสนอแนะข้อควรพัฒนาตนเองให้นักเรียนได้ปรับเปลี่ยนจุดในสิ่งที่ตนเองให้ดีขึ้นไปมากกว่าเดิม และการให้นักเรียนรู้จักในการกล่าวชื่นชม และไม่ควรอิจฉาเพื่อนร่วมชั้นที่ทำผลงานได้ดีกว่า เป็นต้น ด้านอุเบกขา ได้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมเสรี/ เล่นตามมุม และกิจกรรมกลางแจ้ง เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอิสระตามความชอบและความสนใจของตนเอง โดยมีคุณครูกำกับดูแลนักเรียนให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้ รวมทั้งกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมเวลาว่าง ครูผู้สอนควรอยู่ในบริเวณนั้นเพื่อให้ความสะดวกและช่วยเหลือกรณีนักเรียนไม่มีความพร้อมหรือไม่สบายให้สามารถรับมืออย่างทันท่วงที

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) โรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง ควรจัดโครงการอบรมแนวทางการดำเนินงานการสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนตามหลักพรหมวิหาร 4 ให้กับครูผู้สอนทุกภาคเรียน

1.2) โรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง ควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ ให้เพียงพอ

1.3) โรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง ควรสร้างครูแกนนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นประจำทุกปีการศึกษา

2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1) โรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง ควรจัดกลุ่ม PLC ด้านการดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผน การดำเนินงานกิจกรรมของสถานศึกษา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนอื่นๆ ทั้งในและนอกสังกัดโรงเรียนการกุศลของวัด

1.2) โรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง ควรจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ในการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อใช้ในการดำเนินการภายในโรงเรียนของตนเอง

1.3) โรงเรียนอนุบาลวัดเสมาเมือง ควรมีครูแกนนำและจัดทำคู่มือการดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักพรหมวิหาร 4 อย่างต่อเนื่อง และขยายผลการดำเนินงานแก่สถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป

3) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1) ควรศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดอื่นๆ ต่อไป

3.2) ควรศึกษาวิจัยเชิงประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่นำการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้

3.3) ควรศึกษาเกี่ยวกับการนำพรหมวิหาร 4 ไปใช้เพื่อปลูกฝังนักเรียนในกลุ่มวิชาเกี่ยวกับกิจกรรมกลางแจ้ง หรือวิชาที่เกี่ยวข้องเช่นการมีเมตตาต่อเพื่อเพื่อนในกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2535). คู่มือการจัดการศึกษาสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.

ทิศนา แขมมณี. (2549). ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนเรื่องยากที่ทำได้จริง. กรุงเทพมหานคร: อัลฟ่ามิเล็นเนียม.

ธวัชชัย กาวิจาและอุเทน ลาพิงค์. (2561). การนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนของครู โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. พุทธศาสตร์ศึกษา. 9(2), 115-132.

ธีรวุฒิ ทองโอษฐ์. (2546). การศึกษาการปฏิบัติศาสนกิจของเจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ด. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พระครูอุทัยพัฒนโกศล (ฉลอง กุสโล). (2559). บทบาทคณะสงฆ์กับการศึกษาของอาเซียนและนานาชาติ. วารสารเสียงธรรมจากมหายาน. 2(1), 36-57.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). ธรรมนูญชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.

ยุพารัตน์ กงจีน และทัศนะ ศรีปัตตา. (2565). สภาพและแนวทางการดำเนินงานของครูที่ให้การดูแลการจัดประสบการณ์เรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. Journal of Roi Kaensarn Academi. 7(9), 33-56.

วีณา คำคุ้ม. (2563). พฤติกรรมการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14 ในจังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

Elizabeth A. Scott. (2018). Student involvement in the quality assurance processes in HE in FE: perceptions of students, teachers and managers. A thesis of Doctor in Education. Guduate School: University of London.

Nahel A O Abdallah and other. (2019). The role of quality factors on learning management systems adoption from instructors' perspectives. The Online Journal of Distance Education and e-Learning. 7(2), 133-150.

Rudi Hariawan and other. (2019). Contributions Management of Parenting and Education Program to Strengthen the Service Three Early Childhood Education Center. International Education Studies. 12(2), 100-108.

แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา

Guidelines for Promoting School Community Relations Sangahavatthu 4 of Phrapariyattidhamma School General Education Department Watmuangyala.

พระปลัดสุรชัย จตฺตมโล
Prapalat Surachai Jattamalo
ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่
Teeraphong Somkhaoyai
พระครูประโชติกิจจาภรณ์
Phrakruprachotkichchaporn
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus
E-mail: khrxngrathcireuxng@gmail.com

Received: 28 April 2024; Revised: 12 May 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา 2) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 และ 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 รูป/คน การศึกษาแนวทาง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 รูป/คน และเสนอแนวทาง โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีอุปไนย

ผลการวิจัยพบว่า:

1) สภาพความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ (1) งานให้บริการชุมชน (2) งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน (3) งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ (4) งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (5) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ และ (6) งานประชาสัมพันธ์

2) แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย (1) การกำหนดประเด็นในการดำเนินงาน (2) กำหนดแผนงานกิจกรรม (3) กำหนดระยะเวลา (4) กำหนดกรอบการให้บริการ (5) ประชาสัมพันธ์ (6) การติดตามและประเมินผล บูรณาการด้วยสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย (1) ทาน คือการให้ การสงเคราะห์สิ่งของ แบ่งปันให้ความรู้ (2) ปิยวาจา การใช้วาจาที่ไพเราะสุภาพ ไม่พูดส่อเสียด (3) อัตถจริยา เป็นผู้กระทำประโยชน์ให้ผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ เกิด

ประโยชน์ต่อส่วนรวม และ (4) สมานัตตตา เป็นผู้ที่ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เป็นผู้เสมอต้นเสมอปลาย ไม่อคติ ไม่ลำเอียง ไม่เอารัดเอาเปรียบ

3) ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4, การส่งเสริมความสัมพันธ์, หลักสังคหวัตถุ 4, วัดเมืองยะลา

Abstract:

The objectives of this research article were 1) study the relationship between the school and the community of Phrapariyattidhamma School, General Education Department, Mueang Yala Temple; 2) study ways to promote relationships between schools and communities according to the principles of Sangahavatthu 4; and 3) present guidelines for promoting relationships between schools and communities according to the principles of Sangahavatthu 4. This is a qualitative research. Collect data by in-depth interviews with 9 stakeholders/person, Study guidelines by in-depth interviews with 5 key informants/person, and Propose guidelines by group discussion with 7 figures/person. Data analysis by Inductive method

The results of the research found that:

1) The relationship between the school and the community includes; (1) community service work, (2) work receiving help and support from the community, (3) work strengthening relationships with the community and other agencies, (4) work related to committees Basic educational institutions, (5) Establishment of groups, clubs, associations or foundations, and (6) Public relations work.

2) Guidelines for promoting relationships between schools and communities according to the principles of Sangahavatthu 4, consisting of (1) determining operational issues, (2) setting activity plans, (3) setting time periods, (4) setting service frameworks, (5) Public Relations, and (6) Monitoring and Evaluation Integrated with the Sangahavatthu 4, consisting of (1) Dàna; which is giving and helping things Sharing knowledge (2) Peyyavajja; using sweet and polite speech, do not speak slanderously, (3) Atthacariyà; someone who benefits others. Help others willingly Benefits the public, and (4) Samànattatà; someone who continually helps. Be consistent, not biased, not impartial, not taking advantage.

3) Experts have examined the guidelines for promoting relationships between schools and communities according to the Sangahavatthu 4 and found that it is possible, is appropriate and usefulness.

Keywords: Guidelines for Promoting School Community Relations Sangahavatthu 4, Promoting Relationships, Sangahavatthu 4, Watmuangyala.

บทนำ

ในสังคมไทยยังให้ความสำคัญให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่พึงควรได้รับ ซึ่งในยุทธศาสตร์ชาติมีวิสัยทัศน์ที่ว่า ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2560) ซึ่งจากที่กล่าวมานั้นในฐานที่เป็นพลเมืองสังคมไทย การขับเคลื่อนสังคมต้องดำเนินการไปอย่างมีรูปธรรมมีความชัดเจน สามารถสร้างความเชื่อถือให้กับประชาชนในการอยู่ร่วมกันในสภาวะทางสังคมที่สร้างประโยชน์ทั้งทางตรงทางอ้อม อีกทั้งประชาชนมีสิทธิได้รับและเข้าถึงสิ่งต่างๆ อย่างเท่าเทียม ซึ่งสิทธิประโยชน์แรกที่ควรจะได้รับจากนโยบายของรัฐบาล คือ การได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม ในนโยบายการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่สามารถเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต โดยลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่มีการผสมผสานกันสองมิติ คือ มิติแนวตั้ง เป็นมิติที่มองว่าบุคคลควรได้รับการศึกษาทุกช่วงเวลาตลอดชีวิตของเขา การศึกษาในโรงเรียนเป็นเพียงช่วงหนึ่งของชีวิตเท่านั้น จึงไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมความต้องการของชีวิตทั้งหมดได้ ช่วงชีวิตที่ยาวนานที่สุดของบุคคลคือหลังจบจากโรงเรียนไปแล้ว ดังนั้น การศึกษาหรือการเรียนรู้จากภายนอกโรงเรียนจึงมีความสำคัญแก่บุคคลมาก และควรจะใช้วิธีการที่หลากหลาย ส่วนมิติแนวนอนนั้นเป็นมิติที่มองว่าการศึกษากับชีวิตเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน การศึกษาและการเรียนรู้ควรจะประสานกันหลาย ๆ ส่วน ทั้งในโรงเรียนและแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ โดยมีทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (Cropley & Dave, 1978)

ซึ่งการจะทำให้การศึกษามีคุณภาพสูงสุดต้องอาศัยความร่วมมือกันในการขับเคลื่อนให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่เต็มศักยภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของสุรธวัช ศรีธวัช (2532) ได้กล่าวไว้ว่า ความมุ่งหมายของการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ดังนี้(1) เพื่อเผยแพร่ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับกิจการและข่าวสารของโรงเรียน (2) รับทราบข่าวสารการเคลื่อนไหวภายนอกเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน (3) ประชาชนมีความสนใจ เห็นความสำคัญของการศึกษา (4) ส่งเสริมประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน (5) ประชาชนมีบทบาทในการวางเป้าหมายของการศึกษา (6) สร้างความสำพันธ์เป็นหนึ่งเดียวระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชน มีโรงเรียนเป็นศูนย์ประสาน ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรม (7) นำเสนอความก้าวหน้า ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถาบันอื่นๆในสังคม เพื่อการประเมินผลของการดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชน และ (8) แก้ไขข้อข้องใจที่ประชาชนเข้าใจโรงเรียน ให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี ด้วยความเชื่อถือและยกย่อง จากที่กล่าวมายังสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษายังต้องให้ความสำคัญการมีสัมพันธ์กับชุมชน เพราะหลายๆ ประเด็น ชุมชนสามารมีส่วนร่วมในการทำงานและร่วมกันวางแผนกับสถานศึกษาผ่านนโยบายและการมีส่วนร่วมกันทั้งในระยะเวลาที่สั้นและระยะยาวในการทำงานร่วมกัน ฉะนั้น โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น จะทำงานโดยไม่อาศัยความร่วมมือ คุณภาพการจัดการศึกษาก็อาจไม่เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น

และเนื่องด้วยในการดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนทางการส่งเสริมความสัมพันธ์อย่างเป็นขั้นตอนที่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งได้ยึดหลักในการบูรณาการด้วยวิธีการนี้ตามแนวทางของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550) ได้ให้ความหมายของสังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสานหมู่ชนไว้ให้มีความสามัคคีกัน ประกอบด้วย (1) ทาน ให้ปัน คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ ปัจจัย 4 ทุน หรือ ทรัพย์สิน สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและศิลปวิทยา (2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็น

ประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงามหรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้ กำลังใจ รู้จัก พูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน (3) อัตถจริยา ทำประโยชน์แก่กัน คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและขวนขวาย ช่วยเหลือ กิจการต่าง ๆ บำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม และ (4) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย เสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอกันต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา มีพันธกิจที่ว่า (1) ผลิตศาสนทายาทที่มีลักษณะอันพึงประสงค์ (2) เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยหลักธรรม (3) พัฒนาระบบการบริหารและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน และ (4) ปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (พระสิริปัญญาคุณ, 2563) ด้วยพันธกิจของโรงเรียนต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความเพียบพร้อมและมีคุณภาพทั้งทางกาย วาจา และใจ และเป็นศาสนทายาทที่ดีงามในบวรแห่งพระพุทธศาสนาต่อไป แต่ตลอดเวลาที่ผ่านมา ในการดำเนินงานขับเคลื่อนการจัดโรงเรียนในแผนงานบางอย่างก็ได้มีข้อจำกัดที่ต้องรอการได้รับการแก้ไขให้ถูกต้องและทันท่วงที และเพื่อให้การดำเนินงานมีมาตรฐานและมีคุณภาพจะต้องดำเนินการวางแผนร่วมกันกับชุมชนต่อไป

ฉะนั้นจากที่ได้กล่าวมา จึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา เพื่อศึกษาสภาพความสัมพันธ์ แนวทางการดำเนินการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการบริหารให้มีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการและความสอดคล้องของชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา

2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา

3) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา” ผู้วิจัยได้มีรูปแบบวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง และขั้นตอนการนำเสนอ

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive samping) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อศึกษาสภาพความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จำนวน 15 รูป/คน

2.2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของ จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน สังเคราะห์หลักสังคหวัตถุ 4 เข้ากับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนทั้ง 6 ด้าน

2.3) ขั้นตอนการนำเสนอ เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผ่านการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 7 รูป/คน

3) เครื่องมือการวิจัย มีอยู่ 2 เครื่องมือ ได้แก่

3.1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับขั้นตอนการศึกษาสภาพ และขั้นตอนการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างร่างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำร่างแบบสัมภาษณ์ที่เสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงและแก้ไข เมื่อผ่านการตรวจสอบแล้วจึงนำร่างฯ ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เมื่อผ่านการตรวจสอบก็ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และ สามารถนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 ขั้นตอน

3.2) แบบประเมินการสนทนากลุ่ม (Group discussion assessment) สำหรับขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำร่างแบบประเมินที่สามารถตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ผ่านการให้คำแนะนำและตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ได้ฉบับจริง หลังจากนั้นไปเก็บข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4) การเก็บรวมรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีลำดับการเก็บข้อมูล ดังนี้

4.1) ขั้นตอนแรกการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดคุณสมบัติสำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากนั้นดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลังจากนั้นเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และวิเคราะห์ผลให้เสร็จเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

4.2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทางตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งมีกระบวนการคล้ายกับการศึกษาสภาพ โดยเพิ่มการสัมภาษณ์ประเด็นแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งนำประเด็นนี้มากำหนดเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4.3) ขั้นตอนการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ที่สามารถประเมินเพื่อนำไปเป็นประเด็นแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา ซึ่งทุกขั้นตอนสามารถบันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

5) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะเครื่องมือดังนี้

5.1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) รวบรวมข้อมูลที่ได้โดย ทำการสังเคราะห์แยกประเด็นตามองค์ประกอบตามเนื้อหา โดยเรียบเรียงข้อมูลให้การใช้ภาษามีความเรียบร้อย สละสลวย อ่านเข้าใจง่าย และมีความเป็นวิชาการ

5.2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) รวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำการสังเคราะห์แยกประเด็นตามองค์ประกอบตามเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 โดยเรียบเรียงข้อมูลเพื่อให้ทราบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ผ่านการประเมินให้คำแนะนำ ซึ่งต้องมีการใช้ภาษาที่มีความเรียบร้อย สละสลวย อ่านเข้าใจง่าย และมีความเป็นวิชาการ

ผลการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา” ผู้วิจัยได้มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1) สภาพความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา ผลการศึกษาพบว่า 1.1) งานให้บริการชุมชน เป็นงานบริการที่โรงเรียนให้กับชุมชนตามความสามารถของโรงเรียนจะดำเนินการได้ เช่น การให้บริการสถานที่ ช่วยด้านความรู้คำแนะนำ และบุคลากร ให้บริการด้านข่าวสาร ข้อมูลวิชาการ ต้องมีบุคลากรมีหน้าที่รับเรื่องจากชุมชนโดยตรงแล้วนำเสนอตามขั้นตอน เป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดี อ่อนน้อม และเป็นผู้ที่ชุมชนคุ้นเคยและยอมรับ 1.2) งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ชุมชนให้การสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา/วัด เป็นรูปธรรม แสดงออกถึงความสามัคคีในชุมชน ต้องมีเจ้าหน้าที่ประสานงานกับชุมชนโดยตรง และสามารถแก้ปัญหาหน้างานได้ เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานอื่นได้ดี 1.3) งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น เป็นการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารการศึกษา ต้องใช้ทักษะการร่วมงานกับชุมชน ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อหน่วยงานอื่น ต้องกำหนดนโยบายทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผู้บริหารควรรู้และทำความเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นรวมทั้งค่านิยมและความเชื่อของท้องถิ่นด้วย เพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน บุคลากรต้องได้รับความไว้วางใจจากชุมชน เป็นผู้ที่รู้จักและมีมนุษยสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นดี 1.4) งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องสรรหาและเสนอแต่งตั้งประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความรู้และบทบาทหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ต้องมีครูผู้รับผิดชอบโดยตรง ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ขาดการกระตุ้นและขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญนำข้อเสนอแนะของชุมชนมาเป็นนโยบายของสถานศึกษา 1.5) การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ปกครองและครู ส่งเสริมสวัสดิการนักเรียน จัดหาทุนการศึกษา ร่วมพัฒนาสถานศึกษา โดยกำหนดการประชุมในการพิจารณาให้ทุน แบ่งประเภททุนให้ชัดเจนระหว่างทุนผู้เรียนดี และทุนเพื่อให้โอกาสในการศึกษา อย่าให้ซ้ำๆ กัน กระจายไปตามประเภทของทุน ปัจจุบันสถานศึกษาจัดหาให้เองจากเครือข่ายตามความเหมาะสม และ 1.6) งานประชาสัมพันธ์ บุคลากรต้องมีความรู้ความสามารถ เป็นผู้รู้กฎระเบียบต่างๆ มีทักษะในการสื่อสารอย่างเชี่ยวชาญ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี ต้องจัดทำแผนระยะสั้นและระยะยาวในการดำเนินงานให้มีการประชาสัมพันธ์ 2 ทาง มีการตอบรับและเสนอแนะ ใช้สื่อทุกสื่ออย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีผู้รับผิดชอบโดยตรง เป็นผู้ที่ชุมชนและหน่วยงานอื่นรู้จักและยอมรับ

2) แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา พบว่า แนวทางในการดำเนินงานต้องสอดคล้องกับงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนครอบคลุม 6 งาน ได้แก่ 2.1) งานให้บริการชุมชน การให้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการให้บริการต่างๆ กับชุมชนส่วนมากจะเป็นงานด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี งานให้บริการข่าวสารความรู้ ข้อมูลทางวิชาการให้คำแนะนำ ขั้นตอนไม่ยุ่งยาก ต้องมีผู้รับเรื่องโดยตรงน่าจะเป็นหน้าที่ของครูด้านประชาสัมพันธ์ ต้องเป็นผู้มีอัธยาศัยดี มีประสบการณ์ในการต้อนรับ ให้บริการที่ถูกต้องและเหมาะสม 2.2) การรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน เป็นการรับความช่วยเหลือทุกอย่าง ด้านวิทยาการ แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่และคำแนะนำ โรงเรียนต้องมีการวางแผนหรือโครงการในการขอรับความช่วยเหลือล่วงหน้า ต้องทำเป็นแผนระยะยาวจะจัดงานทางศาสนา งานขนบธรรมเนียมประเพณี มีครูผู้รับผิดชอบโดยตรงจัดทำเสนอแผนงาน เมื่อได้รับการสนับสนุน ควรยกย่องให้เกียรติและออกเกียรติบัตรขอบคุณ 2.3) งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ มีการวางแผนและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดเป็นระยะ บุคลากรในโรงเรียน คอยประสานงานให้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ในเขตพื้นที่ประกอบการ บุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรงต้องประสานงานในการจัดกิจกรรมมีอัธยาศัยดี เป็นที่รู้จักเพราะต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ 2.4) งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรรหาคณะกรรมการโรงเรียน จากบุคคลสำคัญในชุมชน คัดเลือก จัดอบรม ส่งเสริมความรู้ตามบทบาทและหน้าที่ สถานศึกษาต้องสรรหาคณะกรรมการ ต้องเป็นผู้สนใจในการพัฒนาการศึกษา มีความประพฤติดี ทำหน้าที่ กำหนดนโยบายและแผนพัฒนา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ และความเห็นชอบสาระหลักสูตรท้องถิ่น ติดตามการดำเนินงานตามแผน ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาก่อนเสนอสาธารณชน กำหนดประชุมอย่างน้อย 2 ครั้ง/ภาคเรียน 2.5) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ เป็นการแสวงหาแนวทางและความร่วมมือจากชุมขน โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีโอกาสจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ ภายใต้ระเบียบกฎหมายต่างๆ แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบประชุมมีบุคลากรภายในโรงเรียนประสานงานและอำนวยความสะดวก เช่นสมาคมผู้ปกครองและครู สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ปกครองและครู มีการจัดประชุมกรรมการสมาคม เช่นจัดทุนการศึกษา จัดหาอุปกรณ์การเรียน และ 2.6) งานประชาสัมพันธ์ ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกัน เป็นกระบวนการแสดง แถลง ชี้แจง เผยแพร่ เป็นงานสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เพื่อป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด ผู้ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ต้องทราบกฎหมายระเบียบต่างๆ อย่างชัดเจน ต้องครอบคลุมชุมชนทั้งหมด และครอบคลุมกิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียน ต้องมีการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ต้องประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง

3) ผลการนำเสนอแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา พบว่า แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมือง ยะลา ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยนำมาขับเคลื่อนผ่าน 6 งาน ได้แก่ (1) การให้บริการชุมชน (2) การรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน (3) งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ (4) งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (5) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ และ (6) งานประชาสัมพันธ์ โดยมีขั้นตอนหลักในการดำเนินงานโดยอาศัยหลักสังคหวัตถุ 4 มาบูรณาการ ได้ดังนี้ ด้านที่ 1

ทาน ประกอบด้วย งานการให้บริการชุมชน และงานการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน คือ กำหนดผู้รับผิดชอบรับเรื่องราวต่างๆจากชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาต้องพบผู้บริหารเท่านั้นกำหนดความช่วยเหลือสงเคราะห์สิ่งของ และแบ่งปัน ลักษณะเป็นผู้ให้ ด้านที่ 2 ปิยวาจา ได้แก่ งานประชาสัมพันธ์ เป็นงานเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงานให้ชุมชนทราบต้องใช้วาจาสุภาพ ชัดเจน ด้าน 3 อัตถจริยา ได้แก่ งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ และงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องจัดทำแผนงานและรายละเอียดของงานการให้บริการ ช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและด้านที่ 4 สมานัตตตา ได้แก่ งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรมสมาคมหรือมูลนิธิ การให้บริการ ต้องให้ความเสมอภาคในคุณภาพและโอกาส ไม่อคติ ไม่ลำเอียง ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง และติดตามประเมินผล สรุปการปฏิบัติงานและรายงานปัญหาที่เกิดขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1) สภาพความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา ผลการศึกษาพบว่า 1.1) งานให้บริการชุมชน ในการให้บริการชุมชนของสถานการศึกษาจะให้บริการทุกด้าน ทั้งความสะดวกในเรื่องสถานที่ การจัดหาอุปกรณ์ต่างๆในการดำเนินกิจการให้ชุมชนโดยอาศัยเครือข่ายของสถานศึกษา 1.2) งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา/วัด ช่วยแรงงานจัดเตรียมงาน มีการวางแผนล่วงหน้า เมื่อเสร็จงานยกย่อง ขอบคุณที่ทุกฝ่ายร่วมกันจัดกิจกรรมได้สำเร็จ 1.3) งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น เป็นความจำเป็นในการประชุมต่อเนื่อง ควรมีผู้รับผิดชอบโดยตรงที่มีความเข้าใจชุมชนและหน่วยงานอื่น เป็นการสร้างเครือข่ายให้กับสถานศึกษา ต้องมีการกำหนดนโยบายระยะยาวควรเริ่มต้นตั้งแต่ต้นภาคเรียน 1.4) งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนชุมชนไม่มีเวลาเข้าประชุมหรือทำกิจกรรมร่วม ครูมีภาระมาก ติดภารกิจเร่งด่วน มีงานรับผิดชอบหลายด้าน ขาดการมีส่วนร่วม ขาดการกระตุ้นและขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง 1.5) การจัดตั้งกลุ่มชุมชน สมาคมหรือมูลนิธิ งานจัดตั้งกลุ่มชุมชน สมาคมหรือมูลนิธิ วัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ปกครองและครูในการช่วยการเรียนการสอน ส่งเสริมสวัสดิการนักเรียน แจกทุนการศึกษา ให้คำปรึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา แต่ละชุมชนมีบริบททางการเงินที่แตกต่างกันและมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาเข้าร่วมกิจกรรมทำให้การมีส่วนร่วมลดน้อยลงสถานศึกษา และ 1.6) งานประชาสัมพันธ์ เป็นการชี้แจงให้สังคมรับรู้กิจกรรม การเคลื่อนไหวของสถานศึกษาเพื่อให้ส่งผลผู้เรียนอย่างไร ได้รับความร่วมมือกับชุมชนแบบไหน เพราะการประชาสัมพันธ์ผิด จุดหมายเปลี่ยนทันที ต้องทำแผนระยะยาวและระยะสั้นกำหนดช่องทางการสื่อสารต้องชัดเจน ทั่วถึง ถูกต้องไม่ตกหล่น ประชาสัมพันธ์ยิ่งกว้างไกล ความสบายใจยิ่งเกิดขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตลอดระยะเวลา การดำเนินงานตามงาน 6 ด้านเป็นไปอย่างเป็นระบบมีความชัดเจน และทุกฝ่ายสามารเข้าถึงได้โดยสะดวก ทั้งการดำเนินงานที่ได้ให้โรงเรียนช่วยกันในการสร้างความพันธ์ร่วมกับชุมชน และได้สร้างแผนงานที่เป็นระบบชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธนภัทร์ วิโรทุศ (2562) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โรงเรียนต้นแบบในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี กลุ่มที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา โรงเรียนต้นแบบในโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีกลุ่มที่ 6 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีสภาพการปฏิบัติสูงที่สุด คือด้านส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของเด็กและเยาวชนเริ่มตั้งแต่ในครรภ์มารดา รองลงมาคือ ด้านเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางการอาชีพ ปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมตามลำดับ และส่วนด้านที่มีสภาพการปฏิบัติต่างที่สุดคือ ด้านเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการเรียนรู้ทางวิชาการ และจากที่กล่าวมายังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ โอเว้น (Owan, 2019) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและประสิทธิผลของระบบโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐข้ามแม่น้ำ ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครู การใช้ทรัพยากรในชุมชนโรงเรียน การสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผลของระบบโรงเรียนมัธยมตามลำดับในเขตเทศบาลเมืองคาลาบาร์ ของรัฐครอสริเวอร์ สรุปได้ว่าโดยทั่วไปความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนโรงเรียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผลของระบบโรงเรียนตามลำดับ จากผลการศึกษาครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะหลายประการว่า ผู้อำนวยการควรจัดตั้งสมาคมครูผู้ปกครองที่กระตือรือร้นในโรงเรียนของตนโดยมีผู้นำของสมาคมที่ประกอบด้วยชุมชนสมาชิก และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงโรงเรียนเข้ากับชุมชน และจะสร้างเวทีสำหรับการอภิปรายและระงับข้อพิพาท

2) แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา พบว่า ต้องสอดคล้องกับการบริหารโรงเรียนในงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ครอบคลุม 6 งาน ประกอบด้วย 2.1) งานให้บริการชุมชน ต้องให้ครูไปช่วยพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ สนับสนุนเป็นแหล่งสาธิตทดลองวิชาชีพการเกษตร เพื่อประโยชน์ของชุมชน 2.2) การรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ต้องได้รับความช่วยเหลือทุกอย่างจากชุมชน ต้องมีการวางแผนหรือโครงการในการขอรับความช่วยเหลือล่วงหน้า และต้องยกย่องให้เกียรติขอบคุณ 2.3) งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ต้องได้รับการเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชนกับหน่วยงานอื่นๆ ผู้บริหารและบุคลากรต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ประชาชนศรัทธาจะเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน และต้องให้ความสำคัญกับผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนอื่นๆ 2.4) งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องดำเนินการตั้งแต่ สรรหา เสนอแต่งตั้ง เสริมความรู้บทบาทและหน้าที่ จัดประชุมและดูแลให้ปฏิบัติตามระเบียบให้เกิดประสิทธิภาพ 2.5) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ ต้องแสวงหาแนวทางและความร่วมมือจากชุมชน โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ ภายใต้ระเบียบกฎหมายต่าง ๆ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบประชุมหาแนวทางกำหนดชื่อ นโยบาย วัตถุประสงค์ โดยมีบุคลากรในโรงเรียนเข้าร่วมเป็นสมาชิก เพื่อประสานงานและอำนวยความสะดวกด้านต่างๆในการจัดกิจกรรม และ 2.6) งานประชาสัมพันธ์ ต้องมีการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมีการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้ยึดติดกับกระบวนการวางแผน การติดต่อสื่อสาร และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการแนวทางสามารถสร้างประโยชน์ที่ดีกับทุกฝ่าย อีกทั้งในการดำเนินงานตามแนวทางสามารถทำได้โดยไม่ยุ่งยาก ซึ่งการดำเนินงานแผนงานตามนโยบายต้องอาศัยความมือกับชุมชน ผลการศึกษาแนวทางจึงได้ประโยชน์ทั้งในระยะเวลาสั้นและในระยะยาว เพื่อให้เกิด

คุณภาพในการดำเนินงานในระบบของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของจริยพร แตงขุด (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 พบว่า (1) ด้านการให้บริการชุมชน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูแบ่งปันกำลังทรัพย์ กำลังความรู้ กำลังใจ เพื่อให้บริการชุมชนในทุกด้าน มีการลงพื้นที่พบปะชุมชนอย่างต่อเนื่อง (2) ด้านประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารต้องสร้างองค์ความรู้เบื้องต้นด้านการสื่อสารให้กับผู้ปกครอง ชี้แนะให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ในกิจกรรมที่จัดขึ้น มีการประชาสัมพันธ์สองทาง ร่วมให้ข้อมูลและรับฟัง (3) ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ผู้บริหารจะต้องให้แนวปฏิบัติกับครูในการทำงานร่วมกับชุมชน และควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ร่วมกิจกรรมกับศูนย์การศึกษาพิเศษผ่านกิจกรรมต่างๆ โดยการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน และ (4) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ผู้บริหารต้องมีแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน ร่วมวางแผน ปรับปรุงการดำเนินงานกับชุมชน ควรมีการรายงานผลการดำเนินงานในกิจกรรมที่ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อความโปร่งใสและให้สาธารณชนได้รับทราบ

3) ผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินการของแนวทาง มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา ผู้วิจัยได้ศึกษามาเพื่อนำไปเป็นแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการได้นำเสนอแนวทางวิธีการดำเนินงานโดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นแนวทางที่สามารถกระทำได้โดยชัดเจน โดยที่การนำแนวทางไปประยุกต์ใช้สามารถทำให้โรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับชุมชน อีกทั้งทำให้เครือข่ายที่ได้รับความร่วมมือของชุมชนในการขับเคลื่อนการดำเนินให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดย่อมเป็นดีต่อการดำเนินงานในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของตรัยณภรัท เสาวรา (2566) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมให้บุคลากรนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารงานและการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบควบคู่ไปกับการนำหลักนิติธรรม จริยธรรมมากำหนดใช้ เป็น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นธรรม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา ประกอบไปด้วย 1) การให้บริการชุมชน 2) การรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน 3) การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ 4) งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ 6) งานประชาสัมพันธ์ โดยนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ไปบูรณาการ โดยสามารถศึกษาแนวทางแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา โดยใน

แต่และแนวทางในการดำเนินงานจะต้องดำเนินงานเป็นระบบวงจร ที่มีขั้นตอนหลัก 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การกำหนดประเด็นในการดำเนินงาน (2) กำหนดแผนงานกิจกรรม (3) กำหนดระยะเวลา (4) กำหนดกรอบการให้บริการ (5) ประชาสัมพันธ์ และ (6) การติดตามและประเมินผล และในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา โดยที่นำมาบูรณาการเข้าด้วยกันจนได้ขั้นตอนหลักๆ คือ (1) การกำหนดประเด็นในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือ สงเคราะห์กัน ให้คำแนะนำตามหลักธรรม ทาน (2) กำหนดแผนงานกิจกรรมการให้บริการ ต้องจัดทำแผนงานและรายละเอียดของงานเพื่อบริหารให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดตามหลักธรรม อัตถจริยา (3) กำหนดระยะเวลาในการใช้บริการพิจารณาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกิจกรรมให้ความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกันตามหลักธรรม สมานัตตตา (4) การประชาสัมพันธ์ เป็นงานเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงานของโรงเรียนให้ชุมชนได้ทราบต้องใช้วาจาสุภาพ ไพเราะ พูดชัดเจน ไม่พูดส่อเสียด แนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ไม่บิดเบือนตามหลักธรรม ปิยวาจา (5) กำหนดกรอบการให้บริการต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้เสมอต้นเสมอปลาย ไม่อคติ ไม่ลำเอียง ไม่เอารัดเอาเปรียบตามหลักธรรม สมานัตตตา และ (6) กำหนดการติดตามประเมินผล สรุปการปฏิบัติงานและรายงานปัญหาที่เกิดขึ้น ต้องเป็นผู้ที่เสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาคกับทุกคน ไม่เอารัดเอาเปรียบ คิดในทางสร้างสรรค์ตามหลักธรรม สมานัตตตา ดังภาพที่ 1

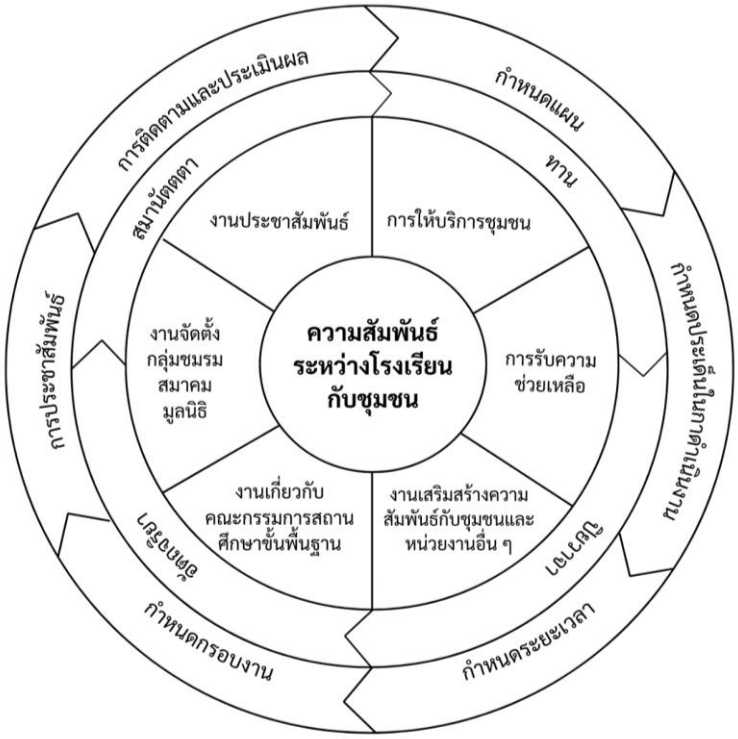

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

จากการดำเนินการวิจัยในเรื่องนี้ ทำให้ทราบผลที่เป็นแนวทางการดำเนินขับเคลื่อนการทำงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลาที่มีงานดำเนินงาน ๖ ประเภทได้แก่ (๑) การให้บริการชุมชน (๒) การรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน (๓) การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ (๔) งานเกี่ยวกับคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (๕) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ และ (๖) งานประชาสัมพันธ์ และจากการได้นำหลักสังคหวัตถุ ๔ มาบูรณาการการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้ได้ขั้นตอนหลักในการขับเคลื่อนหลักๆ จำนวน ๖ ข้อ ได้แก่ (๑) การกำหนดประเด็นในการดำเนินงาน (๒) กำหนดแผนงานกิจกรรม (๓) กำหนดระยะเวลา (๔) กำหนดกรอบการให้บริการ (๕) ประชาสัมพันธ์ และ (๖) การติดตามและประเมินผล ฉะนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดแนวทางที่ดีและมีประโยชน์สูงสุดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.2) กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม ควรมีการจัดกรอบเชิงปฏิบัติงานส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.3) โรงเรียนพระปริยัติธรรม ต้องมีโครงสร้างงานส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1) สถานศึกษา ควรแต่งตั้งผู้รับเรื่องราวจากชุมชนโดยเฉพาะรับเรื่องราวแล้วเสนอตามขั้นตอนเป็นผู้ที่ประสานงานกับหน่วยงานอื่นได้ดีและสามารถตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้

2.2) งานประชาสัมพันธ์ เป็นงานที่สำคัญที่จะเกิดความเข้าใจกัน ควรมีครูผู้รับผิดชอบโดยตรงเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในกฎระเบียบต่างๆ มีอัธยาศัยดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีจิตอาสา

2.3) สถานศึกษาต้องให้ความสนใจกับงาน จัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ เพราะเป็นแนวทางช่วยกิจการต่างๆของโรงเรียนและชุมชนได้เป็นอย่างดี

3) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1) ควรนำการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ วัดเมืองยะลา นำไปปฏิบัติให้ครบทั้ง 6 งาน เพื่อโรงเรียนจะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

3.2) ควรมีการศึกษาวิจัยโดยนำหลักธรรมอื่นๆ เข้ามาบูรณาการในการดำเนินการเพื่อเป็นแนวทางที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

3.3) ควรศึกษาเรื่อง แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา

เอกสารอ้างอิง

จริยพร แตงขุด. (2564). แนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ตรัยณภรัท เสาวรา. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่. 1(3), 1-12.

พระธนภัทร์ วิโรทุศ. (2562). การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โรงเรียนต้นแบบในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี กลุ่มที่ 6. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). ธรรมนูญชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

พระสิริปัญญาคุณ. (2563). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2563. ยะลา: โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเมืองยะลา.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุรธวัช ศรีธวัช. (2532). เทคนิคการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ปริ้นติ้งกรุ๊ป.

Cropley, A. J., and Dave, R. H. (1978). Lifelong Education and the Training of Teachers: Developing a Curriculum for Teacher Education on the Basis of the Principles of Lifelong Education. Hamburg: UNESCO Institute for Education.

Owan, Valentine J. (2019). school-community relationship and school system effectiveness in secondary schools in cross river state. World Journal of Vocational Education and Training. 1(1), 11.

การบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

The Budget Administration with Information System of Schools in the Basic Education Network Center Thachang 1, under Suratthani Primary Educational Service Area Office 2

สุภัทสร แก้วอ่อน
Supatsorn Kaewon
พระครูสุเมธปริยัติคุณ
Phrakrusumethpariyatikul
กษมา ศรีสุวรรณ
Kasama Srisuwan
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus
E-mail: Kaewon11082531@gmail.com

Received: 30 April 2024; Revised: 30 May 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 2) เพื่อศึกษาการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 3) เพื่อประเมินการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา มีขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณประกอบด้วย 5 งาน คือ (1) งานแผนงาน (2) งานการเงิน (3) งานบัญชี (4) งานพัสดุ (5) งานตรวจสอบและควบคุมภายใน โดยสถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในแต่ละงาน ทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาไม่เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเท่าที่ควร 2) ผลการศึกษาการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา พบว่า ขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย 5 งาน โดยการดำเนินงานด้วยกระบวนการบริหารระบบสารสนเทศในสถานศึกษา 5 ขั้นตอน คือ (1) การรวบรวมข้อมูล (2) การตรวจสอบข้อมูล (3) การประมวลผลข้อมูล (4) การจัดเก็บข้อมูล (5) การนำข้อมูลไปใช้ 3) การนำเสนอการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบของสถานศึกษา มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ สามารถ

นำไปใช้ได้ โดยการดำเนินงานด้วยกระบวนการบริหารระบบสารสนเทศในสถานศึกษา 5 ขั้นตอน ควบคู่กับหลักธรรมาภิบาล

คำสำคัญ: การบริหารงานงบประมาณ, ระบบสารสนเทศ, สถานศึกษา

Abstract

This research article aimed to 1) study the conditions for budget administration of schools in the basic education network center Thachang 1 under Suratthani primary education service area office 2, 2) study the budget administration with information system of schools in the basic education network center Thachang 1 under Suratthani primary education service area office 2, and 3) Evaluate the budget administration with information system of schools in the basic education network center Thachang 1 under Suratthani primary education service area office 2.

The findings

1) The condition of the budget administration with information system of schools it was found that the scope of budget administration consists of five tasks: (1) planning section (2) Budget section (3) Accounting section (4) Supplies Section (5) Inspecting and Internal Control by the school appoints a person responsible for each task. Be just as effective as one should be. 2) Result in the budget administration with information system of schools. It was found that the scope of budget administration consists of five tasks. Inspecting and Internal Control by the process of information system in the school consists of five steps: (1) Collection data (2) Checking data (3) Processing data (4) Organizing data (5) Using data. 3) The proposal for the budget administration with information system of schools. It was found to be suitable, feasible, useful, and practical by the process of information system in the school consists of five steps with Good Governance.

Keywords: Budget Administration, Information System, Schools

บทนำ

ในยุคที่มีนวัตกรรมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแล้วยังส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การบริหารจัดการ การใช้จ่าย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่เชื่อมโยงกันเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการและสนับสนุนการศึกษา (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579, 2565)

การบริหารจัดการสถานศึกษายุคดิจิทัลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจระบบของสถานศึกษา การจัดการนำเทคโนโลยีสู่สถานศึกษา การบูรณาการเทคโนโลยีสู่ห้องเรียน ตลอดจนต้องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสถานศึกษาเพื่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สถานศึกษาในฐานะองค์การเชิงระบบองค์การหนึ่ง พบว่าระบบหลักเป็นภาพใหญ่ภายในองค์การจะมีระบบย่อยตามหน้าที่ เช่น ระบบการบริหารงบประมาณ ระบบการบริหารงานบุคคลระบบบัญชีการเงิน ระบบสาธารณูปโภค ระบบการผลิต ระบบการแก้ไขเหตุวิกฤตหรือระบบการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ฯลฯ เมื่อพิจารณาการบริหารภายในองค์กรเราจะเห็นกลไกหลักของการทำงานอย่างเป็นระบบดังต่อไปนี้ 1) ระบบสังคม (social system) คือ การที่คนมาอยู่ร่วมกันในองค์การเพื่อปฏิบัติภารกิจร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยในมุมขององค์การที่เป็นสถานศึกษาก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่อยู่ร่วมกันเป็นระบบสังคมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน 2) ระบบเทคโนโลยี (technology system) คือ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีต่างๆ ที่นำมาใช้ในการทำงานหรืออำนวยความสะดวกในการทำงาน 3) สังคมเทคโนโลยี (socio-technological system) คือ ระบบที่เป็นส่วนของการบูรณาการกันระหว่างระบบสังคมและระบบเทคโนโลยี ดังเช่น สถานศึกษา ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้ใช้ระบบเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ (สุกัญญา, 2562)

ในขณะเดียวกัน การบริหารงบประมาณถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงานทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานฝ่ายรัฐหรือเอกชน ทุกหน่วยงานต้องการและจำเป็นใช้เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างคล่องตัวและสิ้นเปลืองทรัพยากรน้อยที่สุด แต่เกิดประโยชน์ได้สูงสุด ซึ่งในหน่วยงานจะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคตด้วย เพื่อให้สามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันการณ์และไม่เป็นเหตุให้การดำเนินงานต้องหยุดชะงัก งบประมาณเป็นสิ่งที่ชี้บ่งแนวความคิดในการบริหารงาน ตลอดจนวิธีการดำเนินงานงบประมาณจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการดำเนินงานและโครงสร้างของหน่วยงาน งบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสม มีเหตุผลจะเป็นการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการภายใต้นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ดังนี้ 1) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสมรรถนะ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2) พัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายสถานศึกษาเป็นฐาน มีนวัตกรรมเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนบนฐานข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัยและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2, 2566) จึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารจะต้องการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ขับเคลื่อนโดยใช้ระบบสารสนเทศเป็นฐาน มีความรู้ ความสามารถ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความรอบคอบ ความละเอียด สามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างลงตัวและที่สำคัญคือการบริหารมีความโปร่งใส คุ้มค่า ยุติธรรม เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่พัฒนามนุษย์อย่างแท้จริง ผลที่ได้ทำให้การบริหารงบประมาณที่ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพ ช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องการจัดเก็บข้อมูล การค้นคืนข้อมูล และการรายงานผล ช่วยลดระยะเวลาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องการสูญหายของข้อมูล มีการค้นคืนข้อมูลที่รวดเร็ว การรายงานผลของข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำ ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความคุ้มค่า โปร่งใส ตอบสนอง รวมทั้งนำไปสู่การปฏิบัติราชการยุคใหม่

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณและการนำระบบสารสนเทศมาบริหารงานงบประมาณ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงาน การแก้ไขปรับปรุง และการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานงบประมาณมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

2) เพื่อศึกษาการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

3) เพื่อนำเสนอการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.2 ขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

1.3 ขั้นตอนนำเสนอการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) นำเสนอแนวทางการสนทนากลุ่ม (2) ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม (3) แบบสนทนากลุ่ม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัดมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นได้สำหรับแนวคิดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น "Information-rich case" คือ มีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มากและสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุดซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาเพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของ

การศึกษามากที่สุดโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 จำนวน 5 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูเจ้าหน้าที่การเงินหรือพัสดุของสถานศึกษา จำนวน 5 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารการสถานศึกษาเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 จำนวน 2 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารงบประมาณของสถานศึกษา 1 คน อดีตผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ จำนวน 1 คน นักวิชาการคอมพิวเตอร์ จำนวน 1 คน

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษาเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนา คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ประธานเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 จำนวน 1 คน เลขานุการเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 จำนวน 1 คนหัวหน้าฝ่ายบริหารงบประมาณของสถานศึกษา 3 คน ผู้อำนวยการกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 1 คน อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารงานงบประมาณ 2. กำหนดประเด็นการร่างแบบสัมภาษณ์การดำเนินงานดำเนินงานการบริหารงานงบประมาณ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 3.นำร่างแบบสัมภาษณ์การดำเนินงานดำเนินงานการบริหารงานงบประมาณที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4.ปรับร่างแบบสัมภาษณ์การดำเนินงานดำเนินงานการบริหารงานงบประมาณเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2 ขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1.ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2.นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.3 ขั้นตอนนำเสนอการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1.นำร่างการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในขั้นตอนที่ 2 มาจัดทำเป็นแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2.นำแบบประเมินการบริหารงานงบประมาณด้วย

ระบบสารสนเทศ เพื่อหาความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย 3.ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4. นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5. แบบสนทนากลุ่ม ใช้ร่างการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เป็นการบริหารงานสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารงานงบประมาณ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอนตั้งแต่ (1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) ทำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (3) ขั้นแนะนำตัวและกำหนดบทสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมโดยติดต่อทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นโดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4.2 ขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศ 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาต สัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศ 2) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบ เปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศ ทั้งนี้ผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4.3 ขั้นตอนนำเสนอการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศ ในการจัดประชุมกลุ่มสนทนาประเมินการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ มีกระบวนการดังนี้คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศ เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อประเมินขอความเห็นและข้อเสนอแนะการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศ ตามวันเวลาและสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณ 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในผลการศึกษาสภาพ

5.2 ขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยวิเคราะห์และนำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามแบบสัมภาษณ์ต่างๆ มาพัฒนาขั้นตอนการศึกษาการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศ สร้างเป็นการบริหารตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดการวิจัย 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม

5.3 ขั้นตอนการประเมินการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข-ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า

1) งานแผนงาน มีการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีที่ได้รับการจัดสรรประจำปี เพื่อใช้ในการวางแผนการใช้จ่ายเงินและมีการขอความเห็นชอบ แต่เนื่องจากครูที่รับผิดชอบขาดความรู้ ไม่ได้ศึกษารายละเอียดของการทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณและระเบียบการเงินที่ชัดเจน การใช้จ่ายงบประมาณจึงไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด จุกอยู่ช่วงสิ้นปี

2) งานการเงิน สถานศึกษาดำเนินการตามระเบียบแนวปฏิบัติของกระทรวงการคลัง การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการนำเงินส่งคลัง พ.ศ.๒๕๖๒ หรือระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่การดำเนินการงานการเงินบางประเภทยังเกิดข้อผิดพลาดทางด้านเอกสารที่ล่าช้า การดำเนินงานไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ไม่เป็นระบบและมีหลายขั้นตอนในการปฏิบัติ

3) งานบัญชี สถานศึกษาจัดทำเอกสารทางบัญชีการเงิน การเก็บเอกสารประกอบการจ่าย การพิสูจน์และตรวจสอบยอดเงินฝาก การจัดทำรายงานการเงินและการจัดหาแบบพิมพ์บัญชีทะเบียนคุมเงินแต่ละประเภท แต่เนื่องจากครูไม่มีเวลาในการปฏิบัติงาน ขาดความรู้ ความเข้าใจและการชี้แนะ ทำให้การดำเนินงานมีความล่าช้า เกิดความผิดพลาดของข้อมูล ยากต่อการตรวจสอบและข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน

4) งานพัสดุ สถานศึกษาวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ จัดหาพัสดุ แจกจ่ายพัสดุ ควบคุมพัสดุ บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ ให้เป็นไปตามระเบียบ แต่เนื่องจากบุคลากรขาดความรู้ ความสามารถในเรื่องงานพัสดุที่ชัดเจน การดำเนินงานยังซ้ำซ้อน สิ้นเปลืองทรัพยากร

5) งานตรวจสอบและควบคุมภายใน สถานศึกษาดำเนินการตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรขาดความรู้ ความสามารถในเรื่องนี้โดยเฉพาะและ

ชัดเจน ทำให้การดำเนินงานยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร และหลักฐานทางการเงินยังมีข้อผิดพลาดของเอกสาร ไม่เป็นระบบ ขาดการเผยแพร่ให้หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกรับทราบ

2. ผลการศึกษาการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า

1) งานแผนงาน มีแนวทางดังนี้ 1. ศึกษาสภาพและจัดประชุมให้ความรู้กับผู้รับผิดชอบในสถานศึกษา (การเก็บรวบรวมข้อมูล,การจัดเก็บข้อมูล,การตรวจสอบข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้) 2. นำเสนอแผนงบประมาณประจำปี เพื่อขออนุมัติ ทั้งในรูปแบบประกาศ เอกสาร ประชาสัมพันธ์ หรือเว็บไซต์ของสถานศึกษา (การนำข้อมูลไปใช้) 3. จัดทำปฏิทิน กำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน (การประมวลผลข้อมูล) 4. การควบคุม และติดตามการดำเนินงาน โดยการทำหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรและแบบรายงานการใช้จ่ายงบประมาณด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (การตรวจสอบข้อมูล) 5. จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี เผยแพร่ทั้งในรูปแบบเอกสาร ประชาสัมพันธ์ ไฟล์คอมพิวเตอร์ หรือเว็บไซต์ของสถานศึกษา (ประมวลผลข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้)

2) งานการเงิน มีแนวทางดังนี้ 1. ศึกษาสภาพและจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับระบบงานการเงินหลัก คือ ระบบ E-Budget หรือเชิญบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรม School Finanace Easy (โปรแกรมการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษา) หรือโปรแกรมอื่นที่เกี่ยวข้อง (การเก็บรวบรวมข้อมูล,การจัดเก็บข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้) 2.กำหนดขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบมีมาตรฐาน (การเก็บรวบรวมข้อมูล,การตรวจสอบข้อมูล,การประมวลผลข้อมูล) 3. จัดทำสรุปรายงานเงินคงเหลือประจำวัน รายงานสรุปผลการใช้จ่ายงบประมาณทุก 6 เดือนและทุกสิ้นปีงบประมาณ ทั้งในรูปแบบเอกสาร ไฟล์คอมพิวเตอร์ หรือเว็บไซต์ของสถานศึกษา (ประมวลผลข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้)

3) งานบัญชี มีแนวทางดังนี้ 1. ศึกษาสภาพและจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้รับผิดชอบ เกี่ยวกับการใช้โปรแกรม School Finanace Easy (โปรแกรมการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษา) หรือโปรแกรมอื่นที่เกี่ยวข้อง (การเก็บรวบรวมข้อมูล,การจัดเก็บข้อมูล,การประมวลผลข้อมูล,การตรวจสอบข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้ 2. จัดสำรองข้อมูลงานบัญชี ในลักษณะเอกสารแบบพิมพ์และระบบอิเล็กทรอนิกส์ (การจัดเก็บข้อมูล) 3. จัดระบบการตรวจสอบและแก้ไขข้อผิดพลาดของตัวเงิน ในรูปแบบเอกสารหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ (การตรวจสอบข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้) 4. จัดทำสรุปบัญชีรายงานการเงินให้เป็นปัจจุบัน ทั้งในรูปแบบเอกสาร ระบบไฟล์คอมพิวเตอร์ หรือ Google Drive (ประมวลผลข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้)

4) งานพัสดุ มีแนวทางดังนี้ 1. ศึกษาสภาพ จัดประชุมให้ความรู้เพิ่มเติมกับผู้รับผิดชอบในสถานศึกษาทราบถึงระเบียบและการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (e-GP) จัดทำแบบสำรวจความต้องการใช้พัสดุประจำปีในรูปแบบ Google Form หรือ แบบฟอร์มสำรวจ (การเก็บรวบรวมข้อมูล, การจัดเก็บข้อมูล, การนำข้อมูลไปใช้) 2. จัดทำปฏิทินในการจัดซื้อจัดจ้างประจำปีให้ชัดเจน (การประมวลผลข้อมูล) 3. การตรวจสอบค่าเสื่อมของพัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างทุกๆปี จากทะเบียนคุมพัสดุ ครุภัณฑ์ (การตรวจสอบข้อมูล) 4. จัดทำรายงานสรุปผลการบริหารงานพัสดุต่อผู้บริหาร ทั้งในรูปแบบเอกสาร ระบบไฟล์คอมพิวเตอร์ หรือ Google Sheets, Google Drive (ประมวลผลข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้)

5) งานตรวจสอบและควบคุมภายใน มีแนวทางดังนี้ 1. ศึกษาสภาพ และจัดประชุมให้ความรู้กับผู้รับผิดชอบในสถานศึกษาทราบ (การเก็บรวบรวมข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้) 2. จัดทำปฏิทินการตรวจสอบการดำเนินงาน โดยการใช้โปรแกรมประยุกต์ในการประมวลผล ในรูปแบบเอกสารหรือตาราง (ตรวจสอบข้อมูล,การประมวลผลข้อมูล) 3. การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ โดยใช้แบบประเมิน โปรแกรม Microsoft Excel หรือ โปรแกรมประยุกต์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง (ตรวจสอบข้อมูล,การประมวลผลข้อมูล) 4. จัดทำรายงาน

สรุปผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณ ผ่านรูปแบบเอกสาร ระบบไฟล์คอมพิวเตอร์ ประชาสัมพันธ์หรือ เว็บไซต์ของสถานศึกษา (จัดเก็บข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้)

3. ผลการนำเสนอการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า

การนำเสนอการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลสรุปจากการสนทนากลุ่ม พบว่า มีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์และได้ปรับรายละเอียดการบริหารให้ชัดเจนในแต่ละขั้นตอนตามคำแนะนำ ดังนี้

1) งานแผนงาน ผู้รับผิดชอบงานจะต้องมีหลักธรรมในการปฏิบัติที่สอดคล้องกับงาน คือ หลักธรรมาภิบาล หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติงานจะต้องยึดกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งสัมพันธ์กับแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ 1. ศึกษาสภาพและจัดประชุมให้ความรู้กับผู้รับผิดชอบทราบถึงระเบียบแนวปฏิบัติของกระทรวงการคลัง พ.ศ.2562 (การเก็บรวบรวมข้อมูล,การจัดเก็บข้อมูล,การตรวจสอบข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้) 2. นำเสนอแผนงบประมาณประจำปี เพื่อขออนุมัติ ทั้งในรูปแบบประกาศ เอกสาร ประชาสัมพันธ์ หรือเว็บไซต์ของสถานศึกษา (การนำข้อมูลไปใช้) 3. จัดทำปฏิทิน กำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน (การประมวลผลข้อมูล) 4. การควบคุม และติดตามการดำเนินงาน โดยการทำหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบรายงานการใช้จ่ายงบประมาณหรือระบบคอมพิวเตอร์ (การตรวจสอบข้อมูล) 5. จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี เผยแพร่ทั้งในรูปแบบเอกสาร ประชาสัมพันธ์ ไฟล์คอมพิวเตอร์ หรือเว็บไซต์ของสถานศึกษา (ประมวลผลข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้)

2) งานการเงิน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีหลักธรรมในการปฏิบัติที่สอดคล้องกับงาน คือ หลักธรรมาภิบาล (หลักคุณธรรม) หมายถึง ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงาน ต้องยึดถึงความถูกต้อง ตามกฎระเบียบการเบิกจ่ายเงินอย่างเคร่งครัด ซึ่งสัมพันธ์กับแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ 1. ศึกษาสภาพและจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้รับผิดชอบ เกี่ยวกับระบบงานการเงินหลักและการใช้โปรแกรม School Finanace Easy (โปรแกรมการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษา) (การเก็บรวบรวมข้อมูล,การจัดเก็บข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้) 2. กำหนดขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบมีมาตรฐาน (การเก็บรวบรวมข้อมูล,การตรวจสอบข้อมูล,การประมวลผลข้อมูล) 3. จัดทำสรุปรายงานเงินคงเหลือประจำวัน รายงานสรุปผลการใช้จ่ายงบประมาณทั้งในรูปแบบเอกสาร ไฟล์คอมพิวเตอร์ หรือเว็บไซต์ของสถานศึกษา (ประมวลผลข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้)

3) งานบัญชี ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีหลักธรรมในการปฏิบัติที่สอดคล้องกับงาน คือ หลักธรรมาภิบาล หลักความโปร่งใส หมายถึง การจัดทำข้อมูลทะเบียนครบถ้วนและสามารถตรวจสอบได้เมื่อมีข้อมูลไม่ตรงกัน ซึ่งสัมพันธ์กับแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ 1. ศึกษาสภาพ รายละเอียดในหน้าที่ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้รับผิดชอบ เกี่ยวกับการใช้โปรแกรม School Finanace Easy (โปรแกรมการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษา) หรือโปรแกรมอื่นที่เกี่ยวข้อง (การเก็บรวบรวมข้อมูล,การจัดเก็บข้อมูล,การประมวลผลข้อมูล,การตรวจสอบข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้ 2. จัดสำรองข้อมูลงานบัญชี ในลักษณะเอกสารแบบพิมพ์และระบบอิเล็กทรอนิกส์ (การจัดเก็บข้อมูล) 3. จัดระบบการตรวจสอบและแก้ไขข้อผิดพลาดของตัวเงินสดและเงินฝากธนาคาร ในรูปแบบเอกสารหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ (การตรวจสอบข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้) 4. จัดทำสรุปบัญชีรายงานการเงินให้เป็นปัจจุบัน ทั้งในรูปแบบเอกสาร ระบบไฟล์คอมพิวเตอร์ หรือ Google Drive (ประมวลผลข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้)

4) งานพัสดุ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีหลักธรรมในการปฏิบัติที่สอดคล้องกับงาน คือ หลักธรรมาภิบาล หลักความคุ้มค่า หมายถึง การตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่

ผู้เรียน ซึ่งสัมพันธ์กับแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ 1. ศึกษาสภาพและจัดประชุมให้ความรู้เพิ่มเติมกับผู้รับผิดชอบในสถานศึกษาทราบถึงระเบียบและจัดทำแบบสำรวจความต้องการใช้พัสดุประจำปีของบุคลากรในสถานศึกษาในรูปแบบ Google Form หรือ แบบฟอร์มสำรวจ (การเก็บรวบรวมข้อมูล, การจัดเก็บข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้) 2. จัดทำปฏิทินในการจัดซื้อจัดจ้างประจำปีของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน (การประมวลผลข้อมูล) 3. การตรวจสอบค่าเสื่อมของพัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างทุกๆปี จากทะเบียนคุมพัสดุ ครุภัณฑ์ (การตรวจสอบข้อมูล) 4. จัดทำรายงานสรุปผลการบริหารงานพัสดุต่อผู้บริหาร ทั้งในรูปแบบเอกสาร ระบบไฟล์คอมพิวเตอร์ หรือ Google Sheets, Google Drive (ประมวลผลข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้)

5) งานตรวจสอบและควบคุมภายใน การปฏิบัติงาน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีหลักธรรมในการปฏิบัติที่สอดคล้องกับงาน คือ หลักธรรมาภิบาล หลักความโปร่งใส หมายถึง การให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่างชัดเจน ซึ่งสัมพันธ์กับแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ 1. ศึกษาสภาพและจัดประชุมให้ความรู้กับผู้รับผิดชอบในสถานศึกษาทราบ (การเก็บรวบรวมข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้) 2. จัดทำปฏิทินการตรวจสอบการดำเนินงาน โดยการใช้โปรแกรมประยุกต์ในการประมวลผล ในรูปแบบเอกสารหรือตาราง (ตรวจสอบข้อมูล,การประมวลผลข้อมูล) 3. การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ โดยใช้แบบประเมินโปรแกรม Microsoft Excel หรือ โปรแกรมประยุกต์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง (ตรวจสอบข้อมูล,การประมวลผลข้อมูล) 4. จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณ ผ่านทางรูปแบบเอกสาร ระบบไฟล์คอมพิวเตอร์ ประชาสัมพันธ์ หรือ เว็บไซต์ของสถานศึกษา (จัดเก็บข้อมูล,การนำข้อมูลไปใช้)

อภิปรายผล

1. สภาพการการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย 5 งาน คือ งานแผนงาน งานการเงิน งานบัญชี งานพัสดุ และงานตรวจสอบและควบคุมภายใน โดยสถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในแต่ละงาน ครูที่รับผิดชอบงานขาดความรู้ความเข้าใจและคำชี้แนะในงานที่รับมอบหมาย ไม่มีการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานที่ชัดเจน สิ้นเปลืองทรัพยากร ขาดความร่วมมืออย่างจริงจังจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาไม่เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านและสอดรับกับงานวิจัยของ อาซียะห์ วานิ (2559) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสา นักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรคำเนินการจัดการอบรมแก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมาย นโยบายของตันสังกัด และทราบแนวปฏิบัติที่ตรงกัน (2) ด้านการจัดสรรงบประมาณคือ ควรยึดแผนงาน/โครงการของสถานศึกษา (3) ด้านการตรวจสอบติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงานคือ ควรดำเนินการตามแผนงาน ขั้นตอนการประเมินผล ติดตามผลที่ชัดเจน (4) ด้านบริหารการเงิน คือ ควรอบรมให้แก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง (5) ด้านการบริหารบัญชี คือ ควรจัดอบรมให้แก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเพื่อให้แนวทางการทำงานด้านบัญชีและ (6) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์คือควรมีการตรวจสอบการจัดซื้อ-จัดจ้าง เป็นรายไตรมาส และสอดรับกับงานวิจัยของ ซุบรี ม่วงกุ้ง (2558) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 3. ปัญหาที่พบในการบริหารงบประมาณ ได้แก่ สถานศึกษามีการกำหนดแผนงานโครงการ แต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถปฏิบัติได้ครอบคลุมทุกด้าน ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรใน

ระดับปฏิบัติงาน ระบบการตรวจสอบภายในไม่มีอิสระ และขาดความต่อเนื่อง

2. การบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า มีขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณ 5 งาน ประกอบด้วย งานแผนงาน งานการเงิน งานบัญชี งานพัสดุ และงานตรวจสอบและควบคุมภายใน โดยการนำกระบวนการบริหารระบบสารสนเทศในสถานศึกษา 5 ขั้นตอน คือ การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล, การจัดเก็บข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการอย่างเป็นระบบขั้นตอนเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความคุ้มค่า โปร่งใส ตอบสนอง รวมทั้งนำไปสู่การปฏิบัติราชการยุคใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านและสอดรับกับงานวิจัยของ จักรี เชิดชู (2564) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานพัสดุด้วยระบบสารสนเทศของวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช สังกัดอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 2) แนวทางการบริหารงานพัสดุด้วยระบบสารสนเทศของวิทยาลัยศิลปหัตถกรรม ประกอบด้วย ด้านที่ 1) การวางแผนกำหนดความต้องการ ด้านที่ 2 การจัดหาพัสดุ ด้านที่ 3 การแจกจ่ายพัสดุ ด้านที่ 4 การควบคุมพัสดุ ด้านที่ 5 การบำรุงรักษาพัสดุ และด้านที่ 6 การจำหน่ายพัสดุ 3) นำเสนอแนวทางการบริหารงานพัสดุด้วยระบบสารสนเทศของวิทยาศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสมและมีความเป็นประโยชน์เป็นแนวทางการบริหารงานพัสดุด้วยระบบสารสนเทศของวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราชโดยมีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนททนากลุ่มว่า ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการบริหารงานพัสดุ เพื่อพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษาต่อไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามบริบทของสถานศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสอดรับกับงานวิจัยของ วรยุทธ วงศ์ประเสริฐ (2566) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศในการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลจากการศึกษาความต้องการของระบบสารสนเทศในการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดพังงา พบว่า ความต้องการการพัฒนาระบบสารสนเทศในการบริหารงานงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับความต้องการมากที่สุด โดยเรียงลำดับความต้องการด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการรายงานผล ด้านความปลอดภัยและการใช้ประโยชน์ ด้านการประมวลผล ตามลำดับ 2) ผลการพัฒนาระบบสารสนเทศในการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดพังงา โดยมีชื่อระบบว่า School Financial System จากการประเมินความเหมาะสมของระบบ พบว่าโดยรวมแล้วระบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก โดยด้านความสะดวกในการใช้งานมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมาด้านการรักษาความปลอดภัยของระบบ ด้านการทำงานตามหน้าที่ด้านตรงความต้องการ และด้านประสิทธิภาพ ตามลำดับ

3. นำเสนอการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ความสัมพันธ์ระหว่างขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณ 5 งาน ประกอบด้วย 1) งานแผนงาน 2) งานการเงิน 3) งานบัญชี 4) งานพัสดุ และ 5) งานตรวจสอบและควบคุมภายใน และการนำกระบวนการบริหารระบบสารสนเทศในสถานศึกษา 5 ขั้นตอน คือ การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล, การจัดเก็บข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ เพื่อช่วยให้งานถูกต้อง แม่นยำ ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล แล้วนั้น การดำเนินงานจะต้องเกิดความโปร่งใส คุ้มค่า ยุติธรรม ตรวจสอบได้ ซึ่งหลักธรรมที่ผู้ปฏิบัติต้องยึดถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด คือ หลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานงบประมาณ เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

ที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านและสอดรับกับงานวิจัยของ ชุติมา พวงทอง (2563) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า 1) แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน มีรายการปฏิบัติรวม 40 รายการ ดังนี้ ด้านที่ 2 แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกยา ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งมีรายการปฏิบัติรวม 40 รายการ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติได้จริงสูงกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยที่กำหนด ไว้ที่ 4.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดรับกับงานวิจัยของ แสงเทียน จิตรโชติ (2560) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัญหา อุปสรรค การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มากที่สุดในประเด็น การบริหารงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติการของทางโรงเรียนที่ทำไว้ในแต่ละปีงบประมาณรองลงมาในประเด็น การปฏิบัติงานที่ไม่ทันกำหนดเวลา ประเด็น มอบหมายงานให้บุคลากรไม่ตรงกับความถนัดประเด็น ภาระงานกับขอบเขตเวลาไม่สมดุล ประเด็น การสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรในองค์กร ข้อเสนอแนะแนวทางการการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ในประเด็น ต้องสำรวจความถนัดและความสมัครใจของบุคลากร แล้วจึงมอบหมายงานประเด็น บุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องทำงานและรับทราบการดำเนินการการเบิกจ่ายงบประมาณในโครงการต่างๆ

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณประกอบด้วย 5 งาน โดยใช้กระบวนการบริหารระบบสารสนเทศในสถานศึกษา 5 ขั้นตอน ดังนี้

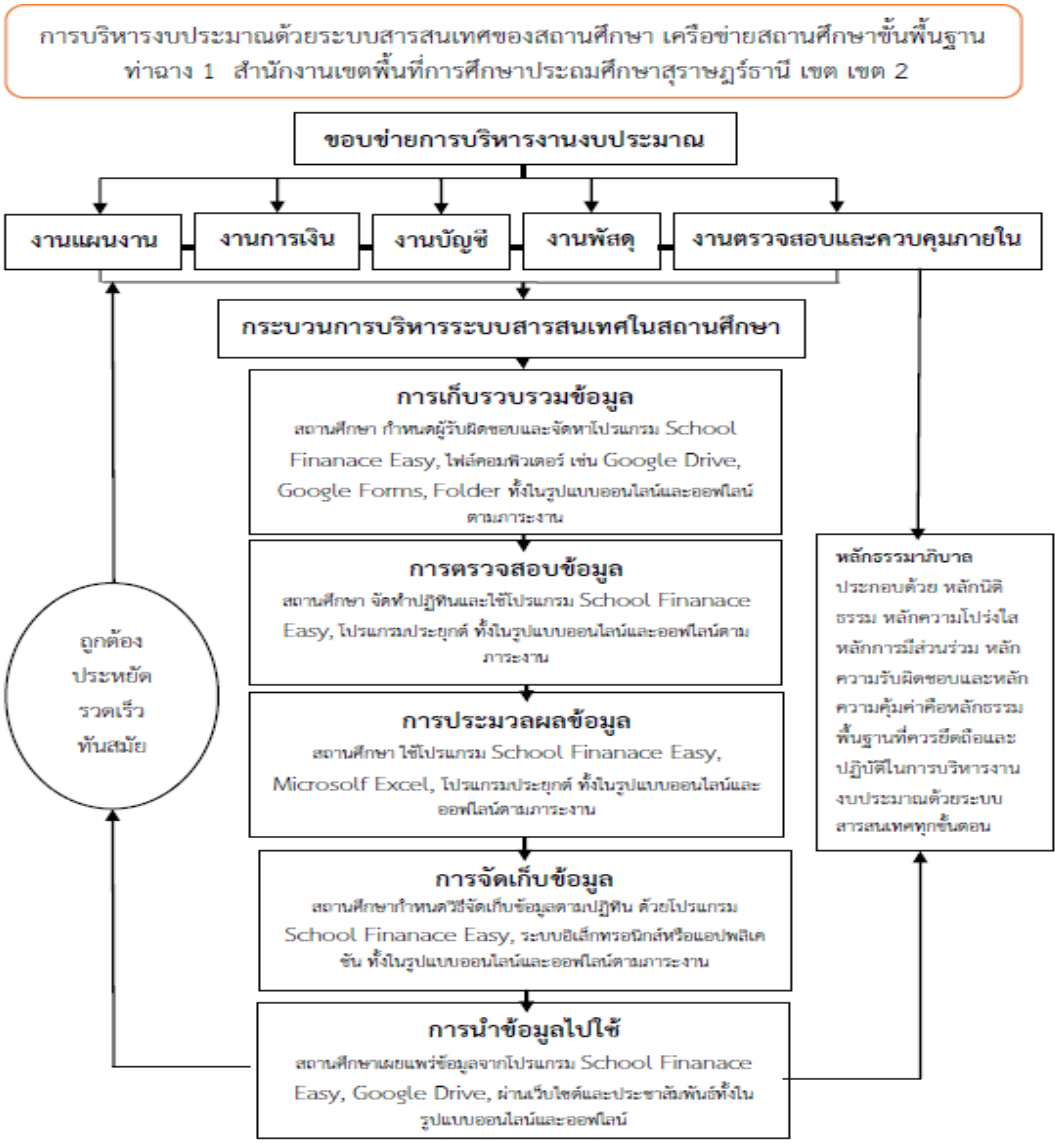

ภาพที่ 1 การบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

สรุป

การบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณประกอบด้วย 5 งาน ได้แก่ งานแผนงาน งานการเงิน งานบัญชี งานพัสดุ งานตรวจสอบและควบคุมภายในโดยใช้กระบวนการบริหารระบบสารสนเทศในสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การเก็บรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บและการนำข้อมูลไปใช้ เริ่มจากวางแผนที่มีเป้าหมาย

ชัดเจน ผู้ปฏิบัติควรมีหลักธรรมพื้นฐานที่ควรยึดปฏิบัติที่เหมาะสมกับงาน คือ หลักธรรมาภิบาล 6 ข้อ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า เพื่อให้การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความคุ้มค่า โปร่งใส ตอบสนอง รวมทั้งนำซึ่งการบริหารงานงบประมาณยุคใหม่

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง “การบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานท่าฉาง 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2” ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจและนำมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

2) หน่วยงานต้นสังกัดควรมีคู่มือการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานงบประมาณ เพื่อให้สถานศึกษามีแนวทางในการดำเนินงานที่ถูกต้อง

3) หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณแก่สถานศึกษา เพื่อจัดซื้อ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เหมาะสม และเพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สถานศึกษาควรนำไปใช้ในการบริหารงบประมาณ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยีในยุคนี้ สถานศึกษาต้องเตรียมความพร้อม
ทุกด้านในการเปลี่ยนแปลง

2) สถานศึกษาควรจัดทำแผนการปฏิบัติงานและปฏิทินในการบริหารงบประมาณให้ชัดเจน

3) สถานศึกษาควรสำรวจและจัดเตรียมความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยี
ที่ทันสมัยให้เพียงพอเหมาะสมต่อการใช้งาน รวมทั้งเครือข่าย Internet ที่มีความรวดเร็ว และเสถียรในการบริหารงานด้วยระบบสารสนเทศ

4) สถานศึกษาควรจัดอบรม ส่งเสริมให้บุคลากรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรมด้านการบริหารงบประมาณด้วยระบบสาสนเทศในรูปแบบแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม และควรมีการถ่ายทอดให้กับบุคลากรทุกคนให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการใช้โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันต่างๆ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัย เรื่อง การพัฒนาคู่มือการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

2) ควรทำวิจัย เรื่อง กลยุทธ์ในการบริหารงานงบประมาณด้วยระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

3) ควรทำวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานงบประมาณ

เอกสารอ้างอิง

จักรี เชิดชู. (2564). แนวทางการบริหารงานพัสดุด้วยระบบสารสนเทศของวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชุติมา พวงทอง. (2563). แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ชุบรี ม่วงกุ้ง. (2558). การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

วรยุทธ วงศ์ประเสริฐ. (2566). การพัฒนาระบบสารสนเทศในการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566. สุราษฎร์ธานี: กลุ่มนโยบายและแผน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). การบริหารการเงินในโรงเรียนมลรัฐออสเตรเลียใต้. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจากัดภาพพิมพ์.

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2566 จาก http://www.lampang.go.th/public60/Education Plan2.pdf.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แสงเทียน จิตรโชติ. (2560). แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษา ขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อาซียะห์ วานิ. (2559). ปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

The academic administration the early childhood level based on the 4 Bhavana Dhammas, of early childhood teachers, Cha-Uat network 2 group, under Nakhon Si Thammarat primary educational service area office 3

มนฤดี ชูเขียน
Monruedee Chukhean
พระครูสุเมธปริยัติคุณ
Phrakrusumethpariyatikul
กษมา ศรีสุวรรณ
Kasama Srisuwan
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus
E-mail: mmxxloveyou@gmail.com

Received: 1 May 2024; Revised: 23 December 2024; Accepted: 24 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของครูปฐมวัย 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัย 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มโดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของครูปฐมวัยมี 5 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม 4) การนิเทศการศึกษา 5) การประเมินพัฒนาการ โดยการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยนี้ยังไม่เป็นระบบและยังไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 2. พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัย โดยนำหลักภาวนา 4 ซึ่งประกอบด้วย 1) กายภาวนา 2) ศีลภาวนา 3) จิตภาวนา และ 4) ปัญญาภาวนา สามารถนำหลักธรรมนี้เข้ามาใช้ในการพัฒนาตนเอง ด้วยการฝึกหัดให้มีสติตั้งอยู่ในความไม่ประมาท

เป็นต้น, 3. นำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผลการนำเสนอมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ครบทุกองค์ประกอบ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย, หลักภาวนา 4, ครูปฐมวัย, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

Abstract

The objectives of this research are: 1) To study the condition of the academic administration for early childhood teachers, 2) To develop guidelines for early childhood the academic administration. Based on the 4 Bhavana dhammas, of early childhood teachers, 3) To present guidelines for early childhood the academic administration. Based on the 4 Bhavana dhammas, of early childhood teachers, Cha-uat network 2 group, which is a qualitative research study. The researcher collected data by conducting in-depth interviews with 15 people involved, in-depth interviews with 5 experts, and group discussions with 7 experts. The tools used were interviews and group discussions. The qualitative data was analyzed through descriptive analysis.

The research results found that:

1. The condition of the academic administration for early childhood teachers has 5 aspects as follows: 1) Development of early childhood education curriculum 2) Organizing learning experiences 3) Development of innovative media 4) Educational supervision 5) Developmental assessment. The academic administration the early childhood level is not yet systematic and is not consistent with the context of the educational institution, which is not as clear as it should be, causing operations to not be in the same direction. 2. Develop guidelines the academic administration the early childhood level, based on the 4 BHAVANA dhammas, of early childhood teachers. The 4 Bhavana dhammas, consists of 1) physical meditation, 2) precepts, 3) mental meditation, and 4) wisdom meditation. This dhammas can be used in self-development. To be mindful and set in carelessness. Have oneself act within the framework of order and have good behavior. There is training for the mind to be bright. As for developing the intellect to be a reasonable person, it makes Living life is happier and more complete. 3. Present guidelines the academic administration at the early childhood level, based on the 4 Bhavana dhammas, of early childhood teachers, Cha-uat Network 2 Group, The results of the presentation are appropriate. There is a possibility and has benefits in every component Starting with the development of early childhood education curricula.

Keywords: The academic administration the early childhood level, The 4 Bhavana Dhammas, Early childhood teachers, educational service area office 3

บทนำ

ในสภาพปัจจุบันการศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสร้างประชากรให้สามารถขับเคลื่อนประเทศไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติให้ทันต่อยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลาเพราะการศึกษาที่อยู่กับที่ย่อมหมายถึงความล้าสมัยไม่เหมาะสม ไม่คุ้มประโยชน์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงการศึกษาของชาติ เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กให้เต็มตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม และวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กเพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยมีความแตกต่างจากการบริหารงานวิชาการในระดับการศึกษาอื่นกล่าวคือการบริหารวิชาการระดับปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยโดยให้เกิดมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ -จิตใจ สังคม และสติปัญญาพร้อมพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และเพื่อเป็นพื้นฐานในการที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไปอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ในการดำเนินงานทางวิชาการระดับปฐมวัยเพื่อปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จผู้วิจัยจึงได้มีการสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การประเมินพัฒนาการ

หลักภาวนา 4 หมายความว่า การเจริญ การทำให้เกิดมีขึ้น การฝึกอบรมจิตใจซึ่งมีอยู่ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) กายภาวนา Physical Development หมายถึง การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกายให้รู้จักติดต่อเกี่ยวกับสิ่งทั้งภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง 5 ด้วยดีและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นทางในที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) ศีลภาวนา Moral Development คือการพัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีลให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน หรือก่อความเดือดร้อน เสียหายอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน 3) จิตภาวนา Emotional Development คือ การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น 4) ปัญญาภาวนาCultivation of wisdom Intellecual Development คือ การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญาให้รู้ เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะสามารถทำจิตให้เป็นอิสระทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (พระราชปวราจารย์, 2560)

กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบไปด้วย 14 โรงเรียนด้วยกัน โดยในปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563–2565 ผ่านการวิเคราะห์นโยบายรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัด และมีการศึกษาสภาพของเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาลกำหนด

จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนระดับปฐมวัย และเป็นหัวหน้าสายชั้นระดับปฐมวัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4

ของครูปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อให้ครูปฐมวัย และครูผู้สอนระดับปฐมวัยนำผลการพัฒนาแนวทางที่ได้มาปรับใช้ในการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด และบรรลุตามวัตถุประสงค์ตลอดจนประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยเป็นอย่างยิ่งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของครูปฐมวัยกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

2) เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัยกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัยกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัยกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย การสังเคราะห์เนื้อหาและศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย เพื่อนำมากำหนดประเด็นร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย และนำร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัย ที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นปรับร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นประเด็นในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informants) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางเบื้องต้น ก่อนนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อจะนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อรับรองแนวทางให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของครูปฐมวัย พบว่า

1.1 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีการปรับปรุงเปลี่ยนหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่เดิมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สภาพปัญหาความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น ประเมินสถานภาพสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

1.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้กับผู้เรียนที่สอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ สามารถดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ พัฒนาการสูง เน้นเรียนอย่างมีความสุข และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำ จากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย

1.3 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม มีการดำเนินงานโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้กับครูผู้สอนในด้านการผลิตสื่อ นวัตกรรม และการใช้สื่อ นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน

1.4 การนิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเพื่อช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกันในการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของครูที่ทำให้ครูมีความพึงพอใจและมีกำลังใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาการดำเนินงานใด ๆ ของสถานศึกษา

1.5 การประเมินพัฒนาการ เป็นการดำเนินงานให้ครูสามารถใช้วิธีการประเมินพัฒนาการได้ถูกต้องและเหมาะสม นำผลการประเมินพัฒนาการของเด็กมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้ครูมีการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างสม่ำเสมอโดยการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยนี้ยังไม่เป็นระบบและไม่ชัดเจนเท่าที่ควร การดำเนินการไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัยพบว่า ในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัยนั้นมีผลให้เป็นระบบการบริหารงานชัดเจน และดำเนินการไปในแนวทางเดียวกันอย่างสมบูรณ์แบบ

2.1 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ดังนี้ (1) กายภาวนา การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และเป็นผู้นำครูในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ข้อมูลสารสนเทศตามสภาพจริง (2) ศีลภาวนา ส่งเสริมการจัดทำหลักสูตร ปรับปรุง พัฒนาแก้ไขหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น (3) จิตภาวนา มีความอดทนและเพียร พยายามในการประสานงานครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาและร่วมกันแก้ไขปัญหา (4) ปัญญาภาวนา รับฟังสภาพปัญหาพร้อมหาแนวทางแก้ไข เสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติ สนับสนุนครูให้นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน จัดระบบการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักภาวนา 4 ดังนี้ (1) กายภาวนา การส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ศีลภาวนา ส่งเสริมการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน (3) จิตภาวนา มีความเพียรพยายามพัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (4) ปัญญาภาวนา รับฟังสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูให้คำปรึกษา เสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร

2.3 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมตามหลักภาวนา 4 ดังนี้ (1) กายภาวนา ผู้บริหารให้การสนับสนุนครูในหารใช้สื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน การจัดทำสื่อ นวัตกรรมที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ (2) ศีลภาวนา ส่งเสริมการนำผลการใช้สื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนมาพัฒนาปรับปรุงให้ความประสิทธิภาพทั้งจัดการอบรมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้าง ผลิตสื่อ นวัตกรรม และจัดสรรงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน (3) จิตภาวนา ติดตามผลการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้สื่อการเรียนการสอน (4) ปัญญาภาวนา รับฟังสภาพปัญหา ความต้องการของครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาสื่อการเรียนการสอน

2.4 การนิเทศการศึกษาตามหลักภาวนา 4 ดังนี้ (1) กายภาวนา ผู้บริหารกำหนดนโยบายมาตรการและจัดระบบนิเทศการศึกษาโดยนิเทศตามสภาพจริง (2) ศีลภาวนา กำหนดให้มีการใช้เครื่องมือใน

การนิเทศที่มีความหลากหลายนำผลการนิเทศการศึกษามาใช้ในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (3) จิตภาวนามีความเพียรพยายามมุ่งมั่นในการเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน (4) ปัญญาภาวนา ผู้บริหารรับฟังสภาพปัญหาเพื่อแก้ไขปรับปรุงพัฒนาระบบการนิเทศเพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ

2.5 การประเมินพัฒนาการตามหลักภาวนา 4 ดังนี้ (1) กายภาวนา ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบาย และวิสัยทัศน์ด้านการประเมินพัฒนาการที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความก้าวหน้าของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการประเมินพัฒนาการผู้เรียนอย่างเป็นระบบ (2) ศีลภาวนา กำหนดนโยบายในการสร้างคู่มือการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์มาตรฐานจัดให้มีข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินการประเมินพัฒนาการผู้เรียน เพื่อให้เห็นความก้าวหน้า สภาพปัญหาที่ต้องพัฒนาตามมาตรฐาน และตัวชี้วัด (3) จิตภาวนา ติดตามการดำเนินให้มีความถูกต้องตามมาตรฐานการประเมินพัฒนาการตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน (4) ปัญญาภาวนา ส่งเสริมนำผลการประเมินพัฒนาการผู้เรียนไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน และได้ข้อมูลสะท้อนกลับไปยังคุณภาพครูผู้สอนนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ครบทุกองค์ประกอบ ในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ดังนี้

3.1 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดำเนินการตามหลักภาวนา 4 ดังนี้ กำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นตามสภาพจริง (กายภาวนา) มีการปรับปรุง พัฒนาแก้ไขหลักสูตร (ศีลภาวนา) มีความอดทน พยายามร่วมกันแก้ไขปัญหา (จิตภาวนา) และรับฟังปัญหาแก้ไข เสนอแนะและนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร (ปัญญาภาวนา)

3.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดำเนินการตามหลักภาวนา 4 ดังนี้ ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กายภาวนา)วิเคราะห์ปัญหา แก้ไขปัญหาการเรียนการสอน (ศีลภาวนา) มีความเพียรพยายาม ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (จิตภาวนา) และรับฟังปัญหาให้คำปรึกษา เสนอแนะ แก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร (ปัญญาภาวนา)

3.3 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ดำเนินการตามหลักภาวนา 4 ดังนี้ สนับสนุนให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรมที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ (กายภาวนา) นำผลการใช้สื่อ นวัตกรรมมาพัฒนาปรับปรุง พร้อมทั้งอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ (ศีลภาวนา) มีการติดตามผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาตามเกณฑ์ (จิตภาวนา) และรับฟังสภาพปัญหา ความต้องการของครูเกี่ยวกับการใช้สื่อ นวัตกรรม (ปัญญาภาวนา)

3.4 การนิเทศการศึกษา ดำเนินการตามหลักภาวนา 4 ดังนี้ นโยบายมาตรการและจัดระบบนิเทศการศึกษาโดยนิเทศตามสภาพจริง (กายภาวนา) มีการใช้เครื่องมือในการนิเทศที่มีความหลากหลาย นำผลการนิเทศมาส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือพัฒนาครู (ศีลภาวนา) มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่นในการเสนอแนะและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน (จิตภาวนา) และรับฟังปัญหา แก้ไข ปรับปรุงพัฒนาระบบการนิเทศเพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ (ปัญญาภาวนา)

3.5 การประเมินพัฒนาการ ดำเนินการตามหลักภาวนา 4 ดังนี้ กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาตามเกณฑ์ (กายภาวนา) สร้างคู่มือการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์

มาตรฐาน และมีข้อมูลสารสนเทศ (ศีลภาวนา) มีการติดตาม ตรวจสอบ การประเมินผล (จิตภาวนา) และส่งเสริมนำผลการประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนตามมาตรฐาน (ปัญญาภาวนา)

อภิปรายผล

1) สภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของครูปฐมวัย มี 5 ด้าน ดังนี้ (1) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การปรับปรุงเปลี่ยนหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่เดิมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สภาพปัญหาความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น (2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้กับผู้เรียนที่สอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ สามารถดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ พัฒนาการสูง เน้นเรียนอย่างมีความสุข และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ให้ความรู้กับครูผู้สอนในด้านการผลิตสื่อ นวัตกรรม และการใช้สื่อ นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน (4) การนิเทศการศึกษา ปรับปรุงประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของครูที่ทำให้ครูมีความพึงพอใจและมีกำลังใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาการดำเนินงานใด ๆ ของสถานศึกษา (5) การประเมินพัฒนาการครูสามารถใช้วิธีการประเมินพัฒนาการได้ถูกต้องและเหมาะสม นำผลการประเมินพัฒนาการของเด็กมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้ครูมีการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างสม่ำเสมอซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา จันทรประจำ (2561) เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของครูในโรงเรียนอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยมีผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนในกลุ่มอำเภอเมืองตาก พบว่า ทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กร 2) ด้านนิเทศการศึกษา 3) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 5) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรวิไล สุรินทร์ชมพู (2564) เรื่อง รูปแบบการบริหารหลักสูตรระดับปฐมวัยที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารหลักสูตร องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารหลักสูตร องค์ประกอบที่ 3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดพหุปัญญาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม องค์ประกอบที่ 4 ประสิทธิผลการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวมและผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

2) พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐม มีการดำเนินการ ดังนี้

2.1) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นตามสภาพจริง (กายภาวนา) มีการปรับปรุง พัฒนาแก้ไขหลักสูตร (ศีลภาวนา) มีความอดทน พยายามร่วมกันแก้ไขปัญหา (จิตภาวนา) และรับฟังปัญหาแก้ไขเสนอแนะและนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร (ปัญญาภาวนา)

2.2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กายภาวนา) มีการวิเคราะห์ปัญหา แก้ไขปัญหาการเรียนการสอน (ศีลภาวนา) มีความเพียรพยายาม ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (จิตภาวนา) และรับฟังปัญหาให้คำปรึกษา เสนอแนะ แก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร (ปัญญาภาวนา)

2.3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม โดยสนับสนุนให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรมที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ (กายภาวนา) นำผลการใช้สื่อ นวัตกรรมมาพัฒนาปรับปรุงพร้อมทั้งอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้

(ศีลภาวนา) มีการติดตามผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาตามเกณฑ์ (จิตภาวนา) และรับฟังสภาพปัญหา ความต้องการของครูเกี่ยวกับการใช้สื่อ นวัตกรรม (ปัญญาภาวนา)

2.4) การนิเทศการศึกษา ดำเนินการตามนโยบายมาตรการและจัดระบบนิเทศการศึกษาโดยนิเทศตามสภาพจริง (กายภาวนา) มีการใช้เครื่องมือในการนิเทศที่มีความหลากหลายนำผลการนิเทศมาส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือพัฒนาครู (ศีลภาวนา) มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่นในการเสนอแนะและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน (จิตภาวนา) และรับฟังปัญหา แก้ไข ปรับปรุงพัฒนาระบบการนิเทศเพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ (ปัญญาภาวนา)

2.5) การประเมินพัฒนาการ โดยกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาตามเกณฑ์ (กายภาวนา) สร้างคู่มือการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์มาตรฐาน และมีข้อมูลสารสนเทศ (ศีลภาวนา) มีการติดตาม ตรวจสอบ การประเมินผล (จิตภาวนา) และส่งเสริมนำผลการประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนตามมาตรฐาน (ปัญญาภาวนา)

3) นำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัยกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย มีจำนวน 5 ด้าน ดังนี้ (1) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม (4) การนิเทศการศึกษา (5) การประเมินพัฒนาการ และเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานให้มีสติตั้งอยู่ในความไม่ประมาทมีการกระทำตนให้ตั้งอยู่ในกรอบ ระเบียบ และมีความประพฤติที่ดีงาม มีการอบรมจิตให้มีความผ่องใส การพัฒนาปัญญาให้เป็นผู้มีเหตุมีผลจึงทำให้การดำเนินชีวิตในประจำวันมีความสุขอย่างสมบูรณ์ขึ้น โดยนำหลักภาวนา 4 เข้ามาใช้ในการพัฒนาการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกัน (กายภาวนา) 2) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่น (ศีลภาวนา) 3) ตรวจสอบ ติดตามด้วยความรอบคอบ (จิตภาวนา) และ 4) ส่งเสริม ปรับปรุงแก้ไข (ปัญญาภาวนา) โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ครบทุกองค์ประกอบในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดนพดล หฏฐมโน (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาเด็กตามหลักภาวนา 4: กรณีศึกษาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร”ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการพัฒนาเด็กตามหลักภาวนา 4: กรณีศึกษาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเด็กตามหลักภาวนา 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าด้านศีลภาวนา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่เหลืออยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการพัฒนาเด็กตามหลักภาวนา 4 จำแนกตามปัจจัยสาวนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพและรายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาพุทธศาสนิกชนตามหลักภาวนา 4 โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

องค์ความรู้ใหม่

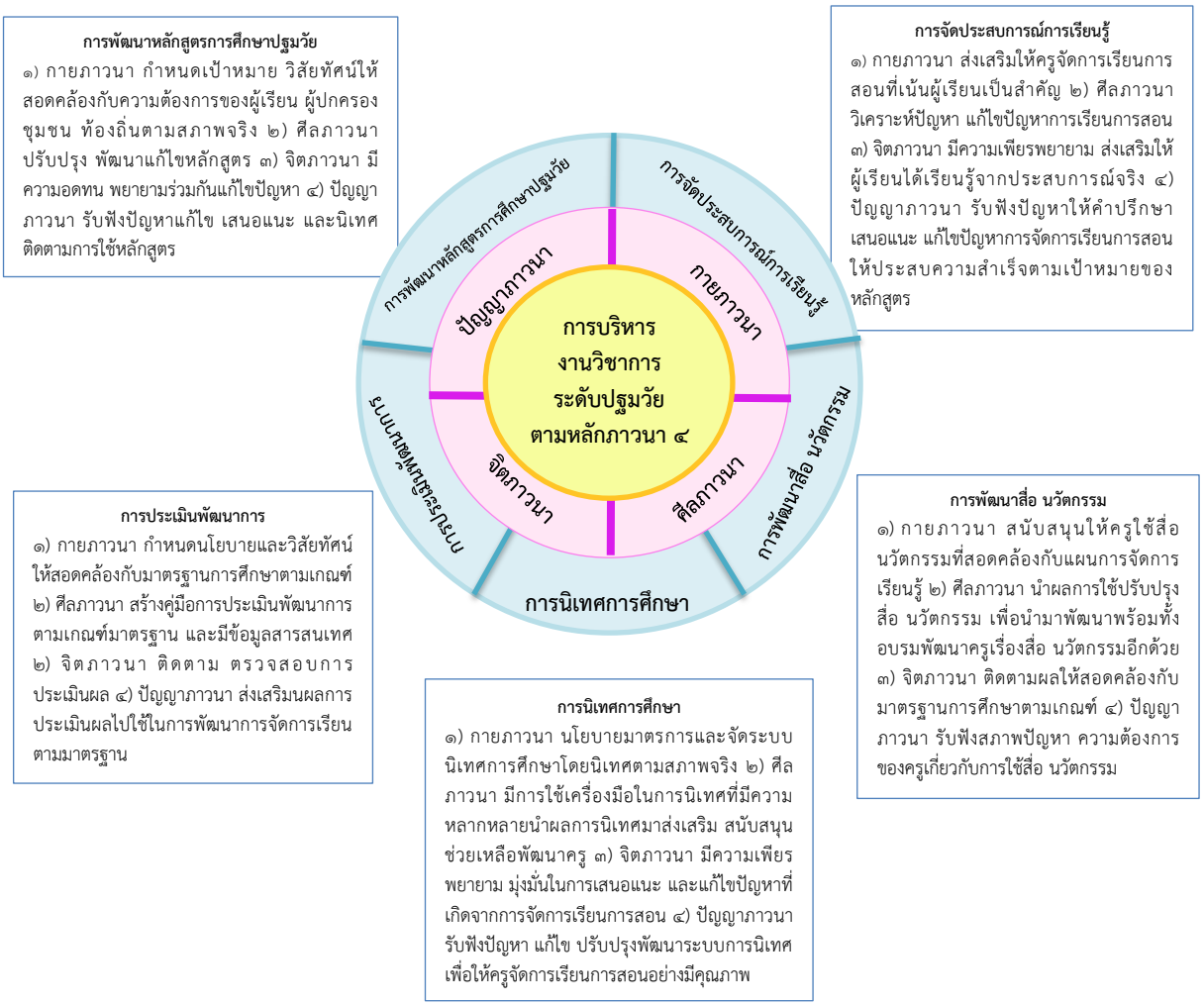

ภาพที่ 1 แผนผังสรุปขั้นตอนแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัยกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

สรุป

จากการวิจัย สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัยกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม 4) การนิเทศการศึกษา 5) การประเมินพัฒนาการ 2) พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัย โดยนำหลักภาวนา 4 ซึ่งประกอบด้วย (1) กายภาวนา (2) ศีลภาวนา (3) จิตภาวนา(4) ปัญญาภาวนา สามารถนำหลักธรรมนี้เข้ามาใช้ในการพัฒนาตนเอง ให้มีสติตั้งอยู่ในความไม่ประมาท มีการกระทำตนให้ตั้งอยู่ในกรอบระเบียบและมีความประพฤติที่ดีงาม มีการอบรมจิตให้มีความผ่องใส ส่วนการพัฒนาปัญญาให้เป็นผู้มีเหตุมีผล จึงทำให้การดำเนินชีวิตมีความสุขอย่างสมบูรณ์ขึ้น 3) นำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า ผลการนำเสนอมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความ

เป็นประโยชน์ครบทุกองค์ประกอบ โดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม การนิเทศการศึกษาตลอดจนการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนและในแต่ละสถานศึกษาจะต้องมีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อเข้าร่วมกันประชุม ปรึกษา วางแผนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจนและเหมาะสมผ่านการวิเคราะห์และทำความเข้าใจบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ โดยควรนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มาเป็นหลักสูตรกลางในการบูรณาการภายใต้สิ่งแวดล้อม บริบทสังคม ชุมชนของแต่ละสถานศึกษาเพื่อให้การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยมีความชัดเจนและทำให้มีความเป็นระบบ ระเบียบสามารถเรียนรู้ได้ง่าย และเข้าใจตรงกันต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรมีแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ แลละประสิทธิผล

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรร่วมกันวางแผนและพัฒนาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย เพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบนำไปเป็นแบบแผนและปรับใช้ในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยให้เหมาะสมกับบริบทและความจำเป็นของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอน จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย รับฟังสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครู พร้อมทั้งให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน

2.2 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครู ใช้สื่อ นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแผนการจัดประสบการ์การเรียนรู้ มีการพัฒนา ปรับปรุงสื่อ นวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพและให้ครูเข้าร่วมอบรมพัฒนาสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษาพร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณในการผลิตสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน มีการติดตามผลการใช้สื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน และรับฟังสภาพปัญหาความต้องการเกี่ยวกับการใช้สื่อ นวัตกรรมเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาสื่อ นวัตกรรมให้ดีที่สุด

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

3.2 ควรมีการวิจัยวิธีการปรับใช้หลักภาวนา 4 มาใช้ในการบริหารงานด้านอื่น ๆ ในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ

3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยการประยุกต์หลักภาวนา 4 กับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการส่งเสริมการการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี กรุงเทพมหานคร: ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กาญจนา จันทรประจำ. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของครูในโรงเรียนอำเภอ เมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ฉัตรวิไล สุรินทร์ชมพู. (2564). รูปแบบการบริหารหลักสูตรระดับปฐมวัยที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พระปลัดนพดล หฏฐมโน. (2554). การพัฒนาเด็กตามหลักภาวนา ๔: กรณีศึกษาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชปวราจารย์. (2560). พุทธศาสตรปริทรรศน์ เล่ม 2. พิมพ์ครั้งพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก.

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน

Digital leadership of school administrators in the district learning encouragement center under Nan province office learning encouragement

พราวรวี ปัญญาดี
Praorawee Panyadee
วัชระ จตุพร
Watchara Jatuporn
มหาวิทยาลัยพะเยา
University of Phayao
E-mail: Praoraweeb24@gmail.com

Received: 1 May 2024; Revised: 19 May 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ รวมทั้งสิ้น 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล รองลงมา คือ ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่านตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ภาพรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research article were to study and compare digital leadership of school in the district learning encouragement center under Nan province office learning encouragement. The samples used in the research were 150 teachers. The questionnaires were conducted on a 5 point rating Likert scale. The statistics is used to analyze data were frequency distribution table, percentage, mean, standard deviation, t-test, f-test, and One-way ANOVA

The results of this study were

1. a study of the digital leadership of school administrators in the district learning encouragement center under Nan province office learning encouragement. The overall picture is at a high level. The side with the highest average is The aspect of having leadership and vision in digital technology, followed by the aspect of ethics in using digital technology, Supporting teaching and learning using digital technology and the side with the lowest average is In terms of supporting the use of digital technology in administration

2. Results of comparing the digital leadership of school administrators in the district learning encouragement center under Nan province office learning encouragement. According to the teacher's opinion classified by educational background and classified according to work experience Overall, the difference is statistically significant at 0.05.

Keywords: Leadership, Digital leadership, school administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านวิทยาการของโลก ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ทุกชาติทุกภาษา รวมทั้งประเทศไทย ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่ต้องปรับให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ซึ่งใช้คำว่า “ยุคดิจิทัล” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับตัวให้เข้ากับโลกแห่งความรู้ที่ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อให้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีได้ก้าวเข้ามามีบทบาทกับชีวิตประจำวันมากขึ้นในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง การสื่อสาร การศึกษา ซึ่งเทคโนโลยีได้เข้ามาช่วยให้มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น (จิณณวัตร ปะโคทัง, 2561)

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการในสถานศึกษา โดยจะต้องมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำที่ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบูรณาการเข้ากับการจัดการศึกษารวมไปถึงการทำงานภายในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพบริบทความต้องการของผู้เรียน ครู บุคลากร มีการส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีความรู้

ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมถึงรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลโดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม (สุกัญญา แช่มช้อย, 2561)

จากการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดน่าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารจัดการในสถานศึกษาน้อย บางท่านขาดทักษะความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ เช่น Web Site ของสถานศึกษา Google Site กศน.ตำบล การใช้ Google Apps For Education ช่วยในการจัดการเรียนการสอน เช่น Line group, Line OA, Zoom Meeting Facebook Fanpage และยังมีปัญหาอุปสรรคในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา บางคนยังยึดติดกับพฤติกรรมการบริหารแบบเดิม ๆ ประกอบกับผู้บริหารบางคน ยังขาดความรู้ความสามารถในการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ ด้านครู คือ ครูส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบบรรยาย มีสื่อ ประกอบการสอนน้อย ขาดเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และมีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ควบคู่กับการเรียนการสอนแบบออนไซต์ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่เพียงพอ (รายงานผลการนิเทศ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดน่าน ประจำปีงบประมาณ 2565,2566)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนองค์กร เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ซึ่งภาวะผู้นำดิจิทัลจะทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างถูกต้องและรวดเร็ว สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตัดสินใจและสามารถวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เพื่อนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานและพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน จำนวน 15 สถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 271 คน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรการคำนวณ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

รวมทั้งสิ้น 150 คน จากนั้นผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) แล้วสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดประชากรในแต่ละสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) และแบบวัดโดยใช้มาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ค่า IOC เท่ากับ 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.871 แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการใช้งานดิจิทัลอย่างคล่องแคล่วและเป็นมืออาชีพ ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา ออกหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน จำนวน 15 สถานศึกษา เพื่อตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกให้ครูศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 162 ชุดและกำหนดขอรับคืนภายใน 30 วัน

3.4 ผู้วิจัยรับแบบสอบถามจากผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน และผู้วิจัยเดินทางไปรับแบบสอบถามด้วยตนเองในแต่ละสถานศึกษา ได้คืนมาทั้งหมด 150 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.59

3.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ทำการเก็บข้อมูลไว้ตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาแล้วคัดไว้เฉพาะแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนทุกข้อคำถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ใช้สถิติบรรยาย คือ ร้อยละ(Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน โดยการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการทดสอบ

ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกตางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าทีและการทดสอบค่าเอฟด้วยการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกตางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe)

ผลการวิจัย

ในการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน มีผลการวิจัย ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน

ความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ในภาพรวม

ผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	(n = 150)		แปลผล	ลำดับที่
	($\overline{X}$)	(S.D.)		
1) ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล	4.43	0.41	มาก	1
2) ด้านการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการใช้งานดิจิทัลอย่างคล่องแคล่วและเป็นมืออาชีพ	4.33	0.29	มาก	4
3) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.37	0.41	มาก	3
4) ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน	4.31	0.33	มาก	5
5) ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.40	0.41	มาก	2
รวมเฉลี่ย	**4.36**	**0.28**	**มาก**	

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านสามารถเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล รองลงมาคือ ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน

2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

(n = 150)

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	ปริญญาตรี (n = 129)		สูงกว่าปริญญาตรี (n = 21)		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล	4.45	0.42	4.25	0.30	2.670*	.011
2. ด้านการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการใช้งานดิจิทัลอย่างคล่องแคล่วและเป็นมืออาชีพ	4.35	0.29	4.22	0.29	1.953	.053
3. ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.40	0.42	4.17	0.28	3.199*	.003
4. ด้านการสนับสนุนการใเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน	4.33	0.35	4.16	0.14	3.958*	.000
5. ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.41	0.41	4.33	0.36	.895	.372
โดยรวม	**4.39**	**0.28**	**4.22**	**0.19**	**3.327***	**.002**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการสนับสนุนการเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการใช้งานดิจิทัลอย่างคล่องแคล่วและเป็นมืออาชีพ และด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน (n=150)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
1 ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	10.005	3	3.44	31.253*	.000
	ภายในกลุ่ม	15.580	146	.11		
รวม		**25.585**	**149**			

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
2 ด้านการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการใช้งานดิจิทัลอย่างคล่องแคล่วและเป็นมืออาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	1.085	3	.36	4.494*	.005
	ภายในกลุ่ม	11.752	146	.08		
รวม		**12.837**	**149**			
3 ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	3.672	3	1.22	8.370*	.000
	ภายในกลุ่ม	21.349	146	.15		
รวม		**25.021**	**149**			
4 ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.250	3	.42	4.067*	.008
	ภายในกลุ่ม	14.963	146	.10		
รวม		**16.213**	**149**			
5 ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	6.483	3	2.16	17.518*	.000
	ภายในกลุ่ม	18.011	146	.12		
รวม		**24.494**	**149**			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.195	3	.73	11.367*	.000
	ภายในกลุ่ม	9.400	146			
รวม		**11.595**	**149**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีด้านที่แตกต่างกันจำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการใช้งานดิจิทัลอย่างคล่องแคล่วและเป็นมืออาชีพ ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน และด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)

ผลการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ส่วนใหญ่ พบว่า ผู้มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 1 – 5 ปี แตกต่างกับผู้ที่มีประสบการณ์ ในการทำงานต่ำกว่า 1 ปี ตั้งแต่ 6–10 ปี และตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน พบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ตามความคิดเห็นของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน

ได้นำนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่านมาปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจ สามารถใช้และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในสถานศึกษา เกิดการเรียนรู้และสามารถนำมาใช้บริหารงานภายในสถานศึกษาได้จริง สอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของครู ผู้เรียน ส่งเสริมครูและผู้เรียน ให้มีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อย่างมีความรอบรู้ และรู้เท่าทัน โดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม เพื่อยกระดับขั้นตอนการดำเนินงานภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐณิชา พรปทุมชัยกิจ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถอภิปรายภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง และอภิปรายผลรายด้านดังนี้

2. ผลการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ด้านวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูรุ่นเก่าที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนมากปฏิบัติหน้าที่บนพื้นที่สูง มีความใกล้ชิดกับผู้บริหารสถานศึกษาน้อย มีข้อจำกัดด้านการใช้สัญญาณอินเตอร์เน็ตไม่เอื้ออำนวยต่อการติดต่อสารกับผู้บริหารสถานศึกษาและการศึกษาค้นคว้า ส่วนครูรุ่นใหม่ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีส่วนมากปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอมีความใกล้ชิดกับผู้บริหารสถานศึกษามากกว่า จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร พสุวรรณ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ด้านประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่ปฏิบัติงานตั้งแต่ 1-5 ปี มีประสบการณ์จากการปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษามากกว่าครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 1 ปี ตั้งแต่ 6-10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จึงมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลนาถ แย้มวงค์ และชนมณี ศิลานุกิจ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพตะวันออก โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ ถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำในการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ และส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

2) ด้านการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการใช้งานดิจิทัลอย่างคล่องแคล่วและเป็นมืออาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างโอกาสใหม่ๆ สร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีและใช้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณธรรม นำเทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ

3) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ส่งเสริมการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล เข้าไปในหลักสูตรและในบริบทของการเรียนรู้ที่เพิ่มพูนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากขึ้น ส่งเสริมให้จัดทำสื่อการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์และมีบทเรียนและแอพพลิเคชั่นที่หลากหลาย

4) ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมดิจิทัล ในการบริหารงานวิชาการ บริหารบุคคล บริหารงบประมาณ และบริหารทั่วไป โดยเสริมทักษะดิจิทัลที่เหมาะสมกับบทบาทและลักษณะงานให้แก่ครูและบุคลากร เพื่อเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ของสถานศึกษาทำให้การบริหารงานเป็นไปตามระบบส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5) ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการวางแผนรับมือและมีการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการปกป้องความเป็นส่วนตัวของข้อมูลให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับอาชญากรรมไซเบอร์

6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นให้ครูได้เห็นความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งเสริมและพัฒนาครูในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ให้สามารถปรับตัวและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูรุ่นเก่ากับครูรุ่นใหม่ สนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้สร้างกระบวนการเรียนรู้และวิธีการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยในการส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน

2) ควรศึกษาวิจัยแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดน่าน

3) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน

เอกสารอ้างอิง

กุลนาถ แย้มวงค์ และชนมณี ศิลานุกิจ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า, 10(1), 137-150.

จิณณวัตร ปะโคทัง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ณัฏฐณิชา พรปทุมชัยกิจ. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร. สาขาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 15 (2), 60-62.

ปาริฉัตร พรสุวรรณ. (2562). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟิก.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี

Factors That Influence the Political Regime That Affects the Way of Life of the People During the 2017 Constitution Era in Udon Thani Province

บุญเพ็ง สิทธิวงษา
Boonpeng Sittivongsa
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Northeastern University
พระณัฐวุฒิ พันทะลี
Phra Natthawut Phathali
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
พระธนาวุฒิ สานากุลชัย
Phra Thanawut Sanakulchai
ทรงพล โชติกเวชกุล
Songphon Choutikavatchgul
ศุภกิจ ภักดีแสน
Suphakit Phakdeesaen
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
ชัยยันต์ คุณรักษ์
Chaiyan Khunrak
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Northeastern University
E-Mail: boonpeng.sit@neu.ac.th

Received: 2 May 2024; Revised: 11 May 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสานโดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน โดยการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องที่ใช้ใน

การวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์พหุถดถอย และการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านจริยธรรมทางการเมือง ด้านการบริหาร ด้านสังคม และด้านการเมือง ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านงบประมาณ และด้านระบบประชานิยม ด้านการแทรกแซงอำนาจ ด้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง และด้านการออกกฎหมาย มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .730 .621 .348 .236 และ .174 ตามลำดับ และ 3) แนวทางการพัฒนาอิทธิพลระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ควรต้องให้แต่ละหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาบทบาทของการพัฒนาไปพร้อมๆ กันอย่างมีระบบ ระเบียบ เป็นต้น

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครอง, ผลต่อการดำเนินชีวิต, ประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560

Abstract

This research article has the objectives 1) to study the influence of the political and administrative regime that affects the lives of citizens in the 2017 Constitution era 2) to study the influential factors of the political and administrative regime that affect the lives of the people. People in the 2017 Constitution Era and 3) to study the guidelines for developing the political and administrative regime that affects the lives of people in the 2017 Constitution Era in Udon Thani Province Integrative research model using quantitative research which is survey research and qualitative research methods. Sample groups include: People in the area of Udon Thani Province, 400 people, by calculating the number of samples according to the Taro Yamane formula, and a group of 10 interview informants by purposive selection Machines used in research include: Questionnaires and interviews Statistics used in the research include percentages, averages, and standard deviations Multiple regression analysis and descriptive data analysis.

The results of the research found that: 1) the influence of the political regime affecting the lives of citizens in the 2017 Constitution era was overall at a moderate level. They can be arranged in descending order as follows: Political ethics Administrative aspect, social aspect, and political aspect, respectively 2) Factors that influence the political and administrative regime that affects the lives of people in the 2017 Constitution era with statistical significance at the 0.05 level include the budget and the populist system. Interference in power Royal corruption and legislative aspects the coefficients of the predictors in the raw scores (b) were .730, .621, .348, .236, and .174, respectively and 3) guidelines for developing the influence of the political and administrative regime that affects

people's lives. Each agency should be involved in correcting and developing the role of development at the same time systematically and orderly.

Keywords: Factors Influencing the Political and Administrative Regime, effects on the way of Life, People in the Constitutional Era 2017

บทนำ

ปัจจุบันนับว่าอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประชาชนทุกคนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองไม่ว่าจะเป็นระบอบเผด็จการหรือระบอบประชาธิปไตย ย่อมส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนอาจดีขึ้นหรือเลวร้ายลง ขึ้นอยู่กับการนำมาใช้ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคมของประเทศนั้น ๆ อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครอง (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2559) ทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนเกิดตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนเองต่อการปกครองทำให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมือง มีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรม ทางการเมือง ทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ทำให้คนในท้องถิ่นร่วมมือกันปกป้องผลประโยชน์ของท้องถิ่นตน แต่ปัญหาการเมืองไทยยังต้องมีการแก้ไขและปกิรูประบบให้เกิดความชัดเจนให้มากขึ้น (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2556) อย่างไรก็ตามปัญหาการใช้รัฐธรรมนูญ ปัญหาความขัดแย้งและขาดความสามัคคีของคนในชาติ ปัญหาการขาดจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมือง แนวทางแก้ไขปัญหา ทางออกที่ดีของสังคมไทยและสถานการณ์การเมืองไทยในปัจจุบัน ต้องใช้กฎหมายเข้ามาควบคุมกับความคิดของประชาชนทุกฝ่ายที่มีการแตกแยกออกไปอย่างจริงจัง (ไกรสร เดชสิมมมา และบุญเพ็ง สิทธิวงษา, 2566)

ปัญหาการใช้รัฐธรรมนูญประชาชนไทยส่วนใหญ่ไม่สนใจศึกษา หรือให้ความสำคัญในสาระของรัฐธรรมนูญ ด้วยสาเหตุ 2 ประการ คือ การไม่มีส่วนร่วมของประชาชน รัฐธรรมนูญไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาโดยตรง จึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญบ่อยครั้ง การเปลี่ยนแปลงล้มเลิกรัฐธรรมนูญมีปัจจัย 3 ประการ คือ ความขัดแย้งระหว่างรัฐธรรมนูญกับอำนาจนิยม (ศิริสุดา แสงทอง, 2564) การขาด “รัฐธรรมนูญนิยม” และนักการเมืองบางกลุ่มไม่เคารพและไม่ปฏิบัติตาม เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมไทยส่วนใหญ่ได้มาจากการรัฐประหาร จึงไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับในทางกลับกันนักการเมืองไทยก็ไม่ชอบทำตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญไม่น่าเชื่อถือเลยไม่มีรัฐธรรมนูญนิยม นักการเมืองก็ขาดความน่าเชื่อถือในประเด็นใช้อำนาจในการหาประโยชน์ให้พรรคพวกตัวเอง (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2564) อย่างไรก็ตามจากปัญหาความขัดแย้งและขาดความสามัคคีของคนในชาติ โดยส่วนมากมาจากปัญหาความขัดแย้งและขาดความสามัคคีของคนในชาติ มีการแบ่งฝ่ายเป็นสีต่าง ๆ มีปัจจัยมากจากด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านการบริหาร ด้านจริยธรรมทางการเมือง ด้านการทุจริตเลือกตั้ง ด้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง ด้านการแทรกแซงอำนาจ ด้านทรัพย์สินงบประมาณ ด้านการบังคับให้ข้าราชการ ด้านการออกกฎหมาย ด้านผลประโยชน์ทับซ้อน และด้านระบบประชานิยม (บัณฑิต จันทร์โรจนกิจ, 2563)

จากปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในยุครัฐธรรมนูญ 2560 เพราะรัฐธรรมนูญนี้มีการจำกัดในหลาย ๆ ด้านในการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ และยังส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ที่จะต้องเผชิญต่อความเป็นอยู่ที่ลำบากไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ สังคมและระบบการศึกษา ที่ล้วนแต่มีบทบาทในการดำชีวิตเป็นอย่างมาก (วุฒิชัย ตาลเพชร, 2565) นั้นจึงส่งผลต่อการขาดเสถียรภาพในด้าน

ต่าง ๆ ของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานีอย่างมาก เพราะพื้นที่จังหวัดอุดรธานี มีเนื้อที่ประมาณ 11,730 ตารางกิโลเมตร ประมาณ 7,331,438.75 ไร่ มีประชากรราว 1,586,646 คน และประชากรส่วนใหญ่ยังต้องดิ้นรนสู้ในปัญหาต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เกิดการก้าวทันสังคมที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี และเพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 จึงจำเป็นต้องศึกษา อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี อยู่ระดับใด ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วยอะไรบ้าง และ แนวทางการพัฒนาอิทธิพลระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี ควรจะเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางให้ประชาชนในจังหวัดอุดรธานีได้ใช้ประกอบในการดำรงชีวิต ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี

2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี

3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (เชิงปริมาณ)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวนทั้งหมด 1,252,820 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวนทั้งหมด 1,252,820 คน โดยการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้เป็นประชาชนผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

2. ประชากรที่ศึกษา (เชิงคุณภาพ)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยการสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาจากความสามารถในการให้ความรู้ และประสบการณ์ ประกอบด้วย ข้าราชการ, ผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น, ผู้นำชุมชน, เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 1 กลุ่ม รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 คน ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัยซึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากประชาชนผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้ช่วยวิจัย 2) การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และทำหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลนำเสนผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 4) แจกจ่ายและเก็บแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 5) รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิดทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาอิทธิพลระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์การของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามหลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การวิเคราะห์อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล

2) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล

3) การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาอิทธิพลระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณาธิกรณ์ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ 1) การวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อกับแนวทางการพัฒนาอิทธิพลระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี 2) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาเป็นกรอบแนวคิดในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาอิทธิพลระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย

1) การวิเคราะห์อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี

อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครอง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านสังคม	3.03	0.47	ปานกลาง
ด้านการเมือง	3.01	0.67	ปานกลาง
ด้านการบริหาร	3.04	0.47	ปานกลาง
ด้านจริยธรรมทางการเมือง	3.05	0.78	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.03**	**0.58**	**ปานกลาง**

จากตาราง 1 พบว่า อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ =3.03,S.D.=0.58) โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านจริยธรรมทางการเมือง ($\bar{X}$ =3.05,S.D.=.0.78) ด้านการบริหาร ($\bar{X}$ =3.04,S.D.=0.47) ด้านสังคม ($\bar{X}$ =3.03,S.D.=0.47) และด้านการเมือง ($\bar{X}$ =3.01,S.D.=0.67) ตามลำดับ

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี (Multiple Regression analysis)

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.820	.135		6.088	.000	1.085	.555
ด้านการทุจริตเลือกตั้ง X_1	.047	.032	.041	1.445	.149	.017	.110
ด้านการฉ้อราษฎร์บังหลวงX_2	.236	.068	-.859	3.462	.001*	.370	.102
ด้านการแทรกแซงอำนาจX_3	.348	.077	.330	4.517	.000*	.196	.499
ด้านงบประมาณX_4	.730	.117	.749	6.229	.000*	.500	.961
ด้านการบังคับให้ข้าราชการX_5	.374	.071	1.240	5.252	.402	.234	.514
ด้านการออกกฎหมาย	.174	.055	.054	3.182	.002*	.067	.282

X_6 ด้านผลประโยชน์ทับซ้อนX_7	.382	.032	.127	11.862	.404	.319	.445
ด้านระบบประชานิยม X_8	.621	.068	.862	9.119	.000*	.755	.487
SE_{est} = ±.03587 R = .997; R^2=.994 ; Adj. R^2 =.994; F = 13181.844.; p-value =0.01							

* statistically significant at the .05 level.

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านงบประมาณ (X4) และด้านระบบประชานิยม (X8) ด้านการแทรกแซงอำนาจ (X3) ด้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง (X2) และด้านการออกกฎหมาย (X6) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .730 .621 .348 .236 และ .174 ตามลำดับ และปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านการทุจริตเลือกตั้ง (X1) ด้านผลประโยชน์ทับซ้อน (X7) และ ด้านการบังคับให้ข้าราชการ (X5) ตามลำดับ และตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปรร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี ได้ 99.4%

3) แนวทางการพัฒนาอิทธิพลระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า

แนวทางการพัฒนาอิทธิพลระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน (1) ควรต้องให้แต่ละหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข (2) พัฒนาบทบาทของการพัมนาไปพร้อม ๆ กันอย่างมีระบบ ระเบียบ (3) ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ล้วนแต่มีบทบาทอย่างมากแต่ที่จะขาดไม่ได้นั้นคือภาคประชาชนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง และ (3) พัฒนาไปอย่างมีความมั่นคงและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ =3.03,S.D.=0.58) โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านจริยธรรมทางการเมือง ($\bar{X}$ =3.05,S.D.=.0.78) ด้านการบริหาร ($\bar{X}$ =3.04,S.D.=0.47) ด้านสังคม ($\bar{X}$ =3.03,S.D.=0.47) และด้านการเมือง ($\bar{X}$ =3.01,S.D.=0.67) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมภพ ระงับทุกข์ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การปกครองระบอบประชาธิปไตยกับสถาบันทางการเมืองไทยในยุครัฐธรรมนูญ 2560 ที่พบว่า รัฐธรรมนูญ 2560โดยบัญญัติให้มีสถาบันทางการเมืองประกอบด้วยฝ่ายนิติบัญญัติได้แก่องค์กรรัฐสภาเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายและตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารคือรัฐบาล ฝ่ายบริหารได้แก่ รัฐบาลซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า รวมทั้งองค์การของรัฐบาล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายและฝ่ายตุลาการได้แก่องค์กรศาลยุติธรรม ศาลปกครองและศาลทหาร ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมบังคับให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย และยังมีองค์กรอิสระได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

แห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ คือ องค์กรอัยการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านงบประมาณ (X4) ด้านระบบประชานิยม (X8) ด้านการแทรกแซงอำนาจ (X3) ด้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง (X2) และด้านการออกกฎหมาย (X6) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .730 .621 .348 .236 และ .174 ตามลำดับ และปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านการทุจริตเลือกตั้ง (X1) ด้านผลประโยชน์ทับซ้อน (X7) และ ด้านการบังคับให้ข้าราชการ (X5) ตามลำดับ และตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปรร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในจังหวัดอุดรธานี ได้ 99.4%
ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาณัฏฐพจน์ขนฺติธโร (ร่องน้อย) (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอ าเภอละแม จังหวัดชุมพร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

แนวทางการพัฒนาอิทธิพลระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน (1) ควรต้องให้แต่ละหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข (2) พัฒนาบทบาทของการพัมนาไปพร้อม ๆ กันอย่างมีระบบ ระเบียบ (3) ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ล้วนแต่มีบทบาทอย่างมากแต่ที่จะขาดไม่ได้นั้นคือภาคประชาชนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง และ (3) พัฒนาไปอย่างมีความมั่นคงและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธี โกสิทธิ์ และ ตราดุลย์ นรนิติผดุงการ (2566) ที่ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองสู่ความเข้มเข็งประชาธิปไตยของไทย ได้แก่ 1) การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยที่เน้นให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญที่ส่งผลให้เกิดการปกครองที่มีการควบคุมการใช้อำนาจทางการเมือง ได้แก่ การคัดสรรผู้นำการเมือง การกำหนดนโยบายสาธารณะ ความมั่นคงภายในการป้องกันประเทศ การสร้างหน่วยงานพลเรือนที่เชี่ยวชาญความมั่นคง การวางแผนการป้องกันประเทศตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ และสร้างพรรคการเมืองให้มีประชาธิปไตยทีเข้มแข็ง 2) การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในการสร้างคุณภาพและเสถียรภาพยั่งยืนเน้นความมีเสถียรภาพทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและหลักการความเป็นประชาธิปไตย 3) การสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย ควรพัฒนากระบวนการการปกครองระบอบเผด็จการมาสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย และควรศึกษาโครงสร้างทางการเมืองหรือสังคมที่ชัดเจน 4) การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตย เน้นบทบาทสำคัญในการยึดหลักในการนำการเปลี่ยนผ่าน 5) สถาบันการเมืองเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยที่เข้มแข็งของไทย เน้นการพัฒนาประชาธิปไตยให้ยั่งยืนภายใต้กระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตยซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ อาทิ รัฐบาล องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง รัฐสภา และศาล

องค์ความรู้ใหม่

อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน คือ จริยธรรมทางการเมือง การบริหาร สังคมและการเมือง แต่ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างมากนั้น คือ งบประมาณ และระบบประชานิยม การแทรกแซงอำนาจ การฉ้อราษฎร์บังหลวง และการออกกฎหมาย และแนวทางการพัฒนาจำเป็นจะต้องให้แต่ละหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาบทบาทของการพัมนาไปพร้อม ๆ กันอย่างมีระบบ ระเบียบ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ล้วนแต่มีบทบาท แต่ที่จะขาดไม่ได้นั้นคือภาคประชาชนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม และยังบ่งบอกถึงการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีอีกด้วย

สรุป

อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ได้แก่ ด้านจริยธรรมทางการเมือง ด้านการบริหาร ด้านสังคม และด้านการเมือง ปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านงบประมาณ และด้าระบบประชานิยม ด้านแทรกแซงอำนาจ ด้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง และด้านการออกกฎหมาย และแนวทางการพัฒนาอิทธิพลระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ควรต้องให้แต่ละหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาบทบาทของการพัมนาไปพร้อม ๆ กันอย่างมีระบบ ระเบียบ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ล้วนแต่มีบทบาทอย่างมาก แต่ที่จะขาดไม่ได้นั้นคือภาคประชาชนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและพัฒนาไปอย่างมีความมั่นคงและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 และความโปร่งใสมีประสิทธิภาพ

2) รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วมทางระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 ให้ประชาชนเข้าใจอย่างมีประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาในเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ถึงรูปแบบวิธีการ และนำแบบแผนที่มีโครงสร้าง ที่ชัดเจนประกอบกับปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 อย่างมีประสิทธิภาพและความชัดเจน

2) ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนยุครัฐธรรมนูญ 2560 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคหน่วยงานท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคีเครือข่ายต่างๆ อย่างมีแบบแผนและสารมารถเข้าถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา.(2560). การวิเคราะห์สถิติชั้นสูงด้วย SPSS for Window. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.

ไกรสร เดชสิมมา, และบุญเพ็ง สิทธิวงษา. (2566). กฎหมายกับความคิดที่แตกต่างของประชาชน. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์. 7(2), 773-778.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2564). รัฐศาสตร์ ทฤษฎี แนวคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางวิเคราะห์การเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2556). รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ ครบรอบ 31 ปี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บัณฑิต จันทร์โรจนกิจ. (2563). การเมืองไทยร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด.

พระมหาณัฏฐพจน์ ขนฺติธโร (ร่องน้อย). (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วุฒิชัย ตาลเพชร. (2565). รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่หลังรัฐธรรมนูญปี 2560 ในจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(2), 83-103.

ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ. (2559). ภูมิวัฒนธรรม ภาคกลาง ภาคเหนือและภาคตะวันออก. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ศิริสุดา แสงทอง. (2564). ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่: จุดยืนประชาธิปไตยใหม่แห่งอนาคต. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 8(2), 287-297.

สมภพ ระงับทุกข์. (2564). การปกครองระบอบประชาธิปไตยกับสถาบันทางการเมืองไทยในยุครัฐธรรมนูญ 2560 วารสารปรัชญาปริทรรศน์. 26(2), 205-215.

สุธี โกสิทธิ์ และ ตราดุลย์ นรนิติผดุงการ. (2566). การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองสู่ความเข้มเข็งประชาธิปไตยของไทย. วารสารปัญญา. 30(3), 145-157.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Development of economic learning activities by using phenomenon-based to promote financial literacy for grade 7 students

สุธิดา จันทะดวง
Sutida Janthaduang
สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Naresuan University
กอบสุข คงมนัส
Kobsook Kongmanus
สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Technology and Communications,Faculty of Education, Naresuan University
E-mail: sutidaj65@nu.ac.th

Received: 8 May 2024; Revised: 16 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ : 1) เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางการเงินก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา(Research and Development Research) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนชากังราววิทยา (อินทร์-ชุ่ม ดีสารอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน 2) แบบวัดความฉลาดรู้ทางการเงิน และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

1. กิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.94/80.74 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2. นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดรู้ทางการเงินหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สูงกว่า

ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, เศรษฐศาสตร์, ปรากฏการณ์เป็นฐาน, ความฉลาดรู้การเงิน

Abstract

The purposes of this research were: 1) to create and assess the efficiency of economic learning activities by using Phenomenon-Based to promote financial literacy for grade 7 students, using criterion of 80/80 2) to compare financial literacy on grade 7 students of pretest and posttest by using economic learning activities by using Phenomenon-Based to promote financial literacy for grade 7 students 3) to study satisfaction of economic learning activities by using Phenomenon-Based to promote financial literacy for grade 7 students. The sample group was 30 students in grade 7 students (room 1) at Chakungrao wittaya School, Mueang district, Kamphaeng Phet province. The research tools included 1) economic learning activities by using Phenomenon-Based 2) the measurement of financial literacy 3) Satisfaction questionnaire for economic learning activities by using Phenomenon-Based to promote financial literacy. The data were analyzed using mean scores, standard deviation, t-test for dependent Samples (T – test).

The result of this research

1. Phenomenon-based Learning activities and economics learning activity plans to promote financial intelligence for Grade 7 students have an efficiency equal to 81.94/80.74, which is in accordance with the specified criteria.

2. The sample students' financial intelligence after studying with Phenomenon-based economics learning activities to promote financial intelligence was higher than before studying at a statistical significance of .05.

3. Learners' satisfaction with the phenomenon-based economics learning activities for Grade 7 students is overall at the highest level.

Keywords: Learning Activities, Economic, Phenomenon-Based, Financial Literacy

บทนำ

ความฉลาดรู้ทางการเงินถือเป็นหนึ่งในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่เกิดจากการบูรณาการสาระวิชาหลักโดยสอดแทรกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว (ไสว ฟักขาว, 2558) “ความฉลาดรู้ทางการเงิน” ซึ่งหมายถึง ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงิน ทำให้บุคคลสามารถตัดสินใจด้านทรัพยากรทางการเงินได้อย่างรอบรู้จากข้อมูลรอบด้านโดยมีองค์ประกอบหลัก คือ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการมีความรู้เรื่องความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นการสร้างพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่จำเป็นแก่เยาวชน เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเป็นผู้บริโภคที่ชาญฉลาด รู้จักใช้รู้จักเก็บออม และพอเพียง

ซึ่งจะส่งผลดีต่อการบริหารจัดการเงินในระดับอุดมศึกษา แนวทางในการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินเพื่อพัฒนาระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนให้สูงขึ้นสามารถทำได้โดยการจัดการศึกษาทางการเงิน (Financial Education) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะกระบวนการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีความสามารถในการบริหารจัดการเงินและมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป อันเป็นแนวโน้มในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ

อย่างไรก็ตาม แม้ระบบการศึกษาของไทยจะมีการส่งเสริมเรื่องความฉลาดรู้ทางการเงินไว้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเป็นส่วนหนึ่งของสาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางการเงินที่แต่ละสถานศึกษาได้กำหนดขึ้น แต่ยังพบว่าการจัดการศึกษาที่สามารถส่งเสริมเรื่องความฉลาดรู้ทางการเงินของสถานศึกษาแต่ละที่ยังไม่สามารถถ่ายทอดออกมาอย่างเป็นรูปธรรมได้ โดยมีสาเหตุสำคัญประการหนึ่งซึ่งมาจากการขาดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม การใช้วิธีสอนและรูปแบบการสอนที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน อีกทั้งยังขาดนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของความฉลาดรู้ทางการเงิน และเหตุนี้เองจึงส่งผลให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาความฉลาดรู้ทางการเงินที่กำหนดไว้ได้ (ปรินทร์ ทองเผือก, อ้างใน สถาบันคีนันแห่งเอเชีย, 2556)

ประเทศฟินแลนด์ได้ชื่อว่ามีระบบการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นอันดับต้น ๆ ของโลกได้นำเสนอแนวความคิดใหม่ทางการศึกษาที่เรียกว่า การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยมีแนวคิดพื้นฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (พงศธร มหาวิจิตร, 2560) ซึ่งเชื่อว่า กระบวนการสร้างความรู้เกิดจากภายในตัวของนักเรียนจากการเชื่อมโยงข้อมูลความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์กับความรู้เดิมที่มีมาก่อน และนำมาสร้างเป็นความเข้าใจของตนเอง เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญา ซึ่งเป็นรูปแบบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ที่เน้นให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ถือเป็นรากฐานของวิธีการสอนหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบค้นพบ การเรียนรู้โดยการทดลอง การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบสืบเสาะ การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เป็นต้น (พงศธร มหาวิจิตร, 2560) ซึ่งจะเห็นได้ว่า การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีความคล้ายคลึงกับการเรียนรู้เชิงรุก แต่มีจุดแตกต่างกันที่สำคัญคือ การนำเอาปรากฏการณ์ ในชีวิตจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ ซึ่งมีความซับซ้อนในแง่มุมต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบอย่างรอบด้าน ซึ่งแตกต่างจากการตอบคำถามเพียงรูปแบบเดียวในการศึกษารูปแบบเดิม (อรพรรณ บุตรกตัญญู, 2561) โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในโลกความเป็นจริงผ่านการเรียนรู้แบบพหุวิทยาการ รวมทั้งช่วยส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะต่าง ๆ ของนักเรียน โดยจัดการเรียนรู้ให้อยู่ในรูปแบบของการบูรณาการผ่านปรากฏการณ์ที่สนใจ ซึ่งนักเรียนจะได้ศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมแบบภาพรวมในทุก ๆ ด้าน ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อสร้างความร่วมมือในการเรียนรู้ของนักเรียน มีการสืบค้น ค้นคว้า วิพากษ์ อภิปราย พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทในชีวิตจริง สร้างความเห็นเป็นข้อสรุปหรือองค์ความรู้ร่วมกันบนพื้นฐานของการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล จึงทำให้นักเรียนได้เข้าใจว่าในโลกแห่งความจริง การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจหรือการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยความรู้อย่างรอบด้าน นอกจากนั้นยังช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์มุมมองที่หลากหลายขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งเป็นการช่วยฝึกกระบวนการนำความคิดและเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการศึกษาเรียนรู้ นอกจากนั้นนักเรียนจะได้ฝึกนำเสนอองค์ความรู้หรือแนวทางการแก้ปัญหาของตนเอง โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดออกแบบวิธีการนำเสนอด้วยตนเองอย่างเหมาะสมและ

สร้างสรรค์ (พงศธร มหาวิจิตร, 2560; อรพรรณ บุตรกตัญญู, 2561) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนา “กิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้น เพื่อเป็นที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความฉลาดรู้การเงิน โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ถือเป็นการเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์ในชีวิตจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวอย่างรอบคอบ ทุกแง่มุม ภายใต้บริบทที่เชื่อมโยงกันเพื่อให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ซึ่งจะทำให้ นักเรียนได้รับองค์ความรู้และทักษะใหม่ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับปรากฏการณ์นั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและมีความหมาย ถือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่สนใจด้วยตนเอง ส่งผลให้ นักเรียนมีทักษะการคิดและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาที่เผชิญในชีวิตและสังคมได้ โดยแบ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ ขั้นที่ 2 วิเคราะห์คุณค่าของบทเรียน ขั้นที่ 3 วางลำดับกิจกรรม และขั้นที่ 4 วางแผนการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยหวังว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งในรายวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้สอนหรือผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2) เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางการเงินก่อนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1

3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีขั้นตอนดังนี้

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร โรงเรียนชากังราววิทยา (อินทร์-ชุ่ม ดีสารอุปถัมภ์) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่มีคุณลักษณะสูงจำนวน 1 คน นักเรียนที่มีคุณลักษณะปานกลาง จำนวน 1 คน และนักเรียนที่มีคุณลักษณะต่ำกว่าปานกลางจำนวน 1 คน เพื่อหาความเหมาะสมด้านภาษาที่ใช้ เนื้อหา และเวลาในการจัดกิจกรรม แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าร้อยละเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

2.2 ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร โรงเรียนชากังราววิทยา (อินทร์-ชุ่ม ดีสารอุปถัมภ์) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลองจริง จำนวน 9 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่มีคุณลักษณะสูงจำนวน 3 คน นักเรียนที่มีคุณลักษณะปานกลาง จำนวน 3 คน และนักเรียนที่มีคุณลักษณะต่ำกว่าปานกลางจำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ให้ได้ตามเกณฑ์ 80/80 โดยคุณลักษณะของนักเรียนใช้เกณฑ์ในการจำแนก ดังนี้ นักเรียนที่มีคุณลักษณะสูง คือ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 อยู่ในช่วง 3 - 4 นักเรียนที่มีคุณลักษณะปานกลางคือ คือ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 อยู่ในช่วง 2 - 2.5 นักเรียนที่มีคุณลักษณะต่ำกว่าปานกลาง คือ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 อยู่ในช่วง 0 -1.5

1. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

1) กิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2) แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. **การเก็บรวบรวมข้อมูล**

การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการดังนี้

1) การประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานดำเนินการดังนี้

1.1) ติดต่อประสานงานกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือวิจัยถึงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานไปยังผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

1.2) นำกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานพร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์ตัดสินความเหมาะสม คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00

1.3) แก้ไขปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปทดลองต่อไป

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลในการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการดังนี้

2.1) ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

2.2) ขอความร่วมมือกับโรงเรียน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

2.3) ดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการเก็บข้อมูลการทำกิจกรรมระหว่างเรียนเพื่อหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ (E_1) และทำแบบทดสอบวัดความฉลาดรู้ทางการเงินหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

1) การประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2) การหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางการเงินก่อนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) โดยมีแบบแผนการทดลองดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538,)

1. **แหล่งข้อมูล**

1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนชากังราววิทยา (อินทร์-ชุ่ม ดีสารอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มด้วยการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแบบวัดแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบวัดความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก น้ำหนักคะแนน ประจำตัวเลือกมีค่า 0 และ 1 โดยความรู้ทางการเงินวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ การวางแผนทางการเงิน การจัดการทางการเงิน การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินข้อมูลทางการเงินและการเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน จำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดเจตคติทางการเงิน เป็นข้อคำถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ โดยเจตคติทางการเงินวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปรคือ เจตคติต่อการใช้จ่ายและเก็บออมในระยะยาว เจตคติต่อฐานะทางการเงินในปัจจุบันและอนาคต และเจตคติต่อการใช้เงินเพื่อตอบสนองความต้องการ จำนวนข้อคำถาม 10 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

2) ขอความร่วมมือกับโรงเรียน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3) ชี้แจงรายละเอียดขั้นตอน ให้นักเรียนทราบถึงรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อที่จะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง

4) ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง แล้วตรวจให้คะแนนและบันทึกคะแนนไว้

5) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 12 ชั่วโมง แล้วตรวจให้คะแนนและบันทึกคะแนนไว้

6) ทดสอบหลังเรียน (Post-test) ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง แล้วตรวจให้คะแนนและบันทึกคะแนนไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

1) ตรวจคำตอบแบบทดสอบวัดความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนเพื่อให้คะแนนตามรายข้อที่กำหนดไว้

2) นำคะแนนของนักเรียนทั้งหมดมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงิน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าสถิติ t-test แบบ Dependent

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. แหล่งข้อมูล

1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนชากังราววิทยา (อินทร์-ชุ่ม ดีสารอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มด้วยการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจมีลักษณะเป็นแบบเขียนข้อความลงในช่องว่าง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จำนวน 15 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จำนวน 15 ข้อ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนชากังราววิทยา(อินทร์-ชุ่ม ดีสารอุปถัมภ์) จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาตรวจนับคะแนนและวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละด้าน แล้วแปลผลของค่าเป็นระดับความพึงพอใจ โดยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2545,) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรูhทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80/80

1. ผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.67, S.D. = 0.15)

2. ผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

2.1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.15)

2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมของแผนประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.91, S.D. = 0.08) ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80/80

3.1 ผลการนำกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนชากังราววิทยา (อินทร์-ชุ่ม ดีสารอุปถัมภ์) จำนวน 9 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมมีประสิทธิภาพ (E1 /E2) เท่ากับ 81.94/80.74 ซึ่งมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. การเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงิน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การทดสอบความฉลาดรู้การเงินก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 14.57 และ 23.93 คะแนนตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียนความฉลาดรู้การเงินด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52, S.D. = 0.17)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านเนื้อหาสาระ ($\overline{X}$ = 4.59, S.D. = 0.22) รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.55, S.D. = 0.28) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.53, S.D. = 0.23) และด้านการวัดและประเมินผล ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.28)

อภิปรายผล

1. การสร้างและประเมินประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ผลการสร้างและประเมินประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.15) และความเหมาะสมของแผนประกอบการกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.91, S.D. = 0.08) ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบจึงทำให้ได้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่จะส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ 2) วิเคราะห์คุณค่าของบทเรียน 3) วางลำดับกิจกรรม 4) วางแผนการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยเริ่มจาก (1) ผู้วิจัยได้ศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในปัจจุบันและนำมาสรุปถึงปัญหาที่ต้องการแก้ไข นั่นคือ ความฉลาดรู้การเงิน (2) การที่จะแก้ปัญหาที่กล่าวไปนั้นต้องแก้ในส่วนของการเรียนการสอนสังคมศึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้รู้แนวทางการแก้ไข นั่นคือ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับกระบวนการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ จากนั้นศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่เหมาะสมกับการนำมาส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน นั่นคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 4 ขั้น โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น คือกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ความฉลาดรู้การเงินโดยการนำเอาปรากฏการณ์ทางการเงินเข้ามาใช้ในกิจกรรม ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นในการเรียน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจของนักเรียนและช่วยให้นักเรียนมีความรู้ที่คงทนยาวนานยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) ที่ได้กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่ดีต้องเป็นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ลักษณะเนื้อหาวิชามีลำดับขั้นตอนเน้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองและส่งเสริมกระบวนการคิด 3) ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินและสร้างแผนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 4 แผน โดยให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ มนตรี เฉกเพลงพิน (2561) ได้ให้ความหมายว่า เศรษฐศาสตร์ (Economics) เป็นศาสตร์ที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์และวิธีการที่มนุษย์จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาบำบัดความต้องการของมนุษย์ซึ่งมีไม่จำกัดเพื่อให้เกิดความพอใจมากที่สุด โดยวิชา

เศรษฐศาสตร์นี้จะอยู่ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยผู้เรียนจะต้องศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับ มัธยมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ กมลชนก สกนธวัฒน์ (2562) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดความฉลาดรู้การเงิน ต่างพบว่าปัญหาของการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน คือ สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังคงเน้นการสอนในเชิงทฤษฎีหรือ แบบเน้นการบรรยาย จึงทำให้เยาวชนขาดการเชื่อมโยงทฤษฎีเข้าสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จึงทำให้ผู้วิจัยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเข้ามามีส่วนช่วยในการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน ซึ่งก่อนหน้านี้มีงานวิจัยต่าง ๆได้ทำการทดลองโดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ในการจัดการเรียนการสอนด้วย โดยปรินทร์ ทองเผือก (2561) มีแนวคิดเช่นเดียวกันว่าแนวทางในการส่งเสริมการรู้เรื่องการเงินเพื่อพัฒนาระดับการรู้เรื่องการเงินของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถทำได้โดยการจัดการศึกษาทางการเงิน (Financial Education) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะกระบวนการเตรียม ผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีความสามารถในการบริหารจัดการเงินและมีส่วนในการ พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ 4) นำกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไป ทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขด้านเนื้อหา ภาษา และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและนำไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักเรียนจำนวน 9 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานทำให้ได้กิจกรรมที่มีคุณภาพเป็นไปตามที่ต้องการ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.94/80.74 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. การเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงิน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความฉลาดรู้การเงินก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก กิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน มีขั้นตอนกิจกรรมทั้งหมด 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสังเกต การทำงานเป็นกลุ่มเปลี่ยนความคิดกันภายในกลุ่ม ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้เห็น มุมมองที่หลากหลายแปลกใหม่มากขึ้น ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์คุณค่าของบทเรียน ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด การตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหา เกี่ยวกับปรากฏการณ์ร่วมกันซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทางการเงินได้ดี ขั้นตอนที่ 3 วางลำดับกิจกรรม ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการหาคำตอบโดยใช้กระบวนการ เรียนรู้ที่หลากหลายและแหล่ง ข้อมูลต่างๆที่สอดคล้องกับชีวิตจริงโดยสามารถสืบค้นค้นคว้าอภิปรายวิพากษ์ลงมือปฏิบัติ และขั้นตอนที่ 4 วางแผนการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน ผู้เรียนได้ออกแบบชิ้นงานการนำเสนอของกลุ่มตนเองเพื่อสะท้อนองค์ความรู้ที่ได้รับการจากเรียนรู้ อีกทั้งยังได้ประเมินกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดมุมมองใหม่ ๆ ให้กับตนเอง ซึ่งแต่ละกิจกรรมสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความฉลาดรู้การเงินจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ ตะวัน ไชยวรรณและกุลธิดา นุกูลธรรม (2564) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นำปรากฏการณ์ในโลกแห่งความจริงมาเป็นประเด็นกระตุ้นความสนใจ นำไปสู่กระบวนการ เรียนรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างสาระวิชา ร่วมกับเทคนิคกลยุทธ์การสอน และเครื่องมือ เพื่อสร้างความรู้และทักษะข้ามพิสัยภายใต้บริบทที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนเช่นเดียวกับ อรพรรณ บุตรตัญญู (2561) การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อการสร้างมุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริงของผู้เรียน ไม่เพียงแต่ผู้เรียนเกิดเรียนรู้อย่างมีความหมายจากการศึกษาปรากฏการณ์แบบข้ามศาสตร์ที่ทำให้

เข้าใจและมีมุมมองแบบองค์รวม ยังทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ที่มีความหมายในโลกแห่งความเป็นจริง ที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน และในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 4 กิจกรรม โดยกิจกรรมที่ 1 การวางแผนทางการเงิน กิจกรรมที่ 2 การจัดการการเงิน กิจกรรมที่ 3 การวิเคราะห์และประเมินข้อมูลทางการเงิน กิจกรรมที่ 4 การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน นักเรียนได้ฝึกตั้งคำถาม สืบค้นข้อมูล มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน และนำปรากฏารณ์ทางการเงิน ที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์ในชีวิตจริง ที่มีความหลากหลายวิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนมีความฉลาดรู้การเงิน ซึ่งสอดคล้องกับการที่ผู้วิจัยศึกษาจาก กมลชนก สกนธวัฒน์ (2562) ที่เสนอไว้ในเล่มวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นรับประสบการณ์ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทสมมติ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเผชิญภาวะวิกฤติ และขั้นตอนที่ 4 ขั้นสะท้อนผล จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือ ความฉลาดรู้ทางการเงินสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรินทร์ ทองเผือก (2561) ที่ทำวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ที่มีต่อการรู้เรื่องการเงินของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดรู้ทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี เฉกเพลงพิน (2561) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล 102 ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค Think-Pair-Shareผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการสื่อสารหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52, S.D. = 0.17) ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการสร้างความพึงพอใจจากเอกสารต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการรายบุคคล กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องเลือกปรากฏการณ์ที่ตนเองสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์การเงินในปัจจุบัน ทำความเข้าใจกับปัญหา วิเคราะห์คุณค่าของปัญหา อภิปรายกันภายในกลุ่ม ระดมสมองวิเคราะห์ปัญหากันภายในกลุ่ม และแบ่งหน้าที่สืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือเรียน อินเทอร์เน็ต ค้นคว้าหาข้อมูลสุขภาพที่ถูกต้อง จากต่างๆที่ทันสมัย และถูกต้อง ผู้เรียนนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน เชื่อมโยงความรู้การวางแผนทางการเงิน การจัดการการเงิน ทักษะการเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน การนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้การเงินทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานกับการเรียนสอดคล้องกับ อรรถพร คำคม (2546, อ้างใน ภัทรลดา ประมาณพล, 2560) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจหมายถึง ทัศนคติหรือระดับ ความพึงพอใจของบุคคลต่อกิจการรมต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมนั้น ๆ โดยเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยมและประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลจะได้รับระดับของความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมนั้น ๆ สามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้นได้

จากการอภิปรายผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน เนื่องจากเป็นการเรียนรู้การเงินจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม และกระบวนการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งนั่นเป็นการเพิ่มความฉลาดรู้การเงินกับเหตุการณ์ในชีวิตจริงรอบตัว

สรุป

1. การสร้างและประเมินประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1.1 ผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและนำมาสร้างขั้นตอนการจัดกิจกรรมซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ ขั้นที่ 2 วิเคราะห์คุณค่าของบทเรียน ขั้นที่ 3 วางลำดับกิจกรรม และขั้นที่ 4 ตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน

1.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้มี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.15)

1.3 ผลการพิจารณาความเหมาะสมของแผนประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.91, S.D. = 0.08)

1.4 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาและเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียน จำนวน 3 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ด้านเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมค่อนข้างเยอะ จึงต้องนำมาเรียบเรียงใหม่ในบางส่วนเพื่อให้มีความ กระชับขึ้นแต่ยังคงให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ทั้งหมดและมีเนื้อหาบางส่วนที่พิมพ์ผิดซึ่งผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขในส่วนนั้น ด้านภาษา พบว่า ภาษาที่ใช้ในคำสั่งในใบกิจกรรมต่างๆ หรือในใบงานยังไม่ ชัดเจนส่งผลให้การทำงานของนักเรียนไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ปรับแก้ไข ภาษาที่ใช้ในคำสั่งในใบกิจกรรมต่าง ๆ หรือในใบงานที่ง่ายต่อการเข้าใจมากยิ่งขึ้น ด้านเวลา พบว่า เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมค่อนข้างนานและนักเรียนมักใช้เวลาในการทำกิจกรรมค่อนข้างนานอีก เช่นกันจึงส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมในขั้นต่อไป นักเรียนใช้เวลาในการสร้าง การนำเสนอมากเกินไป การใช้สื่อต่างๆเพื่อค้นหาข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับแก้ปรับแก้กิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาที่ ใช้และครูต้องคอยกระตุ้นผู้เรียนเพื่อให้ นักเรียนทำกิจกรรมให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนดปรับเวลาให้กระชับขึ้น และใช้เวลาอย่างคุ้มค่าปรับเปลี่ยนการหาข้อมูลโดยใช้โทรศัพท์มือถือในการหาข้อมูลแทนและแชร์อินเทอร์เน็ต

1.5 การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 9 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.94/80.74 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. การเปรียบเทียบความฉลาดรู้การเงิน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

3. การศึกษาความพึงพอใจ ที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52, S.D. = 0.17) เมื่อเรียงลำดับตามความพึงพอใจมากไปหา

น้อยได้ดังนี้ ด้านเนื้อหาสาระ รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การเลือกปรากฏการณ์ ครูควรเลือกปรากฏการณ์ที่เป็นเหตุการณ์ในปัจจุบันทันต่อสถานการณ์โลก และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ควรเป็นสถานการณ์มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการสืบค้นข้อมูล โดยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้มีความเป็นกันเอง ให้อิสระในการคิด เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ มีความกล้าแสดงออกและมีความมั่นใจในการนำเสนอข้อมูล

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูสามารถบริหารจัดการเรื่องเวลาให้มีความ ยืดหยุ่นได้ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดประสงค์ในแต่ละขั้นตอนได้อย่างเต็มที่มากที่สุด

4. ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินไปใช้ในการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนเกิดความสามารถในการวางแผนการเงิน การจัดการการเงิน ทักษะการวิเคราะห์และเข้าถึงข้อมูลการเงิน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้ได้มากที่สุด

5. ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์อื่นๆเป็นฐานให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนหรือสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและมุ่งเน้นที่การพัฒนาเชื่อมโยงความฉลาดรู้การเงินกับศาสตร์อื่นๆ เพราะเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังและพัฒนาเพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความฉลาดรู้การเงินและนำความฉลาดรู้การเงินไปใช้ในชีวิตจริงได้

เอกสารอ้างอิง

กมลชนก สกนธวัฒน์. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการ เรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนต้น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551) ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรมวิชาการ. (2545). คู่มือการจัดการสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: องการรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.พ.ส.).

จิราภรณ์ บุญประเสริฐ และคณะ. (2550). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ไฟฟ้า กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชนากานต์ ธนนิวัฒน์. (2563). การพัฒนาแบบวัดความฉลาดรู้การเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา. คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชลาธิป สมาหิโต. (2562). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน สำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 38(1), 113-129.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2545). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีการศึกษาหน่วยที่ 1-5. นนทบุรี: สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย. 5(1), 1-20.

ตะวัน ไชยวรรณและกุลธิดา นุกูลธรรม. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน : การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 15(2), 251-263.

ทิศนา แขมมณี. (2545). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2551). รูปแบบการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2556). ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). รายงานการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2559. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวัดประเมินผลทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ประสานการพิมพ์.

_____. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สีวีริยาสาส์น.

ปกรณ์ ประจันบาน. (2552). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.

ปรินทร์ ทองเผือก (2561). ผลการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ที่มีต่อการรู้เรื่องเงินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2559. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.

พงศธร มหาวิจิตร. (2560). นวัตกรรมการศึกษาจากฟินแลนด์. นิตยสาร สสวท. 46(209), 40-45.

พรประภา อั๋นดอนกลอย. (2556). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ภัทรลดา ประมาณพล. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง จำนวนนับและการบวก การลบ การคูณ การหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค TAI. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

มนตรี เฉกเพลงพิน. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์และความสามารถใน การคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค Think-Pair-Share. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ระพินทร์ โพธิ์ศรี. (2548). การสร้างและวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือสำหรับการวิจัย. อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

รัตนะ บัวสนธ์. (2552). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คำสมัย.

_____. (2554). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครสวรรค์: หจก. ริมปิงการพิมพ์.

เรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2563). Phenomenon-based Learning: การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน. เรียกใช้เมื่อ 22 ตุลาคม 2566 จาก https://thepotential.org/knowledge/phenomenon-based-learning/.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

โยษิตา ป้องชัย. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์โดยใช้กระบวนการโค้ชออนไลน์ในช่วงวิกฤติการณ์ COVID-19เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2535). การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.

วีระพงษ์ พิมพ์สาร. (2562). การศึกษาไทยกับการประยุกต์ใช้ Phenomenon-Based Learning. นิตยสาร สสวท. 47(220), 46-50.

สถาบันคีนันแห่งเอเชีย. (2558). โครงการ “คนไทยก้าวไกล ใส่ใจการเงิน” 2558. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิซิตี้.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. พ.ศ.2566 - 2570. เรียกใช้เมื่อ14 เมษายน 2566 จาก https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_Final.pdf.

สำนักงานราชบัณฑิตสภา. (2562). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัยชุดความฉลาดรู้ (literacy). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

หัสวนัส เพ็งสันเทียะ. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมินและวิจัยการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อรพรรณ บุตรกตัญญู. (2561). การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อการสร้างมุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริงของผู้เรียน. วารสารครุศาสตร์. 46(2), 348-365.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

อนุเบศ ทัศนิยม. (2563). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รายวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

The satisfaction of people with public services, Hin Kong Sub-district Municipality, Suwannabhumi District, Roi Et Province

วารุณี ศรีเจริญ
Warunee Srijaroen
พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี
Phramaha Thainoi Yanmethee
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus
E-mail: Warunee0883@gmail.com

Received: 14 May 2024; Revised: 28 May 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มารับบริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการทดสอบ ได้แก่ (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA or F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับ มากทั้งสี่ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านป้องกัน/บรรเทาสาธารณะภัย งานด้านการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์ งานด้านการขออนุญาตสิ่งปลูกสร้าง/อาคาร และงานด้านการบริการโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามลำดับ

2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรอำนวยความ

สะดวกในการรับบริการถึงบ้านให้ประชาชนมากยิ่งขึ้น, แก้ไขในการประสานงานให้ทันเหตุการณ์ และควรเพิ่มจุดช่องทางติดต่อให้บริการให้มากกว่าที่เป็นอยู่

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของประชาชน, การให้บริการสาธารณะ, เทศบาลตำบลหินกอง

Abstract

This research article has the following objectives: 1) To study citizens' satisfaction with public services. Hin Kong Subdistrict Municipality Suvarnabhumi District Roi Et Province, 2) to compare the level of satisfaction with public services. Hin Kong Subdistrict Municipality Suvarnabhumi District Roi Et Province and 3) to collect suggestions on how to develop public services. Hin Kong Subdistrict Municipality Suvarnabhumi District Roi Et Province The sample group includes citizens who come to request public services. Hin Kong Subdistrict Municipality Suvarnabhumi District Roi Et Province, 380 people. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire. with a confidence value The whole version was equal to 0.81. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation. and test statistics including (t-test) One-way ANOVA or F-test

The research results found that

1) Citizens' satisfaction with public services Hin Kong Subdistrict Municipality Suvarnabhumi District Roi Et Province as a whole is at a high level. When considering each aspect It is at a high level on all four sides. Arranged from the most to least average side: prevention/mitigation of public disasters. Work on requesting living allowances for the elderly Disabled people and AIDS patients Work on requesting permission for buildings/buildings and work on school services/child development centers, respectively.

2) The results of the hypothesis testing found that people with different genders, ages, education levels, and occupations had people's satisfaction with public services. Hin Kong Subdistrict Municipality Suvarnabhumi District Roi Et Province, overall and in each aspect, is no different.

3) Suggestions regarding citizens' satisfaction with public services. Hin Kong Subdistrict Municipality Suvarnabhumi District Roi Et Province In order of frequency from highest to lowest, the top three are: It should facilitate the delivery of services to the people's homes more. and make corrections in coordinating to keep up with events and should add more points of contact for providing services than is currently the case.

Keywords: Public satisfaction; Providing public services; Hin Kong Subdistrict Municipality

บทนำ

ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ให้ ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมทางการ เมือง เศรษฐกิจ สังคมของภาคประชาชนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการขับเคลื่อนระบอบ ประชาธิปไตยให้เกิดความเข็มแข็งมีเสถียรภาพ ซึ่งสะท้อนถึงสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ นั้นเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ประกอบกับหมวดที่ 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 78 ที่ได้บัญญัติให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีส่วนร่วมใน การพัฒนาประเทศด้านต่างๆ การจัดทำบริหารสาธารระทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, พ.ศ. 2560)

การปกครองส่วนท้องถิ่น มีรูปแบบการปกครองแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) รูปแบบหนึ่ง โดยเป็นการที่องค์กรกำหนดให้อำนาจหน้าที่มีการกระจายไปสู่หน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งพนักงานในระดับต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้องค์กรเกิดความคล่องตัวซึ่งการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 เป็นผลให้มีการจัดตั้งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องจากการบริหารงานของรัฐบาลที่ได้กำหนดนโยบายให้มีการปฏิรูประบบราชการโดยปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐให้มีความเหมาะสมตามภารกิจหน้าที่เพื่อลดความซ้ำซ้อนและให้เกิดเอกภาพคล่องตัวในการบริหารจัดการภารกิจหน้าที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่นมุ่งเน้นให้มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็งในการปกครองท้องถิ่นและมีการบูรณาการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัษฎา ผาใต้ และจิตติ กิตติเลิศไพศาล, 2557) ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง

ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของประชาชนทั่วไป อำนาจจากรัฐบาลกลางได้ถ่ายโอนไปยังท้องถิ่น ตั้งแต่การปกครอง การศึกษา การสาธารณสุข สาธารณูปโภค รวมถึงการให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามประชาชนทั่วไปยังสับสนในบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งองค์กรที่สังกัดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ยังไม่สามารถนำเสนอข้อมูลบริการรวมถึงการสื่อสารไปยังประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองหรือประชาชนทั่วไปขาดข้อมูลที่จะเปรียบเทียบสมรรถนะ (Benchmarking) และระดับของการให้บริการประชาชนตามภารกิจที่ได้ดำเนินงานเพื่อบริการประชาชนตามบทบาทหน้าที่ของเทศบาลตำบลตามที่กฎหมายกำหนด (โกวิทย์ พวงงาม, 2550)

ทั้งนี้ ในแต่ละวันมีประชาชนมาติดต่อราชการเป็นจำนวนมาก เทศบาลตำบลหินกอง พบปัญหาในการจัดบริการที่ไม่ทั่วถึง ไม่ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย มีการเลือกปฏิบัติ บางปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข การให้บริการบางจุดยังล่าช้า และไม่ถูกต้อง ประชาชนบางกลุ่มยังไม่ทราบบทบาทหน้าที่ของเทศบาลตำบลที่แท้จริง จึงทำให้ไม่สามารถเรียกร้องสิทธิที่ตนจึงได้รับจากการให้บริการของเทศบาลตำบลได้ ดังนั้นในความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อความประพฤติ พฤติกรรม และประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการด้านกระบวนการให้บริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ย่อมมีผลกระทบในทางสร้างสรรค์หรือทำลายได้ ดังนั้นการสร้างความพึงพอใจในการบริการเพื่อให้เป็นที่เคารพรักใคร่และเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนด้วยการอำนวยความสะดวก ให้บริการ สร้างความพอใจแก่ประชาชน ปรับปรุงประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ ลดขั้นตอนที่ไม่

จำเป็น เทศบาลตำบลหินกองก็จะสามารถรักษาความศรัทธา ความน่าเชื่อถือ เชื่อมั่นในระบบราชการจากประชาชนไว้ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน

3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ใช้รูปแบบการวิจัยปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้รับบริการในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด กำหนดช่วงอายุของประชากรที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ ช่วงอายุระหว่าง 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 7,647 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเลือกประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, Taro, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ, แบบสอบถามปลายปิด, และแบบสอบถามปลายเปิด จำแนกเป็น 3 ตอนคือ 1) เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ลักษณะแบบสอบถามแบบตรวจรายการ 2) เป็นแบบสอบถามปลายปิด สอบถามความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็น 4 ด้าน เป็นคำถามปลายปิด ใช้การวัดแบบระดับคุณภาพ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด 3) เป็นแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การสร้างเครื่องมือ ได้แก่ 1) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสาร ตำรา หนังสือ เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างกรอบแนวคิดการวิจัย โดยกำหนดประเด็นให้ตรงตามวัตถุประสงค์ คำนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม 3) สร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาขอบเขตความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 4) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ไปให้ที่ปรึกษาช่วยพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในประเด็นคำถาม การใช้สำนวน ถ้อยคำ ภาษา คำชี้แจง โครงสร้างและเนื้อหา

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) หาค่าเที่ยงตรงของแบบสอบถาม 2) นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาค่าความสอดคล้องตามสูตร 3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทำการทดลองใช้กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีการของครอนบาค 4) นำแบบสอบถามที่ทำการทดลองและปรับปรุงแล้ว

เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้าย และขอคำแนะนำการจัดทำฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถึงเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากประชาชนผู้รับบริการที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 3) ก่อนแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้ขออนุญาตพร้อมทั้งชี้แจงถึงจุดประสงค์ของการวิจัยให้ผู้รับบริการ โดยนำแบบสอบถามไปให้ด้วยตนเอง พร้อมอำนวยความสะดวกแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม ถ้าหากเกิดปัญหา เช่น ไม่เข้าใจในคำถาม ต้องการทราบวัตถุประสงค์ของการวิจัย อ่านหนังสือไม่ออก เป็นต้น จำนวน 380 ชุด ตามจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง 4) ได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยนำไปดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม แล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ 2) นำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้แล้วดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์ 3) นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป 4) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่ และหาค่าร้อยละ 5) วิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งในภาพรวม รายด้าน และเป็นรายข้อแล้วแปลผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ 6) วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด กับข้อมูลทั่วไปด้านระดับการศึกษา ใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนด้านอายุ และอาชีพ ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA or F - test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ 7) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ ของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิเคราะห์แจกแจงความถี่ 8) นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิจัย “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มี ต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน และเพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 60.53 และเพศหญิง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 39.47 มีอายุระหว่าง 18-30 ปี จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 38.16 รองลงมามีอายุระหว่าง 31-50 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 36.84 อายุระหว่าง 51-70 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 21.05 และมีอายุ 71 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.95 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 40.80 รองลงมามีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ

20.50 ระดับประถมศึกษา จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 17.60 ระดับอนุปริญญา จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 และมีการศึกษาระดับอื่นๆ จำนวน 25 คิดเป็นร้อยละ 6.6. ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 36.10 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.40 อาชีพเกษตรกร จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.90 อาชีพรับจ้างทั่วไป 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.90 และอาชีพอื่นๆ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 ตามลำดับ

ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=380)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	230	60.53
	หญิง	150	39.47
ช่วงอายุ	18 - 30 ปี	145	38.16
	31 - 50 ปี	140	36.84
	51 - 70 ปี	80	21.05
	71 ปีขึ้นไป	15	3.95
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	67	17.60
	มัธยมศึกษา	78	20.50
	อนุปริญญา	55	14.50
	ปริญญาตรี	155	40.80
	อื่นๆ	25	6.60
อาชีพ	เกษตรกร	72	18.90
	รับจ้างทั่วไป/ลูกจ้าง	53	13.90
	รับราชการ/พนักงานของรัฐ	137	36.10
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	85	22.40
	อื่นๆ	33	8.70

ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม

	ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง	ระดับความพึงพอใจ			
		$\overline{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1	งานด้านการขออนุญาตสิ่งปลูกสร้าง/อาคาร	**4.05**	**0.93**	3	มาก
2	งานด้านการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์	**4.16**	**0.90**	2	มาก
3	งานด้านป้องกัน/บรรเทาสาธารณะภัย	**4.30**	**0.76**	1	มาก
4	งานด้านการบริการโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	**4.01**	**0.77**	4	มาก

รวม	**4.13**	**0.84**	**-**	มาก

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านป้องกัน/บรรเทาสาธารณะภัย งานด้านการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์ งานด้านการขออนุญาตสิ่งปลูกสร้าง/อาคาร และ งานด้านการบริการโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามลำดับ

ด้านการขออนุญาตสิ่งปลูกสร้าง/อาคาร โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทั้งแปดข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 8 ที่ว่า “เจ้าหน้าที่บุคลากรผู้ให้บริการใช้คำพูดวาจาไพเราะอ่อนหวาน มีกัลยาณมิตร เคารพผู้มาใช้บริการเพื่อยื่นเอกสารขออนุญาตสิ่งปลูกสร้าง ของเทศบาลตำบลหินกอง” รองลงมา คือ ข้อ 4 ที่ว่า “การจัดเจ้าหน้าที่บุคลากรให้แก่ผู้รับบริการอย่างเพียงพอต่อการให้บริการการขออนุญาตสิ่งปลูกสร้าง” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “การกรอกแบบฟอร์มข้อมูลง่าย สะดวก และยื่นเอกสารได้อย่างรวดเร็ว”

ด้านการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทั้งแปดข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “เจ้าหน้าที่ดูแล เอาใจใส่ เต็มใจให้บริการ การขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์อย่างชัดเจนและทั่วถึง” รองลงมา คือ ข้อ 3 ที่ว่า “เจ้าหน้าที่สามารถอำนวยความสะดวกในการรับบริการถึงที่บ้านได้” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “การติดต่อขอรับบริการทางโทรศัพท์ เฟสบุ๊ต ไลน์ ของเทศบาลตำบลหินกองมีความเหมาะสม สอบถามข้อมูลกำหนดการจ่ายเงินเบี้ยฯ การแจ้งย้าย การโอนเข้าบัญชี”

ด้านงานป้องกัน/บรรเทาสาธารณะภัย โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทั้งแปดข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “เจ้าหน้าที่ได้มีการเตรียมความพร้อมในการซักซ้อมแผนการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดสาธารณภัย” รองลงมา คือ ข้อ 6 ที่ว่า “เจ้าหน้าที่ได้เตรียมความพร้อมในการออกช่วยเหลือประชาชนเฉพาะหน้าอย่างรวดเร็วในป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 3 ที่ว่า “เจ้าหน้าที่ได้ให้ความรู้และประสบการณ์แก่ประชาชนนำไปใช้ในการจัดการแก้ปัญหาสาธารณภัยในชุมชนเบื้องต้น”

ด้านการให้บริการโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหินกอง โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากแปดข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 8 ที่ว่า “เด็กมีพัฒนาการ มีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมตามวัย” รองลงมา คือ ข้อ 5 ที่ว่า “ความสะอาดและถูกสุขลักษณะของอาหาร และนม/อาหารเสริม” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนรวมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เด็กเล็ก”

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ด้านการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์ ควรอำนวยความสะดวกในการรับบริการถึงบ้านให้ประชาชนมากยิ่งขึ้น เพิ่มจุดช่องทางติดต่อให้บริการให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และดูแล เอาใจใส่ เต็มใจให้บริการมากยิ่งขึ้น แก้ไขในส่วนของการกรอกแบบฟอร์มข้อมูลให้ง่ายขึ้น สะดวก และควรจัดลำดับขั้นตอนการให้บริการได้รับความรวดเร็ว เพื่อสะดวกในการรับบริการให้กับประชาชน ไม่กระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้รับบริการ และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากยิ่งขึ้

อภิปรายผล

ผลการวิจัย ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่พอสมควร อาจเป็นเพราะว่า การให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีการให้บริการอยู่หลายด้าน มุ่งเน้นและพัฒนาการให้บริการประชาชนอย่างต่อเนื่อง และเนื่องจากแต่ละวันการให้บริการแต่ละด้านได้มีประชาชนได้เข้ารับบริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง เป็นจำนวนมาก ทำให้มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและเกิดความล่าช้าอยู่บ้าง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระพงษ์ ภูริปาณิก (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวม อยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของประภัสสร อะวะดี (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลโพนสา” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลโพนสา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการขออนุญาตสิ่งปลูกสร้าง/อาคาร ด้านการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ ด้านป้องกัน/บรรเทาสาธารณะภัย และด้านการรับสมัครเข้าเรียนโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหินกอง พบว่า **1) ด้านการขอ อนุญาตสิ่งปลูกสร้าง/อาคาร** พบว่า ความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด การขออนุญาตสิ่งปลูกสร้าง/อาคาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนพึงพอใจการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการขออนุญาตสิ่งปลูกสร้าง/อาคารอยู่มาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่บุคลากรผู้ให้บริการใช้คำพูดวาจาไพเราะอ่อนหวาน มีกัลยาณมิตร เคารพผู้มาใช้บริการเพื่อยื่นเอกสารขออนุญาตสิ่งปลูกสร้างของเทศบาลตำบลหินกอง ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในด้านนี้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติมา คนชม (2551) ได้ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลละหานทราย” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลละหานทราย ด้านการขออนุญาตสิ่งปลูกสร้าง/อาคาร อยู่ในระดับมาก **2) ด้านการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์** พบว่า ความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ อยู่มาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่ดูแล เอาใจใส่ เต็มใจให้บริการ การขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์อย่างชัดเจนและทั่วถึง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในด้านนี้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาธิป สุมาลัย (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนผู้มารับบริการต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎร เทศบาลตำบลบางนกแขวก” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎร เทศบาลตำบลบางนกแขวก โดยรวม อยู่ในระดับมาก **3) ด้านงานป้องกัน/บรรเทาสาธารณะภัย** พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบล

หินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านงานป้องกัน/บรรเทาสาธารณะภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านงานป้องกัน/บรรเทาสาธารณะภัย อยู่มาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้มีการเตรียมความพร้อมในการซักซ้อมแผนการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดสาธารณภัย สามารถช่วยเหลือประชาชนได้ทันต่อเหตุการณ์ และเจ้าหน้าที่ได้เตรียมความพร้อมในการออกช่วยเหลือประชาชนเฉพาะหน้าอย่างรวดเร็วในป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในด้านนี้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของ สุจิตรา เขื่อนขันธ์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการโครงการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการโครงการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยรวม อยู่ในระดับมาก **4) ด้านการให้บริการโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหินกอง** พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการให้บริการโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหินกอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการให้บริการโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหินกอง อยู่มาก เพราะเด็กมีพัฒนาการ มีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมตามวัย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในด้านนี้โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระชัย จุฬาวงศ์สวัสดิ์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลท่าพริกเนินทราย” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลท่าพริกเนินทราย โดยรวม อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

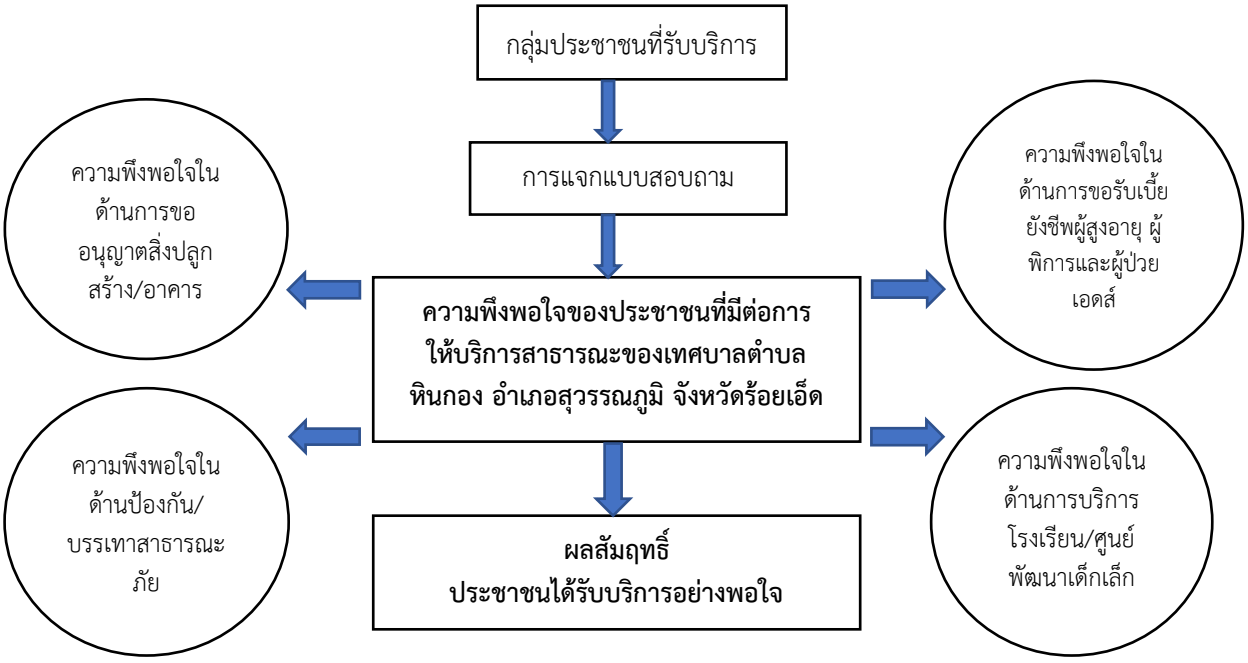

ภาพประกอบ แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สรุป

ความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก ประชาชนพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่พอสมควร อาจเป็นเพราะว่าการให้บริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีการให้บริการอยู่หลายด้าน มุ่งเน้นและพัฒนาการให้บริการประชาชนอย่างต่อเนื่อง และเนื่องจากแต่ละวันการให้บริการแต่ละด้านได้มีประชาชนได้เข้ารับบริการสาธารณะ เทศบาลตำบลหินกอง เป็นจำนวนมาก ทำให้มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและเกิดความล่าช้าอยู่บ้าง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากที่สุดตามลำดับทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการขออนุญาตสิ่งปลูกสร้าง/อาคาร ด้านการขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ ด้านป้องกัน/บรรเทาสาธารณะภัย และด้านการรับสมัครเข้าเรียนโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหินกอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1) ควรมีการปรับปรุงกลยุทธ์ในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ และเพื่อให้ประชาชนเกิดความประทับใจมากยิ่งขึ้นต่อไป อีกทั้งเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และเป็นแนวทางในการปรับปรุงในด้านต่างๆ

2) ควรเพิ่มจุดช่องทางติดต่อให้บริการให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้ประชาชนสะดวกต่อการรับใช้บริการ และเกิดความประทับใจมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สภาพ ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2) ควรวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยกำหนดให้ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วม

3) ควรวิจัยเหตุการณ์ที่เกิดแล้วหรือศึกษาย้อนหลัง (Former Research) ประสิทธิภาพในการให้บริการ และการติดตามแก้ไขปัญหาการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย: เอกสารต้าราหลัก ประกอบการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิชาการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซเปอร์เน็ท.

จิตติมา คนชม. (2551). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลละหานทราย อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ธนาธิป สุมาลัย. (2549). ความพึงพอใจของประชาชนผู้มารับบริการต่อการให้บริการงานทะเบียนราษฎรเทศบาลตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. สมุทรสงคราม: เทศบาลตำบลบางนกแขวก.

ธีระพงษ์ ภูริปาณิก .(2556). ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. รายงานการวิจัย. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประภัสสร อะวะดี. (2550). ความพึงพอใจของประชาชนทีมีต่อการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลโพนสา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วีระชัย จุฬาวงศ์สวัสดิ์ .(2553). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลท่าพริกเนินทราย อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุจิตรา เขื่อนขันธ์. (2549). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการโครงการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ในอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์วุฒิสภา.

อัษฎา ผาใต้และจิตติ กิตติเลิศไพศาล. (2557). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 11(53), 65-72.

Yamane, Taro. (1973). Statistics : An Introductory Analysis. 2d ed. ToKyo: John Weatherhill, Inc.

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ย ยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

The Satisfaction of the Elderly towards Pension Payment Services Dong Lan Sub-district Administrative Organization, Muang Roi et district, Roi Et province

พงษ์พัฒน์ เหมราช
Phongpat Hemmarart
ไพรัช พื้นชมภู
Phairat Phuenchomphoo
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus
E-mail: Phongpat2048@gmail.com

Received: 16 May 2024; Revised: 23 June 2024; Accepted: 24 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ และอาชีพ และ3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน จำนวน 325 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านขั้นตอน/ความรวดเร็ว และด้านการอำนวยความสะดวก ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ และอาชีพ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ 3) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ลำดับความถี่สูงไปหาต่ำสามอันดับแรก คือ ควรให้สิทธิแก่ผู้รับเบี้ยยังชีพได้เลือกช่องทางการรับเบี้ยยังชีพในช่องทางอื่นๆ เช่น จ่ายเบี้ยยังชีพโดยตรงหรือจ่ายผ่านธนาคารให้กับผู้รับเบี้ยยังชีพก็ได้ การขึ้นทะเบียนของผู้สูงอายุควรรับขึ้นทะเบียนให้ครบทุกคน แม้ในกรณีที่อายุจะครบ 60 ปีบริบูรณ์และขั้นตอนการยื่นขอขึ้นทะเบียนให้สะดวกรวดเร็วมากกว่าที่เป็นอยู่

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, การให้บริการ, เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ

Abstract

This research article aims 1) to study the satisfaction of the elderly towards the provision of the allowance payment service of Dong Lan Subdistrict Administrative Organisation, Mueang Roi Et District, Roi Et Province 2) to compare the satisfaction of the provision of the allowance payment service of the elderly with gender, age and occupation and 3) to collect suggestions for the provision of pension payment service Dong Lan Subdistrict Administrative Organisation, Mueang District, Roi Et, Roi Et Province. The sample group is 325 elderly The research instrument for collecting the data was the questionnaire, with its reliability at 0.96. The data collected were analyzed by the computer program, and the statistical devices composed of frequency, percentage, mean, standard deviation.The hypothesis was tested with t-test, F-test and content analysis.

The research results were as follows:

1) The satisfaction of the elderly towards the provision of the allowance payment service of Dong Lan Subdistrict Administrative Organisation, Mueang Roi Et District, Roi Et Province as a whole is at a high level, namely the service staff, procedures / speed and facilitation, respectively. 2) The hypothesis test results found that the elderly with gender, age and career are satisfied with the provision of pension payment service. Dong Lan Subdistrict Administrative Organisation, Mueang Roi Et District, Roi Et Province as a whole and each side is not different, which does not follow the hypothesis of the research set. 3) The recommendations obtained from this research. The top three high frequency sequence is that the premium should be given the right to the pensioner has chosen to receive pension channels in other channels, such as paying the living allowance directly or paying through the bank to the pensioner. The registration of the elderly should be registered for everyone. Even in the event that the age of 60 years old and the registration process is more convenient than it is.

Keywords: satisfaction, service, pension allowance

บทนำ

ผู้สูงอายุคือผู้ที่เคยสร้างสรรค์สังคมมาโดยตลอดกล่าวคือ เป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามตลอดจนประสบการณ์ชีวิตที่ได้สร้างสมไว้ให้กับสังคมรุ่นต่อมา แต่จากปัญหาที่เกิดขึ้นมากมายทำให้เห็นได้ว่าผู้สูงอายุนั้นมักจะถูกทอดทิ้งขาดการเหลียวแลเอาใจจากบุตรหลาน ทำให้เกิดเป็นปัญหาทางสังคมตามมา เพื่อให้ผู้สูงอายุมีกำลังใจ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ และเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างผาสุกในขั้นปลายชีวิต รัฐบาลจึงมีนโยบายในการแก้ไขความเดือดร้อนของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับบริการที่มีคุณภาพ (สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล, 2545) ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ 16 มาตรา 80 ระบุว่ารัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้ รัฐบาลจึงมีมติเห็นชอบให้กรม

ประชาสงเคราะห์ ดำเนินการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจนหรือถูกทอดทิ้ง ด้วยการให้บริการสวัสดิการเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ โดยมอบการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2549)

นโยบายในเกี่ยวกับการให้บริการ เพื่อการดูแลและสร้างหลักประกันด้านรายได้ยามชราภาพถือเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้ว่าโครงการที่ดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทยก็มีเพียงโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเท่านั้นที่เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 โดยมีกรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้ดูแล ต่อมาภาระหน้าที่ในการจัดสรรเบี้ยยังชีพให้กับผู้ฟังอายุที่มีอายุเกินกว่า 60 ขึ้นไปและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ถูกทอดทิ้ง ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือไม่สามารถเลี้ยงตนเอง ได้ถูกส่งต่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ภายหลังรัฐบาลกระจายอำนาจให้แก่ อปท.ทั่วประเทศ โดยเบี้ยยังชีพส่วนหนึ่งมาจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ 16 มาตรา 80 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2540) ระบุว่ารัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ จนกระทั่งรัฐบาลมีนโยบายในการปฏิรูประบบราชการ โดยได้ออกพระราชบัญญัติ เพื่อกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งใน พ.ร.บ.ดังกล่าว ได้กำหนดแผนการปฏิบัติการให้ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ถ่ายโอนภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต งานสวัสดิการสังคมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินการต่อไป จึงได้จัดให้มีการจ่ายเบี้ยยังชีพขึ้นใน พ.ศ. 2536 เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุในชนบทยากจนหรือถูกทอดทิ้งหรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ โดยมอบเงินให้คนละ 200 บาท/เดือน และปัจจุบันเพิ่มเป็น คนละ 500 บาท/เดือน งานเบี้ยชีพภาครัฐ ได้โอนให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ดำเนินการโดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีภาระในการประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน จนถึงรัฐบาลยิ่งลักษณ์ จ่ายเงินเบี้ยผู้สูงอายุ (สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์, 2552)

องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งปัจจุบันมีผู้สูงอายุที่คอยรับการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,725 ราย (องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน, 2567) จากการดำเนินการให้บริการที่ผ่านมาได้มีความตระหนักถึงการให้บริการเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุมาโดยตลอด ซึ่งได้ประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้สูงอายุมาขึ้นทะเบียนไว้ โดยจัดเจ้าหน้าที่คอยให้บริการ ถามปัญหาความต้องการอย่างสุภาพ อ่อนน้อม เป็นกันเอง พร้อมทั้งแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และจัดให้มีการอำนวยความสะดวก น้ำดื่ม ที่นั่ง การเตรียมเอกสาร เมื่อเห็นว่าผู้สูงอายุไม่สามารถทำเองได้ก็ช่วยดำเนินการให้ทันที นอกจากนั้นยังมีการลดขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และการจ่ายรับเงินสงเคราะห์เพื่อผู้สูงอายุ ก็ยังมีการดำเนินการให้ 2 วิธี เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้รับเงินเบี้ยยังชีพ คือ การจ่ายเงินผ่านบัญชีเงินฝากสำหรับผู้สูงอายุที่ได้ทำการเปิดบัญชีเงินฝากเพื่อรับการโอนเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพและการจ่ายเงินโดยวิธีที่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายดำเนินการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ และเงินถ่ายโอนจากกรมประชาสงเคราะห์ เป็นเงินสดเพื่อนำไปจ่ายให้กับผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพแต่ไม่สะดวกในการเดินทางไปเปิดบัญชีได้ เพื่อให้เกิดความรวดเร็วเหมาะสม ทั้งนี้การให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีความมุ่งมั่นในงานการให้บริการเสมอมา แต่การดำเนินการให้บริการดังกล่าว ไม่อาจทราบได้ว่าผู้สูงอายุที่ได้รับบริการมีความพอใจต่อการให้บริการมากน้อยเพียงใด เพราะที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาที่แน่นอน โดยเฉพาะในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านขั้นตอน/ความรวดเร็ว และด้านการอำนวยความสะดวก อาจจะต้องได้รับการแก้ไข(วศิน อิงคพัฒนากุล, 2553)

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อนำผลที่ได้ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ เป็นแนวทางการพัฒนาการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ของผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน

3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเทียบสถิติตามบัญชีรายชื่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 14 หมู่บ้าน จำนวน 1,725 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 325 คน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงความน่าจะเป็นของประชากรที่ได้รับเลือก ซึ่งจะเป็นไปในแบบการสุ่มไม่เฉพาะเจาะจง ในกรณีนี้ตัวอย่างทุกกลุ่มในประชากรจะมีโอกาสถูกเลือกเท่ากัน ทำให้สามารถคาดคะเนความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2548) ซึ่งมีวิธีการสุ่มอย่างตามขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดกลุ่มประชากร (Population Size)โดยตรวจสอบจากบัญชีรายชื่อผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 14 หมู่บ้าน จำนวน 1,725 คน 2) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973)จากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 324.70 คน เพื่อให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมมากขึ้นจึงปรับให้เป็น 325 คน 3) คำนวณหาอัตราสัดส่วน (Proportional to Size) ของประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำแนกตามหมู่บ้าน และเพศ เป็นตัวแปลอิสระควบคุม (Control Variable) 4) วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) (ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2548) เป็นการสุ่มตัวอย่างที่ประชากรมีสิทธิ์ได้รับเลือกเท่าๆกัน โดยมีบัญชีรายชื่อของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ และทำการจับฉลาก จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามต้องการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 325 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ 1) เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close-ended Questionnaire) และแบบเลือกตอบ (Check List) เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และอาชีพ 2) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบเลือกระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ในข้อคำถาม จำนวน 25 ข้อ จำแนกออกเป็นสามด้าน คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านขั้นตอนการให้บริการ และด้านการอำนวยความสะดวก 3) เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) สอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการตรวจสอบ ดังนี้

1) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence หรือ (IOC) 2) ค่าอำนาจจำแนก โดยวิเคราะห์สหสัมพันธ์ รายข้อ (Item Total Correlation) 3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แบบแอลฟา (Alpha Coefficient)

2) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ 1) ความถี่ (Frequency) 2) ร้อยละ (Percentage) 3) ค่าเฉลี่ย (Mean) 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ทดสอบสมมติฐาน t-test (Independent) 2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One–way ANOVA) หรือ (F-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน มีผลดังตารางต่อไปนี้

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน ในสามด้าน	ระดับแรงจูงใจ			
	$\overline{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล

1. ด้านด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ	4.14	0.58	1	มาก
2. ด้านขั้นตอน/ความรวดเร็ว	4.05	0.59	2	มาก
3. ด้านการอำนวยความสะดวก	3.60	0.51	3	มาก
รวม	3.93	0.56	-	มาก

จากตารางพบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทั้งสามด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านขั้นตอน/ความรวดเร็ว และด้านการอำนวยความสะดวก ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับพบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาพบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้สูงอายุได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เรียงลำดับจากความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรให้สิทธิแก่ผู้รับเบี้ยยังชีพได้เลือกช่องทางการรับเบี้ยยังชีพในช่องทางอื่นๆ เช่น จ่ายเบี้ยยังชีพโดยตรง หรือจ่ายผ่านธนาคารให้กับผู้รับเบี้ยยังชีพก็ได้ การขึ้นทะเบียนของผู้สูงอายุควรรับขึ้นทะเบียนให้ครบทุกคน แม้ในกรณีที่อายุจะครบ 60 ปีบริบูรณ์และขั้นตอนการยื่นขอขึ้นทะเบียนให้สะดวกรวดเร็วมากกว่าที่เป็นอยู่

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ดให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านตัวเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ซึ่งเจ้าหน้าที่มีความสุภาพยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง ให้คำแนะนำได้ดีเมื่อมีข้อซักถาม มีความกระตือรือร้นในขณะการให้บริการ ในด้านขั้นตอน/ความรวดเร็ว ก็ทำให้ประชาชนพึงพอใจ และด้านการอำนวยความสะดวก ก็เช่นกัน อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมชัย ประทุมรุ่ง (2553) ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของครรชิต บรรลุผล (2553) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเชิงรุก ขององค์การบริหารส่วนตำบลคำแมด อำเภอซำ

สูง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเชิงรุกขององค์การบริหารส่วนตำบลคำแมด อำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ได้ดีอยู่พอสมควร ซึ่งเห็นได้จาก ข้อ 2 ที่ว่า “เจ้าหน้าที่อัธยาศัยดีคอยชักถามเป็นกันเองอยู่เสมอ” รองลงมา คือ ข้อ 1 ที่ว่า “เจ้าแต่งกายสุภาพเหมาะสม” อยู่ในระดับมาก และข้อ 6 ที่ว่า “เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์” แม้จะเป็นข้อที่อยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด แต่ค่าแปลผลก็อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการให้บริการ อาจด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงมีความพึงพอใจในด้านนี้สูงกว่าทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของครรชิต บรรลุผล (2553) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเชิงรุก ของ องค์การบริหารส่วนตำบลคำแมด อำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น. ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเชิงรุกขององค์การบริหารส่วนตำบลคำแมด อำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ อยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการอำนวยความสะดวก มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ ได้ดีอยู่พอสมควร เช่นกัน แม้จะเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด แต่หากพิจารณาดูแล้ว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “การจ่ายเบี้ยยังชีพง่ายสะดวก” อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อ 3 ที่ว่า “จัดเจ้าหน้าที่ให้บริการนอกสถานที่ในแต่ละหมู่บ้าน”อยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “การจ่ายเบี้ยยังชีพผ่านตัวแทนสำหรับผู้ไม่มีบัญชีธนาคาร”อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการ ด้านการอำนวยความสะดวก ในรายด้านนี้ต่ำกว่าด้าน แต่เมื่อพิจารณาดูค่าแปลผลก็อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภา ธูสรานนท์ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุ มีความพึงพอใจต่อการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ด้านความรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก

ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ พบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในด้านเจ้าหน้าที่ ได้ดีอยู่พอสมควร เพราะผู้สูงอายุอาจเห็นว่าเจ้าหน้าที่อัธยาศัยดีคอยชักถามเป็นกันเองอยู่เสมอ และแต่งกายสุภาพเหมาะสม อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของครรชิต บรรลุผล (2553) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเชิงรุก ขององค์การบริหารส่วนตำบลคำแมด อำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น. ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเชิงรุก ขององค์การบริหารส่วนตำบลคำแมด อำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “เจ้าหน้าที่มีความสุภาพยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ผู้อายุอาจเห็นว่า การให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เจ้าหน้าที่มีอัธยาศัยดีคอยชักถามเป็นกันเองอยู่เสมอ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสบายใจ เพราะเจ้าหน้าที่ให้ความสนใจเอาใจใส่ชักถามเมื่อได้พบเห็น คอยเอาใจใส่คอยดูแลเมื่อผู้สูงอายุเกิดข้อสงสัย และตอบข้อชักถามได้ดี เป็นกันเองอยู่เสมอ อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในรายข้อนี้สูงกว่า

ทุกข้อ สองคล้องกับแนวคิดของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) กล่าวว่า คุณภาพของงานบริการอาจใช้เป็นตัวตัดสินคุณภาพของบริการโดยวัดผู้รับบริการมี ในข้อ 5) Courtesy ความสุภาพ เคารพนอบน้อม อ่อนน้อม ให้เกียรติ มีมารยาทที่ดีของผู้ให้บริการ ไม่ว่าจะทักทายหรือแสดงกิริยาใดๆ เช่นตำรวจจราจรในบางท้องที่ซึ่งเมื่อจำเป็นจะต้องจับกุมผู้ทำผิดกฎจราจร ก็จะทำความเคารพทักทาย กล่าวคำสวัสดีก่อน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ผู้สูงอายุ อาจเห็นว่า การให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เจ้าหน้าที่ที่ให้คำแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์อยู่มาก และอาจต้องการให้เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพ หรืออาจต้องการให้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการเพิ่มเติมความเข้าใจในเบี้ยยังชีพมากยิ่งขึ้น อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในรายข้อนี้ต่ำกว่าข้ออื่นๆ แต่เมื่อพิจารณาผลการวิจัย ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการโดยรวม ก็อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ด้านขั้นตอน/ความรวดเร็ว ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านขั้นตอนการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในด้านขั้นตอน/ความรวดเร็ว ได้ดีอยู่พอสมควร เพราะผู้สูงอายุเห็นว่ามีขั้นตอนการตรวจสอบขอขึ้นทะเบียนรวดเร็ว ขั้นตอนการจัดทำเอกสารรวดเร็วไม่ยุ่งยาก ขั้นตอนการยื่นขอขึ้นทะเบียนสะดวกรวดเร็ว และขั้นตอนการตอบรับเอกสารที่ยื่นขอรวดเร็ว อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความพึงพอใจในด้านขั้นตอนการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีพร เหล่าทองสาร (2553) ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้ของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า ผู้ของผู้สูงอายุมีความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านกระบวนการขั้นตอนและวิธีการจ่ายเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการอำนวยความสะดวก โดยรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในด้านการอำนวยความสะดวก ได้ดีอยู่พอสมควร เพราะผู้สูงอายุอาจเห็นว่ามีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบในการขอขึ้นทะเบียนทุกปี จัดเจ้าหน้าที่ให้บริการนอกสถานที่ในแต่ละหมู่บ้าน ติดตามแจ้งผ่านผู้นำสำหรับผู้ผ่านเกณฑ์ให้มาขึ้นทะเบียน เตรียมเอกสารเครื่องเขียนสำหรับผู้มาขอขึ้นทะเบียน ประชาสัมพันธ์ให้ทราบทุกครั้งเมื่อมีการจ่ายเบี้ยยังชีพ และการจ่ายเบี้ยยังชีพโดยการโอนผ่านเข้าบัญชีธนาคาร อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในด้านนี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนิภาวศุทธิ ประชานุรักษ์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลสระใคร อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลสระใคร อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย ด้านการอำนวยความสะดวกที่ได้รับ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร เพ็ญสุข (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนใน

การชำระภาษีองค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในการชำระภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลดงใหญ่ ด้านการอำนวยความสะดวกในการให้บริการ อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

ผู้สูงอายุมีในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีความพึงพอใจ ในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านขั้นตอน/ความรวดเร็ว และด้านการอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาในส่วนที่ยังบกพร่อง เช่น การเพิ่มค่าครองชีพที่นอกเหนือจากที่รัฐกำหนด โดยการหาอาชีพส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุที่มีความสมัครใจรักในการอาชีพ เพื่อเป็นการส่งเสริมกลุ่มผู้สูงอายุทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบล ดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สรุป

1. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านขั้นตอน/ความรวดเร็ว และด้านการอำนวยความสะดวก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

3. ผู้สูงอายุได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรก ได้แก่ ควรให้สิทธิแก่ผู้รับเบี้ยยังชีพได้เลือกช่องทางการรับเบี้ยยังชีพในช่องทางอื่นๆ เช่น จ่ายเบี้ยยังชีพโดยตรง หรือจ่ายผ่านธนาคารให้กับผู้รับเบี้ยยังชีพก็ได้ การขึ้นทะเบียนของผู้สูงอายุควรรับขึ้นทะเบียนให้ครบทุกคน แม้ในกรณีที่อายุจะครบ 60 ปีบริบูรณ์และขั้นตอนการยื่นขอขึ้นทะเบียนให้สะดวกรวดเร็วมากกว่าที่เป็นอยู่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1.1 ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรรักษามาตรฐานนี้ไว้

และยกระดับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้กลุ่มผู้สูงอายุเกิดความประทับใจในการให้บริการมากที่สุดต่อไป

1.2 ด้านขั้นตอนการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนา ด้านขั้นตอน/ความรวดเร็วให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความประทับใจให้มากที่สุดต่อไป

1.3 ด้านการอำนวยความสะดวก โดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาการอำนวยความสะดวกให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้กลุ่มผู้สูงอายุที่มารับบริการเกิดความประทับใจให้มากที่สุดต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัย แนวทางการให้บริการส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 ควรวิจัย แนวทางการให้บริการส่งเสริมหลักประกันคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

ครรชิต บรรลุผล. (2553). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเชิงรุก ขององค์การบริหารส่วนตำบลคำแมด อำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

จุรีพร เหล่าทองสาร. (2553). ความพึงพอใจของผู้ของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เฉลิมชัย ประทุมรุ่ง. (2553). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

นิภาวศุทธิ ประชานุรักษ์. (2555). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลสระใคร อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประกายรัตน์ สุวรรณ. (2548). คู่มือการใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 12 สำหรับ Windows. สำนักพิมพ์ ซีเอ็ดยูเคชั่น.

วิภา ธูสรานนท์. (2550). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2540). ราชกิจจานุเบกษา.หมวดที่ 5 มาตรา 80 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2549). ระบบการดูแลระยะยาวในครอบครัวสำหรับผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริพร เพ็ญสุข. (2550). ความพึงพอใจของประชาชนในการชำระภาษีองค์การบริหารส่วนตำบล ดงใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์. (2552). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2550. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.

สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล. (2545). ผู้สูงอายุในประเทศไทย รายงานการกระทบความรู้และสถานการณ์ในปัจจุบันตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางนโยบายการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน. (2557). บัญชีรายชื่อผู้สูงอายุ. ร้อยเอ็ด: องค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. (อัดสำเนา).

คติความเชื่อเกี่ยวกับ “กองบุญ” ทางพระพุทธศาสนาที่ เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว

Beliefs about the Buddhist "Kong Boon" at Muang Phon Thong, Champasak Province, Lao PDR

พระเอ็บ อสฺสาโร (ศรีสุวงศ์)
Phar Eb Assaro (Sisouvong)
พระครูวาปีจันทคุณ
Pharkhruvapeechanthakhun
พระอธิการนัฐวุฒิ สิริจนฺโท (ศรีจันทร์)
Pharadikarn Natthawut Siricando (Srican)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi Et Buddhist College
Email: noysrivong@gmail.com

Received: 24 May 2024; Revised: 31 August 2024; Accepted: 31 August 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาคติความเชื่อเกี่ยวกับกองบุญในชุมชนเขตเก่าเกิ่ง เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว 2) เพื่อวิเคราะห์คติความเชื่อเกี่ยวกับกองบุญทางพระพุทธศาสนา ในเขตเก่าเกิ่ง เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย 25 รูป/คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยวิธีพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

ความเป็นมาของกองบุญไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด แต่เป็นการสืบสานประเพณีโดยผู้สูงอายุในชุมชนต่อๆ กันมา กองบุญเป็นชื่อของวัตถุทานที่คนลาวชาวพุทธใช้เรียกในเวลาจะทำบุญ ซึ่งกองบุญนั้นในอดีตเจ้าภาพจะจัดเตรียมเอง แต่ปัจจุบันนิยมซื้อตามร้านจำหน่ายเครื่องสังฆภัณฑ์ กองบุญจะมีความประณีตแตกต่างกันตามฐานะของเจ้าภาพ กองบุญแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) กองบุญบวช 2) กองบุญกฐิน 3) กองบุญฮดสรง 4) กองบุญแจกข้าว องค์ประกอบของกองบุญเช่น กองบุญบวช มีเครื่องกองบุญหลักคือ บริขาร 8 เป็นต้น สัญลักษณ์ของกองบุญ เช่น ธงจระเข้ หมายถึง ความโลภ เป็นต้น การถวายกองบุญ เช่น กองบุญกฐินถวายก่อนที่พระสงฆ์จะอปโลกน์ภิกษุองค์ใดองค์หนึ่งในวัดเป็นผู้รับกฐิน เป็นต้น คติความเชื่อเกี่ยวกับกองบุญทางพระพุทธศาสนา ในเขตเก่าเกิ่ง เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว มี 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) การเวียนว่ายตายเกิด 2) การอุทิศบุญให้แก่เปตชนและการรับส่วนบุญของเปตชน 3) การแสดงความกตัญญูต่อญาติผู้วายชนม์ 4) การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา 5) การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: คติความเชื่อ, กองบุญ, พระพุทธศาสนา

Abstract

This research has objectives as follows: 1) to study the beliefs about merit-making (Kong Boon) in the community of Kao Keng, Phon Thong District, Champasak Province, Lao PDR ; 2) to analyze the beliefs about merit-making (Kong Boon) in Buddhism in Kao Keng, Phon Thong District, Champasak Province, Lao PDR. This research is qualitative research with 25 monks/people. The research instrument is an interview form. The data is analyzed and the results are presented in a descriptive method.

The research results found that:

There is no clear evidence of the origin of merit-making (Kong Boon), but it is a tradition passed down by the elderly in the community. Merit-making (Kong Boon) is the name of the offerings that Lao Buddhists use when making merit. In the past, the host prepared the merit-making (Kong Boon) by themselves, but nowadays, they prefer to buy them from shops selling religious supplies. Merit-making (Kong Boon) will have different levels of delicacy depending on the status of the host. Merit-making (Kong Boon) is divided into 4 types: 1) Ordination Merit-making, 2) Kathin Merit-making, 3) Hod Song Merit-making, and 4) Rice-giving Merit-making. Components of merit such as the ordination merit, the main items of merit are the 8 requisites, etc. The symbol of the merit making, such as the crocodile flag, represents greed, etc. The offering of merit making, such as the Kathina merit making, is offered before the monks ordain a monk in the temple as the recipient of the Kathina, etc. The beliefs regarding merit in Buddhism in the old area of Kao Keng, Phonthong City, Champasak Province, Lao PDR have 5 important issues: 1) reincarnation, 2) dedicating merit to Petachana and receiving a share of merit from Petachana, 3) expressing gratitude to died relatives, 4) preserving Buddhism, 5) continuing the age of Buddhism.

Keywords: Beliefs, Kong bun, Buddhist

บทนำ

ลาวเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเจริญรุ่งเรืองมานับพันปี มีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเอง อันมีพื้นฐานมาจากศรัทธาความเชื่อทางพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท อันเป็นความเชื่อที่ได้ปลูกฝังกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ ของลาวเกือบทั้งหมดล้วนเกี่ยวเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา (พระครูอาทรวชิรกิจ, 2560) เพราะเมื่อก่อนชนชาติลาวเคยนับถือพระพุธศาสนาแบบมหายานมาก่อนพายหลังได้เปลี่ยนมารับเอาพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบกัมพูชา จากนั้นจึงรับเอาหลักคำสอนพระพุทธศาสนาเถรวาทจากประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ชนชาติลาวจึงมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างยาวนานจนกลายเป็นวิถีพุทธ และก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (มหาสีลา วีระวงส์, 2553) ลาวประกอบไปด้วย 3 ชนชาติใหญ่ๆ ได้แก่ ลาวเทิ่ง ลาวลุ่ม ลาวสูง สามกลุ่มใหญ่เหล่านี้เรียกว่าชนชาติลาว ในทางหลักการ แนวทางปฏิบัติ การดำเนินชีวิตตามหลักความเชื่อ และศรัทธาของชาวลาวที่มีต่อพระพุทธศาสนานั้น ลาวประมาณร้อยละ 75 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 16-17 นับถือผี ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมตามแต่ละท้องถิ่น ที่เหลือเป็นคริสต์ มุสลิม และอื่นๆ ชาว

ลาวโดยทั่วไปเป็นพุทธศาสนิกชนผู้หนักแน่นในจารีตประเพณี มีความเคารพนับถือพระสงฆ์อย่างสูง แต่ความนับถือนั้นมีความเชื่อผีสาง เทวดา ปะปนอยู่มาก กล่าวได้ว่าพุทธศาสนากับความนับถือผีสางได้ผสมกลมกลืนกันอย่างสนิท (ประชัน ชะชิกุล และพระครูธรรมาภิสมัย, 2560) ประเพณีการทำบุญของคนลาวที่นับถือพระพุทธศาสนานั้นมีให้เห็นทั่วไปตลอดทั้งปี ซึ่งผู้ทำวิจัยเป็นประชากรคนลาวคนหนึ่ง ที่มีความผูกพันธ์กับวัฒนธรรมประเพณีเป็นอย่างดี ตั้งแต่เล็กจนโต ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนานับครั้งไม่ได้ แต่ทุกครั้งที่คนลาวจัดงานผู้ทำวิจัยได้สังเกตุเห็นสิ่งหนึ่งที่ผู้จัดงานต้องเอาเข้ามาร่วมในพิธีด้วย และขาดไม่ได้ สิ่งนั้นเรียกว่า “กองบุญ”

กองบุญนี้พุทธศาสนิกชนชาวลาวมีความเชื่อว่า เป็นวัตถุพยาน เป็นเสาหลักของบุญทั้งหลาย และเป็นต้นชื่อของบุญด้วย ฉะนั้นทุกครั้งที่คนลาวมีการทำบุญ จัดต้องมีสิ่งนี้เข้ามาร่วมในพิธีทุกครั้ง การทำบุญนั้นถึงจะสมบุญได้ ในกองบุญนั้นได้มีการตกแต่ง ประดับ ประดาอย่างสวยงาม อันสื่อให้เห็นถึง วิถีชีวิต ความเชื่อประเพณีและโครงสร้างทางสังคมของบรรพบุรุษ ตามคติความเชื่อของพุทธศาสนิกชนชาวลาว อันได้รับอิทธิพลมาจากหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิม ด้วยรูปแบบกองบุญของคนลาวนั้นมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่น่าสนใจ และแฝงด้วยหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่เรียกว่า “พุทธธรรม” ไม่ว่าจะเป็นวิธีการประดับตกแต่ง องค์ประกอบที่ใช้ในการตกแต่งกองบุญด้วย ซึ่งล้วนแต่มีพื้นฐานมาจากศรัทธาความเชื่อทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

ด้วยความเชื่อของชาวลาวตั้งอดีตจนถึงปัจจุบันการดำเนินชีวิตได้ผูกติดกับธรรมชาติประกอบกับความเชื่อที่มีลักษณะเป็นการผสมผสานลัทธิความเชื่อทางศาสนา ซึ่งประกอบด้วย ศาสนาปฐมบรรพ์ ศาสนาพราหมณ์ และพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทจนกลายเป็นวิถีชีวิตของชาวลาวที่นับถือพระพุทธศาสนา ความเชื่อที่อิงอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ ความเชื่อ สังคมวัฒนธรรมเหมือนกัน คือการนับถือบูชาธรรมชาติในส่วนที่กลุ่มชนต้องไปเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากการอาศัยและพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักในดำรงชีวิต จึงทำให้คนลาวมีความเชื่อว่าผู้ที่มีบุญหรือผลบุญที่ได้รับทั้งโลกนี้และโลกหน้ายอมและทำบุญด้วยสิ่งของต่างๆ อันนำไปสู่รูปแบบการตกแต่งและบริวารของกองบุญด้วย นอกจากนี้กองบุญนั้นยังมีการตกแต่งที่หลากหลายตามวิถีชีวิตของชุมชนและสถานะของบุคคลที่ทำด้วย ชุมชนเก่าเกิ่งเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่เก่าแก่ และเป็นที่ตั้งของเมืองโพนทองเก่าซึ่งปัจจุบันได้ย้ายไปที่ใหม่แล้ว ฉะนั้นชุมชนนี้จึ่งมีความหลากหลายเชื้อชาติเป็นชุมชนที่ติดแม่น้ำโขง มีภูเขาที่สูงคือภูมะโรง และภูส่าเหล้า อันเป็นที่มาของตำนานเรื่องเล่าคือท้าวบาเจียงและนางมะโรง

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาเรื่องกองบุญ องค์ประกอบของกองบุญ อธิบายเหตุผลตามหลักพระพุทธศาสนา และเพื่อวิเคราะห์คติความเชื่อเกี่ยวกับกองบุญทางพระพุทธศาสนา ในเขตเก่าเกิ่ง เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาคติความเชื่อเกี่ยวกับกองบุญในชุมชนเขตเก่าเกิ่ง เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว

1.3.2 เพื่อวิเคราะห์คติความเชื่อเกี่ยวกับกองบุญทางพระพุทธศาสนา ในเขตเก่าเกิ่ง เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่ในการเก็บข้อมูล คือ ชุมชนเขตเก่าเกิ่งเมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว กลุ่มเป้าหมายจำนวน 25 รูป/คน ดังนี้

1. พระสงฆ์ จำนวน 6 รูป
2. เจ้าภาพที่จัดงาน จำนวน 5 คน
3. ผู้ตกแต่งหรือผู้จำหน่ายกองบุญ จำนวน 4 คน
4. บุคคลทั่วไปที่เข้าร่วมงาน จำนวน 7 คน
5. นักวิชาการและปราชญ์ชุมชน จำนวน 3 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบเกี่ยวกับของการการตีความสัญลักษณ์ต่างๆ ความเชื่อ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีสาระสำคัญในขั้นตอนของการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือเชิงคุณภาพนั้น ทางผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ทำการศึกษารวบรวมเอกสาร ข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญ
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และกรอบแนวคิดของการวิจัย
3. สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับงานวิจัยนี้ อันประกอบด้วย ชื่อ ตำแหน่งสถานที่ และและวัน/เดือน/ปี และข้อเสนอแนะ
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้าง นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์
5. ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำไปลงพื้นที่สัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ปรากฏในกองบุญ
2. คณะผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยมีประเด็นที่สำคัญ
3. ดำเนินการจดบันทึก (Field Note) และบันทึกเสียงโดยใช้แทบบันทึกเสียง เพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก
4. คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และถอดบทเรียนจากการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อให้ได้รูปแบบ และที่มาอันไปสู่การสร้างกองบุญรวมถึงเชื่อในทางพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depthinterview) นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) โดยวิธีการวิเคราะห์ อันจะได้ดำเนินกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก(Major themes) หรือแบบแผนหลัก (Major pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย(Sub-themes) และหัวข้อย่อย (Categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

การนำเสนอข้อมูลเป็นลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความ ประกอบการบรรยายเกี่ยวกับกองบุญและคติความเชื่อเกี่ยวกับกองบุญหลักพระพุทธศาสนา ในชุมชนเขตเก่าเกิ่งเมืองโพนทองแขวงจำปาสัก

ผลการวิจัย

1) คำว่าบุญในพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับจิตเพราะการที่เราจะรู้ว่าอะไรเป็นบุญหรือเป็นบาปนั้นเราต้องรู้หรือพิจารณาให้รู้ถึงสภาพของจิตหรือรู้จักจิตเสียก่อน เพราะบุญหรือบาปเป็นลักษณะหรือคุณภาพของจิต ในพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงบุญทั้งในแง่ของการกระทำและผลของการกระทำด้วย บุญเป็นชื่อของความสุข บุญก็หมายถึงผลหรือวิบากที่น่าปรารถนาของกุศลกรรมคือการทำความดี หรือในคำว่าตายเพราะสิ้นบุญ ก็หมายถึงหมดผลบุญหรือสิ้นวิบากของกุศลกรรม ที่ปรุงแต่งกำเนิดนั้นเอง บุญตามความหมายแห่งพระไตรปิฎกและคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ท่านมุ่งเอาผลคือความสุข ความเจริญทั้งทางร่างกายและจิตใจอันก่อให้เกิดความผ่องแผ้ว สงบและเกิดความพอใจที่จะกระทำความดีให้สูงยิ่งๆ ขึ้นไป วิธีการทำบุญหรือหลักแห่งการทำความดี สิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งการทำบุญ วิธีการทำบุญนั้นพระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้เป็น 2 นัยคือ บุญกิริยาวัตถุ 3 และบุญกิริยาวัตถุ 10 การทำบุญที่กล่าวมานี้ มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะให้การกระทำนั้นเป็นเครื่องฟอกใจให้บริสุทธิ์ สะอาดปราศจากกิเลส สิ่งที่ผู้ทำบุญจะได้รับก็คือความบริสุทธิ์สะอาดนั่นเอง ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาเรียกความสะอาดบริสุทธิ์แห่งจิตนั้นว่า บุญ ในการที่จะทำให้เกิดบุญขึ้นมาได้นั้น ตามหลักบุญกิริยาวัตถุท่านกล่าวถึงหลักทานมัยคือบุญสำเร็จด้วยการให้ทาน ศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล และภาวนามัยบุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา

ทานเป็นบุญอย่างหนึ่ง เรียกว่า "ทานมัย" คือบุญที่เกิดจากการให้ เป็นสังคหวัตถุ คือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจกันไว้ได้ และเป็นบ่อเกิดแห่งบารมีที่เรียกว่า ทานบารมีการให้ทานมีวัตถุประสงค์สำคัญในการคลายความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัว ความโลภในจิตใจมนุษย์ ส่งผลให้เกิดความ ใส สว่าง สะอาดของจิตใจขึ้นมา

ศีลเป็นบุญอย่างหนึ่งเรียกว่า “ศีลมัย” ซึ่งเป็นบุญกิริยาวัตถุที่ต้องควบคุมความประพฤติทางกาย และวาจานั้น จะต้องมีตลอดเวลาโดยอาศัยพื้นฐานของเบญจธรรม ดังตัวอย่างเช่น การทำทุจริตทางกายที่เกิดขึ้นได้เป็นเพราะผู้นั้นขาดเมตตา และมีกิเลส เช่นแม่ค้าที่ฆ่าปลา ฆ่าไก่ ก็เพราะต้องการเงิน ย่อมทำให้เกิดบาป (ทุจริต) ที่เกิดจากการฆ่าสัตว์ หรือการประทุษร้ายคนอื่นเพื่อต้องการทรัพย์ ย่อมทำให้เกิดบาป ที่เกิดจากการลักทรัพย์ เป็นต้น ฉะนั้นเมตตาเมื่อมีอยู่ตราบใด การที่เราจะนากาย วาจา ไปทำความชั่วให้ผู้อื่นเดือดร้อนย่อมไม่มี พระพุทธองค์แสดงว่า ศีล คือการเว้นปาณาติบาต, เว้นอทินนาทาน, เว้นกาเมสุมิจฉาจาร, เว้นมุสาวาท, และเว้นจากการเสพของมึนเมา ทุกประเภท เมื่อทาได้อย่างนี้ ถือว่าเป็น "มหาทาน" คือเป็นทานอันเลิศ เพราะเป็นทานที่หาค่าประมาณมิได้

ภาวนาเป็นบุญอย่างหนึ่งเรียกว่า “ภาวนามัย” คือการทำบุญด้วยการเจริญภาวนาประกอบด้วย กายภาวนา หมายถึงการเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี สีลภาวนา หมายถึงการเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน จิตภาวนาหมายถึงการเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร ปัญญาภาวนา หมายถึงการเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทาจิตใจให้เป็นอิสระ ทาตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

2) การทำกองบุญที่ชุมชนเก่าเกิ่งหรือทุกชุมชนใน สปป.ลาว ตามหลักพระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่า พระพุทธศาสนาถือว่าการเกิดเป็นกระบวนการทางธรรมชาติ มนุษย์ไม่ได้ถูกสร้างมาโดยพระเจ้า แต่มนุษย์ถูกสร้างโดยกฎของธรรมชาติ ซึ่งในพระพุทธศาสนาเรียกว่า กฎอิทัปปัจจยตา คำว่า“บุญ” หรือ“กองบุญ” ในทางพระพุทธศาสนา หากพิจารณาจากความหมายทั้งในคัมภีร์และเอกสารโดยทั่ว ๆ ไป คำว่า ”กองบุญ”จึงเป็นชื่อของวัตถุทานทั้งหลายที่ทางเจ้าภาพจัดงานและผู้ร่วมงานมาสมทบ แล้วจัดให้มีการตกแต่งประดับประดาให้เป็นรูปแบบที่สวยงามตามแต่ละพื้นที่ตามวิถีทางของของวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของชุมชนนั้น ๆ จนเกิดเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน แล้วกลายมาเป็นวิถีปฏิบัติของชาวพุทธลาวทั่วประเทศ

ความเป็นมาของกองบุญไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่า การทำกองบุญและเครื่องตกแต่งมีต้นกำเนิดในสมัยใด เมื่อใด และเข้ามาใน สปป. ลาว ได้อย่างไร และใครเป็นผู้ประดิษฐ์คนแรก แต่เป็นการสืบสานประเพณีโดยผู้สูงอายุในชุมชนต่างๆ สืบๆ กันมา เพื่อนำเอากองบุญมาเป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมเพื่อเป็นพุทธบูชา จากความศรัทธาของชาวคนลาวชาวพุทธได้ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่นและชัดเจน งดงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนเก่าเกิงและชาวลาวทั่วประเทศ การประดิษฐ์เครื่องกองบุญที่ทำจากวัสดุธรรมชาติที่มีตามชุมชนต่างๆ “กองบุญ” มีคติความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาและแฝงนัยสำคัญของหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีการถ่ายทอดมาแต่โบราณสู่ลูกหลานชุมชนเก่าเกิง เพื่อให้เกิดเป็นภูมิปัญญาในการประดิษฐ์กองบุญอย่างถูกต้องและเหมาะสมตามยุคสมัย

กองบุญเป็นชื่อของวัตถุทานที่คนลาวชาวพุทธใช้เรียกในเวลาจะทำบุญ ซึ่งกองบุญนั้นในอดีตเจ้าภาพจะจัดเตรียมเอง โดยจัดหาหรือซื้อเครื่องกองบุญมาจากร้านสังฆทานและช่วยกันจัดทำกองบุญ ซึ่งกองบุญจะมีความประณีตแตกต่างกันตามฐานะของเจ้าภาพ แต่เครื่องกองบุญหลักๆ จะเหมือนกัน เช่นงานบวชจะมีบริขาร 8 เป็นต้น ปัจจุบันการทำบุญมีพัฒนาการตามยุคสมัยและเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหรือการค้าขายด้วย โดยร้านค้าเครื่องสังฆภัณฑ์เป็นผู้จัดทำกองบุญจำหน่ายและมีหลายขนาด สีสัน และราคาให้เลือกตามกำลังซื้อของเจ้าภาพหรืองบของผู้จัดงาน แต่เครื่องบวชบางอย่างเจ้าภาพและญาติจะทำเอง เช่น ขันหมากเบ็ง เป็นต้น กองบุญแบ่งเป็น 4 ประเภท โดยแต่ละประเภทมีการตกแต่งที่คล้ายกัน ที่แตกต่างกันคือเครื่องกองบุญตามประเภทงานบุญ ดังนี้

1) กองบุญบวช

2) กองบุญกฐิน

3) กองบุญฮดสรง

4) กองบุญแจกข้าว

1) กองบุญบวช มีเครื่องกองบุญหลักคือ บริขาร 8 นอกจากนี้ยังมีเครื่องฉลองงานบวช เช่น ชุดนาค เป็นต้น และเครื่องใช้สำหรับพระบวชใหม่ เช่น ร่ม รองเท้า กระโถน ปิ่นโต เป็นต้น ที่ขาดไม่ได้คือเตียงนอน เพราะมีความเชื่อว่าพระต้องอยู่ครบ พรรษาตามจำนวนขาเตียง 2) กองบุญกฐิน มีเครื่องกองบุญคือเครื่องกฐิน เช่น พานแว่นฟ้า ครอบไตร ตาลปัตร ย่าม สัปทน ธงกฐิน เป็นต้น 3) กองบุญฮดสรง (เถราภิเษก) มีเครื่องกองบุญ เช่น อัฐบริขาร และเครื่องใช้สำหรับพระสงฆ์ เช่น ผ้านิสีทนะ (ผ้าปูนั่ง) ผ้าห่ม รองเท้า เป็นต้น ส่วนเครื่องประกอบหรืออุปกรณ์ในการประกอบพิธีฮดสรง ได้แก่ เทียน ขันหมากเบ็งจ์ โฮงฮด ฮางฮด ศิลาอาสน์ และโอ่งน้ำหอม 4) กองบุญแจกข้าว มีเครื่องกองบุญ เช่น บาตร เสื่อ หมอน ผ้าห่ม พัดลม เป็นต้น ที่ขาดไม่ได้คือรูปผู้วายชนม์ และสำรับข้าวแจก

สัญลักษณ์ของกองบุญ เช่น ธงจระเข้ หมายถึง ความโลภ ซึ่งสะท้อนถึงจระเข้เป็นสัตว์ที่กินไม่รู้จักอิ่ม ธงตะขาบ หมายถึง ความโกรธ ซึ่งสะท้อนถึงตะขาบเป็นสัตว์มีนิสัยขี้โกรธ ดุร้าย มักจะต่อยหรือทำร้ายคนหรือสัตว์อื่นเพื่อป้องกันตนเอง ธงนางมัจฉา หมายถึง ความหลง เป็นสัญลักษณ์ของสตรีหรือความงดงาม ซึ่งมักทำ

ให้หลงใหล ธงเต่า หมายถึง สติ ที่คอยระวังรักษาอายตนะ 6 ซึ่งสะท้อนถึงเต่าที่มีกระดองแข็ง คุ้มกันป้องกันภัยได้เป็นอย่างดี เมื่อรู้ว่ามีภัยก็จะหดหัวซ่อนในกระดอง ทำตนให้ปลอดภัย

การถวายกองบุญมีวิธีและขั้นตอนแตกต่างกันตามลักษณะของงานบุญ ดังนี้ 1) กองบุญบวช ถวายพระบวชใหม่ไว้สำหรับใช้สอยหลังพิธีบวชเสร็จแล้ว 2) กองบุญกฐิน ถวายก่อนที่พระสงฆ์จะอปโลกน์พระภิกษุองค์ใดองค์หนึ่งในวัดเป็นผู้รับกฐิน 3) กองบุญฮดสรง ถวายพระเถระที่ได้รับการแต่งตั้งหรืออดสรง (เถราภิเษก) หลังพิธีฮดสรงแล้ว 4) กองบุญแจกข้าว ถวายพระสงฆ์ที่นิมนต์มาเจริญพระพุทธมนต์ในวันทำบุญ เช่น นิมนต์พระสงฆ์มาจาก 5 วัด เจ้าภาพจะเตรียมกองบุญ 5 กองและถวายเจ้าอาวาสหลังจากที่พระสงฆ์ฉันและอนุโมทนาบุญแล้ว

คติความเชื่อเกี่ยวกับกองบุญของชุมชนเก่าเกิ่ง เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว มีดังนี้ การเวียนว่ายตายเกิด ความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายหรือสงสารวัฏนี้มีอิทธิพลต่อชาวพุทธมาก การทำคุณงามความดีทั้งหลาย เช่น ถวายกองบุญแก่พระสงฆ์มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ คือต้องการให้ญาติผู้ล่วงลับไปแล้วได้ส่วนบุญจากการอุทิศให้นี้ เมื่อได้รับส่วนบุญแล้วจะได้ไปเกิดในภพภูมิที่ดี มีความสุขในปรโลก

การอุทิศบุญและการรับส่วนบุญ กองบุญมีความสำคัญต่อการทำบุญมาก เพราะกองบุญคือวัตถุทานที่ญาติอุทิศให้เปตชน หากมีความตั้งใจมากหรือมีศรัทธาและมีกำลังทรัพย์ เจ้าภาพจะซื้อหรือจัดทำกองบุญด้วยทุนทรัพย์จำนวนมาก เจ้าภาพจะมุ่งการใช้สอยประโยชน์ของผู้รับทานหรือผู้ใช้สอยคือพระสงฆ์ด้วย คือมุ่งให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตจริงๆ เช่น ถวายเตียงนอน พัดลม ตู้เย็น เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นว่านอกจากจะมุ่งประโยชน์ต่อตนและญาติผู้วายชนม์แล้วยังมุ่งประโยชน์ต่อผู้รับทานคือพระสงฆ์ด้วย รวมทั้งการถวายกองบุญมุ่งการใช้ประโยชน์เพื่อส่วนรวมด้วย เช่น เก้าอี้ เต้นท์ เครื่องใช้ครัวเรือน เป็นต้น เพราะชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

การแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อญาติผู้วายชนม์ กรณีการทำความดีต่อพ่อแม่ลูกจะต้องทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ทั้งในขณะที่พ่อแม่มีชีวิตอยู่และหลังจากพ่อแม่เสียชีวิตแล้ว หากบกพร่องในส่วนใดส่วนหนึ่ง คนนั้นจะไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ การอุทิศกองบุญให้พ่อแม่ผู้วายชนม์ การบวชลูกหลานในพระพุทธศาสนาชื่อว่าเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่ การทำบุญกฐินชื่อว่าเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อพระพุทธศาสนา การทำบุญฮดสรงต่อพระเถระที่ตนเคารพชื่อว่าเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อพระสงฆ์

การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การทำบุญคือการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนานั่นเอง การทำบุญกฐินในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายเพื่ออุปถัมภ์พระพุทธศาสนาโดยตรง เพราะหวังให้พระสงฆ์ได้นำปัจจัยไปพัฒนาวัด ส่วนการทำบุญอุทิศถือว่าเป็นการได้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาโดยอ้อม เพราะพระสงฆ์เป็นผู้รับทานและได้อาศัยปัจจัย 4 จากกองบุญนั้นเลี้ยงชีพ

การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา กองบุญที่พ่อแม่และญาติพี่น้องทำให้กับพระบวชใหม่นี้จะเน้นการใช้สอยประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งโดยมากเป็นบริขารที่จำเป็นต่อสมณวิถี เช่น เสื่อ หมอน ผ้าห่ม รองเท้า ร่ม เป็นต้น ส่วนพิธีฮดสรงหรือเถราภิเษกเป็นวิธีตั้งและเลื่อนสมณศักดิ์ของพระสงฆ์ของลาวมาแต่โบราณกาลแล้ว เป็นการยกย่องและให้กำลังใจพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งพิจารณาจากคุณสมบัติของพระเถระคือความรู้ความสามารถและคุณงามความดีของท่าน การยกย่องโดยพิธีฮดสรงนี้จึงเป็นการส่งเสริมให้พระสงฆ์มีกำลังใจในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา กองบุญที่ถวายพระเถระที่ได้รับการฮดสรงจากชาวบ้านนี้นอกจากอุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมแล้วจะเน้นเครื่องใช้สอยในชีวิตประจำวันเหมือนกับกองบุญบวช

ส่วนคติความเชื่อเกี่ยวกับกองบุญในด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ดังนี้

ด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรมการให้หรือการถวายปัจจัย 4 แก่พระสงฆ์ในสังคมชาวพุทธ เรียกว่า ทาน ซึ่งพุทธศาสนิกชนถือว่าเป็นการให้ชั้นสูง มีผลหรืออานิสงส์มาก เพราะเป็นการให้หรือถวายพระสงฆ์ผู้ทรงศีล การให้นอกจากผู้ให้จะมุ่งผลบุญที่ตนจะได้รับแล้วยังมีมิติของการอุปถัมภ์พระสงฆ์ ซึ่งท่านต้องอาศัยปัจจัย 4 จากชาวบ้านในการดำเนินชีวิต และให้ธรรมหรือการแนะนำสั่งสอนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงามเป็นทานตอบแทนชาวบ้าน นอกจากนี้ยังเป็นการได้ให้น้ำใจหรือความช่วยเหลือเกื้อกูลกันคือช่วยกันจัดงานบุญให้สำเร็จด้วยดี

ด้านสังคม เมื่อมีการทำบุญ ผลที่เกิดขึ้นตามมาจากกิจกรรมอันนี้คือการมีความพร้อมเพรียงกัน ของผู้ที่อยู่ในสังคมส่วนย่อย คือระดับครอบครัวหรือกลุ่มเครือญาติ อันว่าความสามัคคีกลมเกลียวกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวและญาติมิตรในการร่วมกันจัดเตรียมสิ่งของวัตถุไทยธรรมที่ไปรวมบุญ ถือว่าเป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงความดี ความสามัคคีและน้ำใจอันเกื้อกูลต่อกันของคนในสังคม ให้บรรดาญาติพี่น้องทั้งหลายมาร่วมกันทำความดี

ด้านเศรษฐกิจ การทำกองบุญในปัจจุบันถือว่าธุรกิจสังฆภัณฑ์เกิดจากพัฒนาการความผูกพันระหว่างของคนลาวกับพระพุทธศาสนาเนื่องจากวิถีชีวิตของคนลาวส่วนใหญ่ตั้งแต่กำเนิดจนถึงตายมีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนานับได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นวิถีชีวิตของสังคมลาว การทำบุญต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน อันได้แก่ การทำบุญ งานบวช ทำบุญบ้าน ทำบุญบริษัท เพื่อความเป็นสิริมงคล ตลอดถึงการทำบุญอุทิศให้แก่ญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว สังฆภัณฑ์โดยเฉพาะกองบุญเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการจัดงานดังที่กล่าวข้างต้น สภาพแวดล้อมทางธุรกิจสังฆภัณฑ์ในสังคมลาวในปัจจุบันจึงมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาอย่างมิอาจปฏิเสธได้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ซื้อ ธุรกิจจำต้องเผชิญกับปัญหาในหลายๆ ด้านทั้งนี้เนื่องมาจากการไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ได้เข้าครอบงำทุกภูมิภาคของโลกส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านของประเทศ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และจริยธรรม

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีผลการศึกษาที่น่าสนใจ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ซึ่งผู้วิจัยจะได้อภิปรายและอ้างอิงสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการทำบุญที่ผู้อื่นได้ศึกษา ดังนี้

การถวายกองบุญทั้ง 4 ประเภท คือ 1) กองบุญบวช 2) กองบุญกฐิน 3) กองบุญฮดสรง 4) กองบุญแจกข้าว มีองค์ประกอบของกองบุญส่วนมากเหมือนกัน คือโดยมากเป็นเครื่องใช้สอยสำหรับพระสงฆ์ เช่น เสื่อ ผ้าห่ม รองเท้า เตียงนอน เป็นต้น แต่หากเจ้าภาพนั้นมีกำลังศรัทธาและกำลังทรัพย์มาก กองบุญจะมีความประณีตหรือมีค่าใช้จ่ายในการทำกองบุญสูง และของที่ถวายเป็นกองบุญนั้นผู้อื่นหรือส่วนรวมสามารถใช้สอยได้ด้วย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เต้นท์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้ทำบุญไม่ควรติดกระแสนิยมจนเกินไป ซึ่งอาจทำให้มีกิเลสเกิดขึ้นในการทำบุญนั้นต้น เช่น ทำบุญเพราะต้องการอวดฐานะ เป็นต้น ควรได้ยึดหลักการทำบุญตามคติพระพุทธศาสนาคือเจตนาบริสุทธิ์ในการทำบุญ สอดคล้องกับแนวคิดของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2560) ในหนังสือพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ ว่า เจตนา 3 คือ เจตนาใน 3 กาล ซึ่งใช้เป็นข้อพิจารณาในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ได้แก่ 1) ปุพพเจตนา เจตนาก่อนจะทำ 2) สันนิฏฐาปกเจตนา เจตนาอันให้สำเร็จการกระทำหรือให้สำเร็จความมุ่งหมาย 3) อปรเจตนา เจตนาสืบเนื่องต่อๆ ไปจากการกระทำนั้น (อปราปรเจตนา ก็เรียก), เจตนา 3 นี้ เป็นคำในชั้นอรรถกถา แต่ก็โยงกับพระไตรปิฎก โดยเป็นการสรุปความในพระไตรปิฎกบ้าง เป็นการสรรถ้อยคำที่จะใช้อธิบายหลักกรรมตามพระไตรปิฎกนั้นบ้าง เฉพาะอย่างยิ่ง ใช้แนะนำเป็นหลักในการที่จะทำบุญคือกรรมที่ดี ให้ได้ผลมาก และมักเน้นในเรื่องทาน (แต่ในเรื่องทานนี้ เจตนาที่ 2 ท่านมักเรียกว่า “มุญจนเจตนา” เพื่อให้ชัดว่าเป็นความตั้งใจในขณะให้ทานจริงๆ คือ

ขณะที่ปล่อยของออกไป แทนที่จะใช้ว่าสันนิฏฐาปกเจตนา หรือความจงใจอันให้สำเร็จการกระทำ ซึ่งในหลายกรณี ไม่ตรงกับเวลาของเหตุการณ์ เช่น คนที่ทำบาปโดยขุดหลุมดักให้คนอื่นตกลงไปตาย เมื่อคนตกลงไปตาย สมใจเจตนาที่ลุผลให้ขุดหลุมดักสำเร็จในวันก่อน เป็นสันนิฏฐาปกเจตนา) ดังที่ท่าน สอนว่า ควรถวายทานหรือให้ทานด้วยเจตนาในการให้ ที่ครบทั้ง 3 กาล คือ 1) ก่อนให้ มีใจยินดี (ปุพพเจตนา หรือบุพเจตนา) 2) ขณะให้ทำใจผ่องใส (มุญจนเจตนา) 3) ให้แล้ว ชื่นชมปลื้มใจ (อปรเจตนา)

การอุทิศกองบุญให้พ่อแม่ผู้วายชนม์และการบวชลูกหลานในพระพุทธศาสนาชื่อว่าเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่ แม้ลูกคนใดจะเลี้ยงดูพ่อแม่เป็นอย่างดีขณะมีชีวิตอยู่ แต่หากบกพร่องไม่ได้ทำบุญให้ให้พ่อแม่หลังจากท่านเสียชีวิตแล้วไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม คนนั้นจะไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ดังนั้นลูกต้องทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ตามหลักทิศ 6 คือดูแลเลี้ยงดูและทำบุญอุทิศให้ท่าน สอดคล้องกับคำสอนพระพุทธศาสนาเรื่องทิศ 6 ในสิงคาลกสูตร ในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2539) ว่า “คหบดีบุตร บุตรพึงบำรุงมารดาบิดาผู้เป็นทิศเบื้องหน้าโดยหน้าที่ 5 ประการ คือ 1) ท่านเลี้ยงเรามา เราจักเลี้ยงท่านตอบ 2) จักทำกิจของท่าน 3) จักดำรงวงศ์ตระกูล 4) จักประพฤติตนให้เหมาะสมที่จะเป็นทายาท 5) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

ในอดีตสังฆกรรมเกี่ยวกับกฐินมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุเคราะห์ภิกษุผู้มีจีวรเก่า แต่ในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายเพื่ออุปถัมภ์พระพุทธศาสนาโดยตรง เพราะหวังให้พระสงฆ์ได้นำปัจจัยไปพัฒนาวัด ส่วนการทำบุญอุทิศถือว่าเป็นการได้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาโดยอ้อม เพราะพระสงฆ์เป็นผู้รับทานและได้อาศัยปัจจัย 4 จากกองบุญนั้นเลี้ยงชีพ จะเห็นว่าการทำบุญในพระพุทธศาสนาไม่ได้มุ่งแต่เพียงผลบุญสำหรับผู้ให้ทานเท่านั้น แต่มุ่งช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่นทั้งที่มีชีวิตอยู่และละโลกนี้ไปแล้วให้มีความสุขตามอัตภาพแห่งตน ดังนั้นการทำบุญจึงเป็นการได้แบ่งปันความสุขให้กับคนอื่นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนีกรตาเสน และทรงวุฒิ ตวงรัตนพันธ์ (2562) เรื่อง ความเชื่อและพฤติกรรมการทำบุญใส่บาตรและถวายภัตตาหารของชาวพุทธที่เอื้อต่อสุขภาพของพระสงฆ์: กรณีศึกษาในจังหวัดน่าน” พบว่า ชาวพุทธนั้นมีทัศนคติในการทำบุญใส่บาตรและถวายภัตตาหารให้แก่สงฆ์ในเชิงบวกในทิศทางที่ก่อให้เกิดอานิสงส์แก่ตัวเองและบุคคลอื่น ด้วยแรงศรัทธาในคำว่าบุญ ชาวพุทธส่วนใหญ่แสดงออกเพื่อสื่อความหมายของคำว่าบุญ ในรูปแบบของการการถวายอาหารให้แก่พระสงฆ์ เพราะเชื่อว่าบุญจากการทำความดีจะทำให้ชีวิตพบเจอแต่ความสุข ความสำเร็จเป็นต้นทุนให้กับชีวิตของตัวเองและบุคคลอันเป็นที่รัก และเกิดความสบายใจไม่ว่าจะเป็นอาหารประกอบเองหรืออาหารซื้อจากตลาดหรืออาหารชุดล้วนแต่มีเป้าหมายของการถวายอาหารมุ่งหวังเพื่อน้อมนำให้เกิด บุญต่อตัวเองและอานิสงส์แก่คนอื่นทั้งที่มีชีวิตอยู่และบุคคลที่ได้ล่วงลับไปแล้ว

การทำกองบุญในปัจจุบันถือว่าธุรกิจสังฆภัณฑ์เกิดจากพัฒนาการความผูกพันระหว่างของคนลาวกับพระพุทธศาสนาเนื่องจากวิถีชีวิตของคนลาวส่วนใหญ่ตั้งแต่กำเนิดจนถึงตายมีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนา การทำบุญต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน อันได้แก่ การทำบุญ งานบวช ทำบุญบ้าน ทำบุญบริษัท เพื่อความเป็นสิริมงคล ตลอดถึงการทำบุญอุทิศให้แก่ญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว สังฆภัณฑ์โดยเฉพาะกองบุญเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการจัดงาน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจสังฆภัณฑ์ในสังคมลาวในปัจจุบันจึงมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะเรื่องพิธีกรรมมีส่วนสำคัญในการเพิ่มอาชีพหรือสร้างรายได้แก่ผู้จำหนายสังฆภัณฑ์ อย่างไรก็ตามชาวพุทธควรได้ถือตามหลักเศรษฐกิจแนวพุทธที่เน้นส่งเสริมจริยธรรมธุรกิจ เช่น ความพอดี ความซื่อสัตย์ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิทยา ญาณสาโร (คุ้มราษฎร์) (2554) เรื่อง “ศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท” พบว่า เศรษฐกิจพอเพียงได้แก่เศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดี พออยู่ พอกิน พอใช้ เศรษฐกิจที่สามารถอุ้ม

ชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจพอเพียงแต่อย่างเดียว เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไป หลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เถรวาท กล่าวคือ มีความขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่ การงานและการประกอบอาชีพที่สุจริต ฝึกฝนให้มีความชำนาญและรู้จริง รู้จักใช้ปัญญาสอดส่องตรวจหาวิธีการที่เหมาะสมที่ดี จัดการและดำเนินการให้ได้ผล

สรุป

ความเป็นมาของกองบุญในลาวไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่นอนชัดเจน แต่เป็นการสืบสานประเพณีโดยผู้สูงอายุในชุมชนต่อๆ กันมา กองบุญเป็นชื่อของวัตถุทานที่คนลาวชาวพุทธใช้เรียกในเวลาจะทำบุญ กองบุญนั้นในอดีตเจ้าภาพจะจัดเตรียมเอง แต่ปัจจุบันนิยมซื้อตามร้านจำหน่ายเครื่องสังฆภัณฑ์ กองบุญจะมีความประณีตแตกต่างกันตามฐานะของเจ้าภาพ แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) กองบุญบวช 2) กองบุญกฐิน 3) กองบุญฮดสรง 4) กองบุญแจกข้าว องค์ประกอบของกองบุญ เช่น กองบุญบวช มีเครื่องกองบุญหลักคือ บริขาร 8 เป็นต้น สัญลักษณ์ของกองบุญ เช่น ธงจระเข้ หมายถึง ความโลภ เป็นต้น การถวายกองบุญ เช่น กองบุญกฐินถวายก่อนที่พระสงฆ์จะอปโลกน์ ภิกษุองค์ใดองค์หนึ่งในวัดเป็นผู้รับกฐิน เป็นต้น คติความเชื่อเกี่ยวกับกองบุญทางพระพุทธศาสนาในเขตเก่าเกิ่ง เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว มี 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) การเวียนว่ายตายเกิด 2) การอุทิศบุญให้แก่เปตชนและการรับส่วนบุญของเปตชน 3) การแสดงความกตัญญูต่อญาติผู้วายชนม์ 4) การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา 5) การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง คติความเชื่อเกี่ยวกับ “กองบุญ” ทางพระพุทธศาสนาที่ เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว ที่ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นที่จะต้องศึกษาวิจัยต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

คณะสงฆ์ควรมีนโยบายชี้แนะวิธีการทำกองบุญให้พุทธศาสนิกชนให้เข้าใจอย่างถูกต้อง เพราะปัจจุบันนี้กองบุญเป็นสินค้าหลักของร้านสังฆภัณฑ์ ซึ่งการจัดซื้อกองบุญแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายเป็นจ่ายที่สูงมาก ดังนั้นพระสงฆ์จึงควรแนะนำชาวบ้านให้รู้จักทำบุญตามฐานะของตนเอง คือทำบุญตามหลักมัตตัญญุตา ทำบุญแล้วตนเองไม่เดือดร้อนในภายหลัง เช่น ไม่เป็นภาระหนี้สิน เป็นต้น นอกจากนี้ควรได้แนะนำหรือกำหนดเป็นธรรมนูญชุมชนว่าให้ทำบุญโดยยึดรูปแบบในอดีต ไม่ตามกระแสหรือค่านิยมในปัจจุบันมากจนเกินไปที่นิยมความสะดวกสบาย เป็นเหตุให้เกิดความสิ้นเปลือง ควรได้จัดทำกองบุญด้วยวัสดุหรือสินค้นของชุมชน ซึ่งจะเป็นการได้ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยที่พุทธศาสนิกชนสามารถนำไปใช้ได้และควรนำไปใช้ เช่น คติความเชื่อเกี่ยวกับการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา โดยให้ตระหนักหรือใส่ใจว่าการทำบุญไม่ใช่เพียงแค่ทำตามประเพณีหรือการมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการทำบุญ เช่น ทำบุญเพราะต้องการให้คนอื่นยกย่องตนเอง ทำบุญเพราะต้องการชื่อเสียง เป็นต้น แต่การทำบุญนี้ควรเน้นให้มีผลในเชิงสังคม คือเป็นการได้อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ให้ได้รับความสะดวกสบายและเป็นการได้สืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวคู่สังคม

ตลอดไป เนื่องจากพระพุทธศาสนาสอนสิ่งที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตเพื่อความสุข ดังนั้นหากศาสนามีความเจริญงอกงามมั่นคง สังคมก็จะมีความหวังเรื่องสันติ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “คติความเชื่อเกี่ยวกับ “กองบุญ” ทางพระพุทธศาสนาที่ เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว” พบว่ายังมีประเด็นที่สามารถศึกษาวิจัยเพิ่มเติมได้อีก จึงขอเสนอหัวข้อประเด็นวิจัยเกี่ยวกับหลักขันติ ดังนี้

1) ศึกษาเปรียบเทียบการจัดกองบุญในพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนไทยและลาว

2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงคติความเชื่อเกี่ยวกับกองบุญจากอดีตถึงปัจจุบันของประเทศลาว

เอกสารอ้างอิง

ประชัน ชะชิกุล และพระครูธรรมาภิสมัย. (2560). พระพุทธศาสนาในลาว. วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มน้ำโขง. 1(2), 77.

พระครูอาทรวชิรกิจ. (2560). มองประเพณีของลาวแล้วมองเข้ามาที่ประเพณีของไทย. วารสารวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 3(1), 94.

พระวิทยา ญาณสาโร (คุ้มราษฎร์). (2554). ศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาสีลา วีระวงส์. (2553). ชีวประวัติ พระเจ้าอนุวง. นครหลวงเวียงจันทร์: สำนักพิมพ์ ดอกเกด.

รัชนีกร ตาเสน และทรงวุฒิ ตวงรัตนพันธ์. (2562). ความเชื่อและพฤติกรรมการทำบุญใส่บาตรและถวายภัตตาหารของชาวพุทธที่เอื้อต่อสุขภาพของพระสงฆ์: กรณีศึกษาในจังหวัดน่าน. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 12(4), 80-87.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2560). พุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.

รูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน

A model for teaching morality in schools using Active Learning as a base

พระสิริโชติ สิริปณฺโญ (บุญปก)
Phra Sirichot Siripaññō (Boonpok)
พระครูวาปีจันทคุณ
Pharkhru Vapeechanthakhun
ไพฑูรย์ สวนมะไฟ
Phaitoon Suanmafai
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-Mail: toonmcu101@gmail.com

Received: 25 June 2024; Revised: 24 December 2024; Accepted: 24 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนศีลธรรมในโรงเรียนในปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม นำมาเสนองานวิจัยในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

การสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พระสอนศีลธรรมได้ทำการสอนแบบบรรยาย และยกตัวอย่างประกอบบ้าง การสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีรูปแบบการรวมชั้นเรียนทุกชั้นมาไว้ในชั่วโมงสุดท้ายของสัปดาห์ (Home Room) แล้วทำการสอนแบบใช้กิจกรรมสวดมนต์นั่งสมาธิและบรรยายธรรม กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning คือ กระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก ไม่บังคับหรือยัดเยียดความรู้ ไม่เน้นการบรรยาย แต่เป็นการจัดกระบวนการ หรือทำกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้จากภายในสู่ภายนอก เพื่อให้เกิดคุณค่าการเรียนรู้อย่างแท้จริง รูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน เป็นการสอนแบบบูรณาการไตรสิกขา คือ การสอนในคาบนั้นๆ พระสอนศีลธรรมจะต้องออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ใช้ ศีล สมาธิ ปัญญา หรือได้ใช้กาย ได้ใช้จิตใจ และได้ใช้ความคิด ในการเรียนคาบนั้นๆ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการเล่นหรือการทำกิจกรรม 2) ขั้นตอนการถอดบทเรียนและนำเสนอทั้งในกลุ่มย่อยและหน้าชั้น 3) ขั้นตอนของการสรุปเนื้อหาสาระข้อธรรมที่นำมาสอนในครั้งนั้นๆ ถ้าหากพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนำเอารูปแบบการสอนศีลธรรมโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน ไปปรับหรือประยุกต์ใช้ ก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามีมากขึ้น นักเรียนก็จะสามารถเข้าใจและเข้าถึงข้ออรรถข้อธรรมนั้นๆ ได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยาย

คำสำคัญ: การสอนศีลธรรม, แอคทีฟ เลินนิ่ง, ไตรสิกขา

Abstract

This research article has 3 objectives: 1) to study the current state of morality teaching in schools, 2) to study the Active Learning learning-teaching process, and 3) to present a model of morality teaching in schools using Active Learning as a base. This is a qualitative research by studying data from documents and fieldwork and presenting the research in a descriptive analysis.

The results of the research found that:

The monks teach morality by lecturing by citing a particular Dhamma and explaining its meaning to the students and giving some examples. Furthermore, morality teaching in schools still takes the form of combining all classes in the last hour of the week (Home Room) and teaching by using activities such as chanting, meditation, and sermons. The Active Learning learning-teaching process is a process that focuses on the learners, does not force or cram knowledge into their heads, does not emphasize lecturing, but rather organizes learning processes or activities that take the learners to encounter a state that awakens or makes them realize from the inside out in order to create true learning value. The model of moral teaching in schools using Active Learning as a base is an integrated teaching of the Ti-sikkha, which is teaching in that period. The monks teaching morality must design activities for students to use morality, concentration, wisdom, or use their bodies, minds, and thoughts in that period. From the research study, it can be summarized into 3 steps: 1) the playing or activity step, 2) the debriefing step and presentation in both small groups and in front of the class, 3) the step of summarizing the content of the Dharma that was taught that time. If the monks teaching morality in schools use the model of moral teaching using Active Learning as a base to adjust or apply, it will result in greater efficiency in teaching Buddhism. Students will be able to understand and access the meaning of Dhamma.

.

Keywords: Teaching morality, Active Learning, Ti-sikkhā

บทนำ

พระพุทธศาสนาได้แผ่ไปสู่วิถีชีวิตของมนุษย์ จนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันได้อย่างแนบแน่นทุกยุคทุกสมัยตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาล ตลอดจนกระทั่งสมัยกาลปัจจุบันพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทในการอบรมสั่งสอนศีลธรรมปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม พัฒนากล่อมเกลาจิตใจสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย ให้เกิดประโยชน์สุขแก่เหล่าชนทั้งหลายตลอดมาสมดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสโอวาทแก่พระสงฆ์ทั้งหลายที่ส่งออกประกาศพระพุทธศาสนาว่า"ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์แก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มากเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดา และมนุษย์ทั้งหลายโดยใช้หลักธรรมที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงโอวาทเป็นแนวทางสำหรับการเดินทางไปเผยแผ่

พระพุทธศาสนาในทิศต่าง ๆ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แพร่หลายในสังคมชมพูทวีป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551) จนปรากฏว่าได้รับการยอมรับนับถือเป็นสรณะที่ยึดเหนี่ยวจิตใจจากจำนวนน้อยกลายเป็นจำนวนมากจนแผ่ขยาย และเจริญรุ่งเรืองมั่นคงเป็นอย่างมากในชมพูทวีปเพราะอาศัยหลักการ วิธีการ และอุดมการณ์ที่พระองค์ทรงประทานให้และแม้พระพุทธเจ้าเองก็ทรงปฏิบัติตามหลักนี้เช่นกันในการเผยแผ่เรียกว่าเป็นพุทธวิธีที่อยู่ในกรอบของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งกลายเป็นแนวทางที่สำคัญให้เหล่าพระสาวกทั้งในสมัยพุทธกาลจวบจนยุคปัจจุบันได้ศึกษาประพฤติปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าทรงโอวาทสั่งสอนและประพฤติปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างไว้ให้เหล่าพระสงฆ์สาวกรุ่นหลัง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551)

อย่างไรก็ตาม เมื่อกาลเวลาผันผ่านไปแม้ว่าพระสงฆ์สาวกรุ่นหลัง ๆ จะยึดมั่นในแนวทางที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้วางเอาไว้ ตลอดทั้งเหล่าพระอริยะสาวกทั้งหลายก็ได้ปฏิบัติไว้เป็นแบบอย่างที่ดี (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ดังปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกแล้วก็ตามที แต่ทว่าการจะทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวทางที่เคยมีมานั้นกลับไม่ง่ายเลย เพราะเหตุแห่งยุคสมัยที่ผันเปลี่ยนตามกาลเวลา เมื่อความเจริญทางด้านเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น วิถีชีวิตของคนก็แปรเปลี่ยนไป จึงทำให้พระสงฆ์สาวกรุ่นหลังนั้นจำเป็นต้องปรับตัว และทำงานเผยแผ่เชิงรุกมากขึ้น โดยต้องรู้จักประยุกต์ใช้การสื่อสารเพื่อทำหน้าที่ในการเผยแผ่ได้อย่างเหมาะสม และกลมกลืนไปกับสังคมสมัยใหม่ เพราะสมัยก่อนพระพุทธเจ้า และพระสงฆ์สาวกเดินทางด้วยเท้าเปล่าเพื่อจาริกไปทำการเผยแผ่ แต่สมัยปัจจุบันเราอาจจะนั่งที่ห้องแล้วทำ การเผยแผ่ก็ยังสามารถกระทำ ได้ เพราะปัจจุบันนี้สังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตมาก การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงจำเป็นต้องพยายามปรับ และเปลี่ยนหรือประยุกต์เข้ากับสังคมสมัยใหม่มากขึ้น ซึ่งประเทศไทยในอดีตที่พุทธศาสนิกชนทุกรุ่นทุกวัยจะสนใจ ใส่ใจ เข้าวัดให้ทาน รักษาศีล ฟังธรรมตามกาลอันสมควร หรือแม้กระทั่งสนทนาธรรมตามกาลอันสมควรเพราะคนไทยสมัยอดีตนั้นจะมีวันหยุดราชการ หรือหยุดทำงาน ในวันโกน และวันพระทำให้มีเวลา มีโอกาส และมีความสะดวกต่อการศึกษา และปฏิบัติตามหลักของพุทธศาสนิกชนที่ดีผิดกับปัจจุบันที่สังคมไทย โดยเฉพาะพุทธศาสนิกชนนั้นไม่ได้หยุดราชการ หรือหยุดงานในวันโกนและวันพระอีกต่อไปแล้ว ทำให้เป็นการยาก และลำบากต่อการมาศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนในฐานะของพุทธศาสนิกชนเช่นเคยเป็นมาครั้งแต่สมัยอดีต

เพราะเหตุนี้จึงกลายเป็นปัญหาใหญ่ของพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน เพราะเมื่อพุทธศาสนิกชนไม่มีโอกาสศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอน และปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอน ในฐานะของพุทธศาสนิกชนที่ดี ดังที่เคยเป็นมาแต่อดีตแล้ว ย่อมทำให้วิถีชีวิตแบบชาวพุทธนั้นเริ่มเปลี่ยนไปในทางลบ คือ ค่อยๆ ห่างเหิน ห่างไกลจากการศึกษา จากการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนเหมือนในอดีต โดยเฉพาะในสังคมยุคปัจจุบันเรื่องของการศึกษา การปฏิบัติ ตลอดทั้งเรื่องวิถีชีวิต จารีตประเพณี วัฒนธรรม ก็เริ่มที่จะค่อยๆ จางหาย และเลือนหายไปจากสังคมไทยสมัยใหม่ เพื่อที่จะรักษาพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นในเรื่องของการศึกษาแก่เด็กเยาวชนเป็นหลัก ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เพราะการศึกษา คือ รากเหง้าแห่งความมีสติมีปัญญาในทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ ทำให้กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎกระทรวงในการดำเนินงานด้านศาสนา โดยมีหน้าที่ทำนุบำรุง ส่งเสริม และให้ความอุปถัมภ์คุ้มครองกิจการด้านพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่นๆ ที่ทางราชการรับรอง ส่งเสริมพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และสร้างความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนารวมทั้งดำเนินการเพื่อให้คนไทยนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ตระหนักดีว่าในวิถีชีวิตของคนไทยมีความผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นปูชนียบุคคลที่มีบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา และ

เสริมสร้างคุณค่าทางจิตใจให้แก่ประชาชนสืบต่ออย่างหนาแน่นในรากฐานทางวัฒนธรรมของไทย แต่การนำหลักธรรมทางการศึกษาถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา ถ้าระบบการศึกษาดี การเรียนการสอนดี การพัฒนาก็จะดีตาม บุคลากร ประชากร ก็จะพร้อมที่จะพัฒนา และมีคุณภาพตามมา ปัญหาสังคมต่างๆ ก็จะลดน้อยถอยลงตามลำดับ ระบบการศึกษาของสังคมเรา ถือว่าดีไม่น้อยกว่าหลายๆ ประเทศ แต่ก็ยังห่างไกลจากประเทศที่มีระบบการศึกษาที่ดี เช่น ฟินแลนด์ หรือ สิงคโปร์ เป็นต้น

ดังนั้นจึงนับว่าเป็นงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะสอดคล้องกับทางคณะสงฆ์ที่มีนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการให้พระภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถภายในวัดทุ่งครุไปสอนหนังสือวิชาพระพุทธศาสนาให้แก่นักเรียน และทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในโรงเรียนวัดทุ่งครุมาตลอด อีกทั้งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนยังมีบทบาทที่สำคัญต่อการทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาให้แก่ข้าราชการ และประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในทำการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ ACTIVE LEARNING เป็นฐาน โดยวิจัยในกรณีศึกษาของได้แก่ โรงเรียน 4 โรงเรียน จาก 4 ภาคของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันมีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นักเรียน 4 ช่วงชั้น ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 อันเป็นเหตุให้เกิดแนวคิดการนำรูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ ACTIVE LEARNING เป็นฐาน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ ACTIVE LEARNING เป็นฐาน ที่เหมาะสมและส่งผลดีที่สุดให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ต่อนักเรียน และได้มีการนำกิจกรรมทางศาสนามาบูรณาการ โดยมีการสอดแทรกหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ต่อนักเรียนพร้อมทั้งยังได้ทำหน้าที่การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือเผยแผ่พุทธธรรมให้แก่ประชาชนทั่วไปให้ได้สามารถนำพุทธธรรมไปใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้จะทำให้สามารถนำรูปแบบการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าและพระสาวกมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และเป็นแนวทางในการนำมาประพฤติปฏิบัติและนำมาใช้ในการประกาศธรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไปในอนาคตกาลสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนศีลธรรมในโรงเรียนในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้ศึกษาวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบ รวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นคำถามในการวิจัย จากนั้นจึงได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามแบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับประชากรผู้ให้ข้อมูล โดยมีเนื้อหาสำคัญ เช่น ความเป็นมา แนวคิด หลักการ รูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน จำนวน 27 รูป/คน

โดยมีเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจาการศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ

คือ รูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน ทั้งนี้จะเน้นการนำผลการวิจัยมาเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ทราบและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพการเรียนการสอนศีลธรรมในโรงเรียนในปัจจุบัน

สภาพการสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พระสอนศีลธรรมเข้าไปมีส่วนสร้างเสริมให้นักเรียน ได้มีโอกาสเรียนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนามากขึ้น ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ โดยกิจกรรมต่างๆ ที่ทำนั้น ล้วนแล้วแต่มีความสอดคล้องกับการเรียนการสอนในคาบเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ในปัจจุบันมีลักษณะตั้งรับคือการสอนการ แสดงธรรมะในวันพระ และกิจกรรมทางศาสนาอยู่ในวัดเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันยุคโลกาภิวัตน์อยู่ ในยุคการแข่งขัน พระพุทธศาสนาจะเผยแผ่แบบเชิงรับไม่ได้ ต้องมีเชิงรุกด้วย การเผยแผ่เชิงรุกที่ พระสงฆ์ต้องดำเนินการไปพร้อมกับการเผยแผ่เชิงรับคือการสื่อสารการเผยแผ่ในพระพุทธศาสนา

2. กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning

แนวการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน ทำให้คณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันมีนโยบาย มีหลักการ มีเป้าหมายที่ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกด้วยการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ทำให้ในปัจจุบันมีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เข้าไปทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในสถานศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศมากมายการศึกษาสงเคราะห์จึงนับเป็นรากฐานที่สำคัญของพระพุทธศาสนา โดยมีการวางแผนจัดการองค์กร บริหารบุคคล อำนวยการ และกำกับดูแล ให้เกิดการปริยัติ คือการศึกษาพระพุทธศาสนาให้เกิดการปฏิบัติคือการทำกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา ในลักษณะที่ได้ประยุกต์เอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระพุทธเจ้าตลอดทั้งพระสาวกในสมัยพุทธกาล และสมัยปัจจุบันมาใช้กับกลุ่มเป้าหมายนอกจากนี้การประยุกต์วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะพบว่ามีการนำสื่อ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เด็กนักเรียนมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปประมวลออกมาในรูปแบบ ของ 5 ส. คือ ให้เกิดความสนุก สงบ สาระ สำนึก และสร้างสรรค์ ซึ่งผลสรุปก็คือสามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายมีศีล สมาธิ และปัญญา ตามหลักไตรสิกขา หรือหลักการศึกษาของพระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นคณะผู้บริหารโรงเรียน ครู และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปรากฏว่า ได้ให้ข้อมูลเป็นในทิศทางเดียวกันว่า จากการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา นับว่าเป็นที่น่ายินดี และพึงพอใจอย่างมากในการทำ งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพราะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย มีทักษะในการสอน หรือการฝึกอบรมเด็กนักเรียนเป็นอย่างดีโดยเฉพาะการใช้สื่อนวัตกรรมใหม่ๆ มาช่วยในการเรียนการสอน รวมทั้งมีความเอาใจใส่ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างดี ทั้งนี้การประยุกต์การเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนของพระสอนศีลธรรมนั้น เป็นผลที่เกิดจากการประสานงานรุก รับร่วมมือ กับทางคณะผู้บริหารโรงเรียนกับคณะคุณครู รวมทั้งได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากคณะสงฆ์และคณะอุบาสกอุบาสิกาจนทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประสบความสำเร็จ

3. รูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน

รูปแบบสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน ทำให้คณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันมีนโยบาย มีหลักการ มีเป้าหมายที่ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกด้วยการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

ไทยในปัจจุบัน ทำให้ในปัจจุบันมีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เข้าไปทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในสถานศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศมากมายการศึกษาสงเคราะห์จึงนับเป็นรากฐานที่สำคัญของพระพุทธศาสนา โดยมีการวางแผนจัดการองค์กร บริหาร บุคคล อำนวยการ และกำกับดูแล ให้เกิดการปริยัติคือการศึกษาพระพุทธศาสนา ให้เกิดการปฏิบัติคือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา ในลักษณะที่ได้ประยุกต์เอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระพุทธเจ้าตลอดทั้งพระสาวกในสมัยพุทธกาล และสมัยปัจจุบันมาใช้กับกลุ่มเป้าหมายนอกจากนี้การประยุกต์วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะพบว่ามีการนำสื่อ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่างๆทางพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เด็กนักเรียนมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปประมวลออกมาในรูปแบบ ของ 5 ส. คือ ให้เกิดความสนุก สงบ สาระ สำนึก และสร้างสรรค์ ซึ่งผลสรุปก็คือสามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายมีศีล สมาธิ และปัญญา ตามหลักไตรสิกขา หรือหลักการศึกษาของพระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นคณะผู้บริหารโรงเรียน ครู และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปรากฏว่า ได้ให้ข้อมูลเป็นในทิศทางเดียวกันว่า จากการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา นับว่าเป็นที่น่ายินดี และพึงพอใจอย่างมากในการทำ งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพราะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวัดทุ่งครุ มีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย มีทักษะในการสอน หรือการฝึกอบรมเด็กนักเรียนเป็นอย่างดีโดยเฉพาะการใช้สื่อนวัตกรรมใหม่ๆ มาช่วยในการเรียนการสอน รวมทั้งมีความเอาใจใส่ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างดี ทั้งนี้การประยุกต์การเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน

อภิปรายผล

พระพุทธเจ้าทรงมีหลักในการสื่อสารกับบุคคลทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ ก) เกี่ยวกับเรื่องที่สอน ได้แก่ สอนจากสิ่งที่รู้ เห็น เข้าใจง่าย ไปสู่สิ่งที่รู้ เห็น เข้าใจยาก สอนเนื้อหาที่ลุ่มลึก ยาก ลงไปตามลำดับขั้น, พึงสอนด้วยของจริง ให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้ฟังเอง สอนตรงเนื้อหาเป็นต้น ข) เกี่ยวกับตัวของผู้เรียน ได้แก่ รู้คำนึง และสอนให้เหมาะตามความแตกต่างระหว่างบุคคลเช่น คำนึงถึงจริต 6 และบุคคล 4 เหล่า ปรับวิธีสอนให้เหมาะแก่บุคคล สอนโดยให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตัวเอง เป็นต้น ค) เกี่ยวกับตัวการสอน การเริ่มต้นเป็นจุดสำคัญมาก การเริ่มต้นที่ดีมีส่วนช่วยให้การสอนสำเร็จได้ผลดี การสร้างบรรยากาศการสอนให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลิน ไม่ตึงเครียด และให้เกียรติแก่ผู้เรียน เป็นต้น และลีลาการสอนแบบต่างๆ สอดคล้องกับ พระมหาพิทักษ์ ลีนาลาด (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน” พบว่า การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนได้ประสบปัญหา และอุปสรรคที่สำคัญคือ ปัญหาจากนโยบายการศึกษาของรัฐ เป็นผลจากการที่รัฐได้ปฏิรูปการศึกษาเป็นเหตุให้วิชาพระพุทธศาสนา ถูกลดบทบาท และเกือบจะถูกตัดออกไปจากระบบการศึกษาไทย นั่นก็หมายความว่ารัฐเองให้ความสำคัญแก่พระพุทธศาสนาน้อยถึงน้อยมาก รัฐมุ่งพัฒนาคนให้เก่งมากกว่าเป็นคนดี การจัดการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาเป็นเพียงหน่วยย่อยหนึ่งของการเรียนรู้เท่านั้น ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียน ปัญหานี้เป็นผลจากปัญหาข้างต้น เนื่องจากสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาตามนโยบายของรัฐ และรัฐให้ได้อำนาจในการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษาอย่างอิสระ การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจึงมีความหลากหลายในการปฏิบัติมากบ้างน้อยบ้าง ส่วนครูผู้สอนก็ขาดความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์ทางพระพุทธศาสนา จึงทำให้ครูส่วนใหญ่ต้องสอนไปตามเนื้อหาสาระของหลักสูตรด้วยเวลาที่จำกัด และหลักสูตรก็ยังไม่เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน เพราะมีเนื้อหาที่ไม่น่าสนใจ ยาก และซ้ำซ้อน การเรียนการสอนแบบบูรณาการจึงไม่เกิดขึ้น เป็นเหตุให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าการ

เรียนวิชาพระพุทธศาสนาไม่มีประโยชน์ในการนำไปใช้ในการสอบในระดับที่สูงขึ้น หรือการนำไปใช้เพื่อประกอบอาชีพ จึงมองไม่เห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนาด้วยจิตสำนึกที่ดี ปัญหาทั้งหมดเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขทั้งระบบ เพราะเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน รัฐต้องให้ความสำคัญแก่วิชาพระพุทธศาสนาในระบบการศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจ และมีทัศนคติที่ดี นั่นก็หมายความว่า ครูผู้สอนต้องมีความรู้และมีความชำนาญ สามารถทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุก และมองเห็นความสำคัญของวิชาพระพุทธศาสนาที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

รูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน มีนโยบาย เป้าหมาย หลักการ แผนการ และวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ด้วยการนำธรรมะเข้าสู่เด็กและเยาวชน โดยนำแนวทางพุทธวิธีการบริหารจัดการแบบพระพุทธเจ้าเพื่อให้การทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด โดยการวางแผนจัดการองค์กร บริหารบุคคล อำนวยการและกำกับดูแลให้เกิดการปริยัติ เกิดการปฏิบัติ และนำมาประยุกต์เข้ากับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา รวมถึงการนำพุทธวิธีการบริหารประกอบด้วย (1) พุทธวิธีในการวางแผน (2) พุทธวิธีในการจัดองค์กร (3) พุทธวิธีในการบริหารงานบุคคล (4) พุทธวิธีในการอำนวยการ (5) พุทธวิธีในการกำกับดูแลคณะสงฆ์ ดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในหลายๆด้านมาใช้กับกลุ่มเป้าหมายให้เกิดความสนุก สงบ สาระ สำนึก และสร้างสรรค์ ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีศีล สมาธิ และปัญญา ตามหลักไตรสิกขา สอดคล้องกับ อรรถพล อนันตวรสกุล (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา” พบว่า 1) สภาพการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่สมัครใจสอนมีความพึงพอใจ และภูมิใจที่ได้รับเลือกให้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีการส่งครูเข้าร่วมสัมมนา และรับการอบรมมีการเตรียมเอกสารประกอบการใช้หลักสูตร นักเรียนส่วนใหญ่ไม่กระตือรือร้นในการเรียน นักเรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหา และได้นำมาใช้ในการเรียนแต่ขาดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการพัฒนาเจตคติ และค่านิยม วิธีสอนส่วนใหญ่ที่ครูใช้ ได้แก่ การอธิบาย ครูเป็นผู้ผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยตนเอง และนำมาใช้ประมาณ 10-20 คาบต่อภาคการศึกษามีการวัด และประเมินผลโดยเน้นจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ วิธีการวัด และประเมินผลที่ครูส่วนใหญ่ใช้ คือการสอบ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งข้อสอบปรนัย และอัตนัย 2) ปัญหาการเรียนการสอน พบว่า มีปัญหามากในด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน และด้านสื่อการเรียนการสอน ส่วนด้านการใช้หลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล เป็นปัญหาน้อย

สอดคล้องกับ สุพรต บุญอ่อน และธีรพันธ์เชิญรัมย์ (2567) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าและแบบ Active Learning” พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าและวิธีการสอนแบบ Active Learning มี ลักษณะใกล้เคียงกัน คือเป็นการสอนเชิงรุก เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หวังผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดแก่ ผู้เรียน และให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้รูปแบบที่ใช้สอนแตกต่างกัน Active Learning ใช้สอนรายบุคคลและกลุ่มที่มีขนาดกลาง แต่วิธีการสอนของพระพุทธเจ้าสามารถ ใช้สอนเป็นรายบุคคล กลุ่มที่มีขนาดกลางและใหญ่ได้เป้าหมายปลายทาง Active Learning ต้องการ ให้ผู้เรียนมีความรู้มีทักษะ มีเจตคติและมีลักษณะนิสัยตามที่หลักสูตรกำหนดไว้แต่วิธีการสอนของ พระพุทธเจ้าไปไกลกว่านั้น คือต้องการให้ผู้เรียนพ้นจากทุกข์ Active Learning เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จนเกิดเป็นองค์ความรู้นำไปใช้และสามารถนำไปขยายผล วิธีการสอนของ พระพุทธเจ้า เริ่มจากทุกข์หรือปัญหาของผู้เรียน นำไปสู่การค้นหาสาเหตุศึกษาแนวทางแก้ปัญหา แล้วลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดปัญญารู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยตนเอง รู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก อะไรควร อะไรไม่ควร อะไรเหมาะสม อะไรไม่

เหมาะสม ตั้งอยู่ในศีลธรรมอันดีไม่เบียดเบียนใคร ดำรงชีวิตอยู่ อย่างเป็นสุข สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หรืออาจลึกซึ้งถึงขั้นเกิดดวงตาเห็นธรรม กลายเป็นพระอริยบุคคลชั้นโสดาบันจนถึงพระอรหันต์ก็ได้ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนทั้งสองแบบ นั้น ท่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามที่ต้องการ โดยพิจารณาถึงความต้องการของผู้เรียนและ เป้าหมายปลายทางเป็นหลัก ว่าจะเลือกนำแนวคิดแบบใดไปประยุกต์ใช้หรือสามารถนำไปผสมผสาน กันได้ตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน ทำให้คณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันมีนโยบาย มีหลักการ มีเป้าหมายที่ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกด้วยการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ทำให้ในปัจจุบันมีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เข้าไปทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในสถานศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศมากมายการศึกษาสงเคราะห์จึงนับเป็นรากฐานที่สำคัญของพระพุทธศาสนา โดยมีการวางแผนจัดการองค์กร บริหาร บุคคล อำนวยการ และกำกับดูแล ให้เกิดการปริยัติ คือการศึกษาพระพุทธศาสนา ให้เกิดการปฏิบัติ คือการทำกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา ในลักษณะที่ได้ประยุกต์เอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระพุทธเจ้าตลอดทั้งพระสาวกในสมัยพุทธกาล และสมัยปัจจุบันมาใช้กับกลุ่มเป้าหมายนอกจากนี้การประยุกต์วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะพบว่ามีการนำสื่อ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่างๆทางพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เด็กนักเรียนมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปประมวลออกมาในรูปแบบ ของ 5 ส. คือ ให้เกิดความสนุก สงบ สาระ สำนึก และสร้างสรรค์ ซึ่งผลสรุปก็คือสามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายมีศีล สมาธิ และปัญญา ตามหลักไตรสิกขา หรือหลักการศึกษาของพระพุทธศาสนา

สรุป

พระสอนศีลธรรมได้สอนแบบบรรยายและยกตัวอย่างประกอบ เป็นรูปแบบการรวมชั้นเรียนทุกชั้นมาไว้ในชั่วโมงสุดท้ายของสัปดาห์ (Home Room) แล้วสอนแบบใช้กิจกรรมสวดมนต์นั่งสมาธิและบรรยายธรรม กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning คือกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก ไม่บังคับหรือยัดเยียดความรู้ ไม่เน้นการบรรยาย แต่เน้นทำกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้เหตุการ์จริง รูปแบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐาน เป็นการสอนแบบบูรณาการไตรสิกขา คือออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ใช้ ศีล สมาธิ ปัญญา ในการเรียน จากการศึกษาวิจัยสรุปได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการเล่นหรือการทำกิจกรรม 2) ขั้นตอนการถอดบทเรียนและนำเสนอทั้งในกลุ่มย่อยและหน้าชั้น 3) ขั้นตอนของการสรุปเนื้อหาสาระข้อธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในแง่การนำไปใช้

1) ควรให้ความสำคัญในการนำรูปแบบสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยใช้ Active Learning เป็นฐานมากขึ้น

2) ควรมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างคณะสงฆ์ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ วัด บ้าน โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกมากขึ้น

3) ควรมีการสร้างเสริม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1) ควรวิจัยเรื่อง การบริหารคณะสงฆ์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก

2) ควรวิจัยเรื่อง การประสานความร่วมมือกันระหว่างคณะสงฆ์ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ วัด บ้าน โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก

3) ควรวิจัยเรื่อง การสร้างเสริม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก

เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท เอส อาร์ พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

พระมหาพิทักษ์ ลีนาลาด. (2548). วิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพุทธศาสนศึกษา. คณะอักษรศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุพรต บุญอ่อน และธีรพันธ์เชิญรัมย์. (2567). แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าและแบบ Active Learning. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์. 12(1), 73-86.

อรรถพล อนันตวรสกุล. (2539). สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาสภาพ และปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการจัดการสุขภาวะชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

Guidelines for managing integrated buddhist health of the home community Ban Lao Ngio Community Changhan Subdistrict, Changhan District, Roi Et Province

พระครูไพโรจน์ญาณโสภณ ญาณกาโร (โรจวีรกร)
Phra Kru Pirojyannasopon Yanakarow (Rojweerakorn)
พระครูวาปีจันทคุณ
Phra Kru Wapeechanthakhun
พระอธิการนัฐวุฒิ สิริจนฺโท (ศรีจันทร์)
Phra Adikarn Natthawut Siricando (Srichan)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email: Phrathanakorn1978@gmail.com

Received: 27 June 2024; Revised: 24 December 2024; Accepted: 24 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงคเพื่อ 1) ศึกษาการดูแลสุขภาวะองค์รวมในพระพุทธศาสนา 2) ศึกษาสุขภาวะชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด และ 3) ศึกษาแนวทางการจัดการสุขภาวะเชิงพุทธบูณาการของประชาชนในชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 จำนวน 17 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มที่ 2 จำนวน 9 รูป/คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางการจัดการสุขภาวะเชิงพุทธบูรณาการ โดยนำหลัก 4 อ (อาหาร, ออกกำลังกาย, อารมณ์, อากาศ) บูรณาการกับหลักภาวนา 4 (กายภาวนา, สีลภาวนา, จิตตภาวนา, ปัญญาภาวนา) เพื่อสร้างสมดุลในการดูแลสุขภาพทั้งทางกายและเพื่อสร้างสมดุลในการดูแลสุขภาพทั้งทางกายและใจได้อย่างลงตัว ได้แก่ หลัก 4 อ ด้านอาหารบูรณาการกับสีลภาวนา คือ การเลือกอาหาร การมีสติรู้ตัวในการบริโภคอาหาร ทำให้เกิดการพัฒนาศีลธรรมในตนเอง หลัก 4 อ ด้านออกกำลังกายบูรณาการกับกายภาวนา คือ การออกกำลังกายที่เหมาะสมและช่วยให้ร่างกายแข็งแรงและมีสมาธิ หลัก 4 อ ด้านอารมณ์บูรณาการกับจิตตภาวนา คือ การฝึกสมาธิและเจริญสติ

ช่วยควบคุมอารมณ์ ลดความเครียดและความวิตกกังวล หลัก 4 อ ด้านอากาศบูรณาการกับปัญญาภาวนา คือ การเลือกสภาพแวดล้อมที่ดี มีอากาศบริสุทธิ์ ช่วยเสริมสร้างสุขภาพปัญญา

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการ, สุขภาวะชุมชน, พุทธบูรณาการ

Abstract

This research article aimed to : 1) study the holistic health care in Buddhism, 2) to study the health of Ban Lao Ngiew Community, Janghan Sub-district, Janghan District, Roi Et Province, and 3) to study the guidelines for Integrated Buddhist Community Health Management of Ban Lao Ngiew Community, Janghan Sub-district, Janghan District, Roi Et Province.

This research was conducted using qualitative research methodology. The target groups of the research informants consisted of 2 groups: Group 1, the informants of the health of the Ban Lao Ngiew community, Janghan Sub-district, Janghan District, Roi Et Province, consisting of 17 people, including community leaders, village health volunteers (VHVs), and people in the community. Data were collected by interviews. And Group 2, the key informants in the studying the guidelines for integrated Buddhist health management of Ban Lao Ngiew Community, Janghan Sub-district, Janghan District, Roi Et Province, data were collected by organizing group discussions, 9 qualified persons (monks and laities), using the purposive selection method.

The research results found that :

The guidelines for integrated Buddhist health management by integrating the 4 A principles (food, exercise, emotions, air) with the 4 principles of meditation (physical meditation, morality meditation, mental meditation, wisdom meditation) to create a balance in taking care of both physical health and to create a balance in taking care of both physical and mental health in a perfect way, namely, the 4 A principles of food integrated with morality meditation, namely, choosing food, being mindful of consuming food, leading to the development of morality in oneself, the 4 A principles of exercise integrated with physical meditation, namely, appropriate exercise that helps the body to be strong and have concentration, the 4 A principles of emotions integrated with mental meditation, namely, practicing meditation and developing mindfulness, helping to control emotions, reducing stress and anxiety, the 4 A principles of air integrated with wisdom meditation, namely, choosing a good environment with clean air, helping to enhance health and wisdom.

Keywords: Guidelines for managing, health of the community, integrated buddhist

บทนำ

สุขภาวะเป็นเป้าหมายหรือรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาคน อีกทั้งยังเป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ซึ่งเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาของโลกที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะในเป้าหมายที่ 3 การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีและยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2561 -2564) ในยุทธศาสตร์ข้อที่ 1 ว่าด้วยการเสริมสร้างศักยภาพทุนมนุษย์เป้าหมาย คือ วางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์มีคุณธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัยค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะและมีความสุขโดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจน เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การมีสุขภาวะจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในระดับบุคคล ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการมีสุขภาวะที่ดีนั้นต้องมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ สังคม และทางสติปัญญาที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นองค์รวม ทั้งตนเอง ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม การเมืองเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการนำไปสู่สุขภาวะที่ดี มีการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพ สังคมในปัจจุบัน และหลีกเลี่ยงไม่พึงปฏิบัติตนที่ส่งผลเสียต่อร่างกายและจิตใจ รวมทั้งมีกิจกรรมที่สนับสนุนและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม การบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข หากแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันที่เรียกว่า กระแสโลกาภิวัตน์ ชุมชนไทยอยู่ในสภาวะที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งการบริโภคแบบทุนนิยมที่ครอบงำ รูปแบบการดำเนินชีวิต เกิดการใช้ชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านที่อยู่อาศัย การอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งปัญหาในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม ก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาวะทุกด้านตามมาอย่างไม่สิ้นสุด สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดภาวะบกพร่องทางภูมิคุ้มกนของสังคม ทำให้ผู้คนและสังคมอ่อนแอในที่สุด

ในขณะที่ประเทศไทยต้องเผชิญกบกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนา 2 ประเทศจึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกนที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกนในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นนมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อยางเหมาะสม โดยครอบคลุมสุขภาวะทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคมและทางปัญญาเข้ามาบูรณาการเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย เชื่อมโยงเข้าด้วยกนเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการ มุ่งพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยังยืนของสังคมไทย

การสร้างเสริมสุขภาพและการจัดการปัจจัยสังคมที่กำหนดสุขภาพ มีเป้าหมายให้ระบบสุขภาพของประเทศไทยเป็นระบบสุขภาพที่กำหนดนโยบายสนับสนุนให้มีสภาพแวดล้อมและปัจจัยสังคมที่กำหนดสุขภาพที่เอื้อให้ประชาชนทุกคนบนผืนแผ่นดินไทยที่เกิด เติบโต ทำงาน ดำรงชีวิตอยู่ จนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิต สามารถดำรงตนและพัฒนาสุขภาพตนเองอย่างสมดุลทั้งกาย จิต ปัญญา และสังคม อย่างมีศักยภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้รับและเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพ (นอกเหนือจากเรื่องการรับบริการสุขภาพ) มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีพฤติกรรมด้านสุขภาพที่เหมาะสม สามารถสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันควบคุมโรคและปัจจัยคุกคามสุขภาพได้ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพได้อย่างเป็นธรรมและสอดคล้องตามบริบท ซึ่ง

ประกอบด้วยมาตรการต่างๆ เช่น การส่งเสริมแนวคิดการสร้างทุนสังคมและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมสู่การสร้างชุมชนและเมืองสุขภาวะ (healthy City) การส่งเสริมการสร้างชุมชน นโยบายและพื้นที่สาธารณะทั้งทางกายภาพ และโลกเสมือนจริง ที่ส่งเสริมและตระหนักถึงความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ สร้างการรับรู้และตระหนักรู้ในหน้าที่ของประชาชนในการดูแลสุขภาพ การจัดการระบบบริการสุขภาพ โดยมาตรการในเรื่องนี้มีเป้าหมายให้ระบบสุขภาพของประเทศไทยเป็นระบบทุกคนบนผืนแผ่นดินไทยสามารถเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ ซึ่งเป็นการบริการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ การตรวจวินิจฉัยและบำบัดสภาวะความเจ็บป่วยและการฟื้นฟูสมรรถภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชนที่เชื่อมโยงและสมดุลทั้งสุขภาพทางกาย จิต ปัญญาและสังคมที่เป็นธรรม ตอบสนอง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ และเน้นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกันของบุคลากรและผู้รับบริการ ด้วยการบูรณาการตั้งแต่ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ จนถึง ตติยภูมิ ซึ่งประกอบด้วยมาตรการต่าง ๆ เช่น การนำนโยบายทางการเงินการคลังมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุนและกระจายทรัพยากรด้านสุขภาพ การพัฒนาและใช้ระบบบริการปฐมภูมิเป็นฐานของหลักประกันสร้างการเข้าถึงบริการที่เป็นธรรม การพัฒนาและออกแบบรูปแบบการจัดบริการสุขภาพชุมชน เมือง หรือพื้นที่จำเพาะ ซึ่งรวมไปถึงชุมชนเสมือน (virtual Community) และชุมชนออนไลน์ เป็นต้น

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้นรวมถึงสาระสำคัญในธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 3 จะเห็นได้ว่านโยบายรัฐได้ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพของคนประเทศเป็นอย่างมาก ตั้งแต่การกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ การจัดการป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพและการจัดการปัจจัยสังคมที่กำหนดสุขภาพ การจัดการระบบบริการสุขภาพ รวมถึงความสามารถในการเข้าสู่ระบบการบริการสาธารณสุขได้อย่างเสมอภาค การจัดการสุขภาวะในระดับชุมชนเป็นการเบื้องต้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นการสื่อสารกับชุมชนให้สามารถพึ่งต้นเองก่อนการพึ่งพาบริการสาธารณสุขภาครัฐ ชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นชุมชนที่มีการขับเคลื่อนตามธรรมนูญแห่งชาติมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561 โดยมีวัดบ้านเหล่างิ้วเป็นศูนย์การอำนวยการความสะดวกแก่ภาคีเครือข่ายสุขภาพร่วมกันของคณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) คณะกรรมการสุขภาพระดับอำเภอ สาธารณสุขอำเภอจังหาร โรงพยาบาลจังหาร และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลจังหาร ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคติดต่อ โรคเรื้อรังในชุมชน ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิ์หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การจัดการสุขภาวะชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้ได้องค์ความรู้และแนวทางการจัดการสุขภาวะชุมชนที่เหมาะสมและการสร้างเครือข่ายสุขภาวะชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดูแลสุขภาวะองค์รวมในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาสุขภาวะชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสุขภาวะเชิงพุทธบูณาการของประชาชนในชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ วิธีดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ วิธีดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาการจัดการสุขภาวะตามแนวทางหลักธรรมในพุทธศาสนา

ระยะที่ 2 การศึกษาสุขภาวะชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการจัดการสุขภาวะเชิงพุทธบูณาการของชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

2. กลุ่มเป้าหมาย

ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เสียกับการจัดการสุขภาวะชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสุขภาวะชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน 4 คน 2) อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) 8 คน 3) ประชาชนที่เป็นแกนนำสุขภาพชุมชน 5 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดการสุขภาวะชุมชนเชิงพุทธบูรณาการชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 9 รูป/คน ประกอบด้วย 1) พระสงฆ์ 2 รูป 2) นักวิชาการสาธารณสุข 3 คน 3) นักวิชาการพระพุทธศาสนา 2 คน 4) ผู้นำชุมชน 2 คน รวมทั้งสิ้น 9 รูป/คน

3. เครื่องมือการวิจัย

3.1 ลักษณะเครื่องมือ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม ใช้ชุดข้อคำถามที่สร้างขึ้นจากกรอบเนื้อหาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 ใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาสุขภาวะชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

ฉบับที่ 2 ใช้สำหรับการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาแนวทางการจัดการสุขภาวะชุมชนเชิงบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาวะเชิงพุทธ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสรุปเป็นคำนิยามศัพท์ในการวิจัย

3) สร้างแบบสัมภาษณ์จากกรอบเนื้อหาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลการจัดการสุขภาวะชุมชน

ตอนที่ - ข้อเสนอแนะ

4) นำชุดข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความถูกต้องเชิงโครงสร้าง เนื้อหาและภาษา ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวมรวมข้อมูล 3 วิธี ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

4.1 การศึกษาการจัดการสุขภาวะตามแนวทางหลักธรรมในพุทธศาสนา เป็นการวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วารสาร หนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ตามประเด็นการวิจัย

4.2 การศึกษาสุขภาวะชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) ขอหนังสือประสานงานเก็บข้อมูลการวิจัยจากหลักสูตรพุทธศาสนามหาบัณฑิต ประสานไปยังกลุ่มเป้าหมายขอความอนุเคราะห์ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์

2) นัดวัน เวลาและสถานที่เพื่อทำการสัมภาษณ์ โดยพิจารณาเอาตามความสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์

3) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองและขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์จดบันทึกข้อมูล บันทึกภาพ บันทึกเสียง

4) กำหนดใช้เวลาในการสัมภาษณ์รายละประมาณไม่เกิน 30 นาที

5) รวบรวมและตรวจสอบข้อมูล หากมีประเด็นที่ยังไม่ครบถ้วนความถูกต้องดำเนินการสัมภาษณ์เพิ่มเติมทางโทรศัพท์

4.3 การศึกษาแนวทางการจัดการสุขภาวะเชิงพุทธบูณาการของชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Work Shop) ดำเนินการดังนี้

1) ประสานไปยังกลุ่มเป้าหมายขอความอนุเคราะห์ให้ความร่วมมือและเรียนเชิญผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Work Shop) นัดวัน เวลาและสถานที่

2) สถานที่ดำเนินการ ศาลาการเปรียญวัดตาลทุ่งศรีสะอาด บ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

3) จัดให้ผู้เข้าร่วมวงสนทนานั่งเรียงแถวครึ่งวงกลมโดยผู้วิจัยนั่งตรงกลาง

4) ผู้วิจัยดำเนินรายการด้วยตนเองและขออนุญาตที่ประชุมจดบันทึกข้อมูล บันทึกภาพ บันทึกเสียง

5) ใช้เวลาในการดำเนินการซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะประมาณ 2 ชั่วโมง

6) รวบรวมและตรวจสอบข้อมูลที่จดบันทึกไว้พร้อมทั้งถอดข้อความจากเครื่องบันทึกเสียงมาวิเคราะห์ตามประเด็นการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หนังสือ เอกสารและงานวิจัย บทความ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการจดบันทึก ถอดเสียงจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทการวิจัย (Context) จำแนกประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5.3 วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความข้อมูล เรียบเรียงตามประเด็นการวิจัยแล้วเขียนรายงานผลการวิจัยเชิงพรรณาความ

ผลการวิจัย

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คำว่า สุขภาพ หมายถึง ภาวะแห่งความสมบูรณ์และความสมดุลของบุคคลทั้งร่างกายจิตใจอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ รวมทั้งสภาวะที่ปราศจากโรคและความพิการและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมอย่างปกติสุขการมีสุขภาพดีเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีอันเป็นผลมาจากการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีรวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ในมุมมองด้านการพึ่งตนเอง และการเอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่น ในการดูแลสุขภาพทางการแพทย์และการสาธารณสุขนั้น พระพุทธศาสนาได้เน้นให้เห็นความสำคัญของการพึ่งพาตนเอง ในการดูแลสุขภาพเป็นเบื้องต้น หากเหลือความสามารถของตนเอง จึงพึ่งพาคนอื่น เช่น บุคลากร สถานีอนามัย และโรงพยาบาล เป็นต้น หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาในส่งเสริมการพึ่งพาตนเองว่าที่ค้นเคยดี เช่น “อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน ในส่วนการให้บริการแก่ผู้อื่นนั้น พระพุทธศาสนาให้นึกถึงประโยชน์ผู้อื่นเป็นที่หนึ่ง ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนธรรมใน สังคหวัตถุ 4 คือ ทาน หมายถึง การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ อัตถจริยา หมายถึง การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือ การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น และ สมานัตตา หมายถึง การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้น เสมอปลาย

หลักสำคัญในการสร้างสุขภาวะที่ดี ประกอบด้วย

อ.1 อาหาร เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อร่างกายที่จะทำให้ร่างกายสามารถทำงานได้ตามปกติ โดยในแต่ละวันร่างกายควรที่จะได้รับสารอาหารในปริมาณที่เพียงพอและครบทั้ง 5 หมู่ และควรกินอาหารที่ปรุงสุกและสะอาด ปลอดสารพิษ ควรหลีกเลี่ยงในการกินอาหารในประเภทไขมันและแป้ง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคต่างๆ ในร่างกาย

อ.2 ออกกำลังกาย ควรที่จะออกกำลังกายเป็นประจำอย่างน้อย 3 วันต่อสัปดาห์ วันละ ประมาณ 31 นาที โดยเลือกที่จะออกกำลังกายตามวัยด้วยความเหมาะสม การออกกำลังกายนี้จะ ช่วยทำให้ร่างกายแข็งแรง รูปร่างสมส่วน

อ.3 อารมณ์ อารมณ์นั้นมีความสัมพันธ์ต่อสุขภาพเป็นอย่างมาก เพราะการเปลี่ยนแปลง ทางอารมณ์ จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงต่อร่างกายหลายอย่างตามไปด้วย การมีอารมณ์ที่ดีย่อมส่งผล ดีต่อสุขภาพและ

ทำให้การไหลเวียนของโลหิตเร็วขึ้น การทำงานของสมองก็จะดี ความคิดอ่านดี และ ทำให้ภูมิคุ้มกันร่างกายดีขึ้นด้วย ในทางตรงกันข้ามเมื่อมีอารมณ์ที่ไม่ดี ก็จะทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกายและสุขภาพ ทำให้เกิดความผิดปกติของร่างกายได้ เช่น โรคเครียด อาหารไม่ย่อย นอนไม่หลับ เป็นต้น

อ.4 อนามัยชุมชน หมายถึง สิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมนั้นมีผลต่อสุขภาพของคนเราเช่นกัน โดยการเริ่มตั้งแต่ในบ้าน บริเวณบ้าน การเก็บกวาดบ้านให้สะอาด มีการเช็ดถู เก็บกวาด มีน้ำสะอาด และใช้อย่างเพียงพอ มีส้วมที่ถูกสุขลักษณะ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างส่องถึง ดังนั้น สภาพแวดล้อมที่ดีจึงเอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดีด้วย

การดูแลสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 เป็นแนวทางการรักษาความสมดุลของชีวิตทั้งด้านร่างกาย กาย) 4 ทั้ง (ศีลภาวนา) และด้านพฤติกรรมทางสังคม (ปัญญาภาวนา) ด้านสติปัญญา (จิตภาวนา) ด้านจิตใจ (ภาวนา ด้าน เป็นเสมือนปัจจัยสำคัญของชีวิตที่ช่วยสร้างสุขภาวะให้แก่มนุษย์ทุกเพศ วัย โดยเฉพาะการจัดการสุขภาวะแบบองค์รวม

หลักธรรมในพระพุทธศาสนามีหลายอย่าง หากแต่จะเลือกมาใช้บูรณาการในการจัดการสุขภาวะชุมชนให้เหมาะสมก็สามารถเลือกได้หลากหลาย แต่ขอเสนอหลักธรรมในพระพุทธศาสนาในมาบูรณาการกับการวิจัยครั้งนี้ และนำมาบูรณาการกับหลักการจัดการสุขภาพตามหลัก 4 อ ได้อย่างเหมาะสม คือ หลักภาวนา 4 ได้แก่

1. กายภาวนา การเจริญกาย), พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกาย ภาพ

2. สีลภาวนา การเจริญศีล), พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน

3. จิตตภาวนา การเจริญจิต), พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงาม ด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา มีฉันทะ ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิและสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

4. ปัญญาภาวนา การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้ง หลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตน ให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564)

การบูรณาการหลัก 4 อ ด้านอาหารกับหลักธรรมว่าด้วยสีลภาวนา การเลือกอาหารที่บริสุทธิ์ ปลอดภัยและไม่เบียดเบียนชีวิตอื่น เช่น อาหารมังสวิรัติ หรืออาหารที่ปลูกแบบออร์แกนิก การมีสติรู้ตัวในการบริโภคอาหารและเคารพในอาหารที่ได้รับมา ทำให้เกิดการพัฒนาศีลธรรมในตนเอง

การบูรณาการหลัก 4 อ ด้านออกกำลังกายกับหลักภาวนา 4 หลักธรรมว่าด้วยกายภาวนา การออกกำลังกายที่เหมาะสมและสม่ำเสมอ เช่น การเดิน วิ่ง โยคะ ช่วยให้ร่างกายแข็งแรงและมีสมาธิ การฝึกฝนกายทำให้เราเห็นความสำคัญของสุขภาพกายและสามารถดูแลรักษาร่างกายได้อย่างดี

การบูรณาการหลัก 4 อ ด้านอารมณ์กับหลักภาวนา 4 หลักธรรมว่าด้วยจิตตภาวนา การฝึกสมาธิและเจริญสติ ช่วยควบคุมอารมณ์ ลดความเครียดและความวิตกกังวล การมีสติรู้ตัวในทุกขณะจะช่วยให้เราเข้าใจและจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น ทำให้จิตใจสงบและมีความสุข

การบูรณาการหลัก 4 อ ด้านอากาศกับหลักภาวนา 4 หลักธรรมว่าปัญญาภาวนา การเลือกสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น การอยู่ในที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์ การปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มออกซิเจนและลดมลพิษ ช่วยเสริมสร้างสุขภาพปัญญา การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่งเสริมให้เราเห็นคุณค่าของธรรมชาติและชีวิตอย่างลึกซึ้ง

การบูรณาการทั้งสองหลักเข้าด้วยกัน จะทำให้ชุมชนมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ ประชาชนในชุมชนสามารถดูแลสุขภาวะทั้งทางกายและใจได้อย่างสมดุลและครบถ้วน ชุมชนมีวิถีการดำเนินชีวิต ที่มีความสุขที่ยั่งยืนและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

อภิปรายผล

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คำว่า สุขภาพ หมายถึง ภาวะแห่งความสมบูรณ์และความสมดุลของบุคคลทั้งร่างกายจิตใจอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ รวมทั้งสภาวะที่ปราศจากโรคและความพิการและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมอย่างปกติสุขการมีสุขภาพดีเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีอันเป็นผลมาจากการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีรวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ในมุมมองด้านการพึ่งตนเอง และการเอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่น ในการดูแลสุขภาพทางการแพทย์และการสาธารณสุขนั้น พระพุทธศาสนาได้เน้นให้เห็นความสำคัญของการพึ่งพาตนเอง ในการดูแลสุขภาพเป็นเบื้องต้น หากเหลือความสามารถของตนเอง จึงพึ่งพาคนอื่น เช่น บุคลากร สถานีอนามัย และโรงพยาบาล เป็นต้น หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาในส่งเสริมการพึ่งพาตนเองว่าที่ค้นเคยดี เช่น “อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน ในส่วนการให้บริการแก่ผู้อื่นนั้น พระพุทธศาสนาให้นึกถึงประโยชน์ผู้อื่นเป็นที่หนึ่ง ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนธรรมใน สังคหวัตถุ 4 (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) คือ ทาน หมายถึง การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ อัตถจริยา หมายถึง การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือ การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น และ สมานัตตา หมายถึง การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้น เสมอปลาย

การดูแลสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 เป็นแนวทางการรักษาความสมดุลของชีวิตทั้งด้านร่างกาย (กายภาวนา) ด้านจิตใจ (จิตภาวนา) ด้านสติปัญญา (ปัญญาภาวนา) และด้านพฤติกรรมทางสังคม (ศีลภาวนา) ทั้ง 4 ด้าน เป็นเสมือนปัจจัยสำคัญของชีวิตที่ช่วยสร้างสุขภาวะให้แก่มนุษย์ทุกเพศ วัย โดยเฉพาะการจัดการสุขภาวะแบบองค์รวม

หลักธรรมในพระพุทธศาสนามีมากมาย หากแต่จะเลือกมาใช้บูรณาการในการจัดการสุขภาวะชุมชนให้เหมาะสมก็สามารถเลือกได้หลากหลาย แต่ขอเสนอหลักธรรมในพระพุทธศาสนาในมาบูรณาการกับการวิจัยครั้งนี้ และนำมาบูรณาการกับหลักการจัดการสุขภาพตามหลัก 4 อ ได้อย่างเหมาะสม คือ หลักภาวนา 4 ซึ่งได้แก่ 1) กายภาวนา (เจริญกาย พัฒนากาย) 2) สีลภาวนา (เจริญศีล พัฒนาศีล) 3) จิตภาวนา (เจริญจิต พัฒนาจิต) 4) ปัญญาภาวนา (เจริญปัญญา พัฒนาปัญญา) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมาน ศิริเจริญสุข ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “สุขภาวะเชิงพุทธกับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์” พบว่า สุขภาวะเป็นการดูแลรักษา การป้องกัน และการเยียวยาทั้งทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจ มนุษย์ทุกคนจำต้องปฏิบัติประยุกต์ใช้หลักธรรม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดูแล การป้องกันและการเยียวยาชีวิต โดยเฉพาะทางด้านจิตใจ การส่งเสริมกำลังใจให้ผู้ป่วยหนัก มีความหวังที่จะดูแลรักษาใจซึ่งถือว่าสำคัญที่สุด ขณะที่สุขภาวะเชิงพุทธเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาความมั่นคง

ของมนุษย์ เนื่องจากเป็นหลักแห่งความจริงของธรรมชาติ โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบในร่างกาย คือ ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตปัญญา ทุกคนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญาไม่สามารถแยกออกจากกันได้และความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องอยู่ในภาวะสมดุลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการมีสุขภาวะที่ดี

การจัดการสุขภาวะตามหลัก 4 อ (อาหาร, ออกกำลังกาย, อารมณ์, อากาศ) สามารถบูรณาการกับหลักภาวนา 4 (กายภาวนา, สีลภาวนา, จิตตภาวนา, ปัญญาภาวนา) เพื่อสร้างสมดุลในการดูแลสุขภาพทั้งทางกายและเพื่อสร้างสมดุลในการดูแลสุขภาพทั้งทางกายและใจได้อย่างลงตัว แนวทางการบูรณา ดังนี้

การเลือกอาหารที่บริสุทธิ์ ปลอดภัย และไม่เบียดเบียนชีวิตอื่น เช่น อาหารมังสวิรัติ หรืออาหารที่ปลูกแบบออร์แกนิก การมีสติรู้ตัวในการบริโภคอาหาร และเคารพในอาหารที่ได้รับมา ทำให้เกิดการพัฒนาศีลธรรมในตนเอง

การบูรณาการหลัก 4 อ ด้านออกกำลังกายกับหลักภาวนา 4 หลักธรรมว่าด้วยกายภาวนา การออกกำลังกายที่เหมาะสมและสม่ำเสมอ เช่น การเดิน วิ่ง โยคะ ช่วยให้ร่างกายแข็งแรงและมีสมาธิ การฝึกฝนกายทำให้เราเห็นความสำคัญของสุขภาพกายและสามารถดูแลรักษาร่างกายได้อย่างดี

การบูรณาการหลัก 4 อ ด้านอารมณ์กับหลักภาวนา 4 หลักธรรมว่าด้วยจิตตภาวนา

การฝึกสมาธิและเจริญสติ ช่วยควบคุมอารมณ์ ลดความเครียดและความวิตกกังวล การมีสติรู้ตัวในทุกขณะจะช่วยให้เราเข้าใจและจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น ทำให้จิตใจสงบและมีความสุข

การบูรณาการหลัก 4 อ ด้านอากาศกับหลักภาวนา 4 หลักธรรมว่าปัญญาภาวนา การเลือกสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น การอยู่ในที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์ การปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มออกซิเจนและลดมลพิษ ช่วยเสริมสร้างสุขภาพปัญญา การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่งเสริมให้เราเห็นคุณค่าของธรรมชาติและชีวิตอย่างลึกซึ้ง การบูรณาการทั้งสองหลักเข้าด้วยกัน จะทำให้ชุมชนมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ ประชาชนในชุมชนสามารถดูแลสุขภาวะทั้งทางกายและใจได้อย่างสมดุลและครบถ้วน ชุมชนมีวิถีการดำเนินชีวิต ที่มีความสุขที่ยั่งยืนและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษา แนวทางการจัดการสุขภาวะเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การส่งเสริมสุขภาพกาย ควรจัดให้มีสถานที่ออกกำลังกายของชุมชนที่เหมาะสมควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนได้เล่นกีฬาตามประเภทกีฬาที่เหมาะสมกับช่วงวัยและหน่วยงานภาครัฐในชุมชนควรมีนโยบายและงบประมาณสนับสนุนการออกกำลังของประชาชน

2) การส่งเสริมสุขภาพจิต ควรมีการรณรงค์ให้คนในชุมชนมีการได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือจัดให้มีกิจกรรมการพัฒนาสุขภาพจิต เช่น จัดโครงการทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ทุกวันพระ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญอื่น ๆ หรือวันหยุดราชการ

3) การส่งเสริมสุขภาพทางปัญญา ส่งเสริมให้เยาวชนได้เข้าร่วมในการเรียนธรรมศึกษาและเข้าสอบประจำปี หรือส่งเสริมสนับสนุนให้เข้าเรียนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ส่วนประชาชนทั่วไปก็รณรงค์ให้เข้าฝึกอบรมที่ศูนย์พลังจิตตานุภาพ ซึ่งทั้งสองสถาบันเปิดสอนอยู่แล้วที่วัดบ้านเหล่างิ้ว

4) การส่งเสริมสุขภาพทางสังคม ส่งเสริมให้มีการร่วมกลุ่มแกนนำสุขภาพในชุมชน ซึ่งอาจจะดำเนินการในรูปแบบจิตอาสา โดยการสนับสนุนของโรงพยาบาลชุมชนหรือส่วนงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาล

2. ข้อเสนอสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

1) ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นสารสนเทศในการจัดการสุขภาวะชุมชนบ้านเหล่างิ้ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

2) ส่วนงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนจังหารหรือโรงพยาบาลในเขตพื้นที่อำเภอจังหารสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นสารสนเทศในการจัดการสุขภาวะชุมชนแบบองค์รวมได้

3. ข้อเสนอสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการทำวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการรณรงค์การจัดการสุขภาวะชุมชนโดยขอรับความร่วมมือและสนับสนุนจากส่วนงานภาครัฐหรือเอกชนในพื้นที่

2) ควรศึกษาแนวทางการจัดการสุขภาวะเชิงพุทธบูรณาการในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษ

3) ควรศึกษาแนวทางการสร้างเสริมจิตอาสาชุมชนในการจัดการสุขภาวะชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กองการแพทย์ทางเลือก. (2560). แนวทางการดูแลสุขภาพด้วยหลักวิถีธรรม วิถีไทย (3ส. 3อ. 1น.) ของ 5 ศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี อินดี้ ดีไซน์ จำกัด.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์.(ปยุตฺโต .อ .ป))2549 .(พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 43. นครปฐม :วัดญาณเวศกวัน.

สมาน ศิริเจริญสุข. (2565). สุขภาวะเชิงพุทธกับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์. วารสารวิจยวิชาการ. 5(5), 331-342.

องค์การอนามัยโลก (WHO). (1986). Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools. Geneva. Switzerland : WHO.

การประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

Evaluation of English Camp 'Thangam English for Fun' Wat Thangam School Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1

กรกนก ภูมิชาติ
Kornkanok Poomchat
ธณัฐชา รัตนพันธ์
Thanatcha Rattanaphant
นพรัตน์ ชัยเรือง
Nopparat Chairueng
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
E-mail: marok.plang@gmail.com

Received: 9 July 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง 2) ประเมินการเรียนรู้ 3)ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการอบรม และ 4) ประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านวิทยากร รองลงมา คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสถานที่ 2) ผลการประเมินการเรียนรู้ พบว่า มีความรู้ความเข้าใจหลังเข้าร่วมค่ายสูงกว่าก่อนเข้าร่วมค่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการอบรม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่วิทยากรอธิบายและสามารถปฏิบัติตามและสื่อสารได้ รองลงมา คือ นักเรียนสามารถพูดเป็นประโยคเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ สามารถนำโครงสร้างไวยากรณ์ไปใช้ในประโยคได้อย่างถูกต้องและมีความเชื่อมั่นและการกล้าแสดงออกในการพูด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้เรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษจากกิจกรรมในค่าย 4) ผลการประเมินผลลัพธ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนสามารถพูดโต้ตอบในขณะที่ทำกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่ว เหมาะสม สามารถใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องและเหมาะกับสถานการณ์ ได้เรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษจากกิจกรรมในค่าย เข้าใจในสิ่งที่วิทยากรอธิบายและสามารถปฏิบัติตามและสื่อสารได้ สามารถใช้ท่าทางเพื่อสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม เกิดความเชื่อมั่นและการกล้าแสดงออก และชื่นชอบในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ รองลงมา คือ นักเรียน

สามารถออกเสียงได้อย่างชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนสามารถนำโครงสร้างไวยากรณ์ไปใช้ในประโยคได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: ค่ายภาษาอังกฤษ, ประเมินโครงการ, โดนัลด์แอล เคิร์กแพททริค

Abstract

This research article aimed to evaluate 1) reaction evaluation 2) learning evaluation 3) behavior evaluation and 4) results evaluation of the Evaluation of English Camp 'Thangam English for Fun' Wat Thangam School under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1. The result of the study found that: 1) Reaction evaluation showed that the lecturer was at the highest level, followed by materials and audio-visual equipment, and location at the lowest level. 2) Learning evaluation showed that the participants had statistically significant higher cognition after attending the camp at .05 level. 3) Behavior Evaluation showed that students understood what the lecturer explained and were able to follow and communicate was at the highest level, followed by students can speak in sentences to convey meaning to others, students are able to apply grammatical structures in sentences correctly, and students have confidence and assertiveness in speaking, respectively. And students learn to use English from camp activities at the lowest level. 4) Results Evaluation showed that students can speak and interact while doing the activity fluently, students can use the vocabulary correctly and appropriately for the situation, students learn to use English from camp activities, students understand what the lecturer is explaining and are able to follow and communicate, students can use gestures to convey meaning appropriately, students develop confidence and assertiveness and students enjoy learning English, followed by your students being able to pronounce clearly. And your students being able to apply grammatical structures in sentences correctly at the lowest level.

Keywords: English camp, Evaluation, Donald L.Kirkpatrick

บทนำ

ในปัจจุบันภาษาอังกฤษถือว่ามีบทบาทในชีวิตของคนไทยและคนทั่วโลก มนุษยชาติทุกวันนี้สื่อสารกันด้วยภาษาอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารกันโดยตรง การใช้อินเทอร์เน็ต การดูทีวีและภาพยนตร์ กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษจึงกำหนดให้มีการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และได้กำหนดวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้านในตัวผู้เรียนได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน อีกทั้งประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ด้วยการกำหนดนโยบายให้นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศภาษาที่ 1 ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นต้นไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เฉพาะอย่างยิ่งในยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อให้ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษามีตัวชี้วัดที่สำคัญ ซึ่งวิชาภาษาอังกฤษเป็นรายวิชาภาษาต่างประเทศวิชาหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญและได้กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยมีความคาดหวังว่าให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การจัดค่ายภาษาอังกฤษ (English Camp) เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริงและในขณะเดียวกันก็เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นนอกห้องเรียนโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในบรรยากาศที่สนุกสนาน ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ หากมีการฝึกฝนซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาโดยไม่รู้ตัว ซึ่งกาญจนา จันทะดวง (2542) ได้กล่าวว่าค่ายภาษาอังกฤษเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าค่ายได้ใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมั่นใจ เป็นการสร้างสถานการณ์ให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมายและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ และเสริมสร้างประสบการณ์ ทางภาษาให้แก่ผู้เรียนโดยตรง

โรงเรียนวัดท่างาม ตำบลท่างิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้วิจัยซึ่งสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดท่างาม ตำบลท่างิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเวลา 2 ปี พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการฟังและการพูด ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ผลการทดสอบทางการศึกษา O-NET ปีการศึกษา 2566 มีคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศ รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอนขาดกระบวนการฝึกพูดภาษาอังกฤษ เนื่องจากต้องใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติ ประกอบกับการเรียนมีเวลาจำกัด ส่วนตัวนักเรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออกในการพูดภาษาอังกฤษประกอบกับไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ออกเสียงคำศัพท์ วลี ประโยคสั้นๆ จากสิ่งที่ฟังไม่ได้ จากสภาพปัญหาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยจัดทำโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun ของโรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของนักเรียนให้สูงขึ้นเนื่องจากกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง และในขณะเดียวกันก็เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นนอกห้องเรียน มีการใช้กิจกรรม ที่หลากหลาย เช่น เกม และการใช้บทบาทสมมติ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาในบรรยากาศที่สนุกสนาน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ทำให้เกิดการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกภาษาอังกฤษ และฝึกให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออกมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษในบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง โดยใช้เกมและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะพัฒนาความสามารถทางด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษและก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอีกด้วย

การประเมินผลโครงการถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารโครงการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปรียบเทียบหรือตรวจสอบว่าโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้น ประสบผลสำเร็จบรรลุตาม

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดโครงการ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลการประเมินที่ได้ดังกล่าว ไปเป็นข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจในการวางแผน และเป็นเครื่องชี้วัดว่าควรที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการฝึกอบรมหรือไม่อย่างไร เพื่อปรับปรุงพัฒนาโครงการให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป (ธำรงศักดิ์ คงคาสวัสดิ์, 2554) ทั้งนี้เคิร์กแพททริค (1998 อ้างถึงใน ศิรภัสสรศ์ วงศ์ทองดี, 2556) ได้ออกแบบการประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้สี่ระดับ ประกอบด้วย ระดับที่หนึ่ง การประเมินระดับปฏิกิริยา (Reaction) ระดับที่สองการประเมินระดับการเรียนรู้ (Learning) ระดับที่สามการประเมินระดับพฤติกรรม (Behavior) และระดับที่สี่การประเมินผลลัพธ์ (Result) ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพประสิทธิผลของโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผู้ประเมินจึงประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยดำเนินการใช้รูปแบบการประเมินผลโครงการของเคิร์กแพทริค เพื่อนำเสนอผลการประเมินต่อผู้บริหารโครงการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินปฏิกิริยาตอบสนองต่อโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
4. เพื่อประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเป็นการวิจัยเชิงประเมินโครงการ โดยใช้แนวคิดการประเมิน Kirkpatrick's Model ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction) 2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) 3) การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior) และ 4) การประเมินผลลัพธ์ (Results) (Kirkpatrict, 1975) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดท่างาม ปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 2 คน นักเรียนโรงเรียนวัดท่างามระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 44 คน ในปีการศึกษา 2566 โดยมีรวมทั้งหมด 46 คน ด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดท่างาม ปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้น จำนวน 3 คน ด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) ใช้เครื่องมือ แบบสอบถามของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยใช้รูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ 2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) ใช้เครื่องมือ แบบทดสอบความรู้ผู้เข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยมีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัยตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนผู้เข้าร่วมค่าย แบบเลือกตอบจำนวน 10 ข้อ สำหรับใช้ทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมค่าย 3) การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการเข้าร่วมค่าย (Behavior Evaluation) ใช้เครื่องมือ แบบประเมินพฤติกรรมตนเองสำหรับผู้เข้าร่วมค่ายโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale คือ ให้ผู้ตอบแบบประเมินตนเองเลือกตอบจากข้อความที่ผู้ประเมินได้กำหนดไว้ให้ ซึ่งแบ่งระดับพฤติกรรมออกเป็น 5 ระดับ โดยแบบประเมินตนเองนี้ใช้ประเมินพฤติกรรมตนเองที่แสดงให้เห็นว่าเกิดการนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมค่าย 4) การประเมินผลลัพธ์ (Results Evaluation) ใช้เครื่องมือ แบบประเมินพฤติกรรมสำหรับครูผู้เข้าร่วมค่ายโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 สำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale คือ ให้ผู้ตอบแบบประเมินเลือกตอบจากข้อความที่ผู้ประเมินได้กำหนดไว้ให้ ซึ่งแบ่งระดับพฤติกรรมออกเป็น 5 ระดับ และ 5) การประเมินผลลัพธ์ (Results Evaluation) ใช้เครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพต่อการเข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 สำหรับครูประจำชั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยใช้รูปแบบคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดต่อผู้เข้าร่วมโครงการ โดยเปิดช่องว่างให้ผู้ให้ตอบแบบสัมภาษณ์ตอบได้อย่างอิสระ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้ประเมินศึกษากิจกรรมการจัดโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โดยออกแบบพัฒนาเป็นโครงการค่าย สร้างกรอบเนื้อหาในการบรรยายความรู้ และกำหนดกิจกรรมที่ใช้ในโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

2) จัดดำเนินการจัดโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เพื่อถ่ายทอดและส่งเสริมให้นักเรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเข้าค่ายไปใช้ในด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษ และทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

3) ผู้ประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการนำส่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.1) การประเมินปฏิกิริยา โดยใช้แบบสอบถามของผู้เข้าร่วมโครงการค่าย ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดท่างาม ปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 2 คน นักเรียนโรงเรียนวัดท่างามระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 44 คน

3.2) การประเมินการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบความรู้

3.3 การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการเข้าร่วมค่าย โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมตนเองของนักเรียน

3.4 การประเมินผลลัพธ์ โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมสำหรับครูผู้เข้าร่วมค่าย ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดท่างาม ปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 2 คน

3.5 การประเมินผลลัพธ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดท่างาม ปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้น จำนวน 3 คน ด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

4) ผู้ประเมินติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพของการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม

5) นำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและกิจกรรมที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

6) วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการเข้าร่วมค่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงโดยแปลค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถาม

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการทดสอบความรู้เกี่ยวกับทักษะการฟังภาษาอังกฤษและการพูดภาษาอังกฤษระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมค่ายของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4) การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมค่ายไปใช้ประโยชน์ ด้วยการประเมินพฤติกรรมของตนเอง โดยนักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

5) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ของนักเรียนในการนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมค่ายไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

6) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ของนักเรียนในการนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมค่ายไปใช้ประโยชน์ โดยการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองต่อโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

จากการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ปรากฏผลการวิเคราะห์ด้านปฏิกิริยาตอบสนอง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ด้านปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation)

n = 44

องค์ประกอบการประเมิน		$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา				
1	ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระกับวิชาภาษาอังกฤษ	4.41	0.82	มาก
2	การจัดลำดับเนื้อหาในค่ายมีความเหมาะสม	4.39	0.84	มาก
3	กิจกรรมในค่ายมีความเหมาะสมกับความต้องการ	4.43	0.79	มาก
รวมด้านเนื้อหา		4.41	0.81	มาก
ด้านความเหมาะสมของสถานที่				
4	สถานที่จัดค่ายมีความเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้และ กิจกรรมของโครงการ	4.36	0.89	มาก
5	สถานที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ	4.43	0.79	มาก
6	สถานที่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการดำเนินการเข้าค่าย	4.86	0.35	มากที่สุด
รวมด้านสถานที่		4.55	0.74	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของวิทยากร				
7	ครู/วิทยากรมีความรู้ และเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่บรรยาย	4.77	0.42	มากที่สุด
8	ครู/วิทยากรมีเทคนิค วิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างง่าย	4.89	0.32	มากที่สุด
9	ครู/วิทยากรมีการสร้างบรรยากาศจูงใจ สร้างความสนใจให้ผู้เข้าร่วมค่าย	4.98	0.42	มากที่สุด
รวมด้านวิทยากร		4.88	0.39	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการอบรม				
10	ระยะเวลาในการเข้าค่าย	4.89	0.32	มากที่สุด
11	ระยะเวลาในการบรรยาย	4.61	0.49	มากที่สุด
12	ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมในค่าย	4.77	0.15	มากที่สุด
รวมด้านระยะเวลาการอบรม		4.76	0.38	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์				
13	วัสดุ อุปกรณ์เพียงพอ	4.89	0.32	มากที่สุด
14	วัสดุสอดคล้องตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน	4.91	0.29	มากที่สุด
15	วัสดุ และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย	4.77	0.42	มากที่สุด
16	ระบบเสียง และภาพที่เหมาะสมต่อการเข้าค่าย	4.89	0.32	มากที่สุด
รวมด้านวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์		4.86	0.34	มากที่สุด
ด้านความสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน				
17	กิจกรรมมีความสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน	4.61	0.49	มากที่สุด
18	ความสนใจของผู้เรียนต่อโครงการค่ายภาษาอังกฤษ	4.86	0.35	มากที่สุด
19	ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ภาษาอังกฤษ	4.89	0.32	มากที่สุด
รวมด้านความสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน		4.79	0.41	มากที่สุด
รวมทุกด้าน		4.71	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ด้านปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.71) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านวิทยากร ($\overline{X}$ = 4.98) รองลงมา คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ ($\overline{X}$ = 4.91) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านด้านสถานที่ ($\overline{X}$ = 4.36)

2. ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

จากการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ปรากฏผลการวิเคราะห์ด้านการเรียนรู้ ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเข้าร่วมค่ายการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ด้านการประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation)

Score	N	$\overline{X}$	ΣD	ΣD^2	$t-test$
คะแนน Pre-test	44	5.09	116	3968	18.55*
คะแนน Post-test	44	7.72			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความรู้ความเข้าใจจากการเข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ของนักเรียนโรงเรียนวัดท่างาม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 44 คน ก่อนเข้าร่วมค่ายมีคะแนนเฉลี่ย 5.09 และหลังเข้าร่วมค่ายมีคะแนนเฉลี่ย 7.72 เมื่อเปรียบเทียบค่า t-test แบบ Dependent พบว่า คะแนนหลังเข้าร่วมค่ายสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมค่าย โดยมีค่า t = 18.55 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

จากการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ปรากฏผลการวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการเข้าร่วมค่าย ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ด้านการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการเข้าร่วมค่าย (Behavior Evaluation)

n=44

องค์ประกอบการประเมิน		$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1	นักเรียนสามารถพูดโต้ตอบในขณะที่ทำกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่ว	4.86	0.35	มากที่สุด
2	นักเรียนสามารถออกเสียงได้อย่างชัดเจน	4.77	0.42	มากที่สุด
3	นักเรียนสามารถพูดเป็นประโยคเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้	4.89	0.32	มากที่สุด
4	นักเรียนสามารถใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องและเหมาะกับสถานการณ์	4.77	0.42	มากที่สุด
5	นักเรียนสามารถนำโครงสร้างไวยากรณ์ไปใช้ในประโยคได้อย่างถูกต้อง	4.89	0.32	มากที่สุด
6	นักเรียนได้เรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษจากกิจกรรมในค่าย	4.61	0.49	มากที่สุด
7	นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่วิทยากรอธิบายและสามารถปฏิบัติตามและสื่อสารได้	4.98	0.15	มากที่สุด
8	นักเรียนสามารถใช้ท่าทางเพื่อสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม	4.89	0.32	มากที่สุด
9	นักเรียนมีความเชื่อมั่นและการกล้าแสดงออกในการพูด	4.89	0.32	มากที่สุด
10	นักเรียนชื่นชอบในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ	4.77	0.42	มากที่สุด
รวม		**4.83**	**0.37**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการเข้าร่วมค่าย (Behavior Evaluation) โดยรวมทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.83) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่วิทยากรอธิบายและสามารถปฏิบัติตามและสื่อสารได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.98) รองลงมา คือ นักเรียนสามารถพูดเป็นประโยคเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ($\overline{X}$ = 4.89) นักเรียนสามารถนำโครงสร้างไวยากรณ์ไปใช้ในประโยคได้อย่างถูกต้อง ($\overline{X}$ = 4.89) นักเรียนมีความเชื่อมั่นและการกล้าแสดงออกในการพูด ($\overline{X}$ = 4.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้เรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษจากกิจกรรมในค่าย ($\overline{X}$ = 4.61)

4. ผลการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

จากการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ปรากฏผลการวิเคราะห์ด้านผลลัพธ์เชิงปริมาณ ดังตารางที่ 4 และด้านผลลัพธ์เชิงคุณภาพ ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ด้านการประเมินผลลัพธ์เชิงปริมาณ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ด้านการประเมินผลลัพธ์ (Results Evaluation)

องค์ประกอบการประเมิน		$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1	นักเรียนของท่านสามารถพูดโต้ตอบในขณะที่ทำกิจกรรมได้อย่าง	5.00	0.00	มากที่สุด

องค์ประกอบการประเมิน		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	คล่องแคล่ว เหมาะสม			
2	นักเรียนของท่านสามารถออกเสียงได้อย่างชัดเจน	4.00	0.00	มาก
3	นักเรียนของท่านสามารถพูดเป็นประโยคเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้	3.50	0.71	ปานกลาง
4	นักเรียนของท่านสามารถใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องและเหมาะกับสถานการณ์	5.00	0.00	มากที่สุด
5	นักเรียนของท่านสามารถนำโครงสร้างไวยากรณ์ไปใช้ในประโยคได้อย่างถูกต้อง	3.00	0.00	ปานกลาง
6	นักเรียนของท่านได้เรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษจากกิจกรรมในค่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
7	นักเรียนของท่านเข้าใจในสิ่งที่วิทยากรอธิบายและสามารถปฏิบัติตามและสื่อสารได้	5.00	0.00	มากที่สุด
8	นักเรียนของท่านสามารถใช้ท่าทางเพื่อสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
9	นักเรียนของท่านเกิดความเชื่อมั่นและการกล้าแสดงออก	5.00	0.00	มากที่สุด
10	นักเรียนชื่นชอบในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม		4.55	0.71	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ด้านการประเมินผลลัพธ์ (Results Evaluation) โดยรวมทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนของท่านสามารถพูดโต้ตอบในขณะที่ทำกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่ว เหมาะสม ($\bar{X}$ = 5.00) นักเรียนของท่านสามารถใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องและเหมาะกับสถานการณ์ ($\bar{X}$ = 5.00) นักเรียนของท่านได้เรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษจากกิจกรรมในค่าย ($\bar{X}$ = 5.00) นักเรียนของท่านเข้าใจในสิ่งที่วิทยากรอธิบายและสามารถปฏิบัติตามและสื่อสารได้ ($\bar{X}$ = 5.00) นักเรียนของท่านสามารถใช้ท่าทางเพื่อสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 5.00) นักเรียนของท่านเกิดความเชื่อมั่นและการกล้าแสดงออก ($\bar{X}$ = 5.00) และนักเรียนชื่นชอบในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 5.00) รองลงมา คือ นักเรียนของท่านสามารถออกเสียงได้อย่างชัดเจนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00) และและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนของท่านสามารถนำโครงสร้างไวยากรณ์ไปใช้ในประโยคได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}$ = 3.00)

4.2 ผลการวิเคราะห์ด้านการประเมินผลลัพธ์เชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์ครูประจำชั้น จำนวน 3 คน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ ด้วยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 คน สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังนี้

การจัดโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun ผู้เข้าร่วมค่ายสามารถพัฒนาทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสม มีความกล้าแสดงออกในการพูดภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น ขณะทำกิจกรรมสามารถตอบโต้กับวิทยากรได้อย่างคล่องแคล่ว เข้าใจในสิ่งที่วิทยากรสื่อออกมา กิจกรรมในค่ายมีความเหมาะสมกับความต้องการและวัยของนักเรียน และนักเรียนยังสามารถใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้เหมาะสมตามสถานการณ์ วิทยากรสามารถสร้างบรรยากาศจูงใจ สร้างความสนใจให้แก่นักเรียน มีเทคนิคต่างๆมาถ่ายทอดเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย

ผลของการจัดโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun ส่งผลดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของผู้เข้าร่วมค่าย เนื่องจากทำให้นักเรียนมีเจคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น นักเรียนสามารถออกเสียงได้อย่างชัดเจน มีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออกในการพูด

ภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมค่ายไปใช้ในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และยังสามารถบูรณาการการเรียนรู้ไปยังกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้อีกด้วย

การจัดโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษให้เพิ่มขึ้นได้เป็นอย่างดี จากการสังเกตผลการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในปีการศึกษา 2566

ในการจัดโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun ในครั้งถัดไป สถานศึกษาจะมีการประสานงานจากหน่วยงานภายนอก เช่น สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มาร่วมให้ความรู้และดำเนินกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับสถานศึกษา และร่วมเป็นภาคีเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดกิจกรรมสนุกสนานแก่นักเรียนพร้อมทั้งสอดแทรกความรู้และทักษะในการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษ

อภิปรายผล

ผลการประเมินด้านปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) พบว่า ปฏิกิริยาตอบสนองต่อโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีผลลัพธ์โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.71) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านวิทยากร ($\bar{X}$ = 4.98) รองลงมา คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ ($\bar{X}$ = 4.91) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสถานที่ ($\bar{X}$ = 4.36) ทั้งนี้ เพราะวิทยากรที่ดำเนินการจัดโครงการเป็นผู้มีคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ ตรงตามเนื้อหาหลักสูตร รวมทั้งเป็นผู้มีประสบการณ์ รอบรู้ในเนื้อหาที่สอน นอกจากนี้วิทยากรยังสามารถถ่ายทอดและสื่อสารได้น่าสนใจ เข้าใจง่ายชัดเจน สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เข้าร่วมค่ายได้เป็นอย่างดี มีสื่อการการอบรมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและมีความเหมาะสมตรงตามกลุ่มเป้าหมาย วิทยากรยังมีบุคลิกภาพ ท่วงท่า น้ำเสียงที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมค่าย สอดคล้องกับฟาร่า สุไลมานและนูรฮัสวานี บอตอ (2563) ได้วิจัยเรื่องกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอิสลามสันติชนกรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับ จารุพัชร์ คุรุตาประภา (2566) ศึกษาการประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรปฐมนิเทศข้าราชการพนักงานราชการ และพนักงานส่วนท้องถิ่น ก่อนเริ่มปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริค พบว่า การประเมินปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอในผลการต่อการฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินด้านการเรียนรู้ (Learning Evaluation) พบว่า ความรู้ความเข้าใจจากการเข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ของนักเรียนโรงเรียน วัดท่างาม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 44 คน ก่อนเข้าร่วมค่ายมีคะแนนเฉลี่ย 5.09 และหลังเข้าร่วมค่ายมีคะแนนเฉลี่ย 7.72 เมื่อเปรียบเทียบค่า t-test แบบ Dependent พบว่า คะแนนหลังเข้าร่วมค่ายสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าเข้าร่วมค่าย โดยมีค่า t = 18.55 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะว่าสอดคล้องกับ จารุพัชร์ คุรุตาประภา (2566) ศึกษาการประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรปฐมนิเทศข้าราชการ พนักงานราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น ก่อนเริ่มปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลลัพธ์ของผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรปฐมนิเทศข้าราชการพนักงานราชการ และพนักงานส่วนท้องถิ่นก่อนเริ่มปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 โดยการประยุกต์ใช้แบบจำลองเคิร์กแพทริค ผลการศึกษาพบว่า การประเมินการเรียนรู้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้หลังการฝึกอบรมที่เพิ่มขึ้น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้อง Sunardi (2013) นักศึกษามหาวิทยาลัย Tanjungpura Indonesia วิจัยเรื่องการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยทดสอบก่อนเรียน และหลังจากใช้บทบาทสมมติในการสอน หลังจากนั้นทดสอบหลังเรียนพบว่ามีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 11.47

ผลการประเมินด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการเข้าร่วมค่าย (Behavior Evaluation) พบว่า หลังจากที่ผู้เข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 แล้วมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป มีผลลัพธ์โดยรวมทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.83) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่วิทยากรอธิบายและสามารถปฏิบัติตามและสื่อสารได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.98) รองลงมา คือ นักเรียนสามารถพูดเป็นประโยคเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ($\overline{X}$ = 4.89) นักเรียนสามารถนำโครงสร้างไวยากรณ์ไปใช้ในประโยคได้อย่างถูกต้อง ($\overline{X}$ = 4.89) นักเรียนมีความเชื่อมั่นและการกล้าแสดงออกในการพูด ($\overline{X}$ = 4.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้เรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษจากกิจกรรมในค่าย ($\overline{X}$= 4.61) ทั้งนี้เพราะโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม เป็นโครงการที่ทำให้นักเรียนพูดโต้ตอบในขณะที่ทำกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่ว ได้เรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษ ได้คำศัพท์ใหม่จากกิจกรรมในค่าย มีความเชื่อมั่นและการกล้าแสดงออกในการพูดภาษาอังกฤษ สอดคล้อง อินธิรา เกื้อเสนาะ (2562) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษที่มีต่อทักษะการฟังและ การพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองขนาก ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการฟัง – พูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนเพิ่มขึ้นจากระดับพอใช้ไปสู่ระดับดีหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของผู้เรียนเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางไปสู่ระดับดีหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ และเกมภาษาและกิจกรรมในค่ายภาษาอังกฤษทุกประเภท มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาความสามารถด้านการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษของผู้เรียน

ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ (Results Evaluation) ผลการประเมินพบว่า โครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีผลลัพธ์จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ดังนี้ ทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนดีขึ้นมาก นักเรียนกล้าที่จะพูดโต้ตอบโดยใช้ภาษาอังกฤษกับวิทยากรและเพื่อนได้เป็นอย่างดี พูดออกเสียงชัดเจนและมั่นใจ นักเรียนพยายามที่จะพูดเป็นประโยค นำคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้ในค่ายมาประกอบเป็นประโยคเพื่อสื่อสาร เจคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเกิดขึ้นกับนักเรียนหลายคน เช่น เด็กชายปรเมษ ชั้นป.5 เปลี่ยนจากเด็กขี้อาย ไม่ตั้งใจเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ไปเป็นเด็กที่กล้าแสดงออก กล้าที่จะพูดภาษาอังกฤษกับวิทยากร วิทยากรสร้างกำลังใจให้นักเรียน ชื่นชมนักเรียนที่ฟังแล้วพูดภาษาอังกฤษ ทำให้นักเรียนชอบภาษาอังกฤษมากขึ้น และนักเรียนยังกล้าใช้ภาษาอังกฤษกับครูอีกด้วย นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการร่วมค่ายไปใช้ในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในชั้นเรียนเป็นอย่างดี กล้าที่จะพูดภาษาอังกฤษกับครูด้วยท่าทางที่มั่นใจ ในการเรียนเนื้อหาวิชาสามารถเขียนคำศัพท์และประโยคได้ถูกต้องมากขึ้น และยังสนุกกับการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น ในการจัดค่ายครั้งถัดไป สมควรมีการจัดอีก แต่อาจจะจัดหาสถานที่ที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก มีบรรยากาศที่เย็นสบาย มีพัดลมที่เพียงพอ นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วม โดยในส่วนของการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น การจัดโครงการค่ายภาษาอังกฤษ นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ มีความกล้าแสดงออกในการพูดภาษาอังกฤษกับเพื่อนมากยิ่งขึ้น ตอนทำกิจกรรมนักเรียนสามารถตอบโต้กับวิทยากรได้อย่างมั่นใจ มีความเข้าใจในสิ่งที่วิทยากรสอน กิจกรรมในค่ายมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และนักเรียนยังสามารถใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้เหมาะสม วิทยากร

สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน สร้างความสนใจให้แก่นักเรียน มีเทคนิคต่าง ๆ มาถ่ายทอดเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจได้ นักเรียนมีเจคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น นักเรียนสามารถออกเสียงได้อย่างชัดเจน มีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออกในการพูดภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมค่ายไปใช้ในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และยังสามารถบูรณาการการเรียนรู้ไปยังกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้อีกด้วย จากการสังเกตผลการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้น ในปีการศึกษา 2566 ในการจัดโครงการค่ายภาษาอังกฤษ ในครั้งถัดไป สถานศึกษาจะมีการประสานงานจากหน่วยงานภายนอก เช่น สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มาร่วมให้ความรู้และดำเนินกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับสถานศึกษา และร่วมเป็นภาคีเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดกิจกรรมสนุกสนาน สอดคล้องกับอโณทัย พลเยี่ยม เพชรแสง (2561) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษา และสอดคล้องกับฟาร่า สุไลมานและนูรฮัสวานี บอตอ (2563) ได้วิจัยเรื่อง กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอิสลามสันติชนกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการฟัง - พูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนเพิ่มขึ้นจากระดับพอใช้ไปสู่ระดับดี หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของผู้เรียนเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางไปสู่ระดับดีหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ เกมภาษาและกิจกรรมในค่ายภาษาอังกฤษทุกประเภทมีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน และผู้เรียนมีความพอใจในระดับปานกลางถึงระดับมากต่อเกมภาษาและกิจกรรมในค่ายภาษาอังกฤษ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการประเมินผลโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ดังภาพที่ 2

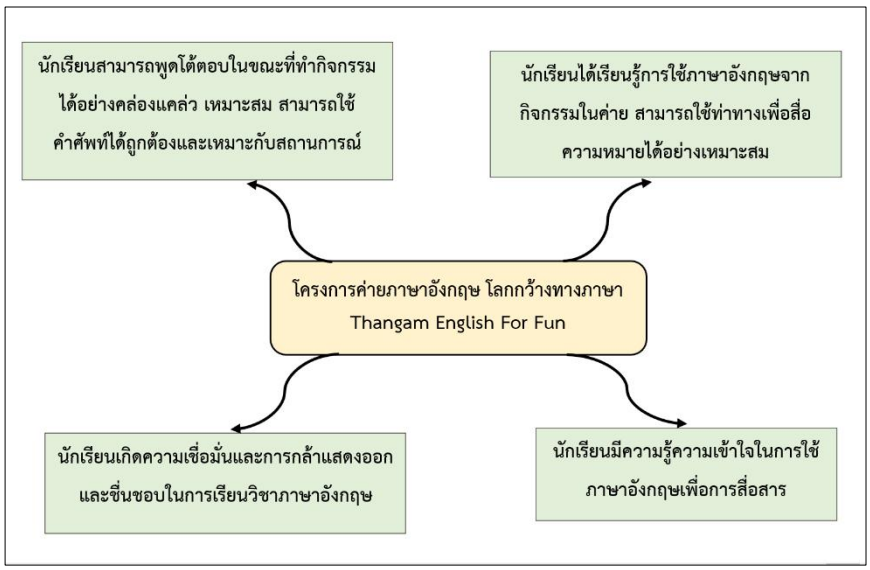

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการประเมิน

จากภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้จากการประเมินผลโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ทำให้เห็นว่าโครงการค่ายภาษาอังกฤษช่วยทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อ

การสื่อสาร สามารถพูดโต้ตอบในขณะที่ทำกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่ว เหมาะสม สามารถใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องและเหมาะกับสถานการณ์ ได้เรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษจากกิจกรรมในค่าย สามารถใช้ท่าทางเพื่อสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม เกิดความเชื่อมั่นและการกล้าแสดงออก และชื่นชอบในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และสุดท้ายส่งผลให้ผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลและเอื้อประโยชน์แก่ทุกฝ่ายต่อไป

สรุป

ด้านปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) ผลการประเมินพบว่า ปฏิกิริยาตอบสนองต่อโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีผลลัพธ์โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านวิทยากร รองลงมา คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสถานที่

ด้านการเรียนรู้ (Learning Evaluation) ผลการประเมินพบว่า ความรู้ความเข้าใจจากการเข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ของนักเรียนโรงเรียนวัดท่างาม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 44 คน ก่อนเข้าร่วมค่ายมีคะแนนเฉลี่ย 5.09 และหลังเข้าร่วมค่ายมีคะแนนเฉลี่ย 7.72 เมื่อเปรียบเทียบค่า t-test แบบ Dependent พบว่า คะแนนหลังเข้าร่วมค่ายสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าเข้าร่วมค่าย โดยมีค่า t = 18.55 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการเข้าร่วมค่าย (Behavior Evaluation) ผลการประเมินพบว่า หลังจากที่ผู้เข้าร่วมโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 แล้วมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป มีผลลัพธ์โดยรวมทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่วิทยากรอธิบายและสามารถปฏิบัติตามและสื่อสารได้อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนสามารถพูดเป็นประโยคเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ นักเรียนสามารถนำโครงสร้างไวยากรณ์ไปใช้ในประโยคได้อย่างถูกต้อง และนักเรียนมีความเชื่อมั่นและการกล้าแสดงออกในการพูด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้เรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษจากกิจกรรมในค่าย

ด้านผลลัพธ์ (Results Evaluation) ผลการประเมินพบว่า โครงการค่ายภาษาอังกฤษโลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีผลลัพธ์โดยรวมทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนสามารถพูดโต้ตอบในขณะที่ทำกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่ว เหมาะสม นักเรียนสามารถใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องและเหมาะกับสถานการณ์ นักเรียนได้เรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษจากกิจกรรมในค่าย นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่วิทยากรอธิบายและสามารถปฏิบัติตามและสื่อสารได้ นักเรียนสามารถใช้ท่าทางเพื่อสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นและการกล้าแสดงออก และนักเรียนชื่นชอบในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนสามารถออกเสียงได้อย่างชัดเจนอยู่ในระดับมาก และและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนสามารถนำโครงสร้างไวยากรณ์ไปใช้ในประโยคได้อย่างถูกต้อง

โดยในส่วนของการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น การจัดโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun ผู้เข้าร่วมค่ายสามารถพัฒนาทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะ มี

ความกล้าแสดงออกในการพูดภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น ขณะทำกิจกรรมสามารถตอบโต้กับวิทยากรได้อย่างคล่องแคล่ว ยังสามารถใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้เหมาะสมตามสถานการณ์ และส่งผลดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของผู้เข้าร่วมค่าย นักเรียนมีเจคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และยังสามารถบูรณาการการเรียนรู้ไปยังกลุ่มสาระต่าง ๆ และยังทำให้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษให้เพิ่มขึ้นได้เป็นอย่างดี ในการจัดค่ายครั้งถัดไปสถานศึกษาจะมีการประสานงานจากหน่วยงานภายนอก เช่น สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มาร่วมให้ความรู้และดำเนินกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับสถานศึกษา และร่วมเป็นภาคีเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดกิจกรรมสนุกสนานแก่นักเรียนพร้อมทั้งสอดแทรกความรู้และทักษะในการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) ควรนำผลการประเมินโครงการเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเผยแพร่และการนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

1.2) ควรมีการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน หรือระหว่างโรงเรียนที่อยู่ต่างสังกัดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

1.3) สถานศึกษาควรมีการประสานงานจากหน่วยงานภายนอก และร่วมเป็นภาคีเครือข่าย และสามารถบูรณาการการเรียนรู้ไปยังกลุมสาระต่าง ๆ ได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการประเมินโครงการค่ายภาษาอังกฤษ โลกกว้างทางภาษา Thangam English For Fun โรงเรียนวัดท่างาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ในทุกปีการศึกษาแล้วนำผลการประเมินมาเปรียบเทียบความสำเร็จในการดำเนินงานแต่ละปี

2.2) ควรมีการประเมินโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนดำเนินงานขึ้นทุกโครงการ เพื่อได้ทราบผลการดำเนินโครงการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของทุกส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการในปีถัดไป

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). การจัดสาระการเรียนรูกลุมสาระการเรียนรูภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กาญจนา จันทะดวง. (2542). พฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษ. สกลนคร: สถาบันราชภัฏสกลนคร.

จารุพัชร์ คุรุตาประภา. (2566). การประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรปฐมนิเทศข้าราชการ พนักงานราชการ และพนักงานส่วนท้องถิ่น ก่อนเริ่มปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ธำรงศักดิ์ คงคาสวัสดิ์. (2554). การจัดการฝึกอบรมให้มีประสิทธิผลอย่าง training officer มืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

ฟาร่า สุไลมาน และนูรฮัสวานี บอตอ. (2563). การพัฒนาสื่อการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่บูรณาการบริบทท้องถิ่นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในจังหวัดยะลา. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ศิรภัสสรศ์ วงศ์ทองดี. (2556). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อโณทัย พลเยี่ยม เพชรแสง. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษา. Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts). 40(3), 12-24.

อินธิรา เกื้อเสนาะ. (2562). ผลของกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษที่มีต่อทักษะการฟังและ การพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองขนาก ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย 1 มีนาคม พ.ศ 2562 (น. 631-642). ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

Kirkpatrick, D. L. (1975). Evaluating Training Program. WI: American Society for Training and Development, Inc.

Sunardi. (2013). Teaching Speaking Ability Through Role Play. Tanjungpura University.

การประเมินโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

Evaluation of the project to develop English speaking skills for international communication BanThaThai School, Suratthani Primary Educational Service Area Office 2

จันทิมา ทองอ่อน
Jantima Thongon
อรรครา ธรรมาธิกุล
Akra Thammathikul
วีระยุทธ ชาตะกาญจน์
Werayut Chatakan
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
E-mail: Chantima@Kjst.ac.th

Received: 9 July 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted: 24 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินด้านจุดมุ่งหมาย ด้านกระบวนการ และ ด้านผลผลิต ของผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ครูและนักเรียน โรงเรียนบ้านท่าไท ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็น แบบทดสอบ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปข้อความคิด ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านจุดมุ่งหมาย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ ($\overline{X}$= 4.39) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นประเด็นการอบรมมี ครู/วิทยากรมีการสร้างบรรยากาศจูงใจให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสนใจการ ฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ด้านกระบวนการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านผลผลิตของโครงการทางการศึกษา ($\overline{X}$= 4.24) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นโครงการมีความเหมาะสมกับประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3) ด้านผลผลิต พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\overline{X}$ = 4.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ $\overline{X}$= 4.7) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อ

พิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถผู้เข้ารับการอบรมรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ของสังคม และสภาพแวดล้อม ยอมรับ และปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข ฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ, การสื่อสาร

Abstract

The objectives of this research article are to evaluate the aims. process side and product side of the participants in the project to develop English speaking skills for international communication Ban Tha Thai School Surat Thani Educational Service Area Office, Area 2, sample group consisting of teachers and students Ban Tha Thai School, academic year 2023, totaling 30 students by purposive selection. Tools used for evaluation Consisting of opinion questionnaires, tests, observation forms, and interviews, data were analyzed using statistics, mean (Mean), standard deviation (Standard Deviation) and content analysis summarizing thought statements. The research results found that: 1) In terms of objectives, it was found that overall, it was at the highest level ($\bar{X}$=4.53) When considering each aspect, it was found that when considering each aspect It was found that the suitability of the materials and equipment Audio-visual aids ($\bar{X}$= 4.39) had the highest mean when considering each issue. It was found that training issues had Teachers/lecturers have created the atmosphere motivates trainees to be interested in Training has the highest average has the highest average. 2) In terms of process, it was found that overall, it was at the highest level ($\bar{X}$= 4.31). When considering each aspect, it was found that when considering each aspect It was found that the output aspect of the educational project ($\bar{X}$= 4.24) had the highest average when considering each issue. It was found that the project issues were appropriate to the population and target group. training has the highest average. 3) In terms of productivity, it was found that overall, it was at the highest level ($\bar{X}$= 4.34) when considering each aspect. It was found that the trainees were able to apply the knowledge from the training to their daily lives. ($\bar{X}$=4.7) had the highest average when considering each issue. It was found that the issues trainees were able to Trainees are aware of changes in society and the environment, accept and adapt to live happily with others. Training has the highest average.

Keywords: Project Evaluation, English Speaking Skills, Communication

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกเกิดความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพิ่มขึ้น การติดต่อสื่อสาร และการเดินทางของข้อมูลที่รวดเร็ว เป็นผลทำให้ ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาประเทศให้มีศักยภาพมากขึ้น เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ โลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ที่ทำให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างประเทศทำให้ผู้ที่สื่อสารภาษาอังกฤษได้เปรียบในทุกทาง สอดคล้อง กับกระทรวงศึกษาธิการที่มีการกำหนดนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียน เป็นคนที่ก้าวทันโลกและใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมผลิตกำลังคน และพัฒนาขีดความสามารถของบุคคล ให้มีความพร้อมและสามารถปรับตัวพร้อมรับความ เปลี่ยนแปลงในอนาคต ในศตวรรษที่ 21 ที่การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจำเป็นอย่างมาก และด้วย นโยบายรัฐบาล ให้ส่งเสริมบทบาทและยกระดับคุณภาพภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เป็นประโยชน์ด้านการศึกษา การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และในการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อให้สามารถพัฒนาประเทศไปสู่การแข่งขันด้านเศรษฐกิจ เข้าใจความแตกต่างของ การเมือง และวัฒนธรรมในโลกยุคโลกาภิวัฒน์ การเรียนภาษาต่างประเทศช่วยให้ผู้เรียนมี วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถใช้ภาษาที่ถูกต้องสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ และสามารถถ่ายทอด วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ไทยไปสู่สังคมโลก (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) ที่ระบุว่าการศึกษาไทยในอนาคตต้องพัฒนาคนให้มีทักษะที่สำคัญ มีความรู้ความสามารถเพื่อการดำรงอยู่ ในโลกยุคโลกาภิวัฒน์ได้ การศึกษาภาษาต่างประเทศจึง สำคัญอย่างมากโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในยุคปัจจุบันนั้น จะเน้นการประยุกต์แนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Commucative Approach) โดยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะทางการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยเฉพาะทักษะด้านการพูดเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนภาษาต่างประเทศ เป็นทักษะที่แสดงถึงความสำเร็จในการเรียนภาษา

โดยทั่วไปแล้วการเรียนการสอน ในสถานศึกษา กำหนดให้วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในหลักสูตร มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ พัฒนาศักยภาพการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งนี้เนื่องจากภาษาต่างประเทศสำคัญอย่างมาก และเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างบุคคลในหลายประเทศ และในการประกอบอาชีพตลอดจน เพื่อให้สามารถนำประเทศไปสู่การแข่งขันด้านเศรษฐกิจ ภาษาอังกฤษที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนมีมีความคิดกว้างไกล ติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติใน สถานการณ์ต่างๆได้ในชีวิตจริงและการประกอบอาชีพ และกระทรวงศึกษาธิการได้เห็นถึง ความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษ จึงมีนโยบายให้จัดการเรียนการสอนการใช้ภาษาอังกฤษ โดยเป็นการจัดอย่างมีคุณภาพ และใช้ได้จริง และนำไปพัฒนาต่อยอดภาษาอังกฤษต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยเฉพาะการพูดภาษาอังกฤษ จึงจำเป็นในชีวิตประจำวัน และการทำงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากการพูดเป็นสื่อให้ผู้ฟังเข้าใจถึงสิ่งที่สื่อ ออกมา ไม่ว่าจะในบริบท หรือแง่มุมใด เพราะไม่ว่าบุคคลใดก็สามารถเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ โดยการพูดที่คล่องแคล่วนั้นมาจากการฝึกฝนเรียนรู้จนเข้าใจในบริบทของทักษะการพูดจึงเรียบ เรียงออกมาเป็นข้อความหรือถ้อยคำที่จะสื่อให้ผู้ฟังเข้าใจ แต่เนื่องจากการเรียนการสอน ในประเทศไทยเน้นแต่ความถูกต้องของไวยากรณ์ผู้เรียนเรียนไปเพื่อสอบ เรียนจากการท่องจำ เมื่อพบชาวต่างชาติก็จะไม่กล้าพูดภาษาอังกฤษ หรือไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าพูด เพราะกลัวการดูถูก สอดคล้องกับความเห็นของ (กุลชนก ทิพฤาชา, 2550) ที่กล่าวว่าอุปสรรคของการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ นักเรียนไทยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษ ทำให้แทบจะไม่มีโอกาสพูดภาษาอังกฤษ นอกเหนือจากการเรียน ภาษาอังกฤษในห้องเรียน ซึ่ง

ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนทักษะการพูดอย่างสม่ำเสมอ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในสถานการณ์ที่คล้ายกันในชีวิตจริง

จากความสำคัญของการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ ในการพัฒนาทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารกับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยผู้วิจัยได้เลือกวิจัยกลุ่มประชากรนี้ เนื่องจากผู้วิจัยมีความตระหนักได้ถึงปัญหา และต้องการ พัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร การทำงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพคือ การทำงานร่วมกันและมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม การทำงานร่วมกลุ่มนั้นเป็นการตอบสนองความต้องการ พื้นฐานของมนุษย์ ที่เป็นสัตว์สังคมและมีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ทำให้รวมพลังความคิด ความสามารถของมนุษย์ที่มีอย่างจำกัดของแต่ละคน เพื่อสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ไม่สามารถทำคนเดียวได้ นอกจากนี้การทำงานกลุ่มช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมกลุ่มที่มีความคิดแตกต่างออกไป เป็นการพัฒนาให้เกิดความงอกงามของความรู้จากการทำงานเป็นกลุ่มการเรียนรู้แบบทีม เป็นฐาน ซึ่งสำคัญและจำเป็นมากในสังคมยุคปัจจุบัน ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันโดยกระบวนการทีมเป็นสิ่งที่มีบทบาทในการอยู่ร่วมกัน

จากผลดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการโรงเรียนบ้านท่าไท ปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล พบว่า ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง และอย่างไรก็ตามก็ยังต้องพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนบ้านท่าไท จึงจำเป็นต้องดำเนินการตามโครงการเพื่อพัฒนานักเรียนให้สื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อยอดในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษต่อไปในอนาคตอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อการประเมินด้านจุดมุ่งหมายของโครงการ การประเมินผู้เรียนที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
2. เพื่อการประเมินด้านกระบวนการของโครงการโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต2
3. เพื่อการประเมินผลผลิตของโครงการ ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต2

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินด้านจุดมุ่งหมายของโครงการ ประเมินด้านกระบวนการขอโครงการ และเพื่อประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler’s Model) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ (1) ด้านจุดมุ่งหมาย (2) ด้านกระบวนการ และ (3) ด้านผลผลิต

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและนักเรียน โรงเรียนบ้านท่าไท ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 131 คน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ครูและนักเรียน โรงเรียนบ้านท่าไท ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 30 คน ดังนี้ ครู จำนวน 5 คน โดยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 4-6 จำนวน 25 คน โดยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถาม สำหรับนักเรียน

2) แบบทดสอบวัดความรู้สำหรับนักเรียน

3) แบบสังเกตสำหรับครู

4) แบบสัมภาษณ์สำหรับครู

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขอหนังสือสัมภาษณ์จากมหาวิทยาลัย เก็บรวบรวมข้อมูล สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เลือกผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูล ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัย สัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการวิเคราะห์ แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์นำสู่การ สรุปจากข้อมูลต่างๆที่รวบรวมได้โดยทำไปพร้อมๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจน ก็จะไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อให้สามารถตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี โดยขั้นตอนการศึกษาสภาพ เรียบเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ออกเป็นประเด็น ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง จัดทำร่างแนวทาง

ผลการวิจัย

จากการวิจัยประเมินโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามรูปแบบการประเมินแบบไทเลอร์ ดังนี้

1. การประเมินด้านจุดมุ่งหมายของโครงการ การประเมินผู้เรียนที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต2

ผลการประเมินด้านจุดมุ่งหมายของผู้เข้าร่วม โครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินด้านจุดมุ่งหมายของผู้เข้าร่วมอบรมโครงการ

รายการ	ความคิดเห็น		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา	**4.21**	**0.08**	**มาก**
1. การอบรมมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับการพูดภาษาอังกฤษ	4.16	0.86	มาก
2. การอบรมมีความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในเนื้อหา	4.24	0.64	มาก
3. การอบรมมีเนื้อหากิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียน	4.32	0.69	มาก
4. การอบรมมีภาพประกอบสื่อสารความหมายได้ตรงกับเนื้อหาและใช้ได้ในชีวิตประจำวัน	4.12	0.78	มาก
ด้านความเหมาะสมของสถานที่	**4.32**	**0.05**	**มาก**
5. สถานที่อบรมมีความเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้และ กิจกรรมของโครงการ	4.36	0.75	มาก
6. สถานที่สนับสนุนการอบรม ให้แก่นักเรียน	4.28	0.54	มาก
ด้านความเหมาะสมของสถานที่	**4.36**	**0.11**	**มาก**
7. สถานที่จัดกิจกรรมเหมาะสมกับการดำเนินการอบรม	4.28	0.67	มาก
8. สถานที่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการดำเนินการอบรม	4.44	0.76	มาก
ด้านความเหมาะสมของวิทยากร	**4.32**	**0.32**	**มาก**
9. ครู/วิทยากรผู้รับผิดชอบ มีจำนวนเพียงพอกับกิจกรรม	4.32	0.58	มาก
10. ครู/วิทยากรมีความรู้ และเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่บรรยาย	4.28	0.79	มาก
11. ครู/วิทยากรมีการสร้าง บรรยากาศจูงใจให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสนใจการฝึกอบรม	4.36	0.75	มาก
12. ครู/วิทยากรมีเทคนิค วิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างง่าย	4.32	0.74	มาก
ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการอบรม	**4.27**	**0.1**	**มาก**
13. ระยะเวลาในการอบรม	4.4	0.70	มาก
14. ระยะเวลาซักถามของวิทยากร	4.24	0.72	มาก
15. ระยะเวลาในการบรรยาย	4.28	0.73	มาก
16. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมการอบรม	4.16	0.68	มาก
ด้านความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์	**4.39**	**0.16**	**มาก**
17. มีวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอต่อการอบรม	4.4	0.81	มาก
18. มีวัสดุสอดคล้องตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน	4.6	0.64	มาก
19. มีระบบเสียง และภาพที่เหมาะสมต่อการอบรม	4.36	0.7	มาก
20. มีวัสดุ และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย	4.2	0.76	มาก
รวมด้านจุดมุ่งหมาย	**4.3**	**0.73**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินจุดมุ่งหมายของโครงการของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการด้านจุดมุ่งหมายในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.3) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ ($\bar{X}$= 4.39) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านความเหมาะสมของสถานที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$=4.36) ด้านความเหมาะสมของวิทยากร ($\bar{X}$ = 4.32) ด้านความเหมาะสมของสถานที่ ($\bar{X}$= 4.32) และด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการอบรม ($\bar{X}$ = 4.32) ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา($\bar{X}$ = 4.21) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นการอบรมมี ครู/วิทยากรมีการสร้าง บรรยากาศจูงใจให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความ

สนใจการ ฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$= 4.36) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นครู/วิทยากรมีเทคนิค วิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างง่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.32) และประเด็นมีวัสดุ และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}$ = 4.2) โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมค่อนข้างต่ำแสดงว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการการประเมินจุดมุ่งหมายสอดคล้องกัน

2. การประเมินด้านกระบวนการของโครงการโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต2

ผลการประเมินการกระบวนการของผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินด้านกระบวนการโดยรวมของผู้เข้าฝึกอบรมโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 (N=5)

รายการ	ความคิดเห็น		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
1.การประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ	**4.4**	**0.32**	**มาก**
1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการวัดหลังจากจัดประสบบการณ์การเรียนอย่างชัดเจน	4.4	0.89	มาก
1. 2 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพด้านการพูดภาษาอังกฤษ	4.4	0.54	มาก
1. 3 การจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมในโครงการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4	0.7	มาก
1.4 โครงการมีความเหมาะสมกับประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	4.8	0.44	มาก
2.การนำโครงการไปปฏิบัติ	**4.4**	**0.16**	**มาก**
2.1 การประชุมเพื่อชี้แจงการดำเนินโครงการให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	4.4	0.54	มาก
2.2 จัดกิจกรรมที่ใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน	4.2	0.83	มาก
2.3 ส่งเสริมผู้เรียนในด้านการพูดภาษาอังกฤษอย่างชัดเจน	4.4	0.54	มาก
2.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดโครงการมีความเหมาะสม	4.6	0.54	มาก
3. ผลผลิตของโครงการทางการศึกษา	**4.24**	**0.20**	**มาก**
3.1 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	4.4	0.89	มาก
3.2 รูปแบบกิจกรรมตอบสนองความต้องการของนักเรียน	4.4	0.89	มาก
3.3 เนื้อหาของกิจกรรม หมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของนักเรียน	4.4	0.89	มาก
3.4 ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจและทักษะตามเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	4.2	0.89	มาก
3.5 ผู้เข้าร่วมโครงการมีความสนุกสนานในการทำกิจกรรม	4.2	0.44	มาก
3.6 กิจกรรมในโครงการส่งเสริมให้มีพัฒนาความสามารถด้านการพูด	4	0.70	มาก
3.7 เจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการร่วมกิจกรรม	4.2	0.83	มาก
3.8 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้านการพูดภาษาอังกฤษ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด	3.8	0.44	ปานกลาง
3.9 การบูรณาทางความคิดสู่การทำงานเป็นทีม/การปรับตัวของบุคลากร/การปฏิรูประบบการทำงานเป็นทีม	4.4	0.89	มาก
3.10 ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ/กิจกรรม	4.4	0.89	มาก
รวมการประเมินด้านกระบวนการ	**4.31**	**0.69**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินกระบวนการของโครงการของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการด้านกระบวนการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านผลผลิตของโครงการทางการศึกษา ($\bar{X}$= 4.24) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านการประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$=4.4) การนำโครงการไปปฏิบัติ ($\bar{X}$ = 4.4) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นโครงการมีความเหมาะสมกับประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$= 4.8) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.6) และประเด็นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้านการพูดภาษาอังกฤษ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}$ = 3.8) โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมค่อนข้างต่ำแสดงว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการการประเมินจุดมุ่งหมายสอดคล้องกัน

3. การประเมินผลผลิตของโครงการ ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต2

ตารางที่ 3 ผลการประเมินด้านผลผลิตโดยรวมของผู้เข้าฝึกอบรมโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

รายการ	ความคิดเห็น		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้เข้ารับการอบรมมักจะช่วยเหลือคนอื่นและช่วยเหลือส่วนรวมอยู่เสมอ	4.4	0.89	มาก
2. ผู้เข้ารับการอบรมมีการพูดสนทนาภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติได้	4.6	0.54	มาก
3.ผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาด้านการพูดภาษาอังกฤษ	3.8	0.83	ปานกลาง
4. ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตนในขอบเขต กฎระเบียบของห้องเรียน สถานศึกษา ครอบครัวและประเทศอย่างเคร่งครัด	4.4	0.89	มาก
5. ผู้เข้ารับการอบรมให้ความสำคัญต่อภาษาอังกฤษ	4.2	0.83	มาก
6. ผู้เข้ารับการอบรมมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง และสามารถเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม	4.2	0.83	มาก
7. ผู้เข้ารับการอบรมมีความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้อยู่เสมอ	4.2	0.83	มาก
8. ผู้เข้ารับการอบรมใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี	4.2	0.83	มาก
9. ผู้เข้ารับการอบรมรู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลง ของสังคม และสภาพแวดล้อม ยอมรับ และปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข	4.6	0.89	มาก
10. ผู้เข้ารับการอบรมมีความอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายและสามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานอย่างมีเหตุผล	4.4	0.89	มาก
11. ผู้เข้ารับการอบรมมีการพูดภาษาอังกฤษได้ตรงตามหลักไวยากรณ์	4.2	0.83	มาก

12. ผู้เข้ารับการอบรมมีความกระตือรือรนในการทำกิจกรรม	4.4	0.54	มาก
13. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.7	0.54	มาก
14. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปรับใช้ในการศึกษาเรียนรู้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.4	0.54	มาก
15. ผู้เข้ารับการอบรมทันต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้	4.2	0.83	มาก
16. ผู้เข้ารับการอบรมมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษให้แก่นักเรียน	4	0.70	มาก
17. ผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาตนเองด้านการพูดภาษาอังกฤษของตนเองอยู่เสมอ	4.6	0.54	มาก
18. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการโครงการไปปรับใช้กับชุนชนและสามารถเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้	4.4	0.89	มาก
19. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น	4.6	0.54	มาก
20. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษกับบุคคลอื่นได	4.2	0.83	มาก
รวมผลการประเมินด้านผลผลิต	**4.34**	**0.72**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินด้านผลผลิต ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.34) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็น ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้($\overline{X}$= 4.7) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถผู้เข้ารับการอบรมรู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลง ของสังคม และสภาพแวดล้อม ยอมรับ และปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ($\overline{X}$= 4.6) และ ประเด็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาด้านการพูดภาษาอังกฤษ ($\overline{X}$= 3.8) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรมด้านผลผลิต ของผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 สำหรับนักเรียน (N=25)

ผลการเปรียบเทียบ	ค่าร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง	S.D. ค่าเฉลี่ยของผลต่าง
คะแนนก่อนอบรม	25.25	4.04	1.36	3.96	0.34
คะแนนหลังอบรม	58.75	8	1.70		

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรมโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 25 คน โดยทำแบบทดสอบ พบว่า คะแนนทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 58.75 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 25.25 นอกจากนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมฝึกอบรม ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการ

ทดสอบ ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมโดยรวมอยู่ที่ 4.04 และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 8 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านจุดมุ่งหมายประเมินโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการด้านจุดมุ่งหมายในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.3) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ ($\bar{X}$= 4.39) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านความเหมาะสมของสถานที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$=4.36) ด้านความเหมาะสมของวิทยากร ($\bar{X}$ = 4.32) ด้านความเหมาะสมของสถานที่ ($\bar{X}$= 4.32) และด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการอบรม ($\bar{X}$ = 4.32) ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา($\bar{X}$ = 4.21) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นการอบรมมี ครู/วิทยากรมีการสร้าง บรรยากาศจูงใจให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสนใจการ ฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$= 4.36) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นครู/วิทยากรมีเทคนิค วิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างง่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.32) และประเด็นมีวัสดุ และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}$ = 4.2) โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมค่อนข้างต่ำแสดงว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการการประเมินจุดมุ่งหมายสอดคล้องกันกับ Gill (2016) ได้อธิบาย ไว้ว่า ในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษนั้น ผู้สอนต้องสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้พูดมากเท่าที่จะทำได้ กล่าวคือ การกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพูดนั้นต้องสัมพันธ์กับการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรม รวมถึงผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการพูด เช่น ไม่ขัดจังหวะหากผู้เรียน พูดผิดไวยากรณ์ เป็นต้น กล่าวต่อไปว่า ปัจจัยแรกที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการ สื่อสารคือการฝึกพูดเพื่อเชื่อมโยง ปัจจัยที่สองคือเกิดพัฒนาการด้านการพูด เมื่อเริ่มมีพัฒนาการด้านการพูด แล้วจะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการพูดซึ่งผู้เรียนจะมีกำลังใจในการพูดในสถานการณ์ที่แตกต่างออกไป โดยที่ ผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสในการพูดให้เกิดแก่ผู้เรียนอยู่เสมอ และยังสอดคล้อง กับผลงานวิจัยของ Kalantari and Hashemian (2016) พบว่า หลังเรียนโดยใช้วิธีการเล่าเรื่องทำให้นักเรียนมี ความรู้ด้านคำศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. ด้านกระบวนการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการด้านกระบวนการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านผลผลิตของโครงการทางการศึกษา ($\bar{X}$= 4.24) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านการประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$=4.4) การนำโครงการไปปฏิบัติ($\bar{X}$ = 4.4) ตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นโครงการมีความเหมาะสมกับประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$= 4.8) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.6) และประเด็นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้านการพูดภาษาอังกฤษ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}$ = 3.8) โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมค่อนข้างต่ำแสดงว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการการประเมินจุดมุ่งหมายสอดคล้องกัน กับ Celce-Murcia (2001) ได้กล่าวถึงกระบวนการ สอนที่สามารถพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ เริ่มจากการสร้าง

ประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมที่สร้างขึ้น ที่สำคัญต้องเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย ต่อมาให้ผู้เรียนได้ให้ความคิด สะท้อนกลับต่อกิจกรรมหรือความรู้ที่ได้ โดยในช่วงนี้ผู้สอนอาจจะทำการสังเกตพฤติกรรม อีกทั้งยังสามารถวัด ความเข้าใจของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมได้ และท้ายที่สุดผู้เรียนจะเกิดกระบวนการการเรียนรู้ หลังจากที่ได้ ร่วมทำกิจกรรม สะท้อนความรู้ และสรุปองค์ความรู้หลังการจัดกิจกรรม ซึ่งกระบวนการทั้งหมดจะทำให้ ผู้เรียนเกิดการวางแผนและเป็นความท้าทายให้ตนเองในครั้งถัดไป ทั้งนี้จากผลการวิจัยของ Dogan and Cifci (2021) กล่าวว่า หลังเรียนด้วยการพูดโดยใช้การเล่าเรื่องสูงกว่าก่อนเรียน การจัดการเรียนโดยใช้การเล่าเรื่อง ทำให้ระดับความวิตกกังวลหลังเรียนต่ำกว่าก่อนเรียน และจากการแปลผลข้อมูลแบบสอบถาม พบว่า มาก ที่สุด 86.66% ของนักเรียนทั้งหมดพบว่าการเรียนโดยใช้การเล่าเรื่องสามารถสร้างความบันเทิง มีทัศนคติที่ดี ต่อการเรียนมากขึ้น และ 80% ของนักเรียนทั้งหมดพบว่าการเรียนโดยใช้การเล่าเรื่องสามารถพัฒนาทักษะ การพูดได้ และงานวิจัยของ Ikrammuddin (2017) พบว่า ระดับค่าเฉลี่ยหลังเรียนด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง สูง กว่าก่อนเรียน และจากการแปลผลแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการเล่าเรื่องสามารถ ส่งเสริมความตั้งใจในการพูด และการเล่าเรื่องยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ ในที่ทำงาน อีก ทั้งนักเรียนมีเจคติที่ดีต่อการเรียนมากขึ้น

3. ด้านผลผลิตประเมินโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการด้านผลผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.34) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็น ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้($\overline{X}$= 4.7) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถผู้เข้ารับการอบรมรู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลง ของสังคม และสภาพแวดล้อม ยอมรับ และปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข ($\overline{X}$= 4.6) และ ประเด็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาด้านการพูดภาษาอังกฤษ ($\overline{X}$= 3.8) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมค่อนข้างต่ำ แสดงว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการการประเมินจุดมุ่งหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kalantari and Hashemian (2016) และ Ikrammuddin (2017) ที่พบว่าการเล่าเรื่องทำให้เกิดแรงจูงใจและเจตคติที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษ และงานของ Hidayati (2019) และ Safira et al. (2020) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเล่าเรื่องช่วยพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษและ เสริมสร้างความมั่นใจในการสื่อสาร

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า มีการจัดเนื้อหาที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม ออกแบบเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหัวข้อการอบรม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรอบรม ตลอดจนเอกสารที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมในโครงการช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพูดภาษาอังกฤษได้อย่าง่ายดาย ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีคะแนนผลการทดสอบ หลังเข้าร่วมฝึกอบรม สูงกว่าคะแนนก่อนอบรม โดยพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังอบรมของนักเรียนที่เห็นได้ชัดเจนเป็นเชิงประจักษ์คือ นักเรียน สามารถตอบโต้และสนทนาภาษาอังกฤษกับครูผู้สอนและเพื่อนได้อีก ซึ่งโรงเรียนควรนำผลการดำเนินตามโครงการที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และควรสนับสนุนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้นักเรียน เพื่อขยายผลการพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษ ด้วยกิจกรรมหรือวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรม โครงการรวมไปถึงการร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เป็นต้น

สรุป

สภาพการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในปัจจุบันมีนักเรียนบางส่วนที่ยังมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ จากการทำโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต2 พบว่านักเรียนมีความสนใจวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น

1.การประเมินด้านจุดมุ่งหมายของโครงการ การประเมินผู้เรียนที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต2

2.การประเมินด้านกระบวนการของโครงการโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต2 โดยเริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อม การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ รวมถึงการนำไปปรับปรุงเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานครั้งต่อไป

3. การประเมินผลผลิตของโครงการ ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพิ่มทัศนคติต่อการเรียนทักษะการพูดภาษาอังกฤษ การประเมินแบบสอบถามของนักเรียน ครู ที่มีต่อ โครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล โรงเรียนบ้านท่าไท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องส่งเสริมและสนับสนุนในด้านงบประมาณและอุปกรณ์ ที่ไม่เพียงพอ เพื่อให้โครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล สามารถดำเนินการไปได้ตามเป้าหมาย

1.2) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถ ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

1.3) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีการนิเทศติดตามผลโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล เพื่อนำผลการติดตามไปแก้ไขและพัฒนาโครงการต่อไป

1.4) ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมโครงการ ที่เน้นการส่งเสริมโครงการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสู่สากล ให้ผู้ปกครองและสถานศึกษาใกล้เคียง เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนในสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2) ควรศึกษานวัตกรรมใหม่ๆที่มีความทันสมัยในการช่วยสอนเกี่ยวกับภาษาอังกฤษให้ง่ายยิ่งขึ้น

2.3) ควรมีการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดทำโครงการในแต่ละกิจกรรมเพื่อส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ

2.4) ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษของต่างประเทศเพื่อมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องนโยบายการปฏิรูปการ เรียนสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กุลชนก ทิพฤาชา. (2550). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เกศรา อินทะนนท์. (2556). ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมชั้นมัธยมศึกษาปีที่2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ TGT. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 36(4), 20-21.

ดิเรก วรรณเศียร. (2552). รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนในเครือสารสาสน์เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ทิศนา แขมมณี. (2561). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Aiyakorn, S. (2020). Vocational Students' Motivation toward Studying English. The journalof Faculty of Applied Arts. 12(2), 40-41.

Angelini, M. L., & García-Carbonell, A. (2019). Developing English speaking skills through simulation-based instruction. Teaching English with Technology. 19(2), 3-20.

Boyer, R. H. W. (2018). Team-Based Learning inthe Urban Planning Classroom. Journal of Planning Education and Research. 40(4), 460-471.

Byrne, D. (1986). Teaching Oral English. London: Longman.

Mantra, I. B. N. (2016). Implementing Kwl Strategy to Improve the Studentsâ€™ English Speaking Skill. Jurnal Santiaji Pendidikan. 6(1), 1-5.

การประเมินโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

Evaluation of the project for new generation children, caring for morality, Wat Chaeng School, Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1

รัตนพล ล่องโลก
Rattanaphon Longlok
รัฐพร กลิ่นมาลี
RattapornKlinmalee
วีระยุทธ ชาตะกาญจน์
Werayut Chatakan
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Nakhonsrithammarat Rajabhat University
E-mail: 6555701052@nstru.ac.th

Received: 9 July 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted: 24 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ประเมินปฏิกิริยา 2) ประเมินการเรียนรู้ 3) ประเมินพฤติกรรม และ 4) เพื่อประเมินผลลัพธ์ ของผู้เข้าร่วมโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงประเมิน กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 84 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ เชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการสรุปเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า โครงการนี้มีประโยชน์ สามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียนได้โดยตรง ช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในการปฏิบัติตนตามกรอบระเบียบที่ดี สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้เป็นแนวทางช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และส่งผลดีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอีกด้วย ซึ่งผลการประเมินประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการประเมินปฏิกิริยา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.53) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นวิทยากรมีเทคนิค วิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างง่ายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$= 4.92) (2) ด้านการประเมินการเรียนรู้ พบว่า คะแนนทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 83.50 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 34.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้ (3) ด้านการประเมินพฤติกรรม พบว่า ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.60) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นนักเรียนทำความสะอาดห้องเรียน และรู้จักรักษาภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ($\overline{X}$=4.87) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด (4) ด้านการประเมินผลลัพธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า กิจกรรมอบรมสามารถ

กระตุ้นให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเองด้านการมีคุณธรรม จริยธรรมของตนเองได้ ($\bar{X}$= 4.79) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด

คำสำคัญ: ประเมินโครงการ, คุณธรรม, จริยธรรม, พฤติกรรม

Abstract

This Article aimed to study (1) Evaluate Reactions (2) Evaluate Learning (3) Evaluate Behavior and (4) Evaluate Results. of the participants in the project for the new generation of children, caring for morality, Wat Chaeng School, Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1. This research is evaluation research. The target group total of 84 people by purposive selection. Data collection instruments include questionnaires, tests, observation forms, and interview guidelines. Quantitative data were analyzed using mean and standard deviation, while qualitative data were analyzed through content analysis. The findings reveal that this project is beneficial in directly enhancing students' morals, ethics, and desirable traits. It fosters students' confidence in adhering to good practices and regulations. Additionally, the knowledge gained from the project can be applied as a guideline for improving their quality of life and contributes positively to students' academic performance. The evaluation results are categorized into the following four aspects : (1) Reactions, it was found that overall, it was at the highest level ($\bar{X}$=4.53). Overall, it was at the highest level. When considering each issue, it was found that the speaker's issues were technique Methods for transferring knowledge to make content easily understandable has the highest average ($\bar{X}$= 4.92). (2) Learning, it was found that test scores after training It is calculated as 83.50 percent, which is higher than the pre-training test score. with a score of 34.00 percent, which passed the criteria of 70 percent or more as specified. (3) Behavior, it was found that overall, it was found that the average was at the highest level ($\bar{X}$= 4.60). When considering the sub-issues, it was found that the issue of students cleaning the classroom and knows how to maintain the environment within the school ($\bar{X}$=4.87) has the highest mean evaluation result. (4) Results, it was at the highest level ($\bar{X}$= 4.51). When considering the sub-issues, it was found that training activities can stimulate students to develop themselves in terms of morality. Their own ethics ($\bar{X}$= 4.79) has the highest mean evaluation result.

Keywords: Project Evaluation, Morality, Ethics, Behavior.

บทนำ

สังคมไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตด้านการขาดคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ที่เชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด ทัศนคติและคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม ซึ่งเป็นผลกระทบจากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศไทยผ่านสื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อสร้างสรรค์ยังมีน้อย สื่อที่เป็นภัยและผิดกฎหมายมีการเผยแพร่มากขึ้น แม้มีมาตรการปราบปรามอย่างเข้มงวดแล้วก็ตาม ปัญหาโดยส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชนไทย สังคมไทยในปัจจุบันมีปัญหาจริยธรรมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด มีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับน้อย ระบบการศึกษาขาดประสิทธิภาพไม่สามารถปลูกฝังเยาวชนให้มีจิตสำนึกได้ ขาดแบบอย่างที่ดี การเรียนการสอนไม่เน้นหนักด้านคุณธรรมจริยธรรม ไม่มีการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจังเพื่อพัฒนาจิตสำนึกและคุณธรรมจริยธรรม (ยุพิน รอดประพันธ์, 2561) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลัก ในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ว่า การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย พลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีบริบทสภาพแวดล้อมอยู่บนพื้นที่เกาะสมุย ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น ส่วนมากจะอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่นเพื่อมาประกอบอาชีพ สร้างรายได้เลี้ยงครอบครัว ส่งผลให้ประชากรมีความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไป โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนที่มีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมือง ผู้ปกครองย่อมมีความคาดหวังต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูง และต้องการพัฒนาทักษะความสามารถของนักเรียนในทุกด้านโดยเฉพาะด้านวิชาการควบคู่ไปกับการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ลักษณะนิสัยของนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งจากการศึกษารายงานสรุปผลการนิเทศการจัดการศึกษาและรายงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา รอบ 2 ปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ มีปัญหาด้านการขาดคุณธรรมจริยธรรม มีความประพฤติ การปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ทางโรงเรียนจึงดำเนินการจัดโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรมขึ้น พร้อมทั้งร่วมกันวางแผนออกแบบหลักสูตรการอบรม รูปแบบการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียนให้เป็นกิจกรรมหลักของโรงเรียน หากแต่ที่ผ่านมาโรงเรียนวัดแจ้ง ยังไม่ได้มีการวางแผนการประเมินผลการดำเนินที่ต่อเนื่อง จนเกิดประสิทธิผลประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ควบคู่ไปกับการดำเนินการของโครงการให้เกิดประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน (ฝ่ายวิชาการโรงเรียนวัดแจ้ง, 2566)

จากการศึกษารายงานสรุปผลการดำเนินงานของโรงเรียนวัดแจ้ง พบว่า มีการดำเนินงานโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม มาอย่างต่อเนื่อง หากแต่ขาดการประเมินผลการดำเนินงานที่เป็นระบบ ผู้ประเมินในฐานะครูผู้รับผิดชอบโครงการ เห็นความสำคัญถึงประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการเพื่อทราบถึงสภาพปัญหา ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของโครงการ กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินโครงการมีลักษณะอย่างไร เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งผู้ประเมินได้มีการวางแผนการดำเนินงาน โดยการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสม โดยเลือกใช้รูปแบบของเคิร์ก แพทริค (Kirkpatrick, 1975) ที่ครอบคลุมการประเมินทั้ง 4

ด้าน คือ ด้านปฏิกิริยาตอบสนอง ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และการประเมินผลลัพธ์ ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นระบบ ต่อเนื่อง มีความชัดเจน รัดกุม เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การวางแผนการดำเนินงาน การตัดสินคุณค่า คุณประโยชน์ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในปรับปรุง ปรับเปลี่ยน พัฒนาโครงการ โดยจะนำผลจากการประเมินโครงการดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินปฏิกิริยา (Reaction) ของผู้เข้าร่วม โครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
2. เพื่อประเมินการเรียนรู้ (Learning) ของผู้เข้าร่วม โครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
3. เพื่อประเมินพฤติกรรม (Behavior) ของผู้เข้าร่วม โครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
4. เพื่อประเมินผลลัพธ์ (Results) ของผู้เข้าร่วม โครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1) ผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูที่ปฏิบัติหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนของ โรงเรียนวัดแจ้ง ปีการศึกษา 2566 จำนวน 23 คน และนักเรียนโรงเรียนวัดแจ้ง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 60 คน รวมทั้งสิ้น 84 คน

1.2) ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ จำนวน 10 คนประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูฝ่ายวิชาการ 1 คน ผู้แทนครู 8 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาประเมินและติดตามผลโครงการฯ ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบทดสอบ และแบบสังเกต เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน ตามโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ใช้เครื่องมือทั้งหมด 5 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถาม ด้านปฏิกิริยา (Reaction) ฉบับที่ 2 แบบทดสอบวัดความรู้ เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับที่ 3 แบบสังเกต ฉบับที่ 4 แบบสอบถามด้านผลลัพธ์ (Results) และ ฉบับที่ 5 แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินผลลัพธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามการเข้าร่วม โครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือวิจัย ของโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ทั้ง 5 ฉบับ

3) ดำเนินการจัดกิจกรรม โครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม กับนักเรียน โรงเรียนวัดแจ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

4) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการนำส่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5) นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากการประเมินโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มาวิเคราะห์ตามสถิติวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

2) นำข้อมูลมาตรวจสอบหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการแปลผลข้อมูลในแต่ละข้อ

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและอธิบายความเรียงโดยวิธีแต่ละประเด็น ตามรูปแบบการประเมินแบบเคิร์กแพทริค ด้านปฏิกิริยา ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านผลลัพธ์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการประเมินโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ด้านปฏิกิริยา (Reaction)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านปฏิกิริยา (Reaction) ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

รายการ	ความคิดเห็น		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการเหมาะสม	4.70	0.65	มากที่สุด
2. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการบรรยาย/ ทำกิจกรรมมี ความเหมาะสม	4.62	0.72	มากที่สุด
3. วิทยากรมีความรู้ และเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่บรรยาย	4.90	0.30	มากที่สุด
4. วิทยากรมีเทคนิค วิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างง่าย	4.92	0.33	มากที่สุด
5. วิทยากรมีการสร้าง บรรยากาศจูงใจให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสนใจการฝึกอบรม	4.23	0.93	มาก
6. ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบรู้และเข้าใจในการดำเนินโครงการ	4.78	0.52	มากที่สุด
7. สภาพแวดล้อมของสถานที่ ฝึกอบรม เช่น อุณหภูมิ ระบบปรับอากาศ แสงสว่าง ระดับ เสียง เป็นต้น มีความเหมาะสม	4.38	0.90	มาก

8. สถานที่ฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้และกิจกรรมของหลักสูตร	4.52	0.79	มากที่สุด
9. บรรยากาศเหมาะสมกับการแต่ละกิจกรรม	4.47	0.87	มาก
10. สถานที่ฝึกอบรมและอุปกรณ์มีความสะดวกเพียงพอต่อการดำเนินการฝึกอบรม	4.43	0.85	มาก
11. งบประมาณในการดำเนินโครงการเพียงพอ	4.18	0.98	มากที่สุด
12. สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ มีคุณภาพเหมาะสม และมีความทันสมัย	4.75	0.60	มากที่สุด
13. เอกสารประกอบการฝึกอบรมมีความชัดเจน ครบถ้วน เพียงต่อจำนวนนักเรียน	4.47	0.85	มาก
14. เอกสารที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมในโครงการช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม	4.45	0.83	มาก
15. หลักสูตรอบรมมีเนื้อหากิจกรรมที่เหมาะกับนักเรียนยุคปัจจุบัน	4.22	0.92	มาก
รวมการประเมินด้านปฏิกิริยา (Reaction)	**4.53**	**0.74**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการ ด้านการประเมินปฏิกิริยา (Reaction) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.53) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นวิทยากรมีเทคนิค วิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างง่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$= 4.92) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นวิทยากรมีความรู้ และเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่บรรยาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.90) และประเด็นงบประมาณในการดำเนินโครงการเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}$ = 4.18) โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมค่อนข้างต่ำแสดงว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการการประเมินปฏิกิริยาสอดคล้องกัน

2. ผลการประเมินโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ด้านการประเมินการเรียนรู้ (Learning)

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรม ของผู้เข้าร่วมโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ผลการเปรียบเทียบ	ค่าร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง	S.D. ค่าเฉลี่ยของผลต่าง
คะแนนก่อนอบรม	34.00	6.80	1.90	9.90	2.06
คะแนนหลังอบรม	83.50	16.80	1.44		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรม เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และทักษะในการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ของผู้เข้าร่วมโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 60 คน โดยทำแบบทดสอบ พบว่า คะแนนทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 83.50 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 34.00 นอกจากนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมฝึกอบรม ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมโดยรวมอยู่ที่ 6.80 และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 16.80 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้

3. ผลการประเมินโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ด้านการประเมินพฤติกรรม (Behavior)

ผลการประเมินโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการ ด้านการประเมินพฤติกรรม (Behavior) ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นนักเรียนทำความสะอาดห้องเรียน และรู้จักรักษาภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ($\bar{X}$= 4.87) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรต่างๆ ของโรงเรียนอย่างรู้คุณค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X}$= 4.83) และ ประเด็นนักเรียนวางแผนการใช้จ่ายประจำวันของตนเองอย่างรอบคอบ ($\bar{X}$=4.17) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด

4. ผลการประเมินโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ด้านการประเมินผลลัพธ์ (Results)

ผลการประเมินโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการ ด้านผลลัพธ์ (Results) ของโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นกิจกรรมอบรมสามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเองด้านการมีคุณธรรม จริยธรรมของตนเองได้ ($\bar{X}$= 4.79) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนรักสามัคคี เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรู้บทบาทของตน ($\bar{X}$= 4.71) และ ประเด็นนักเรียนมีการเผยแพร่ ความมีคุณธรรม จริยธรรมสู่สาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสาร แผ่นพับสื่อสิ่งพิมพ์เสียงตามสาย ($\bar{X}$= 4.17) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด

อภิปรายผล

1. ด้านปฏิกิริยา (Reaction) พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า วิทยากรมีเทคนิค วิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างง่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$= 4.92) อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิไลพร จันทร์โพยม (2558) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการอบรมและพัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมินโครงการของเคิร์กแพทริค (Krkpatrick) ผลการศึกษา พบว่า ผลการประเมินปฏิกิริยา ความพึงพอใจในภาพรวม คะแนนเฉลี่ยสำหรับครูและนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด โดยคะแนนเฉลี่ยของโครงการในภาพรวมของครูอยู่ในระดับมากที่สุด และคะแนนเฉลี่ยของโครงการในภาพรวมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความรู้ ครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการอบรมรู้เท่าทันสื่อ ภาพรวมผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด โดยผลการประเมินความรู้ ทักษะและเจตคติของครูที่เข้ารับการอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดสอบความรู้และทักษะเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อของครูผู้เข้ารับการอบรมโดยภาพรวม พบว่า ครูมีคะแนนวัดความรู้และทักษะหลังการอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีคะแนนวัดความรู้และทักษะหลังการอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านการเรียนรู้ (Learning) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรม เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะในการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ของผู้เข้าร่วมโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยทำแบบทดสอบ พบว่า คะแนนทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 83.50 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 34.00 นอกจากนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมโดยรวมอยู่ที่ 6.80 และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 16.80 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัญญา ฏฆมารัตโน (2562) ที่ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินบริบทของโครงการ มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ 2) การประเมินปัจจัยนำเข้าของ โครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ 3) การประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ 4) การประเมินผลผลิตตามโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ด้านพฤติกรรม (Behavior) ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า นักเรียนทำความสะอาดห้องเรียน และรู้จักรักษาภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ($\bar{X}$= 4.87) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ งานวิจัยของ จิรันธนิน ทองธิราช (2566) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยรูปแบบการประเมินซิป (CIPP Model) ผลการวิจัย พบว่า ด้านบริบทของโครงการ โครงกรมีหลักการและเหตุผล สอดคล้องกับ นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด มีกิจกรรมช่วยให้นักศึกษาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีความเหมาะสม และมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้า โครงการมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการ และมีอาคารสถานที่ในการปฏิบัติกิจกรรมของโครงกรอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการ โครงการมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและควบคุมการดำเนินงาน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการที่หลากหลายครบทุกกิจกรรมมีการให้ความรู้ประชุมชี้แจง สื่อสารประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรม ความรัก ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความพอเพียงสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีน้ำใจ เมตตา กรุณา มีวินัยในตนเอง เสียสละ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด

4. ด้านผลลัพธ์ (Results) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นกิจกรรมอบรมสามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเองด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมของตนเองได้ ($\bar{X}$= 4.79) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดา เอ่งฉ้วน (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านวินัยและความซื่อสัตย์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลจากการวิจัยพบว่า ด้านบริบทของโครงการตามตัวชี้วัดความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการมีผลอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการประเมินบริบทของโครงการ มีผลอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการตามตัวชี้วัดความเหมาะสมของบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ ผลอยู่ในระดับมาก ระดับความคิดเห็นปัจจัยนำเข้าของโครงการ ตามตัวชี้วัดความเหมาะสมของกิจกรรม ผลอยู่ในระดับมาก ร้อยละของกิจกรรมที่ดำเนินการ อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละของการติดตามโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบความรู้เรื่องวินัยและความซื่อสัตย์ของนักเรียน ก่อน – หลัง เข้าร่วมโครงการ นักเรียนมีความรู้เรื่องวินัยและความซื่อสัตย์

เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการเปรียบเทียบการมีวินัยของนักเรียนก่อน – หลัง เข้าร่วมโครงการ พบว่า หลังจากเข้าร่วมโครงการแล้วนักเรียนมีวินัยเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการเปรียบเทียบความซื่อสัตย์ของนักเรียนก่อน-หลัง เข้าร่วมโครงการ พบว่านักเรียนมีความรู้ด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการประเมินความพึงพอใจ ผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีความพึงพอใจเฉลี่ยมากที่สุด คือ กลุ่มนักเรียนและกลุ่มผู้ปกครอง ส่วนกลุ่มที่มีความพึงพอใจเฉลี่ยมากคือกลุ่มครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินงานโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักคุณธรรม ทั้ง 8 ประการ แล้วนำความรู้ มาปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ได้อย่างเหมาะสม สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ที่สอดคล้องตามตัวชี้วัดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ด้านความขยัน : ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมในโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์สำหรับเรียนรู้เทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนได้สืบค้นข้อมูล ความรู้แขนงต่าง ๆ เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง มีมาตรการกำหนดให้นักเรียนได้ฝึกฝน การทำสมาธิก่อนเรียนอย่างน้อย 5 นาที เพื่อให้ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียนรู้

ด้านความประหยัด : ควรจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้นักเรียน รู้จักเก็บออม ถนอมใช้สิ่งของให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า คิดก่อนใช้-ก่อนซื้อ ให้ความรู้นักเรียนเกี่ยวกับการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และปลูกฝังให้นักเรียนนำวัสดุเหลือให้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การใช้กระดาษให้ครบทั้ง 2 ด้าน การนำสมุดเหลือใช้มาจดคำศัพท์

ด้านความซื่อสัตย์ : ควรบูรณาการองค์ความรู้ เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนเป็นคนที่มีซื่อสัตย์อยู่เสมอ ไม่พูดโกหก ไม่ขโมยของผู้อื่นเมื่อเจอสิ่งของของผู้อื่นให้นำไปคืนเจ้าของหรือนำมามอบคุณครู ตลอดจนครูควรปลูกฝังให้นักเรียนรู้สึกละอายในการกระทำผิด เช่น ไม่ขโมยของผู้อื่น เก็บของได้ก็นำมามอบครู เป็นต้น

ด้านการมีวินัย : ควรสร้างบรรยากาศ การปลูกฝังระเบียบวินัยในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ เช่น การให้ความรู้ผ่านกิจกรรมหน้าเสาธง การยกย่องชื่นชมผู้ที่มีระเบียบวินัยในรูปแบบการมอบเกียรติบัตร เป็นต้น นอกจากนี้ควรกำหนดบทลงโทษ การให้รางวัลเสริมแรง กับนักเรียนในเรื่องระเบียบวินัย ตามกฎของห้องเรียนและของโรงเรียนให้ชัดเจน เช่น การเข้าแถว การแต่งกาย การทิ้งขยะ เป็นต้น

ด้านความสุภาพ : ควรมีมาตรการในการเสริมแรงทางบวกให้กับนักเรียนที่มีวินัยดีเด่นด้วยการมอบรางวัล หรือให้เกียรติบัตรเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ พร้อมทั้งเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนควรออกแบบหลักสูตรที่สอดแทรกทักษะปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี

ด้านความสะอาด : ควรมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่สะอาด โดยการบริหารจัดการขยะอย่างเหมาะสม จัดให้มีถังขยะอย่างเพียงพอ มีการแนะนำให้นักเรียนทิ้งขยะลงในที่จัดเตรียมไว้ให้ รวมไปถึงควรจัดกิจกรรม เกี่ยวกับ การรักษาความสะอาด เช่น การแข่งขันการทำความสะอาด ห้องเรียน การแยกขยะ เป็นต้น

ด้านความสะอาด : ควรมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่สะอาด โดยการบริหารจัดการขยะอย่างเหมาะสม จัดให้มีถังขยะอย่างเพียงพอ มีการแนะนำให้นักเรียนทิ้งขยะลงในที่จัดเตรียมไว้ให้ รวมไปถึงควรจัดกิจกรรม เกี่ยวกับ การรักษาความสะอาด เช่น การแข่งขันการทำความสะอาด ห้องเรียน การแยกขยะ เป็นต้น

ด้านความสามัคคี : ควรมีการจัดกิจกรรมปลูกฝังให้นักเรียน มีความรัก มีความสามัคคีต่อกันกับเพื่อนในชั้นเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีการทำงานร่วมกันเป็นระบบกลุ่ม ตลอดจนควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมที่ผ่านในรูปแบบเรื่องเล่าต่าง ๆ เพื่อให้เห็นข้อดี ข้อเสียของความสามัคคี

ด้านการมีน้ำใจ : ควรฝึกให้นักเรียนรู้จักการช่วยเหลือ แบ่งปัน รู้จักขอบคุณเมื่อได้รับการช่วยเหลือ บนความพอดีที่ไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน และควรส่งเสริมให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของชุมชน เช่น กิจกรรมทำความสะอาดชุมชน การช่วยเหลือผู้ป่วย ผู้สูงอายุ เป็นต้น

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องตามตัวชี้วัดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

สรุป

ผลการประเมินโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ด้านการประเมินปฏิกิริยา (Reaction) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.53) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นวิทยากรมีเทคนิค วิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างง่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$= 4.92) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นวิทยากรมีความรู้ และเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่บรรยาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.90) และประเด็นงบประมาณในการดำเนินโครงการเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}$ = 4.18) โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมค่อนข้างต่ำแสดงว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการการประเมินปฏิกิริยาสอดคล้องกัน ด้านการประเมินการเรียนรู้ (Learning) ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรม เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และทักษะในการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า คะแนนทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 83.50 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 34.00 นอกจากนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมฝึกอบรม ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมโดยรวมอยู่ที่ 6.80 และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 16.80 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้ ด้านการประเมินพฤติกรรม (Behavior) ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นนักเรียนทำความสะอาดห้องเรียน และรู้จักรักษาภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ($\bar{X}$= 4.87) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรต่างๆ ของโรงเรียนอย่างรู้คุณค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X}$= 4.83) และ ประเด็นนักเรียนวางแผนการใช้จ่ายประจำวันของตนเองอย่างรอบคอบ ($\bar{X}$=4.17) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด และ ด้านการประเมินผลลัพธ์ (Results) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นกิจกรรมอบรมสามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเองด้านการมีคุณธรรม จริยธรรมของตนเองได้ ($\bar{X}$= 4.79) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนรักสามัคคีเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรู้บทบาทของตน ($\bar{X}$= 4.71) และ ประเด็นนักเรียนมีการเผยแพร่ ความมีคุณธรรม จริยธรรมสู่สาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสาร แผ่นพับสื่อสิ่งพิมพ์เสียงตามสาย ($\bar{X}$= 4.17) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรประสานหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียนให้มีความเพียงพอ ตลอดจนสถานศึกษาควรกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงานประจำปีที่ชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่นักเรียนอย่างเป็นระบบ

1.2) ครูประจำชั้น ครูผู้สอนทุกคน ควรร่วมกันติดตามผล พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนหลังจากที่เข้าร่วมโครงการ ว่ามีส่วนไหนที่ต้องปรับปรุงพัฒนาเพิ่มเติม และควรมีการสรุปผล รายงานผลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปเป็นสารสนเทศการพัฒนาโครงการในปีการศึกษาถัดไป

1.3) สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้เหมาะกับตัวนักเรียนและบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนควรมุ่งเน้นปลูกฝังให้นักเรียนเห็นความสำคัญต่อการแผนการใช้จ่ายประจำวันของตนเองอย่างรอบคอบจนและสามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

1.5) โรงเรียนควรประสานงานความร่วมมือกับบุคคลภายนอกและองค์กรภายนอกทั้งก่อนเริ่มดำเนินโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ สิ้นสุดโครงการ และควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานสู่สาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสาร แผ่นพับสื่อสิ่งพิมพ์เสียงตามสาย เป็นต้น ให้กับผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง ในปีการศึกษาถัดไป

2.2) ควรมีการศึกษาวิจัยข้อมูลในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินโครงการเด็กรุ่นใหม่ ใส่ใจคุณธรรม โรงเรียนวัดแจ้ง ที่ประสบผลสำเร็จ

2.3) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปขยายผลในการปรับปรุงโครงการคุณธรรมนำชีวิต ลูกศิษย์น่ารัก โรงเรียนวัดแจ้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จิรันธนิน ทองธิราช. (2566). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยรูปแบบการประเมินซิป (CIPP Model). วารสารครุรุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. 5(1), 31-50.

ฝ่ายบริหารงานวิชาการ โรงเรียนวัดแจ้ง. (2566). รายงานการประเมินตนเอง โรงเรียนวัดแจ้ง ประจำปีการศึกษา 2566. สุราษฎร์ธานี. โรงเรียนวัดแจ้ง.

ยุพิน รอดประพันธ์. (2561). การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินซิปป์ (CIPP Model) โรงเรียนวัดห้วยธารทหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. นครสวรรค์: โรงเรียนวัดห้วยธารทหาร.

วรัญรัฏฌา รัตโน. (2562). การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค.15 กรป.กลางอุปถัมภ์). วารสารงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 6(1), 58 -75.

วิไลพร จันทร์โพยม. (2558). การประเมินโครงการอบรม และพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนรู้เท่าทันสื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุดา เอ่งฉ้วน. (2564). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านวินัยและความซื่อสัตย์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

Donald L. Kirkpatrick. (1975). Evaluating Training Program. Wiscounsin: Amarican Society for Training and Development, Inc.

Krejcie & Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurementม 30(3), 607–610.

การประเมินโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

The project evaluation of Morality, Ethics and Social etiquette Development Camp (Good people of the land) Kanchanapisekwittayalai Suratthani School The Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon

ชนิกานต์ ชูเชิด
Chanikan Choocherd
อรรครา ธรรมาธิกุล
Akara Thammathikul
วีระยุทธ ชาตะกาญจน์
Werayut Chatakan
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
E-mail: chanikan63@kjst.ac.th

Received: 10 July 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted: 24 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินปฏิกิริยา ประเมินการเรียนรู้ ประเมินพฤติกรรม และประเมินผลลัพธ์ ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร กลุ่มตัวอย่าง เป็น ผู้บริหาร ครู และนักเรียน รวม 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย 1) ด้านการประเมินปฏิกิริยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.34) ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$= 4.53) 2) ด้านการประเมินการเรียนรู้ คะแนนผลการทดสอบหลังเข้าร่วมฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 90.63 สูงกว่าคะแนนก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนร้อยละ 48.37 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) ด้านการประเมินพฤติกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.15) ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมมีจิตอาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน และผู้เข้ารับการอบรมมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่นักเรียน ($\overline{X}$= 4.60) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4) ด้านการประเมินผลลัพธ์เชิงปริมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.38) ประเด็นนักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานตรงเวลา ($\overline{X}$= 4.68) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และจากผลการสัมภาษณ์ พบว่า การจัดโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี มีประโยชน์ เพราะเป็นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มารยาททางสังคมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียนโดยตรง ช่วยให้

นักเรียนมีความมั่นใจในการปฏิบัติตนตามระเบียบที่ดีมากขึ้น

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, คุณธรรม, จริยธรรม, มารยาททางสังคม

Abstract

The objectives of this research article are to evaluate reactions, evaluate learning, evaluate behavior and evaluate results of the participants in the camp to develop morals, ethics and social manners (good people of the land) Kanchanaphisek Wittayalai Surat Thani School, The Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon. The sample group consisted of 175 administrators, teachers and students. The tools used in the research include a questionnaire, test, observation form and interview form. Data were analyzed using statistics: percentage, mean and standard deviation and content analysis. The research results found that: 1) Reaction, the overall was at the highest level ($\overline{X}$ = 4.34) regarding the appropriateness of the content has the highest average ($\overline{X}$ = 4.53). 2) Learning, the test scores after participating in the training accounted for 90.63 percent higher than the score before training. with a score of 48.37 percent, which passed the specified criteria. 3) Behavior, the overall was at the highest level ($\overline{X}$= 4.15). The issue is that trainees have a volunteer spirit to work for others with physical strength, encouragement and intellectual strength without expecting anything in return and the trainees have desired behavior According to the concept of moral development and ethics to students ($\overline{X}$ = 4.60) has the highest average 4) Results, it was found that the results of the overall quantitative evaluation of results were at a high level ($\overline{X}$ = 4.38). The issue of students being responsible for assigned work and submitting work directly ($\overline{X}$ = 4.68) has the highest average. And from interviews with qualitative informants, it was found that organizing the project of Morality, Ethics and Social etiquette Development Camp (Good people of the land) Kanchanapisek Wittayalai Suratthani School. It is useful because it directly develops morality, ethics, social etiquette and desirable characteristics for students. Helps students have more confidence in following rules.

Keywords: Project Evaluation, Morality, Ethics, Social Etiquette

บทนำ

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานแก่ประชาชน เมื่อแรกเริ่มขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติได้ทรงมีพระบรมราชโองการไว้ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” นอกจากนี้พระองค์ได้ทรงพระกรุณาให้พระบรมราโชวาทแก่ข้าราชการในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ไว้ดังนี้ “คุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมากในการกำหนดความสุขของสังคม สังคมใดที่คนในสังคมเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม สังคมนั้นจะมีแต่ความสงบสุข ในขณะเดียวกันหากคนในสังคมใดมีความบกพร่องด้านจิตใจ ขาดคุณธรรมและจริยธรรม แม้สังคมนั้นจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสักเพียงใด ย่อมหาความสงบสุขได้ยาก ดังนั้น การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม จึงมีความจำเป็นและจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม” (มูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด, 2565)

ปัจจุบันนี้สังคมไทยกำลังเดินทางเข้าสู่ยุคโลกาภิวัฒน์ที่ถาโถมเข้ามา ทำให้เยาวชนไทย หลงใหลไปกับกระแสบริโภคนิยม ประกอบในปัจจุบันสังคมไทยกลายเป็นสังคมเดี่ยว เยาวชนขาด ความรัก ความอบอุ่น เนื่องจากผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว จึงไม่ได้เอาใจ ใส่ อบรมสั่งสอน ดูแลบุตรหลานของตนเอง ส่งผลให้เยาวชนหันไปใช้เวลาอยู่กับเพื่อนมากกว่า ครอบครัว ซึ่งอาจทำให้เกิดความเชื่อและค่านิยมที่ผิด (พระมหาอนันต์ องกุรสิริ, 2561) กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ที่สุด คือ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สถาบันการศึกษาได้สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้กับนักเรียน เพื่อที่จะเป็นเกราะป้องกัน ในการเป็นสังคมที่มีความเจริญทางด้านจิตใจที่ดีและมี คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในมิติใหม่

เพื่อให้การจัดการศึกษาสนองเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 1 บททั่วไป ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 23 บัญญัติไว้ว่า“การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม” และมาตรา 24 บัญญัติว่า “การจัดการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไว้ในทุกวิชา” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากการศึกษารายงานสรุปผลการดำเนินงานของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี พบว่ามีการดำเนินงานโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้ประเมินในฐานะครูผู้รับผิดชอบโครงการ เห็นความสำคัญถึงประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการเพื่อทราบถึงสภาพปัญหา ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของโครงการ กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินโครงการมีลักษณะอย่างไร เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งผู้ประเมินได้มีการวางแผนการดำเนินงาน โดยการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสม โดยเลือกใช้รูปแบบของเคิร์ก แพทริค (Kirkpatrick, 1975) ที่ครอบคลุมการประเมินทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านปฏิกิริยาตอบสนอง ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และการประเมินผลลัพธ์ ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นระบบ ต่อเนื่อง มีความชัดเจน รัดกุม เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การวางแผนการดำเนินงาน การตัดสินคุณค่า คุณประโยชน์ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในปรับปรุง ปรับเปลี่ยน พัฒนาโครงการ โดยจะนำผลจากการประเมินโครงการดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเป็นคน

ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม มารยาทและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
3. เพื่อประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร
4. เพื่อประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเป็นการวิจัยเชิงประเมินโครงการ (Project evaluation research) โดยใช้แนวคิดการประเมิน Kirkpatrick's Model ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction) 2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) 3) การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior) และ 4) การประเมินผลลัพธ์ (Results) (Kirkpatrict, 1998) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูจำนวน 75 คน นักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 1,250 คน รวมทั้งสิ้น 1,330 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครู จำนวน 20 คน นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้น 175 คน โดยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ จำนวน 6 คนซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน ครูฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ 1 คน ผู้แทนครู 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 1 คน ผู้ปกครอง 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน โดยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามสำหรับนักเรียน 2) แบบทดสอบวัดความรู้สำหรับนักเรียน 3) แบบสังเกตสำหรับครู 4) แบบสัมภาษณ์สำหรับครู และ 5) แบบสอบถามสำหรับครู

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามการเข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ โดยวิธีเก็บรวบรวม จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการเข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

3) ดำเนินการจัดกิจกรรมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

4) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการนำส่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5) นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาได้จากการดำเนินงานโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มาวิเคราะห์ตามสถิติวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินด้านปฏิกิริยา ด้านพฤติกรรมที่เกิดขึ้นต่อนักเรียน แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติ มาแปลผลมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ประเมินความรู้ความเข้าใจหลังการเข้ารับการอบรม โดยการหาค่าร้อยละ ว่านักเรียนมีผลการทดสอบ ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ขึ้นไปหรือไม่

3) วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินความพึงพอใจเพื่อประเมินด้านผลลัพธ์เชิงปริมาณของผู้เข้ารับการอบรม แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติ มาแปลผลมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อประเมินด้านผลลัพธ์ของโครงการ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการวิจัยประเมินโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามรูปแบบการประเมินแบบเคิร์กแพทริค ดังนี้

1. ผลการประเมินปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินด้านปฏิกิริยา (Reaction) ของผู้เข้าร่วมอบรมโครงการ

รายการ	ความคิดเห็น		แปรผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา	4.53	0.56	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของสถานที่	4.26	0.75	มาก
ด้านความเหมาะสมของวิทยากร	4.35	0.69	มาก
ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการอบรม	4.29	0.78	มาก
ด้านความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์	4.27	0.79	มาก
รวมทุกด้าน	**4.34**	**0.72**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ด้านปฏิกิริยา (Reaction) ตามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรม พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา ($\bar{X}$= 4.53) ด้านความเหมาะสมของวิทยากร ($\bar{X}$= 4.35) ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการอบรม ($\bar{X}$= 4.29) ด้านความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ ($\bar{X}$= 4.27) และด้านความเหมาะสมของสถานที่ ($\bar{X}$= 4.26)

2. ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรม ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (N=150)

ผลการเปรียบเทียบ	ค่าร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง	S.D. ค่าเฉลี่ยของผลต่าง
คะแนนก่อนอบรม	48.37	9.67	1.89	13.90	1.61
คะแนนหลังอบรม	90.63	18.13	1.32		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรม ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยการทำแบบทดสอบ พบว่า มีค่าคะแนนผลการทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 90.63 คะแนนเฉลี่ยหลังเข้าฝึกอบรมอยู่ที่ 18.13

ซึ่งสูงกว่าคะแนนก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนร้อยละ 48.37 และค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 9.67 จึงทำให้ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่ได้กำหนดไว้

3. ผลการประเมินพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมิน ด้านพฤติกรรม (Behavior) ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (N=25)

รายการ	ความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้เข้ารับการอบรมมักจะช่วยเหลือคนอื่นและช่วยเหลือส่วนรวมอยู่เสมอ	4.08	0.81	มาก
2. ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ	3.80	0.87	มาก
3. ผู้เข้ารับการอบรมมีความซื่อสัตย์ รู้หน้าที่ของตนเอง และเป็นผู้รักษาสัญญาต่อผู้อื่นเสมอ	4.04	0.84	มาก
4. ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตนในขอบเขต กฎระเบียบของห้องเรียน สถานศึกษา ครอบครัวและประเทศอย่างเคร่งครัด	4.20	0.87	มาก
5. ผู้เข้ารับการอบรมให้ความสำคัญต่อการไปโรงเรียนให้ทันเวลา และเข้าร่วมกิจกรรมตามเวลาที่นัดหมายทุกครั้ง	4.16	0.85	มาก
6. ผู้เข้ารับการอบรมมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง และสามารถเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม	4.08	0.86	มาก
7. ผู้เข้ารับการอบรมมีความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้อยู่เสมอ	4.04	0.93	มาก
10. ผู้เข้ารับการอบรมมีความอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายและสามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานอย่างมีเหตุผล	4.44	0.76	มาก
11. ผู้เข้ารับการอบรมมีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณเสมอ	3.96	0.84	มาก
13. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.00	0.82	มาก
14. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปรับใช้ในการศึกษาเรียนรู้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.32	0.75	มาก
15. ผู้เข้ารับการอบรมทันต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้	3.88	0.83	มาก
16. ผู้เข้ารับการอบรมมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่นักเรียน	4.60	0.65	มากที่สุด
17. ผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรมของตนเองอยู่เสมอ	4.08	0.81	มาก
18. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการโครงการไปปรับใช้กับชุนชนและสามารถเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้	4.24	0.72	มาก
19. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น	4.08	0.86	มาก
20. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ	4.04	0.84	มาก
รวมการประเมินพฤติกรรม (Behavior)	**4.15**	**0.81**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินด้านพฤติกรรม (Behavior) ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการค่ายพัฒนคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมมีจิตอาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน และผู้เข้ารับการอบรมมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตาม

กรอบแนวคิดการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่นักเรียน ($\bar{X}$= 4.60) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี ($\bar{X}$= 4.48) และ ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ($\bar{X}$= 3.80) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด

4. ผลการประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณ ของผู้เข้าร่วมอบรมหลังการอบรม

(N=25)

รายการ	ความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
1. นักเรียนประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น	4.48	0.51	มาก
2. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานตรงเวลา	4.68	0.48	มากที่สุด
3. นักเรียนมีสัมมาคารวะ ไปลา มาไหว้	4.32	0.69	มาก
4. นักเรียนปฏิบัติตนในขอบเขต กฎระเบียบของห้องเรียนสถานศึกษา ครอบครัวอย่างเคร่งครัด	4.52	0.65	มากที่สุด
5. นักเรียนให้ความสำคัญต่อการไปโรงเรียนให้ทันเวลา และเข้าร่วมกิจกรรมตามเวลาที่นัดหมายทุกครั้ง	4.36	0.76	มาก
6. นักเรียนรักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ	4.24	0.78	มาก
7. นักเรียนช่วยกันรักษาความสะอาดในห้องเรียนของตนเอง การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.36	0.81	มาก
8. นักเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าวรุนแรงหรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง	4.48	0.77	มาก
9. นักเรียนเปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.08	0.81	มาก
10. นักเรียนมีจิตอาสาช่วยเหลืองานของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน	4.44	0.71	มาก
11. นักเรียนมีการออมเงิน เช่น ฝากออมกับคุณครูหรือการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	4.12	0.78	มาก
12. นักเรียนในโรงเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.64	0.57	มากที่สุด
13. โรงเรียนของท่านได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากภายในและภายนอกองค์กรในด้านคุณธรรม จริยธรรมและมารยาททางสังคม	4.28	0.61	มาก
14. ครูติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมและมารยาททางสังคมอย่างสม่ำเสมอ	4.48	0.59	มาก
15. ครูได้ประชาสัมพันธ์ในแต่ละห้องเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมอยู่เสมอ	4.20	0.71	มาก
รวมการประเมินผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณ	**4.38**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการในการประเมินผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณในภาพรวม พบว่า ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณ ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นนักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานตรงเวลา ($\bar{X}$= 4.68) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนในโรงเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มขึ้นและสามารถนำไป

ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X}$= 4.64) และนักเรียนเปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X}$= 4.08) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลลัพธ์ (Results) เชิงคุณภาพ ของผู้เข้าร่วมอบรมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จากผลการสัมภาษณ์ พบว่า การจัดโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีประโยชน์ เพราะ เป็นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มารยาททางสังคมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียนโดยตรง ช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในการปฏิบัติตนตามกรอบระเบียบที่ดีมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้เป็นแนวทางที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น ตลอดจนส่งผลดีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้นได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.34) สอดคล้องกับวิรัญรัฏฌา รัตโน (2562) ที่ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค.15 กรป.กลางอุปถัมภ์) ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินบริบทของโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค. 15 กรป. กลางอุปถัมภ์) มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ โครงการมีความสอดคล้องกับการแก้ปัญหาสังคมปัจจุบัน รองลงมา คือ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการมีความเป็นไปได้กับโครงการมีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียนตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โครงการมีความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน 2) การประเมินปัจจัยนำเข้าของ โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านตูม (นพค. 15 กรป. กลางอุปถัมภ์) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การให้ความร่วมมือในการระดมความคิดและการดำเนินงานตามโครงการของบุคลากร รองลงมา ได้แก่ จำนวนบุคลากรที่ร่วมดำเนินโครงการมีความรู้ความสามารถเหมาะสมและเพียงพอและผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมมีความมุ่งมั่นทุ่มเทเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก 3) การประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค. 15 กรป. กลางอุปถัมภ์) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน รองลงมา คือ การเตรียมความพร้อมด้านอาคารสถานที่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การวิเคราะห์ และ นำผลการประเมินมาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดทำกรอบแนวคิดและกำหนดจุดพัฒนาตามสภาพปัญหาและความต้องการ 4) การประเมินผลผลิตตามโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค. 15 กรป. กลางอุปถัมภ์) ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่

ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายด้าน พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน เรียงลำดับ จากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 ลำดับ คือ ด้านความภูมิใจในความเป็นไทย รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม และด้านความมีวินัย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความประหยัด และ 5) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านตูม (นพค. 15 กรป. กลางอุปถัมภ์) มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ อีกทั้งสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ อุไรโรจน์ (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาปัญหาในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับดังนี้ ด้านกระบวนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ด้านกระบวนการจัดทำโครงงาน คุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และด้านคุณธรรมอัตลักษณ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ของโรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว ได้ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ สังเกตพฤติกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายในชั้นเรียน ผลการประเมินโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการสังเกตพฤติกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการของครูโรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมโครงงาน ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ผลการประเมินการพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนชุมชนวัดหาด พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจหลังการอบอรมเชิงปฏิบัติการสูงขึ้น ครูมีทักษะในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก และมีความความพึงพอใจในการพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินการเรียนรู้ (Learning) พบว่า คะแนนทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 90.63 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 48.37 สอดคล้องกับ อรวรรณ เป็ดทอง (2566) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบริบท พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ โครงการมีความสอดคลองกับความต้องการของผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ จำนวนของบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ 3) ด้านกระบวนการ พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล และ 4) ด้านผลผลิต พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนและความคิดเห็นในภาพรวมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อีกทั้งสอดคล้องกับ ศิลชัย ถาวร (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ผลการประเมินพบว่า 1) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ด้านบริบท อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก 2) โครงการพัฒนา

คุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก 3) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก 4) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินพฤติกรรม (Behavior) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.15) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรันธนิน ทองธิราช (2566) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยรูปแบบการประเมินซิป (CIPP Model) ผลการวิจัย พบว่า ด้านบริบทของโครงการ โครงกรมีหลักการและเหตุผล สอดคล้องกับ นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด มีกิจกรรมช่วยให้นักศึกษาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีความเหมาะสม และมีความจำเป็นในการ แก้ปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้า โครงการมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการ และมีอาคารสถานที่ในการปฏิบัติกิจกรรมของโครงกรอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านกระบวนการ โครงการมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและควบคุมการดำเนินงาน มีการ ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายครบทุกกิจกรรมมีการ ให้ความรู้ประชุมชี้แจงสื่อสารประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านคุณธรรมจริยธรรมของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี พบว่า นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรม ความรัก ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความพอเพียงสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ เผื่อ แผ่ เมตตา กรุณา มีวินัยในตนเองตรงต่อเวลา มีความเสียสละ มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อ ตนเองและสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประคอง รัศมีแก้ว (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้าน หนองแหน ผลการวิจัย พบว่า ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็น ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า ตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอนพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการ ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนพบว่า อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า อยู่ใน ระดับมาก และความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิตของ โครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหนเกี่ยวกับคุณค่าและ ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการตามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียน ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแหนเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการในการประเมินผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณในภาพรวม พบว่า ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณ ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นนักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานตรงเวลา ($\bar{X}$= 4.68) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นนักเรียนในโรงเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X}$= 4.64) และนักเรียนเปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X}$= 4.08) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด

ผลการประเมินผลลัพธ์ (Results) เชิงคุณภาพโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จากการสัมภาษณ์ในภาพรวม พบว่า มีประโยชน์ เพราะ เป็นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียนโดยตรง ช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในการปฏิบัติตนตามกรอบระเบียบที่ดีมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้เป็นแนวทางที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น ตลอดจนส่งผลดีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้นได้ สอดคล้องกับ ชูชาติ แปลงล้วน (2563) ที่ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 เป็นการประเมินโดยใช้ CIPP Model ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านสภาวะแวดล้อม ในภาพรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ด้านความต้องการจำเป็น และด้านความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของโครงการ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านบุคลากร ด้านแหล่งเรียนรู้ด้านบริหารจัดการ ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ 3) ด้านกระบวนการ ในภาพรวม และรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) ด้านการดำเนินงาน (Do) ด้านการตรวจสอบติดตาม (Check) และด้านการวางแผน (Plan) 4) ด้านผลผลิตในภาพรวมมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ดังนี้ 4.1) ผลการประเมินตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม 4.2) พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก และ 4.3) ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งสอดคล้องกับ วรัชยา ประจำ (2564) ที่ได้รายงานผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นไปได้ของโครงการรองลงมาคือ ด้านความสอดคล้องของโครงการกับความต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความต้องการจำเป็นของโครงการ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการประเมินโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า มีการจัดเนื้อหาที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม ออกแบบเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหัวข้อการอบรม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรอบรม ตลอดจนเอกสารที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมในโครงการช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและมารยาททางสังคมได้อย่างง่ายดาย ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีคะแนนผลการทดสอบ หลังเข้าร่วมฝึกอบรม สูงกว่าคะแนนก่อนอบรม โดยพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังอบรมของนักเรียนที่เห็นได้ชัดเจนเป็นเชิงประจักษ์คือ

นักเรียน ไม่เอาของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต อีกทั้งเมื่อพบเจอของที่ผู้อื่นทำหล่น หายก็จะไปมอบให้กับครูในทุกครั้ง ซึ่งโรงเรียนควรนำผลการดำเนินตามโครงการที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาด้านต่างๆ อย่างเป็นระบบ และควรสนับสนุนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้นักเรียน เพื่อขยายผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและมารยาททางสังคมของนักเรียน ด้วยกิจกรรมหรือวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรม โครงการรวมไปถึงการร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เป็นต้น

สรุป

ผลประเมินโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า

1. ด้านปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านความเหมาะสมของวิทยากร ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการอบรม ด้านความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์และด้านความเหมาะสมของสถานที่ ตามลำดับ

2. ด้านการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า คะแนนทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 90.63 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 48.37 นอกจากนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมฝึกอบรม ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมโดยรวมอยู่ที่ 9.67 และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 18.13 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้

3. ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมมีจิตอาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน และผู้เข้ารับการอบรมมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่นักเรียน มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด และ ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด อยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (เชิงปริมาณ) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นนักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานตรงเวลา มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนเปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด อยู่ในระดับมาก

ด้านผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (เชิงคุณภาพ) พบว่า จากความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรม 1) ควรปลูกฝังให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง เพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างดีงาม และควรมุ่งพัฒนานักเรียนให้

ดำเนินชีวิตอย่างประหยัด คุ้มค่า ร่วมปฏิบัติหน้าที่ทำความสะอาดแต่ละชั้นที่รับผิดชอบ ด้วยจิตสาธารณะที่จะช่วยเหลือเพื่อนๆ และสังคม 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการคุณธรรม จริยธรรมและให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสม และควรมีการจัดทำคู่มือและแนวทางปฏิบัติการของโครงการคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเผยแพร่ 3) ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวางแผน อีกทั้งต้องส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง 4) ควรประสานงานกับบุคคลภายนอกและองค์กรภายนอกทั้งก่อนเริ่มดำเนินการโครงการและระหว่างกรดำเนินโครงการ และมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้กับผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ 5) ควรจัดให้มีการจัดการแสดงบนเวทีเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และควรมีการให้กำลังใจหรือรางวัลแก่นักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร 6) ควรมีกิจกรรมเพื่อมุ่งปลูกฝังให้เด็กนักเรียนเคารพในสิทธิผู้อื่น มีความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ปลูกฝังความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ผู้อื่น และควรมีการประเมินนักเรียนอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) การดำเนินโครงการในครั้งต่อไป ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาในด้านสถานที่การฝึกอบรมให้มีความเหมาะสม เอื้อต่อการอบรมทั้งในส่วนของอุณหภูมิของสถานที่ แสงสว่าง และเสียงรบกวนจากภายนอก

1.2) ครูประจำชั้น ครูผู้สอนทุกคน ควรร่วมกันติดตามผล พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลง ของนักเรียนหลังจากที่เข้าร่วมโครงการ ว่ามีส่วนไหนที่ต้องปรับปรุงพัฒนาเพิ่มเติม และควรมีการสรุปผล รายงานผลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปเป็นสารสนเทศการพัฒนาโครงการในปีการศึกษาถัดไป

1.3) สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้เหมาะกับตัวนักเรียนและบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนควรมุ่งเน้นปลูกฝังให้นักเรียนเห็นความสำคัญต่อการแผนการใช้จ่ายประจำวันของตนเองอย่างรอบคอบจนและสามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

1.4) โรงเรียนควรประสานงานความร่วมมือกับบุคคลภายนอกและองค์กรภายนอกทั้ง ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ สิ้นสุดโครงการ และควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานสู่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ เช่น เอกสาร แผ่นพับสื่อสิ่งพิมพ์เสียง ตามสาย เป็นต้น ให้กับผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในปีการศึกษาถัดไป

2.2) ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่ประสบผลสำเร็จ

2.3) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปขยายผลในการปรับปรุงโครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคม (คนดีของแผ่นดิน) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เกรียงศักดิ์ อุไรโรจน์. (2565). การพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. การค้นคว้าศึกษาอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

จิรันธนิน ทองธิราช. (2566). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรธานี โดยรูปแบบการประเมินซิป (CIPP Model). วารสารคุรุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. 5(1), 31-50.

ชูชาติ แปลงล้วน. (2563). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรมสพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. วารสารสังคมศาสตร์และ มานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5(7), 379-393.

ประคอง รัศมีแก้ว. (2565). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองแหน. วารสารมหาจุฬานครทรรศน์, 9(11),74-83.

พระมหาอนันต์ องกุรสิริ. (2561). คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 2(2), 81-90.

มูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด. (2565). โครงการลูกของแผ่นดิน รวมพลังสร้างสังคมไทยใสสะอาด. กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์ พับลิสชิ่ง จำกัด.

วรัชยา ประจำ. (2564). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน คุณธรรมสพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน โดยใช้ CIPP Model. วารสารงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 5(3), 102-123.

วิรัญรัฏฌา รัตโน. (2562). การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตูม (นพค.15 กรป.กลางอุปถัมภ์). วารสารงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 6(1), 58 - 75.

ศิลชัย ถาวร. (2565). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อรวรรณ เป็ดทอง. (2566). การประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 20(89), 67-78.

Donald L. Kirkpatrick. (1975). Evaluating Training Program. Wiscounsin: Amarican Society for Training and Development, Inc.

การประเมินโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

The Evaluation of Moral School Cultivation Projects of Bannakai School Suratthani Primary Education Service Area Office 1

ฤดีวรรณ พิบูลย์สวัสดิ์
Rudeewan Piboolsawas
อรรครา ธรรมาธิกุล
Akra Thammathikul
วีระยุทธ ชาตะกาญจน์
Werayut Chatakan
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
E-mail: rudeewan5082528@gmail.com

Received: 10 July 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินปฏิกิริยา ประเมินการเรียนรู้ ประเมินพฤติกรรม และประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาสรุปข้อความคิด ผลการวิจัย พบว่า 1) การประเมินปฏิกิริยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.67) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$=4.85) พิจารณารายประเด็น พบว่า ประเด็นการอบรม มีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ด้านการประเมินการเรียนรู้ ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังฝึกอบรม โดยทำแบบทดสอบ พบว่า คะแนนทดสอบหลังอบรม ร้อยละ 83.86 สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรมที่มีค่าคะแนนร้อยละ 33.51 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) ด้านการประเมินพฤติกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.65) พิจารณาประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมรักษาความสะอาด เก็บขยะโดยไม่รอคำสั่งครู มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด 4) ด้านการประเมินผลลัพธ์เชิงปริมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.31) พิจารณาประเด็นย่อย พบว่าประเด็นผู้เข้ารับการอบรมสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5) ด้านการประเมินผลลัพธ์เชิงคุณภาพ ในภาพรวม ผลการสัมภาษณ์ โครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม มีประโยชน์ เพราะเป็นการพัฒนาคุณธรรม อัตลักษณ์นักเรียนโดยตรง

คำสำคัญ: การประเมินโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี, โรงเรียนคุณธรรม, โรงเรียนบ้านหน้าค่าย

Abstract

The purposes of this research were to (1) evaluate reactions, (2) evaluate learning, (3) evaluate behavior, and (4) evaluate results of participants in the Evaluation of Moral School Cultivation Projects of Bannakai School Suratthani Primary Education Service Area Office 1. The sample group consisted of 120 persons.The tools used in the research include a questionnaire, 5-level rating scale, test, observation form, and interview form. Data were analyzed using statistics: percentage,mean,and standard deviation and content analysis.The research results found that: 1) Reaction, it was found that overall, it was at the highest level ($\bar{X}$ =**4.**67). When considering each aspect, it was found that the appropriateness of the content It has the highest average value level ($\bar{X}$ =**4.**85). When considering each issue, it was found that the training issues have content that is consistent with the moral identity of the Moral School has the highest average. 2) Learning, aspect Results of comparing knowledge before and after participating in the training. By doing the test, it was found that the test results after training Accounted for 83.86 percent, higher than the score before training. with a score of 33.51 percent, which passed the specified criteria. 3) Behavior, it was found that overall, it was at the highest level ($\bar{X}$ =**4.**65) When considering the sub-issues, it was found that the issue of trainees maintaining cleanliness Pick up trash without waiting for teacher's orders. has the highest average evaluation result. 4) Results quantitatively, it was found that the overall level was at a high level ($\bar{X}$=4.31) when considered separately into sub-issues. It was found that the issue of trainees, trainees being polite and humble according to their status and time. has the highest average evaluation result. 5) Results qualitative overall, from the interview results, it was found that the results from the project operations It brings benefits because it develops morality.

Keywords: Evaluation of the project to cultivate seedlings of goodness, Morality School, Bannakai School

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาทั้งปวง โดยได้ระบุไว้ใน หมวด 5 มาตรา 54 ความว่า ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี หรือแม้แต่รัฐบาลปัจจุบันก็ยังมีการกำหนดนโยบายที่จะจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ โดยพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ทักษะทางพฤติกรรมและคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงการเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย โดยมีหลักการสำคัญคือ " ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา " มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับ

คนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะมีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม และหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวมและมุ่งหวังให้มีการวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม อีกทั้งจากการวิเคราะห์สถานการณ์ แนวโน้มของสังคมไทย พบว่า คนไทยส่วนใหญ่มีปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรม เช่น ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และจิตสาธารณะ จากการสะท้อนปัญหาของนักเรียนและครู พบว่า ปัจจุบัน นักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อยู่บางประการ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็มีความตระหนักถึงประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. (2560 -2579) ขึ้นมาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรมจริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และเพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) สำหรับเป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน เพื่อสร้างผลผลิตผลลัพธ์ให้เกิดกับผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจุดเด่นประการหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษาฯ ฉบับนี้ คือ ในส่วนของเป้าหมายด้านคุณภาพที่ได้ให้ความสำคัญต่อระดับความสำเร็จด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความสำเร็จที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียน เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามแผนฯ ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)

โครงการโรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้เร่งรัดพัฒนาให้เยาวชนมีความรู้ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผ่านกิจกรรมโครงการ “โรงเรียนคุณธรรม”เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ถือว่าเป็นการพัฒนาเยาวชนได้อย่างยั่งยืน (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560) สอดคล้องกับนโยบายโครงการโรงเรียนคุณธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีกรอบแนวคิด 5 ประการ คือ พอเพียง กตัญญู ซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบและอุดมการณ์คุณธรรม ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้จะส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดีช่วยสร้างสรรค์สังคมให้มีความสงบสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม หรือโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วยงาน 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1)การสร้างความรู้ความเข้าใจ และการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ2)การลงมือปฏิบัติของโรงเรียน 3)การนิเทศติดตามโรงเรียน และ 4) การรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผลซึ่งหัวใจสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม คือ “การแปลงคุณธรรมให้เป็นจริยธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์” ดังนั้น แนวปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จึงใช้ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานคุณธรรมอัตลักษณ์ ประกอบด้วยคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก (พฤติกรรมที่พึงประสงค์) ซึ่งเกิดจากการประชุมระดมสมอง ของโรงเรียนตนเอง พฤติกรรมที่ พึงประสงค์ของแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกันตามสภาพปัญหาเชิงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้นๆ หรือคุณธรรมความดีที่โรงเรียนต้องการสร้างขึ้น เมื่อประชุมระดมสมองได้ความเห็นร่วมกันแล้ว จึงนำมา

เขียนเผยแพร่ในรูปของตารางคุณธรรม อัตลักษณ์เพื่อประกาศเป็นเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ที่ร่วมกันกำหนดขึ้น (ปภัสวดี วีรกิตติ และคณะ, 2560)

ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชนไทย คือ ขาดการปลูกฝังในด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างยั่งยืน คืออาจจะมีอยู่บ้างแต่เป็นแบบฉาบฉวยไม่เกิดผลที่ถาวร ในขณะที่สังคมไทยต้องการเห็นภาพการพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นคนที่มีคุณภาพมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญามีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังผลการศึกษา พบว่า สังคมไทยในปัจจุบันมีปัญหาจริยธรรมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และมีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับน้อย สาเหตุสำคัญที่สุดมาจากครอบครัว ซึ่งมีการอบรมเลี้ยงดูที่ ขาดประสิทธิภาพ ขาดตัวแบบที่ดี ไม่ส่งเสริมการก่อตั้งและพัฒนาจริยธรรมในตัวคนอย่างสมบูรณ์ ทำให้เด็กและเยาวชนขาดจิตสำนึกที่ดี ขาดความรับผิดชอบและขาดคุณธรรม จริยธรรมด้านอื่นๆ ที่สำคัญที่เป็นภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่ดีให้แก่คน ทำให้เด็กและเยาวชนมีการเน้นด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ ตลอดจนการมีความประพฤติปฏิบัติและพฤติกรรมที่ขาดความยับยั้งชั่งใจ ถูกชักจูงได้ง่ายและมีการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาจากช่องทางต่างๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสื่อประเภทต่างๆ ซึ่งไม่เป็นตัวแบบที่ดีและยังไม่มีบทลงโทษหรือระบบป้องกันที่ดี ที่มีประสิทธิภาพที่พอเพียง ทำให้เกิดตัวแบบในเชิงลบและเกิดการลอกเลียนแบบพฤติกรรมผิดๆได้ ระบบการศึกษาขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถปลูกฝังเยาวชนให้มีจิตสำนึกได้ ขาดผู้ที่เป็นตัวแบบที่ดี การเรียนการสอนไม่เน้นหนักด้านคุณธรรมจริยธรรม ไม่มีการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจังเพื่อพัฒนาจิตสำนึกและคุณธรรมจริยธรรม (ยุพิน รอดประพันธ์, 2561) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม เป็นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งค่านิยม ของคนไทย 12 ประการ โดยใช้หลักธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทำให้เห็นคุณค่าของการทำความดี ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความหวังและกำลังใจในการดำรงตนในฐานะนักเรียนที่มีคุณภาพ และเป็นเยาวชนที่ดีของประเทศชาติงานโรงเรียนคุณธรรม เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ ควรดำเนินโครงการเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง

จากความสำคัญของปัญหาด้านคุณธรรมดังกล่าว โรงเรียนบ้านหน้าค่าย ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จึงได้ดำเนินโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม ทำให้เยาวชนเกิดสมาธิและสติปัญญารู้เท่าทัน ซึ่งโครงการนี้ได้ดำเนินกิจกรรมหลายด้าน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครอง การประชุมหารือร่วมกันระหว่างคณะครูกับกรรมการสถานศึกษา และสรุปผลการดำเนินงานจากแผนปฏิบัติการในปีการศึกษาที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามข้อมูลและข้อสรุปต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอที่จะบอกได้อย่างครบถ้วนว่าโครงการนี้มีความเหมาะสมในแต่ละด้านมากน้อยเพียงใด และมีข้อดีหรือข้อบกพร่องอย่างไร ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะทำการประเมินโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยใช้การประเมินของ โดนัลด์ แอล เคิร์กแพทริค (Donald L. Kirkpatrick) เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานตามโครงการ ข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อย ปัญหาอุปสรรคของโครงการ และผลของการประเมินโครงการจะเป็นประโยชน์แก่โรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานการศึกษาอื่นในการปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2. เพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

3. เพื่อประเมินพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

4. เพื่อประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเป็นการวิจัยเชิงประเมินโครงการ (Project evaluation research) โดยใช้แนวคิดการประเมิน Kirkpatrick's Model ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction) 2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) 3) การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior) และ 4) การประเมินผลลัพธ์ (Results) (Kirkpatrict, 1998) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูและนักเรียน โรงเรียนบ้านหน้าค่าย ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 246 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครู จำนวน 15 คน นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 104 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน โดยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ครู จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามสำหรับนักเรียน 2) แบบทดสอบวัดความรู้สำหรับนักเรียน 3) แบบสังเกตสำหรับครู 4) แบบสอบถามสำหรับครู และ 5) แบบสัมภาษณ์สำหรับครู

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามการเข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2) ผู้ประเมินโครงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ โดยวิธีเก็บรวบรวม จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการเข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

3) ดำเนินการจัดกิจกรรมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

4) ผู้ประเมินโครงการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการนำส่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งเครื่องที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วย

4.1) แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อประเมินปฏิกิริยาและผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมอบรม

4.2) แบบทดสอบเพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมอบรม

4.3) แบบสังเกตเพื่อประเมินพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมอบรม

4.4) แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมาใช้ในการประเมินผลลัพธ์เป็นผลการประเมินคุณธรรม อัตลักษณ์โรงเรียนบ้านหน้าค่ายที่เกิดกับผู้เข้าร่วมอบรมและผลการประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. (โรงเรียนดีต้องมีที่ยืน)

5) นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาได้จากการดำเนินงานโครงการปลูกฝัง ต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มาวิเคราะห์ตามสถิติวิจัย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินด้านปฏิกิริยา ด้านพฤติกรรมและด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อนักเรียน แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติ มาแปลผลมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ประเมินความรู้ความเข้าใจหลังการเข้ารับการอบรม โดยการหาค่าร้อยละ ว่านักเรียนมีผลการทดสอบ ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไปหรือไม่

3) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อประเมินด้านผลลัพธ์ของโครงการ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการประเมินปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินด้านปฏิกิริยา (Reaction) ของผู้เข้าร่วมอบรมโครงการ

รายการ	ความคิดเห็น		แปรผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา	4.85	0.43	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของสถานที่	4.49	0.60	มาก
ด้านความเหมาะสมของวิทยากร	4.82	0.44	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการอบรม	4.43	0.77	มาก
ด้านความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์	4.32	0.78	มาก
รวมทุกด้าน	**4.67**	**0.59**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการ ด้านปฏิกิริยา (Reaction) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$=4.85) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านความเหมาะสมของวิทยากร ($\bar{X}$ = 4.82) ด้านความเหมาะสมของสถานที่ ($\bar{X}$= 4.49) ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการอบรม ($\bar{X}$ = 4.43) และด้าน ความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ ($\bar{X}$= 4.32)

2. ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรม ของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย (N=104)

ผลการเปรียบเทียบ	ค่าร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ยขอผลต่าง	S.D. ค่าเฉลี่ยขอผลต่าง
คะแนนก่อนอบรม	33.51	6.70	1.88	10.07	1.96
คะแนนหลังอบรม	83.86	16.77	1.36		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรม ของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยการทำแบบทดสอบ พบว่า มีค่าคะแนนทดสอบหลังอบรมคิดเป็นร้อยละ 83.86 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มี ค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 33.51 นอกจากนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าฝึกอบรมสูงกว่า คะแนนก่อนเข้าร่วมฝึกอบรม ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมโดยรวมอยู่ที่ 6.70 และ ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 16.77 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้

3. ผลการประเมินพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ตารางที่ 3 ผลการประเมิน ด้านพฤติกรรม (Behavior) ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย (N=16)

รายการ	ความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้เข้ารับการอบรมเดินแถวหลังจากการทำกิจกรรมหน้าเสาธง,เดินแถวไปเรียน,แถวไปรับประทานอาหารอย่างเป็นระเบียบ	4.81	0.39	มากที่สุด
2. ผู้เข้ารับการอบรมวางรองเท้าเป็นระเบียบเรียบร้อย	4.75	0.43	มากที่สุด
3. ผู้เข้ารับการอบรมมีสัมมาคารวะ ไปลา มาไหว้	4.89	0.35	มากที่สุด
4. ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตนในขอบเขต กฎระเบียบของห้องเรียน สถานศึกษา ครอบครัวอย่างเคร่งครัด	4.88	0.33	มากที่สุด
5. ผู้เข้ารับการอบรมให้ความสำคัญต่อการไปโรงเรียนให้ทันเวลา และเข้าร่วมกิจกรรมตามเวลาที่นัดหมายทุกครั้ง	4.75	0.56	มากที่สุด
6. ผู้เข้ารับการอบรมมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานตรงเวลา	4.50	0.71	มาก
7. ผู้เข้ารับการอบรมการช่วยกันรักษาความสะอาดในห้องเรียนของตนเอง การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.81	0.53	มากที่สุด
8. ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.50	0.71	มาก
9.ผู้เข้ารับการอบรมรักษาความสะอาด เก็บขยะโดยไม่รอคำสั่งครู	4.94	0.24	มากที่สุด
10.ผู้เข้ารับการอบรมมีจิตอาสาช่วยเหลืองานของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน	4.40	0.80	มาก
11. ผู้เข้ารับการอบรมใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัด	4.56	0.61	มากที่สุด
12. ผู้เข้ารับการอบรมมีการออมเงิน เช่น ฝากออมกับคุณครูหรือการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	4.50	0.69	มาก
13. ผู้เข้ารับการอบรมปิดไฟ ปิดพัดลม เมื่อไม่ใช้งาน	4.63	0.70	มากที่สุด
14. ผู้เข้ารับการอบรมใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี	4.38	0.86	มาก
15. ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจในคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	4.81	0.39	มากที่สุด
16. ผู้เข้ารับการอบรมมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	4.63	0.48	มากที่สุด

17. ผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมอัตลักษณ์อย่างสม่ำเสมอ	4.53	0.70	มากที่สุด
18. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น	4.56	0.79	มากที่สุด
19.ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.63	0.70	มากที่สุด
20. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการโครงการไปปรับใช้กับชุนชนและสามารถเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้	4.63	0.48	มากที่สุด
รวมการประเมินพฤติกรรม (Behavior)	**4.65**	**0.66**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินด้านพฤติกรรม (Behavior) ของผู้เข้าร่วมอบรมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมรักษาความสะอาด เก็บขยะโดยไม่รอคำสั่งครู ($\bar{X}$= 4.94) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็น ผู้เข้ารับอบรมมีสัมมาคารวะ ไปลามาไหว้ ($\bar{X}$= 4.89) และประเด็นผู้เข้ารับการอบรมใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี ($\bar{X}$= 4.38) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด

4. ผลการประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลลัพธ์ (Result) ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม โครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 (N=16)

รายการ	ความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้เข้ารับการอบรมขยันตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การงานอย่าง จริงจังมีความพยายามไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง	4.75	0.43	มากที่สุด
2. ผู้เข้ารับการอบรมประหยัดดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จัก ฐานะการเงินของตน	4.50	0.61	มาก
3. ผู้เข้ารับการอบรมมีวินัย มีความรับผิดชอบ รับรู้หน้าที่ของตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง	4.69	0.68	มากที่สุด
4. ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตนในขอบเขตกฎระเบียบของสถานศึกษา สถาบันองค์กรสังคม และประเทศ	4.44	0.70	มาก
5. ผู้เข้ารับการอบรมสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ	4.88	0.33	มากที่สุด
6. ผู้เข้ารับการอบรมรักษาความสะอาด รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัยและ สิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ	4.50	0.71	มาก
7. ผู้เข้ารับการอบรมเสียสละเป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จัก แบ่งปันเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น	4.81	0.53	มากที่สุด
8. ผู้เข้ารับการอบรมนำความรู้จากกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ไปใช้ประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.56	0.70	มากที่สุด
9.ผู้เข้ารับการอบรมเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรู้บทบาทของตน	4.75	0.56	มากที่สุด
10.ผู้เข้ารับการอบรมสำนึกรักหวงแหนทรัพยากร และใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า	4.50	0.79	มาก

11. ผู้เข้ารับการอบรมมีการจัดทำโครงงานคุณธรรม เผยแพร่สู่สาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่นวารสาร แผ่นพับสื่อ เพจสื่อออนไลน์	4.44	0.61	มาก
12. ผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมอัตลักษณ์อย่างสม่ำเสมอ	4.50	0.69	มาก
13. ผู้เข้ารับการอบรมได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากภายในและภายนอกองค์กรในด้านคุณธรรมอัตลักษณ์	4.63	0.70	มากที่สุด
14. ผู้เข้ารับการอบรมช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาด้านคุณธรรมอัตลักษณ์อย่างสม่ำเสมอ	4.38	0.86	มาก
15. ผู้เข้ารับการอบรมมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามคุณธรรมอัตลักษณ์หรือกรอบแนวคิด โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพิ่มขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.69	0.58	มากที่สุด
รวมการประเมินผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณ	**4.31**	**0.79**	**มาก**

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการในการประเมินผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณในภาพรวม พบว่า ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณ ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมผู้เข้ารับการอบรมสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ($\bar{X}$= 4.88) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมเสียสละเป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จัก แบ่งปันเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น ($\bar{X}$= 4.81) และประเด็นผู้เข้ารับการอบรมผู้เข้ารับการอบรมช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาด้านคุณธรรมอัตลักษณ์อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$= 4.38) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลลัพธ์ (Results) เชิงคุณภาพ ของผู้เข้าร่วมอบรมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จากผลการสัมภาษณ์ พบว่า การจัดโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีประโยชน์ เพราะ เป็นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียนโดยตรง ช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในการปฏิบัติตนตามกรอบระเบียบที่ดีมากขึ้น สามารถนำความรู้ ที่ได้รับมาปรับใช้เป็นแนวทางที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น ตลอดจนส่งผลดี ต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้นได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความเหมาะสมของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$=4.85) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านความเหมาะสมของวิทยากร ($\bar{X}$ = 4.82) ด้านความเหมาะสมของสถานที่ ($\bar{X}$= 4.49) ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการอบรม

($\bar{X}$ = 4.43) และด้านความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ ($\bar{X}$= 4.32) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นการอบรมมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับคุณธรรม คุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$= 4.93) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นการอบรมมีเนื้อหากิจกรรมที่เหมาะกับนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.89) และประเด็น. ระยะเวลาซักถามของวิทยากร มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}$ = 4.28) โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมค่อนข้างต่ำแสดงว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการการประเมินปฏิกิริยาสอดคล้องกัน สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ อุไรโรจน์ (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาปัญหาในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรมจริยธรรมนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับดังนี้ ด้านกระบวนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ด้านกระบวนการจัดทำโครงงาน คุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และด้านคุณธรรมอัตลักษณ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ของโรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว ได้ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ สังเกตพฤติกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายในชั้นเรียน ผลการประเมินโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการสังเกตพฤติกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการของครูโรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมโครงงาน ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ผลการประเมินการพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนชุมชนวัดหาด พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจหลังการอบอรมเชิงปฏิบัติการสูงขึ้น ครูมีทักษะในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก และมีความ พึงพอใจในการพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินการเรียนรู้ (Learning) ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรม เรื่อง คุณธรรมอัตลักษณ์และทักษะในการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ของผู้เข้าร่วมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 104 คน โดยทำแบบทดสอบ พบว่า คะแนนทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 83.86 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 33.51 นอกจากนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมฝึกอบรม ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมโดยรวมอยู่ที่ 6.70 และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 16.77 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ อรวรรณ เป็ดทอง (2566) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านบริบท พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ โครงการมีความสอดคลองกับความต้องการของผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ จำนวนของบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ 3) ด้านกระบวนการ พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล และ 4) ด้านผลผลิต พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวม

ของครูผู้สอนและความคิดเห็นในภาพรวมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสอดคล้องกับ ศิลชัย ถาวร (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ผลการประเมินพบว่า 1) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ด้านบริบท อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก 2) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก 3) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์ ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก 4) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินพฤติกรรม (Behavior) ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ผลการประเมินด้านพฤติกรรม (Behavior) ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมรักษาความสะอาด เก็บขยะโดยไม่รอคำสั่งครู ($\bar{X}$= 4.94) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นผู้เข้ารับอบรมมีสัมมาคารวะ ไปลามาไหว้ ($\bar{X}$= 4.89) และ ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี ($\bar{X}$= 4.38) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด สอดคล้องกับ กฤตเมธ อุ่นโพธิ และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนบ้านหนองเงือก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนบ้านหนองเงือก สถานศึกษามีการส่งเสริมการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของผู้บริหาร ครูและนักเรียนทั้งโรงเรียนโดยที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมดำเนินการ โดยนำกระบวนการบริหาร POLC มาใช้ในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 1) ด้าน การวางแผนงาน สถานศึกษาไม่ได้ดำเนินการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมของผู้ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นโยบายมีความซ้ำซ้อน 2) ด้านการจัดการองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษามีการ มอบหมายงานตามสายงานบังคับบัญชา ไม่มีการกำหนดแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่ชัดเจน 3) ด้านภาวการณ์เป็นผู้นำมีการดำเนินงานตามสายบังคับบัญชาและกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ไม่ชัดเจน 4) ด้านการควบคุม นิเทศ ติดตามขาดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

4. ผลการประเมินโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการในการประเมินผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณในภาพรวม พบว่า ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณ ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมผู้เข้ารับการอบรมสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ($\bar{X}$= 4.88) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมเสียสละเป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จัก แบ่งปันเสียสละความสุขส่วนตน

เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น ($\bar{X}$= 4.81) และประเด็นผู้เข้ารับการอบรมผู้เข้ารับการอบรมช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาด้านคุณธรรมอัตลักษณ์อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$= 4.38) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด

ผลการประเมินผลลัพธ์ (Results) เชิงคุณภาพโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียน บ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมอบรม พบว่า จากการสัมภาษณ์ครู นักเรียน เกี่ยวกับภาพรวมของโครงการเพื่อทราบถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการที่มีต่อโรงเรียน ครู และนักเรียนผู้เข้าร่วมอบรมโครงการฯ เพื่อพัฒนานักเรียนให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับการประเมินโครงการ เป็นแนวทางในการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้เป็นพื้นฐานในการปรับตนให้มีชีวิต อยู่ในสังคมและชุมชนอย่างมีคุณค่า มีความสุขตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ให้แก่ผู้ข้าร่วมฝึกอบรม ในโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ซึ่งในภาพรวม พบว่า ก่อเกิดประโยชน์เพราะเป็นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียนโดยตรง ช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจ ในการปฏิบัติตนตามกรอบระเบียบที่ดีมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้เป็นแนวทางที่จะช่วยในการพัฒนา คุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น ตลอดจนส่งผลดีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถ ด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้นได้

สอดคล้องกับ ชูชาติ แปลงล้วน (2563) ที่ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 เป็นการประเมินโดยใช้ CIPP Model ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านสภาวะแวดล้อม ในภาพรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์ การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ด้านความต้องการจำเป็น และด้านความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของโครงการ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านบุคลากร ด้านแหล่งเรียนรู้ด้านบริหารจัดการ ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ 3) ด้านกระบวนการ ในภาพรวม และรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) ด้านการดำเนินงาน (Do) ด้านการตรวจสอบติดตาม (Check) และด้านการวางแผน (Plan) 4) ด้านผลผลิตในภาพรวมมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ดังนี้ 4.1) ผลการประเมินตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม 4.2) พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก และ 4.3) ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ วรัชยา ประจำ (2564) ที่ได้รายงานผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นไปได้ของโครงการรองลงมาคือ ด้านความสอดคล้องของโครงการกับความต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านความต้องการจำเป็นของโครงการ ผลการประเมินบริบทของโครงการตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง พบว่า ผลการประเมินบริบทของโครงการตามความคิดเห็นของผู้ปกครองโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสอดคล้องของโครงการกับความต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน รองลงมาคือ ด้านความเป็นไปได้ของโครงการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการตามความคิดเห็นของครู พบว่า ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ

โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสื่อและอุปกรณ์ ผลการประเมินกระบวนการ ดำเนินงานของโครงการ พบว่า กระบวนการดำเนินงานโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงาน รองลงมาคือ ด้านการวางแผน และด้านที่มีค้าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการปรับปรุงและพัฒนา และผลการประเมินผลผลิตของโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน จำแนกผลการประเมินดังนี้ 1)ผลการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน กลุ่มคุณธรรมเพื่อการพัฒนาตน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การหลีกเลี่ยงอบายมุข รองลงมาคือ การรักษาศีล 5 หรือหลักธรรมพื้นฐานของศาสนาที่ตนนับถือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ รองลงมาคือ นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติจริงตามแผนการดำเนินกิจกรรมของโครงการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรมหรือปรับปรุงกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น 3)ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน พบว่า ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การเรียน การทำงานบ้าน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวและโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือนักเรียนแสดงออกถึงการรู้คุณและการสนองคุณต่อบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ครู เพื่อน ญาติพี่น้อง และผู้มีคุณพระคุณ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนมีจิตสาธารณะ ช่วยเหลือผู้อื่นและทำประโยชน์เพื่อสังคมด้วยความตระหนัก สมัครใจ กระตือรือร้น และพึงพอใจ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการประเมินผลโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ดังภาพที่ 2

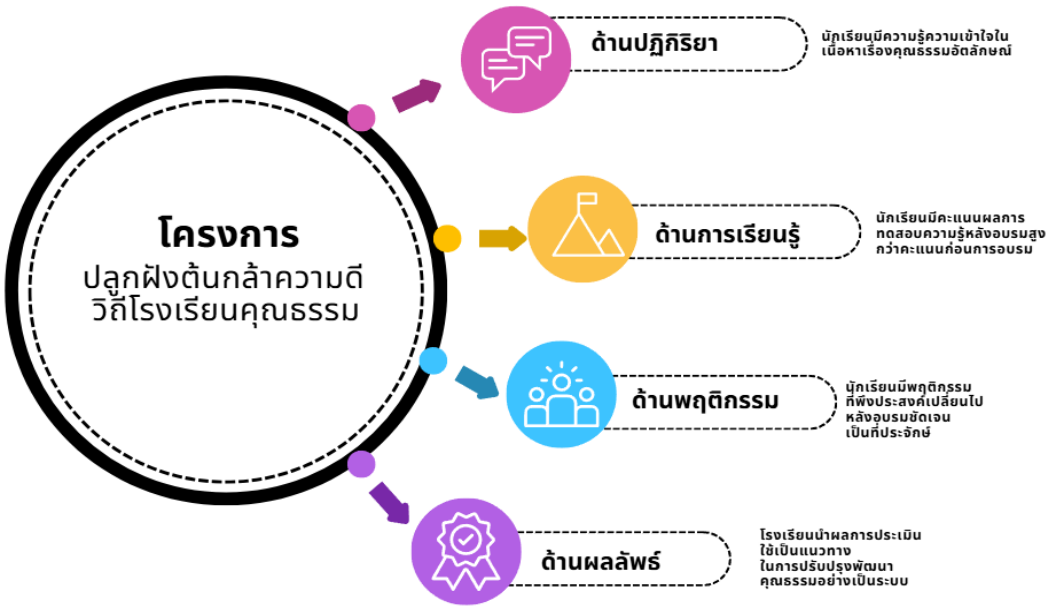

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการประเมิน

จากภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้จากการประเมินผลโครงการปลูกฝังต้นกลีความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า มีการจัดเนื้อหาที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน ได้อย่างเหมาะสม ออกแบบเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหัวข้อการอบรม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรอบรม ตลอดจนเอกสารที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมในโครงการช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมอัตลักษณ์ได้อย่างง่ายดาย ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีคะแนนผลการทดสอบ หลังเข้าร่วมฝึกอบรม สูงกว่าคะแนนก่อนอบรม โดยพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังอบรมของนักเรียนที่เห็นได้ชัดเจนเป็นเชิงประจักษ์คือ นักเรียน สุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ตามสถานภาพและกาลเทศะ อีกทั้งนักเรียนมีความเสียสละเป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จัก แบ่งปันเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น ซึ่งโรงเรียนควรนำผลการดำเนินตามโครงการที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และควรสนับสนุนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้นักเรียนเพื่อขยายผล การพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียน ด้วยกิจกรรมหรือวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรม โครงการรวมไปถึงการร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เป็นต้น

สรุป

1) การประเมินปฏิกิริยา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.67) 2) ด้านการประเมินการเรียนรู้ ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังฝึกอบรม โดยทำแบบทดสอบ พบว่า คะแนนทดสอบหลังอบรมร้อยละ 83.86 สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรมที่มีค่าคะแนนร้อยละ 33.51 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) ด้านการประเมินพฤติกรรม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.65) 4) ด้านการประเมินผลลัพธ์เชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.31) 5) ด้านการประเมินผลลัพธ์เชิงคุณภาพ พบว่า ในภาพรวม ผลการสัมภาษณ์ โครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรมฯ มีประโยชน์ เพราะเป็นการพัฒนาคุณธรรม อัตลักษณ์นักเรียนโดยตรง นักเรียนมีความมั่นใจในการปฏิบัติตามกรอบระเบียบที่ดี นำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ส่งผลดีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถด้านต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) สถานศึกษาควรกำหนดแผนกลยุทธ์แผนปฏิบัติงานประจำปีที่ชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่นักเรียน

1.2) สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้เหมาะกับตัวนักเรียนและบริบทของสถานศึกษา

1.3) ครูผู้สอนควรมีการติดตามผลหลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมโครงการ และควรสังเกตพฤติกรรมนักเรียนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมว่ามีส่วนไหนที่ต้องปรับปรุงพัฒนา

1.4) โรงเรียนควรประสานงานกับบุคคลภายนอกและองค์กรภายนอกทั้งก่อนเริ่มดำเนินโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ สิ้นสุดโครงการ และควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้กับผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย

2.2) ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย ที่ประสบผลสำเร็จ

2.3) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปขยายผลในการปรับปรุงโครงการปลูกฝังต้นกล้าความดี วิถีโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านหน้าค่าย

เอกสารอ้างอิง

กฤตเมธ อุ่นโพธิ และคณะ. (2565). การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านหนองเงือก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ ประจำปี 2564 สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (1315-1328). กรุงเทพมหานคร: สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย.

เกรียงศักดิ์ อุไรโรจน์ (2565) การพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ชูชาติ แปลงล้วน. (2563). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรมสพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5(7), 379-393.

ปภัสวดี วีรกิตติ และคณะ. (2560). คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม. นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิซซิ่ง จำกัด.

มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์ พับลิสชิ่ง จำกัด.

ยุพิน รอดประพันธ์. (2561). การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมโดยประยุกต์ใช้ รูปแบบ การประเมินซิป (CIPP Model) โรงเรียนวัดห้วยธารทหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. นครสวรรค์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3.

วรัชยา ประจำ. (2564). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน โดยใช้ CIPP Model. วารสารงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 5(3), 102-123.

ศิลชัย ถาวร. (2565). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มาตรฐานและตัวชี้วัด. กรุงเทพมหานคร: ธนธัชการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

อรวรรณ เป็ดทอง. (2566). การประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 20(89), 67-78.

Donald L. Kirkpatrick. (1975). Evaluating Training Program. Wiscounsin: Amarican Society for Training and Development, Inc.

การประเมินโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

The Evaluation of MueangNakhonSiThammarat School's Moral Camp Under The Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat

ภูษิตา คำแหง
Phusita Khamhaeng
อรรครา ธรรมาธิกุล
Akara Thammathikul
วีระยุทธ ชาตะกาญจน์
Werayut Chatakan
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
E-mail: Phusita@mns.ac.th

Received: 11 July 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินปฏิกิริยา ประเมินการเรียนรู้ ประเมินพฤติกรรม และเพื่อประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น แบบทดสอบ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปข้อความคิด

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการศึกษาด้านปฏิกิริยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมของวิทยากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$=4.74) 2) ด้านการเรียนรู้ คะแนนทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 82.29 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 33.51 นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยคะแนนก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 3.74 และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 8.23 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้ 3) ด้านการประเมินพฤติกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็น พบว่าประเด็นผู้เข้ารับการอบรมใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี ($\bar{X}$= 4.89) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้านการประเมินผลลัพธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่าประเด็นผู้เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่างๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X}$= 4.80) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ภาพรวมของโครงการเพื่อทราบถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการที่มีต่อโรงเรียน

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, ค่ายคุณธรรมนำชีวิต, โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช

Abstract

This article aimed to study the evaluation of reactions learning behavior, and results of the participants in Mueang Nakhon Si Thammarat school's moral camp under the secondary educational service area office Nakhon Si Thammarat. The sample group consisted totaling of 45 people. They were selected by purposive selection. The instrument for collecting data were opinion questionnaires, tests, observation forms, and interviews. Analysis data by using statistics, averages, and standard deviations and content analysis.

The result of the study found that 1) Reaction the overall, it was at the highest level ($\bar{X}$=4.60). When considering each aspect, it was found that the suitability of the lecturer has the highest average ($\bar{X}$=4.74) 2) Learning, it was found that test scores after training score was 82.29%, which was higher than the pre-training test score. with a score of 33.51 percent. In addition, it was found that the training participants The average score before participating in the training was 3.74 and the average score after participating in the training was 8.23, which passed the criteria of 70 percent or more as specified. 3) Behavior, it was found that when considering the issues separately, it was found that the issue of trainees using public resources economically ($\bar{X}$ = 4.73). Worthy and well maintained ($\bar{X}$=4.89) has the highest average evaluation result. at the highest level in terms of evaluating results, it was found that: overall it was at the highest level ($\bar{X}$=4.62). 4) Results, it was found that the overall was at the highest level ($\bar{X}$=4.62). When considering the sub-issues, it was found that the issue of trainees exchanging knowledge by various methods and applied in daily life ($\bar{X}$=4.80) had the highest average evaluation result. at the highest level. The results of interviews, from interviews with administrators, teachers, and students about the overall aspects of the project to know the benefits received from participating in the project to the schools.

Keywords: Project Evaluation, Moral camp, MueangNakhonSiThammarat School

บทนำ

โลกยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดในเกือบทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยสำคัญที่มาจากอิทธิพลความก้าวหน้าของนวัตกรรมต่าง ๆ ทางเทคโนโลยีมีรูปแบบการสื่อสารแบบดิจิทัลมากขึ้น จนกลายเป็นโลกออนไลน์ไร้พรมแดนที่มีการขยายอาณาเขตของค่านิยมได้รวดเร็วการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารทั้งทางบวกและทางลบ ปรากฏการณ์ดังกล่าว ยังส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของสังคมมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ดังนั้น การสร้างภูมิคุ้มกันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำให้มนุษย์รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์นี้ ตลอดจนการพัฒนาชีวิตของสังคมมนุษย์ให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ จะต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตอีกด้วย (พระสุริยา สุริโย, 2562) ซึ่งบุคลากรในประเทศถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ ให้ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนทั้งทางด้านกาย วาจา ใจ จึงเป็นสิ่งที่ต้องนำมาประยุกต์ใช้ในสังคม นอกจากนี้ สังคมไทยยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรในประเทศเป็นอย่างมาก ขณะเดียวกันบุคลากรเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้อง พัฒนาความรู้ ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งจะนำไปสู่สังคมผู้คนมีคุณภาพ ด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและคุณธรรม เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจโดยใช้หลักการในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นสุขร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน พบว่าคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรม เชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด ทัศนคติและ คุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมเป็นผลกระทบจากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมธรรมต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศไทยผ่านสื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อสร้างสรรค์ยังมีน้อย สื่อที่เป็นภัยและผิด กฎหมายมีการเผยแพร่มากขึ้น แม้มีมาตรการปราบปรามอย่างเข้มงวด ก็ตาม ขณะที่คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ประกอบกับ สถาบัน ทางสังคม อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษามีบทบาทน้อยลง ในการปลูกฝังค่านิยม คณุธรรม จริยธรรม และพัฒนาศักยภาพคนไทย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เยาวชนไทย คือ ขาดการปลูกฝังในด้านคุณธรรมและ จริยธรรมอย่างยั่งยืน คือ อาจจะมีอยู่ บ้างเพียงผิวเผิน ไม่ได้เกิดผลที่ถาวรในขณะที่สังคมไทย ต้องการเห็นภาพการพัฒนานาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นคนที่มีคณุภาพมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ มีสติปัญญามีความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (สุทัศน์ กุลบุตร, 2550)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยเฉพาะในมาตราที่ 6 มุ่งเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และการกีฬาตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานปี 2544 ได้กำหนดให้การจัดค่ายคุณธรรม พุทธบุตร พุทธธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม ชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขการฝึกอบรมคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับเยาวชนนั้นเป็น เรื่องที่ต้องดำเนินการ และติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนา โรงเรียนเป็นพื้นฐานของสังคมช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงามของบุคคลในทางร่างกาย สติปัญญา ความประพฤติ และสังคม เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับ สิ่งแวดล้อม ดำรงอยู่ได้ด้วยดี ดังนั้นโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญที่มีส่วนช่วยขัดเกลา อบรม พฤติกรรมการแสดงออกของเด็กให้มีพฤติกรรมด้านบวกเพิ่มมากขึ้น และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในสังคม

การประเมินโครงการนับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการดำเนินโครงการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปรียบเทียบหรือตรวจสอบว่าโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดโครงการ เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนดำเนินงาน ปรับปรุงโครงการ ตลอดจนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ รวมถึงผลผลิตของโครงการทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ เคิร์กแพทริค (1998 อ้างถึงใน ศริภัสสรศ์ วงศ์ทอง, 2556) ได้ออกแบบการประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้สี่ระดับ ประกอบด้วย1) การประเมินระดับปฏิกิริยา (Reaction) เป็นการประเมินเพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ความรู้สึก ความพึงพอใจ ทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 2) การประเมินระดับการเรียนรู้ (Learning) เป็น

การประเมินเพื่อต้องการทราบว่าภายหลังการฝึกอบรมผู้เข้าร่วมได้มีความรู้ความ เข้าใจในเนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์หรือไม่ 3) การประเมินระดับพฤติกรรม (Behavior) เป็นการประเมินที่ต้องการรู้ผลที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมทำให้เกิดการเปลี่ยนของพฤติกรรมที่ต้องการหรือไม่ อย่างไร มีการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงหรือไม่ อย่างไร และ4) การประเมินผลลัพธ์ (Result) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นกับองค์กรว่าการฝึกอบรมที่ จัดขึ้นนั้นมีส่วนช่วยในปรับปรุงผลการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด ซึ่งมีความเป็นระบบ ต่อเนื่อง ความชัดเจน รัดกุม และได้รับสารสนเทศสำหรับใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การวางแผนการดำเนินงาน การตัดสินคุณค่า คุณประโยชน์และแนวทางในการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น การจัดค่ายคุณธรรมแก่นักเรียน เพื่อเป็นการปลูกฝังนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม โดยการปลูกจิตสำนึกของนักเรียน ซึ่งมุ่งเน้นการปฏิบัติ เพื่อนำความรู้ที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมไปปฏิบัติในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะด้านระเบียบวินัย และความประพฤติ ของนักเรียน รวมถึงเพื่อยกระดับการพัฒนาจิตใจให้มั่งคงมีคุณธรรม มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จึงทำให้เกิดโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นโครงการที่ส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมให้กับผู้เข้าร่วมอบรม มีการติดตามผลได้พัฒนาคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ และเพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพประสิทธิผลของโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช โดยดำเนินการใช้รูปแบบการประเมินโครงการของเคิร์กแพทริค เพื่อนำเสนอผลการประเมินต่อผู้บริหารโครงการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช
2. เพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช
3. เพื่อประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช
4. เพื่อประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเป็นการวิจัยเชิงประเมินโครงการ (Project evaluation research) โดยใช้แนวคิดการประเมิน Kirkpatrick's Model ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction) 2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) 3) การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior) และ 4) การประเมินผลลัพธ์ (Results) (Kirkpatrict, 1998) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร

ประชากรของงานวิจัยครั้งนี้ คือบุคลากรเรียนโรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งกำหนดประกอบไปด้วย ผู้บริหาร จำนวน 4 คน ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 จำนวน 18 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 จำนวน 322 คน รายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณของงานวิจัยครั้งนี้ คือบุคลากรเรียนโรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งกำหนดประกอบไปด้วย ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 จำนวน 9 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 จำนวน 35 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพของงานวิจัยครั้งนี้ คือบุคลากรเรียนโรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งกำหนดประกอบไปด้วย ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 จำนวน 3 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 จำนวน 6 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามสำหรับนักเรียน โดยใช้รูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ 2) แบบทดสอบวัดความรู้สำหรับนักเรียน โดยมีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย จำนวน 10 ข้อ สำหรับใช้ทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมค่าย 3) แบบสังเกตสำหรับครู โดยใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale คือ ให้ผู้ตอบแบบประเมินเลือกตอบจากข้อความที่ผู้ประเมินได้กำหนดไว้ให้ ซึ่งแบ่งระดับพฤติกรรมออกเป็น 5 ระดับ 4) แบบสัมภาษณ์สำหรับครู โดยใช้รูปแบบคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดต่อผู้เข้าร่วมโครงการ โดยเปิดช่องว่างให้ผู้ให้ตอบแบบสัมภาษณ์ตอบได้อย่างอิสระ และ 5) แบบสอบถามสำหรับครู โดยใช้รูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามการเข้าร่วมค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ โดยวิธีเก็บรวบรวม จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการเข้าร่วมค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

3) ดำเนินการจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

4) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการนำส่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5) นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาได้จากการดำเนินงานค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชมาวิเคราะห์ตามสถิติวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินด้านปฏิกิริยา ด้านพฤติกรรมที่เกิดขึ้นต่อนักเรียน แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติ มาแปลผลมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ประเมินความรู้ความเข้าใจหลังการเข้ารับการอบรม โดยการหาค่าร้อยละ ว่านักเรียนมีผลการทดสอบ ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ขึ้นไปหรือไม่

3) วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินความพึงพอใจเพื่อประเมินด้านผลลัพธ์เชิงปริมาณของผู้เข้ารับการอบรม แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติ มาแปลผลมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อประเมินด้านผลลัพธ์ของโครงการ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการประเมินปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 ผลการประเมินด้านปฏิกิริยา (Reaction) ของผู้เข้าร่วมอบรมโครงการ

รายการ	ความคิดเห็น		แปรผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา	4.62	0.63	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของสถานที่	4.53	0.68	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของวิทยากร	4.74	0.56	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์	4.65	0.65	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายโรงเรียน	4.48	0.58	มาก
รวมทุกด้าน	**4.60**	**0.63**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการประเมินโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการด้านปฏิกิริยา (Reaction) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมของวิทยากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$=4.74) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ ($\bar{X}$ = 4.65) ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา ($\bar{X}$= 4.62) ด้านความเหมาะสมของบรรยากาศและสถานที่ ($\bar{X}$= 4.53) และด้านความเหมาะสมของโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายโรงเรียน ($\bar{X}$ = 4.48) ตามลำดับ

2. ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรมของ ผู้เข้าร่วมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช (N=35)

ผลการเปรียบเทียบ	ค่าร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง	t-test
คะแนนก่อนอบรม	33.51	3.74	1.18	4.48	**17.01**
คะแนนหลังอบรม	82.29	8.23	1.14		

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรม เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช จำนวน 35 คน โดยทำแบบทดสอบ พบว่า คะแนนทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 82.29 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มี

ค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 33.51 นอกจากนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมฝึกอบรม ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมโดยรวมอยู่ที่ 3.74 และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 8.23 เมื่อเปรียบเทียบค่า t-test แบบ Dependent พบว่าคะแนนหลังเข้าร่วมค่ายสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมค่าย โดยมีค่า t = 17.01 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้

3. ผลการประเมินพฤติกรรมรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ตารางที่ 3 ผลการประเมิน ด้านพฤติกรรม (Behavior) ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช (N=35)

รายการ	ความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้เข้ารับการอบรมมักจะช่วยเหลือคนอื่นและช่วยเหลือส่วนรวมอยู่เสมอ	4.63	0.49	มากที่สุด
2. ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ	4.78	0.47	มากที่สุด
3. ผู้เข้ารับการอบรมมีความซื่อสัตย์ รู้หน้าที่ของตนเอง และเป็นผู้รักษาสัญญาต่อผู้อื่นเสมอ	4.80	0.40	มากที่สุด
4. ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตนในขอบเขต กฎระเบียบของห้องเรียน สถานศึกษา ครอบครัวและประเทศอย่างเคร่งครัด	4.78	0.42	มากที่สุด
5. ผู้เข้ารับการอบรมให้ความสำคัญต่อการไปโรงเรียนให้ทันเวลา และเข้าร่วมกิจกรรมตามเวลาที่นัดหมายทุกครั้ง	4.65	0.53	มากที่สุด
6. ผู้เข้ารับการอบรมมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง และสามารถเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม	4.72	0.46	มากที่สุด
7. ผู้เข้ารับการอบรมมีความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้อยู่เสมอ	4.57	0.54	มากที่สุด
8. ผู้เข้ารับการอบรมใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี	4.89	0.31	มากที่สุด
9. ผู้เข้ารับการอบรมรู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลง ของสังคม และสภาพแวดล้อม ยอมรับ และปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข	4.74	0.53	มากที่สุด
10. ผู้เข้ารับการอบรมมีความอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายและสามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานอย่างมีเหตุผล	4.74	0.57	มากที่สุด
11. ผู้เข้ารับการอบรมมีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณเสมอ	4.80	0.45	มากที่สุด
12.ผู้เข้ารับการอบรมมีจิตอาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน	4.87	0.34	มากที่สุด
13. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.71	0.51	มากที่สุด
14. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปรับใช้ในการศึกษาเรียนรู้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.80	0.40	มากที่สุด
15. ผู้เข้ารับการอบรมทันต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้	4.76	0.43	มากที่สุด
16. ผู้เข้ารับการอบรมมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามกรอบแนวคิดการพัฒนา	4.67	0.64	มากที่สุด

คุณธรรม และจริธรรมให้แก่นักเรียน			
17. ผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรมของตนเองอยู่เสมอ	4.53	0.59	มากที่สุด
18. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการโครงการไปปรับใช้กับชุนชนและสามารถเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้	4.62	0.53	มากที่สุด
19. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น	4.84	0.52	มากที่สุด
20. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ	4.78	0.56	มากที่สุด
รวมการประเมินพฤติกรรม (Behavior)	**4.73**	**0.49**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินด้านพฤติกรรม (Behavior) ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่าประเด็นผู้เข้ารับการอบรมใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี ($\bar{X}$= 4.89) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด และประเด็นผู้เข้ารับการอบรมมีความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้อยู่เสมอ ($\bar{X}$= 4.57) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด

4. ผลการประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช (N=35)

รายการ	ความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์			
1. ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของนักเรียน ให้ความร่วมมือร่วมใจ ในการทำงานกับสมาชิกในห้องเรียน	4.78	0.42	มากที่สุด
2. ผู้เข้ารับการอบรมเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาและเป็นตัวอย่างที่ดีของศาสนิกชน	4.39	0.51	มาก
ซื่อสัตย์ สุจริต			
3. ผู้เข้ารับการอบรมให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นจริง	4.70	0.47	มากที่สุด
4. ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนด้านความซื่อสัตย์	4.76	0.43	มากที่สุด
มีวินัย รับผิดชอบ			
5. ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัวและโรงเรียน มีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน มีความรับผิดชอบ	4.33	0.47	มาก
ใฝ่เรียนรู้			
6. ผู้เข้ารับการอบรมเอาใจใส่ในการเรียน และมีความเพียรพยายามในการเรียน	4.52	0.51	มากที่สุด
7. ผู้เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่างๆ และนำไปใช้ใน	4.80	0.45	มากที่สุด

ชีวิตประจำวัน			
อยู่อย่างพอเพียง			
8. ผู้เข้ารับการอบรมใช้ทรัพย์สินและสิ่งของของโรงเรียนอย่างคุ้มค่า	4.72	0.50	มากที่สุด
9. ผู้เข้ารับการอบรมประหยัดและมีการเก็บออมเงิน	4.67	0.47	มากที่สุด
มุ่งมั่นในการทำงาน			
10. ผู้เข้ารับการอบรมมีความตั้งใจและพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	4.57	0.54	มากที่สุด
11. ผู้เข้ารับการอบรมมีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จ	4.54	0.55	มากที่สุด
รักความเป็นไทย			
12. ผู้เข้ารับการอบรมมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย	4.65	0.48	มากที่สุด
13. ผู้เข้ารับการอบรมเห็นคุณค่าและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย	4.54	0.50	มากที่สุด
มีจิตสาธารณะ			
14. ผู้เข้ารับการอบรมรู้จักช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทำงาน	4.76	0.52	มากที่สุด
15. ผู้เข้ารับการอบรมเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของโรงเรียน	4.52	0.59	มากที่สุด
รวมการประเมินพฤติกรรม (Behavior)	4.62	0.49	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 7 พบว่า ผลการประเมินโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการในการประเมินผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณในภาพรวม พบว่า ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ (Result) เชิงปริมาณ ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมฝึกอบรมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.62) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นผู้เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่างๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\overline{X}$= 4.80) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด และประเด็นผู้เข้ารับการอบรมเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาและเป็นตัวอย่างที่ดีของศาสนิกชน ($\overline{X}$= 4.39) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินต่ำสุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลลัพธ์ (Results) ของผู้เข้าร่วมอบรมโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช จากผลการสัมภาษณ์ พบว่าการจัดโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีประโยชน์ เพราะ เป็นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียนโดยตรง ช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในการปฏิบัติตนตามกรอบระเบียบที่ดีมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้เป็นแนวทางที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น ตลอดจนส่งผลดีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถด้านต่างๆ ที่ดีขึ้นได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.60) สอดคล้องกับ ศิลชัย ถาวร (2565) ที่ได้ทำการการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินโครงการด้านบริบทอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่า

มัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประเมินมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ประชุมหารือร่วมกัน นำนโนบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่กำหนดให้เน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเป็นนโยบายสำคัญ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นพ้องกันว่าสมควรที่จะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเป็นนโยบายสำคัญ 2) การประเมินโครงการด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงานตามโครงการอย่างชัดเจน โดยการเตรียมการในด้านบุคลากรในการดำเนินโครงการให้มีความเพียงพอและหมาะสม มีการเตรียมสื่อประกอบการสอน งบประมาณในการดำเนินโครงการ มีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในโครงการ และอาคารสถานที่ในการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการอย่างเหมาะสมและเพียงพอ 3) การประเมินโครงการด้านกระบวนการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนมีการวางแผนการจัดกิจกรรมของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีการดำเนินกิจกรรมและปฏิบัติตามแผนโครงการครบทุกกิจกรรมมีการกำกับ นิเทศติดตามการดำเนินงานของโครงการ มีการประเมินโครงการ หลังเสร็จสิ้นโครงการแล้วนำผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินการในโครงการ 4) การประเมินโครงการด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาจากนักเรียนเรียนรู้และเข้าใจหลักพุทธธรรมที่ถูกต้องนักเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน นักเรียนเกิดภูมิคุ้มกันห่างไกลอบายมุข สิ่งเสพติด สิ่งผิดกฎหมาย และนำไปสู่ความสงบ เรียบร้อยของสังคมนักเรียนสอบผ่านธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก ร้อยละ 75 ของแต่ละระดับ

สอดคล้องกับ วรัชยา ประจำ (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทันโดยใช้ CIPP Model ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินบริบทของโครงการตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นไปได้ของโครงการ และความคิดเห็นของผู้ปกครองอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสอดคล้องของโครงการกับความต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน 2) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร 3) ผลการประเมินกระบวนการของโครงการ พบว่า 3.1) ผลการปฏิบัติกิจกรรมที่ดำเนินการในโครงการ โดยรวมทุกกิจกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม 3.2) กระบวนการดำเนินงานโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงาน และ 4) ผลการประเมินผลผลิตของโครงการ พบว่า 4.1) พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ได้แก่ คุณธรรมเพื่อการพัฒนาตน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การหลีกเลี่ยงอบายมุข คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความมีวินัย และคุณธรรมเพื่อการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความกตัญญูกตเวที 4.2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ และ 4.3) ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การเรียน การทำงานบ้านและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวและโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณาผลการประเมินโครงการโดยรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ผลการประเมินโครงการผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ทุกด้าน

2. ผลการประเมินโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการในการประเมิน

การเรียนรู้ (Learning) พบว่า คะแนนทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 82.29 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 33.51 นอกจากนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมฝึกอบรม ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมโดยรวมอยู่ที่ 3.74 และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 8.23 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ อรวรรณ เป็ดทอง (2566) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านบริบท พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ โครงการมีความสอดคลองกับความต้องการของผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ จำนวนของบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ 3) ด้านกระบวนการ พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล และ 4) ด้านผลผลิต พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนและความคิดเห็นในภาพรวมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสอดคล้องกับ ศิลชัย ถาวร (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ผลการประเมินพบว่า 1) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ด้านบริบท อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก 2) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก 3) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก 4) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินพฤติกรรม (Behavior) ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า ผลการประเมินด้านพฤติกรรม (Behavior) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73) สอดคล้องกับ กฤตเมธ อุ่นโพธ. (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนบ้านหนองเงือก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนบ้านหนองเงือก สถานศึกษามีการส่งเสริมการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของผู้บริหาร ครูและนักเรียนทั้งโรงเรียนโดยที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมดำเนินการ โดยนำกระบวนการบริหาร POLC มาใช้ในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 1) ด้าน การวางแผนงาน สถานศึกษาไม่ได้ดำเนินการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นโยบายมีความซ้ำซ้อน 2) ด้านการจัดการองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษามีการ มอบหมายงานตามสายงานบังคับบัญชา ไม่มีการกำหนดแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่ชัดเจน 3) ด้านภาวะการเป็นผู้นำ มีการดำเนินงานตามสายบังคับบัญชาและกำหนดทิศทางการดำเนินงานไม่ชัดเจน 4) ด้านการควบคุม นิเทศติดตามขาดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ อีกทั้งสอดคล้องกับ ณัฏฐวร ยิ้มสรวล (2563) ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นอยู่จริงของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงนเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย แต่ละด้าน พบว่าวินัยนักเรียนด้านความประพฤติมากที่สุด รองลงมา คือวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย วินัยนักเรียนด้านการปฏิบัติตามระเบียบ วินัยนักเรียนด้านความตรงต่อเวลา วินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ ตามลำดับสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก แต่ละด้าน พบว่า วินัยนักเรียนด้านการแต่งกายน้อยที่สุด รองลงมาคือ วินัยนักเรียนด้านความตรงต่อเวลา วินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ วินัยนักเรียนด้านการปฏิบัติตามระเบียบ วินัยนักเรียนด้านความประพฤติ ตามลำดับ

4. ผลการประเมินผลลัพธ์ (Results) เชิงปริมาณ โครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า ผลการประเมินโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62) ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการในการประเมินผลลัพธ์ (Results) เชิงปริมาณ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน เกี่ยวกับภาพรวมของโครงการเพื่อทราบถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการที่มีต่อโรงเรียน ครู และนักเรียนผู้เข้าร่วมอบรมโครงการฯ เพื่อพัฒนานักเรียนให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับการประเมินโครงการเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้เป็นพื้นฐานในการปรับตนให้มีชีวิตอยู่ในสังคมและชุมชนอย่างมีคุณค่ามีความสุขตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ให้แก่ผู้ข้าร่วมฝึกอบรม เพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างดี ในโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดา เอ้งฉ้วน (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านวินัยและความซื่อสัตย์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลจากการวิจัยพบว่า ด้านบริบทของ โครงการตามตัวชี้วัดความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการมีผลอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการประเมินบริบทของโครงการ มีผลอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการตามตัวชี้วัดความหมาะสมของบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ ผลอยู่ในระดับมาก ระดับความคิดเห็นปัจจัยนำเข้าของโครงการ ตามตัวชี้วัดความเหมาะสมของกิจกรรม ผลอยู่ในระดับมาก ร้อยละของกิจกรรมที่ดำเนินการ อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละของการติดตามโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบความรู้เรื่องวินัยและความซื่อสัตย์ของนักเรียน ก่อน - หลัง เข้าร่วมโครงการ นักเรียนมีความรู้เรื่องวินัยและความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการเปรียบเทียการมีวินัยของนักเรียนก่อน - หลัง เข้าร่วมโครงการ พบว่า หลังจากเข้าร่วมโครงการแล้วนักเรียนมีวินัยเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการเปรียบเทียบความซื่อสัตย์ของนักเรียนก่อน หลัง เข้าร่วมโครงการ พบว่านักเรียนมีความรู้ด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการประเมินความพึงพอใจ ผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สอดคล้องกับ ชูชาติ แปลงล้วน (2563) ที่ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 เป็นการประเมินโดยใช้ CIPP Model ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านสภาวะแวดล้อม ในภาพรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ด้านความต้องการจำเป็น และด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของ

ชุมชน ด้านบุคลากร ด้านแหล่งเรียนรู้ด้านบริหารจัดการ ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ 3) ด้านกระบวนการ ในภาพรวม และรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ได้แก่ ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) ด้านการดำเนินงาน (Do) ด้านการตรวจสอบติดตาม (Check) และด้านการวางแผน (Plan) 4) ด้านผลผลิตในภาพรวมมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ดังนี้ 4.1) ผลการประเมินตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม 4.2) พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก และ 4.3) ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการประเมิน

จากผลการประเมินโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า จัดเนื้อหาที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนมีความเหมาะสม ครอบคลุม และสอดคล้องกับหัวข้อการอบรมและหลักสูตรของการอบรมค่ายคุณธรรม เอกสารที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมในโครงการมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีคะแนนผลการทดสอบหลังเข้าร่วมฝึกอบรม สูงกว่าคะแนนก่อนอบรม โดยพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังอบรมของนักเรียนที่เห็นได้ชัดเจนเป็นเชิงประจักษ์ในหลายแง่มุม อาทิเช่น ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่า ผู้เข้ารับการอบรมมีจิตอาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ควรมีการสนับสนุนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้นักเรียนเพื่อขยายผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการของนักเรียน ด้วยกิจกรรมหรือวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรม โครงการรวมไปถึงการร่วมมือกับผู้ที่มีความเกี่ยวทุกภาคส่วน

สรุป

1) ผลการศึกษาด้านปฏิกิริยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมของวิทยากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$=4.74) 2) ด้านการเรียนรู้ คะแนนทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 82.29 ซึ่งสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนคิดเป็นร้อยละ 33.51 นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยคะแนนก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 3.74 และค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 8.23 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้ 3) ด้านการประเมินพฤติกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็น พบว่าประเด็นผู้เข้ารับการอบรมใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี ($\bar{X}$= 4.89) มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้านการประเมินผลลัพธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62) ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับการประเมินโครงการเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้เป็นพื้นฐานในการปรับตนให้มีชีวิตอยู่ในสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1) สถานศึกษาควรกำหนดแผนกลยุทธ์แผนปฏิบัติงานประจำปีที่ชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่นักเรียน

1.2) สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเยนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้เหมาะกับตัวนักเรียนและบริบทของสถานศึกษา

1.3) ผู้บริหาร และครูผู้สอนควรมีการติดตามผลหลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมโครงการ และควรสังเกตพฤติกรรมนักเรียนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมว่ามีส่วนไหนที่ต้องปรับปรุงพัฒนา

1.4) โรงเรียนควรประสานงานกับบุคคลภายนอกและองค์กรภายนอกทั้งก่อนเริ่มดำเนินโครงการและมีการวางแผนที่ชัดเจนและเป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

2.2) ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราชที่ประสบผลสำเร็จ

2.3) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปขยายผลในการปรับปรุงโครงการค่ายคุณธรรมนำชีวิต โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กฤตเมธ อุ่นโพธิ และคณะ. (2565). การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านหนองเงือก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ ประจำปี 2564 สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (1315-1328). กรุงเทพมหานคร: สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย.

ชูชาติ แปลงล้วน. (2563). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรมสพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5(7), 379-393.

ณัฏฐวร ยิ้มสรวล. (2563). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

พระสุริยา สุริโย. (2562). การสร้างเสริมการจัดการอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมมองผ่านพุทธปรัชญา. Journal of MCU Nakhondhat. 6(3), 1551-1569.

วรัชยา ประจำ. (2564). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน โดยใช้ CIPP Model. วารสารงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 5(3), 102-123.

ศิรภัสสรศ์ วงศ์ทองดี. (2556). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ = Human Resource Development. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิลชัย ถาวร. (2565). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุดา เอ้งฉ้วน. (2564). ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านวินัยและความซื่อสัตย์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร. (2550). การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อรวรรณ เป็ดทอง. (2566). การประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 20(89), 67-78.

Kirkpatrict L. Donald. (1998) Evaluating Training Programs: The Four Levels. (2nd ed.). San Francisco: Berrett-Koehler.

การประเมินโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

Evaluation of local wisdom projects Develop professional skills Ban Kumpae School Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3

สุชาวดี สุดเอียด
Suchawadee Sudaiad
รัฐพร กลิ่นมาลี
Rattaporn Klinmalee
วีระยุทธ ชาตะกาญจน์
Werayut Chatakan
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
E-mail: 6555701051@nstru.ac.th

Received: 13 July 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินปฏิกิริยา 2) ประเมินการเรียนรู้ 3) ประเมินพฤติกรรม และ 4) ประเมินผลลัพธ์ โครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน รวมทั้งสิ้น 68 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) การประเมินปฏิกิริยา ภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็น วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมมีสภาพที่ใหม่ พร้อมใช้ในการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (2) การประเมินการเรียนรู้ พบว่า คะแนนผลการทดสอบหลังอบรมของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 85.30 สูงกว่าคะแนนก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนร้อยละ 41.70 มีคะแนนเฉลี่ย หลังเข้าร่วมฝึกอบรม 17.06 ค่าเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมฝึกอบรม 8.34 ซึ่งผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้ (3) การประเมินพฤติกรรม พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด และ ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม นำผลิตภัณฑ์ ชิ้นงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติไปเผยแพร่ให้แก่สาธารณชนได้รับทราบ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (4) การประเมินผลลัพธ์ จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในรูปแบบการดำเนินงาน มีการจัดกระบวนการอบรม หลักสูตรอบรม ให้เป็นไปด้วยดี มีวิทยากรที่มีความรู้ สามารถถ่ายทอดเนื้อหาให้เข้าใจได้ง่าย เปิดโอกาสให้ได้ซักถามข้อสงสัย และเนื้อหาสาระสอดคล้องกับหัวข้อการอบรม

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, ภูมิปัญญาพัฒนาทักษะอาชีพ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

Abstract

This Article aimed to study (1) evaluate reactions (2) evaluate learning (3) evaluate behavior and (4) evaluate results. of participants in the Local Wisdom Project Develop professional skills Ban Kumpae School Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office, Area 3. The participants included 68 individuals, comprising school administrators, teachers, and students, selected through purposive sampling. The evaluation tools consisted of questionnaires, tests, observation forms, and interview guides. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The findings were as follows : (1) Reaction Evaluation, The overall reaction received the highest average score. The content relevance was rated the highest, while the condition of training materials and equipment, though adequate and ready for use, received the lowest average score. (2) Learning Evaluation : Students' post-training test scores averaged 85.30%, significantly higher than the pre-training scores of 41.70%. The mean post-training score was 17.06, compared to 8.34 before training, surpassing the 70% benchmark. (3) Behavior Evaluation, The overall behavior evaluation was rated at the highest level. Trainees effectively applied their acquired knowledge in daily life, receiving the highest average score. However, disseminating products created during the training to the public received the lowest average score. (4) Results Evaluation, Qualitative data indicated that most trainees were highly satisfied with the project's implementation. The training process and curriculum were well-organized, featuring knowledgeable trainers who delivered content in an accessible manner. Participants were encouraged to ask questions, and the content aligned with the training topics.

Keywords: Project Evaluation, Local Wisdom, Career Skill Development, Educational Service Area Office.

บทนำ

โลกเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมเกิดขึ้น อย่างมากมาย ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม เช่นเดียวกับการศึกษาที่เปลี่ยนแปลง จากอดีตไปอย่างมาก บุคคลที่มีความรู้ มีทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนเปลงในสังคม สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ในสังคมได้ จึงจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างบุคคลให้มีความรู้ มีทักษะดังกล่าว เสริมสร้างความคิด กระบวนการเรียนรู้สำหรับชีวิต และพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้สามารถเอาตัวรอดในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในช่วงวัยเรียนไว้ว่าควรปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะความสามารถการเรียนรู้ที่สอดรับกับทักษะในศตวรรษ ที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งทักษะอาชีพเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยหลักการของทักษะอาชีพนั้นจะมุ่งเน้นให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ตนเอง

เลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตนเอง พินิจพิเคราะห์อาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของบุคคล สิ่งแวดล้อม ค่านิยมและภูมิหลังของบุคคลนั้น ๆ ดังนั้นหากบุคคลมีทักษะอาชีพที่เหมาะสม ย่อมมีความพึงพอใจ มีความมั่นคงและประสบความสำเร็จในการดำรงชีพในอนาคต (เพ็ญนภา กุลนภาดล, 2562)

แนวโน้มการจัดการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการนำแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มาโดยตลอด เห็นได้จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2564 ตลอดจน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 4) มีอุดมการณ์ หลักการจัดการศึกษาเพื่อสร้างการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ซึ่งจำเป็นต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยได้กำหนดบทบัญญัติให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาของชุมชน สังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม ชุมชนและประเทศชาติ ตลอดจนกฎหมาย แนวนโยบายข้างต้นสะท้อนให้เห็นภาระหน้าที่สำคัญที่ของโรงเรียนที่จะต้องบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถต่อยอดสมบัติทางปัญญาของบรรพบุรุษ เพิ่มมูลค่าและสร้างอาชีพ เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในชุมชนมีความรัก ภาคภูมิใจ และหวงแหนสมบัติภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดยโรงเรียนควรใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับความถนัดของตนเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ทำให้เขารักในการทำงานมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน เข้าใจสภาพปัจจุบันและปัญหาของท้องถิ่น อันนำไปสู่แนวคิดปรับปรุงพัฒนาท้องถิ่นของตน เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมของเขาอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ผู้บริหารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหารูปแบบ วิธีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีระบบแบบแผนที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ในด้านครูผู้สอนก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น จนส่งผลถึงคุณลักษณะ ทักษะ ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของผู้เรียนได้ตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐในที่สุด ซึ่งโดยสรุปแล้ว โรงเรียนจะต้องดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพบรรลุตามเป้าหมายทางการศึกษาของประเทศชาติจนสามารถสืบทอด พัฒนาองค์ความรู้ให้มีมูลค่าทางอาชีพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สามารถให้บริการแหล่งเรียนรู้ และ องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การคนในชุมชนและสังคมได้ ซึ่งระบุในแนวทาง นโยบาย และกฎหมายหลักดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะต้องริเริ่ม ดำเนินการ และเลือกใช้วิธีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ทันสมัย เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา และสังคมไทยนั่นเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560)

โรงเรียนบ้านกุมแป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 บริบทโดยรอบโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่บนพื้นที่ป่าพรุ เป็นชุมชนชนบท อาชีพหลัก คือ การเกษตร แปรรูปผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกระจูด เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปนักเรียนส่วนใหญ่ จะออกไปหางานทำโดยไม่ได้ศึกษาต่อ ซึ่งการพัฒนาทักษะอาชีพเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งสอดคล้องกับนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด ที่ได้กำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านทักษะอาชีพ ทักษะการมีงานทำเพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนทุกระดับมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนมีความเป็นเลิศตามความถนัดและความสนใจ นำไปสู่การพัฒนาทักษะวิชาชีพ ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพและทักษะชีวิตเพื่อให้โรงเรียนสามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (ฝ่ายบริหารงานวิชาการ โรงเรียนบ้านกุมแป, 2565)

จากการศึกษารายงานสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนบ้านกุมแป มีการดำเนินงานโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ ให้กับผู้เรียนมาอย่างต่อเนื่อง หากแต่ขาดการประเมินผลการดำเนินงานที่เป็นระบบ ผู้ประเมินในฐานะครูผู้รับผิดชอบโครงการ เห็นความสำคัญถึงประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจ ที่จะประเมินโครงการเพื่อทราบถึงสภาพปัญหา ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของโครงการ กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินโครงการมีลักษณะอย่างไร เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ผู้ประเมินได้มีการวางแผนการดำเนินงาน โดยการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสม โดยเลือกใช้รูปแบบการประเมินเคิร์ก แพทริค ของ โดนัลด์ แอล เคิร์กแพทริค (Kirkpatrick, 1975) ที่ครอบคลุมการประเมินทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านปฏิกิริยาตอบสนอง ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และการประเมินผลลัพธ์ ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นระบบ ต่อเนื่อง มีความชัดเจน รัดกุม เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การวางแผนการดำเนินงาน การตัดสินคุณค่า คุณประโยชน์ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในการปรับปรุง ปรับเปลี่ยน พัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินปฏิกิริยา (Reaction) ของผู้เข้าร่วมโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อประเมินการเรียนรู้ (Learning) ของผู้เข้าร่วม โครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
3. เพื่อประเมินพฤติกรรม (Behavior) ของผู้เข้าร่วม โครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
4. เพื่อประเมินผลลัพธ์ (Results) ของผู้เข้าร่วม โครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.1 ผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูที่ปฏิบัติหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนบ้านกุมแป ปีการศึกษา 2566 จำนวน 17 คน และนักเรียนโรงเรียนบ้านกุมแป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 50 คน รวมทั้งสิ้น 68 คน

1.2 ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ จำนวน 9 คนซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูฝ่ายวิชาการ 1 คน ผู้แทนครู 5 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 2 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, 608) และใช้วิธีเลือกแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sample)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาประเมินและติดตามผลโครงการฯ ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการประเมินด้านปฏิกิริยาด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และการประเมินผลลัพธ์ ก่อนดำเนินโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ และหลังเสร็จสิ้น โครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามการเข้าร่วม โครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือวิจัย ของโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ ทั้ง 4 ฉบับ

3. ดำเนินการจัดกิจกรรม โครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ กับนักเรียน โรงเรียนบ้านกุมแป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการนำส่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากการประเมินโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มาวิเคราะห์ตามสถิติวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

2. นำข้อมูลมาตรวจสอบหาค่าเฉลี่ยประชากร และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร แล้วทำการแปลผลข้อมูลในแต่ละข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและอธิบายความเรียงโดยวิธีแต่ละประเด็น ตามรูปแบบการประเมินแบบเคิร์กแพทริค ด้านผลลัพธ์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการประเมินโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ด้านปฏิกิริยา (Reaction)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยประชากรและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร ด้านปฏิกิริยา (Reaction) ของผู้เข้าร่วมอบรมโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ (N=50)

รายการ	ความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	μ	σ	
ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ	**4.74**	**0.48**	**มากที่สุด**
1. หลักสูตรมีความสอดกับวัตถุประสงค์ของโครงการสามารถนำไปประกอบอาชีพสร้างรายได้	4.70	0.46	มากที่สุด
2. หลักสูตรมีความทันสมัยและทันต่อสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน	4.60	0.70	มากที่สุด
3. การเรียงลำดับหัวข้อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสม	4.74	0.49	มากที่สุด
4. เนื้อหาที่ใช้ในการอบรมสามารถสร้างความรู้ ทักษะให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรมได้	4.72	0.50	มากที่สุด

ด้านความเหมาะสมของบรรยากาศในการเรียนรู้	**4.54**	**0.69**	**มากที่สุด**
5. สถานที่จัดโครงการมีความเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้และกิจกรรม	4.38	0.83	มาก
6. สถานที่จัดโครงการฝึกอบรมมีความสะอาด เอื้อต่อกิฝึกอบรม/การจัดกิจกรรม	4.84	0.37	มากที่สุด
7. สถานที่จัดอบรมมีการจัดสถานที่อบรม รวมทั้งโต๊ะ เก้าอี้เหมาะสม	4.42	0.86	มาก
8. บรรยากาศภายในของสถานศึกษา เอื้อต่อการดำเนินงานโครงการ	4.50	0.71	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของวิทยากร	**4.60**	**0.75**	**มากที่สุด**
9. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจนและมีประสบการณ์เหมาะสมกับวิชาที่ฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจง่าย	4.52	0.81	มากที่สุด
10. วิทยากรมีความสามารถในการอธิบายเนื้อหา สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติได้	4.66	0.60	มากที่สุด
11. วิทยากรมีการสร้าง บรรยากาศจูงใจให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสนใจการ ฝึกอบรม	4.64	0.76	มากที่สุด
12. วิทยากรมีเทคนิค วิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างง่าย	4.56	0.81	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวก	**4.43**	**0.78**	**มาก**
13. เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์และสื่อในการจัดการเรียนรู้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน	4.46	0.82	มาก
14. สื่อประกอบการสอนมีความเหมาะสมกับหลักสูตร	4.43	0.81	มาก
15. วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมมีสภาพที่ใหม่และพร้อมใช้ในการฝึกบรม	4.28	0.79	มาก
16. สื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัยเหมาะสมเหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบันสอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศ	4.56	0.70	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสมของระยะเวลา	**4.48**	**0.76**	**มาก**
17. ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม พอดี	4.56	0.81	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	μ	σ	
18. ช่วงเวลา ในการเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ซักถามมีความเหมาะสม	4.48	0.72	มาก
19. กิจกรรมการอบรมตามหลักสูตรมีความเหมาะสมกับระยะเวลา	4.34	0.79	มาก
20. วัน เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับผู้เข้าร่วมอบรม	4.54	0.70	มากที่สุด
รวมการประเมินด้านปฏิกิริยา (Reaction)	**4.55**	**0.70**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ ด้านปฏิกิริยา (Reaction) พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยประชากร อยู่ในระดับมากที่สุด (μ =4.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด (μ =4.74) รองลงมา ด้านความเหมาะสมของวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด (μ= 4.60) และ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมมีสภาพที่ใหม่และพร้อมใช้ในการฝึกบรม (μ = 4.28) มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินน้อยที่สุด โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมค่อนข้างต่ำแสดงว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการการประเมินปฏิกิริยาสอดคล้องกัน

2. ผลการประเมินโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ด้านการประเมินการเรียนรู้ (Learning)

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรม ของผู้เข้าร่วมโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ (N=50)

ผลการเปรียบเทียบ	ค่าร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง	S.D. ค่าเฉลี่ยของผลต่าง
คะแนนก่อนอบรม	34.00	6.80	1.90	9.90	2.06
คะแนนหลังอบรม	83.50	16.80	1.44		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมฝึกอบรม ของผู้เข้าร่วมโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ จำนวน 50 คน โดยการทำแบบทดสอบ พบว่า คะแนนผลการทดสอบหลังอบรม คิดเป็นร้อยละ 85.30 ซึ่งสูงกว่าคะแนนผลการทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนร้อยละ 41.70 นอกจากนี้ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยประชากร หลังเข้าร่วมฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมฝึกอบรม ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยประชากร ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมโดยรวมอยู่ที่ 8.34 และคะแนนเฉลี่ยประชากรหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 17.06 ซึ่งผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่ได้กำหนดไว้

3. ผลการประเมินโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ด้านการประเมินพฤติกรรม (Behavior)

ผลการประเมินโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการในการประเมินพฤติกรรม (Behavior) พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยประชากร อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.53) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินมากที่สุด คือ ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (μ = 4.82) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นผู้เข้าร่วมฝึกอบรมนำความรู้ที่ได้รับ ไปปรับใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนรูปแบบใหม่ได้ (μ= 4.76) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินการประเมินน้อยที่สุด คือ ประเด็นผู้เข้าร่วมฝึกอบรม นำผลิตภัณฑ์ ชิ้นงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติไปเผยแพร่ให้แก่สาธารณชนได้รับทราบ (μ = 4.24) อยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ด้านการประเมินผลลัพธ์ (Results)

ผลการประเมินโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินโครงการด้านผลลัพธ์ (Results) จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับภาพรวมของโครงการเพื่อทราบถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ที่มีต่อโรงเรียน ครู และนักเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับการประเมินโครงการเป็นแนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนได้นำความรู้ ความเข้าใจในอาชีพไปประกอบอาชีพ ไปปรับใช้ในการสร้างอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อไปในอนาคต สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนได้ค้นหาอาชีพที่สนใจ ถนัดเหมาะสมกับวัย และเพื่อสร้างสำนึกรักในภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการประกอบอาชีพ ให้แก่นักเรียน ในภาพรวม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในรูปแบบการดำเนินงานของโครงการ กล่าวคือ มีการจัดกระบวนการอบรม หลักสูตรอบรม ให้เป็นไปด้วยดี มีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ ถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างเข้าใจง่าย มีการให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ซักถามข้อสงสัยเนื้อหาสาระสอดคล้องกับหัวข้อการอบรม

อภิปรายผล

1. ด้านปฏิกิริยา (Reaction) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ มีค่าเฉลี่ยประชากรสูงสุด และ ด้านความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยประชากรน้อยสุด โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากรค่อนข้างต่ำ แสดงว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อโครงการสอดคล้องกัน เป็นโครงการอบรมที่มีกระบวนการพัฒนาความรู้ ทักษะปฏิบัติ ซึ่งเนื้อหาหลักสูตรและกิจกรรมที่นำมาใช้ในการอบรม ครอบคลุม เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ อีกทั้งวิทยากรมีความเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรพัฒนาอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพร อรรถวิวรรธน์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) ผลการประเมิน พบว่า ด้านบริบทของโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและอยู่ในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและอยู่ในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน ด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและอยู่ในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน ด้านผลผลิตของโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและอยู่ในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน ด้านผลกระทบของโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและอยู่ในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน ด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในภาพรวมของโครงการอยู่ในระดับมากและอยู่ในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์การประเมิน

2. ด้านการเรียนรู้ (Learning) พบว่า คะแนนผลการทดสอบหลังอบรม ของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 85.30 สูงกว่าก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนร้อยละ 41.70 ซึ่งผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า หลังจากที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและในภาคปฏิบัติ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในในเนื้อหาที่ฝึกอบรมจากการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร และผู้เข้ารับการอบรมมีความสนใจในการเรียนรู้ จึงทำให้สามารถทำแบบทดสอบได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศตวรรษ โชติช่วง (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการประเมินโครงการอบรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โรงเรียนสวัสดิ์รัตนาภิมุข สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ พบว่า ผลการประเมินการเรียนรู้ (Learning) จากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการอบรมก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมการอบรมตามโครงการ พบว่า หลังการเข้ารับการอบรมตามโครงการอบรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มีระดับของความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงขึ้นกว่าก่อนการดำเนินการจัดกิจกรรมการอบรมตามรายการประเมิน ได้แก่ หัวข้อที่ 1 การคบเพื่อนต่างเพศหรือการมีแฟน หัวข้อที่ 3 การใช้ถุงยางอนามัยและการคุมกำเนิด หัวข้อที่ 4 การคบเพื่อนต่างเพศหรือการมีแฟน และการประเมินการเรียนรู้

3. ด้านพฤติกรรม (Behavior) ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยประชากร อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีค่าเฉลี่ย สูงสุด และประเด็นผู้เข้าร่วมฝึกอบรม นำผลิตภัณฑ์ ชิ้นงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติไปเผยแพร่ให้แก่สาธารณชนได้รับทราบมีค่าเฉลี่ยของประชากรน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้มีการวางแผนหลังจากผ่านการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพ โดยทำเป็นอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ มีการปรับปรุงผลงานชิ้นงาน คิดสร้างผลงานชิ้นงานในรูปแบบใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด มีการประเมินตรวจสอบคุณภาพ ผลงานชิ้นงานที่ได้ทำแล้วเสร็จเพื่อให้ทราบถึง ข้อผิดพลาดหรือจุดที่ทำให้ชิ้นงานไม่สมบูรณ์ได้มาตรฐานทุกชิ้นงานที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทำขึ้นเพราะเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้ความประณีตในการทำ และได้มีการปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดของผลงานชิ้นงานอยู่

สม่ำเสมอเพื่อให้ผลงานออกมาดีที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดนุพงษ์ บูรณะพิมพ์ (2561) ที่ได้ประเมินโครงการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ตามรูปแบบของ เคิร์กแพทริค ผลการศึกษา พบว่าการประเมินโครงการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 4 ด้านผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ด้านปฏิกิริยาตอบสนองมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมร้อยละ 100 มีคะแนนสอบสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 3) ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม พบว่า มีการวางแผนว่าจะนำเอาความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้นำไปใช้ในการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริม 4) ด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงานพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลลัพธ์ (Results) พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และปราชญชาวบ้าน เกี่ยวกับภาพรวมโครงการ เพื่อทราบถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ เพื่อพัฒนานักเรียนให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อในอนาคตได้อย่างเหมาะสม จนสามารถสร้างแรงบันดาลใจ ในการค้นหาอาชีพที่สนใจ ให้กับนักเรียนได้ และเพื่อสร้างสำนึกรักในภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่นักเรียนอีกด้วย ซึ่งในภาพรวม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในรูปแบบการดำเนินงานของโครงการ กล่าวคือ มีการจัดกระบวนการอบรม หลักสูตรอบรม ให้เป็นไปด้วยดี มีวิทยากรที่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างเข้าใจง่าย มีการให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ซักถามข้อสงสัยเนื้อหาสาระสอดคล้องกับหัวข้อการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาราตรี วนาภานุเบศ (2563) ที่ได้ประเมินโครงการการฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ โดยประยุกต์แนวคิดการประเมินแบบร่วมมือ ผลการประเมิน พบว่า บุคลากรทุกฝ่าย งบประมาณมีความพร้อม เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่มีความเพียงพอด้านการดำเนินงาน พบว่า มีการคัดเลือกสถานประกอบการที่ครบถ้วนตรงตามแผนการคัดเลือก และการจัดนักเรียนเข้าฝึกประสบการณ์มีความเหมาะสมตามเกณฑ์ สถานที่และเนื้อหาการบรรยายมีความเหมาะสม การนิเทศของครูนิเทศก์เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด การประสานงานกับพี่เลี้ยงไม่พบปัญหา ได้รับความร่วมมือในการแจ้งความประพฤติของนักเรียน ด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนมีความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ทุกคน มีทักษะการทำงานอยู่ในระดับดี นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับดี นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านผลลัพธ์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังคงสนใจเลือกเรียนต่อหรือทำงานที่ตรงในสาขาเดิมหรืออยู่ในเส้นทางของสายอาชีพ และการฝึกประสบการณ์ไม่ได้เป็นหลักเกณฑ์ที่รับประกันว่าสถานประกอบการจะรับนักเรียนเข้าทำงาน เนื่องจากนักเรียนบางคนยังมีคุณสมบัติไม่เพียงพอ ประกอบกับระยะเวลาในการฝึกสั้นเกินไป และด้านผลกระทบ พบว่า สถานประกอบการมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นจากการทำงานที่รวดเร็ว และด้านนักเรียนมีประสบการณ์เพิ่มมากพร้อมที่จะประกอบอาชีพจริงในอนาคต หากแต่ผู้ปกครองมีความวิตกกังวลด้านความปลอดภัยในการเดินทางของบุตรหลาน

องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินงานโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ก่อให้เกิดผลดีกับนักเรียนและสถานศึกษา เนื่องจากเป็นการปลูกฝังจิตสำนึก ในการรักหวงแหน ท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการสร้างสรรค์ชิ้นงานภูมิปัญญา สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดความรู้ให้แก่ครอบครัวได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งร่วมกับภาคีเครือข่ายจัดตั้งเครือข่ายด้านการประกอบอาชีพ เพิ่มช่องทางการพัฒนา

ฝีมือสำหรับสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อช่วยเหลือกันในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันได้เป็นอย่างดี ตลอดจนนักเรียนมีความตระหนักในความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย รับรู้หน้าที่ของตนเองได้ดียิ่งขึ้น และสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สถานศึกษาจนได้รับการยอมรับจากภายนอก ในส่วนปัญหา อุปสรรค ของการดำเนินงานโครงการ พบว่า มีข้อจำกัดเรื่องเวลา ซึ่งควรจัดแยกตามช่วงอายุนักเรียน เพื่อสามารถฝึกทักษะปฏิบัติได้เหมาะสมกับวัย ตลอดจนงบประมาณมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น สถานที่สำหรับการฝึกอบรม มีความคับแคบ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม ชำรุด เสียหายเนื่องจากใช้มาเป็นระยะเวลานานแล้ว ขาดสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความทันสมัย เนื่องจากโรงเรียนไม่มีอุปกรณ์รองรับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง อีกทั้งวิทยากรที่มีความสามารถความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมีจำนวนน้อย หากวิทยากรไม่ว่างนักเรียนก็ไม่สามารถเข้าเรียนได้ และขาดการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลที่เป็นระบบ และต่อเนื่อง จากผู้เชี่ยวชาญในด้านการพัฒนาทักษะอาชีพของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบของแต่ละปีการศึกษา

สรุป

ผลการประเมินโครงการท้องถิ่นภูมิปัญญา พัฒนาทักษะอาชีพ โรงเรียนบ้านกุมแป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า

1. ด้านปฏิกิริยา (Reaction) ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยประชากร อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาสาระมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านความเหมาะสมของวิทยากร มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็น วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมมีสภาพที่ใหม่และพร้อมใช้ในการฝึกบรม ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ อยู่ในระดับมาก

2. ด้านการเรียนรู้ (Learning) พบว่า คะแนนผลการทดสอบหลังอบรม ของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 85.30 ซึ่งสูงกว่าคะแนนผลการทดสอบก่อนอบรม ที่มีค่าคะแนนร้อยละ 41.70 นอกจากนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยประชากร หลังเข้าร่วมฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนเข้าร่วมฝึกอบรม ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยประชากร ผลการทดสอบ ก่อนเข้าร่วมฝึกอบรมโดยรวมอยู่ที่ 8.34 และคะแนนเฉลี่ยประชากรหลังเข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ที่ 17.06 ซึ่งผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่ได้กำหนดไว้

3. ด้านพฤติกรรม (Behavior) พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยประชากร อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นย่อย พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินมากที่สุด คือ ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นผู้เข้าร่วมฝึกอบรมนำความรู้ที่ได้รับ ไปปรับใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน รูปแบบใหม่ได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินการประเมินน้อยที่สุด คือ ประเด็นผู้เข้าร่วมฝึกอบรม นำผลิตภัณฑ์ ชิ้นงานที่ได้จากการฝึกปฏิบัติไปเผยแพร่ให้แก่สาธารณชนได้รับทราบ อยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลลัพธ์ (Results) จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับภาพรวมของโครงการเพื่อทราบถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ที่มีต่อโรงเรียน ครู และนักเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับการประเมินโครงการเป็นแนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนได้นำความรู้ ความเข้าใจในอาชีพไปประกอบอาชีพไปปรับใช้ในการสร้างอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อไปในอนาคต สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนได้ค้นหาอาชีพที่สนใจ ถนัดเหมาะสมกับวัย และเพื่อสร้างสำนึกรักในภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการประกอบอาชีพให้แก่นักเรียน ซึ่งในภาพรวม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในรูปแบบการดำเนินงานของโครงการ กล่าวคือ มีการจัดกระบวนการอบรม หลักสูตรอบรม ให้เป็นไปด้วยดี มีวิทยากรที่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างเข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การดำเนินโครงการในครั้งต่อไป ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาในด้านสถานที่การฝึกอบรมให้มีความเหมาะสม เอื้อต่อการฝึกอบรมทั้งในส่วนของ อุณหภูมิของสถานที่แสงสว่างและเสียงรบกวนจากภายนอก

1.2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม ควรมีให้เพียงพอสำหรับผู้ฝึกอบรมและมีสภาพที่ใหม่ พร้อมใช้ในการฝึกอบรม

1.3 ควรมีการจัดหาแหล่งทุนให้กับผู้ที่เข้าอบรมในโครงการ เพื่อเป็นงบประมาณตั้งต้นในการประกอบอาชีพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการประเมินตามรูปแบบการประเมินของ เคิร์กแพทริค ในโครงการอื่น ๆ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

2.2 ในครั้งต่อไปควรเพิ่มระยะเวลาในการ อบรมให้นานมากขึ้นเพราะการอบรมเกี่ยวกับอาชีพต้องใช้ระยะเวลานานมากพอสมควรเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมอย่างแท้จริง

2.3 ในการประเมินและติดตามผลโครงการฝึกอบรมครั้งต่อไป ควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบอื่น ๆ ที่มีผู้กำหนดไว้แล้ว โดยนำผลการศึกษาที่ได้จากการประยุกต์ใช้มาเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาข้อเด่นและข้อจำกัด และนำเสนอเป็นรูปแบบในการประเมินที่มีความเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพร อรรถวิวรรธน์. (2562). การพัฒนากิจกรรมการนิเทศภายในที่สนองต่อความต้องการและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสอนของครู โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว(อัครพงศ์ชนูปถัมภ์). วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยการพัฒนากิจกรรมการนิเทศภายในที่สนองต่อความต้องการฯ. 10(2), 186-195.

ดนุพงษ์ บูรณะพิมพ์. (2561). การประเมินโครงการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฝ่ายบริหารงานวิชาการ โรงเรียนบ้านกุมแป. (2565). รายงานการประเมินตนเอง โรงเรียนบ้านกุมแป ประจำปีการศึกษา 2565. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3.

เพ็ญนภา กุลนภาดล. (2562). การพัฒนาทักษะอาชีพและการดำรงชีพ สำหรับการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการเชิงจิตวิทยาเสริมสร้างศักยภาพแห่งตน. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์. 20(1), 15-27.

วาราตรี วนาภานุเบศ. (2563). การประเมินโครงการการฝากประสบการณ์ทักษะวิชาชีพนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนชุมแสงชนูทิศ โดยประยุกต์แนวคิดการประเมินแบบร่วมมือ. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 27(2), 285-301.

ศตวรรษ โชติช่วง. (2565). การประเมินโครงการอบรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โรงเรียนสวัสดิ์รัตนาภิมุขส านักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตรัง กระบี่. วารสารพุทธศาสตร์มจร อุบลราชธานี. 5(2), 1827-1839.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

Donald L. Kirkpatrick. (1975). Evaluating Training Program. Wiscounsin: Amarican Society for Training and Development, Inc.

Krejcie & Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607 – 610.

การปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

Working according to the principles of Gharavasadhamma of police officers under Meiwadi Provincial police station in Roi Et Province

ราเชนทร์ ชมศรีวรรณ
Rachen Chomsriwan
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi Et Campus
E-mail: Chean.csw526526@gmail.com

Received: 11 September 2024; Revised: 4 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงานตามสายงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด 3) เพื่อศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 44 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงานตามสายงานของข้าราชการตำรวจภูธรเมยวดี ด้วยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า: 1) ระดับการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.48, S.D.= 0.87) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงานตามสายงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (R=.824**) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) การพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจในมุมมองของตำรวจผู้ปฏิบัติงาน ควรครอบคลุมหลายด้านและเน้นการสร้างความโปร่งใส เป็นต้น แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจ เน้นที่การนำหลักธรรมและจริยธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานของตำรวจเพื่อสร้างสังคมที่มีความยุติธรรม ความเมตตา และความสงบสุข

คำสำคัญ: ฆราวาสธรรม, การปฏิบัติงาน, ข้าราชการตำรวจ

Abstract

Objectives of this research were: 1) To study the level of performance of police officers under Moeiwadi Provincial Police Station in Roi Et Province 2) To study the relationship between Gharavasadhamma and work performance of police officers under Moeiwadi Provincial Police Station in Roi Et Province 3) To study guidelines for developing work according to the Gharavasadhamma principles of police officers under Moeiwadi Provincial Police Station in Roi Et Province. Methodology was the mixed methods: The quantity research, data were collected with questionnaires from 44 samples by purposive Random Sampling. The data were analyzed by mean and standard deviation. The qualitative research, data were collected from 10 key informants by In-depth interviewing, analyzing the correlations between Gharavasadhamma and work performance of the line of work from Moeiwadi Provincial Police officers with Pearson's Correlation Coefficient.

Findings were as follows: 1) Level of performance according to the Gharavasadhamma done by the police officers under Moeiwadi Provincial Police Station in Roi Et Province were generally in the high level ($\overline{X}$=4.48, S.D.= 0.78). 2) Gharavasadhamma had a high level of positive correlation (R=.824**) with work performance of the police officers' line of work under Meiwadi Provincial Police Station in Roi Et Province at statistically significant level at 0.01 3) The developing police operations from the perspective of police officers should cover many areas and focus on creating transparency, skill building and building partnerships with communities to create a safe and just society. Developing police operations from the perspective of the public focuses on creating fairness etc. Guidelines for developing police operations. Emphasis is placed on applying principles of morality and ethics in police operations to create a society that is fair, merciful, and peaceful.

Keywords: Gharavasadhamma, performance, police

บทนำ

ตำรวจถือกำเนิดขึ้นมาในประเทศไทยยาวนานกว่าร้อยปี ผ่านการแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้สามารถรับใช้ประเทศชาติและประชาชนได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงสมเป็น "ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์"(สุทธิพันธ์ อรัญญวาส, 2552: 9- 11) การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจนั้น มีความแตกต่างจากข้าราชการประเภทอื่น กล่าวคือ ข้าราชการตำรวจเป็นเจ้าพนักงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีขอบเขตภาระหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างกว้างขว้าง ทั้งในเรื่องของการรักษาความสงบเรียบร้อย การสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนการบริการสังคมในรูปแบบต่าง ๆ การปฏิบัติงานของตำรวจจึงเป็นการให้บริการสาธารณะอย่างหนึ่งที่เกี่ยวของกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน ในการสนองตอบนโยบายรัฐบาลและรักษาไว้ซึ่งประโยชน์พื้นฐานของสังคม (พงศพัศ พงษ์เจริญ, พล.ต.ท., 2548) ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าว ทำให้เกิดความเครียดจากการปฏิบัติหน้าที่ เป็นสาเหตุทำให้เป็นโรคซึมเศร้า นำไปสู่ปัญหาการฆ่าตัวตาย ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้อง

นำหลักฆราวาสธรรม 4 ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่ง ฆราวาสธรรม แปลว่า คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตในทางโลก ประกอบด้วยธรรมะ 4 ประการ คือ 1) สัจจะ คือ ความจริง ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์ความจริงใจ การพูดจริง ทำจริง 2) ทมะ คือ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัด ดัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่องปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา 3) ขันติ คือ ความอดทน การตั้งใจทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง อดทน ไม่หวั่นไหว ยึดมั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย 4) จาคะ คือ ความเสียสละ การสละกิเลส สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็นและความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะรวมมือช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจที่ยึดหลักฆราวาสธรรมนั้นย่อมส่งผลหรือมีอานิสงส์ที่สำคัญ โดยสรุป คือ การสร้างนิสัยความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัว เป็นคนหนักแน่นมั่นคง มีความเจริญก้าวหน้าในการประกอบหน้าที่การงาน ได้รับการเคารพยกย่อง มีคนเชื่อถือและยำเกรง ครอบครัวมีความมั่นคง ได้รับเกียรติยศชื่อเสียง การปลูกฝังนิสัยรักการฝึกฝนตนให้เกิดขึ้นในตัวทำให้เป็นคนมีความสามารถในการทำงาน ไม่มีเวรกับใคร ยับยั้งตนเองไม่ให้หลงทำผิด มีปัญญา ปลูกฝังนิสัยความอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาต่างๆ ทำงานได้ผลดี เป็นการสร้างความเข้มแข็งทางใจ ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นหลักธรรมที่มีประโยชน์เกื้อกูลอย่างมากในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ที่ปฏิบัติงานเพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อำนวยความยุติธรรม รักษาความมั่นคงภายใน บริการสังคมแก่ประชาชน อำนวยความสะดวกและกำกับดูแลการจราจรให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อให้การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจทุกคนเกิดประสิทธิผล การนำหลักคุณธรรมมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันจะก่อให้เกิด ประสิทธิผลต่อการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นสารสนเทศสำหรับพัฒนาการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด และข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงานตามสายงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

3) เพื่อศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย“การปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด” ครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methodology Research) โดยในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการตำรวจ สังกัดสถานีตำรวจภูธรเมยวดีจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 44 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับหลักฆราวาสธรรมและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 47 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 44 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศอายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา อายุราชการ ชั้นยศ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด ให้เลือกตอบแบบตรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสัจจะ ด้านทมะ ด้านขันติ ด้านจาคะ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2555) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ข้อกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับการปฏิบัติมากที่สุด	กำหนดให้ 5 คะแนน
ระดับการปฏิบัติมาก	กำหนดให้ 4 คะแนน
ระดับการปฏิบัติปานกลาง	กำหนดให้ 3 คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อย	กำหนดให้ 2 คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด	กำหนดให้ 1 คะแนน

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการโดยลำดับดังนี้

1) นำหนังสือจากหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด เสนอต่อผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ขออนุญาตเข้าดำเนินการวิจัยและประสานงานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ดำเนินการเก็บรวบข้อมูลด้วยตัวเอง โดยการแจกแบบสอบถามและรอรับคืนเมื่อผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อความเรียบร้อยพร้อมกับตรวจความถูกต้องและครบถ้วนในการตอบ

3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจนครบตามจำนวน

4) จัดกระทำข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์ผลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5) แปลผลและนำเสนอรายงานการวิจัย

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายลักษณะประชากร ใช้การวิเคราะห์ร้อยละ (Percentage) ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและเรียงลำดับความถี่ (Frequency)

2) การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียรสัน (Pearson product-moment correlation coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานเนื่องจาก ระดับของตัวแปรที่ใช้เป็นระดับอันตราภาคและสามารถคำนวณได้ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (ประกอบ กรรณสูตร, 2555: 139)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักฆราวาสธรรมและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน โดยพิจารณาคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือเป็นผู้เกี่ยวข้องมีส่วนได้ส่วนเสียกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้าราชการตำรวจ ตำแหน่งบริหารหรือชั้นสัญญาบัตร จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 พระสงฆ์ จำนวน 2 รูป

กลุ่มที่ 3 นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์/ด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป/คน

กลุ่มที่ 4 ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการปฏิบัติงาน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

1) นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เสนอต่อผู้กำการสถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อทำการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

2) ทำการนัดหมายวันเวลาสัมภาษณ์

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาที่นัดหมาย และบันทึกการสัมภาษณ์

4) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลหาข้อสรุปต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดำเนินการดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และส่วนที่ 2 เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุราชการระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 31.81 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา-อนุปริญญา จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 45.54 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 68.18 เป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 31.81 ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานในสายงานอำนวยการ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 ปฏิบัติงานในสายงานจราจร จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 11.36 ปฏิบัติงานในสายงานป้องกันปราบปราม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 40.90 ปฏิบัติงานในสายงานสอบสวน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 ปฏิบัติงานในสายงานสืบสวน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยนำเสนอสาระจากวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แยกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ 1) ระดับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงานตามสายงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด 3) การพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

2.1 ระดับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

ระดับการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.48, S.D.= 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสัจจะ ($\bar{X}$=4.59, S.D.= 0.79) ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านขันติ ($\bar{X}$=4.49, S.D.= 0.68) ด้านจาคะ ($\bar{X}$=4.43, S.D.= 0.62) ด้านทมะ ($\bar{X}$=4.42, S.D.= 0.57)

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงานตามสายงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

หลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (R=.824**)

หลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงาน งานอำนวยการ ของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (r=.793**)

หลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงาน งานจราจร ของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (r=.774**)

หลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงาน งานป้องกันปราบปราม ของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (r=.778**)

หลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงาน งานสอบสวน ของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (r=.725**)

หลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงาน งานสืบสวน ของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (r=.723**)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักฆราวาสธรรม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ในเชิงบวกระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์สูง (R=.824**) หมายความว่า สถานีตำรวจภูธร เมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด มีการนำหลักฆราวาสธรรมมาบูรณาการใช้ในการปฏิบัติงาน จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น

2.3 การพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

การพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจในมุมมองของตำรวจผู้ปฏิบัติงานนั้น ควรครอบคลุมหลายด้านและเน้นที่การสร้างความโปร่งใส การเสริมสร้างทักษะ และการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยและยุติธรรม การพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจในมุมมองของประชาชนเน้นไปที่การสร้างความเป็นธรรม ความโปร่งใส การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างความไว้วางใจและความพึงพอใจในบริการจากตำรวจ และแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจในมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิที่นักวิชาการพระพุทธศาสนาและด้านรัฐประศาสนศาสตร์ เน้นที่การนำหลักธรรมและจริยธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานของตำรวจเพื่อสร้างสังคมที่มีความยุติธรรม ความเมตตา และความสงบสุข

อภิปรายผล

การศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พบว่า

1. ระดับการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสัจจะ ด้านขันติ ด้านจาคะ ด้านทมะ ตามลำดับ

เนื่องจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ตำรวจเป็นการทำงานที่มีความสำคัญและมีความรับผิดชอบสูงในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในสังคม การบังคับใช้กฎหมายของตำรวจต้องดำเนินการด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส และซื่อสัตย์สุจริต เพื่อสร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชน หน้าที่หลักของตำรวจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายแล้วแล้วตำรวจยังต้องทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่รับใช้สังคม ประชาชน และประเทศชาติ ทำให้การดำรงอาชีพนี้นอกจากจะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุดเพื่อรักษาความยุติธรรมแล้ว อาจจะต้องเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ และต้องเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ทำให้ต้องมีอุดมคติในอาชีพตำรวจ เพื่อเป็นจริยธรรมให้เป็นหลักในการยึดมั่น ผลการศึกษาดังกล่าวจึงสอดคล้องกับ อุดมคติตำรวจ คือ จริยธรรม แนวทางการปฏิบัติตนที่ตำรวจต้องพึงระลึก ยึดมั่น และนำไปใช้ในอาชีพตำรวจ เพื่อให้มีพื้นฐานในการเป็นตำรวจผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่ดี มีวินัย เที่ยงธรรมในอาชีพ และการรับใช้ประชาชน อุดมคติตำรวจ มีที่มาจากบทร้อยกรองที่นิพนธ์ใน พ.ศ. 2499 โดย สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (จวน อุฏฐายีมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายกองค์ที่ 16 ซึ่งได้กลายมาเป็น อุดมคติตำรวจ 9 ข้อ ที่ประกอบด้วย 1) เคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่ 2) กรุณาปรานี

ต่อประชาชน 3) อดทนต่อความเจ็บใจ 4) ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก 5) ไม่มักมากในลาภผล 6) มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชน 7) ดำรงตนในยุติธรรม 8) กระทำการด้วยปัญญา และ 9) รักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรด้า จันทร์เหลือง (2562) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.46) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย คือ ด้านสัจจะ ($\bar{X}$=4.57) ด้านขันติ ($\bar{X}$=4.47) ด้านจาคะ ($\bar{X}$=4.51) ด้านทมะ ($\bar{X}$=4.40) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิลก บุญอิ่ม (2561) ได้ศึกษาเรื่องฆราวาสธรรม 4: สูตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีพุทธผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักฆราวาสธรรมในพระพุทธศาสนา ด้านหลักการครองเรือน ควรปฏิบัติตามแนวความซื่อสัตย์ การไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม และเข้าใจถึงความสำคัญของตนที่มีอิทธิพลหรือบทบาทและความสัมพันธ์ต่อผู้อื่น ด้านหลักการอยู่ร่วมกันในชุมชน ควรปฏิบัติตามแนวความอดกลั้น การฝึกแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี และรู้จักขอบเขตและการแสดงออกของอารมณ์อย่างพอเหมาะ ด้านหลักการทำงานให้สำเร็จ ควรปฏิบัติตามแนวความอดทน การไม่ท้อถอยต่อปัญหาที่ประสบ และแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกในเรื่องต่างๆ พอเหมาะ ด้านหลักการสร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง ควรปฏิบัติตามแนวความเสียสละ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคล เช่นนี้ จะทำให้อยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง และปัญหาทางสังคม เกิดสันติสุขในบุคคล ชุมชน และสังคมแบบยั่งยืน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงานตามสายงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง อภิปรายได้ว่า

ตำรวจไทยมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สืบสวนสอบสวนเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดทางอาญา การอำนวยความยุติธรรมการช่วยเหลือและบริการประชาชน ควบคุมและดูแลการจราจรบนท้องถนน บังคับใช้กฎหมายจราจรและแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัด ป้องกันและระงับเหตุการณ์ที่จะก่อให้เกิดความวุ่นวายหรือความไม่สงบในสังคมรวมถึงให้บริการและช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์ต่าง ๆ และตำรวจมีอำนาจตามกฎหมายในการในการจับกุมผู้ต้องสงสัยที่กระทำความผิดตามกฎหมาย การจับกุมผู้ที่มีหมายจับจากศาล มีอำนาจในการค้นบ้านเรือนหรือสถานที่ต้องสงสัยตามหมายค้นจากศาล มีอำนาจในการค้นร่างกายและยานพาหนะหากมีเหตุอันสมควรสงสัย มีอำนาจในการสอบสวนผู้ต้องสงสัยและพยาน มีอำนาจในการรวบรวมและเก็บรักษาหลักฐาน มีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยเพื่อสอบสวนหรือรอการพิจารณาคดีจากศาล มีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ที่เป็นอันตรายต่อสาธารณะ มีอำนาจในการออกใบสั่งและเรียกเก็บค่าปรับสำหรับการละเมิดกฎหมายจราจร มีอำนาจในการยึดหรือหยุดยานพาหนะที่ละเมิดกฎหมายจราจร ซึ่งการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวตำรวจต้องกระทำภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายและจริยธรรมตำรวจ ซึ่งสัมพันธ์กับหลักฆราวาสธรรมมีความเกี่ยวข้องในแง่ของการดำเนินงานตามหลักจริยธรรมและคุณธรรมที่ดี เพื่อส่งเสริมความสงบสุขและความปลอดภัยในสังคม สอดคล้องกับ บุญชิรา ภู่ชนะจิต(2555) ที่ทำการศึกษา โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี พบว่า อิทธิพลทางตรงของหลักฆราวาสธรรม 4 กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี ขนาดความสัมพันธ์ (เมทริกซ์สหสัมพันธ์) เท่ากับ 0.55 มีขนาดอิทธิพลทางตรงส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรีเท่ากับ 0.64 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การปฏิบัติตามหลักหลักฆราวาสธรรม 4 ซึ่งประกอบด้วย ด้านสัจจะ ด้าน ทมะ ด้านขันติ และด้านจาคะ ทำให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรีได้ถึงร้อยละ 64 และสอดคล้องกับ ภูษิต วิเศษคามินทร์(2563) ทำการศึกษา

ประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร คือ การปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรม 4 มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด อภิปรายผลได้ดังนี้

การพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจนั้น ควรดำเนินการครอบคลุมหลายด้านและเน้นที่การสร้างความโปร่งใส การเสริมสร้างทักษะ และการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยและยุติธรรม การพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจในมุมมองของตำรวจผู้ปฏิบัติงานนั้น มีหลายด้านที่ควรพิจารณา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน โดยเสนอแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจ เน้นที่การสร้างความโปร่งใส การเสริมสร้างทักษะ และการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยและยุติธรรม ผู้นำชุมชนและประชาชนผู้ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการปฏิบัติงานของตำรวจ เพื่อสะท้อนความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมยวดีและเสนอแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจในมุมมองของประชาชนจึงควรเน้นไปที่การสร้างความเป็นธรรม ความโปร่งใส การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างความไว้วางใจและความพึงพอใจในบริการจากตำรวจ การพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจในมุมมองทางพระพุทธศาสนา ควรเน้นที่การนำหลักธรรมและจริยธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ความเป็นธรรมและความเมตตากรุณาต่อประชาชน รวมถึงการส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและยุติธรรม ตำรวจควรปฏิบัติตามศีล 5 อย่างเคร่งครัด เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ และไม่เสพสิ่งเสพติด ตำรวจควรมีความซื่อสัตย์และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ไม่รับสินบนหรือกระทำการที่เป็นการทุจริต ตำรวจควรฝึกสมาธิเพื่อเสริมสร้างความสงบและความมั่นคงในจิตใจ ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาปัญญาเพื่อให้ตำรวจมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานและการใช้ชีวิตอย่างมีคุณธรรม ควรปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเมตตาและกรุณา มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในความทุกข์ของประชาชนพร้อมให้ความช่วยเหลือประชาชนในทุกสถานการณ์ โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน สร้างความเป็นธรรมและความยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ มีความเป็นธรรมและความยุติธรรมในการตัดสินใจและการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมและการมีความสามัคคีในองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความไว้วางใจระหว่างตำรวจและชุมชน การมีสติและความรับผิดชอบเพื่อให้สามารถตัดสินใจและปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและพร้อมรับผลจากการกระทำของตน

สอดคล้องกับการวิจัยของ ณัฐศักดิ์ แสนสุข (2553) ได้วิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตามหลักฆราวาสธรรม 4 : กรณีศึกษากองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ” พบว่า 1) ข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีทัศนะต่อการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีทัศนะต่อการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2)การเปรียบเทียบทัศนะของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตามหลักฆราวาสธรรม 4 จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ สถานภาพ และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลทำให้ทัศนะของข้าราชการ ตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการ

ตำรวจตามหลักฆราวาสธรรม 4 แตกต่างกัน ได้แก่ อายุจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการตำรวจมีทัศนะไม่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศการศึกษา รายได้ สถานภาพและประสบการณ์ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ รายได้ไม่เพียงพอ การแทรกแซงในการพิจารณาความดีความชอบ และขาดอุปกรณ์ในการทำงานที่ทันสมัย สอดคล้องกับ เรด้า จันทร์เหลือง (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น ผลการวิจัย ได้เสนอแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น คือปลูกฝังจิตสำนึกเห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน พัฒนาความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ตระหนักและรักในหน้าที่ ปฏิบัติงานอย่างมีสติ มีความไตร่ตรอง อดทน ขยันหมั่นเพียร มีความเสียสละ ดำรงชีวิตให้พอเพียง ฝึกควบคุมอารมณ์โดยใช้ธรรมเข้ากล่อมเกลาจิตใจเพื่อลดความตึงเครียด ปฏิบัติงานตามอุดมคติตำรวจอย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ

องค์ความรู้ใหม่

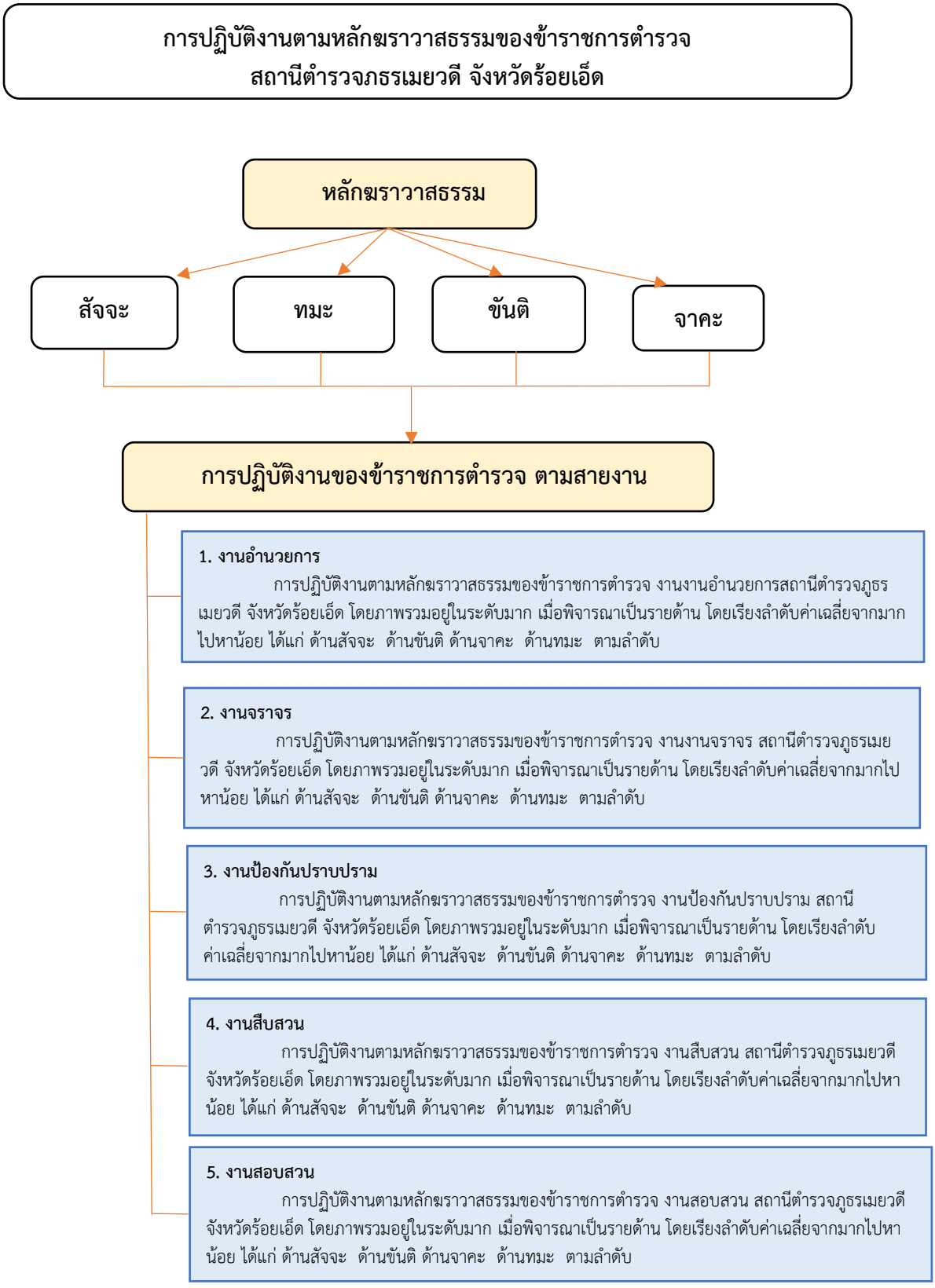

แผนภาพ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุป

จากการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ระดับการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธร เมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.48, S.D.= 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสัจจะ ($\overline{X}$=4.59, S.D.= 0.79) ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านขันติ ($\overline{X}$=4.49, S.D.= 0.68) ด้านจาคะ $\overline{X}$=4.43, S.D.= 0.62) และด้านทมะ($\overline{X}$=4.42, S.D.= 0.57) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักฆราวาสธรรมกับการปฏิบัติงานตามสายงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (R= .824) ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักฆราวาสธรรม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ในเชิงบวกระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์สูง (R=.824**)

3. การพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจในมุมมองของตำรวจผู้ปฏิบัติงานนั้น ควรครอบคลุมหลายด้านและเน้นที่การสร้างความโปร่งใส การเสริมสร้างทักษะ และการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยและยุติธรรม การพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจในมุมมองของประชาชนเน้นไปที่การสร้างความเป็นธรรม ความโปร่งใส การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างความไว้วางใจและความพึงพอใจในบริการจากตำรวจ และแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของตำรวจในมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิที่นักวิชาการพระพุทธศาสนาและด้านรัฐประศาสนศาสตร์ เน้นที่การนำหลักธรรมและจริยธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานของตำรวจเพื่อสร้างสังคมที่มีความยุติธรรม ความเมตตา และความสงบสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรตำรวจและทำให้ข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมยวดี สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ดังนี้

1.1 สถานีตำรวจภูธรเมยวดีควรจัดฝึกอบรมและพัฒนา เรื่องหลักฆราวาสธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนาและการพัฒนาตนเองมาให้ความรู้และฝึกอบรมแก่ข้าราชการตำรวจ

1.2 สถานีตำรวจภูธรเมยวดี ควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในหลักฆราวาสธรรม โดยการตั้งตัวอย่างจากผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างเคร่งครัด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไปเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรมของข้าราชการตำรวจ ควรมีการศึกษาในประเด็น ดังนี้

2.1 การศึกษาผลของการปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรมต่อประสิทธิภาพการทำงานหรือการพัฒนาองค์กร

2.2 การส่งเสริมจริยธรรมในการทำงานของข้าราชการตำรวจผ่านการนำหลักฆราวาสธรรมมาปฏิบัติ

2.3 การศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม: แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมจริยธรรมในองค์กรตำรวจ

เอกสารอ้างอิง

ณัฐศักดิ์ แสนสุข. (2553). การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตามหลักฆราวาสธรรม 4: กรณีศึกษากองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ดิลก บุญอิ่ม. (2561). ฆราวาสธรรม 4: สูตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีพุทธ. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง. 7(2), 338 - 352.

บุญชม ศรีสะอาด. (2555). การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สุริยสาสน์.

บุญชิรา ภู่ชนะจิต. (2555). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประกอบ กรรณสูตร. (2542). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์.

พงศพัศ พงษ์เจริญ.พล.ต.ท. (2548). ตำรวจยุคใหม่ หัวใจคือประชาชน. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภูษิต วิเศษคามินทร์. (2563). ประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย.

เรด้า จันทร์เหลือง. (2562). การปฏิบัติงานตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุทธิพันธ์ อรัญญวาส. (2552). ความพึงพอใจของผู้ใช้รถใช้ถนนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดต่องานจราจร สถานีตำรวจภูธรเมืองร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

การวิเคราะห์วิธีการอธิบายธรรมตามแนวสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

An Analysis of the Methods for the Explaining the Dhamma Based on Somdej Phra Buddhaghosajarn (P.A. Payutto)

พระโพธิ์ จนฺทสาโร (ภาระบาล)
Phra Pho Chandasaro (Parabal)
สงวน หล้าโพนทัน
Sanguan Laphonthan
พระมหาสากล สุภรเมธี
Phramaha Sakol Subharamedhi
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus
E-mail: Sanguan.laphonthan@gmail.com

Received: 22 October 2024; Revised: 8 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาวิธีการอธิบายธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาวิธีการอธิบายธรรมตามแนวสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) และ 3) เพื่อวิเคราะห์วิธีการอธิบายธรรมตามแนวสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากหนังสืองานเขียนของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) เป็นหลัก พระไตรปิฎก อรรถกถา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. วิธีการอธิบายธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท ดังนี้ 1) วิธีการอธิบายธรรมต่างๆ เช่น เรื่องบุคคลด้วยบุคคล เป็นต้น 2) การอธิบายธรรมมีดังนี้ (1) แบบสนทนา (2) แบบบรรยาย (3) แบบตอบปัญหา และ (4) แบบวางกฎข้อบังคับ 2. วิธีการอธิบายธรรม มีดังนี้ 1) การอธิบายขันธ์ 5 2) การอธิบายอายตนะ 6 3) การอธิบายไตรลักษณ์ 4) การอธิบายปฏิจจสมุปบาท 5) การอธิบายกรรม 3. วิเคราะห์วิธีการอธิบายธรรม มีดังนี้ 1) วิธีการอธิบายขันธ์ 5 เช่น แยกแยะสภาวะที่มีอยู่จริง เป็นต้น 2) วิธีการอธิบายอายตนะ 6 เช่น ตามพุทธพจน์ เป็นต้น 3) วิธีการอธิบายไตรลักษณ์ เช่น โดยความหมายของไตรลักษณ์ เป็นต้น 4) วิธีการอธิบายปฏิจสมุปปบาท เช่น โดยยกตัวกฎหรือตัวสภาวะ เป็นต้น 5) วิธีการอธิบายกรรม เช่น โดยความจริงตามธรรมชาติ เป็นต้น

คำสำคัญ วิธีการอธิบายธรรม, พุทธปรัชญาเถรวาท, สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

Abstract

This research article has the following objectives: 1) to study the methods of explaining Dhamma in Theravada Buddhist philosophy, 2) to study the methods of explaining Dhamma according to the teachings of Somdej Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto), and 3) to analyze the methods of explaining Dhamma according to the teachings of Somdej Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto). It is a qualitative research, studying mainly the writings of Somdej Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto), Tripitaka, commentaries and related documents, and presenting the research results using descriptive analysis.

The research results found that:

1. Methods of explaining Dhamma in Theravada Buddhist philosophy are as follows: 1) During the time of the Buddha, the Buddha used the method of spreading Dhamma by applying it to the geographical conditions, customs, traditions, etc. 2) Methods of explaining Dhamma, such as the story of a person by a person, etc., 3) The Puggaladitthana and dhammaditthana method. 4) Teaching focusing on a person. 5) Dhamma explanations are as follows: (1) conversation method, (2) Lecture method, (3) question-answering method and (4) laying down rules and regulations. 2. Methods of explaining Dhamma according to the teachings are as follows: 1) Explanation of the 5 Khandhas, which is a collection of various components. 2) Explanation of the 6 sense bases. 3) Explanation of the three characteristics, each components, all are composed of other components. 4) Explanation of Dependent Origination, 5) Explanation of Karma. 3. Analysis of methods of explaining Dhamma according to the teachings are as follows: 1) Methods of explaining the 5 Aggregates, such as distinguishing the actual conditions etc., 2) The method of explaining the 6 Sense-fields, such as according to the Buddha's words, etc., 3) The method of explaining the Three Characteristics , such as by the meaning of the Three Characteristics, etc., 4) The method of explaining the Dependent Origination, such as by citing the law or conditions, etc. 5) The method of explaining karma, namely, such as by the truth of nature, etc.

Keywords: Method of explaining the Dhamma, Theravada Buddhist Philosophy, Somdej Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto)

บทนำ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) เป็นพระมหาเถระชาวไทยที่ได้รับการยอมรับจากนานาอารยะประเทศว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพระไตรปิฎกในปี 2538 ได้รับยกย่องจากมหาวิทยาลัยนวนาลันทาประเทศอินเดีย ให้เป็น “ตรีปิฎกาจารย์” ดังปรากฏมีพระเถระในประวัติศาสตร์เพียง 2 รูปเท่านั้นที่เป็นชาวต่างประเทศ คือ สมณะเหี้ยนจั๋ง (พระถังซัมจั๋ง) และสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์และในปี 2537 องค์การยูเนสโก (UNESCO Prize for Peace Education) ได้มอบรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพแก่ท่าน จากผลงานการประพันธ์หนังสือที่มุ่งเน้นเพื่อการสร้างสันติภาพอย่างแท้จริง ในบรรดาหนังสือทั้งหลายที่ได้รับการยกย่อง

กล่าวถึงมากที่สุด “พุทธธรรม” คือหนังสือที่มีเนื้อหาหลักธรรมสำคัญอันเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ท่านได้นำเอาหลักอริยสัจสี่มาอธิบายในรูปของชีวิตมนุษย์ว่า ชีวิตของมนุษย์คือประชุมรวมตัวกันของขันธ์ 5 หรือรูปนาม เป็นสสารที่มีวิญญาณครอง (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2018) หนังสือพุทธธรรมที่เป็นงานเขียนหรืองานนิพนธ์ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)นี้หมายเอาหนังสือพุทธธรรม ฉบับปรับขยาย แต่เดิมก็คือพุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ นั่นเอง แต่ในการพิมพ์ครั้งใหม่นี้ได้ตัดปรับให้สั้นเข้า เพื่อจำง่ายเรียกได้สะดวก โดยทั่วไปแล้วเนื้อหาหนังสือนี้ ก็คงตามเดิม แต่เมื่อทำงานตรวจชำระและใช้ข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นโอกาสที่จะจัดปรับได้สะดวก จึงได้จัดรูปให้อ่านง่ายขึ้น โดยเฉพาะซอยย่อหน้าถี่ขึ้นอย่างมาก และได้แทรกเพิ่มคำอธิบายในที่ต่างๆ ตามสมควร ที่ควรสังเกตคือ ได้นำ “บทความประกอบ” ทั้งหมดของภาค 1 แยกออกไปจัดรวมไว้ต่างหากเป็นภาค 3 คืออยู่ท้ายเล่ม และได้เพิ่มบทความประกอบอีก 1 บท (บทความประกอบที่ 6: ความสุข 2: ฉบับประมวลความ) เป็นบทสุดท้าย ทำให้หนังสือนี้มีจำนวนบททั้งเล่มเพิ่มจาก 22 เป็น 23 บท (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

ในหนังสือพุทธธรรมเป็นงานเขียนที่มีความละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง เสมือนการย่อเอาหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าจากพระไตรปิฎกในส่วนที่เป็นพระสุตตันตปิฎกมารวมลงไว้เพื่อการศึกษาและการทำความเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น เป็นการประมวลคำสอนในพระพุทธศาสนามาวางเป็นข้อสรุปลงว่า พุทธธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนและทรงมุ่งหมายที่แท้จริงเป็นอย่างไรนั้น เป็นเรื่องยาก แม้จะยกข้อความในคัมภีร์ซึ่งถือกันว่าเป็นพุทธพจน์มาอ้างเพราะคำสอนในคัมภีร์มีปริมาณมากมาย มีแง่ด้านระดับความลึกซึ้งต่างๆกัน และขึ้นต่อการตีความของบุคคลโดยใช้สติปัญญาและความสุจริตใจหรือไม่เพียงไรด้วย ในบางกรณี ผู้ถือความเห็นต่างกันสองฝ่ายอาจยกข้อความในคัมภีร์สนับสนุนความคิดเห็นของตนได้ด้วยกันทั้งคู่ การวินิจฉัยความจริงขึ้นอยู่กับความแม่นยำในการจับสาระสำคัญและความกลมกลืนสอดคล้องแห่งหลักการและหลักฐานที่แสดงทั้งหมดโดยหน่วยรวมเป็นข้อสำคัญ แม้กระนั้น เรื่องที่แสดงและหลักฐานต่างๆก็มักไม่กว้างขวางครอบคลุมพอ จึงหนีไม่พ้นจากอิทธิพลความเห็นและความเข้าใจพื้นฐานต่อพุทธธรรมของบุคคลผู้แสดงนั้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) และลักษณะทั่วไปของพุทธธรรมก็สามารถที่จะสรุปลงได้ 2 อย่างคือ 1. แสดงหลักความจริงสายกลางที่เรียกว่า “มัชเฌนธรรม” หรือที่เรียกเต็มว่า “มัชเฌนธัมมเทศนา” ว่าด้วยความจริงตามแนวของเหตุผลบริสุทธ์ตามกระบวนการของธรรมชาติ นำมาแสดงเพื่อประโยชน์ในทางปฏิบัติในชีวิตจริงเท่านั้น ไม่ส่งเสริมความพยายามที่จะเข้าถึงสัจธรรมด้วยวิธีถกเถียงสร้างทฤษฎีต่างๆขึ้นแล้วยึดมั่นปกป้องทฤษฎีนั้นๆด้วยการเก็งความจริงทางปรัชญา 2. แสดงข้อปฏิบัติสายกลาง ที่เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” อันเป็นการครองชีพของผู้ฝึกอบรมตน ผู้รู้เท่าทันชีวิต ไม่หลงงมงาย มุ่งผลสำเร็จคือ ความสุข สะอาด สว่าง สงบ เป็นอิสระ ที่สามารถมองเห็นได้ในชีวิตนี้ ในทางปฏิบัติความเป็นสายกลางนี้เป็นไปโดยสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ เช่น สภาพของบรรพชิต หรือคฤหัสถ์ เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

ส่วนการอธิบายธรรมหรือหลักคำสอนของท่านก็จะมีวิธีการอธิบายที่เป็นแนวเฉพาะ ส่วนมากตามที่เห็นในงานนิพนธ์ก็จะได้พบในหนังสือพุทธธรรมที่ท่านได้นิพนธ์ไว้ เช่น การอธิบายเรื่อง ความสุข ในหนังสือพุทธธรรมของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)นั้น ในตอนที่ 6 : ชีวิตที่ดีเป็นอย่างไร? กล่าวถึงความสุข 1 : ฉบับแบบแผน ได้อธิบายถึงความสุขอันเป็นลักษณะสำคัญของนิพพาน ที่สืบเนื่องมาจากความหมายว่า ดับ นั่นเอง ในที่นี้หมายถึงความดับทุกข์ อันหมายถึง หมดจากความทุกข์ บรรลุถึงความสุขอันสุดยอดได้ จึงมีความเฉพาะร่วมสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความสุขมีความสำคัญมากในการปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา กล่าวได้ว่า พุทธจริยธรรมไม่แยกต่างหากจากความสุข เริ่มแต่ขั้นต้นในการทำความดี

หรือกรรมดีทั่วไปที่เรียกว่า บุญ ก็มี ดังพระพุทธพจน์ตรัสว่า “บุญเป็นชื่อของความสุข” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ นิพพาน ก็เป็นความสุขและเป็นบรมสุขคือสุขสูงสุดด้วย (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ความสุขเป็นสิ่งที่น่าปรารถนาเป็นสิ่งที่ทุกคนแสวงหากันอยู่ แต่ที่จริงความสุขนั้นเราสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ทันที ก็คือในจิตใจนี่เอง เมื่อใดโยมมีศรัทธา มีเมตตา มีไมตรีธรรม มีความสดชื่น เบิกบาน ผ่องใส ความสุขก็เกิดขึ้นในใจเมื่อนั้นทันที(สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2560) และกล่าวถึงความสุข 2 : ฉบับประมวลความที่กล่าวว่าพระพุทธศาสนาคือ ระบบการพัฒนาความสุขโดยกล่าวถึงความสุขในชื่อเรียกต่างๆมีความหลากหลายมากมายซึ่งแบ่งออกได้ทั้งโดยชั้นและประเภท จากต่ำไปหาสูงจนกระทั้งถึงความสุขสูงสุดซึ่งนั่นก็หมายถึง นิพพานนั่นเองทั้งภาคหลักการและภาคการปฏิบัติ อันเป็นการอธิบายความสุขที่เป็นไปตามแบบแผนที่มีจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ว่าชีวิตที่ดีควรเป็นอย่างไร (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วจะเห็นได้จากการอธิบายหลักธรรมหัวข้ออื่นที่มาจากหนังสือพุทธธรรมเช่นกัน เช่น การอธิบายขันธ์ 5 การอธิบายอายตนะ 6 การอธิบายไตรลักษณ์ 3 การอธิบายปฏิจจสมุปบาท 12 การอธิบายกรรม 12 เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นประเด็นหลักในการวิจัย นอกจากนี้แล้ว ผลงานของท่านเป็นที่ยอมรับจากหลายสถาบันการศึกษา ทั้งด้านหลักธรรมที่ละเอียดลึกซึ้ง ด้านวรรณกรรม ด้านคำสอน แสดงออกเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาหรือพระธรรมวินัยในฐานะที่เป็นภิกษุรูปหนึ่งในพระพุทธศาสนาเถรวาท งานเขียนหรืองานนิพนธ์ของท่านโดยเฉพาะในหนังสือพุทธธรรมจึงมีความหมายแฝงหรือความหมายระหว่างบรรทัดที่เป็นทัศนะของพระพุทธเจ้าหรือทัศนะของพระพุทธศาสนาอย่างเถรวาทดั้งเดิมนั่นเอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษา การวิเคราะห์วิธีการอธิบายธรรมตามแนวสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ซึ่งถือเป็นคำอธิบายเรื่องวิธีการอธิบายธรรมของท่านเองที่มีลักษณะเฉพาะในงานนิพนธ์ของท่านจากหนังสือพุทธธรรมซึ่งเป็นงานนิพนธ์หลัก โดยอาศัยงานนิพนธ์เล่มอื่นร่วมวิเคราะห์ด้วยเพื่อให้เห็นทัศนะของท่านได้ชัดเจนว่าท่านมีวิธีการวิเคราะห์และอธิบายธรรมที่ไม่เหมือนกับท่านอื่น และการอธิบายธรรมนั้นก็มุ่งเน้นไปที่การตีความเป็นหลักแต่ก็ไม่ได้ออกห่างจากพระพุทธพจน์ซึ่งเป็นเนื้อหาจากพระไตรปิฎกโดยตรง อันจะนำไปสู่การปรับใช้ในการแก้ปัญหาและการเผยแผ่องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการอธิบายธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาวิธีการอธิบายธรรมตามแนวสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)
3. เพื่อวิเคราะห์วิธีการอธิบายธรรมตามแนวสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นศึกษาทางด้านเอกสาร (Documentary Research) มีลำดับและขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยจะมุ่งเน้นศึกษารวบรวมข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีการอธิบายธรรมของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) คัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหรือประเด็นที่ต้องการทราบ

2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการอธิบายธรรมของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการอธิบายธรรมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท และรวบรวมแนวคิดจากการวิเคราะห์ตีความของนักปราชญ์ต่างๆ

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุป และนำเสนอรายงานผลงานการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1. วิธีการอธิบายธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท

1) การเทศนาเรื่องบุคคลด้วยบุคคล คือ การอธิบายธรรมแบบบุคคลาธิษฐานโดยการยกบุคคลขึ้นเป็นตัวอย่าง โดยไม่ได้สื่อความหมายถึงสภาวธรรม แต่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เกี่ยวกับบุคคล เช่น ทรงอธิบายว่า คนตาบอดมีลักษณะอย่างไร เป็นต้น

2) การเทศนาเรื่องบุคคลด้วยสภาวธรรม คือ การอธิบายธรรมแบบธรรมาธิษฐานอันเป็นการเทศนาถึงบุคคลโดยยกธรรมะขึ้นเป็นตัวอย่าง เพื่อสื่อถึงสภาวธรรมอันเป็นนามธรรม โดยทรงตรัสถึงบุคคลก่อนแล้วตามด้วยองค์ธรรม เช่น บุคคลและความเข้าใจเรื่องความไม่เที่ยงของสังขารและการยึดติด หากบุคคลใดมีความเข้าใจหลักธรรมดีก็จะไม่ยึดติดและสามารถละอุปาทานได้ ชีวิตก็จะหมดทุกข์ เป็นต้น

3) การเทศนาเรื่องสภาวธรรมด้วยหลักธรรมคำสอน คือการอธิบายธรรมแบบธรรมาธิษฐานโดยการยกธรรมะขึ้นเป็นตัวอย่าง ไม่มีการยกบุคคลอ้างประกอบ เป็นพุทธพจน์ที่ว่าด้วยตัวธรรมะล้วน ๆ ที่เหมาะกับพระภิกษุสงฆ์และผู้มีความเข้าใจในหลักธรรมเป็นอันดี เช่น พุทธพจน์ที่เกี่ยวกับองค์ธรรมและสภาวธรรมอันมีเป้าหมายเพื่อการหลุดพ้นและการบรรลุพระนิพพาน เช่น การอธิบายถึงเวทนา 3 สภาวะนิพพาน การสิ้นตัณหาและกิเลส เป็นต้น

4) การเทศนาเรื่องสภาวธรรมด้วยการยกบุคคล ตัวอย่างขึ้นประกอบ คือการอธิบายธรรมแบบบุคคลาธิษฐานที่ทรงใช้กลวิธีประกอบการอธิบายเพิ่มเติม โดยทำให้หลักธรรมนั้นมีลักษณะเป็นรูปธรรม เข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่นการใช้ข้ออุปมาเปรียบเทียบ การใช้นิทานชาดก การเล่าเรื่องประกอบให้เห็นภาพพจน์ ซึ่งเหมาะกับปุถุชนทั่วไป

5) วิธีการอธิบายธรรมแบบบุคลาธิษฐานและธรรมาธิษฐาน คือ 1. การอธิบายธรรมแบบบุคคลาธิษฐาน เทศนาธรรมที่ว่าด้วยสภาวะนามธรรมโดยการทำให้เป็นรูปธรรมด้วยกลวิธีประกอบการสอน เช่น การยกตัวอย่าง การยกตัวบุคคล การเล่าเรื่องการอุปมาอุปไมยเพื่อชี้แนะแจกแจงให้เห็นข้อเท็จจริง เพราะผู้ฟังยังไม่รู้จักคำสอนของพระพุทธเจ้าดีพอ และ 2. การอธิบายธรรมแบบธรรมาธิษฐาน – เทศนาธรรมที่มุ่งเน้นสภาวธรรมอันเป็นนามธรรมโดยตรงโดยไม่มีกลวิธีประกอบการสอน คือ ไม่มีการยกตัวอย่าง ไม่มีการอ้างบุคคล ไม่มีการเล่าเรื่อง ไม่มีการอุปมาอุปไมย แต่เป็นการอธิบายธรรมชั้นสูงมุ่งมรรคผลนิพพาน เป็นการสอนธรรมะที่มุ่งเน้นปรมัตถสัจจะเพื่อให้เห็นถึงความจริงของชีวิต เช่น ขันธ์ 5 ธาตุ 4 ที่ตกอยู่ใต้กฎธรรมชาติอันเป็นสากล คือ ไตรลักษณ์ ปฏิจจสมุปบาท เป็นคำสอนที่มุ่งสอนถึงการรู้จักทุกข์และการดับทุกข์ตามหลักอริยสัจ 4 และแนวทางการปฏิบัติเพื่อบรรลุการหลุดพ้นจากทุกข์และวัฏสงสารตามหลักมรรคมีองค์ 8 โพชฌงค์ 7 เป็นต้น แต่ในบางครั้งอาจมีการอธิบายองค์ธรรมให้พอเป็นสังเขปเพื่อความเข้าใจแต่ไม่ได้อธิบายอย่างละเอียดเหมือนกับการอธิบายธรรมแบบบุคคลาธิษฐานการอธิบายธรรมของพระพุทธเจ้าทั้งแบบบุคคลาธิษฐานและแบบธรรมาธิษฐาน มีจุดหมายเหมือนกัน คือ การสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจถึงหลักธรรมคำสอนของพระองค์เป็นสำคัญ แต่ความต่างของการอธิบายทั้ง 2 รูปแบบเป็นเรื่องของรูปแบบการนำเสนออันเป็นการสื่อสารธรรมะให้เหมาะสมกับผู้ฟังเป็นหลัก

6) จุดมุ่งหมายในการอธิบายธรรมของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงมีจุดมุ่งหมายในการสอนเน้นที่บุคคลเป็นหลัก เพราะตระหนักว่ามนุษย์เป็นผู้ฝึกได้และเป็นผู้ที่จะรู้ตามได้ ถ้าเขาได้ฝึกตนเอง ตามหลักการและวิธีการที่พระองค์ทรงค้นพบเพราะว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ ทางปัญญา เมื่อได้ฟังการแนะนำแล้วก็จะสามารถพัฒนาจิตใจของตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ได้ แต่ระดับความสามารถของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ดังนั้นในการสอนแต่ละครั้ง พระพุทธเจ้าก็ทรงใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับประเภท และศักยภาพของแต่ละบุคคลโดยพระองค์จะคำนึงถึงผู้ฟังเป็นหลัก ในการสอนแต่ละครั้ง พระองค์จะทรงตรวจดูลักษณะ และระดับภูมิปัญญาก่อนจึงจะทรงสอนเพื่อให้ผู้ฟังนำไปปฏิบัติ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามที่พระพุทธองค์ทรงแสดง โดยมีจุดมุ่งหมายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้ฟังรู้แจ้งเห็นจริง ในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็นเพื่อให้ผู้ฟังไตร่ตรองตามเห็นได้จริง และเพื่อให้ผู้ฟังได้รับผลแห่งการปฏิบัติตาม

7) วิธีการเพื่อใช้การอธิบายธรรม โดยวิธีการที่ทรงใช้ในการเผยแผ่มีหลายประการด้วยกัน แต่พบว่าวิธีการที่พระพุทธองค์ทรงใช้บ่อยมี 4 ประการ คือ 1. แบบสนทนา คือ แบบถามนำ 2. แบบบรรยาย คือ การแสดงในสถานที่มีผู้คนจำนวนมาก 3. แบบตอบปัญหา คือ การไขข้อสงสัยของคู่สนทนา และ 4. แบบวางกฎข้อบังคับ คือ การกำหนดหลักเกณฑ์ กฎระเบียบและข้อบังคับ วิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวมานั้นมิใช่ว่า พระองค์จะทรงใช้ยืนพื้นโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง หากแต่ทรงใช้ยืดหยุ่นแตกต่างกันไปตามแต่อุปนิสัยของผู้ฟังแต่ละคน ทรงมุ่งผลสำเร็จในการเรียนรู้เป็นสำคัญ วิธีการใดที่ใช้ได้ผลดีที่สุด ในขณะนั้น ก็ทรงใช้วิธีนั้น โดยไม่ทรงกล่าวว่า จะเสียเกียรติหรือถูกรู้สึกว่าแพ้ บางคราวเมื่อสมควรก็ทรงยอมให้ผู้ฟังรู้สึกว่าเขาเก่งบางคราวก็ทรงข่ม สมควรโอนอ่อนผ่อนตามก็ยอมตาม สมควรขัดก็ทรงขัดสมควรปลอบก็ทรงปลอบ ด้วยวิธีทั้งอ่อนละมุนละไมและทั้งรุนแรงปนกันไป ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพราะงานเผยแผ่พุทธธรรม เป็นงานหลักเป็นหัวใจที่ทำให้พระพุทธศาสนารุ่งเรือง เป็นงานแรกที่พระบรมศาสดาดำริ และทรงทำแม้ลมหายใจสุดท้าย แม้ภายหลังเสด็จดับขันธปรินิพพานไป เหล่าสาวกทั้งหลายก็ได้ดำเนินการแสดงพระธรรมเทศนาสั่งสอน ตามรูปแบบและแนวทางการเผยแผ่ของพระองค์สืบมา

2. วิธีการอธิบายธรรมตามแนวสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

1) การอธิบายขันธ์ หรือหลักขันธ์ 5 แสดงถึงความเป็นให้เห็นว่าชีวิตเป็นการประชุมเข้าของส่วนประกอบต่างๆ หน่วยรวมของส่วนประกอบเหล่านี้ ก็ไม่ใช่ตัวตน ส่วนประกอบแต่ละอย่างๆ นั้นเอง ก็ไม่ใช่ตัวตน และสิ่งที่เป็นตัวตนอยู่ต่างหากจากส่วนประกอบเหล่านี้ก็ไม่มี เมื่อมองเห็นเช่นนั้นแล้ว ก็จะถอนความยึดมั่นถือมั่นในเรื่องตัวตนได้ ความเป็นอนัตตานี้ จะเห็นได้ชัดต่อเมื่อเข้าใจกระบวนการของขันธ์ 5 เมื่อมองเห็นว่าขันธ์ 5 มีอยู่อย่างสัมพันธ์และอาศัยซึ่งกันและกัน ก็จะไม่เกิดความเห็นผิดว่าขาดสูญ ที่เรียกว่า และความเห็นผิดว่าเที่ยง ที่เรียกว่า นอกจากนั้น เมื่อรู้ว่าสิ่งทั้งหลายไม่มีตัวตนและมีอยู่อย่างสัมพันธ์อาศัยกันและกันเช่นนี้แล้ว ก็จะเข้าใจหลักกรรมโดยถูกต้องว่าเป็นไปได้อย่างไร กระบวนการแห่งความสัมพันธ์และอาศัยกันของสิ่งทั้งหลายนี้มีคำอธิบายอยู่ในหลักปฏิจจสมุปบาทเช่นเดียวกันวิธีขันธ์ 5 นี้ เป็นการฝึกความคิด หรือสร้างนิสัยที่จะใช้ความคิดแบบวิเคราะห์ความจริง คือ เมื่อประสบหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ความคิดก็ไม่หยุดตันอึ้ง ยึดถือเฉพาะรูปลักษณะภายนอกเท่านั้น เป็นการสร้างนิสัยชอบสอบสวนสืบค้นหาความจริง และที่สำคัญยิ่งคือ ทำให้รู้จักมองสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ ล้วน ๆ ของมัน

2) การอธิบายอายตนะ แยกประเด็นออกเป็น 2 ภาค ในภาคที่ 1 มีข้อที่พึงย้ำเป็นพิเศษเพื่อสะดวกแก่การศึกษาต่อไปว่า คำว่า “ทวาร” (ในทวาร 6) นั้น เมื่อกล่าวถึงในระบบการทำงานของกระบวนธรรมแห่งชีวิต ท่านนิยมเปลี่ยนไปใช้คำว่า “อายตนะ” ซึ่งแปลว่า แดนเชื่อมต่อให้เกิดความรู้ หรือทางรับรู้ ดังนั้น ในการศึกษาเรื่องนี้ต่อไป จะใช้คำว่า “อายตนะ” แทนคำว่า “ทวาร” ในภาคที่ 2 พึงย้ำว่า กระบวนธรรมของชีวิตในภาคนี้

รวมอยู่ในขันธ์ที่ 4 คือ สังขารขันธ์ ที่กล่าวมาแล้วในบทก่อน สังขารต่างๆ ในสังขารขันธ์ ซึ่งมีอยู่มากมาย แบ่งเป็นฝ่ายดีบ้าง ฝ่ายชั่วบ้าง ฝ่ายกลางๆ บ้าง จะปรากฏตัวออกมาปฏิบัติการโดยถูกเจตนาที่เป็นหัวหน้าหรือเป็นตัวแทนเลือกชักจูงมา หรือจัดแจงมอบหมายหน้าที่ให้ช่วยกันทำการปรุงแต่งการแสดงออกหรือการกระทำทางกาย วาจา ใจ เกิดเป็นกรรม คือการทำ การพูด การคิดในกรณีนี้ สังขารจะถูกจัดประเภทเสียใหม่ให้สอดคล้องกับบทบาทของมัน โดยแบ่งตามทางหรือทวารที่แสดงออก เป็น กายสังขาร วจีสังขาร และมโนสังขาร เรียกตามชื่อหัวหน้าหรือตัวแทนว่า กายสัญเจตนา วจี-สัญเจตนา และมโนสัญเจตนา หรือเรียกตามงานที่ทำออกมาว่า กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม

3) การอธิบายไตรลักษณ์ แท้จริงแล้ว สิ่งทั้งหลายมีอยู่ในรูปของกระแส ส่วนประกอบแต่ละอย่างๆ ล้วนประกอบขึ้นจากส่วนประกอบอื่นๆ ย่อยลงไป แต่ละอย่างไม่มีตัวตนของมันเองเป็นอิสระ ล้วนเกิดดับต่อกันไปเรื่อย ไม่เที่ยง ไม่คงที่ กระแสนี้ไหลเวียนหรือดำเนินต่อไป อย่างที่ดูคล้ายกับรักษารูปแนวและลักษณะทั่วไปไว้ได้อย่างค่อยเป็นไป ก็เพราะส่วนประกอบทั้งหลายมีความสัมพันธ์เนื่องอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นเหตุปัจจัยสืบต่อแก่กันอย่างหนึ่ง และเพราะส่วนประกอบเหล่านั้นแต่ละอย่างล้วนไม่มีตัวตนของมันเอง และไม่เที่ยงแท้คงที่อย่างหนึ่งความเป็นไปต่างๆ ทั้งหมดนี้ เป็นไปตามธรรมชาติ อาศัยความสัมพันธ์และความเป็นปัจจัยเนื่องอาศัยกันของสิ่งทั้งหลายเอง ไม่มีตัวการอย่างอื่นที่นอกเหนือออกไปในฐานะผู้สร้างหรือผู้บันดาล จึงเรียกเพื่อเข้าใจง่ายๆ ว่าเป็นกฎธรรมชาติมีหลักธรรมใหญ่อยู่ 2 หมวด ที่ถือได้ว่าพระพุทธเจ้าทรงแสดงในรูปของกฎธรรมชาติ คือ ไตรลักษณ์และ ปฏิจจสมุปบาทความจริงธรรมทั้ง 2 หมวดนี้ถือได้ว่าเป็นกฎเดียวกัน แต่แสดงในคนละแง่หรือคนละแนว เพื่อมองเห็นความจริงอย่างเดียวกัน คือ ไตรลักษณ์ มุ่งแสดงลักษณะของสิ่งทั้งหลายซึ่งปรากฏให้เห็นว่าเป็นอย่างนั้น ในเมื่อสิ่งเหล่านั้นเป็นไปโดยอาการที่สัมพันธ์เนื่องอาศัยเป็นเหตุปัจจัยสืบต่อแก่กันตามหลักปฏิจจสมุปบาท ส่วนหลักปฏิจจสมุปบาท ก็มุ่งแสดงถึงอาการที่สิ่งทั้งหลายมีความสัมพันธ์เนื่องอาศัยเป็นเหตุปัจจัยสืบต่อแก่กันเป็นกระแส จนมองเห็นลักษณะได้ว่าเป็นไตรลักษณ์กฎธรรมชาตินี้ เป็น *ธาตุ* คือภาวะที่ทรงตัวอยู่โดยธรรมดา เป็น *ธรรมฐิติ* คือภาวะที่ตั้งอยู่หรือยืนตัวเป็นหลักแน่นอนอยู่โดยธรรมดา

4) การอธิบายปฏิจจสมุปบาท ได้แก่ 1) การอธิบายแบบแสดงวิวัฒนาการของโลกและชีวิต โดยการตีความพุทธพจน์บางแห่งตามตัวอักษรเช่น พุทธดำรัสว่า โลกสมุทัย เป็นต้น และ 2) การอธิบายแบบแสดงกระบวนการเกิด-ดับแห่งชีวิต และความทุกข์ของบุคคล ซึ่งแยกได้เป็น 2 นัย ดังนี้คือ

(1) แสดงกระบวนการช่วงกว้างระหว่างชีวิตต่อชีวิต คือ แบบข้ามภพข้ามชาติ เป็นการแปลความหมายตามรูปศัพท์อีกแบบหนึ่ง และเป็นวิธีอธิบายที่พบทั่วไปในคัมภีร์รุ่นอรรถกถา ซึ่งขยายความหมายออกไปอย่างละเอียดพิสดาร ทำให้กระบวนการนี้มีลักษณะเป็นแบบแผน มีขั้นตอนและคำบัญญัติเรียกต่างๆ จนดูสลับซับซ้อนแก่ผู้เริ่มศึกษา

(2) แสดงกระบวนการที่หมุนเวียนอยู่ตลอดเวลาในทุกขณะของการดำรงชีวิต เป็นการแปลความหมายที่แฝงอยู่ในคำอธิบายนัยที่ 1) นั่นเอง แต่เล็งเอานัยอันลึกซึ้งหรือนัยประยุกต์ของศัพท์ตามที่เข้าใจว่าเป็นพุทธประสงค์ (หรือเจตนารมณ์ของหลักธรรม) เฉพาะส่วนที่เป็นปัจจุบัน วิธีอธิบายนัยนี้ยืนยันตัวเองโดยอ้างพุทธพจน์ในพระสูตรได้หลายแห่ง เช่น ในเจตนาสูตร ทุกขนิโรธสูตร และโลกนิโรธสูตร เป็นต้น ส่วนในพระอภิธรรม มีบาลีแสดงกระบวนการแห่งปฏิจจสมุปบาททั้งหมดที่เกิดครบถ้วนในขณะจิตอันเดียวไว้ด้วย จัดเป็นตอนหนึ่งในคัมภีร์ทีเดียว

5) การอธิบายกรรม ได้แก่ 1) อุตุนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับปรากฏการณ์ฝ่ายวัตถุ โดยเฉพาะความเป็นไปของธรรมชาติแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ เช่น เรื่องลมฟ้าอากาศ ฤดูกาล ฝนตกฟ้าร้อง การที่ดอกบัวบานกลางวันหุบกลางคืน การที่ดินน้ำปุ๋ยช่วยให้ต้นไม้งาม การที่คนไอหรือจาม การที่สิ่งทั้งหลายผุพังเน่า

เปื่อย เป็นต้น แนวความคิดของท่านมุ่งเอาความผันแปรที่เนื่องด้วยความร้อนหรืออุณหภูมิ 2) พีชนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ หรือที่เรียกกันว่าพันธุกรรม เช่น หลักความจริงที่ว่าพืชเช่นใด ก็ให้ผลเช่นนั้น พืชมะม่วงก็ออกผลเป็นมะม่วง เป็นต้น 3) จิตตนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิต เช่น เมื่ออารมณ์ (สิ่งเร้า) กระทบประสาท จะมีการรับรู้เกิดขึ้น จิตจะทำงานอย่างไร คือ มีการไหวแห่งภวังคจิต ภวังคจิตขาดตอน แล้วมีอาวัชชนะ แล้วมีการเห็น การได้ยิน ฯลฯ มีสัมปฏิจฉันนะ สันตีรณะ ฯลฯ หรือเมื่อจิตที่มีคุณสมบัติอย่างนี้เกิดขึ้น จะมีเจตสิกอะไรบ้างประกอบได้ หรือประกอบไม่ได้ เป็นต้น 4) กรรมนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือกระบวนการก่อการกระทำและการให้ผลของการกระทำ หรือพูดให้จำเพาะลงไปอีกว่ากระบวนการแห่งเจตจำนง หรือความคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ต่างๆ พร้อมทั้งผลที่สืบเนื่องออกไปอันสอดคล้องสมกัน เช่น ทำกรรมดี มีผลดี ทำกรรมชั่ว มีผลชั่ว เป็นต้น 5) ธรรมนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุเป็นผลแก่กันของสิ่งทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างที่เรียกกันว่า ความเป็นไปตามธรรมดา เช่นว่า สิ่งทั้งหลายมีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็นธรรมดา คนย่อมมีความเกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมดา ธรรมดาของคนยุคนี้มีอายุขัยประมาณร้อยปีไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะอุบัติหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นธรรมดาของสิ่งทั้งหลายที่เป็นสภาพไม่เที่ยง ถูกปัจจัยบีบคั้นและไม่เป็นอัตตา

3. วิเคราะห์วิธีการอธิบายธรรมตามแนวสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

1) วิธีการอธิบายขันธ์ ท่านมีวิธีการอธิบาย คือ 1) แยกแยะสภาวะทั้งหลายที่มีอยู่จริง โดยได้ยกประเด็นส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับขันธ์ 5 ขึ้นมาเพื่อให้เห็นว่าเป็นของที่มีอยู่จริงในชีวิตมนุษย์ที่ไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้ 2) แยกแยะส่วนประกอบของขันธ์ 5 ออกมาทั้งหมด เพื่อเจาะประเด็นส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันและรวมกันเป็นกลุ่มก้อน พร้อมทั้งขยายความเกี่ยวกับส่วนประกอบนั้นๆตามความหมายที่เกี่ยวข้องกันและกันกับขันธ์ 5 และ 3) อธิบายคุณค่าทางจริยธรรม เพื่อให้เห็นเป็นคุณและโทษ พร้อมทั้งให้เกิดความเข้าใจถึงคุณค่าและสามารถที่จะปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ต้องการของพุทธธรรมได้และหลักขันธ์ 5 นี้ที่แท้จริงแล้ว คือคือหลักแห่งการไม่ยึดติดถือมั่นหรือการปล่อยวางสิ่งทั้งปวงนั่นเอง

2) วิธีการอธิบายอายตนะ ท่านมีวิธีการอธิบาย คือ 1) อธิบายไปตามพุทธพจน์ เป็นการยกพุทธพจน์มาอธิบายขยายความที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกันตามหลักการเพื่อให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องกันสัมพันธ์กัน เช่น ตาเห็นรูป หูฟังเสียง เป็นต้น 2) อธิบายกระบวนการตัวสภาวะของอายตนะ การสืบต่อหรือการต่อเนื่องถึงอายตนะทั้ง 5 ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และ 3) อธิบายคุณ โทษ ทางออกพ้นแห่งอายตนะ เพื่อให้เข้าใจตามตังสภาวะของอายตนะ โดยป้องกันมิให้เกิดความหลงไหลและเพื่อเห็นโทษต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

3) วิธีการอธิบายไตรลักษณ์ ท่านมีวิธีการอธิบาย คือ 1) อธิบายตามความหมายของไตรลักษณ์คือว่าด้วยชีวิตและโลกและสภาวะทั้งปวง 2) อธิบายไตรลักษณ์ตามหลักวิชาในคัมภีร์ หลักธรรมนิยามที่แสดงไตรลักษณ์ หรือสามัญลักษณะ 3 อย่าง มาตั้งเป็นหัวข้ออีกครั้งหนึ่งเพื่ออธิบายให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป ตามแนวหลักวิชาที่มีหลักฐานอยู่ในคัมภีร์ต่าง ๆ และ 3) อธิบายตามความหมายศัพท์และองค์ธรรม “สังขาร” ในขันธ์ 5 คือสภาวะที่ปรุงแต่งจิต ตัวปรุงแต่งจิตใจและการกระทำ ให้มีคุณภาพต่างๆ เครื่องปรุงของจิต และองค์ธรรมถ้าแบ่งธรรมหรือสิ่งต่างๆ ออกเป็น 2 อย่างคือ รูปธรรม กับ นามธรรม

4) วิธีการอธิบายปฏิจสมุปปบาท ท่านมีวิธีการอธิบาย คือ 1) อธิบายยกตัวกฎหรือตัวสภาวะปฏิจจสมุปบาท แปล พอให้ได้ความหมายในเบื้องต้นว่า การเกิดขึ้นพร้อมแห่งธรรมทั้งหลายโดยอาศัยกัน การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันๆ จึงเกิดมีขึ้น หรือการที่ทุกข์เกิดขึ้นเพราะอาศัยปัจจัยสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันมาปฏิจจสมุปบาท เป็นหลักธรรมอีกหมวดหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในรูปของกฎธรรมชาติ 2) อธิบายด้วยการยกตัวอย่าง วิธีการอธิบายก็ยกตัวอย่างประกอบ คือสิ่งทั้งหลายที่เป็นปรากฏการณ์นี้ เราบอกว่าเกิดจาก

เหตุ เพราะมันเป็นผลเช่น เรายกตัวอย่างว่าต้นมะม่วงเกิดขึ้นก็มาจากเหตุ เราก็อาจจะบอกว่า เช่น เกิดจากเม็ดมะม่วงถ้าเราบอกว่าต้นมะม่วงเกิดจากเม็ดมะม่วง เม็ดมะม่วงเป็นเหตุ แล้วต้นมะม่วงเป็นผล อย่างนี้คือระบบเหตุเดียวผลเดียว 3) อธิบายการเกิดขึ้นของปัจจัย การที่ไม่เที่ยงแล้วจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็เป็นไปตามเหตุปัจจัยที่มาสัมพันธ์กันทีนี้ เมื่อไม่มีเหตุปัจจัยให้เป็นอย่างนั้นมันก็ไม่เป็นก็เท่านั้นเอง

5) วิธีการอธิบายกรรม ท่านมีวิธีการอธิบาย คือ 1) อธิบายความจริงตามธรรมชาติ ความจริงกรรมก็เป็นเรื่องธรรมดาธรรมชาติ คือเป็นเรื่องความเป็นไปตามเหตุปัจจัยของชีวิตมนุษย์ ที่มีเจตนา มีการคิดการพูดและการกระทำ แสดงออก มีความสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลาย 2) อธิบายถึงผลของการกระทำ เมื่อทำกรรมอย่างหนึ่งแล้ว ก็พิจารณาวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพและผลของกรรมนั้น ให้เห็นข้อยิ่ง ข้อหย่อน ส่วนที่ขาดที่พร่อง และ 3.อธิบายด้วยการตอบคำถาม มีคำถามที่น่าสังเกตว่า “ถ้าไม่ทำกรรมใหม่ อยู่ไปๆ กรรมเก่าจะหมดไปเองไหม”เมื่อไม่ทำกรรมใหม่ อยู่ไป กรรมเก่าก็น่าจะหมดไปเอง แต่ไม่หมดหรอกไม่ต้องอยู่เฉยๆ แม้แต่จะชดใช้กรรมเก่าไปเท่าไรๆ ก็ไม่มีทางหมดไปได้อยู่นั่นเอง

อภิปรายผล

วิธีการอธิบายธรรมอธิบายธรรมตามแนวสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) สามารถนำมาวิเคราะห์ผลการอภิปรายให้เห็นถึงประเด็นต่างๆที่สำคัญได้ดังนี้

1. เป็นการนำเสนอหลักธรรมต่าง ๆ ในพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อนำมาแสดงหรือเผยแผ่หลักธรรมต่างๆที่มีอยู่และพุทธศาสนิกชนทุกคนก็มีหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป เพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก เป็นความความวัฒนาสถาพรของพระพุทธศาสนา และความมั่นคงของชาติไทย ผู้ที่จะทำหน้าที่เผยแพร่ศาสนาได้ดีต้องเป็นผู้รู้ศาสนาได้อย่างดีและปฏิบัติตนตามหลักธรรมในศาสนาได้โดยสมบูรณ์เป็นนิจ การเผยแพร่ศาสนามีคำที่ใช้อยู่ 2 คำ คือ คำว่า"เผยแพร่" และ "เผยแผ่" มีผู้อธิบายคำว่า "เผยแพร่"เป็นลักษณะของมิชชันนารีในศาสนาอื่น คือ มุ่งมั่นจะให้ผู้อื่นยอมรับในศาสนาของตน ซึ่งเป็นลักษณะแห่งการจงใจให้อีกฝ่ายหนึ่งหันมานับถือคำสอนนั้นๆ ส่วนคำว่า เผยแผ่ หมายถึง การประกาศให้ทราบ หากทราบแล้วสนใจจะเป็นพุทธศาสนิกชน ก็ไม่เป็นที่รังเกียจการเผยแผ่เป็นศัพท์ที่มีลักษณะอะลุ่มอล่วย และแสดงถึงการมีใจกว้างไม่ผูกมัดผู้อื่นด้วยความคิดของตนเองหรือศาสนาของตน ในการเผยแพร่หรือเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถ้ากระทำโดยคฤหัสถ์ นิยมใช้คำว่า เผยแพร่ แต่ถ้าเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรหรือพระสงฆ์ จะใช้คำว่า เผยแผ่... เช่น "พระพุทธศาสนาแพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้ ก็เพราะพระสาวกได้ช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถ้าขาดการเผยแผ่แล้ว พระพุทธศาสนาจะไม่แพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้" การเทศนาสั่งสอนประชาชนเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์ และคณะสงฆ์ถือเป็นกิจการพระศาสนาที่สำคัญที่สุด จุดหมายของการศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมประการหนึ่ง คือ ความรู้ความสามารถ ในการที่จะนำพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปสู่ประชาชน หรือเรียกว่าการเผยแผ่นี้ พระภิกษุที่เทศน์เก่งเทศน์ดีจะได้รับยกย่องมาก ปัจจุบันมีบางวัดจัดการสอนวาทศิลป์ในหลักสูตรการศึกษาของพระภิกษุสามเณร ก็เป็นการส่งเสริม พระภิกษุสามเณรให้มีความสามารถในการเผยแผ่มีผู้สันทัดกรณีอธิบายว่าแนวทางการเผยแผ่ให้ถึงจุดหมายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผู้เผยแผ่จะต้องเทศนา หรือบรรยายไปตามลำดับขั้น คือ ยกหัวข้อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้ฟังในสังคมนั้น ๆ ขึ้นเป็นหลักในการบรรยาย บรรยายขยายความของหัวข้อนั้นให้กว้างขวางแจ่มแจ้งให้เป็นที่เข้าใจของผู้ฟัง รวบรวมความที่บรรยายแล้วมาย่อเอาเฉพาะความที่สำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูโอภาสธรรมพิทักษ์ (เสียม เตชธมฺโม/เงางาม) (2554) ได้กล่าวถึงการเผยแผ่ไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาหลักและวิธีการเผยแผ่ธรรมของพระธรรมโมลี (ทองอยู่ ญาณวิสุทฺโธ)” ผลการวิจัยสรุปว่า หลักและวิธีการเผยแผ่

ธรรมของพระธรรมโมลี (ทองอยู่ ญาณวิสุทฺโธ) ท่านเป็นพระเถราจารย์ที่เป็นปูชนียสงฆ์แห่งคณะสงฆ์และประชาชนชาวจังหวัดสุรินทร์ มีคุณสมบัติครบถ้วนของความเป็นนักเผยแผ่พุทธธรรม มีความรู้ลึกซึ้งในสิ่งที่สอน ใช้รูปแบบและแนวทางการสอนให้ประจักษ์ ปฏิบัติตนเป็นอย่างที่ดี แนะนำสั่งสอนให้ผู้อื่นมีความรู้คู่คุณธรรม ปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ในการอนุเคราะห์ประชาชนไม่ให้ทำความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันดีงาม ได้สนองบทบาทกิจการคณะสงฆ์ทั้งการปกครอง การศาสนศึกษา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์ การเผยแผ่ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลักษณะของการประยุกต์ให้สอดคล้องวิทยาการสมัยใหม่ นำเสนอแบบวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังได้รู้ถึงหลักคำสอนที่ทางพระพุทธศาสนามุมมองที่แตกต่าง ผ่านออกมาในลักษณะการแสดงพระธรรมเทศนา และการกล่าวสัมโมทนียกถา ในลักษณะที่จะฉลองศรัทธาเจ้าภาพ และให้กำลังใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ให้มีกำลังใจ ในการประกอบศาสนกิจที่สมบูรณ์ต่อไป

2) เป็นการใช้วิธีคิดแบบไตร่ตรองแยกแยะ(โยนิโสมนสิการ) ระบบความคิดในหลักพุทธปรัชญาเถรวาท โดยการคิดแบบไตร่ตรองแยกแยะเพื่อใช้ความคิดในทางที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการสกัดความคิดที่ผิดมิให้เกิดขึ้น เรียกว่า โยนิโสมนสิการ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), กล่าวว่า “วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ก็คือการนำเอาโยนิโสมนสิการมาใช้ในทางปฏิบัติ หรือโยนิโสมนสิการที่เป็นภาคปฏิบัติการ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการหรือเรียกสั้นๆ ว่า วิธีโยนิโสมนสิการ นี้ แม้จะมีหลายอย่างหลายวิธี แต่เมื่อว่าโดยหลักการ ก็มี 2 แบบคือ โยนิโสมนสิการที่มุ่งสกัดหรือกำจัดอวิชชาโดยตรง และโยนิโสมนสิการที่มุ่งเพื่อสกัดหรือบรรเทาตัณหา โยนิโสมนสิการที่มุ่งกำจัดอวิชชาโดยตรงนั้น ตามปกติเป็นแบบที่ต้องใช้ในการปฏิบัติธรรมจนถึงที่สุด เพราะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามเป็นจริง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการตรัสรู้ ส่วนโยนิโสมนสิการแบบสกัดหรือบรรเทาตัณหา มักใช้เป็นข้อปฏิบัติขั้นต้นๆ ซึ่งมุ่งเตรียมพื้นฐานหรือพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรมให้เป็นผู้พร้อมสำหรับการปฏิบัติขั้นสูงขึ้นไป เพราะเป็นเพียงขั้นเกลากิเลส แต่โยนิโสมนสิการหลายวิธีใช้ประโยชน์ได้ทั้งสองอย่าง คือทั้งกำจัดอวิชชาและบรรเทาตัณหาไปพร้อมกัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหารุ่งเพชร ชวนปญโญ (พัดทาป)(2548)ได้กล่าวถึงการเผยแผ่ไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง“ศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)” ผลการวิจัยสรุปว่าของพระธรรมกิตติวงศ์ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาก คือเป็นพหูสูต เป็นนักคิด นักประพันธ์หนังสือ มีอัธยาศัยไมตรี มีน้ำใจโอบอ้อมอารี กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดง มีวิสัยทัศน์ต่อการเผยแผ่ศาสนากว้างไกล โดยเฉพาะหนังสือธรรมะ เป็นคำสอนที่ชักจูงโน้มน้าวจิตใจของบุคคล ให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ตามหลักพุทธธรรมและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเอง รูปแบบและวิธีการเผยแผ่ของท่านจึงอาจเป็นแบบอย่างเป็นบรรทัดฐานการเผยแผ่และสามารถนำไปศึกษาเพื่อใช้เผยแผ่พุทธธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในส่วนผู้ดำเนินชีวิตในระดับโลกิยะทั่วไปวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอยู่เสมอ เช่นความมีสติอยู่ตลอดเวลาไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตเมื่อประสบกับปัญหาต่าง ๆ มีความเข้าใจในปัญหาหรือความทุกข์ โดยกำหนดรู้ เข้าใจสาเหตุของปัญหา แล้วคิดหาวิธีปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหานั้น เพราะโยนิโสมนสิการเป็นองค์ธรรมที่คอยหล่อเลี้ยงสติ เช่นเมื่อบุคคลได้รับอารมณ์ต่าง ๆ เข้ามาทั้งที่ดี และไม่ดี ถ้ามีโยนิโสมนสิการพิจารณาหาเหตุผล ทำให้เข้าใจตามความเป็นจริง คิดหาทางแก้ไขได้ถูกต้อง หรือเรียกว่า ทำให้คนมีความคิด ในการแก้ปัญหานั้นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ““การวิเคราะห์วิธีการอธิบายธรรมตามแนวสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ” มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องพุทธธรรมให้ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในชุมชน เช่น แหล่งเรียนรู้ ข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น

2) สนับสนุนประชาสัมพันธ์โดยเมื่อมีการประชุมหรืออบรมเยาวชนตามโรงเรียนพระสงฆ์สามเณรจะต้องนความรู้ไปถ่ายทอดเพื่อประชาสัมพันธ์ บรรยาย แสดงธรรม ให้ผู้ฟังสามารถนำไปปฏิบัติต่อได้

3) สนับสนุนเข้าสู่ความรู้เชิงวิชาการสัมมนา การใช้สอนแล้วนำสื่อการสอนในปัจจุบันที่ทันสมัยหรือใช้ศาสตร์สมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ในการบรรยายในสถานศึกษา เช่น โรงเรียน สมาหวิทยาลัย เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการ

1) ควรส่งเสริมจิตอาสาเพื่อออกมาถ่ายทอดความรู้เรื่องเนื้อหาพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาปัญหาสภาพของสังคมเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการขยายผลสืบต่อไป

2) ควรส่งเสริมมีการปฏิบัติตามหักพุทธธรรมในชุมชน พระสงฆ์จะต้องเป็นแบบอย่างในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันพระ หรือกิจกรรมเสริมในวันหยุด เป็นต้น

3) ควรส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางศาสนาในประเด็น ขันธ์ 5 ไตรลักษณ์อายตนะ ปฏิจสมุปบาท กรรม และมีกิจกรรมที่สันทนาการของผู้มีความรู้ในทางสร้างสรรค์

3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาความรู้เรื่องขันธ์ 5 ของคนไทยเพื่อการปฏิบัติตามในยุคปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท แบบเจาะจง สอบถาม มีพื้นที่วิจัย

2) การศึกษาความรู้เรื่องอายตนะ 5 ของคนไทยเพื่อการปฏิบัติตามในยุคปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท แบบเจาะจง สอบถาม มีพื้นที่วิจัย

3) การศึกษาความรู้เรื่องไตรลักษณ์ ของคนไทยเพื่อการปฏิบัติตามในยุคปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท แบบเจาะจง สอบถาม มีพื้นที่วิจัย

4) การศึกษาความรู้เรื่องปฏิจสมุปบาทของคนไทยเพื่อการปฏิบัติตามในยุคปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท แบบเจาะจง สอบถาม มีพื้นที่วิจัย

5) การศึกษาความรู้เรื่องกรรมของคนไทยเพื่อการปฏิบัติตามในยุคปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท แบบเจาะจง สอบถาม มีพื้นที่วิจัย

เอกสารอ้างอิง

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. พิมพ์ครั้งที่ 45. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.

พระครูโอภาสธรรมพิทักษ์ (เสียม เตชธมฺโม/เงางาม). (2554). ศึกษาหลักและวิธีการเผยแผ่ธรรมของพระธรรมโมลี (ทองอยู่ ญาณวิสุทฺโธ). วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พิมพ์เนื่องในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช 2539. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหารุ่งเพชร ชวนปญฺโญ (พัดทาป). (2548). ศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2560). ความสุขที่สมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2018). Buddhist Dictionary Vocabulary version. 1st edition 31. Phra Nakhon Si Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidylaya University.

การวิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ

The Metaphysical Analysis in the Writings of Buddhadasa Bhikkhu

พระสมพงษ์ รติโก (เภสัชชา)
Phra Somphong Ratigo (Phesatcha)
สงวน หล้าโพนทัน
Sanguan Laphonthan
พระมหาสากล สุภรเมธี
Phramaha Sakol Subharamedhi
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus
E-mail: Sanguan.laphonthan@gmail.com

Received: 22 October 2024; Revised: 11 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาประวัติและงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ 2) เพื่อศึกษาหลักอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ และ 3) เพื่อวิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ พระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ประวัติและงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ เดิมชื่อเงื่อม พาณิช หรือพระเงื่อม อินทปัญโญ ท่านได้ทำการศึกษาพระไตรปิฎกด้วยตนเองเสียก่อน แล้วจึงนำเสนอให้ได้รับทราบ โดยพยายามที่จะโยงความเข้าใจในข้อความของพระไตรปิฎกแต่ละตอนแล้วนำเอามาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตปัจจุบัน ดังในงานเขียนเช่น ตัวกู-ของกู อิทัปปัจจยตา เป็นต้น หลักอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ มีดังนี้ 1) งานนิพนธ์เรื่อง ตัวกู-ของกู เป็นการชี้ให้เห็นสิ่งที่เรียกว่า "ตัวตน-ของตน" ให้เห็นมูลเหตุแห่งการเกิดขึ้นของมันและสิ่งตรงกันข้ามกัน คือ อัตตา 2) งานนิพนธ์เรื่อง อิทัปปัจจยตา ซึ่งเป็นเงื่อนต้นของพรหมจรรย์ เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบรรลุมรรคผลในพระพุทธศาสนา 3) งานนิพนธ์เรื่องความหลุดพ้น คือ การได้รับผลที่ถูกต้อง ต้องได้รับผลเป็นความหลุดพ้นเท่านั้น 4) งานนิพนธ์เรื่อง สุญญตาปริทรรศน์ ความจริงที่ว่า ความว่างทางปัญญาไม่มีอะไรที่ควรได้นามว่าตัวตนเลย วิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ มีดังนี้ 1) วิเคราะห์“ตัวกู-ของกู”เชิงอภิปรัชญา เป็นการยึดมั่นถือมั่นว่า ตัวกู-ของกู แต่ความเป็นจริงไม่มี 2) วิเคราะห์“อิทัปปัจจยตา” เชิงอภิปรัชญา เป็นกฎธรรมชาติมีความสัมพันธ์แบบโต้ตอบกัน 3) วิเคราะห์“ความหลุดพ้น” เชิงอภิปรัชญา มี 2 ระดับ คือ (1) ระดับต้น และ (2) ระดับสูง 4) วิเคราะห์“สุญญตาปริทรรศน์” เชิงอภิปรัชญา เป็นแนวคิดที่อธิบายว่า ชีวิตที่แท้จริงไม่ได้มีอะไรเป็นของเรา

คำสำคัญ หลักอภิปรัชญา, งานนิพนธ์, พุทธทาสภิกขุ

Abstract

This research article has the following objectives: 1) to study the history and writings of Buddhadasa Bhikkhu; 2) to study the metaphysical principles in the writings of Buddhadasa Bhikkhu; and 3) to analyze the metaphysical in the writings of Buddhadasa Bhikkhu. This is a qualitative research by studying the writings of Buddhadasa Bhikkhu, the Tripitaka, commentaries, books, documents, and related research, and presenting the research results using a descriptive analysis method.

The research results found that: The history and writings of Buddhadasa Bhikkhu, formerly known as Ngeum Phanit or Phra Ngeum Inthapanyo, studied the Tripitaka by himself before presenting it to the public. He tried to link the understanding of each section of the Tripitaka and apply it to his current life, as in his writings such as “I-Myself” and “Idappaccayata” etc.. The philosophical principles in the writings of Buddhadasa Bhikkhu are as follows: 1) The writing “Touku-Khongku” points out what is called "I-Myself" to see the cause of its arising and its opposite, the self. 2) The writing on Idapaccayata, which is the beginning of Brahmacariya, is essential for the attainment of the path and fruition in Buddhism. 3) The writing on liberation, which is to receive the correct result, must receive the result as liberation only. 4The writing on Sunyataparidassana, the truth that the emptiness of wisdom has nothing that should be called self. The philosophical analysis of Buddhadasa Bhikkhu's writings are as follows: 1) The analysis of "Touku-Khongku" in philosophical terms is the clinging to the belief that "I-Myself", but in reality there is none. 2) The analysis of "Idapaccayata" in philosophical terms is the natural law that has a reciprocal relationship. 3) The analysis of "liberation" in philosophical terms has 2 levels: (1) the beginning level, and (2) the high level. 4) The analysis of "Sunyataparidassana" in philosophical terms is the concept that explains that True life has nothing that belongs to us.

Keywords: the philosophical principles, the writings, Buddhadasa Bhikkhu

บทนำ

อภิปรัชญาเป็นปรัชญาที่เก่าแก่ที่สุดสาขาหนึ่งของปรัชญา เรียกว่า ปรัชญาบริสุทธิ์ (Pure Philosophy) มีเนื้อหาว่าด้วยเรื่องความจริง (Reality) ของโลกจักรวาล ตลอดจนสิ่งสัมบูรณ์และธรรมชาติของมนุษย์ อันเป็นพื้นฐานที่มาของความจริงอื่น ๆ อภิปรัชญา ในภาษาอังกฤษเรียกว่า Metaphysics เป็นสาขาปรัชญาที่ว่าด้วยสิ่งเป็นจริง เช่น พระเป็นเจ้า (God) โลก (World) วิญญาณ (Soul) สาระ (Substance) เจตจำนงเสรี (Free Will) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532)

ในเชิงอภิปรัชญา พุทธปรัชญาก็ยอมรับความจริงหรือสัจจะ 2 อย่างคือ สมมติสัจจะและปรมัตถสัจจะ ดังที่ท่านอรรถกถาจารย์สรุปไว้ในปรมัตถทีปนีว่า “ในบรรดาผู้สอนศาสนาทั้งหลายพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐสุดรัส

สอนสัจจะ 2 ประการ คือ สมมติสัจจะและปรมัตถสัจจะไม่พบสัจจะที่สาม (ในคำสอน)”(พระคันธสาราภิวงศ์, 2552)

สัจจะทั้ง 2 ประการมีคำอธิบายโดยย่อดังนี้

1) สมมติสัจจะ (Conventional Truth) ความจริงโดยสมมติ คือสิ่งที่เป็นจริงเพราะบัญญัติของชาวโลกเพื่อการรับรู้ร่วมกัน สิ่งนั้นไม่มีความเป็นจริงในตัวเอง เช่น คน พ่อ แม่ ลูก แมวสุนัข ต้นไม้ ภูเขา สิ่งเหล่านี้เกิดจากการรวมตัวกันของขันธ์ 5 จึงไม่มีความเป็นจริงโดยสภาวะของตัวเอง จัดเป็นความจริงโดยสมมติของชาวโลก

2) ปรมัตถสัจจะ (Ultimate Truth) ความจริงโดยปรมัตถ์คือ ความจริงแท้สูงสุดตามสภาวะที่เป็นเองโดยไม่อาศัยการสมมติบัญญัติของชาวโลก ดังคำอธิบายว่าธรรมทั้งหลายมีรูปเป็นต้นแม้ปราศจากการสมมติก็ยังชื่อว่ามีอยู่ เพราะมีสภาวะให้รู้ได้ด้วยสามารถแห่งลักษณะเฉพาะตนและสามัญลักษณะ คัมภีร์ฝ่ายอภิธรรมจำแนกประเภทของปรมัตถสัจจะออกเป็น จิต เจตสิก รูป นิพพานซึ่งจิต เจตสิก และรูป มีลักษณะ 3 ประการ คือ เป็นอนิจจัง ทุกขัง และเป็นอนัตตา คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และ ไม่ใช่ตัวตน ส่วนพระนิพพานนั้นมีลักษณะเป็นนิจจัง เป็นอทุกขัง เป็นอนัตตา (ปรมัตถสัจจะ 4 นี้ตรงกับขันธ์ 5 และนิพพานในคัมภีร์ฝ่ายพระสูตร)

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ได้รับความสนใจศึกษากันอย่างกว้างขวางทั้ง ในวงการศึกษาศาสนาปรัชญาและวงการการศึกษาทั่วไป บุคคลที่สนใจศึกษาก็มีทั้งชาวพุทธและคนที่ไม่ใช่ชาวพุทธ แต่การศึกษาที่ผ่านมาส่วนมากมักจะมุ่งศึกษาในเชิงศาสนาเท่านั้น ส่วนการศึกษาพระพุทธศาสนาตามหลักอภิปรัชญานับว่าได้รับความสนใจน้อยมาก เรื่อง “อัตตา” หรือ “ตัวตน” เป็นเรื่องที่สำคัญในทางศาสนาและปรัชญา นักปรัชญาหลายยุคหลายสมัยทั้งในตะวันตกและตะวันออกสนใจในประเด็นนี้ร่วมกัน และเลือกใช้คำเรียกที่แตกต่างกันออกไป พื้นฐานของคำว่า “อัตตา” หรือ “ตัวตน” ที่ใช้กันทั่วไป พุทธทาสภิกขุ ได้นำเสนอแนวคิดเรื่อง ตัวตน ผ่านกรอบคิดแบบพุทธปรัชญาเถรวาท โดยใช้คำที่ท่านคิดขึ้นว่า “ตัวกู ของกู” แทนคำว่า “อัตตา” พุทธทาสภิกขุชี้ให้เห็นว่า ความทุกข์ของมนุษย์เกิดขึ้นเพราะความรู้สึกว่ามี “ตัวกู ของ กู” ที่เกิดจากการตั้งจิตไว้ผิดอันเนื่องมาจากอวิชชา ซึ่งจะนำไปสู่การยึดมั่นถือมั่นในเบญจขันธ์ และด้วย “ปัญญา” รู้เท่าทันเท่านั้น ถึงจะตัดความรู้สึกว่ามีตัวตนที่ว่านั้นได้แบบสิ้นเชิง ที่เรียกว่า สมุจเฉทวิมุตติ (พุทธทาสภิกขุ, 2548) โดยเฉพาะในเชิงอภิปรัชญานั้น หมายถึง ธาตุแท้ของชีวิต นักปรัชญาตะวันตกจำนวนมากยอมรับร่วมกันว่าการจะเข้าใจความหมายของ “ตัวตน” ได้โดยการพิจารณาความหมายของเรื่องคุณสมบัติก่อน กล่าวคือ คุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ และคุณสมบัตินี้จะมีอยู่ได้ก็ต่อเมื่อ “มีอะไรบางอย่าง” รองรับอยู่ คำว่า “อะไรบางอย่าง” ที่กล่าวถึง คือ “ตัวตน” และ “ตัวตน” นี้จะเป็นศูนย์กลางแห่งความเปลี่ยนแปลง โดยที่ตัวมันเองไม่เปลี่ยนแปลง และเมื่อมันไม่เปลี่ยนแปลงมันจึงต้องเป็น “สิ่งที่มีอยู่จริง” และสามารถมีอยู่อย่างเป็นอิสระด้วยตัวเองและบางแนวคิดบอกว่าเป็นสิ่งนิรันดร (สิริวรรณ โอสถานนท์, 2539)

การศึกษาหลักคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนาตามหลักอภิปรัชญาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อจะสร้างทรรศนะที่ถูกต้อง ดังนั้น ประเด็นคำสอนเรื่อง อัตตา ซึ่งเป็นคำสอนที่น่าสนใจและนำมาศึกษาให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายเรื่องนี้ไว้อย่างน่าสนใจว่า เปลี่ยนจากความหลงว่า “มีอัตตา” มาเป็นความเห็นอย่างรอบรู้และแจ่มแจ้งว่า “ไม่มีอัตตา” ดังนี้ ความรู้นี้เกิดขึ้น ความไม่รู้ (อวิชชา) ก็หายไป ราคะ โทสะ โมหะ ซึ่งเกิดขึ้นจากความไม่รู้เป็นมูลฐานก็พลอยถูกโค่นทำลายสาบสูญไปด้วย

ความสนใจของคนส่วนใหญ่มุ่งเข้าหาตัวเอง ดังนั้นปัญหาเรื่องตัวตนหรืออัตตาจึงจัดว่าเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งในระบบปรัชญา ซึ่งพุทธปรัชญาก็ให้ความสนใจในปัญหานี้เช่นกัน แต่ไม่ได้มุ่งเน้นที่จะตอบปัญหาว่า ตัวตนหรืออัตตานี้คืออะไร หรือมีลักษณะเช่นไร เพียงแต่อธิบายว่า ปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร

เพราะพุทธปรัชญาไม่สอนว่ามีอัตตา แต่สอนว่าสิ่งทั้งปวงเป็นอนัตตา ดังนั้นปัญหาเรื่องอัตตาจึงเกิดจากความเข้าใจผิดของคนบางคน ซึ่งไปทึกทักเอาว่า มีอัตตาที่เที่ยงแท้อยู่แต่แรกแล้ว จึงทำให้เกิดปัญหาว่า อัตตานี้มีหรือไม่เป็นอมตะหรือว่าดับสูญ ซึ่งจัดเป็นประเภทปัญหาอภิปรัชญาที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงพยากรณ์ คือทรงนิ่งเฉยเสีย ไม่ตอบว่ากระไร

พุทธทาสภิกขุยังเป็นนักเขียนท่านหนึ่งที่เขียนหนังสือธรรมะ เช่น ชุดธรรมโฆษณ์ มีทั้งหมด 40 เล่ม เป็นต้น หนังสือธรรมะเล่มธรรมดาทั่วไปก็มีมากมาย มีเทปธรรมะบรรยายที่ท่านได้เทศนาสั่งสอนนับไม่ถ้วน และที่สำคัญยังเป็นแบบอย่างให้แก่พระภิกษุ และชาวพุทธทั่วไปทุกคนในการศึกษาค้นคว้าหลักธรรมะให้เข้าในอย่างแท้จริง จนสามารถเทศนาสั่งสอนพุทธศาสนิกชนทั่วไปทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้เข้าใจธรรมะของพระพุทธเจ้าอย่างถูกต้องและชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติตามได้ตลอด จนถึงการแต่งตำราทางพระพุทธศาสนาไว้มากมาย ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านที่สามารถนำหลักธรรมของพระบรมศาสดาที่ท่านเขียนไว้ไปประพฤติปฏิบัติ และท่านมีปณิธานอย่างแรงกล้าที่ให้มวลมนุษย์ได้เข้าใจหลักธรรมะที่ตนนับถือ (ไม่ว่าศาสนาใดก็ตาม) ต้องการสร้างความปรองดองกันในทุกศาสนาไม่ก่อให้เกิดความแตกแยก และต้องการให้ทุกคนไม่หลงมัวเมาอยู่แต่ วัตถุนิยม แต่หันมาสนใจธรรมะเข้าใจธรรมะ และปฏิบัติธรรมะในลักษณะ “ธรรมนิยาม” ดังนั้น จึงมุ่งเน้นเพื่อหาคำตอบของปัญหาที่ว่า พุทธทาสภิกขุมีแนวคิด หลักการ และวิธีการเป็นอย่างไรเกี่ยวกับการสอนหลักปรัชญาในพระพุทธศาสนา มีหลักฐานอ้างอิงแนวคิดจากคัมภีร์พระไตรปิฎกและวิทยาการสมัยใหม่อย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อวิธีการสอนของพุทธทาสภิกขุตลอดจนวิธีการเสนอแนวทางศึกษาและปฏิบัติ หลักพุทธธรรมของพุทธทาสภิกขุที่นำมาตีความหรืออธิบายมีรูปแบบและลักษณะเฉพาะเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การวิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ” เพื่อที่จะได้ทราบประวัติและเนื้อหาในงานนิพนธ์ พร้อมทั้งวิธีการสอนของพุทธทาสภิกขุ เพื่อจะได้รูปแบบ การสอน การเผยแผ่คำสอนในพระพุทธศาสนาตามแนวทางของท่าน จะได้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางต่อผู้ที่สนใจ ทั้งในฐานะผู้สอน ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่พระสงฆ์ ครู อาจารย์ และพุทธบริษัท ข้อสำคัญคือแนวคิดเชิงอภิปรัชญาที่เป็นการอธิบายถึงแก่นแท้ของหลักคำสอน และเพื่อจะได้นำรูปแบบการสอนของท่านไปใช้เป็นหลัก เป็นต้นแบบในการสอน และประยุกต์เข้ากับวิธีการสอนของตนเองและอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติและงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ
2. เพื่อศึกษาหลักอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ
3. เพื่อวิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นศึกษาทางด้านเอกสาร (Documentary Research) มีลำดับและขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยจะมุ่งเน้นศึกษารวบรวมข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ จากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหรือประเด็นที่ต้องการทราบ

2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกักการวิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ และรวบรวมแนวคิดจากการวิเคราะห์ตีความของนักปราชญ์ต่างๆ

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุป และนำเสนอรายงานผลงานการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ” เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร สืบค้น ค้นหว้าและหาข้อมูล ในเชิงสังเคราะห์และวิเคราะห์เอกสาร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติและงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ 2) เพื่อศึกษาหลักอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ และ 3) เพื่อวิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ประวัติและงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ

1.1 ประวัติของพุทธทาสภิกขุ ตลอดชีวิตของเงื่อม พาณิช, พระเงื่อม อินทปัญโญ หรือพุทธทาสภิกขุ ไม่ได้พบแต่ความสะดวกสบายเพราะได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากองค์ประกอบภายนอก แต่เป็นการสร้างชีวิตด้วยตนเองภายใต้บริบทของสภาพชีวิตของคนในชนบททางภาคใต้ของประเทศไทย ที่พยายามทำให้ความหวังของตนให้เป็นจริงตามความรู้ที่ตนเองมีอย่างไม่ท้อถอยภายใต้การไตร่ตรองอย่างรอบคอบจนสามารถบรรลุถึงความเป็นจริงแห่งธรรมชาติของคนที่บรรลุซึ่งความเป็นธรรมชาติอย่างแท้จริง จึงจะเห็นได้ว่าท่านได้ทำการศึกษาพระไตรปิฎกด้วยตนเองเสียก่อน แล้วจึงนำเสนอให้สาธุชนได้รับทราบ เพื่อให้ผู้รับรู้สามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาและนำเอาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ดังมีสำนวนที่ว่า “สกัดเอาพระสูตรให้ออกมาเป็นภาษาพูด พระอภิธรรมให้ออกมาเป็นภาษาชาวบ้าน” โดยพยายามที่จะโยงปรากฏการณ์ในสมัยพุทธกาลให้เกิดภาพลักษณ์ของความเข้าใจในข้อความของพระไตรปิฎกแต่ละตอนแล้วนำเอามาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตปัจจุบัน เพื่อจะได้บรรลุถึงเป้าหมายแห่งชีวิตที่คาดหวังไว้ หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาของท่าน น่าจะสอดคล้องกับแนวทางที่พระพุทธเจ้าได้กระทำมาแล้ว เพราะจะเห็นได้ว่ามีผู้คนมากมายหลังไหลไปฟังคำเทศน์ของท่านอย่างต่อเนื่อง

1.2 ในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ มีประเด็นสำคัญคือ คำว่า อัตตา นั้นๆ พุทธทาสภิกขุนิยามด้วยคำว่า ตัวกู คือ ภาวะหรือสิ่งที่ตั้งอยู่ในฐานะเป็นศูนย์กลาง หรือว่าเป็นประธานของความรู้สึกทุกๆ อย่างทั้งหมดทั้งสิ้น ไม่ว่าในทางดีหรือทางชั่ว กล่าวอีกอย่างว่า เป็นศูนย์กลางของการกระทำ ที่เรียกกันว่า อัตตา หรืออาตมัน นอกจากนี้พุทธทาสภิกขุ ยังได้นิยามความหมายของคำว่า ตัวกู ของกู ในความหมายที่เป็นความรู้สึกที่เกิดมาจากความยึดมั่นถือมั่น ด้วยอำนาจอวิชชา ตัณหา และอุปาทาน ดังท่านกล่าวไว้ว่า “สิ่งที่เรียกว่า ตัวกู ของกู คำนี้ มันมีลักษณะที่แสดงความหมายขั้นรุนแรง หมายถึง ความยึดมั่นถือมั่นที่มันเต็มที่แล้ว กล่าวคือยึดมั่นจนเป็นความโลภ ความโกรธหรือความโง่ เดือดพล่านอยู่” เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นมาได้เพราะการปรุงแต่งขึ้นมาในรูปของกิเลส ดังเช่น มีดบาดนิ้ว มันจะมีความเจ็บเสียก่อน ต้องมีความเจ็บที่เกิดขึ้นในระบบประสาท มันจึงจะค่อยเกิดความรู้สึกตามมาทีหลังตามมาว่า กู คือกูเป็นผู้เจ็บ หรือกูเป็นผู้ถูกกระทำให้เจ็บ ภาวะนี้แหละที่พุทธทาสภิกขุเรียกว่า เป็นมายาแห่งตัวกู มันไม่ใช่ตัวจริง เป็นเพียงมายาที่เกิดขึ้นเพราะการกระทำ ซึ่งเกิดขึ้นมาได้เพราะความหลงยึดถือว่า มีตัวกู เป็นตัวกูจริงๆ ด้วยอำนาจแห่งความโง่เขลา (อวิชชา) อนึ่ง ทางด้านความหมายของคำว่า “ของกู” นั้น หมายถึง การยึดมั่นถือมั่นหวงแหนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ว่าเป็นของกู ๆ เช่นเงินของกู ทองของกู วัว ควาย ไร่ นา ช้าง ม้า ของกู อะไร ๆ ก็เป็นของกู ซึ่งเป็นของกู ที่ประกอบด้วยอุปาทาน หรือมีการกอดรัดยึดถือว่าของกู อยู่ด้วยอุปาทาน ลักษณะของตัวกู-ของกู ในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ คือภาวะที่เป็นเพียงความรู้สึกของจิต หรือภาวะของจิตในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเท่านั้น ซึ่งถูก

ปรุงแต่งขึ้นมาด้วยสิ่งซึ่งปรุงแต่งหรือว่าแวดล้อมจิต ในรูปของกิเลส ซึ่งเป็นเพียงมายา ที่เกิดมาจากความยึดมั่นถือมั่นที่ผิดๆ เรียกว่า อุปาทาน เป็นผลมาจาก อวิชชา ตัณหา อีกทีนึง ดังที่พุทธทาสภิกขุยืนยันว่า “ถ้าไม่เกี่ยวกับความยึดมั่นถือมั่นของกิเลส ก็ไม่เรียกว่า ตัวกูหรือของกูในความหมายนี้ ซึ่งสิ่งที่เรียกว่า ตัวกู-ของกู นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นตลอดเวลา แต่มันเพิ่งเกิดขึ้นเมื่อมีการสัมผัสด้วยอวิชชา” ส่วนตัวกู ของกู ในฐานะสิ่งมีจริงทางอภิปรัชญานั้นเป็นภาวะที่ไม่ได้มีอยู่จริง ศัพท์และภาวะทางจิตที่เกี่ยวกับตัวกู-ของกู พุทธทาสภิกขุได้อธิบายให้เห็นว่า ภาวะทางจิตของตัวกู-ของกู หรือตัวกู-ของกู ในฐานะเป็นภาวะทางจิตมีอยู่หลายอย่าง โดยใช้คำสื่อถึงภาวะเหล่านั้นหลายคำด้วยกัน เช่น คำว่า อัตตา อัตตนียา อหังการ มมังการ มานะหรืออัสมิมานะ สักกายทิฏฐิ และอัตตวาทุปาทาน ยิ่งไปกว่านั้น พุทธทาสภิกขุยังได้อธิบายหลักสุญญตาไว้ว่า สุญญตา หมายถึงความว่างอันเป็นสภาวะแห่งความว่างที่ปราศจากความเป็นสัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา เป็นสภาวะที่ขันธ์ 5 เป็นอนัตตา กล่าวคือ ว่างจากความเป็นตัวตน ตลอดจนว่างจากสาระต่างๆ เช่น สาระคือความเที่ยงแท้ ความสวยงาม ความสุขโดยปริยาย หมายถึง หลักธรรมฝ่ายปรมัตถ์ เช่น ขันธ์ ธาตุ อายตนะ และปัจจยาการ แสดงตัวสภาวะให้เห็นความว่างเปล่าปราศจากความเป็นสัตว์ บุคคลตัวตน เรา เขา เป็นเพียงธรรม หรือกระบวนการทางธรรมชาติล้วนๆ หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไป

2. **หลักอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ**

2.1 หลักอภิปรัชญาในงานนิพนธ์เรื่อง ตัวกู-ของกู ความจริงที่เป็นการปฏิบัติธรรมอย่างลัดสั้นที่สุด ง่ายที่สุด และใช้ได้แก่ทุกคน เป็นการชี้ให้เห็นลักษณะต่างๆ ของสิ่งที่เรียกว่า "ตัวตน-ของตน" ให้เห็นมูลเหตุแห่งการเกิดขึ้นของมัน ให้เห็นสิ่งตรงกันข้าม (คือความว่างจากความมี"ตัวตน-ของตน") และให้เห็นวิธีปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความว่างจาก "อัตตา" ในฐานะที่เป็นปัญหาสำคัญสำหรับมนุษยชาติทั้งมวลเพราะว่าความทุกข์ของคนทั้งหลายไม่ว่าจะอยู่ในภูมิไหนสูงต่ำอย่างไร ก็ล้วนแต่มีความทุกข์เนื่องมาจากสิ่งที่เรียกว่า "ตัวตน-ของตน" นี้ทั้งนั้น "อัตตา" นั่นแหละเป็นตัวทุกข์ เบญจขันธ์ที่ประกอบอยู่ด้วยอุปาทานนั่นแหละเป็นตัวทุกข์" อวิชชาก็เป็นมูลเหตุให้เกิดอัตตา การดับอวิชชาเสียได้ คือการดับทุกข์สิ้นเชิง

2.2 หลักอภิปรัชญาในงานนิพนธ์เรื่องอิทัปปัจจยตา ความจริงในอิทัปปัจจยตา ซึ่งเป็นเงื่อนต้นของพรหมจรรย์ หรือ “ อาทิพฺรหฺมจริยํ” ซึ่งเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ของการบรรลุมรรคผลในพุทธศาสนา ครั้นความรู้ในเรื่อง อิทัปปัจจยตา ก้าวหน้าไปตามลำดับ จนกระทั่งความรู้สึกไม่มีสัตว์ไม่มีบุคคล ไม่มีคนๆ นั้น ไม่มีคนอื่นจากคนนั้น ไม่มีผู้กระทำกรรม หรือผู้รับผลแห่งกรรม แล้ว ก็จะถึงซึ่งความสิ้นไปแห่งกรรม ทั้งกรรมเก่าและกรรมใหม่ ไม่กลับมาสู่การเกิดใหม่ ด้วยอำนาจตัณหาอุปาทาน อีกต่อไป อิทัปปัจจยตา ย่อมกำจัดเสียซึ่งตัวตน-ของตน สิ้นเชิง บรรลุความเป็นพระอรหันต์อันเป็นขั้นสุดท้ายของการบรรลุมรรคผล ข้อความนี้ ปรากฏอยู่ในสูตรที่หก คหปติวัคค์แห่งอภิสมยสังยุตต์ สังยุตตนิกาย ที่อ้างถึงข้างต้นอีกนั่นเอง.สูตรที่หนึ่ง แห่งทุกขวัคค์ อภิสมยสังยุตต์ (ทั้งสูตร) มีข้อความที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อรู้ชัดปฏิจจสมุปบาททุก ๆ อาการ โดยนัยแห่ง อิทัปปัจจยตา ก็สามารถปฏิบัติเพื่อดับเสียซึ่งต้นเหตุแห่งสังขาร (กล่าวคืออวิชชา) เสียได้ ก็สามารถดับทุกข์ทั้งปวงได้ตามลำดับแห่งปฏิจจสมุปบาท

2.3 หลักอภิปรัชญาในงานนิพนธ์เรื่องความหลุดพ้น ความจริงที่ว่าการปฏิบัติหลักวิมุตติ คือความหลุดพ้นนั้นเป็นรสถ้ามีความติดอยู่ที่ไหน ก็หมายความว่าไม่ได้รับผล ไม่ได้รับผลที่ถูกต้องอันเป็นผลของพรหมจรรย์นี้ ต้องได้รับผลเป็นความหลุดพ้น จึงจะได้รับผลของพรหมจรรย์นี้ พราะฉะนั้น คำว่า “หลุดพ้น” ก็เป็นเรื่องสำคัญเป็นเรื่องสำคัญขอให้เข้าใจให้ดีว่า เรื่องความหลุดพ้นเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของพุทธศาสนา ในฐานะที่เป็นผล ถ้าเป็นความรู้เราก็เรียนกันเรื่องความหลุดพ้น ถ้าเป็นการปฏิบัติ เราก็ปฏิบัติกันเพื่อความหลุดพ้นถ้าเป็นผลที่ได้รับ เราก็ได้รับความหลุดพ้น อะไรๆ จึงเป็นเพื่อความหลุดพ้น

2.4 หลักอภิปรัชญาในงานนิพนธ์เรื่อง สุญญตาปริทรรศน์ ความจริงที่ว่าความว่างทางปัญญา หมายความว่า ปัญญาเป็นผู้รู้ ว่าไม่มีอะไรที่เป็นตัวเป็นตนที่แท้จริงเลย ไม่มีอะไรที่ควรได้นามว่าตัวตนเลย ไม่มีอะไรที่ควรได้นามว่าของตนเลย แม้ปัญญามันก็ว่าง คือไม่มองเห็นอะไรเลยจะเป็นตัวตน ที่จะเข้าไปเอา ไปจับไปฉวยเอา แต่ว่าโดยเหตุที่ปัญญามันเป็นสิ่งที่รู้สึกทางจิต เพราะฉะนั้นเราก็มักพูดไปในทางใช้คำว่าจิต จึงใช้คำว่าจิตว่าง เพราะมีปัญญาที่ว่าง ถ้าไม่มีปัญญาชนิดนี้เกิดอยู่ที่จิต จิตนี้ก็มีความว่างอย่างนี้ไม่ได้ มันก็จะว่างอย่างแข็งที่อเป็นท่อนไม้ไปเสีย และเมื่อได้ผลมาก็ไม่ต้องไปยึดมั่นถือมั่น มันเกี่ยวข้องกันอย่างไร ก็ทำไปอย่างนั้น มันไม่เกี่ยวข้องกัน ก็ไม่ต้องไปสนใจกับมัน ผลที่ได้มานั้นก็กิน ก็ใช้บริโภคอะไรได้ โดยไม่ต้องไปยึดมั่นถือมั่น

3. วิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ

3.1 วิเคราะห์“ตัวกู-ของกู” เชิงอภิปรัชญา เป็นการยึดมั่นถือมั่นว่า ตัวกู-ของกู แสดงถึงการมีอัตตาในตัวตน แต่แท้จริงแล้วชีวิตหรือตัวกู-ของกู นั้นสภาพความเป็นจริงไม่มี เพราะเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปตามกฎไตรลักษณ์หรือสามัญลักษณะ โดยจะต้องปฏิบัติเพื่อการหลุดพ้นตามหลักพระพุทธศาสนา สิ่งที่เรียกว่า "อัตตา" หรือ ความเห็นแก่ตัวจัด ความเห็นว่ามีตัวมีตน จึงเต็มไปหมด แม้กระนั้น ก็ไม่มีใครเอาใจใส่ ไม่สนใจว่า มันเกิดขึ้นได้อย่างไร จนทำให้โลกนี้ตกอยู่ในสภาพ ที่อยู่ใต้กะลาครอบของอวิชชา คือ ความมืดมนอลเวง เต็มไปด้วยปัญหายุ่งยาก ซึ่งสรุปแล้วก็คือความทุกข์ แล้วก็แก้ไขความทุกข์กันไปเรื่อย ๆ ด้วยอาการที่รู้สึกว่าตื่นเต้นสนุกดี คือได้ลองฝีมือใช้ความรู้ใหม่ๆ แปลกๆ แม้จะแก้ไขความทุกข์ของโลกไม่ได้ ก็ยังเพลิดเพลิน อยู่ด้วยความรู้ หรือความสามารถใหม่ๆ เหล่านั้น เป็นเสมือนเครื่องหลอกให้อุ่นใจไปก่อน อย่างไม่มีที่สิ้นสุดอาการเช่นนี้เอง ที่เป็นเครื่องปิดบัง ไม่ให้ไปสนใจถึงต้นเหตุอันแท้จริง ของวิกฤตการณ์ทั้งหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ก็คือ ไม่สนใจในเรื่องจิตที่ตั้งไว้ผิด กล่าวคือ "อัตตา" กระแสแห่งการมี"ตัวตน-ของตน" จึงไหลไปเรื่อย ฉะนั้น ทำให้เราเห็นได้ว่า กำเนิดของอัตตา หรือ "ตัวเรา-ของเรา" ก็คือ อวิชชา

3.2 วิเคราะห์“อิทัปปัจจยตา” เชิงอภิปรัชญา เป็นหลักความจริงเป็นกฎธรรมชาติมีความสัมพันธ์แบบโต้ตอบกัน เพราะนามรูปเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี ดังต่อไปนี้ ก็ถ้าวิญญาณจักไม่อาศัยนามรูป ชาติ ชรามรณะ และความเกิดขึ้นแห่งสมุทัยจะปรากฏไม่ได้ ปฏิจจสมุปบาทเป็นกระบวนการเกิดดับอันเป็นกฎธรรมชาติที่อาศัยเหตุปัจจัย เป็นกระบวนการที่กล่าวถึงแต่ตั้งเริ่มต้นไปจนสุดสาย เมื่อไม่มีเหตุ ผลก็ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ขันธ์ 5 ก็เช่นกันพระพุทธเจ้ากล่าวถึงการไม่กลับมาเกิดอีกว่า มีแต่นิพพานเท่านั้นมนุษย์จึงพ้นจากวัฏสงสารนี้ โดยการปฏิบัติตามหลักของปฏิจจสมุปบาทฝ่ายดับนั่นเอง เพราะฉะนั้นการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง รู้แจ้งสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เป็นอันเข้าใจโลก เข้าใจกฎธรรมชาติ เป็นอันเข้าใจปฏิจจสมุปบาทนั่นเอง ย่อมนำมาซึ่งความทำที่สุดแห่งทุกข์ได้โดยประการทั้งปวง ซึ่งแนวคิดตามหลักปฏิจจสมุปบาทนี้เป็นการอธิบายปัญหาทางอภิปรัชญาเกี่ยวกับความมีอยู่ของชีวิตมนุษย์ อันเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันมาเป็นเวลานาน แม้ปัจจุบันก็ยังไม่มีชุดความคิดของปรัชญากลุ่มใดที่สามารถนำมาอธิบายและให้คำตอบของปัญหานี้ได้อย่างชัดเจนนัก แม้ว่าปรัชญาของทุกสำนักจะพยายามอธิบายปัญหานี้ก็ยังพบกับคำถามที่ไม่อาจอธิบายให้กระจ่างได้ ไม่ว่าจะเป็นปรัชญาจิตนิยมก็พบปัญหาที่ว่า หากจิตเป็นสิ่งจริงแท้และนิรันดร์แล้ว เมื่อมนุษย์ตายแล้วจิตไปอยู่ที่ไหน กระบวนการเกิดขึ้นของมนุษย์จิตหรือสสาร (ร่างกาย) เกิดขึ้นก่อน การรับรู้ทางผัสสะเป็นกระบวนการของร่างกายหรือของจิต เป็นต้น ส่วนปรัชญาสสารนิยมก็ประสบกับปัญหานี้เหมือนกันในการอธิบายการทำงานของสมองกับจิต และปัญหาที่ว่าด้วยกระบวนการทำงานของสิ่งมีชีวิตกับวัตถุที่ไม่มีชีวิตแต่งต่างกันอย่างไรหากปราศจากจิต เป็นต้น

3.3 วิเคราะห์“ความหลุดพ้น” เชิงอภิปรัชญา มีรากฐานแนวคิดมาจากแนวคิดเรื่องปัญญาที่เกิดจากอริยมรรคในพุทธปรัชญาเถรวาท จะยอมรับร่วมกันและเข้าถึงร่วมกันได้ในระหว่างศาสนาหรือไม่ พุทธทาส

ภิกขุไม่ได้อธิบายเชิงเปรียบเทียบอุดมคติว่าด้วยความรู้ในระหว่างศาสนาไว้ แต่การจัดระดับปัญญาไว้ 2 ระดับ สามารถอธิบายได้ว่า (1) ปัญญาระดับต้น สามารถเข้าถึงได้ด้วยการใช้ประสบการณ์พิจารณาด้วยเหตุผลให้เห็นถึงความทุกข์ของกระแสชีวิตในปัจจุบันได้เหมือนกัน บนพื้นฐานของปัญญาที่มนุษย์ทุกศาสนามีเท่ากัน จึงมีเหตุผลที่ยอมรับร่วมกันได้ (2) ปัญญาระดับสูง สามารถเข้าถึงได้ด้วยการปฏิบัติ ซึ่งแต่ละศาสนามีวิธีที่แตกต่างกัน อาจจะยอมรับร่วมกันได้ยาก

3.4 วิเคราะห์“สุญญตาปริทรรศน์” เชิงอภิปรัชญา ซึ่งแนวคิดเรื่องชีวิตว่างจากตัวตน (ตัวกู) ในทรรศนะพุทธทาสภิกขุ เป็นแนวคิดที่อธิบายและไขให้เห็นถึงความลับของชีวิตว่า ชีวิตที่แท้จริงไม่ได้มีอะไรเป็นของเราเลย ต้องไม่โง่หรือหลงไปยึดติด ต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้วยสติปัญญา ซึ่งพุทธทาสภิกขุเรียกว่าความว่างทางปัญญาหรือทางวิญญาณเป็นความรู้ความคิดที่มีอย่างสมบูรณ์รู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาโดยมีความรู้ว่าไม่มีอะไรเป็นตัวตนที่แท้จริงไม่มีความยึดมั่นเป็นตัวตนขึ้นมาได้เป็นจิตว่างจากตัวตนด้วยอานาจแห่งสติปัญญา เมื่อมนุษย์มีสติปัญญาเต็มสมบูรณ์พิจารณาจนเห็นว่า ว่างจากตัวกู ไม่มีความสำคัญมั่นหมายว่า ตัวกู-ของกู เท่ากับได้พักผ่อนทางวิญญาณ คือ พระนิพพานนั่นเอง

อภิปรายผล

จากงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ สามารถอภิปรายผลได้และแสดงให้เห็นถึงประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1) หลัก ตัวกู-ของกู หรือ อัตตา นั้น พุทธทาสภิกขุแสดงให้เห็นความไม่มีอะไรในสภาพต่างๆและให้ปล่อยวางจากสภาพนั้นๆ เพราะไม่เช่นนั้นก็จะเข้าไม่ถึงสภาพของความเป็นจริงที่มีอยู่ ข้อนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวรารัตน์ วีรเทศ (2541) ได้ทำวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์หลักอนัตตาในทัศนะพุทธทาสภิกขุ” ผลการวิจัยพบว่า การไม่คำนึงศีลธรรมหรือความผิดชอบชั่วดีใดๆ สิ่งที่เรียกว่า ตัวกูของกูนี้เรียกเป็นภาษาบาลีว่า “อุปาทาน” คำนี้แปลว่า ความยึดมั่นถือมั่น เป็นความยึดมั่นถือมั่นทางจิตใจ ยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่า เป็นตัวกูของกู เช่น ยึด มั่นในเบญจขันธ์ว่า เป็นตัวกูของกูและยึดมั่นสิ่งที่ถูกใจที่เกี่ยวข้องด้วยว่า ของกู อุปาทานเป็นต้นเหตุแห่งทุกข์ นอกจากนี้แล้ว พุทธทาสภิกขุได้นำหลักคำสอนเรื่อง อิทัปปัจจยตา มาอธิบายขยายความเพื่อความเข้าใจง่ายขึ้น และพุทธทาสภิกขุเป็นนักวิชาการและนักปฏิบัติธรรมอีกรูปหนึ่งผู้นำเอาหลักธรรมที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์สอน พร้อมทั้งนำหลักธรรมอย่างอื่นมาสอนประกอบเกี่ยวกับความเป็นจริงทำให้ดูเหมือนกับว่าพุทธทาสภิกขุแสดงแนวคิดใหม่ออกมาสู่สังคม พระพุทธศาสนา ยกย่องหลักธรรมพระพุทธศาสนาว่า ควรนำมาใช้ในการศึกษาเล่าเรียน เช่น อิทัปปัจจยตา เป็นการอธิบาย ตถตา ในลักษณะอย่างนี้ของพุทธทาสภิกขุ โดยนัยหนึ่งก็คือการอธิบายกฎอิทัปปัจจยตาและปฏิจจสมุปบาท กล่าวคือ เป็นกฎแห่งเหตุผล "เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี" อธิบายถึงความไม่มีแก่นสารของสังขตธรรม เมื่อไม่มีแก่นสารจึงไม่เที่ยงและเปลี่ยนแปลง แต่เปลี่ยนแปลงอยู่ในกรอบเดิมอยู่ชั่วอนันตกาล เรียกกรอบนี้ว่า ตถตา ตถตาในทรรศนะของพุทธทาสภิกขุก็ไม่แตกต่างจากที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก เป็นคำที่ใช้แทน อิทัปปัจจยตาและปฏิจจสมุปบาท นั่นเอง

2) หลักอภิปรัชญาเป็นแนวคิดทางปรัชญาซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของมนุษย์ และธรรมชาติของมนุษย์ เพราะมนุษย์มีสภาพที่แตกต่างจากสัตว์ทั่วไปที่สามารถคิดในเชิงหาเหตุผลได้ เหตุผลนี้เองเป็นคุณสมบัติประจำตัวของมนุษย์ทำให้มนุษย์เหนือกว่าสัตว์โลกทั้งหลาย ดังนั้นในชีวิตของมนุษย์จึงมีคำถามหรือความสงสัยเกิดขึ้นมากมาย แม้แต่คำถามที่อยู่เหนือประสบการณ์มนุษย์เอง เช่น คนเรามาจากไหน ตายแล้วไปไหนวิญญาณหลังจากตายมีหรือไม่ เป็นต้น คำถามเหล่านี้ล้วนเป็นหน้าที่ของปรัชญาที่จะตามค้นหาคำตอบ

หรือเหตุผลมาอธิบาย ซึ่งการแสวงหาเหตุผลหรือหลักความจริงนี้เองเป็นกระบวนการเกิดขึ้นของปรัชญาดังนั้น การเรียนรู้วิชาปรัชญาจึงเป็นการเพิ่มพูนความรู้ในภาพรวมของทุกสาขาวิชา เพราะปรัชญาเป็นต้นกำเนิดของสรรพศาสตร์ทั้งหลาย เป็นวิชาที่พยายามแสวงหาเหตุผลเพื่อแสดงทัศนะต่อชาวโลก ทั้งยังพยายามเข้าถึงแก่นแท้ของจักรวาลที่สลับซับซ้อนเกินประสบการณ์มนุษย์จะเข้าถึงได้แนวคิดทางปรัชญาจะมีมิติของการโต้แย้งเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ความเชื่อทางศาสนาค่านิยม และคุณค่าของชีวิต ศีลธรรม ศิลปะเป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่ไม่มีใครจะหนีพ้นได้ ทั้งนี้เพราะจุดยืนที่มนุษย์มีต่อปัญหาเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานทำให้ทัศนะที่เกี่ยวกับ มนุษย์ โลก สังคมแตกต่างกัน แม้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าทัศนะใดถูกหรือผิด มนุษย์จึงจำเป็นต้องยึดแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ แต่บางครั้งมนุษย์ก็ต้องการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในสิ่งที่ตนเชื่อถือยึดเหนี่ยวนั้น ซึ่งประเด็นนี้ทำให้ปรัชญาเข้ามามีส่วนร่วม โดยทำให้ความเชื่อของมนุษย์เป็นระบบ เห็นโลกทัศน์ของตนเองชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ สังเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์ เป็นตัวกำหนดทิศทางของชีวิตแต่ละคน เปรียบเหมือนเรือที่แล่นอยู่กลางทะเล ซึ่งจะต้องมีจุดหมายปลายทางและเรือจะไปถึงจุดหมายได้ก็ต้องอาศัยเครื่องยนต์ และเข็มทิศ นาวาชีวิตก็เช่นกัน ความรู้เป็นเหมือนเครื่องยนต์เป็นแรงผลักดันให้เคลื่อนไป โลกทัศน์เป็นตัวชี้ทาง และกำหนดทิศทางให้มนุษย์ดำเนินไปได้อย่างถูกต้อง ข้อนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระแมน ฐิตเมโธ (ดาวใหม่) (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ธรรมชาติมนุษย์ในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ” ผลการวิจัยพบว่า ธรรมชาติของมนุษย์ในพุทธปรัชญาเถรวาทตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีอนัตตา มนุษย์ เป็นสัตว์ที่เกิดจากองค์ประกอบด้วยกาย และจิต จิตหรือวิญญาณของมนุษย์มีอยู่จริงโดยอาศัยร่างกายเป็นที่อยู่ เป็นธรรมชาติที่ไม่มีรูปร่าง เป็นนามธรรม มีความสัมพันธ์กับร่างกายและมีความสำคัญกว่าร่างกาย ธรรมชาติของร่างกายมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถดำรงอยู่ในภาวะเดิมตลอดไปได้เรียกว่า อนิจจตา และถูกบีบคั้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในอยู่ตลอดเวลาเรียกว่า ทุกขตา จุดหมายสูงสุดที่แท้จริงของชีวิต คือ นิพพาน ตามคำบาลีว่า นิพฺพานำ ปรมำ สุขำ. นิพพาน เป็นบรมสุข ธรรมชาติของมนุษย์ในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ จึงได้ใจความว่า มนุษย์มีสัญชาตญาณ สัตว์แฝงฝังอยู่จริงหรือสัญชาตญาณสัตว์คือความหมกมุ่นอยู่ในโลกิยะ มนุษย์หมกมุ่นอยู่กับโลกิยะ และมีความเป็นตัวกู-ของกู สัญชาตญาณของสัตว์ที่กล่าวนี่เองจึงเป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ทั้งมวล

จากผลการอภิปรายเรื่อง การวิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ จะเห็นได้ว่า คำสอนของท่านจะเน้นหนักไปในเรื่องอัตตาเป็นหลัก ซึ่งเป็นเชิงอภิปรัชญา ดังที่ปรากฏในงานวิจัยจนมีบางคนเข้าใจเข้าใจผิดคิดว่าท่านไม่เป็นพุทธศาสนาเถรวาท แต่ในความเป็นจริงแล้วคำสอนเรื่อง ตัวกู-ของกู หรืออัตตาเป็นการสอนเพื่อจะเน้นให้เห็นลักษณะ ของอัตตาอย่างทะลุปรุโปร่งว่าการยึดมั่นถือมั่นนั้นคือ อัตตา ซึ่งเป็นเรื่องนามธรรมที่พูดควบคู่ไปกับรูปธรรม เมื่อมีการยึดมั่นถือมั่นก็ไม่สามารถทำให้พบกับความสุขที่แท้จริงไม่สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ เมื่อคนส่วนใหญ่เข้าใจอัตตากับอนัตตาดีแล้ว ก็เป็นการง่ายที่จะแยกอัตตากับอนัตตาได้ และหลักคำสอนเหล่านี้ก็ถือเป็นหลักคำสอนเชิงอภิปรัชญาที่สำคัญในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุซึ่งนิพนธ์ไว้ในหนังสือหลายเล่ม แต่การอธิบายจะไม่แตกต่างกันมากนัก

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์เชิงอภิปรัชญาในงานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุ” มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องชีวิตความจริงให้ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในชุมชน เช่น แหล่งเรียนรู้ ข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น

2) สนับสนุนประชาสัมพันธ์โดยเมื่อมีการประชุมหรืออบรมเยาวชนตามโรงเรียนพระสงฆ์สามเณร จะต้องนความรู้ไปถ่ายทอดเพื่อประชาสัมพันธ์ บรรยาย แสดงธรรม ให้ผู้ฟังสามารถนำไปปฏิบัติต่อได้

3) สนับสนุนเข้าสู่ความรู้เชิงวิชาการสัมมนา การใช้สอนแล้วนำสื่อการสอนในปัจจุบันที่ทันสมัย หรือใช้ศาสตร์สมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ในการบรรยายในสถานศึกษา เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการ

1) ควรส่งเสริมจิตอาสาเพื่อออกมาถ่ายทอดความรู้เรื่องเนื้อหางานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุควบคู่ในพระพุทธศาสนาปัญหาสภาพของสังคมเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการขยายผลสืบต่อไป

2) ควรส่งเสริมมีการปฏิบัติตามเนื้อหางานนิพนธ์ของพุทธทาสภิกขุในชุมชน พระสงฆ์จะต้องเป็นแบบอย่างในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันพระ หรือกิจกรรมเสริมในวันหยุด เป็นต้น

3) ควรส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางศาสนาในประเด็น ขันธ์ 5 ไตรลักษณ์อายตนะ ปฏิจจสมุปบาท กรรม และมีกิจกรรมที่สันทนาการของผู้มีความรู้ในทางสร้างสรรค์

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาการปฏิบัติหลักพระพุทธศาสนาของคนไทยเพื่อการปฏิบัติตามในยุคปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท แบบแจะจง สอบถาม มีพื้นที่วิจัย

2) การศึกษาความรู้เรื่องอิทัปปัจจยตาเพื่อการปฏิบัติตามในยุคปัจจุบันตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท แบบเจาะจง สอบถาม มีพื้นที่วิจัย

เอกสารอ้างอิง

พระคันธสาราภิวงศ์. (2552). อภิธรรมมัตถสังคหะและปรมัตถทีปนี. กรุงเทพมหานคร: ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์.

พระแมน ฐิตเมโธ (ดาวใหม่). (2561). ธรรมชาติมนุษย์ในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ. (2548). ตัวกู-ของกู ฉบับสมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.

พุทธทาสภิกขุ. (2538). พุทธทาส สวนโมกขพลาราม กำลังแห่งการหลุดพ้น. นนทบุรี: ภาพพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊พ.

วรารัตน์ วีรเทศ. (2541). วิเคราะห์หลักอนัตตาในทัศนะพุทธทาสภิกขุ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาปรัชญา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สิริวรรณ โอสถานนท์. (2539). “ตัวตน” ในทัศนะของพุทธปรัชญาและปรัชญาของเดวิด ฮูม : การศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ. วารสารพุทธศาสน์ศึกษา. 3(2), 53-57.

.

การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม

Promotion and Development of Human Resource Development Capacity to Strengthen the Foundation Economy of Agritourism Community Enterprises, Samut Songkhram Province

ชุมพล รอดแจ่ม
Chumpon Rodjam
ปัญญดา จันทกิจ
Panyada Chanthakit
เอกโอฬาร โชติอนุสรณ์
Eakolarn Chotianusorn
วุฒิพงษ์ จันทร์เมืองไทย
Wutipong Janmuangthai
จักรวาล สุขไมตรี
Jagraval Sukmaitree
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Suan Sunandha Rajabhat University
Email: chumpon.ro@ssru.ac.th

Received: 29 October 2024; Revised: 12 November 2024; Accepted: 27 November 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถและประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน กลุ่มที่ 3 เป็นผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 30 คน และกลุ่มที่ 4 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์การอภิปรายกลุ่ม แบบสอบถามสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ แบบสอบถามการประเมินความพึงพอใจ และแบบสอบถามการประเมินการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า (1) การศึกษาสภาพและปัญหาด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แสดงให้เห็นจุดแข็งของชุมชนในด้านมรดกวัฒนธรรมและความสามัคคี แต่มีจุดอ่อนในการขาดโปรแกรมฝึกอบรมและทรัพยากรทางการเงิน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) พบ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายชุมชน การพัฒนาทักษะเฉพาะทาง การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น

(2) การสร้างการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถผ่านหลักสูตรอบรมที่ครอบคลุม 4 ด้านสำคัญ คือ การสร้างจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ เทคนิคการนำเสนอผลิตภัณฑ์ วิธีการนำเสนอการท่องเที่ยวในชุมชน และการประเมินต้นทุนผลิตภัณฑ์ (3) ผลการประเมินแสดงถึงความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของโครงการ โดยมีความสอดคล้องในทุกมิติ ทั้งความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งส่งผลต่อการสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงและยั่งยืน

คำสำคัญ: การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถ, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research article aims to study the current situation and challenges, promote, and enhance capabilities, and assess the outcomes of human resource development to strengthen the foundation economy of agritourism community enterprises in Samut Songkhram Province. The target population consists of four groups: Group 1 includes 30 key informants; Group 2 comprises 200 sample participants; Group 3 includes 30 training participants; and Group 4 consists of 5 experts. Research tools included focus group interview guides, exploratory factor analysis questionnaires, satisfaction evaluation questionnaires, and development model evaluation questionnaires. Data were analyzed using mean, standard deviation, exploratory factor analysis (EFA), and content analysis.

The study findings revealed that: (1) An assessment of the current situation and challenges in human resource development highlighted community strengths such as cultural heritage and solidarity but also identified weaknesses in the lack of training programs and financial resources. Exploratory factor analysis identified four key components: community networking, specialized skill development, technology and innovation adoption, and local resource management. (2) The promotion and development of capabilities were implemented through training programs covering four key areas: creating product uniqueness, product presentation techniques, methods of presenting community tourism, and product cost evaluation. (3) The evaluation results demonstrated confidence in the program's effectiveness, showing consistency across all dimensions—accuracy, usefulness, feasibility, and appropriateness—contributing to a stable and sustainable grassroots economy.

Keywords: Capacity Enhancement and Development, Human Resource Development, Community Enterprises

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจระดับชุมชน โดยเฉพาะในภาคการเกษตรและการท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูงในการบูรณาการจุดแข็งของทั้งสองภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานทรัพยากรที่มีอยู่ (Ellen MacArthur Foundation, 2021) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ปัจจุบัน วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยยังประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจ จากการศึกษาของพิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ (2564) พบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการบริหารจัดการธุรกิจ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตลาดดิจิทัล ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และบริการ นอกจากนี้ Pongsakornrungsilp et al. (2023) ยังชี้ให้เห็นว่าการขาดทักษะด้านนวัตกรรมและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในระยะยาว การวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้แสดงถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ โดยเน้นการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัลควบคู่กับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

ในบริบทของจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งมีศักยภาพสูงในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และวิถีชีวิตชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ พบว่าวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ยังประสบปัญหาด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยเฉพาะในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และบริการ การพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลาย และการสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว (Lewis & Wen, 2022)

ปัญหาเหล่านี้สะท้อนช่องว่างระหว่างศักยภาพของทรัพยากรในพื้นที่กับความสามารถในการบริหารจัดการของผู้ประกอบการ การวิเคราะห์สถานการณ์นี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสมุทรสงครามจำเป็นต้องเน้นการเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการค้นหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในวิสาหกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และบริการ และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน การวิจัยนี้ไม่เพียงช่วยแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังมีศักยภาพในการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในบริบทเศรษฐกิจฐานรากซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายและแนวทางส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตลอดจนเป็นต้นแบบในการ

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนในระดับประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และความต้องการการบริหารจัดการชุมชนด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อสร้างการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อประเมินการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการในปี 2567 โดยอ้างอิงแนวคิดของ Creswell & Creswell (2018) ที่เน้นการผสมผสานวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการชุมชนด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก ระยะที่ 2 สร้างการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และระยะที่ 3 ประเมินผลการส่งเสริมและพัฒนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การศึกษานี้ใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Etikan et al. (2016) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 สำหรับการสัมภาษณ์และการอภิปรายกลุ่ม จำนวน 30 คน แบ่งเป็นผู้นำชุมชน 3 คน ประธานวิสาหกิจชุมชน 3 คน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 24 คน กลุ่มที่ 2 สำหรับตอบแบบสอบถามวิเคราะห์องค์ประกอบ จำนวน 200 คน ตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2019) กลุ่มที่ 3 สำหรับประเมินความพึงพอใจ จำนวน 30 คน ที่มีประสบการณ์ในวิสาหกิจชุมชนไม่ต่ำกว่า 1 ปี และกลุ่มที่ 4 คือผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบ จำนวน 5 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจัดการวิสาหกิจชุมชน

เครื่องมือวิจัยได้รับการพัฒนาตามแนวทางของ Taherdoost (2016) ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์การอภิปรายกลุ่มที่ใช้การวิเคราะห์ SWOT และ Business Model Canvas โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.80 2) แบบสอบถามวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC เท่ากับ 0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.831 3) แบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC เท่ากับ 0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.893 และ 4) แบบประเมินรูปแบบการพัฒนา โดยประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) มีค่าเท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.965

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีผสมผสานตามแนวคิดของ Krippendorff (2018) แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์และการอภิปรายกลุ่ม และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจตามแนวทางของ Kyriazos (2018) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและจัดกลุ่มปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสถานการณ์และความต้องการในการบริหารจัดการชุมชนด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสถานการณ์และความต้องการในการบริหารจัดการชุมชนด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม โดยวิเคราะห์ผ่าน SWOT Analysis, Business Model Canvas (BMC)

SWOT Analysis	
จุดแข็ง (Strengths)	**จุดอ่อน** (Weaknesses)
- ความสามัคคีในชุมชนที่เข้มแข็ง - มีโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวที่พร้อม - มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นเอกลักษณ์	- โปรแกรมฝึกอบรมมีจำกัด - ระดับการรู้เท่าทันดิจิทัลของชุมชนต่ำ - ทรัพยากรทางการเงินมีจำกัด
โอกาส (Opportunities)	**อุปสรรค** (Threats)
- การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก - การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ - การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว	- การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่รวดเร็ว - ข้อจำกัดด้านงบประมาณในการพัฒนา - การแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยว
Business Model Canvas (BMC):	
1) คุณค่าที่นำเสนอ (Value Propositions) - การฝึกอบรมพัฒนาทักษะที่ตรงความต้องการ - ประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นเอกลักษณ์ - การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน	2) กลุ่มลูกค้า (Customer Segments) - สมาชิกในชุมชนที่ต้องการพัฒนาทักษะ - นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร - ผู้สนใจการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3) ช่องทาง (Channels) - ศูนย์ฝึกอบรมในชุมชน - แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ - เครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน	4) ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationships) - การให้คำปรึกษาและติดตามผล - การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ - การสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล
5) กระแสรายได้ (Revenue Streams) - รายได้จากการฝึกอบรม - รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร - เงินสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	6) ทรัพยากรหลัก (Key Resources) - วิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ - หลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ - โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว
7) กิจกรรมหลัก (Key Activities) - การจัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะ - การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ - การบริหารจัดการการท่องเที่ยว	8) พันธมิตรหลัก (Key Partners) - สถาบันการศึกษา - หน่วยงานภาครัฐ - องค์กรพัฒนาชุมชน
9) โครงสร้างต้นทุน (Cost Structure) - ค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรม - การพัฒนาสื่อและหลักสูตร - ค่าบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐาน	

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาสถานการณ์และความต้องการในการบริหารจัดการชุมชนด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม โดยวิเคราะห์ผ่าน Exploratory Factor Analysis (EFA)

Exploratory Factor Analysis - EFA	
- ค่า KMO: 0.821 - ผลการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity (χ^2 =	องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรม เน้นการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ

2982.062, df = 190, p < 0.001) - จำนวนองค์ประกอบที่มี Eigenvalues > 1: 6 - ร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้: 65.506% - จำนวนองค์ประกอบที่เหมาะสม: 4 - จำนวนตัวแปรที่ใช้ในการสกัดองค์ประกอบ: 16 จาก 2	องค์ประกอบที่ 2 การจัดการทรัพยากรและการผลิตที่ยั่งยืน องค์ประกอบที่ 3 การใช้เทคโนโลยีและกลยุทธ์ในการผลิต องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาผ่านการวิเคราะห์ SWOT พบว่า จุดแข็งสำคัญของชุมชนคือความสามัคคีและโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการเงินและการรู้เท่าทันดิจิทัลที่ต่ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การวิเคราะห์ผ่าน BMC แสดงให้เห็นถึงโมเดลธุรกิจที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเน้นสร้างคุณค่าและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สำหรับ “การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก” พบว่าข้อมูลมีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ เนื่องจากค่า KMO เท่ากับ 0.821 อยู่ในระดับดี และ Bartlett's Test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ยืนยันว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอ ผลการวิเคราะห์พบ 4 องค์ประกอบหลักที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ถึง 65.506% ซึ่งประกอบด้วย 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ 2) การจัดการทรัพยากรและการผลิตอย่างยั่งยืน 3) การใช้เทคโนโลยีและกลยุทธ์ในการผลิต และ 4) การปรับผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด องค์ประกอบเหล่านี้สะท้อนถึงมิติสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเศรษฐกิจฐานราก ทั้งด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล

2) ผลศึกษาสร้างการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม

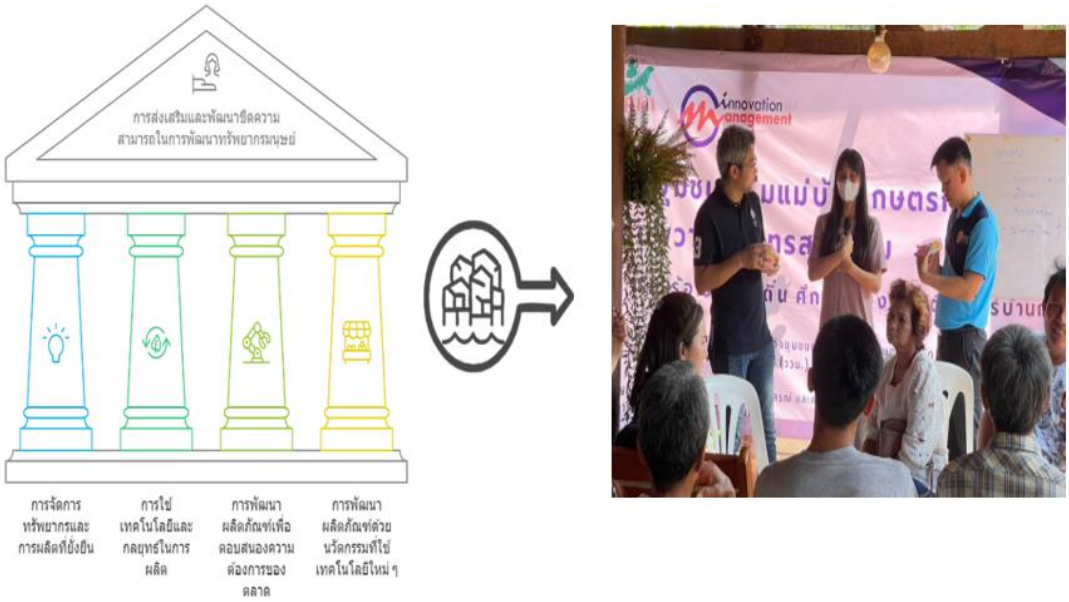

ภาพที่ 1 การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม ผ่านกระบวนการฝึกอบรมเมื่อวันที่ 28-29 กุมภาพันธ์ และ 1 มีนาคม พ.ศ. 2567

จากภาพที่ **1** การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงครามมีกระบวนการที่สำคัญ โดยเริ่มจากการพัฒนาเครือข่ายและทักษะชุมชน มุ่งเน้นการฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการธุรกิจและการวางแผนกลยุทธ์ส่งผลให้ชุมชนสามารถจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมาคือการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง โดยเฉพาะการทำสวนมะพร้าวและการผลิตน้ำตาลมะพร้าว รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านการตลาดและการเงิน การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงกระบวนการผลิตและการจัดการการท่องเที่ยว และการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรอบรมจากกลุ่มเป้าหมาย 30 คน พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.65 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่ได้รับการประเมินสูงสุดคือความชัดเจนในการบรรยายและการสอน รวมถึงความเข้าใจในการสร้างจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ แม้ว่าความครอบคลุมของเนื้อหาจะได้คะแนนต่ำสุด แต่ยังอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่ำแสดงถึงความสอดคล้องของความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วม สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของหลักสูตรในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นและการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นรูปธรรม

3) ผลศึกษาประเมินการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความถูกต้อง ความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม ในการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม

	รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	**ระดับประเมิน**
1	ความถูกต้อง	4.71	0.124	มากที่สุด
2	ความเหมาะสม	4.69	0.170	มากที่สุด
3	ความเป็นไปได้	4.62	0.116	มากที่สุด
4	ความเป็นประโยชน์	4.65	0.106	มากที่สุด
	ภาพรวม	**4.67**	**0.032**	**มากที่สุด**

จากผลการประเมินในตารางที่ 3 ซึ่งแสดงการประเมินการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม โดยพิจารณาจากสี่มิติหลัก ได้แก่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องอย่างมีนัยสำคัญในทุกมิติของการประเมิน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.032 ซึ่งสะท้อนถึงระดับความคิดเห็นที่อยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” อย่างเป็นเอกฉันท์

ความสอดคล้องของผลการประเมินในทุกด้านนี้ไม่เพียงแต่แสดงถึงคุณภาพของโครงการเท่านั้น แต่ยังบ่งบอกถึงความเชื่อมั่นสูงของผู้เข้าร่วมประเมินต่อประสิทธิภาพและความเหมาะสมของการดำเนินงาน

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่ำยังเน้นย้ำถึงความเห็นพ้องต้องกันของผู้ประเมิน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญของความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา การที่ทุกมิติของการประเมินได้รับคะแนนสูงเท่ากัน แสดงให้เห็นว่าโครงการนี้มีความสมดุลในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นความถูกต้องของเนื้อหา ประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมได้รับ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง และความเหมาะสมกับบริบทของชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของโครงการในการเป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในบริบทของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อื่น ๆ ความสำเร็จนี้ไม่เพียงส่งผลดีต่อชุมชนในจังหวัดสมุทรสงครามเท่านั้น แต่ยังอาจเป็นแนวทางในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในระดับประเทศอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการประเมินจะอยู่ในระดับสูงมาก แต่ยังคงมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาและปรับปรุงเพิ่มเติม โดยเฉพาะในประเด็นที่อาจมีความเห็นแตกต่างกันบ้าง เช่น เรื่องระยะเวลาการอบรม ซึ่งได้รับการกล่าวถึงในการประเมินรายด้านก่อนหน้านี้ การให้ความสนใจกับประเด็นเหล่านี้อาจช่วยยกระดับประสิทธิภาพของโครงการให้สูงยิ่งขึ้นไปอีกในอนาคต

โดยสรุป ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงครามประสบความสำเร็จอย่างสูง ทั้งในแง่ของความถูกต้อง ความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับชุมชนและเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

1) ผลศึกษาสถานการณ์และความต้องการการบริหารจัดการชุมชนด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม พบประเด็นสำคัญที่น่าสนใจหลายประการ ผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาชี้ให้เห็นว่า ชุมชนมีจุดแข็งที่โดดเด่นในด้านมรดกทางวัฒนธรรมและความสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระพล ทองมา และคณะ (2566) ที่พบว่าทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชนเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม การขาดโปรแกรมฝึกอบรมและทรัพยากรทางการเงินเป็นจุดอ่อนสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไข สอดคล้องกับ Park et al. (2022) ที่เน้นย้ำความสำคัญของการพัฒนาทักษะเฉพาะทางและการใช้เทคโนโลยีในการยกระดับการท่องเที่ยวชุมชน โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการและการตลาดดิจิทัล ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายชุมชน การพัฒนาทักษะเฉพาะทาง การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bello et al. (2023) ที่เน้นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นและการสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน องค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการบูรณาการการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งมิติสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี โดยการพัฒนาเครือข่ายชุมชนจะช่วยเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนความรู้ การพัฒนาทักษะเฉพาะทางจะยกระดับคุณภาพบริการ การใช้เทคโนโลยีจะเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ และการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นจะสร้างความยั่งยืนให้แหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตชุมชน

2) ผลศึกษาสร้างการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม ได้นำเสนอแนว

ทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพผ่านหลักสูตรฝึกอบรมที่ครอบคลุม 4 ด้านสำคัญ ประกอบด้วย การสร้างจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ เทคนิคการนำเสนอผลิตภัณฑ์ วิธีการนำเสนอการท่องเที่ยวในชุมชน และการประเมินต้นทุนผลิตภัณฑ์ การบูรณาการองค์ความรู้ดังกล่าวสะท้อนถึงแนวทางการพัฒนาแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับงานวิจัยของศันสนีย์ กระจ่างโฉม และคณะ (2565) ที่พบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนและพัฒนาทักษะการนำเสนอเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวชุมชน นอกจากนี้ Saarinen, J. & Lenao, M. (2014) ยังเน้นย้ำความสำคัญของการพัฒนาทักษะการจัดการและการตลาดในการยกระดับการท่องเที่ยวชุมชน โดยชี้ให้เห็นว่าการฝึกอบรมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มมูลค่าและความยั่งยืน ด้านการจัดการต้นทุนและทรัพยากร Musavengane & Kloppers (2020) ได้นำเสนอความสำคัญของการพัฒนาทุนทางสังคมและการสร้างเครือข่าย โดยเน้นว่าทักษะการจัดการทรัพยากรและการประเมินต้นทุนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน แนวทางการพัฒนาทั้ง 4 ด้านในงานวิจัยนี้จึงไม่เพียงมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนถึงการบูรณาการแนวคิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในระดับสากล

3) ผลศึกษาประเมินการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของโครงการในหลายมิติ โดยเฉพาะด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งสะท้อนถึงการออกแบบโครงการที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง มิติด้านความถูกต้องแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาและวิธีการฝึกอบรมมีความเที่ยงตรงตามหลักวิชาการและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดถนอม ตันเจริญ (2565) ที่พบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ครอบคลุมทั้งด้านการจัดการ การตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านความมีประโยชน์และความเป็นไปได้ สะท้อนถึงการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงและความเหมาะสมกับทรัพยากรของชุมชน ซึ่ง Aref (2021) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาขีดความสามารถในหลายมิติว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ความสอดคล้องในทุกมิติของการประเมินนี้สะท้อนถึงแนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ Rasoolimanesh et al. (2023) ที่ชี้ให้เห็นว่าการประเมินที่ครอบคลุมหลายมิติสามารถนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

สรุป

การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสมุทรสงคราม นำเสนอผ่านโมเดลที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน การพัฒนาดังกล่าวมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นแกนหลัก เนื่องจากเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาด้านอื่น ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการผสมผสานระหว่างทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญากับเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ ซึ่งช่วยสร้างความแตกต่างและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชน การพัฒนาด้านการตลาดและการขายผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นอีกองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดที่กว้างขึ้น ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญ

ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับวิสาหกิจชุมชน โมเดลนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงพลวัตระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ผ่านการเชื่อมโยงและวงจรการพัฒนาที่ต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาอย่างสมดุลและเป็นระบบ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรนำผลการศึกษามากำหนดเป็นหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน และขยายผลไปยังวิสาหกิจอื่น ๆ

2) ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนควรมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือในชุมชน โดยนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และตอบโจทย์ความต้องการของตลาด

3) ควรส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินธุรกิจในยุคดิจิทัล รวมถึงสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อยกระดับการผลิตและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

4) ควรผลักดันการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทรัพยากร อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาชุมชนและสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก

5) ควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูล การวางแผน และการตัดสินใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับกลยุทธ์และเทคนิคเฉพาะในการพัฒนาแต่ละองค์ประกอบ โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการของวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดอย่างยั่งยืน

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่ใช้และไม่ใช้โมเดลการพัฒนาแบบบูรณาการ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์และปรับปรุงโมเดลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ. (2564). การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 11(2), 132-141.

วีระพล ทองมา และคณะ. (2566). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. 15(2), 103-120.

ศันสนีย์ กระจ่างโฉม และคณะ. (2565). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 18(1), 1-22.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2567 จาก https://www.nesdc.go.th /download/ document/ SAC/NS_PlanOct64.pdf.

สุดถนอม ตันเจริญ. (2565). การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 18(2), 1-24.

Aref, F. (2021). Dimensions of capacity building in community-based tourism. Tourism Planning & Development, 18(2). 126-138.

Bello, F. G., et al. (2023). Sustainable community-based tourism development: The role of local resource management and innovation. Journal of Sustainable Tourism. 31(2), 365-384.

Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches 5th ed.. SAGE Publications.

Ellen MacArthur Foundation. (2021). The circular economy in detail. Retrieved July 15, 2024. from https://www. ellenmacarthurfoundation.org/explore/the-circular-economy-in-detail.

Etikan, I., et al. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. American Journal of Theoretical and Applied Statistics. 5(1), 1-4.

Hair, J. F., et al. (2019). Multivariate data analysis (8th ed.). Cengage Learning.

Krippendorff, K. (2018). Content analysis: An intrduction to its methodology. 4th ed.. SAGE Publications.

Kyriazos, T. A. (2018). Applied psychometrics: Sample size and sample power considerations in factor analysis (EFA, CFA) and SEM in general. Psychology, 9(8), 2207-2230.

Lewis, C., & Wen, J. (2022). Sustainable tourism development in rural communities: Challenges and opportunities. Journal of Sustainable Tourism. 30(2), 291-307.

Musavengane, R., & Kloppers, R. (2020). Social capital: An investment towards community resilience in the collaborative natural resources management of community-based tourism schemes. Tourism Management Perspectives, 34, 100654.

Park, E., et al. (2022). Community-based tourism development: A comprehensive review and future research agenda. Tourism Management Perspectives. 41, 100926.

Pongsakornrungsilp, S., et al. (2023). Sustainable community-based tourism development: A systematic literature review. Tourism Management Perspectives, 45, 100998.

Rasoolimanesh, S. M., Ramakrishna, S., Hall, C. M., Esfandiar, K., & Seyfi, S. (2023). A systematic review of community capacity building for tourism development. Journal of Sustainable Tourism. 31(4), 819-838.

Saarinen, J. & Lenao, M. (2014). Integrating tourism to rural development and planning in the developing world. Development Southern Africa, Taylor & Francis Journals. 31(3), 363-372.

Taherdoost, H. (2016). Sampling methods in research methodology; How to choose a sampling technique for research. International Journal of Academic Research in Management. 5(2), 18-27.

ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

Problems and Guidelines of the academic administration of small schools under Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area Office 2

ทองคำ เกษจันทร์
Thongkham Ketchan
พระฟูตระกูล หลินภู
Phra Futrakool Linphu
พระณานิพิทย์ สุระศักดิ์
PhraChanipit Surasak
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
Mahamakut Buddhist University Kalasin Buddhist College
ดนัย ลามคำ
Danai Lamkham
วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
Pitchayabundit College
Email: namedanai@gmail.com

Received: 6 November 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted: 28 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 และศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 กลุ่มตัวอย่างการวิจัยได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 163 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 ความสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.07, S.D.= 0.56) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโดยภาพรวมด้านประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านตำแหน่งงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน และแนวทางในการแก้ปัญหาควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้กับครูด้วยการปฏิบัติจริง ศึกษาดูงานกับโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านการจัดทำ

หลักสูตร มีการประชุมวางแผนวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรจัดหาเอกสารหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดหาเอกสารหลักสูตรหรือเอกสารหรือที่เกี่ยวข้องให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเอง และมีคณะกรรมการกำกับติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนขนาดเล็ก, ปัญหา, แนวทาง

Abstract

This research article aimed to study the academic administration problems of small schools under the Office of the Primary Education Area 2, Nong Bua Lamphu and to study the guidelines for solving the academic administration problems of small schools under the Office of the Primary Education Area 2, Nong Bua Lamphu. The research sample consisted of 163 school administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire with a reliability value of 0.89. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The results of the study found that:

The study of opinions on the academic administration problems of small schools under the Office of the Primary Education Area 2, Nong Bua Lamphu, was at a high level overall ($\overline{X}$ = 4.07, S.D. = 0.56). The comparison of the opinions of administrators and teachers in terms of work experience was significantly different at a statistical level of 0.05. However, there was no difference in terms of job positions. The solutions should include organizing workshops to provide knowledge to teachers through actual practice, conducting study visits with schools that are ready to develop the curriculum, holding meetings to plan and analyze the curriculum structure, and providing curriculum documents that are consistent with the community and local conditions. Provide opportunities for communities to participate in the development of school curricula and learning content. School administrators provide curriculum documents or related documents for teachers to study by themselves, and there is a committee to monitor and evaluate the use of the curriculum continuously.

Keywords: Administration, Small Schools, Problems, Guidelines

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด และวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษา ให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กนับเป็นการบริหารที่มีความแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ จากการสรุปของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ดำเนินการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาพบจุดอ่อนด้านการบริหารการศึกษาซึ่งพบว่า มีความแตกต่างระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากยังขาดศักยภาพ ทั้งด้านครู วัสดุครุภัณฑ์การพัฒนาวิชาการ รวมทั้งมีความแตกต่างกันทั้งในคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา ซึ่งเกิดจากในโรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติได้ครบ ซึ่งสอดคล้องจากผลสรุปของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์การสอนสื่อที่มีอยู่ไม่ตรงกับเนื้อหา ขาดความหลากหลายและทันสมัย จากการศึกษาเพิ่มเติมพบข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาไทยด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน พื้นที่ตั้งโรงเรียนขนาดใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด โรงเรียนในกรุงเทพมหานครและภาคกลางมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และโรงเรียนสาธิตและเอกชนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดทุกด้าน ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่เศรษฐกิจต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาไทยมีความแต่งตามสภาพภูมิเศรษฐกิจสังคมของประเทศ

จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการและผลที่เกิดขึ้นพบว่ามีประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนขนาดเล็กที่ห่างไกลและมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ งบประมาณที่จัดสรรให้มีค่อนข้างจำกัด ทำให้ขาดแคลนทั้งอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องสมุด ตลอดจนสนามสำหรับการเล่นกีฬาของนักเรียน รวมทั้งสื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ อีกทั้งขาดแคลนบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ครูไม่ครบชั้นเรียน ไม่ครบกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับนักเรียนของโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จึงเป็นความจำเป็นที่หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิต และการดำรงอยู่ในสังคมของเยาวชนไทยต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2, 2566)

จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กนั้นมีมากมายและมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดกรอบขอบข่ายงานวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อจะได้นำผลของการวิจัยนี้ เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำนวนทั้งหมด 233 คน โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และครูผู้สอน จำนวน 197 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เครชี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็น ผู้บริหารจำนวน 33 คน และครูผู้สอน จำนวน 130 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 163 คน (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542) แล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check lists)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งระดับการปฏิบัติเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำหนังสือถึงออกจากหน่วยงานต้นสังกัดถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เพื่อขออนุเคราะห์ในการในการเก็บรวมรวมข้อมูล

2) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามไปยังโรงเรียนตามกลุ่มเป้าหมาย และกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน โดยการจัดส่งสอบถามคืนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จากนั้นผู้วิจัยจึงจะทำการติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

3) รวบรวมแบบสอบถามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ด้วยตนเอง ผลปรากฏว่าแบบสอบถามจำนวน 163 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้จำนวน 163 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการดังนี้

4.1 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามตามความมุ่งหมายของการวิจัย

4.2 ศึกษาเอกสาร บทความ และรายงานการวิจัย เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ ทฤษฎีแนวคิดและหลักการตลอดจนเกี่ยวกับงานวิชาการ

4.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล

4.4 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบ เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมปัญหาและและความต้องการ เป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face validity)

4.5 ปรับปรุงและแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.6 นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ผลปรากฏว่ามีค่าความเชื่อมั่น 0.89

4.7 นำแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นผ่านเกณฑ์มาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมานได้แก่ t-test สำหรับการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการบริหางานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่

หนองบัวลำภู เขต 2				
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.27	0.83	มาก	1
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.03	0.75	มาก	4
3. ด้านการวัดผลประเมินและเทียบโอนผลการเรียน	4.07	0.73	มาก	2
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.08	0.77	มาก	3
5. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	3.91	0.58	มาก	5
รวม	**4.07**	**0.56**	**มาก**	

1. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.07, S.D.= 0.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.27, S.D.= 0.83) รองลงมาคือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\overline{X}$ = 4.08, S.D.= 0.77) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้($\overline{X}$ = 3.91, S.D.= 0.58) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 ปัญหาการบริหางานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.27, S.D.= 0.83) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1. การศึกษาวิเคราะห์สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ให้ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ($\overline{X}$ = 4.27, S.D.= 0.83) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 5. การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำหลักสูตรไปใช้ ($\overline{X}$ = 3.91, S.D.= 0.58)

1.2 ปัญหาการบริหางานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.03, S.D.= 0.75) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 7. การออกแบบการวิธีสอนที่หลากหลายในแผนการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.28, S.D.= 1.03) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 12. การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 3.86, S.D.= 1.45)

1.3 ปัญหาการบริหางานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ด้านการวัดผลประเมินและเทียบโอนผลการเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.07, S.D.= 0.73) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 17. การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้ มาตรฐาน ($\overline{X}$ = 4.25, S.D.= 1.08และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 16. การเทียบโอนความรู้ทักษะ ประสบการณ์และผล การเรียนจากสถานศึกษาอื่น ($\overline{X}$ = 3.88, S.D.= 1.24)

1.4 ปัญหาการบริหางานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08, S.D.= 0.77) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 23. การสร้างเครือข่ายในการวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.23, S.D.= 1.08) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 21. การติดตามประเมินผลด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\overline{X}$ = 3.92, S.D.= 1.19)

1.5 ปัญหาการบริหางานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.91, S.D.= 0.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 28. ด้านงบประมาณในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.36, S.D.= 0.93) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 30. ด้านการจัดทำทะเบียนสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ($\overline{X}$ = 3.34, S.D.= 0.75)

2. เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน

ตัวแปร	ผู้บริหาร		ครู		t-test	P-value
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.42	0.85	4.23	0.82	1.181	0.239
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.85	0.93	4.07	0.70	-1.508	0.034*
3. ด้านการวัดผลประเมินและเทียบโอนผลการเรียน	4.02	0.79	4.08	0.72	-0.439	0.661
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.00	0.89	4.09	0.74	-0.626	0.532
5. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	3.81	0.62	3.93	0.57	-1.110	0.269
โดยภาพรวม	4.02	0.67	4.08	0.53	-0.569	0.570

*p-value ≤ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

1) การแก้ปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามี 3 แนวทางได้แก่

1.1) ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้กับครูด้วยการปฏิบัติจริง ศึกษาดูงานกับโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านการจัดทำหลักสูตร มีการประชุมวางแผนวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรจัดหาเอกสารหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสาระ

การเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดหาเอกสารหลักสูตรหรือเอกสารหรือที่เกี่ยวข้องให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเองและมีคณะกรรมการกำกับติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

1.2) ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนให้มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

1.3) ควรสร้างความเข้าใจแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เห็นถึงความสำคัญของหลักสูตร

2) การแก้ปัญหาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มี 6 แนวทาง ได้แก่

2.1) ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.2) ควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ในการทำวิจัยเพื่อผลิตสื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคลและรายกลุ่ม

2.3) โรงเรียนควรจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี

2.4) โรงเรียนควรสำรวจสื่อที่เป็นรายบุคคลแหล่งเรียนรู้ จัดทำทะเบียนฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำแผนการบริหาร นำนักเรียนไปทัศนศึกษา เชิญวิทยากรชุมชนมาให้ความรู้

2.5) ควรมีการส่งเสริมให้ครูได้พัฒนานำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้

2.6) ผู้บริหารโรงเรียนควรกระตุ้นให้ครูปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงโรงเรียนมีการจัดทำโครงการส่งเสริมให้ครูจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

3) การแก้ปัญหาด้านการวัดผลประเมินและเทียบโอนผลการเรียน มี 4 แนวทาง ได้แก่

3.1) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

3.2) สถานศึกษามีการวิเคราะห์ผลการเรียนของนักเรียนเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล และมีการวางแผนดำเนินการวัดผล ประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3.3) ควรมีการจัดอบรมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือทางการวัดผลและประเมินผล

3.4) ควรมีการไปศึกษาดูงานด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงจัดให้มีหนังสือวิชาการด้านการวัดและประเมินผลไว้ให้ครูเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าด้านการวัดและประเมินผลพิจารณาในการจัดหาหรือพัฒนาโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลประเภทต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอน นำผลการวัดและประเมินผลไปใช้การปรับปรุงการเรียนการสอน จัดทำระบบการวัดผลที่ถูกต้องตามระเรียบ มีการจัดทำบันทึก รายงานและจัดเก็บอย่างปลอดภัย

4) การแก้ปัญหาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มี 5 แนวทางได้แก่

4.1) ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และนำผลการวิจัยมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน มีการนิเทศติดตามการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง จัดหาหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้บุคลากรใช้ศึกษาพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน

4.2) ควรจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างและการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีที่หลากหลาย

4.3) ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4.4) ควรมีการสนับสนุนงบประมาณด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสม

4.5) ควรจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการกระบวนการหรือระเบียบการวิจัยและการทำการวิจัยเพื่อพัฒนา

5) การแก้ปัญหาด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มี 6 แนวทางได้แก่

5.1 สถานศึกษาพิจารณาความรู้ความสามารถและความถนัดของครูเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน

5.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบัน ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง

5.3 ควรสนับสนุนส่งเสริมจัดให้มีความรู้ เสริมสร้างความคิด เทคนิค และทักษะทางวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ควรจัดฝึกอบรม ให้ความรู้ ทักษะวิชาชีพ แจกเอกสารทางวิชาการและเกร็ดความรู้ต่างๆ ให้ผู้ปกครอง ชุมชน

5.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งหมดทั้งในและนอกโรงเรียน

5.5 ควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาและศึกษาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่ทันสมัย

5.6 ดำเนินการกำกับติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ อยู่เป็นประจำ

อภิปรายผล

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.07, S.D.= 0.56) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผลการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเบญจวรรณ เหลวกูล (2561) ที่พบว่าปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน รองลงมา คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ และด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และยังซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพิมลพรรณ กุลาสา และคณะ (2559) ที่พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำ นักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีสภาพการบริหารงานได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ สุดคือด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 2) ครูผู้สอนมีความเห็นว่าสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำ นักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน อยู่ในระดับมาก 15 ด้านโดยข้อที่มีสภาพการบริหารงานได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ สุดคือด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครัวองค์กร หน่วยงาน สถาน

ประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 3) การศึกษาปัญหาการบริหารวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับ การวางแผนงานวิชาการ เช่น การเสนอแผนการสอน การจัดทำ แผนการเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบันการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา เช่น สอนครูยังมีภารงานอื่นที่มาก มากทั้งงานวิชาการ งานบริหารทั่วไป งานงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กเกือบทุกโรงเรียนยังขาดแคลนสื่อและนวัตกรรมไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน 4) แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก จากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิสรุปได้ว่าแนวทางในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และประเด็นที่จะต้องดำ เนินการ คือ การมีส่วนร่วมในการกำ หนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการปฏิบัติงานวิชาการมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับตัวชี้วัด และพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามเป้าหมายและทิศทางของการศึกษาชาติ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้รักการอ่าน การอ่านคล่องเขียนได้ครูผู้สอนจะต้องแก้ปัญหาการเรียนการสอนโดยใช้วิจัย มีการรายงานผลการนิเทศย้อนกลับเพื่อให้ครูผู้สอนได้การพัฒนาและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและสถานศึกษาจะต้องจัดโครงสร้างภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องหรือรองรับการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนผู้ปกครอง ควรร่วมกันในการระดมทรัพยากรในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมด้านประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านตำแหน่งงาน พบว่าไม่แตกต่างกันทั้งนี้เป็นเพราะว่าผลการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเบญจวรรณ เหลวกูล (2561) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกสถานภาพตำแหน่ง โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีวินัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มี 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ควรมีการประชุม แผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา จัดให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวหลักสูตร 2. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และผู้บริหารควรเพิ่มการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ครู 3. ด้านการวัด ผลประเมิน และเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผล จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลของสถานศึกษา 4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ควรจัดให้มีการอบรบครูเกี่ยวกับการสร้างและการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ และผู้บริหารและครูควรให้ความสำคัญกับการวิจัยเพื่อพัฒนา 5. ด้านการพัฒนาแหล่งการ

เรียนรู้ พบว่า ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งหมดในและนอกโรงเรียน ดำเนินการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้รวมพัฒนาให้องค์ความรู้ และสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น

สรุป

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.07, S.D.= 0.56) ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโดยภาพรวมด้านประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านตำแหน่งงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน ส่วนแนวทางในการแก้ปัญหาควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้กับครูด้วยการปฏิบัติจริง ศึกษาดูงานกับโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านการจัดทำหลักสูตร มีการประชุมวางแผนวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตร จัดหาเอกสารหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดหาเอกสารหลักสูตรหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเอง และควรมีคณะกรรมการกำกับติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.07, S.D.= 0.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.27, S.D.= 0.83) รองลงมาคือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\overline{X}$ = 4.08, S.D.= 0.77) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 3.91, S.D.= 0.58) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ ดังนี้

1) ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้กับครูด้วยการปฏิบัติจริง ศึกษาดูงานกับโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านการจัดทำหลักสูตร มีการประชุมวางแผนวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรจัดหาเอกสารหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดหาเอกสารหลักสูตรหรือเอกสารหรือที่เกี่ยวข้องให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเอง และมีคณะกรรมการกำกับติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2) สถานศึกษาประชุมและแต่งตั้งคณะครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน และนิเทศ

3) สถานศึกษาประชุมและแต่งตั้งคณะครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดทำและพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้ตามมาตรฐาน จัดอบรมให้ความรู้และจัดคณะกรรมการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินการวัดผลและประเมินผล

4) สถานศึกษาประชุมคณะครูเพื่อวางแผนและอบรมให้ความรู้การพัฒนาสื่อในการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพียงพอกับความต้องการในสถานศึกษา

5) สถานศึกษาควรร่วมมือกับชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันคัดเลือกแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและตรวจสอบการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

2) ควรทำการศึกษาความต้องการของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมในจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

เบญจวรรณ เหลวกูล. (2561). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). ระเบียบวิธีวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. บุรีรัมย์: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.

พิมลพรรณ กุลาสา และคณะ. (2559). สภาพปัญหาและแนวทางในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 10(2), 110-123.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการดำเนินงานการมีส่วนร่วมการ บริหารจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551. กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ฉบับสรุป. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) . กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิคจำกัด.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู. (2566). แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กปีการศึกษา 2566-2570. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Education and Psychological Measurement. 30(3): 607-610.

การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

An Integration of Good Governance in Local Development Sub District Administrative Organization Mueang Amnat Charoen District Amnat Charoen Province

พระสัจพร ขนฺติธมฺโม (แสงประจักร์)
Phra Satchapon Khantidhammo (Saengprachak)
เวชสุวรรณ อาจวิชัย
Wedsuwan Ardwichai
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University Roi-Et Campus
E-mail: aon951287@gmail.com

Received: 25 November 2024; Revised: 25 December 2024; Accepted: 25 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากร และสมาชิกสภาที่มีต่อการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 274 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.830 และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าที ค่าความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า: 1) การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรและสมาชิกสภาในองค์การบริหารตำบล จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้ (1) การบริหารงานควรมีความเป็นธรรม รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และมีความชัดเจนปฏิบัติตามกฎหมาย,ระเบียบข้อบังคับ (2) ควรมีความเสมอภาค (3) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบและข้อมูลต่างต้องตรงความจริงและเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน (4) ควรให้พนักงานทุก สามารถแสดงความคิดเห็น (5) ควรเอาใจใส่ต่อปัญหา มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน (6) ควรมีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าเหมาะสมตามเป้าหมายที่กำหนด และมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ การบูรณาการ, หลักธรรมาภิบาล, การพัฒนาท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the integration of good governance in local development of Sub District Administrative Organization, Mueang Amnat Charoen District, Amnat Charoen Province. 2) to compare the opinions on the integration of good governance in local development of Sub District Administrative Organization in mention, classified by gender, age, education level, and income. 3) to guidelines for the integration of good governance in local development of Sub District Administrative Organization in mention. The sample were 274 in number and 5 key informants. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with reliability at 0.830 and in-depth interview verify. The statistical analyses employed include frequency, percentage, mean, standard deviation. The statistics used for hypothesis testing include t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and content analysis.

The research found that: 1) The integration of good governance in local development of Sub District Administrative Organization, Mueang Amnat Charoen District, Amnat Charoen Province overall and each aspect at a high level, 2) The results of the comparison of opinions between personnel and council members in the Subdistrict Administrative Organization, classified by gender, age, education level, and income, show that overall and in each aspect, there are no significant differences, 3) guidelines for the integration of good governance in local development of Sub District Administrative Organization, Mueang Amnat Charoen District, Amnat Charoen Province were from the in-depth interviews, the following points were: (1) Administration should be fair, protect the public interest, and operate clearly in compliance with laws and regulations. (2) Equality should be promoted. (3) Opportunities should be provided for the public to participate in monitoring and auditing, and information should be accurate, straightforward, and easy to understand. (4) All personnel and council members should have the opportunity to express their opinions. (5) Attention should be given to problems, and there should be accountability in carrying out duties. (6) Budgets should be used efficiently, appropriately aligned with established goals, and aimed at achieving maximum effectiveness and benefit.

Keywords: Integration, Principles of good governance, Local development, Sub district administrative organization

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นองค์กรภาครัฐที่จัดตั้งตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) อันเป็นหลักการที่รัฐมอบหมายอำนาจในการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการและการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่นของตน (ศรัณย์ เจนตระกูลโรจน์ และชาญเดช เจริญวิริยะกุล, 2563) และองค์การบริหารส่วนตำบล ก็เป็นหน่วยการปกครองชนิดหนึ่งที่มีหน้าที่ในการดูแลทุกข์สุขของประชาชน ถึงแม้ว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุด แต่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดโดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ชนบท องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทุกระดับทั้งตำบล และหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐที่ต้องการดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญต่อวิถีชีวิตในการดำเนินชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานและความต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและรับผิดชอบชุมชนของตนเองเช่น การเข้าร่วมประชุมในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น (ธนจิรา พวงผกา, 2559)

หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางหนึ่งของการบริหารจัดการของภาครัฐที่ถูกนำมาใช้ในการกำหนดการพัฒนาในการขับเคลื่อนประเทศ และองค์การบริหารส่วนตำบล (ขนิษฐา ศรีปิ่นแก้ว, 2560) เพื่อให้เกิดผลดีต่อการบริการจัดการขององค์กรเกี่ยวกับการพัฒนาและบริหารงานให้สามารถอำนวยประโยชน์ให้กับประชาชน การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี นั้นคือ “หลักธรรมาภิบาล” หรืออาจเรียกได้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือรู้จักกันในนาม “Good Governance” ประกอบด้วย 6 ประการ ซึ่งเป็นหลักในการบริหารจัดการในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ หลักที่ 1 หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัย หลักที่ 2 หลักคุณธรรม คือ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม หลักที่ 3 หลักความโปร่งใส คือ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้สะดวกและเข้าใจง่าย หลักที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น หลักที่ 5 หลักความรับผิดชอบ คือ ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักที่ 6 หลักความคุ้มค่า คือ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด และให้เกิดประโยชน์สูงที่สุด (ณัฐชนก จริงดี, 2565)

การพัฒนาท้องถิ่นในขอบเขตที่ผู้วิจัยทำการศึกษาครั้งนี้ ก็เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของภาครัฐแนวใหม่ เมื่อสถานการณ์ของโลกเปลี่ยนไป องค์การบริหารส่วนตำบลย่อมมีผลกระทบเชิงบริหารจัดการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งแม้แต่วิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นก็มีผลกระทบไปด้วย ที่เห็นได้ชัดเจนคือภายหลังที่ภาครัฐได้นำเอาแนวคิด “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) หรือแนวคิดการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน อันเป็นหลักประกันได้ว่า ทุกภาคส่วนควรได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในทุกระดับ ครอบคลุมในทุกพื้นที่แม้ว่าในสภาพความเป็นจริง เมื่อวันเวลา ผ่านไประยะหนึ่งปรากฏการณ์ การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ยังไม่ครอบคลุมในทุกมิติ ภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยไม่เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจและหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (พระชัยณรงค์ กนฺตสีโล (อินทร์แก้ว) 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ” ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบข้อเสนอแนะ และแนวทางการในการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งจะช่วยสร้างการพัฒนาท้องถิ่นการพัฒนาท้องถิ่นของ

องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ ให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และเกิดความมั่นคงเกิดความสุข พร้อมทั้งความสามัคคีในสังคมแก่ประชาชนให้เกิดการพัฒนาที่ดีของท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงาน และสมาชิกสภาที่มีต่อการ บูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ของบุคลากรและสมาชิกสภา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรและสมาชิกสภาในองค์การบริหารตำบล เขตพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 274 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ยอมให้มีความผิดพลาดได้ 5% ทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากกลุ่มผู้รู้ และผู้ที่ปฏิบัติ คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งหมด 15 ตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ รวมทั้งหมด 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ข้อมูลสอบถามเกี่ยวกับเรื่อง การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ประกอบด้วย 6 หลัก ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaires) มีค่าความตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.830 และแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured- interviews) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test (Independent Samples) และ F-test และวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยรวม

การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับการบูรณาการ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ด้านหลักนิติธรรม (Rule of Law)	3.99	0.39	2	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม (Ethics)	3.75	0.44	6	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส (Transparency)	3.97	0.41	4	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม (Participation)	3.97	0.43	3	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ (Accountability)	4.00	0.41	1	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า (Value for money)	3.91	0.44	5	มาก
รวมเฉลี่ย	**3.93**	**0.42**	**-**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับมากค่าเฉลี่ยมาไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ (Accountability) รองลงมาคือ ด้านหลักนิติธรรม (Rule of Law) น้อยที่สุดคือ ด้านหลักคุณธรรม (Ethics) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลปรากฏดังนี้

1) ด้านหลักนิติธรรม พบว่า การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับมากค่าเฉลี่ยมาไปน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อที่ 1 การออกบัญญัติ โดยคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของประชาชน และมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบโดยทั่วถึงกัน รองลงมาคือ ข้อที่ 5 การบริหารงานของ (อบต.) มีการกระจายอำนาจอย่างทั่วถึงตามกฎบัญญัติ และน้อยที่สุดคือข้อที่ 2 การบริหารงานของ (อบต.)มีความชัดเจนเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ตามลำดับ

2) ด้านหลักคุณธรรม พบว่า การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับมากค่าเฉลี่ยมาไปน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อที่ 2 ผู้บริหาร,บุคลากร มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสุภาพอ่อนโยน และมีไมตรีจิตรที่ดีในการให้บริการ ตามลำดับ รองลงมาคือ ข้อที่ การบริหารงานของ (อบต.) มุ่งเน้นประชาชนเป็นหลัก และให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมให้เกิดสิ่งที่ดีที่สุดต่อชุมชนเป็นหลัก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยร้อยที่สุดคือ ข้อที่ 1 การบริหารงาน (อบต.) เป็นไปด้วยความเสมอภาค ความเที่ยงธรรมไม่เลือกปฏิบัติไม่แบ่งแยกชนชั้น ไม่เห็นแก่พวกพ้อง เห็นแก่ส่วนรวมเป็นเรื่องสำคัญที่สุดตามลำดับ

3) ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับมากค่าเฉลี่ยมาไปน้อย พบว่า ข้อที่ทีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดคือ ข้อที่ 5 มีการกำหนดตัวชี้วัดการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณชน รองลง มาคือ ข้อที่ 1 เปิดโอกาสให้ประชาชนและพนักงานสามารถติดตามตรวจสอบแผนงาน, โครงการต่างๆ และการใช้งบ ประมาณได้ และเป็นรายละเอียดที่ตรงความจริงและเป็นข้อมูลที่ประชาชนเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3 กระบวนการทำงานของ (อบต.) เปิดเผยตรงไป ตรงมา สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบตลอดเวลา ตามลำดับ

4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับมากค่าเฉลี่ยมาไปน้อย ข้อที่ทีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดคือ ข้อที่ 3 เปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอความคิดเห็นด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของ (อบต.) และการจัดทำแผนพัฒนา (อบต.) รองลงมาคือข้อที่ 5 ในกิจกรรม และการประชุม ประชาชนสามารถเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ได้ โดยไม่จำกัดสิทธิของประชาชน และน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 4. ผู้บริหารงานและพนักงานของเทศบาลรับฟังและนำข้อเสนอแนะ, ข้อร้องเรียนไปดำเนินการอย่างรวดเร็วและเต็มความสามารถ ตามลำดับ

5) ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับมากค่าเฉลี่ยมาไปน้อย ข้อที่ทีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดคือ ข้อที่ 1. มีการนำโครงการ กิจกรรมหรือแผนงานที่แถลงไว้ไปดำเนินการไว้ไปดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรมตามที่ได้กำหนดไว้ รองลงมาคือ ข้อที่ 3 อบต. จัดให้มีบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพ เป็นธรรมและทั่วถึงทุกชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 5 ผู้บริหารและพนักงาน (อบต.) มีความกล้าหาญพร้อมที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานใส่ใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะแก้ไข ตามลำดับ

6) ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์ การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับมากค่าเฉลี่ยมาไปน้อย ข้อที่ทีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดคือ ผลการปฏิบัติงานของ (อบต.) สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชน และมีการสำรวจความพึงพอใจของพนักงานต่อการปฏิบัติงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ ข้อที่ 3 การจัดสรรตำแหน่งบุคลากรมีความเหมาะสมและความชำนาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่ และข้อที่น้อยที่สุดคือ ข้อที่ 1 มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมใน (อบต.) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า บุคลากรและสมาชิกสภาในองค์การบริหารตำบลที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ โดยภายรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

3. ผลการศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า

1) ด้านหลักนิติธรรม การบริหารงานที่มีความเป็นธรรม มุ่งเน้นและรักษาผลประโยชน์ส่วนร่วมของประชาชนและส่วนเป็นอันดับแรก และมีความชัดเจนเป็นไปตามกฎหมาย,ระเบียบข้อบังคับเป็นกลาง โดย

ไม่เลือกปฏิบัติ ควรเปิดโอกาสให้บุคคลากรและประชาชนได้แสดงความคิดเห็นมีการทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับข้อบังคับต่างๆ ที่จะมีผลบังคับใช้กับชุมชน และมีนโนยายรณรงค์ให้บุคคลากรปฏิบัติหน้าที่โดยยึดถึงหลักนิติธรรม และมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบโดยทั่วถึงในข้อบังคับและกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของประชาชน เช่น การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย หรือการติดประกาศข้อมูลข่าวสารในที่สาธารณะศาลาการประชุมหมู่บ้าน

2) ด้านหลักคุณธรรม ควรมุ่งเน้นประชาชนเป็นหลักและให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมให้เกิดสิ่งที่ดีที่สุดต่อชุมชนเป็นหลัก เป็นไปด้วยความเสมอภาค /ความเที่ยงธรรมไม่เลือกไม่แบ่งแยกชนชั้น ไม่เห็นแก่พวกพ้อง เห็นแก่ส่วนรวมเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ควรมีมนุษยสัมพันธ์ มีความสุภาพอ่อนโยน และมีไมตรีจิตรที่ดีในการบริหารงาน อยู่บนบนพื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรม และควรมีการสำรวจความพึงพอใจของพนักงานต่อการปฏิบัติงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ ให้เกิดการยอมรับของประชาชนในชุมชน

3) ด้านหลักความโปร่งใส ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนและพนักงานสามารถติดตามและตรวจสอบแผนงาน ,โครงการต่าง ๆ และการใช้งบประมาณได้และเป็นรายละเอียดที่ตรงความจริงและเป็นข้อมูลที่ประชาชนเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ควรมีการกำหนดตัวชี้วัดการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณชน และเปิดเผยตรงไปตรงมาสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันพร้อมที่จะได้รับ การตรวจสอบตลอดเวลา และในการบริหารงาน ควรมุ่งประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนเป็นหลักข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณชนมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง

4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ควรให้พนักงานทุกคนมีอิสระในความคิด และสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะพร้อมกับสามารถตรวจ สอบการทำงานของผู้บริหารได้อย่างแท้จริงควรรับฟังและนำข้อเสนอแนะ,ข้อร้องเรียนของพนักงานของเทศบาล และประชาชนไปดำเนิน การอย่างรวดเร็วและเต็มความสามารถ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อชุมชนทั้งด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของ (อบต.) และการจัดทำแผนพัฒนา (อบต.) โดยไม่จำกัดสิทธิของประชาชน

5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ควรเอาใจใส่ต่อปัญหาของประชาชนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีความกล้าหาญพร้อมที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานใส่ใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาควรจัดให้มีบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพ เป็นธรรมและทั่วถึงทุกชุมชนและในการมีให้บริการต่าง ๆ ของ (อบต.) ให้ด้วยความเอาใจใส่และรับผิดชอบตอบสนองความต้องการของชุมชน และควรมีการนำโครงการ กิจกรรม หรือแผนงานที่แถลงไว้ไปดำเนินการไว้ไปดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรมตามที่ได้กำหนดไว้

6) ด้านหลักความคุ้มค่า ควรมีการใช้งบประมาณมีความคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่. (อบต.) ได้ตั้งเป้าไว้ การปฏิบัติงานมีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อส่วนรวมใน (อบต.)ควรจัดสรรตำแหน่งบุคลากรมีความเหมาะสมและความชำนาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่ และควรมีการสำรวจความพึงพอใจของพนักงานต่อการปฏิบัติงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ให้ดีมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบล

โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ และได้นำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับปัจจุบันที่นำมาใช้ในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้บุคลากรและสมาชิกสภาขององค์การบริหารตำบล เกิดความเชื่อมั่นและเป็นหน่วยงานทางราชการที่มีกฎระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานที่ดี ซึ่งทำให้เกิดสร้างความเชื่อมั่นและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในเขตพื้นที่ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปุณภณ สุภสีโล (นิธิกาญจนจินดา) (2564) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมในระดับมากที่สุด ซึ่งเพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ และอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมนา ยิ้มช้อย (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังแขม อำเภอคลองขลุง อำเภอคลองคลุง จังกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การเปรียบเทียบการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรและสมาชิกสภาในองค์การบริหารตำบล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้/เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ มีการการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อมุ่งมั่นที่ต้องการให้ท้องถิ่นที่ด้วยการดำเนินงานอย่างถูกต้อง โปร่งใสในการพัฒนาหรือการบริหารงานนั้นปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม และมีความเท่าเทียม ไม่เอนเอียงและเป็นกลาง รับฟังความคิดเห็นต่างๆของประชาชน และสมาชิกในองค์กร ทำให้ประชาชนและผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจ จึงส่งผลให้ บุคคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชิสา สีสาร (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ได้องค์ความรู้ใหม่สู่การนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีขอบข่ายการพัฒนาโดยการบูรณาการหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า องค์การบริหารส่วนตำบลโดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ และได้นำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับปัจจุบันที่นำมาใช้ในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้บุคลากรและสมาชิกสภาขององค์การบริหารตำบล เกิดความเชื่อมั่นและเป็นหน่วยงานทางราชการที่มีกฎระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานที่ดี ซึ่งทำให้เกิดสร้างความเชื่อมั่นและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในเขตพื้นที่

สรุป

การบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับการเปรียบเทียบการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรและสมาชิกสภาในองค์การบริหารตำบล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้/เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แนวทางและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้แนวทาง ดังนี้ (1) การบริหารงานควรมีความเป็นธรรม รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และมีความชัดเจนปฏิบัติตามกฎหมาย,ระเบียบข้อบังคับ (2) มีความเสมอภาค (3) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบและข้อมูลต่างต้องตรงความจริงและเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน (4) ควรให้พนักงานทุก สามารถแสดงความคิดเห็น (5) เอาใจใส่ต่อปัญหา มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน (6) ควรมีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าเหมาะสมตามเป้าหมายที่กำหนด และมีประสิทธิภาพ และมีประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมและพัฒนาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นที่มากขึ้น และเคร่งครัดมากขึ้นเพื่อให้นำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาท้องที่ให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น ไปถึงระดับมากที่สุด

1.2 ผู้บริหารรวมไปถึงบุคลากรและสมาชิกสภาในองค์การบริหารตำบลที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมและพัฒนาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นที่มากขึ้น และเคร่งครัดมากขึ้นเพื่อให้นำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาท้องที่ให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น ไปถึงระดับมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยการขยายการศึกษาไปยังพื้นที่อื่น เช่น ไปยังเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบล หรือในเขต เทศบาลเมือง ในอำเภอ หรือในจังหวัดเดียวกัน เพื่อให้ทราบถึงแนวทางและปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในการพัฒนาท้องถิ่น และนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปเป็นเป็นแนวทางในการแก้ไขและการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยเพิ่มเป็นพระชาชนที่อยู่ในพื้นที่ หรือผู้ที่ได้รับผลโดยตรงจากการทำวิจัย เพื่อให้ได้ซึ่งมุมมองที่ต่างออกไป ที่เป็นมุมมองจากประชาชนหรือผู้ที่ได้รับผลจากการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล และนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปศึกษาและพัฒนาต่อไป

2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมในการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม เพื่อได้ทราบถึงเพิ่มเติมว่าปัจจัยใดที่มีผลต่อการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล

เอกสารอ้างอิง

กรปภัช พงศ์วิพัฒน์โยธิน. (2563). ธรรมาภิบาลกับคุณค่าสาธารณะของพนักงานเทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกริก.

โกวิทย์ พวงงาม. (2555). การปกครองส่วนท้องถิ่น: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

ขนิษฐา ศรีปิ่นแก้ว. (2560). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลทั่วไป. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โชคสุข กรกิตติชัย. (2561). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ณัฐชนก จริงดี. (2565). ทัศนะของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงบุรี. วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 9(2), 67-80.

ธนจิรา พวงผกา. (2559). ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเดื่อ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.

พระชัยณรงค์ กนฺตสีโล (อินทร์แก้ว) และคณะ. (2562). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วยตำบลโมถ่าย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 6(7), 3671-3685.

พระปุณภณ สุภสีโล (นิธิกาญจนจินดา). (2564). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองการบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่, การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศรัณย์ เจนตระกูลโรจน์ และชาญเดช เจริญวิริยะกุล. (2563). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาล เมืองลาดสวาย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. วารสารการวิจัยการบริหารพัฒนา. 10(1), 149-158.

สุมนา ยิ้มช้อย. (2561). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังแขม อำเภอคลองขลุง อำเภอคลองคลุง จังกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

อัญชิสา สีสาร. (2565). การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

Taro Yamane (1973), (Statistics: An Introductory Analysis. 3rd ed.. New York: Harper and Row Publications.)

คุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด

The Public Service Quality According to the 4 Saṅgahavatthu of Srisawang Subdistrict Administrative Organization Phon Sai District in Roi Et Provimce to Buddhist Principles

บัวทอง ติดชม
Bautong Tidchom
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
Master of Public Administration Program Roiet Buddhist college
E-mail: ga6919167@gmail.com

Received: 11 December 2024; Revised: 26 December 2024; Accepted: 26 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณภาพการให้บริการด้านสาธารณะ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะ และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด ดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methodology Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและวิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน และผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน 25 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (R=.824**) แนวทางการพัฒนาการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ด้านทาน คือ การอำนวยความสะดวกในการให้บริการ ให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ โดยไม่หวังผลตอบแทน 2) ด้านปิยวาจา คือ บริการด้วยกริยา วาจาที่สุภาพ อย่างจริงใจ 3) ด้านอัตถจริยา คือ ให้บริการด้วยความเสียสละและทุ่มเท และ 4) ด้านสมานัตตตา คือ ให้บริการด้วยความเสมอภาค เป็นกันเอง ไม่เลือกปฏิบัติ โดยการบูรณาการใช้กับการให้บริการ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเจ้าหน้าที่ 2) ด้านช่องทางการบริการ 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 4) ด้านขั้นตอนและระยะเวลาในการบริการ

คำสำคัญ: การให้บริการด้านสาธารณะ, หลักสังคหวัตถุ 4, คุณภาพการบริการ

Abstract

This research article aims to 1) study the quality level of public services, 2) Study the relationship between the 4 Saṅgahavatthu principles and the quality of public service to the people, and 3) Study the guidelines for integrating the 4 Saṅgahavatthu principles to promote the quality of public service to the people of Si Sawang Subdistrict Administrative Organization, Phon Sai District, Roi Et Province Data were collected from a sample of 367 people and interviews with 25 informants or people.

The research results found that

The quality of public services for the people of Sri Sawang Subdistrict Administrative Organization, Phon Sai District, Roi Et Province as a whole is at a high level. Analysis of the 4 principles of Sanghawatthu with services to promote the quality of public services for the people of Sri Sawang Subdistrict Administrative Organization, Phon Sai District, Roi Et Province. Overall, there is a high level of positive relationship. (R=.824**)Guidelines for integrating the 4 Saṅgahavatthu principles into use with public services. To promote the quality of public service to the public of Si Sawang Subdistrict Administrative Organization, Phon Sai District, Roi Et Province Which is classified according to the 4 Sangha Vatthu principles, consisting of 1) Dhana, which is the donation of things. Help or knowledge without expecting anything in return. 2) Piyavaca means speaking with polite, gentle, and sincere words; 3) Atthacariya is actions that are beneficial to others in body, speech, and mind; and 4) Samanatta is conduct oneself appropriately. Do not be condescending or look down on others. and apply the principles of service in 4 areas, consisting of 1) staff, 2) service channels, 3) facilities, 4) steps and duration of service.

Keywords: Providing Services, the 4 Saṅgahavatthu, Service Quality

บทนำ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริการส่วนตำบล และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมาย และกำหนดให้รัฐบาลเป็นผู้จัดสรรเงินอุดหนุนและเงินจากการจัดสรรภาษีและอากร เพื่อให้การดำเนินการด้านบริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนจากรัฐแบ่งออกได้เป็น 4 ด้านหลัก คือ ด้านการจัดบริการสาธารณะที่เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างถนน ทางระบายน้ำ ไฟฟ้าสาธารณะ และการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เช่น การบริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การบริการสาธารณะสุขมูลฐาน การจัดการศึกษาท้องถิ่น และการบริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในท้องถิ่น ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความสงบ เช่น การป้องกันอุบัติภัยทางถนน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการจัดบริการห้องน้ำสาธารณะในท้องถิ่น และด้านสุดท้ายคือ ด้านการลงทุน ทรัพยากร

สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวและอาชีพ การพัฒนาป่าชุมชน และการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น เป็นต้นการให้บริการสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่จุดมุ่งหมาย ประชาชนจะต้องได้รับการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 6 ได้กำหนดว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นมีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการและมีการประเมินผลการปฏิบัติ ราชการอย่างสม่ำเสมอ โดยรัฐมอบอำนาจให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการท้องถิ่นด้วยตนเอง ภายใต้โครงสร้างการบริหารที่กฎหมายกำหนด ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ ดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนา อย่างยั่งยืน ซึ่งหลักสำคัญในการจัดบริการสาธารณะตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 4 หลักการ คือ 1) หลักผลประโยชน์มหาชนของรัฐ 2) หลักความรับผิดชอบของท้องถิ่นในการ จัดบริการ 3) ความสามารถของท้องถิ่น และ 4) หลักประสิทธิภาพในการจัดบริการ ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทมากขึ้นในการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการให้ประชาชนได้ปกครองและบริหารจัดการท้องถิ่นด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากการปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ปัญหาและความต้องการของประชาชน ดังนั้น การบริหารจัดการท้องถิ่นต่างๆ ของตนเอง จึงเป็นการแก้ปัญหาหรือให้บริการสาธารณะต่างๆ ตรงกับความต้องการของประชาชนและเกิดความรวดเร็ว นอกจากนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย แบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเองและเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง โดยส่วนราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป็นผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา สนับสนุน และกำกับดูแลการปฏิบัติงานของส่วนราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อการปฏิบัติราชการเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

ปัญหาการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจุลภาค ที่การจัดบริการสาธารณะยังไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน รวมทั้งไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น นอกจากนี้การบริการสาธารณะยังมีลักษณะที่ไม่เหมาะสม อันเป็นผลจากการให้บริการสาธารณะที่ไม่ครบถ้วนทุกด้านและทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่ม เช่นอาจเน้นประโยชน์ของบุคคลบางกลุ่มและละเลยประโยชน์ของประชาชนบางกลุ่ม ขาดการลำดับความสำคัญในการจัดบริการสาธารณะที่ควรมีการเตรียมการล่วงหน้าหรือควรมีการพิจารณาถึงความจำเป็นเร่งด่วน ทำให้การจัดบริการสาธารณะขาดคุณภาพ ขาดความชัดเจน ขาดความเป็นธรรมและไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในการเสนอนโยบาย การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการตรวจสอบการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งควรมีการปรับแนวทางการบริหารกิจการสาธารณะในรูปแบบใหม่ๆเพื่อพัฒนาการบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและเพิ่มขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหา เช่น แนวทางการทำงานในลักษณะของเครือข่าย (network) ที่เป็นการทำงานร่วมมือกันระหว่าง หน่วยงานต่างๆของรัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน สถาบันวิชาชีพ หรือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร เนื่องจากเป็นแนวทางการทำงานที่ให้ความสำคัญกับการแสวงหาแนวร่วม (partnership) ที่มีความรู้ความสามารถในด้านที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหา

ต่างๆที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2550) ทั้งนี้ก็เพื่อให้การบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นองค์การของรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการให้บริการประชาชนในเขตงานที่รับผิดชอบ จำนวน 15 หมู่บ้าน ครอบคลุมพื้นที่ 100.37 ตารางกิโลเมตร มีประชากร จำนวน 7,624 คน ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพการให้บริการเพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูล กำหนดแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการให้บริการสาธารณะที่มีดีและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด

2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระวหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับคุณภาพการให้บริการด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด

3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methodology Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 367 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 20 รูป หรือ คน

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 7,624 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเทียบเกณฑ์ตามตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective congruence.) ตั้งแต่ 0.6 ทุกข้อ อำนาจจำแนก (Discrimination) รายข้อระหว่าง 0.20 - 0.80 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.781

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายลักษณะประชากร ใช้การวิเคราะห์ร้อยละ (Percentage) ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์เนื้อและเรียงลำดับความถี่ (Frequency) แต่ละประเด็น การวิเคราะห์คุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง ตำบลโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลผลการวิเคราะห์ตามเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2555)

2) การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 ผู้บริหาร ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 ระดับปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป กลุ่มที่ 5 นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการบริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. ระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด

การให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด ประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับคุณภาพการบริการจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$ = 3.82, S.D. = 0.86) รองลงมา คือ ด้านขั้นตอนและระยะเวลาในการ ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.81) และด้านด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.85) ด้านที่มีระดับคุณภาพการบริการน้อยที่สุด คือ ด้านช่องทางการให้บริการ ($\bar{X}$ = 3.70, S.D.=0.83)

ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24, S.D.= 0.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสมานัตตตา ประชาชนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.35, S.D.= 0.86) รองลงมา คือ ด้านทาน ($\bar{X}$ = 4.30, S.D.= 0.86), ด้านอัตถจริยา ($\bar{X}$ = 4.15, S.D.= 0.84) และด้านปิยวาจา ($\bar{X}$ = 4.09, S.D.= 0.89) ตามลำดับ โดยประชาชนมีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด

หลักสังคหวัตถุ 4 กับการให้บริการเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด **โดยภาพรวม** มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (R=.824**) โดยมีความสัมพันธ์ระดับสูงมากตามลำดับดังนี้

หลักสังคหวัตถุ 4 กับการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ เพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด **โดยภาพรวม** มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (r=.793**)

หลักสังคหวัตถุ 4 กับการให้บริการ ด้านช่องทางการให้บริการ เพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด **โดยภาพรวม** มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (r=.774**)

หลักสังคหวัตถุ 4 กับการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด **โดยภาพรวม** มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (r=.778**)

หลักสังคหวัตถุ 4 กับการให้บริการ ด้านขั้นตอนและระยะเวลาในการบริการเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด **โดยภาพรวม** มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (r=.725**)

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 มีความสัมพันธ์การให้บริการเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์สูงมาก (R=.824**) หมายความว่า ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาบูรณาการใช้ในการให้บริการแก่ประชาชน จะส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐาน

ประชาชนมีข้อเสนอแนะเพื่อเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยสรุปประเด็นหลักและความถี่ รายละเอียดดังนี้ 1) ควรจัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ไว้เป็นการเฉพาะเพื่อให้คำแนะนำแก่ประชาชนผู้มาติดต่องาน 2) เจ้าหน้าที่ควรแต่งกายสุภาพและบ่งบอกถึงการเป็นเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่างซึ่งอาจมีบัตรติดหน้าอกที่มีรูปถ่าย ชื่อ นามสุกลและตำแหน่งงาน 3) ตำบลศรีสว่างซึ่งอาจมีบัตรติดหน้าอกที่มีรูปถ่าย ชื่อ นามสุกลและตำแหน่งงาน 4) เจ้าหน้าที่ควรให้คำแนะนำเบื้องต้นเกี่ยวกับงานที่ประชาชนมาติดต่อ 5) จำนวนเจ้าหน้าที่มีน้อยทำให้ต้องรอคิวนาน 6) ควรมีช่องทางการบริการที่หลากหลาย เช่น ทางโทรศัพท์ เว็ปไซต์ 7) ควรเปิดช่องทางรับฟังข้อคิดเห็นจากประชาชนได้หลายช่องทาง 8) ควรจัดให้มีช่องทางการบริการทางออนไลน์ได้บางเรื่อง 9) ควรเพิ่มเติมป้ายบอกทางช่องทางการติดต่อ 10) ควรแยกแผนกงานที่ให้บริการอย่างชัดเจน 11) ควรปรับปรุงลานจอดรถประชาชนผู้มาติดต่องาน 12) ควรเพิ่มเติมห้องน้ำที่สะอาดถูกสุขอนามัยไว้บริการประชาชนผู้มาติดต่องาน 13) ควรเพิ่มจำนวนโต๊ะสำหรับประชาชนผู้มาติดต่องานได้เขียนคำร้องต่างๆ 14) ควรจัดที่พักนั่งรอการบริการ 15) ควรลดขั้นตอนการบริการให้กระชับ ใช้ระยะเวลาน้อย 16) ควรจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการบริการของแต่ละงาน 17) ควรทำป้ายประชาสัมพันธ์ภารงานบริการของแต่ละงาน 18) ควรเร่งรัดระยะเวลาการบริการให้น้อยลง

3. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด

แนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการได้อย่างเพียงพอต เหมาะสม สะอาด เช่น ที่จอดรถ ที่นั่งบริเวณรอรับบริการ น้ำดื่ม ห้องน้ำ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีจะช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้รับบริการ และทำให้พวกเขากลับมาใช้บริการอีกครั้งในอนาคต การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการอย่างมีคุณภาพ หมายถึง การจัดเตรียมและดูแลสิ่งต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้รับบริการได้รับประสบการณ์ที่ดีและมีความพึงพอใจสูงสุด มีองค์ประกอบหลายประการที่ต้องคำนึงถึงในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างมีคุณภาพ ได้แก่ ด้านความสะอาดและความปลอดภัย ต้องรักษาความสะอาดของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อยู่เสมอ เช่น ห้องน้ำ ห้องพัก ห้องรับรอง และอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งต้องมีการจัดการความปลอดภัยให้เหมาะสม เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิด ระบบป้องกันอัคคีภัย และการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน ด้านการเข้าถึงที่สะดวกสบาย ต้องมีการจัดทางเดินและทางเข้าที่สะดวกสำหรับทุกคน รวมถึงคนพิการหรือผู้สูงอายุ เช่น การมีลิฟต์ ราวจับ และทางลาดสำหรับรถเข็น ด้านการบริการด้วยความสุภาพและเป็นกันเอง บุคลากรที่ให้บริการต้องมีความสุภาพ มีใจบริการ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการอย่างเต็มใจ การต้อนรับและให้ข้อมูลที่ชัดเจนจะช่วยให้ผู้รับบริการรู้สึกเป็นที่ยอมรับและประทับใจ ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นและทันสมัย เช่น เครื่องดื่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า อินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์สำนักงาน ด้านการประเมินและปรับปรุงบริการ การรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับบริการเพื่อนำมาปรับปรุงการบริการให้ดียิ่งขึ้น การสำรวจความพึงพอใจและการตอบสนองต่อความคิดเห็นเป็นวิธีที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการได้อย่างต่อเนื่อง และด้านการจัดการเวลาและการนัดหมาย การจัดการเวลาในการให้บริการต้องมีประสิทธิภาพเพื่อลดการรอคอยและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ เช่น การนัดหมายล่วงหน้า การจัดการคิว และการให้ข้อมูลเวลาที่ชัดเจน

1. คุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (R=. 824**)

3. แนวทางการพัฒนาการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน คือ การอำนวยความสะดวกในการให้บริการ ให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ โดยไม่หวังผลตอบแทน 2) ปิยวาจา คือ บริการด้วยกริยา วาจาที่สุภาพ อย่างจริงใจ 3) อัตถจริยา คือ ให้บริการด้วยความเสียสละและทุ่มเท และ 4) สมานัตตตา คือ ให้บริการด้วยความเสมอภาค เป็นกันเอง ไม่เลือกปฏิบัติ โดยการบูรณาการใช้กับการให้บริการ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเจ้าหน้าที่ 2) ด้านช่องทางการบริการ 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 4) ด้านขั้นตอนและระยะเวลาในการบริการ

อภิปรายผล

แนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการได้อย่างเพียงพอต เหมาะสม สะอาด เช่น ที่จอดรถ ที่นั่งบริเวณรอรับบริการ น้ำดื่ม ห้องน้ำ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีจะช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้รับบริการ และทำให้พวกเขากลับมาใช้บริการอีกครั้งในอนาคต การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการอย่างมีคุณภาพ หมายถึง การจัดเตรียมและดูแลสิ่งต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้รับบริการได้รับประสบการณ์ที่ดีและมีความพึงพอใจสูงสุด มีองค์ประกอบหลายประการที่ต้องคำนึงถึงในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างมีคุณภาพ ได้แก่ ด้านความสะอาดและความปลอดภัย ต้องรักษาความสะอาดของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อยู่เสมอ เช่น ห้องน้ำ ห้องพัก ห้องรับรอง และอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งต้องมีการจัดการความปลอดภัยให้เหมาะสม เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิด ระบบป้องกันอัคคีภัย และการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน ด้านการเข้าถึงที่สะดวกสบาย ต้องมีการจัดทางเดินและทางเข้าที่สะดวกสำหรับทุกคน รวมถึงคนพิการหรือผู้สูงอายุ เช่น การมีลิฟต์ ราวจับ และทางลาดสำหรับรถเข็น ด้านการบริการด้วยความสุภาพและเป็นกันเอง บุคลากรที่ให้บริการต้องมีความสุภาพ มีใจบริการ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการอย่างเต็มใจ การต้อนรับและให้ข้อมูลที่ชัดเจนจะช่วยให้ผู้รับบริการรู้สึกเป็นที่ยอมรับและประทับใจ ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นและทันสมัย เช่น เครื่องดื่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า อินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์สำนักงาน ด้านการประเมินและปรับปรุงบริการ การรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับบริการเพื่อนำมาปรับปรุงการบริการให้ดียิ่งขึ้น การสำรวจความพึงพอใจและการตอบสนองต่อความคิดเห็นเป็นวิธีที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการได้อย่างต่อเนื่อง และด้านการจัดการเวลาและการนัดหมาย การจัดการเวลาในการให้บริการต้องมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการรอคอยและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ เช่น การนัดหมายล่วงหน้า การจัดการคิว และการให้ข้อมูลเวลาที่ชัดเจน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เคลลี่ และ โพแวล (Kelly, McDaid and Powell, 2005) เรื่อง ประสิทธิผลของการบริการสุขภาพของภาครัฐพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การให้บริการด้านสุขภาพมีประสิทธิผล คือการให้บริการอย่างใกล้ชิดการอ านวยความสะดวกในการให้บริการ ความพร้อมของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้านความเพียงพอของเจ้าหน้าที่และทัศนคติของเจ้าหน้าที่ ที่มีต่อการให้บริการและผลการศึกษาพบว่า การให้บริการสังคมแก่ประชาชนจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมีการให้บริการที่ดีมีการจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิผลคือ ต้องมีการติดตามผลการใช้งบประมาณในการให้บริการสังคมแก่ประชาชนและคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายในการให้บริการ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2556) ที่ได้ระบุถึงแนวทางในการพัฒนางานบริการของภาครัฐเพื่อให้ประชาชน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ โดยเน้นออกแบบการบริการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เหมาะสมมาใช้เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้บริการได้ง่ายและหลากหลายรูปแบบ เน้นการบริการเชิงรุกที่มีปฏิสัมพันธ์ โดยตรงระหว่างภาครัฐและประชาชนการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จอย่างแท้จริง พัฒนาระบบการจัดการ ข้อร้องเรียนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเสริมสร้างวัฒนธรรมการบริการที่เป็นเลิศ

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยเรื่อง “คุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะตามหลักสังคหวัตถุขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด” สรุปเป็นองค์ความรู้ดังที่แสดงในแผนภาพ

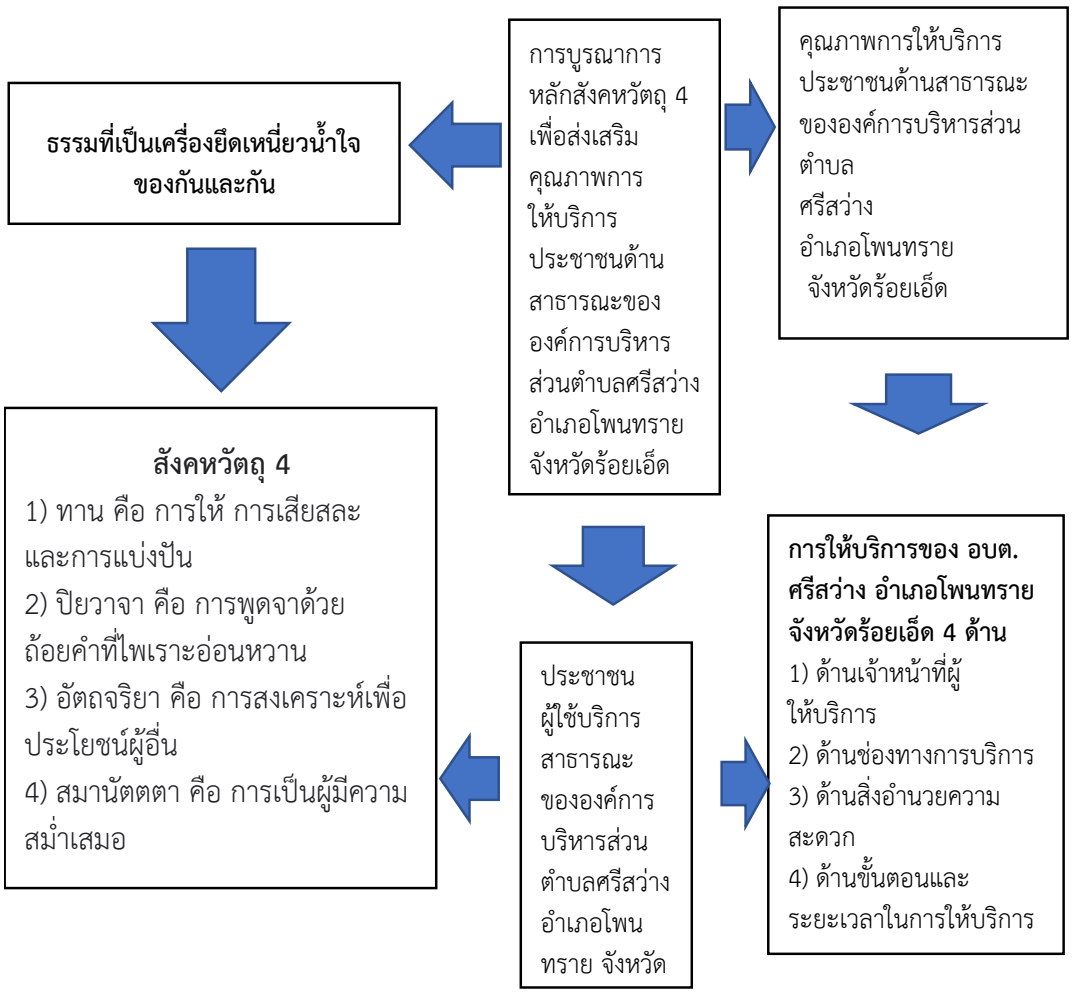

สรุป

1. คุณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (R=.824**)

3. แนวทางการพัฒนาการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน คือ การอำนวยความสะดวกในการให้บริการ ให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ โดยไม่หวังผลตอบแทน 2) ปิยวาจา คือ บริการด้วยกริยา วาจาที่สุภาพ อย่างจริงใจ 3) อัตถจริยา คือ ให้บริการด้วยความเสียสละและทุ่มเท และ 4) สมานัตตตา คือ ให้บริการด้วยความเสมอภาค เป็นกันเอง ไม่เลือกปฏิบัติ โดยการบูรณาการใช้กับการให้บริการ 4 ด้าน

ประกอบด้วย 1) ด้านเจ้าหน้าที่ 2) ด้านช่องทางการบริการ 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 4) ด้านขั้นตอนและระยะเวลาในการบริการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การให้บริการด้านสาธารณะแก่ประชาชนของส่วนงานภาครัฐถือเป็นเรื่องสำคัญ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี

2) องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง ควรนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการใช้กำหนดในเป้าประสงค์ของการให้บริการแก่ประชาชนของรวมถึงการบริหารจัดการในด้านอื่น

2. **ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ**

1) ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งสามารถนำไปใช้ส่งเสริมณภาพการให้บริการประชาชนด้านสาธารณะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสว่าง อำเภอโพนทราย จังหวัดร้อยเอ็ด ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นสารสนเทศในพัฒนาการให้บริการประชาชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพการบริการให้ดียิ่งขึ้น

3. **ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป**

1) ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรโดยใช้หลักพุทธธรรม

2) ควรศึกษาแนวทางการบริหารจัดการตามแนวทางหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บทวิเคราะห์ว่าด้วยการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแนวระนาบ เพื่อการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุทธิพันธ์ อรัญญวาส. (2555). รูปแบบการเสริมสร้างวินัยจราจรของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2561). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.).

Kelly, M. P., Mc Daid, D., Ludbrook, A., & Powell, J. (2005). Economic appraisal of public health interventions. London : Health Development Agency.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607-610.

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก พหุกรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

Education Quality Assurance System of Small Educational Institutions Multi-Case Study Education Service Area Office Udon Thani Primary School

ณัฐริกา สุรัตนะ
Nuttharika Surattana
พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์
Phongsak Srichan
พิมพ์พร จารุจิตร์
Pimporn Charuchit
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Udon Thani Rajabhat University
E-mail: nuttharika6424@gmail.com

Received: 13 December 2024; Revised: 17 December 2024; Accepted: 18 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการปฏิบัติงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก พหุกรณีศึกษา 2) ศึกษากระบวนการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน และ 3) นำเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ศึกษากระบวนการและผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่ได้รับรางวัล IQA AWARD จำนวน 4 โรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี 2) ศึกษากระบวนการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ ผู้ปกครอง และประธานคณะกรรมการสถานศึกษารวม 16 คน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์เอกสาร 3) นำเสนอแนวทางการดำเนินงานผ่านการอภิปรายกลุ่มกับผู้ให้ข้อมูล 7 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของทั้ง 4 โรงเรียนมีระดับที่แตกต่างกัน โดยมาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับดีเลิศทุกโรงเรียน มาตรฐานที่ 2 ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับยอดเยี่ยมสำหรับโรงเรียนบ้านดงวังพัง และระดับดีเลิศสำหรับโรงเรียนบ้านพรานเหมือน โรงเรียนบ้านปะโค และโรงเรียนบ้านนาอ่าง ส่วนมาตรฐานที่ 3 ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับดีเลิศทุกโรงเรียน 2) กระบวนการดำเนินงานใช้กระบวนการ PDCA ควบคู่กับนโยบายจากต้นสังกัด ปัญหาหลักคือบริบทที่แตกต่างกัน งบประมาณจำกัด ครูไม่ครบชั้น และสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ข้อเสนอแนะคือพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา และ 3) แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ

หลัก ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย ขับเคลื่อนคุณภาพ ประเมินผล นำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษา และสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ โดยมีแนวทางดำเนินงาน 4 แนวทางในแต่ละองค์ประกอบ ยึดหลักกระบวนการ PDCA เป็นสำคัญ

คำสำคัญ: ระบบประกันคุณภาพการศึกษา, สถานศึกษาขนาดเล็ก, กระบวนการ PDCA, พหุกรณีศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the performance of the quality assurance system in small schools through a multiple case study, 2) examine the processes, problems, obstacles, and recommendations for implementing the quality assurance system, and 3) propose operational guidelines for the quality assurance system in small schools. The research was divided into three phases: 1) studying the processes and performance of schools receiving the IQA AWARD, totaling four schools under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office, 2) examining processes, problems, obstacles, and recommendations through purposive sampling of 16 participants, including school administrators, quality assurance teachers, parents, and school board chairpersons, using semi-structured interviews, participatory observations, and document analysis as data collection tools, and 3) presenting operational guidelines through a focus group discussion with seven key informants.

The results of the research showed that:

1) the assessment results of educational standards across the four schools varied. Standard 1, regarding student quality, achieved an excellent level in all schools. Standard 2, concerning educational management processes, was rated outstanding for Ban Dong Wang Phang School and excellent for Ban Pran Muean, Ban Pako, and Ban Na Ang Schools. Standard 3, focusing on student-centered teaching and learning processes, achieved an excellent level in all schools. 2) The operational processes implemented the PDCA cycle alongside policies from governing bodies, tailored to the schools' contextual needs. Key issues included differing school contexts, limited budgets, incomplete teaching staff, and teachers teaching outside their areas of expertise. The main recommendation was to develop educational innovations to address weaknesses. And 3) The proposed operational guidelines for the quality assurance system included five key components: setting quality goals, driving quality achievement, evaluating success, implementing changes within schools, and fostering a culture of quality. Each component included four operational strategies, emphasizing the PDCA cycle as a core principle.

Keywords: quality assurance system, small schools, PDCA cycle, multiple-case study

บทนำ

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศไทยได้รับการกำหนดเป็นภารกิจสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของสถานศึกษา ทั้งในระดับภายในและภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมักประสบปัญหาขาดแคลนทรัพยากร บุคลากร และงบประมาณ มีความท้าทายในการจัดทำระบบประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ การประกันคุณภาพการศึกษาจึงถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และมีความเป็นระบบ ผู้ที่สำเร็จการศึกษานั้นมีคุณภาพตามที่ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรหรือสถานประกอบการมุ่งหวัง มีความเชื่อมั่นว่า การจัดการศึกษา ของสถานศึกษาในแต่ละแห่งจะมีคุณภาพและได้มาตรฐาน แม้จะมีความแตกต่างกันไม่มาก ผู้เรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องมีทักษะ มีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรสถานศึกษาได้กำหนด ดังนั้น ผู้เรียนจึงถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สถานศึกษาจะต้องพึงคำนึงถึงตลอดเวลา ไม่ว่าจะทำกิจกรรมใดหรือโครงการใดก็ตาม ผู้เรียนต้องได้รับประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ การจัดการศึกษานั้น ยังจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ เป็นไปตามที่คาดหวัง ดังนั้น กระบวนการของระบบประกันคุณภาพการศึกษาถือเป็นเครื่องมือความสำคัญอย่างยิ่ง ในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (จันทร์สุดา บุตรชาติ, และคณะ, 2555) ระบบการจัดการศึกษามีไว้เพื่อพัฒนาคน เพื่อให้คนนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้น การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาคนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า รู้จักการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมยุคปัจจุบัน มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองทำให้สามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2545)

ด้วยความจำเป็นที่สถานศึกษาต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาและจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาจึงต้องมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสถานศึกษายังขาดรูปแบบเฉพาะที่เหมาะสมสำหรับการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความสำเร็จในด้านการพัฒนาคุณภาพและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีเป้าหมายที่จะยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กทั่วประเทศ ผ่านการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการคัดเลือกสถานศึกษาที่มีระบบและกลไกการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการดำเนินงานที่กลายเป็นวัฒนธรรมการทำงานอย่างยั่งยืน ซึ่งส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเหล่านี้มีผลสัมฤทธิ์ยอดเยี่ยมอย่างต่อเนื่อง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเขตพื้นที่การศึกษา ในปีการศึกษา 2564 สพฐ. ได้ดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อมอบรางวัล Internal Quality Assurance (IQA AWARD) โดยสถานศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลในระดับยอดเยี่ยม มีจำนวนทั้งสิ้น 200 โรงเรียน ซึ่งในจำนวนนี้มี 4 โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ได้แก่ โรงเรียนบ้านพรานเหมือน (สพป.อุดรธานี เขต 1) โรงเรียนบ้านปะโค (สพป.อุดรธานี เขต 2) โรงเรียนบ้านดงวังพัง (สพป.อุดรธานี เขต 3) และโรงเรียนบ้านนาอ่าง (สพป.อุดรธานี เขต 4)

การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่สถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ซึ่งได้รับรางวัล IQA AWARD ประจำปี พ.ศ. 2564 เพื่อวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของระบบประกันคุณภาพ กระบวนการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรค ตลอดจนแนวทางที่เป็นไปได้ในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยใช้กรอบการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (Multi-case Study) เพื่อให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกและข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก พหุกรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
2. เพื่อศึกษากระบวนการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก พหุกรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะแบบพหุกรณีศึกษา (Multi-case study) 4 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านพรานเหมือน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 2) โรงเรียนบ้านปะโค สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 3) โรงเรียนบ้านดงวังพัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 และ 4) โรงเรียนบ้านนาอ่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับรางวัล IQA AWARD จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2564 โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จาก 4 โรงเรียน ซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับรางวัล IQA AWARD จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2564 ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ จำนวน 4 คน ผู้ปกครอง จำนวน 4 คน และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 4 คน รวมจำนวน 16 คน เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายคือเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. แบบแผนการวิจัย มีรายละเอียดของการศึกษาทั้งสิ้น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาผลการปฏิบัติงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก พหุกรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ระยะที่ 2 ศึกษากระบวนการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก พหุกรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี และระยะที่ 3 นำเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การวิเคราะห์เอกสาร และการอภิปรายกลุ่มเป้าหมาย

4. การเก็บรวมรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าไปศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการ

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อหาความสอดคล้องข้อมูล โดยเข้าไปสังเกตการณ์อยู่ในโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต การวิเคราะห์เอกสาร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยจากข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การวิเคราะห์เอกสาร และการอภิปรายกลุ่มเป้าหมาย โดยการสรุปด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analysis induction) โดยการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมมาได้ และการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological) คือการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ ทั้งโดยวิธีที่ใช้แนวคิด ทฤษฎี และแบบไม่ใช้แนวคิดทฤษฎี ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) สรุปผลโดยการบรรยายเชิงพรรณนา จากนั้นอภิปราย สรุปผล และนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการปฏิบัติงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก พหุกรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี มีมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีระดับผลการประเมินดังนี้ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน อยู่ในระดับดีเลิศทั้ง 4 โรงเรียน มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษา อยู่ในระดับยอดเยี่ยม คือ โรงเรียนบ้านดงวังพัง และระดับดีเลิศ คือ โรงเรียนบ้านพรานเหมือน โรงเรียนบ้านปะโค และโรงเรียนบ้านนาอ่าง มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับดีเลิศทั้ง 4 โรงเรียน

2. กระบวนการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก (พหุกรณีศึกษา) ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่าทุกโรงเรียนใช้กระบวนการ PDCA ควบคู่กับการนำนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาปรับใช้ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการพัฒนาของสถานศึกษาและชุมชน โดยมีการวิเคราะห์จุดเด่น จุดบกพร่อง การวางแผนปฏิบัติการประจำปี รวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ผ่านการประชุมร่วมกับภาคี 4 ฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน โรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านการอบรม มีการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน พร้อมทั้งมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญคือบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็กแต่ละแห่งมีความแตกต่าง ส่งผลให้ความต้องการแตกต่างกัน รวมถึงการไม่ปฏิบัติตามแผนหรือการเลือกใช้เทคนิคที่ไม่เหมาะสม อุปสรรคหลักคือการขาดงบประมาณที่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น และสอนไม่ตรงกับวิชาเอก ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ข้อเสนอแนะคือการใช้ผลวิเคราะห์มาพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา การจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม และการส่งเสริมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพการศึกษา.

3. แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก จากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ การสังเกต SAR ของทั้ง 4 โรงเรียน และการอภิปรายกลุ่มเป้าหมาย (Focus Group Discussion) เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.1 แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเป้าหมายมาตรฐานคุณภาพ พบว่า โรงเรียนนำผลการประเมินทั้งภายในและภายนอกในปีที่ผ่านมาและ SAR มาวิเคราะห์หาจุดเด่นจุดบกพร่อง เพื่อวางแผนปฏิบัติการประจำปีกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา กำหนดโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ รวมถึง ประชุมชี้แจงและทำ MOU ร่วมกันกับภาคีทั้ง 4 ฝ่ายอย่างเป็นรูปธรรม

จากนั้นลงมือปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่ได้มีการลงมติจากการประชุม โดยมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากร แต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจนโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ โดยโรงเรียนมีการปฏิบัติการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ วัดผลและประเมินผลการดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินงานผ่านกระบวนการ PLC ที่โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างจริงจัง และมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน จัดทำข้อมูลให้เป็นระบบ (Data) เป็น Information แลกเปลี่ยนระหว่างองค์การ สร้างเครือข่าย โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกระดับ

3.2 แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก องค์ประกอบที่ 2 การขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐาน พบว่า โรงเรียนมีการนำผลการประเมินทั้งภายในและภายนอกในรอบปีที่ผ่านมา และ SAR มาวิเคราะห์ SWOT หาจุดเด่นและจุดบกพร่อง กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับนโยบายจากทางต้นสังกัด รวมถึงสภาพปัญหาความต้องการพัฒนาของสถานศึกษา ชุมชน และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แล้วดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีที่อิงตามนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา และนโยบายจากทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับบริบท สภาพปัญหา ความต้องการพัฒนาของสถานศึกษา นโยบายต่าง ๆ และแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานที่ชัดเจน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ โดยโรงเรียนมีการปฏิบัติการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ วัดผล ประเมินผลและสะท้อนผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานผ่านกระบวนการ PLC อย่างโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และมีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองต่อหน่วยงานต้นสังกัด นำข้อมูลหรือผลจากการปฏิบัติมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง วางแผนในปีต่อไป

3.3 แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก องค์ประกอบที่ 3 การประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดค่าเป้าหมายและประกาศใช้มาตรฐานการศึกษารวมทั้งการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมปฏิบัติได้จริง มีระยะเวลาที่แน่นอน และแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนโดยมีการประชุมร่วมกันกับภาคีทั้ง 4 ฝ่าย แล้วลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ โดยผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการ กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี จะต้องมีความเข้าใจถึงความสำคัญในแผนนั้น ๆ โดยโรงเรียนมีการการปฏิบัติการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน อีกทั้งจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน (SSR) ทุกภาคเรียน และจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ทุกสิ้นปี และมีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนของงานที่เป็นจุดอ่อน และพัฒนาจุดแข็งให้ดียิ่งขึ้น

3.4 แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก องค์ประกอบที่ 4 การนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่วงวิชาการเป็นสำคัญ พบว่า โรงเรียนมีการนำผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาปีก่อนมาวิเคราะห์กำหนดทิศทางเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี และส่งเสริม สนับสนุน ให้คุณครูทุกระดับชั้นออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning จากนั้นดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่ได้มีการลงมติจากการอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีที่ปรึกษาเป็นครูพี่เลี้ยง/หัวหน้าวิชาการ/ผู้บริหารสถานศึกษา จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม พัฒนาการใช้สื่อการสอน สื่อเทคโนโลยีในการเรียนการสอน และสร้างเครือข่ายแห่งวิชาชีพ PLC อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีการติดตามตรวจสอบประเมินและนิเทศโดยครูผู้สอน เพื่อนร่วมประกอบวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกสถานศึกษา และสะท้อนผลการดำเนินงานผ่านกระบวนการ PLC ประเมินผลและนำผลไปใช้ โดยสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอองค์ความรู้ที่เรียนมา คัดเลือก best practice และจัดทำรายงานปฏิบัติงานประจำปี (SAR) เพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและประกาศเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณชน นำผลการ SWOT มาสร้างเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา หรือ Best Practice เพื่อคงจำนวนของผู้เรียนและเพื่อหา

แนวทางในการเพิ่มจำนวนผู้เรียน

3.5 แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก องค์ประกอบที่ 5 การเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ จัดทำคู่มือและแนวปฏิบัติตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา และคู่มือแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่มีความครอบคลุม พร้อมทั้งประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนและกำหนดค่าเป้าหมาย แล้วดำเนินงานกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยใช้ระบบวงจรคุณภาพ Deming Cycle (PDCA) และใช้กระบวนการ PLC ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรม โครงการ มีการรายงานการดำเนินงานตามโครงการเมื่อสิ้นปีงบประมาณ และจัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา (SAR) และรายงานให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทราบ และมีการทบทวนผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา (SAR) และปรับปรุงกิจกรรม โครงการ ที่ไม่บรรลุตามแผนปฏิบัติการประจำปีโดยใช้กระบวนการ PLC

อภิปรายผล

1. การปฏิบัติงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก พหุกรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่ามาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับผลการประเมินดังนี้ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน อยู่ในระดับดีเลิศทั้ง 4 โรงเรียน มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษา อยู่ในระดับยอดเยี่ยม คือ โรงเรียนบ้านดงวังพัง และระดับดีเลิศ คือ โรงเรียนบ้านพรานเหมือน โรงเรียนบ้านปะโค และโรงเรียนบ้านนาอ่าง มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับดีเลิศทั้ง 4 โรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทั้ง 4 โรงเรียน มีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด 3 มาตรฐาน มีการดำเนินการตามบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็ก สอดคล้องกับผลการศึกษา มาหามะตอเฮ สาแม (2557) ได้ศึกษากระบวนการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี พบว่า 1) ระดับกระบวนการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบกระบวนการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี พบว่า ผลการประมวลปัญหาและข้อเสนอแนะในกระบวนการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี พบว่าด้านการวางแผน ปัญหาคือ นโยบายไม่ชัดเจน มีผู้รับผิดชอบไม่ชัดเจน ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อยมาก ครูและบุคลากรมีโอกาสเสนอการวางแผนน้อยมาก

2. กระบวนการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่า ทุกกระบวนการในแต่ละมาตรฐานได้นำกระบวนการ PDCA มาประยุกต์ใช้ร่วมกับนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่การศึกษา โดยวิเคราะห์จุดเด่นและจุดบกพร่องเพื่อนำมาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายสถานศึกษา ผ่านความร่วมมือจากภาคี 4 ฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน นอกจากนี้ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ส่งเสริมการพัฒนาครูด้วยการอบรม และเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยี มีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ปัญหา

หลักที่พบ ได้แก่ บริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีความต้องการที่หลากหลาย เช่น การไม่ปฏิบัติตามแผน การเลือกเทคนิคไม่เหมาะสม งบประมาณจำกัด และปัญหาครูไม่ครบชั้นหรือสอนไม่ตรงวิชาเอก ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ข้อเสนอแนะคือ การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา โดยวางแผนจากผลการประเมินภายในและภายนอก รวมถึง SAR เพื่อนำมาจัดทำโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายและบริบทของโรงเรียน โดยคำนึงถึงสภาพทางสังคมและภูมิศาสตร์ ผู้บริหารควรมีบทบาทในการบริหารจัดการงบประมาณและสร้างความร่วมมือจากภาคี 4 ฝ่าย เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ชนิศา สีแสด (2562) ที่เน้นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาผ่านการบูรณาการความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่นเดียวกับ ลักคณา สังฆธรรม (2560) ที่พบปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เช่น ความซับซ้อนของมาตรฐานและการขาดการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับกระบวนการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน

3. แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก มีดังนี้

3.1 แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในองค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเป้าหมายมาตรฐานคุณภาพ พบว่าโรงเรียนได้นำผลการประเมินภายในและภายนอก รวมถึงรายงานการประเมินตนเอง (SAR) มาวิเคราะห์หาจุดเด่นและจุดบกพร่อง เพื่อวางแผนปฏิบัติการประจำปี กำหนดมาตรฐานสถานศึกษา และวางแผนโครงการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยมีการประชุมชี้แจงและจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับภาคี 4 ฝ่ายอย่างชัดเจน โรงเรียนเตรียมความพร้อมบุคลากรด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ ภายใต้หลักการกระจายอำนาจ มีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งใช้กระบวนการ PLC (ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการดำเนินงาน โรงเรียนยังจัดทำระบบข้อมูล (Data) เพื่อนำไปสังเคราะห์เป็นสารสนเทศ (Information) ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ ผ่านเครือข่ายความร่วมมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ดิเรก แสสนธิ์ และคณะ (2565) ที่กล่าวว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและความต้องการของสังคม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุทัยวรรณ นรินรัตน์ (2559) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมากที่สุด โดยทุกด้านมีการขับเคลื่อนอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ ซึ่งช่วยเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

3.2 แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน พบว่า โรงเรียนดำเนินการตามกระบวนการ PDCA โดยการประชุมวางแผนปฏิบัติการประจำปีร่วมกับภาคี 4 ฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน พร้อมทำ MOU เพื่อส่งเสริมและกำกับดูแลผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้บริหารเตรียมความพร้อมบุคลากรและจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ ครูออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเน้นกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบและการปฏิบัติจริง มีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยครูและผู้ปกครองร่วมประเมินผลนักเรียน พร้อมวิเคราะห์จุดอ่อนเพื่อการพัฒนาต่อไป โรงเรียนจัดทำรายงานการประเมินตนเองอย่างเป็นระบบ ใช้เทคโนโลยีเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผลการดำเนินงานนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มุสลาม เละสัน (2557) ซึ่งพบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูลมีความโดดเด่นในการวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ บุษบา ศรีมี (2560) ที่นำเสนอ

แนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานขั้นพื้นฐานใน 5 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) ปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้บริหารสถานศึกษา 2) จัดอบรมและสัมมนาเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำและการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน 4)ฝึกผู้เรียนให้รู้จักการค้นคว้าความรู้ โดยให้ทำโครงงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาใกล้ตัว และ 5) ส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังการพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินงานดังกล่าวช่วยสร้างระบบที่ส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน

3.3 แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในองค์ประกอบที่ 3 การประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน พบว่า โรงเรียนดำเนินการกำหนดค่าเป้าหมายและประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติได้จริง ภายในระยะเวลาที่แน่นอน พร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายใน โดยจัดประชุมร่วมกับ ภาคี 4 ฝ่าย เพื่อสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ แผนปฏิบัติการประจำปีถูกนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยผู้รับผิดชอบโครงการต้องเข้าใจถึงความสำคัญของแผนดังกล่าว โรงเรียนมีการ นิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จัดทำรายงานผลการดำเนินงาน (SSR) ทุกภาคเรียน และรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ทุกสิ้นปี เพื่อนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาจุดอ่อนเพื่อการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาจุดแข็งให้ดียิ่งขึ้น แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ที่ระบุว่า การประกันคุณภาพภายใน คือการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดเป้าหมาย ดำเนินการ ติดตามผล และปรับปรุงแผนงานอย่างเป็นระบบ เพื่อบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานที่กำหนด ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิมพ์ชญา ปรีชาธนเกียรติ (2559) ที่ศึกษา ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ในกลุ่มศรีราชา 1 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยสถานศึกษามีการเข้ารับการประเมินจากหน่วยงานภายนอกและมีการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการวางแผนและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นระบบ พร้อมทั้งนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพการศึกษาและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้มีความทัดเทียมกัน การดำเนินงานในองค์ประกอบที่ 3 ของสถานศึกษาขนาดเล็ก จะต้องมุ่งเน้นไปที่การประเมินผลอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน รวมถึงการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และยั่งยืน

3.4 แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในองค์ประกอบที่ 4 การนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่วงวิชาการ โรงเรียนได้นำผลการประเมินตนเอง (SAR) ของปีก่อนมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยสนับสนุนให้ครูออกแบบการสอนด้วยรูปแบบ Active Learning ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน พร้อมพัฒนาสื่อการสอนและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ภายใต้คำแนะนำจากครูพี่เลี้ยงหรือหัวหน้าวิชาการ การดำเนินงานมีการสร้างเครือข่ายวิชาชีพ (PLC) อย่างต่อเนื่อง พร้อมติดตาม ประเมินผล และนิเทศจากทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลลัพธ์ถูกสะท้อนผ่านการคัดเลือก Best Practice และการจัดทำรายงานประจำปี (SAR) เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนางานและเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิลัยพร พิทักษา (2561) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีสารสนเทศในการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ 1) การวางแผน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายและการจัดทำแผน 2) การจัดองค์การ ได้แก่ การแต่งตั้งคณะทำงานและการ

ดำเนินงาน 3) การนำ ได้แก่การจูงใจและการสื่อสาร และ 4) การควบคุม ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานและการปรับปรุงแก้ไข ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้พบว่า ผู้บริหารและครูมีความเห็นว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก

3.5 แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในองค์ประกอบที่ 5 การเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืน โรงเรียนได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบพร้อมจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา และแนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและกำหนดค่าเป้าหมายอย่างชัดเจน ดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) อย่างเป็นระบบ ร่วมกับการใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ พระเมธีปริยัติธาดา (บุญพรม จารุปญฺโญ) และคณะ (2564) ที่กล่าวถึงการประกันคุณภาพการศึกษา โดยยึดหลักการวางแผนคุณภาพ การควบคุม และการปรับปรุงคุณภาพผ่านวงจร PDCA รวมถึงการแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาเพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุภาพรรณ บุญพันธ์ (2559) ที่พบว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพและความยั่งยืนในสถานศึกษา

สรุป

1. ผลการปฏิบัติงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก พหุกรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี มีมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีระดับผลการประเมินดังนี้ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน อยู่ในระดับดีเลิศทั้ง 4 โรงเรียน มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษา อยู่ในระดับยอดเยี่ยม คือ โรงเรียนบ้านดงวังพัง และระดับดีเลิศ คือ โรงเรียนบ้านพรานเหมือน โรงเรียนบ้านปะโค และโรงเรียนบ้านนาอ่าง มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับดีเลิศทั้ง 4 โรงเรียน

2. กระบวนการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก พหุกรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี จากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ การสังเกต และรายงาน SAR ของโรงเรียนทั้ง 4 แห่งในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่ากระบวนการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบใช้แนวทาง PDCA ควบคู่กับการนำนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และเขตพื้นที่การศึกษามาปฏิบัติ โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาของสถานศึกษาและชุมชน กระบวนการดำเนินงาน ได้มีการวิเคราะห์จุดเด่น-จุดบกพร่อง เพื่อนำมาวางแผนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย มีการประชุมชี้แจงร่วมกับภาคี 4 ฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพทั้งในและนอกห้องเรียน พัฒนาบุคลากรผ่านการอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ออกแบบการเรียนการสอนด้วย Active Learning ที่สอดแทรกภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีการเรียนรู้ ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ด้านปัญหา ซึ่งบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็กแตกต่างกัน ทำให้มีความต้องการเฉพาะที่หลากหลาย การปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับแผนหรือการเลือกใช้เทคนิคที่ไม่เหมาะสม ด้านอุปสรรค งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ ขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้น และสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และข้อเสนอแนะใช้ผลการวิเคราะห์เพื่อสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารและการ

สอนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้

3. แนวทางการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก มีดังนี้

3.1 การกำหนดเป้าหมายมาตรฐานคุณภาพ ใช้ข้อมูลการประเมินภายในและภายนอก วิเคราะห์จุดเด่น-จุดบกพร่อง วางแผนปฏิบัติการรายปี จัดทำ MOU กับภาคี 4 ฝ่าย และดำเนินงานโดยยึดหลักการกระจายอำนาจและความโปร่งใสผ่านกระบวนการ PLC

3.2 การขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐาน วิเคราะห์ SWOT เพื่อกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพที่สอดคล้องกับนโยบายและบริบทของสถานศึกษา มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล พร้อมปรับปรุงจุดอ่อนและพัฒนาจุดแข็ง

3.3 การประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน ตั้งเป้าหมายชัดเจน แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพ ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบและจัดทำรายงาน SSR และ SAR อย่างต่อเนื่อง

3.4 การนำการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่า: ส่งเสริม Active Learning ใช้สื่อเทคโนโลยี จัดกระบวนการ PLC อย่างยั่งยืน สร้างเครือข่ายวิชาชีพ และพัฒนานวัตกรรมการศึกษา พร้อมเผยแพร่ Best Practice

3.5 การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ ดำเนินงานตามระบบ PDCA ใช้คู่มือแนวปฏิบัติและ PLC พัฒนากิจกรรม โครงการ และจัดทำรายงาน SAR เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

2. นำผลการ SWOT มาสร้างเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา หรือ Best Practice เพื่อคงจำนวนของผู้เรียนและเพื่อหาแนวทางในการเพิ่มจำนวนผู้เรียน

3. ควรจัดให้มีการศึกษาความต้องการของบริบทโรงเรียนตนเองอย่างแท้จริงเพื่อนำไปเป็นแนวทางวางแผน ปฏิบัติงานและสร้างแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน

4. ควรมีการศึกษาเพื่อเติม สำหรับสถานศึกษาที่ยังไม่ได้รับรางวัล เพื่อสร้างนวัตกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

จันทร์สุดา บุตรชาติ และคณะ. (2555). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.

ชนิศา สีแสด. (2562). การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2545). การบริหารงานวิชาการ. ปัตตานี: คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี.

ดิเรก แสสนธิ์ และคณะ. (2565). การบริหารสถานศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิด-19 (COVID-19). วาสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 16(2), 450-461.

ธัญมัย ปรัชญาวุฒิรัตน์. (2563). การสร้างทฤษฎีฐานรากภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา: พหุกรณีศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บุษบา ศรีมี. (2560). การศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พระเมธีปริยัติธาดา (บุญพรม จารุปญฺโญ) และคณะ. (2564). การประกันคุณภาพการศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 8(1), 375-389.

พิมพ์ชญา ปรีชาธนเกียรติ. (2559). ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา: คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

มาหามะตอเฮ สาแม. (2557). กระบวนการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

มุสลาม เละสัน. (2557). การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ลักคณา สังฆธรรม. (2560). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านหนองซากแง้ว สู่การรองรับการประกันคุณภาพภายนอกรอบสี่ สังกัดเทศบาลตำบลห้วยใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิลัยพร พิทักษา. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.

สุภาพรรณ บุญพันธ์ (2559). การประกันคุณภาพการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 3 “ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัย ใช้องค์ความรู้สู่ความยั่งยืน”, 17 มิถุนายน 2559 ณ วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา, (หน้า 982-989).

อุทัยวรรณ นรินรัตน์. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครศรีธรรมราช.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

Relationship between Academic Leadership of Educational Institution Administrators and Learning Organization of School in Samchuk District, Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3

ณัฐฐา สว่างเมือง
Nattha Sawangmuang
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
Faculty of Education, Saint John's University
E-mail: Natthasanita@gmail.com

Received: 20 December 2024; Revised: 27 December 2024; Accepted: 27 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 2) ศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ข้าราชการครูและครูอัตราจ้างของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาของของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, องค์การแห่งการเรียนรู้

Abstract

This research is a quantitative research. The objectives of this research were to 1) study academic leadership of educational institution administrators of school in Samchuk district, Suphanburi primary educational service area office 3 2) study the learning organization of school in Samchuk district, Suphanburi primary educational service area office 3 and 3) study relationship between academic leadership of educational institution administrators of school in Samchuk district, Suphanburi primary educational service area office 3 and the learning organization of these schools. The sample consisted of 175 government teachers and contract teachers. The tool used in this research was the questionnaire. Statistical analysis methods used to analyze the data were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The results have shown as followed, 1) academic leadership of educational institution administrators of school in Samchuk district, Suphanburi primary educational service area office 3 as whole was at a highest level. 2) the learning organization of school in Samchuk district, Suphanburi primary educational service area office 3 as whole was at a highest level. and 3) There was a positive, very high level relationship between between academic leadership of educational institution administrators of school in Samchuk district, Suphanburi primary educational service area office 3 and the learning organization of these schools.

Keywords: Relationship, Academic Leadership, Learning Organization

บทนำ

โลกศตวรรษที่ 21 เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้ง ผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โลกยุคปัจจุบันยังแข่งขันกันด้วยการสร้างนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักสำหรับนำมาใช้เป็นพลังในการขับเคลื่อนองค์การ ไม่ใช่แข่งขันกันด้วยการสั่งสมปัจจัยเป็นหลัก การสร้างนวัตกรรมนั้นต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญที่อยู่ในทรัพยากรบุคคลและทรัพย์สินทางปัญญา มาสร้างกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้และความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์การ (สุรีย์พร บุญถนอม, 2559) สภาพการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันดังกล่าว ส่งผลให้องค์การต่างๆ ต้องมีการปรับตัวเพื่อสามารถดำรงอยู่ได้ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งในการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลขององค์การ ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ การรวมพลังเพื่อให้การดำเนินงานในภาพรวมประสบความสำเร็จ โดยองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นแนวทางการพัฒนาองค์การที่ทำให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้บุคลากรในองค์กรมีโอกาสในการศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน และสามารถได้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่เพื่อนร่วมงาน (นุษรา โพธิ์พัฒนชัย, 2564) การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ

ในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่บอกถึงมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกฝ่าย ทุกระดับต้องร่วมมือกันดำเนินการ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องทางวิชาการ ที่จะทำให้นักเรียนมีประสิทธิผลตามที่ต้องการ (ภาคภูมิ ทองลาด, 2561) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีหน้าที่รับผิดชอบโรงเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอด่านช้าง อำเภอสามชุก และอำเภอหนองหญ้าไซ โดยจากการศึกษาข้อมูลแผนพัฒนาการศึกษา ระยะเวลา 5 ปี (ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565-2569) ยังพบจุดอ่อนที่เป็นสาเหตุให้ต้องเร่งพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนดังกล่าว อาทิ กระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ขาดความต่อเนื่อง ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตนเองไม่ตรงกับที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน และยังพบจุดอ่อนที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ อาทิ คุณภาพครูรุ่นใหม่-ครูรุ่นเก่า มีความเหลื่อมล้ำมาตรฐานการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันของครูที่มีประสบการณ์กับครูบรรจุใหม่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3, 2566) รวมถึงจากการศึกษารายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self–Assessment Report : SAR) ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก ยังพบจุดที่ควรพัฒนาด้านวิชาการ อาทิ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ต่ำกว่าระดับชาติ ควรพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา ควรพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ควรส่งเสริมให้ครูพัฒนางานโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ครูควรพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจากจุดที่ควรพัฒนาดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อเป็นผู้นำครูและบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และต้องปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้มีความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ที่เน้นการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใฝ่เรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง ทีมงานอันจะเกิดประโยชน์ต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในภาพรวม

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา รวมถึงคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

2) เพื่อศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีต่าง ๆ วรรณกรรม หนังสือ บทความ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 แล้วประมวลข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อกำหนดองค์ประกอบในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามไปทำการสุ่มสำรวจสอบถาม เก็บรวบรวมแบบสอบถาม ที่ตอบกลับมานำเอาข้อมูลจากแบบสอบถามดังกล่าวมาวิเคราะห์แปลความหมาย สรุป และเสนอผลการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ข้าราชการครูและครูอัตราจ้างของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 26 โรงเรียน โดยมีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 314 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ข้าราชการครูและครูอัตราจ้างของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 175 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้เทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน กับจำนวนประชากรเพื่อกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นผู้ตอบแบบสอบถามของแต่ละโรงเรียน และเก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3” จำนวน 1 ชุด มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ข้อคำถามประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในด้าน เพศอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert

ตอนที่ 3 ข้อมูลองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัย และขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในการเก็บข้อมูลจากข้าราชการครูและครูอัตราจ้างของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่ตั้งอยู่ในอำเภอสามชุก 2) ยื่นหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ด้วยตนเอง 3) ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามโดยใช้ Google

Form ให้แก่ข้าราชการครูและครูอัตราจ้างของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยผู้วิจัยเดินทางไปเก็บแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลครบถ้วนแล้วด้วยตนเองและเก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ และขอข้อมูลกลับคืนภายใน 15 วัน หลังจากที่แจกแบบสอบถามและจัดส่งข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ 4) ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและข้อมูลที่ได้รับกลับคืน หากพบว่าไม่สมบูรณ์หรือไม่ได้รับคืน ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามให้อีกครั้งและติดตามการส่งคืน 5) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาพิจารณาตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องสมบูรณ์ จนได้จำนวนแบบสอบถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการ ดังนี้ 1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการครูและครูอัตราจ้างของโรงเรียน ในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนโดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยผู้วิจัยแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 5 ระดับ โดยคำนวณหาความกว้างของชั้นโดยใช้เกณฑ์ของ (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และ อัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2562) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในแต่ละชั้น 3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson (Pearson Correlation) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังนี้ (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และ อัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2562)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หาค่าสถิติ ดังนี้ 1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) 2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผู้วิจัยได้มีการกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

(n=175)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร	4.52	0.42	มากที่สุด	3
2. ด้านการประเมินผลนักเรียน	4.52	0.44	มากที่สุด	4
3. ด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	4.47	0.47	มาก	5
4. ด้านการประเมินผลการสอนของครู	4.55	0.43	มากที่สุด	2
5. ด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู	4.58	0.40	มากที่สุด	1
ภาพรวม	**4.53**	**0.39**	**มากที่สุด**	

ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาของของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.53, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ($\bar{X}$= 4.58, S.D. = 0.40) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลการสอนของครู ($\bar{X}$= 4.55, S.D. = 0.43) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ($\bar{X}$= 4.52, S.D. = 0.42) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการประเมินผลนักเรียน ($\bar{X}$= 4.52, S.D. = 0.44) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ($\bar{X}$= 4.47, S.D. = 0.47) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

(n=175)

ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การเป็นบุคคลที่รอบรู้	4.53	0.41	มากที่สุด	1
2. การมีแบบแผนทางความคิด	4.52	0.41	มากที่สุด	2
3. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.51	0.41	มากที่สุด	4
4. การเรียนรู้เป็นทีม	4.52	0.41	มากที่สุด	2
5. การคิดอย่างเป็นระบบ	4.48	0.41	มาก	5
รวม	**4.51**	**0.38**	**มากที่สุด**	

ผลการศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.51, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การเป็นบุคคลที่รอบรู้ ($\bar{X}$= 4.53, S.D. = 0.41) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การมีแบบแผนทางความคิด ($\bar{X}$= 4.52, S.D. = 0.41) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ การเรียนรู้เป็นทีม ($\bar{X}$= 4.52, S.D. = 0.41) อยู่ในระดับมากที่สุด การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X}$= 4.51, S.D. = 0.41) อยู่ในระดับมากที่สุด และการคิดอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}$= 4.48, S.D. = 0.41) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

(n=175)

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_{total}
X_1	0.715**	0.703**	0.727**	0.718**	0.757**	**0.781****
X_2	0.642**	0.617**	0.651**	0.660**	0.657**	**0.696****
X_3	0.674**	0.613**	0.623**	0.581**	0.618**	**0.671****
X_4	0.736**	0.689**	0.721**	0.689**	0.697**	**0.761****
X_5	0.786**	0.688**	0.696**	0.685**	0.668**	**0.761****
X_{total}	**0.776****	**0.727****	**0.752****	**0.735****	**0.750****	**0.807****

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม (X_{total}) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 (Y_{total}) ในภาพรวม ในระดับสูงมาก (r = 0.807)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผู้วิจัยนำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ให้ความสำคัญกับงานวิชาการเป็นอย่างมาก

จึงต้องมีความมุ่งมั่นและความพยายามในฐานะของผู้นำทางวิชาการในการพัฒนาทางด้านวิชาการให้มีคุณภาพสูงสุด ทั้งในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน การประเมินผล รวมถึงมีการพัฒนาคุณภาพของครูเพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังแนวคิดของ สุกฤตา วัฒนเกษมสกุล (2562) ที่กล่าวว่า บทบาทผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับงานวิชาการ ทั้งในด้านหลักสูตรมีทัศนคติเชิงบวก กระตุ้นจูงใจแนะนำครูผู้สอน ประเมินครู ประเมินผลการสอนของครู วางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู นิเทศและกำกับการเรียนการสอน สร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษา การประเมินผลนักเรียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณา เฟื่องฟู (2558) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งเน้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตนเองโดยยึดหลักการประเมินสมรรถนะที่จะทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้จุดเด่น จุดด้อย ของความสามารถในการปฏิบัติงานของตน สามารถพัฒนาตนเอง ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของหน่วยงาน และเป็นการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู รวมถึงการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้กำหนดโยบาย เป้าหมาย ทิศทางในการดำเนินงาน ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด ต้องเข้ารับการอบรม เพื่อพัฒนาตนเอง ให้เป็นครูมืออาชีพที่มีมาตรฐานในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง รวมถึงต้องมีการรายงานผลการเข้าร่วมการอบรม ที่สามารถตรวจสอบได้ ด้วยสาเหตุดังกล่าว จึงเป็นผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว โดยมอบหมายให้ครูมีการวางแผนการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานอันนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพที่มีมาตรฐานในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง

2. ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเพิ่มความสามารถของกระบวนการคิด การวางแผนการปฏิบัติงาน เน้นการระดมความคิดร่วมกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ในการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาโรงเรียน ให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาขององค์การ ดังแนวคิดของสุรีย์พร บุญถนอม (2559) ที่กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาองค์กรยุคใหม่ ซึ่งจะเป็นยุคที่เน้นการพัฒนาไปที่ทรัพยากรบุคคลอย่างสูงสุด องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่มีความมุ่งมั่นที่จะขยายขีดความสามารถของสมาชิกในองค์กรผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยบุคคลต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา ต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีความคิดอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและเป็นองค์กรที่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จะต้องรวบรวมข้อมูลความรู้ที่ได้จากการศึกษาด้วยตนเอง การอบรม สัมมนา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในแต่ละปีการศึกษา และใช้ความรู้ในการสร้างผลงานทางวิชาการ เพื่อให้ได้รับการยอมรับและเพิ่มโอกาสในการได้เลื่อนวิทยฐานะ นอกจากนี้ครูยังจำเป็นต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในการจัดการเรียนการสอน ดังแนวคิดของ สุกฤตา วัฒนเกษมสกุล (2562) ที่กล่าวว่า การเป็นบุคคลที่รอบรู้ คือ การเพิ่มความสามารถส่วนบุคคล มีการพัฒนาตนเอง กระตือรือร้น สนใจเรียนรู้ตลอดเวลา ขยายขีดความสามารถในการทำงานให้เชี่ยวชาญ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้น มีการฝึกฝนตนเองให้เป็นคนใฝ่เรียนอยู่ตลอดเวลา องค์การนั้นก็จะเกิดการเรียนรู้ขึ้นทุกวัน และในที่สุดก็จะประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรองกาญจน์ อรุณเมฆ (2564) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัย พบว่า ระดับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของ สถานศึกษาด้านความเชี่ยวชาญของบุคคล และด้านการเรียนรู้ของทีมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ภาพรวม ในระดับสูงมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ จะสามารถเป็นผู้นำครูและบุคลากร ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน รวมถึงการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ทีมงานอันจะเกิดประโยชน์ต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในภาพรวม ซึ่งกรองกาญจน์ อรุณเมฆ (2564) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการและควรพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ไปด้วย โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องมีความรอบรู้ทางวิชาการเป็นอย่างดี ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน รวมถึงเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและสร้างความไว้วางใจในการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ของสถานศึกษา ให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา อีกทั้งเป็นแรงผลักดันในการบริหารและจัดการบุคลากรภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ บุคลากร มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสร้างความสามารถในการพัฒนาองค์การให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติ สืบทอง (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุป

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

ผู้บริหารสถานศึกษาของของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการประเมินผล การสอนของครู อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการประเมินผลนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การเป็นบุคคลที่รอบรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีแบบแผนทางความคิด อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ การเรียนรู้เป็นทีม อยู่ในระดับมากที่สุด การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน อยู่ในระดับมากที่สุด และการคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในภาพรวม ในระดับสูงมาก โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ การมีแบบแผนทางความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้เป็นทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนโครงการในการสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการสร้างนวัตกรรมที่จะสนับสนุนการเรียนการสอน สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงสนับสนุนสื่อ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีปริมาณ และคุณภาพที่เพียงพอ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา ในหัวข้อที่สามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถของครูและบุคลากร ในการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และติดตามผลที่ได้รับจากการอบรม

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการประชุมระดมสมอง หรือใช้กระบวนการ PLC ในการฝึกฝนให้ครูและบุคลากรสามารถระบุปัญหาที่เกิดขึ้น ค้นหาสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียน ในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

3. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

เอกสารอ้างอิง

กรองกาญจน์ อรุณเมฆ. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นุษรา โพธิ์พัฒนชัย. (2564). การศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยครูสุริยเทพ บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรังสิต.

ภาคภูมิ ทองลาด. (2561). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และ อัจฉรา ชำนิประศาสน์. (2562). ระเบียบวิธีการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

วรรณา เฟื่องฟู. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สุกฤตา วัฒนเกษมสกุล. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์และศิลปะศาสตร์: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุชาติ สืบทอง (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4.วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สุรีย์พร บุญถนอม. (2559). องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 . การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. (2566). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา Self – Assessment Report : SAR ปีการศึกษา 2566. สุพรรณบุรี: (อัดสำเนา).

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 (2566). แผนพัฒนาการศึกษา ระยะเวลา 5 ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565-2569. สุพรรณบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 (อัดสำเนา).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร:พริกหวานกราฟฟิค.